gemeente Barneveld

rt

Raadsmemo Omgevingsvisie Barneveld 2024

Datum:	**19 maart 2025**
Onderwerp:	Verslag consultatie en vaststelling Ontwerp-Omgevingsvisie en OER
Ter attentie van:	De Raad
Afzender:	College van Burgemeester en Wethouders
Portefeuillehouder	B. Wijnne
Mail behandelaar	*w.deboer2@barneveld.nl* *Telefoonnummer* 0612466699

Samenvatting

Wij hebben de Ontwerp-Omgevingsvisie Barneveld 2040 en daarop betrekking hebbende Omgevingseffectrapport en Passende Beoordeling vastgesteld. In de Ontwerpvisie hebben we rekening gehouden met de uitkomsten van de resultaten van de consultatie van de commissie Bestuur op 4 maart jl en andere reacties die we op het concept hebben ontvangen. Van de consultatie van de raadscommissie doen we hierbij ook verslag.

In de Ontwerp-Omgevingsvisie is ook verwerkt in welke richting de ontwikkelingen aan woningbouw en bedrijven plaats zullen vinden, zoals we in de raadsmemo van 4 maart jl. hebben aangegeven. De opgelegde geheimhouding is met de publicatie van het ontwerp opgeheven.

De Ontwerp-Omgevingsvisie en het Omgevingseffectrapport worden gepubliceerd en liggen zes weken ter inzage. Daarmee zetten we het proces voort naar vaststelling van de Omgevingsvisie Barneveld 2040 door de gemeenteraad op 16 juli 2025.

Doel

Wij informeren u via dit memo over de vaststelling van de Ontwerp-Omgevingsvisie en het Omgevingseffectrapport (OER) die daarop betrekking heeft. Ook doen wij globaal verslag van de consultatie over het concept van de ontwerpvisie door de commissie Bestuur op 4 maart jl. en geven we aan hoe die resultaten in de Ontwerp-Omgevingsvisie zijn verwerkt. Daarbij gaan we ook in op het in de ontwerpvisie aanwijzen van

de ontwikkelrichtingen en ontwikkellocaties voor woningbouw en bedrijven, waarover we onder geheimhouding in het raadsmemo van 4 maart 2025 hebben geïnformeerd.

Inhoud memo

Verslag op hoofdlijnen van de consultatie met de commissie Bestuur
Op 18 februari hebben wij u het concept van de Ontwerp-Omgevingsvisie en een raadsmemo toegestuurd ter consultatie. Doel van de consultatie was om van de commissieleden reflectie te ontvangen op het gehele concept en op enkele punten specifiek reactie te vragen. Daarbij ging het erom of onze overwegingen en kanttekeningen bij de richtinggevende keuzes gevolgd kunnen volgen. Deze consultatie heeft plaatsgevonden op 4 maart jl. tijdens een vergadering van de commissie Bestuur.

De volgende fracties waren vertegenwoordigd: Lid Bos, Burger Initiatief, VVD, CDA, ChristenUnie, Lokaal Belang, Pro'98, SGP.

In de consultatie zijn vanuit alle fracties een ruim aantal reacties, wensen en mogelijkheden meegegeven. Hierna volgt een beknopte weergave per thema. Meer in detail komen we later in dit memo erop terug.

Gebiedsgerichte benadering
De gebiedsgerichte benadering wordt gevolgd. Aandachtspunten zijn eenduidigheid in het beleid en de rol van landbouw. Het belang, het imago en de rol van de agrarische sector. Welke ruimte hebben bestaande boeren nog om te ontwikkelen. Vooral in het westelijk buitengebied.

Gezond en toekomstbestendig
Aandacht voor de energietransitie door zowel zon als wind. De omgevingseffecten van de windturbines. De uitdaging in het realiseren van goede eerstelijnsvoorzieningen in alle kernen. Vraag daarbij is hoeveel groei nodig is, ook om een goed vestigingsklimaat te realiseren voor medische professionals en de zorg toegankelijk te houden in alle kernen. De luchtkwaliteit is een belangrijk aandachtspunt als het gaat om gezondheid. Spelen en bewegen.

Prettig leven in vitale kernen
Ook in dit kader de aandacht voor de voorzieningen en het meegroeien daarvan met de ontwikkeling van woningen en bevolking. Aandacht voor een bestuurbare relatie (normering) tussen groei en voorzieningen. Gezondheid in de schoolomgeving, met inbegrip van de eigen verantwoordelijkheid van mensen om te kiezen. Zorg voor een goede combinatie van levensloopbestendige woningen en appartementen voor ouderen en starters.

Ruimte voor ondernemerschap
Een meer integrale visie op ondernemerschap, agrarisch en niet-agrarisch. Het bredere belang van de agrarische sector. Niet alleen de agrarische bedrijven, maar ook de daarmee verbonden lokale bedrijfstak met nationale en soms wereldwijde allure. Het zoeken naar voldoende

uitbreidingsruimte voor bedrijven. met aandacht voor kleinschaliger mogelijkheden.

Waardevol landelijk gebied
Uiteraard ook hier de ruimte voor de bestaande agrarische bedrijven. De rol van de agrariërs voor de landschappelijke en natuurkwaliteiten in het buitengebied. Bescherming van waardevolle gebieden zoals enken en essen. Zorg voor waterkwaliteit en wateronttrekking.

Bereikbaar nu en in de toekomst
De auto blijft voor de gemeente Barneveld als plattelandsgemeente belangrijk voor de mobiliteitskeuze. Geef de auto een de ruimte in het visiedocument. De noodzaak van rondwegen zoals de Westelijke en Oostelijke Rondweg.

We hebben u op 4 maart 2025 onder het opleggen van geheimhouding een memo gestuurd over de voorgenomen uitbreidingsrichtingen voor woningen en bedrijven voor de verschillende kernen en onze strategische insteek voor de gemeentelijk rol daarbij. In een besloten deel van de vergadering hebben wij dit raadsmemo toegelicht. We hebben per kern een toelichting mondelinge toelichting gegeven en de commissieleden hebben verduidelijkende vragen gesteld. Bij het gesprek is ook gegaan over hoe de mogelijkheden voor erfbewoning in het landelijke gebied op de visiekaart was aangegeven.

<u>Verwerking</u>
De afgelopen weken hebben is de Ontwerp-Omgevingsvisie mede op basis van de consultatie op diverse plekken aangepast en genuanceerd. De belangrijkste aanpassingen betreffen:

- De paragraaf over de energietransitie is aangevuld met toelichting over de opwek van duurzame energie door zowel zon als wind.
- De waarde van het agrarisch gebruik van het buitengebied is verduidelijkt. We hebben ook het economische belang van de agrarische sector uitgebreider beschreven. Voor het Westelijk buitengebied hebben we de legenda en tekst aangepast, waarbij we benadrukken dat natuurinclusieve landbouw wel een gewenste ontwikkeling is. In de tekst hebben we aangegeven dat bestaande agrarische bedrijven met geldige bedrijfsvoering binnen de randvoorwaarden hun mogelijkheden behouden.
- We zijn nagegaan of het blijvende belang van de auto voor de mobiliteit in Barneveld voldoende in de visie is opgenomen en dit is volgens ons het geval.
- Wat ten opzichte van de toegezonden conceptversie ook is doorgevoerd is het aangeven van de richting en de gebieden waar de uitbreiding van woningbouw en bedrijvigheid tot 2040 zal kunnen landen. De uitbreidingsrichtingen zijn aangegeven op de visiekaart en in de tekst nader toegelicht.
- We hebben scherper gemaakt hoe we willen omgaan met erfbewoningen en hierbij aangegeven dat het vooral gaat om mogelijkheden in de directe omgeving van de kernen. De wat te

ruimte aanduiding daarvan op de kaart (met rode stippen) was voor meerdere uitleg vatbaar en hebben we verwijderd.

In de bijlage hebben we een meer gedetailleerde beschrijving opgenomen van de inbreng tijdens de consultatie. Daarbij hebben we ook aangegeven of en hoe we deze inbreng in het ontwerp hebben verwerkt.

Naast deze aanpassingen hebben we naar aanleiding van de laatste participatieactiviteiten, reacties en gesprekken nog beperkte, vooral tekstuele wijzigingen doorgevoerd, vaak vooral ter verduidelijking en completering.

Inmiddels hebben we ook de Omgevingseffectrapportage ontvangen. Dit onderzoek naar de omgevingseffecten van de gemaakte keuzes is verplicht. In verband met de Natura2000-gebieden in de directe omgeving is daar ook een zogenaamde Passende Beoordeling aan verbonden, vanwege de mogelijke effecten van keuzes op de natuur. De rapportages geven een positief oordeel over de gemaakte keuzes en formuleren een aantal aanbevelingen voor het vervolg, vooral bij de concrete planvorming en uitvoering en de afwegingen en monitoring die daarbij aan de orde is. Ook uit deze rapportages restte slechts een beperkte tekstuele aanpassing van de visie.

Collegebesluit
Dit alles overziende hebben wij geconcludeerd dat de Ontwerp-Omgevingsvisie nu voldoende voldragen is om samen met het Omgevingseffectrapportage en de Passende Beoordeling vast te stellen. Daarover informeren wij u hierbij. We zullen de stukken op 24 maart 2025 publiceren en zes weken ter visie leggen, zodat eventuele zienswijzen kunnen worden ingediend.

Met dit besluit zetten we lijn voort dat u de Omgevingsvisie Barneveld 2040 op 16 juli 2025 zult kunnen vaststellen.

Eveneens hebben wij – zoals we in de raadsmemo van 4 maart 2025 hebben aangegeven - een voorlopig besluit genomen om voorkeursrecht te vestigen op een aantal percelen die betrekking hebben op de aangegeven uitbreidingsrichtingen. In verband daarmee zullen we ook de voorbereidingsprocedure starten, zodat de gemeenteraad binnen drie maanden een zelfstandig besluit kan nemen tot bevestiging van dit voorkeursrecht.

Met ons besluit en de publicatie van de ontwerpvisie is ook de geheimhouding van het raadmemo van 4 maart 2025 opgeheven. De eigenaren van de betreffende percelen zijn van ons besluit op de hoogte gesteld. Daartegen staat nog de mogelijkheid van bezwaar open.

Vervolg
Wij gaan ervan uit dat we u met dit raadsmemo voldoende hebben geïnformeerd.

BIJLAGE - Verwerking consultatie

Consultatie	Reactie	blz
ALGEMENE OPMERKINGEN		
In de inleiding wordt gesproken over een beoordelingskader en een toetsingskader. Wees consistent in het gebruik van deze termen. Daarnaast wordt het woord "bindend" meerdere keren gebruikt, maar soms is het bindend voor het gemeentebestuur, soms voor de samenleving, en soms niet bindend. Dit moet duidelijker en consistenter worden gemaakt.	In de inleiding is het begrip 'kader' gewijzigd. Het Afwegingskader wordt uitgelegd in Hoofdstuk 5	17
Het document spreekt over periodieke toetsing, maar het is onduidelijk hoe vaak dit moet gebeuren. Is dit jaarlijks of vijfjaarlijks? Dit moet duidelijk worden aangegeven.	In de visie is een periode van 4 jaar opgenomen	17
Er wordt gebruik gemaakt van vage termen zoals "een gemeente waar het fijn is om te wonen". Dit soort termen moeten specifieker worden omschreven om misverstanden te voorkomen.	Op diverse plaatsen is dit aangepast	-
GEBIEDSGERICHTE AANPAK		
Er wordt gesproken over het streven naar een diverse woningvoorraad en een gemeenschap met een meer divers karakter. Het is echter onduidelijk wat hiermee precies wordt bedoeld. Moeten er bijvoorbeeld meer boeren komen, of gaat het om een andere vorm van diversiteit?	De tekst is aangepast. Het meer diverse woningaanbod is de essentie van de ontwikkeling	46; 94
Er is inconsistentie in het beleid voor de uitbreiding van vakantieparken. Op sommige plaatsen wordt uitbreiding toegestaan, terwijl elders verdere groei als onwenselijk wordt beschouwd. Dit moet duidelijker en eenduidiger worden geformuleerd.	Algemene lijn is dat voor nieuwe parken geen plaats is. Wel is er ruimte voor ontwikkeling binnen de parken met nadruk op kwaliteitsverbetering. We hebben de verschillende teksten hierop nagelopen	53; 84
De indeling van gebieden moet goed worden uitgelegd aan de burgers. Er zijn vijf gebieden benoemd, maar de reden voor deze indeling en het belang van elk gebied moet duidelijker worden gecommuniceerd.	We nemen dit mee in de communicatie	
De agrarische sector is belangrijk voor de gemeente, maar er zijn zorgen over de toekomst en de druk op deze sector. Het document moet duidelijk maken hoe de agrarische sector ondersteund en gewaardeerd wordt, vooral in gebieden zoals het westelijk buitengebied en recreatiegebied Voorthuizen.	Op diverse plekken is in de tekst de waarde van de agrarische sector aangevuld. Daarbij wordt meer specifiek ingegaan op de ontwikkelmogelijkheden van niet-grondgebonden bedrijven in het westelijk buitengebied. Op de kaart wordt nu gesproken van 'ontwikkeling naar natuurinclusief'. In de tekst wordt aangegeven dat de bestaande boeren hun ontwikkelmogelijkheden houden.	
Er wordt terughoudendheid geadviseerd tegenover nieuwe woonfuncties nabij agrarische erven. Dit is belangrijk om de agrarische sector niet te belemmeren en de	De rode punten zijn van de kaart verdwenen. Nieuwe woonfuncties zijn alleen mogelijk in de directe omgeving van de kernen. Dit is in de tekst opgenomen. Daarmee houden we de ruimte voor de boeren.	

leefbaarheid van het buitengebied te waarborgen.		
GEZOND EN TOEKOMSTBESTENDIG		
Er zijn uitdagingen voor de huisvesting van zorgvoorzieningen, zoals huisartsen. Het is belangrijk om een goed vestigingsklimaat te creëren zodat medische professionals zich graag in de gemeente vestigen. Dit geldt niet alleen voor Barneveld, maar voor alle kernen.	Tekst is aangevuld, inclusief de ambitie voor een gunstig vestigingsklimaat, vooral door goede voorzieningen en passend verzorgingsgebied	36
Het document benoemt grootschalige opwekking van windenergie, maar er wordt weinig gezegd over zonne-energie. Daarnaast worden warmtenetten en waterstof genoemd als toekomstige mogelijkheden, wat verder uitgewerkt moet worden.	Tekst over de energietransitie is aangevuld met de ontwikkelingen rond zonne-energie. Ook de tekst over windenergie is aangevuld.	40
Er is een balans nodig tussen de goede gezondheid van de inwoners en uitdagingen zoals luchtkwaliteit. Er moet een visie komen op houtstook binnen de bebouwde kom en de milieu-impact van agrarische bedrijven.	Er is de nodige aandacht voor de luchtkwaliteit o.a. via het SLA. Een visie op houtstook is iets voor later. We volgen de landelijke ontwikkelingen op dit gebied.	
Er moet duidelijkheid komen over de omvang van gezonde voedselomgevingen bij scholen, vooral in relatie tot nabijgelegen horeca. Het is belangrijk dat burgers zelf keuzes kunnen maken in gezond gedrag, zonder dat de gemeente te veel reguleert.	Het betreft nieuwe ontwikkelingen. Bestaande situatie is een gegeven. De eigen verantwoordelijkheid van de inwoners staat niet ter discussie.	
Speelvoorzieningen moeten niet alleen in nieuwe woongebieden komen, maar ook in dorpscentra waar mensen zich concentreren.	Past binnen het beleid zoals in de visie staat beschreven.	
PRETTIG LEVEN IN VITALE KERNEN		
Er wordt meer verantwoordelijkheid verwacht van inwoners en ondernemers. Projectontwikkelaars moeten duidelijke spelregels krijgen voor het ontwikkelen van wijken	Op basis van de visie kunnen we in Omgevingsplan of kaders voor gebiedsontwikkeling eisen opnemen. Dit hoort bij de doorwerking.	
Er moet aandacht zijn voor combinaties van woningen voor verschillende doelgroepen, zoals levensloopbestendige woningen op de begane grond en appartementen voor starters erboven.	Dit is al uitgebreid in de visie opgenomen. Zie bladzijde 44-47.	
De recreatieve sector moet zelf verantwoordelijk zijn voor zijn verduurzaming, zonder dat de gemeente hierin het initiatief neemt.	In de tekst is de rolverdeling aangepast	53
Er moet duidelijkheid komen over het aantal woningen dat gebouwd wordt en de bijbehorende voorzieningen in kleine kernen.	Dit is een punt voor nadere uitwerking. We hebben in de ontwerpvisie dit nog wat verder uitgewerkt, mede op basis van goede voorbeelden uit andere gemeenten.	47
Er moet een planning komen voor hoogbouw in plaats van laagbouw, vooral in gebieden waar weinig ruimte is.	We hebben de hoogbouwmogelijkheden wat verbreed, maar echte hoogbouw gebieden (behalve stationslocaties) worden niet aangegeven	119

Naast geluidsreducerend asfalt moet ook geluidsarme klinkers worden overwogen om toekomstige discussies te voorkomen.	We hebben de benaming 'geluidsreducerende wegverharding' opgenomen	42
Sportvoorzieningen kunnen verplaatst worden om ruimte te maken voor woningbouw	Deze opmerking betreft vooral het gesprek over inbreidingslocaties. De portefeuillehouder heeft op een vraag daarover een aantal concrete kansrijke projecten benoemd waaraan medewerking wordt verleend. Het betreft locaties met voldoende – ook bedrijfseconomisch - perspectief.	
RUIMTE VOOR ONDERNEMERSCHAP		
De agrarische sector is belangrijk voor lokale bedrijven en moet behouden blijven. Er moet aandacht zijn voor de wereldwijde functie van sommige bedrijven.	Hiervoor is een aanvullende tekst opgenomen, waarbij het agrarische bedrijf ook als etalage kan dienen voor de innovatie.	53
Er moet een duidelijke visie komen op de huisvesting van arbeidsmigranten en de bedrijven die hen werk bieden.	Hierover is aanvullende tekst opgenomen.	128
Ondernemers moeten benaderd worden als ondernemers, ongeacht of ze in de agrarische sector werken. Er moet ruimte zijn voor start-ups en skill-ups.	Dit stond al in de visie in het Nederlands 'startende en kleine ondernemers'	
De gemeente moet klaar zijn voor ambitieuze plannen van ondernemers, zoals het assembleren van duurzame vrachtwagens.	De omgevingsvisie biedt ruimte voor kansen die zich voordoen. Voor aanvullende bedrijfsruimte ligt er ook een zoekopdracht	
Bedrijven met veel milieuhinder moeten niet alleen uit de kernen, maar ook uit het buitengebied worden gehouden.	Hiervoor is er in de omgevingsvisie een duidelijke beleidslijn waar (nieuwe) bedrijven van een zwaardere categorie moeten landen.	
De uitbreiding van horeca en evenementen moet in alle kernen mogelijk zijn, niet alleen in Barneveld. Alle kernen bruisend.	Tekst is aangepast	53
WAARDEVOL LANDELIJK GEBIED		
De agrariërs die het buitengebied onderhouden, moeten worden beloond voor hun werk. Dit is geen subsidie, maar een vergoeding voor de diensten die zij leveren.	Het gaat om werkzaamheden op eigen terrein. Subsidie is een instrument dat de overheid kan inzetten om de bijdrage aan maatschappelijke ambities zoals groenblauwe diensten/ecosysteem diensten te belonen.	
Zeumeren wordt benoemd als groene bufferzone en belangrijkste trekpleister voor dagrecreatie, maar ook als locatie voor grootschalige ontwikkeling van windenergie. Dit moet duidelijker worden uitgelegd.	De locatie voor opwek windenenergie ligt niet in Zeumeren, maar aan de zuidzijde van de A1. Bij de planuitwerking wordt de relatie met de activiteiten in de omgeving meegenomen.	
De waterkwaliteit van het oppervlaktewater varieert sterk en wordt niet alleen beïnvloed door afspoeling vanuit landbouwgronden. Andere vervuilingsbronnen moeten ook worden benoemd. Er wordt veel water onttrokken in de buitengebieden, wat invloed heeft op de waterhuishouding.	In de visie is bij Waardevol Landelijk Gebied de hoofdlijn van het beleid aangegeven, voor zover dit strekt tot de invloedsfeer van de gemeente. De bredere aspecten van waterkwantiteit en kwaliteit moeten samen met het waterschap worden geregeld. M.b.t. grondwateronttrekkingen in het algemeen ligt hier een rol voor de provincie.	
Bij de kaartjes over de beken moeten namen worden toegevoegd om duidelijkheid te bieden.	Wordt opgenomen op de definitieve visiekaart	
Bepaalde enken en essen moeten worden beschermd, zoals die in Garderen en Kootwijk, om te voorkomen dat er huizen worden gebouwd op deze waardevolle plekken.	Zijn al onderdeel van de landschappelijke waarden. Ze worden ook op de visiekaart aangegeven	

Er is een ambitie om de loop van de beken te herstellen en de beekdalen te gebruiken voor bosaanplant. Het moet duidelijk worden wie hiervoor verantwoordelijk is.	In de visie is opgenomen dat we vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid vooral zoeken naar de directe koppeling met onze gebiedsontwikkeling. Verder een samenwerkingspunt met het waterschap en grondeigenaren en/of terreinbeherende organisaties	
Er moet worden opgepast met het omzetten van veehouderij en akkerbouw, omdat dit gevolgen heeft voor de grond- en watersituatie.	Is in de visie opgenomen	
BEREIKBAAR NU EN IN DE TOEKOMST		
Er is twijfel over de aanname dat het gebruik van de auto in 2040 zal afnemen. Het bezit van auto's neemt nog steeds toe, en er is behoefte aan meer ambitie in de visie om verkeersdrukte te verminderen.	Met de groei zal het aantal auto's inderdaad nog toenemen. Het gaat ook niet om de afname in absolute zin, maar relatief per inwoner.	
De auto is belangrijk voor inwoners en moet een prominente rol krijgen in het visiedocument. Er zijn vragen bij de stompaanpak en de suggestie die in de visie kan worden gelezen om parkeernormen te verlagen.	In de visie is opgenomen dat de auto voor onze plattelandsgemeente belangrijk blijft. Dit wordt in de visie nu nog wat scherper beschreven. Waar nodig komt er ook meer asfalt. De ambitie voor nieuwe wijken is om bij de inrichting de STOMP-aanpak als ontwerpprincipe te gebruiken.	68
Er moet aandacht zijn voor sluipverkeer, vooral in gebieden zoals Kootwijk.	Volgens de gemeentelijke gegevens is er in Kootwijk nog geen sprake van een structureel probleem.	
Er is behoefte aan meer ruimte voor 30 km wegen, maar uitzonderingsposities moeten zorgvuldig worden overwogen.	Dit is al een ambitie van de visie	
De Westelijke Rondweg wordt genoemd, maar er moet eerst aandacht zijn voor de Oostelijke Randweg. Er moet duidelijkheid komen over cofinanciering en tracékeuze.	De oostelijke rondweg heeft inderdaad de hoogste prioriteit. De zoektocht naar cofinanciering (i.p.v. alles zelf doen) wordt in de tekst opgenomen	68
OVERIGE OPMERKINGEN		
Er is inconsistentie in het aantal kernen dat wordt genoemd (soms 9, soms 10).	Het gaat om 9 kernen. Dit is aangepast	
De gemeente Barneveld kent veel kleine huishoudens, wat belangrijk is om mee te nemen in de visie.	In vergelijking met de landelijke cijfers heeft Barneveld meer grote gezinnen ten opzichte van andere samenstellingen. In het huisvestingsbeleid krijgen woningen voor starters en ouderen extra aandacht	
De omgevingsvisie wordt regelmatig geactualiseerd, met een cyclus van maximaal 4 jaar. Dit biedt flexibiliteit en ruimte voor ontwikkeling.	In de omgevingsvisie wordt op twee plaatsen het cyclische karakter van het instrumentarium aangegeven. Het streven is om beleidscyclus en P&C-Cyclus goed te verbinden.	
Tekstuele aanpassingen, typfouten, dubbele teksten	De tekst is nogmaals gecontroleerd en gecorrigeerd. Teksten van thema's, gebieden en kernen komen inderdaad vaker voor. Dit is bewust om ervoor te zorgen dat de informatie op verschillende niveaus toegankelijk is.	

Omgevingsvisie Barneveld 2040

Ontwerp

18 maart 2025

Gemeente Barneveld
Raadhuisplen 2, 3771 ER Barneveld
www.barneveld.nl

sab adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling
Frombergdwarsstraat 54, 6814 DZ Arnhem
info@sab.nl - www.sab.nl

Disclaimer tekst
Bij het samenstellen is de grootst mogelijke zorgvuldigheid nagestreefd. Toch kan de informatie in deze uitgave niet juist of onvolledig zijn. De gemeente Barneveld is hiervoor niet aansprakelijk. Als u van mening bent dat er beeldmateriaal is gebruikt waarover u het beeldrecht heeft, neem dan contact op met de gemeente Barneveld via onze website of bovengenoemde adres.

Copyright
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen, in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente Barneveld.

Voorwoord

gemeente Barneveld

Voorwoord Bennie Wijnne, wethouder gemeente Barneveld

Voor u ligt de Omgevingsvisie Barneveld 2040. In deze visie geven we een beeld van de toekomst van onze gemeente, welke kansen en uitdagingen er op ons pad liggen, welke ontwikkelingen bijdragen aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en welke keuzes we daarin als gemeente maken.

Barneveld is in ontwikkeling. De groei van onze gemeente en de uitdagingen die op ons afkomen, brengen grote opgaven met zich mee die vragen om oplossingen op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie, klimaat en verduurzaming. Het gaat daarbij om de toekomst van onze dorpen, om het waardevolle gebied er omheen. Er moeten belangrijke keuzes gemaakt worden. Keuzes die invloed hebben op de inrichting van de ruimte waarin we dagelijks wonen, werken en ontspannen. Hoe willen we dat onze gemeente er in 2040 uitziet? En wat moeten we komende jaren doen om daar te komen? Dat doen we in een tijd waarin de wereld om ons heen in een snel tempo verandert. Op de gebeurtenissen op landelijk, Europees en wereldniveau hebben we beperkt invloed, maar ze kunnen en zullen ook van invloed zijn op de antwoorden die we nu geven.

Onze gemeente Barneveld kent krachtige gemeenschappen. Of het nu gaat om het dorp waar men woont, de sociale netwerken, de kerk die men bezoekt, de vereniging waar men lid van is of de familie- en vriendschapsbanden die men onderhoudt, er is een sterke onderlinge verbondenheid. De ‘doe-mentaliteit’ en zelfredzaamheid zorgen ervoor dat Barneveld een broedplaats is voor innovatie en ondernemerschap. Mensen pakken zaken aan, werken samen en dragen bij aan een betere en duurzame toekomst.

Die betrokkenheid is onmisbaar geweest bij het opstellen van deze omgevingsvisie. Sinds 2021 hebben inwoners en ondernemers, belangengroepen, experts, maatschappelijke organisatie, bestuurders en ambtenaren veel energie gestoken in het ontwikkelen van deze omgevingsvisie. Vanuit persoonlijke ervaringen of expertise zijn de inzichten gedeeld die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van hun eigen leefomgeving. De hoge opkomst, de soms kritische vragen en de levendige gesprekken tijdens de participatieavonden getuigen van een sterke betrokkenheid en een gemeenschappelijk streven naar een vitale en toekomstbestendige gemeente.
De aandachtspunten en wensen vanuit de samenleving over de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving waren essentieel voor de totstandkoming van een visie die aansluit bij een realistisch toekomstbeeld. In de omgevingsvisie stellen we hoge ambities met daarbij wel het besef dat niet alles, overal en op hetzelfde moment kan. Soms zal het schuren en hangt het behalen van de ambities samen met de financiële mogelijkheden van de gemeente.
Het is aan de gemeenteraad om – rekening houdend met alles wat is ingebracht - in deze visie de integrale keuzes te maken voor de hele gemeente Barneveld. Daarbij realiseren we ons dat er in de dynamiek van de ontwikkelingen ook aanleiding kan zijn om plannen en ambities en bij te stellen en onze visie daarop aan te passen.

Ik wil graag mijn dank uitspreken aan iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van de Omgevingsvisie Barneveld 2040, in het bijzonder onze inwoners en ondernemers in onze dorpen en in ons landelijk gebied. Maar ik doe hierbij tegelijkertijd een dingend beroep op diezelfde inwoners, ondernemers en organisaties om ook in de eigen leefomgeving met de ambities en doelstellingen van deze omgevingsvisie aan de slag te gaan.

Barneveld verder vooruit, dat doen we samen.

Met vriendelijke groet,
Bennie Wijnne

Bennie Wijnne, wethouder Ruimtelijke ordening gemeente Barneveld

Samenvatting

De Omgevingsvisie Barneveld 2040 is de toekomstvisie voor de gemeente Barneveld op het gebied van wonen, werken, recreëren, natuur, duurzaamheid, mobiliteit, cultuurhistorie, ruimtelijke kwaliteit en gezondheid. De visie is ontstaan uit een proces van participatie en samenwerking met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden.

De gemeente Barneveld staat voor grote uitdagingen, zoals de groei met 8.000 woningen en 20.000 inwoners tot 2040. De visie richt zich op vijf hoofdopgaven: een gezond en toekomstbestendig Barneveld, prettig leven in vitale dorpen, ruimte voor ondernemerschap, een waardevol landelijk gebied en goede bereikbaarheid.

De gemeente is ingedeeld in vijf gebieden, elk met een eigen karakter en identiteit, om de ambities gebiedsgericht te vertalen. Als strategisch document vormt de omgevingsvisie de basis voor verdere uitwerking in omgevingsprogramma's en het omgevingsplan.

De visie is een uitnodiging voor doorgaande samenwerking en participatie, en blijft een dynamisch document dat we periodiek toetsen en aanpassen aan nieuwe ontwikkelingen. Het doel is samen te werken aan een gezonde, veilige en toekomstbestendige fysieke leefomgeving in de gemeente Barneveld.

Het Barnevelds DNA

De identiteit, cultuur en kernwaarden van de gemeente Barneveld bepalen wat voor gemeente het is en wil zijn in 2040. De gemeente bestaat uit hechte en krachtige gemeenschappen. Mensen zijn met elkaar verbonden via het dorp waar ze wonen, sociale verbanden, de kerk, verenigingen of familie- en vriendschapsbanden. Het ons-kent-ons-gevoel en de zelfredzaamheid zijn gewaardeerde eigenschappen. Dit is zeker in de kleinere kernen het geval. De gemeente Barneveld is relatief jong en kent grote huishoudens. De inwoners zijn echte doeners met een hoog arbeidsethos, wat blijkt uit de hoge arbeidsparticipatie en de lage werkloosheid.

De gemeente Barneveld ligt centraal in Nederland en aan de rand van de Randstad. Het ligt in de steeds meer verstedelijkende as van de A1 met ook grote nabijgelegen plaatsen als Amersfoort, Apeldoorn en Deventer. Deze ligging betekent dat Barneveld deel uitmaakt van een dynamisch gebied met grote ruimtelijke opgaven. Barneveld werkt samen in de Regio Foodvalley en in de regio's Arnhem-Nijmegen en Utrecht-Amersfoort om de groei en ontwikkeling op een goede wijze te laten plaatsvinden.

Rol van de gemeente

De rol van de gemeente verandert mee met de samenleving. De uitdagingen voor de toekomst zijn gezamenlijke opgaven. Inwoners en ondernemers nemen steeds vaker het initiatief voor hun leefomgeving. De gemeente werkt samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties om de ambities en opgaven te realiseren in de fysieke leefomgeving. De gemeente neemt verschillende rollen aan, afhankelijk van de mate van betrokkenheid en financiële verplichtingen.

Een visie in vijf hoofdopgaven

De omgevingsvisie schetst een aantrekkelijk toekomstbeeld voor de gemeente Barneveld. In 2040 is de gemeente een plek waar iedereen gezond, gelukkig en vitaal kan leven. De wijken en kernen zijn divers en geschikt voor alle leeftijden, met een sterke en zelfredzame gemeenschap. Er zijn 8.000 nieuwe woningen bijgekomen en de wijken zijn groen en klimaatbestendig ingericht. De energietransitie is grotendeels voltooid, en de gemeente is duurzaam. Barneveld en Voorthuizen zijn goed bereikbaar, en het gebruik van de auto is afgenomen ten gunste van fietsen en openbaar vervoer.

Dit is ambitie. De realiteit gebiedt ook dat niet alle opgaven binnen deze omgevingsvisie kunnen worden opgelost. Niet alles kan tegelijkertijd en overal worden gerealiseerd. Er zijn ruimtelijke, financiële en juridische randvoorwaarden die de haalbaarheid zullen beïnvloeden.

De belangrijkste ambities en ontwikkelingen voor de vijf hoofdopgaven zijn als volgt:

Gezond en toekomstbestendig Barneveld
Gezondheid en de fysieke leefomgeving zijn onlosmakelijk verbonden. De gemeente streeft naar een klimaatneutrale gemeente in 2050 en richt zich op een gezonde leefomgeving door aandacht te besteden aan natuur, biodiversiteit, en klimaatadaptatie. We zetten in op een gezonde leefstijl, cultuurparticipatie en sociale cohesie. De gemeente wil gezondheidsverschillen tussen wijken verkleinen en een inclusieve en toegankelijke leefomgeving creëren.

Prettig leven in vitale dorpen
De gemeente streeft naar 8.000 extra woningen tegen 2040, verdeeld over alle kernen. We zetten in op een divers woningaanbod en levensloopbestendige wijken. Basisvoorzieningen zoals scholen, sportfaciliteiten en eerstelijnszorg moeten en kunnen meegroeien met de woningbouw en groei van de bevolking. De openbare ruimte richten we toekomstbestendig en inclusief in, met aandacht voor groen, wateropvang, en ontmoeting.

Ruimte voor ondernemerschap
Barneveld wil een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven blijven en meer werkgelegenheid scheppen. De gemeente richt zich op arbeidsintensieve bedrijven en innovatie, met speciale aandacht voor de maakindustrie en agrifood sector. We bieden ruimte aan kleine en startende bedrijven in of nabij de kernen, terwijl grotere bedrijven zich op bedrijventerrein Harselaar kunnen vestigen. En we stimuleren professioneel parkmanagement om bedrijventerreinen aantrekkelijk te maken.

Waardevol landelijk gebied
De gemeente zet in op toekomstbestendige landbouw, natuurherstel, en een robuust watersysteem. We streven naar naar een 10% groen-blauwe dooradering in het landelijk gebied en stimulering van natuurinclusieve landbouw. Ondernemers worden gevraagd maatregelen te nemen die bijdragen aan

emissiereductie naar water, bodem en lucht. Voor agrarische ondernemers die willen omschakelen, verbreden of stoppen wordt het functieveranderingsbeleid toegepast. De gemeente werkt waar mogelijk mee om het Groene Valleilint te versterken als ecologische verbinding tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug en ziet deze prima samen gaan met agrarisch natuurbeheer in combinatie met de bestaande veehouderij.

Bereikbaarheid nu en in de toekomst
De gemeente richt zich op veilige en gemakkelijke verplaatsingen binnen, vanuit, naar, en door Barneveld. Wat betreft priotering zetten we in op de volgende volgorde: lopen, fietsen, openbaar vervoer, deelmobiliteit en privé auto. Dit neemt niet weg dat de auto belangrijk blijft. We nemen maatregelen om doorstromingsproblemen te verminderen en de leefbaarheid te verbeteren. Zo zijn de aanleg van de oostelijke rondweg en westelijke randweg Barneveld belangrijke projecten.

Een visie op vijf deelgebieden en negen kernen

De opgaven vertalen zich door naar de deelgebieden van de gemeente. Er zijn vijf deelgebieden, elk met hun eigen karakter en ontwikkelingsrichting: de Veluwe, het oostelijk buitengebied, het recreatiegebied Voorthuizen, het verstedelijkt gebied, en het westelijk buitengebied. Het profiel van elk gebied is maatgevend voor de keuzes die de gemeente daarvoor maakt.

De Veluwe
De Veluwe is een hooggelegen natuurgebied met bossen, heidevelden en stuifzandgebieden. Het gebied is belangrijk voor recreatie en natuurbehoud. De gemeente streeft naar behoud en versterking van de natuurwaarden en waar mogelijk inzetten op natuurherstel. In het recreatieve beleid is een speerpunt om recreatie vooral in goede banen te leiden om overbelasting te voorkomen.

Garderen
Sterke toeristische sector, vergrijzing.

Woningbouwopgave: ongeveer 300 woningen tot 2040, ongeveer de helft binnen de bestaande kern, de rest aan de randen van het dorp. Deze uitbreiding van het aantal woningen biedt een kans om het woningaanbod te diversifiëren en betaalbare woningen te bouwen voor jongeren en jonge gezinnen, wat vergrijzing kan tegengaan. Ook streven we naar het versterken van de toeristische sector door het verbeteren van de kwaliteit van vakantieparken en het spreiden van toeristen om overbelasting te voorkomen.

Kootwijk
Historisch karakter, behoefte aan woningen voor starters en jonge gezinnen.

We kijken naar mogelijkheden om beperkt extra woningen te bouwen: 10 tot 20 woningen. Samen met bewoners worden geschikte locaties onderzocht, waarbij we rekening houden met natuur- en landschapswaarden, met mogelijkheden voor bouwen op eigen erf. We zetten in op betaalbare woningen voor starters en jonge gezinnen, om de bevolkingssamenstelling evenwichtiger te maken. Daarnaast moedigen we initiatieven aan voor verduurzaming van de leefomgeving, zoals regenwaterinfiltratie en het verduurzamen van woningen.

Oostelijk buitengebied
Dit gebied kenmerkt zich door agrarische bedrijvigheid en kleinschalige landschappen. De gemeente wil het agrarisch ondernemerschap ondersteunen en tegelijkertijd de landschappelijke en natuurlijke waarden versterken. Er is aandacht voor klimaatadaptatie en het robuuster maken van het bekenstelsel.

Kootwijkerbroek
Ondernemende kern, behoefte aan diverse woningvoorraad.

Hier gaan we voor een aanzienlijke groei van ongeveer 800 woningen tot 2040. De lopende ontwikkelingen in Oostbroek en het Puurveen leveren al 300 woningen op, de resterende 500 woningen worden gepland. De focus ligt op een gevarieerd woningaanbod, met aandacht voor starters, mensen met een kleinere portemonnee en levensloopbestendige woningen. Verder richten we ons op het ontwikkelen van een lokaal bedrijventerrein om lokale bedrijven te ondersteunen en te laten groeien.

Stroe
Goede bereikbaarheid, kansen voor groei en diversiteit in woningaanbod.

Doel: een groei van ongeveer 500 woningen tot 2040, inclusief de lopende ontwikkeling van het Wulperveld en andere inbreidingslocaties. De resterende ontwikkeling gaat via inbreiding en uitbreiding in de dorpsranden. De focus ligt op meer diversiteit in woningaanbod, met aandacht voor jongeren en ouderen. We gaan voor behoud en uitbreiding van voorzieningen, zoals onderwijs, sport en eerstelijnszorg, om de groeiende bevolking te ondersteunen.

Recreatiegebied Voorthuizen
Het recreatiegebied Voorthuizen is een belangrijk recreatiegebied met veel vakantieparken en campings. De gemeente wil de recreatieve sector verduurzamen en klimaatbestendig maken. We streven naar een goede balans tussen recreatie, natuurbehoud en verbetering van bereikbaarheid en veiligheid.

Verstedelijkt gebied
Dit gebied omvat de kernen Barneveld en Voorthuizen, die zich kenmerken door een mix van wonen, werken en voorzieningen. De gemeente streeft naar een gezonde en toekomstbestendige groei, met aandacht voor groen, infrastructuur en voorzieningen.

Barneveld
Centrale kern met veel voorzieningen, grote woningbouwopgave.

Hier ligt een grote woningbouwopgave van ongeveer 4.000 woningen tot 2040. Geplande ontwikkeling zijn onder andere de Burgt en Bloemendal, met inbreidingskansen en nieuwe woningen in de dorpsrandzones. Speciale focus ligt op stationslocaties. Speerpunten in het woonbeleid: levensloopbestendige

woningen, starters, gezinnen, arbeidsmigranten en aandachtsgroepen. Om de groeiende bevolking te ondersteunen, willen we het voorzieningenniveau behouden en versterken.

Voorthuizen
Levendig dorp met toeristische aantrekkingskracht, behoefte aan vergroening.

Hier ligt een opgave van ongeveer 1.400 nieuwe woningen tot 2040, met meerdere gebiedsontwikkelingsprojecten aan de zuidzijde zoals Holzenbosch, Wikselaarse Eng, Schooneng, maar ook het woonwerklandschap
Voorthuizen aan de zuidzijde en kansen voor woningbouw in de bestaande kern en de noordwestelijke dorpsrandzone. Het beleid richt zich op een woonmilieu waar wonen en landschap samengaan, met robuuste beekzone. We willen het voorzieningenaanbod versterken, met aandacht voor zowel de eigen inwoners als toeristen.

Harselaar
Regionaal bedrijventerrein, kansen voor duurzame en klimaatbestendige inrichting.

Westelijk buitengebied
Dit gebied is van hoge landschappelijk waarde, mede door de aanwezigheid van historisch waardevolle cultuurlandschappen: het kleinschalig kampenlandschap met landgoederen en het veenontginningslandschap. Het grondgebruik wordt grotendeels bepaald door de aanwezigheid van de grondgebonden landbouw, voornamelijk melkveebedrijven. Intensieve veehouderijen liggen verspreid in het gebied. De gemeente wil de toeristische en recreatieve sector versterken en tegelijkertijd de natuurlijke en landschappelijke waarden behouden. Het beleid richt zich op het stimuleren van multifunctionele en/of extensievere vormen van landbouw in en rond de natuurkernen van het Groene Valleilint.

De Glind
Uniek dorp met jeugdhulpfuncties, behoefte aan meer reguliere woningen.

Hier ligt een groeiopgave van ongeveer 110 woningen tot 2040. De bouw van een ecodorp voorziet in 30 woningen. De resterende 80 woningen worden gepland. Primair gericht op voorzien in eigen behoefte, met aandacht voor starters en beperkte groei van gezinshuizen. We hebben de ambitie om het vastgoed te verduurzamen en een duidelijke ruimtelijke structuur te creëren met de uitbreiding van de kern.

Terschuur en Zwartebroek
Sterke sociale samenhang, kansen voor woningbouw en versterking van beekzones.

Hier ligt een opgave van ongeveer 600 woningen. De ontwikkeling van De Eendracht en Dwarsakker bevat al 240 woningen (peildatum 2021). En we verwachten dat er circa 100 woningen op inbereidingslocaties gerealiseerd kunnen worden. Voor ongeveer 260 woningen moet nog een locatie gevonden worden. We zetten in op ontwikkeling voor landschap en klimaat door groene recreatieve verbindingen te creëren en beken te versterken.

Voor vrijwel alle kernen geldt dat de groei ook een positieve ontwikkeling kan opleveren voor het voorzieningenaanbod. Er is behoefte aan behoud en uitbouw van bestaande voorzieningen zoals sport, onderwijs, kinderopvang, cultuur en eerstelijnszorg. Daarbij is de beleidslijn naar zoveel mogelijk multifunctioneel gebruik en waar het kan ook medegebruik van voorzieningen tussen naburige kernen. Natuurlijk alleen als randvoorwaarden van capaciteit, bereikbaarheid en toegankelijkheid dat mogelijk maken.

Van visie naar uitvoering

De omgevingsvisie vormt de basis voor verdere uitwerking in beleids- en gebiedsprogramma's en het omgevingsplan. Het is een dynamisch document dat regelmatig wordt geactualiseerd op basis van nieuwe ontwikkelingen.

Samenhang in instrumenten
De omgevingsvisie geeft de richting aan voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving zowel voor de gemeente als de samenleving. De visie wordt uitgewerkt in programma's op thema- of gebiedsniveau en krijgt een juridische basis in het omgevingsplan. De instrumenten zijn sterk met elkaar verbonden en worden actief gemonitord en zo nodig aangescherpt.

De omgevingsvisie wordt regelmatig geactualiseerd, met een cyclustijd van maximaal vier jaar. Zo blijft de visie actueel en aansluiten bij nieuwe ontwikkelingen. Vier belangrijke ontwikkelingen die we volgen zijn defensieactiviteiten bij Stroe, het stikstofdossier, de ontwikkeling van woningbouw en de problematiek van de netcongestie.

Doorwerking
De omgevingsvisie geeft richting aan de doorwerking in beleids- en gebiedsprogramma's en de uitvoering van initiatieven. Beleidsprogramma's koppelen we zoveel mogelijk aan de vijf hoofdopgaven uit de omgevingsvisie.

De gemeenteraad stelt de omgevingsvisie vast en bepaalt de kaders en ambities voor de fysieke leefomgeving. Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor de uitvoering en realisatie van deze ambities en stelt de programma's op.

De omgevingsvisie als afwegingskader
De omgevingsvisie vormt de basis voor een integraal afwegingskader voor de wenselijkheid en prioritering van activiteiten, maatregelen en initiatieven. Activiteiten worden afgewogen tegen de doelstellingen en ambities van de visie, waarbij de fysieke leefomgeving in dienst staat van maatschappelijke behoeften.

Voor initiatieven die niet passen binnen het omgevingsplan kan een vooronderzoek worden aangevraagd. De gemeente toetst het plan op wenselijkheid en haalbaarheid. Aan de omgevingstafel nemen alle relevante ketenpartners deel om integrale en gedragen oplossingen te vinden.

Monitoring
De gemeente hanteert een systematiek om periodiek te beoordelen of de ontwikkelingsrichting nog juist is en de doelen binnen bereik zijn. Dit gebeurt door middel van de leefomgevingsfoto en de Omgevingseffectrapportage (OER), waarbij een beeld wordt gegeven van de leefomgeving en de trends die die als gevolg van de beleidsuitvoering optreden.

Inhoudsopgave

Voorwoord 4
Samenvatting 6

1. Inleiding 16

2. Dit is Barneveld 22
2.1 Het Barneveldse DNA 22
2.2 Barneveld in een breder perspectief 24
2.3 Lagenbenadering als hulpmiddel bij de ontwikkelopgaven 26
2.4 Rol van de gemeente in de fysieke leefomgeving 28

3. Visie op de opgaven 30
3.1 Een gezond en toekomstbestendig Barneveld 32
3.2 Prettig leven in vitale dorpen 44
3.3 Ruimte voor ondernemerschap 50
3.4 Waardevol landelijk gebied 56
3.5 Bereikbaar nu en in de toekomst 62

4. Visie op de gebieden 69
4.1 De Veluwe 72
Garderen / Kootwijk / Militair terrein Stroe
4.2 Oostelijk buitengebied 88
Kootwijkerbroek / Stroe
4.3 Recreatiegebied Voorthuizen 102
4.4 Verstedelijkt gebied 108
Barneveld / Voorthuizen / Harselaar / Esvelderbeekzone / Zeumeren
4.5 Westelijk buitengebied 140
Zwartebroek en Terschuur / De Glind

5. Van visie naar uitvoering 156
5.1 Samenhang in instrumenten 156
5.2 De Barneveldse beleidscyclus 158
5.3 Doorwerking: beleidsprogramma's onder de Omgevingswet 160
5.4 Rolverdeling tussen College van Burgemeester en Wethouders en de Gemeenteraad 161
5.5 Afwegingskader voor activiteiten 163
5.6 Intake- en omgevingstafel (vooronderzoek en uitwerkings-onderzoek) 164
5.7 Monitoring 165

1.
Inleiding

De gemeente Barneveld presenteert de Omgevingsvisie Barneveld 2040. Dit document geeft een gezamenlijk beeld voor de toekomst van de gemeente Barneveld. Het beschrijft de gewenste ontwikkeling voor de fysieke leefomgeving in onze gemeente op het gebied van gezondheid, wonen, werken, recreëren, natuur, duurzaamheid, mobiliteit, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit. Volgens de ambitie is de gemeente Barneveld in 2040 een gezonde en toekomstbestendige gemeente, waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich thuis voelen. Om dit te bereiken, maken we strategische keuzes en stellen we ons beleid vast voor de fysieke leefomgeving.

De omgevingsvisie geeft antwoord op de volgende vragen:

- **Welke ambities hebben we voor het toekomstige Barneveld?**
- **Hoe willen we dat de gemeente Barneveld eruitziet in 2040?**
- **Welke uitdagingen en ontwikkelingen kent de gemeente Barneveld?**
- **Welke keuzes maken we vandaag om het toekomstige Barneveld vorm te geven?**

De visie houdt rekening met trends, ruimte voor langetermijnontwikkelingen en kaders voor toekomstige keuzes. Veel ambities zijn niet nieuw en bouwen voort op eerder beleid. De duurzaamheidsambities richten zich op 2030 en 2050, in lijn met provinciaal en landelijk beleid. De omgevingsvisie brengt de ambities samen en werkt toe naar verdere integratie van beleid.

1.1. De omgevingsvisie en de plek in de beleidscyclus

De omgevingsvisie is in de eerste plaats een strategisch document dat de langetermijnkeuzes beschrijft voor de fysieke leefomgeving. Het is de start voor uitwerking en de basis voor andere instrumenten van de Omgevingswet, zoals het omgevingsplan van de gemeente en omgevingsprogramma's. De visie dient als kapstok voor een integrale uitwerking van gebieds- en beleidsprogramma's en voor het omgevingsplan, dat de regels vastlegt voor de fysieke leefomgeving in de gemeente. Dat omgevingsplan vervangt de bestemmingsplannen en een groot deel van de gemeentelijke verordeningen. Die documenten maken deel uit van de beleidscyclus van de Omgevingswet waarin beleidsontwikkeling, uitvoering, monitoring en evaluatie continu op elkaar aansluiten. De omgevingsvisie is daar dus een essentieel onderdeel van.

Inspiratie
De omgevingsvisie is ook een inspiratiedocument voor de ontwikkeling van de gemeente Barneveld in de periode tot 2040. Door bewust de sociale en fysieke aspecten bijeen te brengen, krijgt de omgevingsvisie nog meer impact.

Uitnodiging tot initiatieven
Bovendien houdt de omgevingsvisie een uitnodiging in aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties om eigen wensen en initiatieven te ontwikkelen en te vervullen. De omgevingsvisie kan daarbij als achtergrond worden gebruikt voor de wenselijkheid van projecten en initiatieven. De gemeente geeft op deze manier inzicht in de mogelijke ontwikkel– en gebruiksruimte aan de inwoners en ondernemers.

Periodieke toetsing
De omgevingsvisie is een dynamisch document. Uiteraard wordt de visie formeel vastgesteld, maar in de toekomst blijft er voldoende ruimte voor verdere bestuurlijke en publieke discussie. De wereld om ons heen en onze leefomgeving veranderen voortdurend. De omgevingsvisie wordt daarom periodiek getoetst aan nieuwe ontwikkelingen (in ieder geval eens per vier jaar) en uitgewerkt in programma's, plannen en projecten. Ook binnen de jaarlijkse begrotingscyclus vindt een toetsing plaats op actualiteit. Hieruit kunnen aanpassingen volgen.

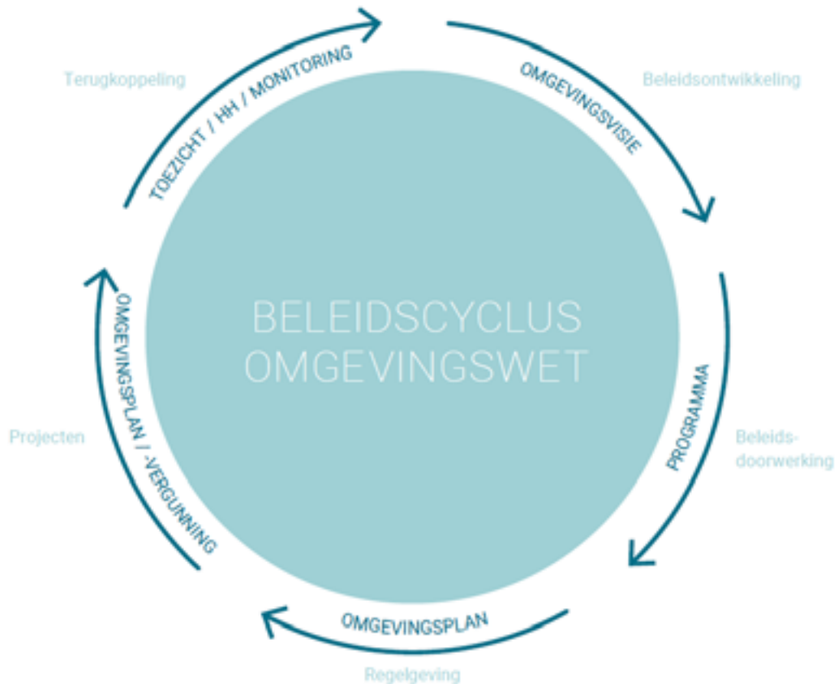

1.2. Totstandkoming

De Omgevingsvisie Barneveld 2040 is het resultaat van een proces dat in 2021 begon met de vaststelling van de Vertrekpuntennotitie door onze gemeenteraad. Deze notitie bevat het proces op weg naar een integrale omgevingsvisie. Het bestond uit vier fasen, waarin we in gesprek gingen met onze inwoners, ondernemers, stakeholders en partners.

In de eerste fase stelde de gemeenteraad de Hoofdlijnennotitie Barneveld 2040 vast, met daarin de eerste keuzes voor de toekomst van de gemeente Barneveld richting 2040.

Op basis van harde opgaven, maatschappelijke ontwikkelingen, trends en de uitkomsten van de eerste participatieronde leverde de volgende fase twee toekomstscenario's op. Deze scenario's – Vooruit met Barneveld en Verder met Barneveld – schetsen de hoeken van het speelveld binnen realistische kaders en vormen de basis voor het gesprek met de samenleving en stakeholders. Daarnaast vormen ze het uitgangspunt om de milieueffecten en de uitvoeringseffecten te onderzoeken per scenario.

Met de resultaten van onder meer de tweede participatieronde en de omgevingseffectrapportage over de toekomstscenario's werkten we in de derde fase toe naar een voorkeursscenario. Dit beschrijft de kijkrichting van de gemeente per opgave: wat willen we, wat zijn onze ambities? De doelstellingen en ambities voor de toekomst van de fysieke leefomgeving zijn vastgelegd in het voorkeursscenario.

De uitwerking van het voorkeursscenario tot de ontwerp-Omgevingsvisie Barneveld 2040 vond plaats in de vierde en laatste fase. Dit ontwerp bevat ook de gebiedsgerichte uitwerking. Hiervoor is een derde participatieronde geweest, gesprekken met inwoners, bedrijven en belangenbehartigers.

1.3. Participatie

Omdat de omgevingsvisie de koers bepaalt, was het belangrijk de visie samen met de belanghebbenden op te stellen. De gemeenteraad stelt de Omgevingsvisie Barneveld 2040 vast, maar de koers heeft de komende jaren invloed op iedereen. Inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden zijn betrokken bij hun omgeving en veel uitdagingen waar de maatschappij voor staat, zijn te complex om als gemeente zelfstandig over te beslissen. Bovendien vraagt ook de uitvoering om een goede samenwerking en relatie met inwoners, ondernemers en ketenpartners.

Met bijeenkomsten, werksessies, enquêtes en andere middelen zijn zoveel mogelijk mensen betrokken bij deze omgevingsvisie. We waren aanwezig bij evenementen, organiseerden omgevingsvisieavonden en bijeenkomsten met ketenpartners en maatschappelijke organisaties, ontvingen vele reacties en belegden sessies met betrokken raadsleden, het college en ambtelijke werkteams. Op die manier hebben veel mensen meegedacht.

De mate van betrokkenheid varieert van enthousiaste kreten op een post-it tot uitgebreide adviezen en alles ertussenin. De inbreng van inwoners, ondernemers, ketenpartners en maatschappelijke organisaties is als advies meegenomen naast de inbreng van het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie, en meegewogen in de uiteindelijke inhoud van de omgevingsvisie. (van de participatieronden is een apart verslag.)

1.4. De uitdagingen en opgaven van de gemeente Barneveld

De gemeente staat in deze periode voor grote uitdagingen, waarvoor de volgende doelen zijn gesteld:

- Een passende ontwikkeling van gemeente Barneveld, waar je goed kunt wonen, werken, reizen en samenleven.
- Een duurzame gemeente Barneveld met een gezonde en veilige omgeving om in te leven, nu en in de toekomst.
- Een waardevol landelijk gebied, met perspectief voor de landbouw en herstel van natuur en landschap.
- Een open en bereikbare gemeente Barneveld, een gemeentebestuur en organisatie die goed luistert naar de inwoners, samenwerkt, uitgaat van de eigen kracht van inwoners en hen ondersteunt waar nodig.
- Iedereen doet mee: waar iedereen belangrijk is en gelijke kansen krijgt.

Deze doelen komen samen in drie strategische, overkoepelende en samenhangende visies of beleidsplannen: de omgevingsvisie, het beleidsplan sociaal domein en een visie op dienstverlening.

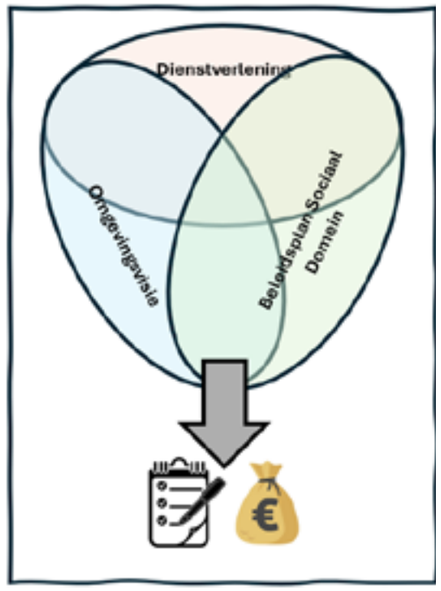

Deze kunnen dienen tot integrale beleidsprogramma's, waarin het beleid van de verschillende visies verder wordt uitgewerkt naar thema of gebied en waarin ook verbinding wordt gelegd naar de noodzakelijke en beschikbare middelen. De omgevingsvisie staat dus niet op zichzelf.

In de omgevingsvisie van de gemeente Barneveld kijken we in de richting van 2040, en soms nog iets verder. Deze doelstellingen hebben grote invloed op de doelen en ambities voor de fysieke leefomgeving. Voor de omgevingsvisie zijn ze vertaald naar vijf hoofdopgaven:

- Gezond en toekomstbestendig
- Prettig leven in vitale dorpen
- Ruimte voor ondernemerschap
- Waardevol landelijk gebied
- Bereikbaarheid nu en in de toekomst

Deze opgaven zijn de basis voor de uitwerking van de omgevingsvisie en geven richting aan de keuzes die we vandaag maken om het toekomstige Barneveld vorm te geven. We laten zien waar we als gemeente voor staan en welke doelen en ambities we voor onze fysieke leefomgeving hebben. We geven aan welke aspecten en delen van onze fysieke leefomgeving we koesteren, waarderen en daarom willen behouden en verbeteren. Tegelijkertijd geven we weer hoe we omgaan met de opgaven. Dit vertaalt zich concreet in onder meer een groei tot 2040 met 8.000 woningen, met vele hectares bedrijventerrein en met ruim 20.000 inwoners. Dit betekent een toename van bijna een derde, tot ruim 80.000 inwoners, die allemaal een gezonde en veilige omgeving verwachten in de gemeente, waarin ze prettig kunnen wonen, werken en recreëren.

1.5. Gebiedsgerichte uitwerking

De gemeente Barneveld bestaat uit negen kernen, elk met een eigen karakter en identiteit en omringd door waardevol landschap en natuur. Omdat de ontwikkeling alle kernen raakt, is het een uitdaging deze eigenheid zoveel mogelijk te respecteren en te behouden.

Een belangrijk deel van de Veluwe ligt op het grondgebied van de gemeente. Hier bevinden zich grote natuurwaarden die moeten worden beschermd en waar mogelijk hersteld. Een ambitieuze opgave in de dynamiek van een landelijk gebied, waar boeren om ruimte en behoud van hun bedrijven vragen, in een stikstofcrisis die steeds zwaarder lijkt te drukken en in een Gelderse Vallei, met grote uitdagingen op het gebied van natuur, klimaat, energie en toekomstbestendige landbouw.

In de omgevingsvisie vertalen we de ambities daarom zoveel mogelijk gebiedsgericht. De gemeente Barneveld is daarvoor ingedeeld in vijf gebieden, elk met een eigen identiteit en opgaven en uitdagingen. Deze gebieden en hun kernen dragen een eigen karakter dat maatgevend is voor de ontwikkelrichting. De vijf gebieden zijn:

- Veluwe met de kernen Garderen en Kootwijk
- Oostelijk buitengebied met de kernen Stroe en Kootwijkerbroek
- Recreatiegebied Voorthuizen
- Verstedelijkt gebied met de kernen Barneveld en Voorthuizen en het bedrijventerrein De Harselaar
- Westelijk buitengebied met de kernen Terschuur, Zwartebroek en De Glind

De gebiedsgerichte uitwerking zorgt ervoor dat de ambities en opgaven zijn afgestemd op de kenmerken en behoeften van elk gebied. Dit helpt om de visie concreet en uitvoerbaar te maken, en om ervoor te zorgen dat de ontwikkelingen aansluiten bij de lokale context en waarden. We kunnen niet altijd voor iedere plek aangeven wat er moet gebeuren. Vaak is daarvoor nader uitwerking nodig. Maar we laten wel zien wat we willen bereiken en waarmee we rekening moeten houden.

1.6. Vervolg en uitnodiging

De gemeenteraad stelt de Omgevingsvisie Barneveld 2040 vast. De omgevingsvisie is bindend voor het gemeentebestuur. Voor de inwoners, ondernemers en organisaties in de gemeente Barneveld heeft de omgevingsvisie geen directe formele consequenties. Maar de visie laat wel zien waar we naartoe willen, welke ontwikkelingen plaatsvinden, welke rol wij als gemeente nemen en wat we verwachten van andere partijen. De omgevingsvisie biedt zo zicht op hoe, waar en wat in onze fysieke leefomgeving. Daarbij is de houding van de gemeente zoveel mogelijk ja, mits: denken in kansen en mogelijkheden.
Op deze manier beschermen we de kwaliteit van onze gemeente, en geven we tegelijkertijd ruimte aan initiatieven om onze nieuwe doelen te bereiken.
Participatie rond de omgevingsvisie gaat niet alleen over uitwisselen van ideeën. We willen samen werk maken van de opgaven en ambities. We werken aan een uitvoeringsprogramma waarin we aangeven welke projecten we met welke partijen aangaan en wat we van de samenleving verwachten.

2.
Dit is Barneveld

In dit hoofdstuk beschrijven we onze gemeente in hoofdlijnen. We richten ons op de fysieke omgeving van de gemeente en de bredere context en op de mensen die hier wonen, werken en recreëren. De leefomgeving heeft een grote invloed op de inwoners, maar het zijn vooral de inwoners die bepalend zijn voor die leefomgeving. De inwoners van de gemeente Barneveld zijn niet alleen de gebruikers van de leefomgeving, maar ook actieve deelnemers in het vormgeven ervan. Onze rol als gemeente is daarin verschillend. Soms ondersteunend, soms sturend, soms zelf ontwikkelend. Door samen te werken en verantwoordelijkheid te nemen, gaan we de uitdagingen van de toekomst aan, om onze gemeente te laten groeien en bloeien.

In het Voorkeursscenario schetsten we samen met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden een toekomstbeeld waarin de inwoner van onze gemeente centraal staat. Dit scenario benadrukt de kracht van samenwerking en de rol van de gemeenschap in de vervulling van onze ambities. Het laat zien hoe we samen kunnen werken aan een gezonde, veilige en toekomstbestendige leefomgeving, waarin iedereen zich thuis voelt en kan bijdragen aan de kwaliteit van leven.

2.1 Het Barnevelds DNA

De identiteit, cultuur en kernwaarden van gemeente Barneveld bepalen wat voor gemeente we zijn en ook willen zijn richting 2040 en welke ontwikkelingen we op de weg daar naartoe willen doormaken. De gemeente Barneveld bestaat uit hechte en krachtige gemeenschappen. Mensen zijn met elkaar verbonden via het dorp waar ze wonen, de verschillende sociale verbanden, de kerk die ze bezoeken, de vereniging waar ze lid van zijn of via familie- en vriendschapsbanden. Het ons-kent-ons-gevoel en de zelfredzaamheid die daarbij hoort is een gewaardeerde eigenschap. Het bijzondere karakter komt ook terug in de bevolkingsopbouw: de gemeente Barneveld is relatief jong en kent verhoudingsgewijs grote huishoudens.

De inwoners van de gemeente zijn echte doeners. Er is sprake van een hoog arbeidsethos, wat goed terug is te zien in de hoge arbeidsparticipatie en de lage werkloosheidsgraad ten opzichte van het gemiddelde in Nederland. Veel inwoners zijn actief in een familiebedrijf, gemengd bedrijf of zijn zzp'er. Ook buiten het werk om gebeurt er veel: we kennen een sterk verenigingsleven, doen veel vrijwilligerswerk en zijn gewend zelf de handen uit de mouwen te steken.

De inwoners en ondernemers van de gemeente Barneveld zijn nauw verbonden met de omgeving. De natuurlijke schoonheid van de Veluwe en de Gelderse Vallei, de agrarische tradities en de hechte gemeenschappen vormen de basis van ons dagelijks leven. Deze omgeving biedt niet alleen een plek om te wonen, werken en recreëren, maar ook een bron van inspiratie en trots.

Onze identiteit is sterk gefundeerd op de agrarische sector. De landelijkheid is in de hele gemeente goed voelbaar met een groot buitengebied met veel agrarische bedrijven. Buitenstaanders en inwoners zelf identificeren de gemeente sterk met de pluimveesector. Maar behalve pluimvee kennen we ook een sterke kalverhouderij en de nodige gemengde bedrijven, waarbij er vaak sprake is van familiebedrijven. De keten om de agrarische sector heen is groot en goed vertegenwoordigd in de gemeente Barneveld.

De gemeente Barneveld ligt precies op de overgang van de hooggelegen Veluwe naar de lagergelegen Gelderse Vallei. Onze gemeente maakt dan ook deel uit van twee grotere en verschillende gebieden: de Veluwe en de Gelderse Vallei. De leefomgeving van gemeente Barneveld is hiermee prachtig en uitermate divers. Denk aan grootschalige en uitgestrekte natuurgebieden zoals het Kootwijkerzand, het oude en kleinschalige landschap met bijvoorbeeld het Paradijs aan de westkant van onze gemeente, maar ook de bruisende recreatieplas Zeumeren als een zomerse hotspot.

We hebben veel verschillende soorten landschappen in onze gemeente, met ieder eigen kenmerkende plant- en diersoorten en een eigen dynamiek. De aantrekkingskracht van het gebied leidde dan ook tot een stevig toeristisch karakter van onze gemeente. De natuurlijke omgeving is van grote invloed op onze identiteit.

De gemeente Barneveld bestaat uit negen unieke dorpskernen met ieder een eigen karakter, cultuur en identiteit. In de gebiedsgerichte uitwerking van deze omgevingsvisie staan we stil bij de unieke kernkwaliteiten, uitdagingen en opgave van iedere dorpskern, en van de verschillende delen van ons landelijk gebied.

2.2 Barneveld in een breder perspectief

De gemeente Barneveld ligt centraal in Nederland en inmiddels aan de rand van de Randstad. We liggen in een verder verstedelijkende as langs de rijksweg A1 met verder verstedelijkte gebieden van Amersfoort, Foodvalley, Stedendriehoek en Twente. Deze ligging betekent dat we deel uitmaken van een hoogdynamisch gebied waar grote ruimtelijke opgaven gelden in de fysieke leefomgeving.

Voor wonen, werken en mobiliteit is de relatie met Amersfoort van groot belang. Veel inwoners werken in Amersfoort, gaan er naar school of brengen hun vrije tijd door in deze stad. De A1 en het spoor verbinden Amersfoort met onze gemeente. Voor een evenwichtige en verantwoorde omgang met de demografische en economische ontwikkelingen werken we op het gebied van wonen, werken, infrastructuur en andere voorzieningen samen met de gemeenten in de vallei en in de regio's Arnhem-Nijmegen en Utrecht-Amersfoort.

Het buitengebied met de grote agrarische sector heeft van oudsher een sterke relatie met de Gelderse Vallei. Deze regio wordt niet voor niets 'Foodvalley' genoemd. Daarin werken we intensief samen aan de voedselvoorziening van vandaag en morgen. Om dit voor elkaar te krijgen, werken gemeenten, onderwijsinstellingen, kennisinstellingen en bedrijfsleven intensief samen in de regio. De gemeente Barneveld is hier toonaangevend op diverse onderdelen. Binnen de Foodvalley voert de gemeente een eigen profiel: een toonaangevende pluimveesector,

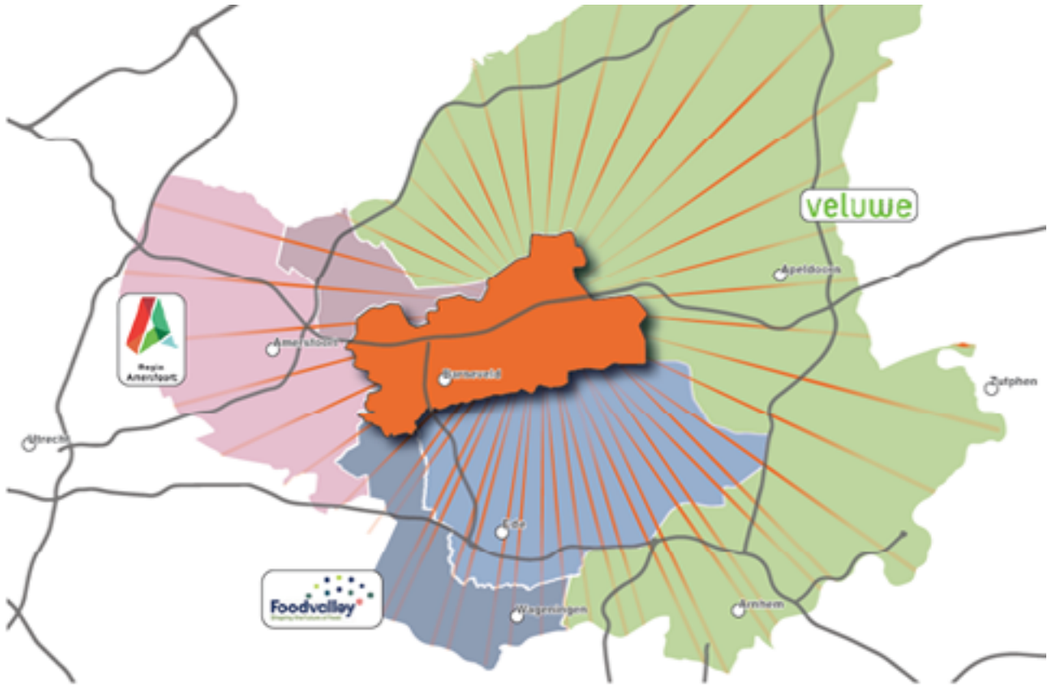

met het bijbehorend Poultry Expertise Center en het Praktijkcentrum Emissiereductie Veehouderij (PEV), een samenwerkingsverband van bedrijven, overheid en kennisinstellingen. In regionaal verband formuleren we gezamenlijk een maatschappelijk antwoord op de vraag naar een toekomstbestendige landbouw, in balans met de leefomgeving, waaronder natuurherstel en stikstofreductie. Dit om de kwaliteit van de natuur te verbeteren en tegelijkertijd om toekomstperspectief te bieden aan de agrarische sector in de regio. Hierbij is het belangrijk oog te hebben voor de sociaaleconomische impact van verandering voor de mensen die het betreft.

Tegelijk zijn we als gemeente ook deel van het grootste natuurgebied van Nederland, de Veluwe. Op toeristen en natuurliefhebbers heeft de Veluwe grote aantrekkingskracht. De Veluwe is de reden dat we veel vakantieparken hebben in de gemeente, nabij Voorthuizen en Kootwijk. De Veluwe is niet alleen ons natuurlijk kapitaal, maar een gebied met nationale uitstraling. Daarom werkt de gemeente in diverse samenwerkingsverbanden aan versterking van de natuur en ook aan de Veluwe als topbestemming voor de toerist.

2.3 Lagenbenadering als hulpmiddel bij de ontwikkelopgaven

De opbouw van het landschap van de gemeente beoordelen we in deze omgevingsvisie in vier verschillende lagen: ondergrond, netwerken, gebruik en sociale activiteit. Elke laag geeft voor de gemeente Barneveld een eigen beeld van oorsprong, dynamiek en waarden. Deze lagen zijn zichtbaar gemaakt op kaarten en geven zo een gedetailleerd beeld van de gemeente.

Laag 1: ondergrond

De laag van het natuurlijk systeem, het landschap in al zijn vormen en kwaliteiten, de samenhang tussen hoogteligging, bodem en watersysteem (inclusief de bestaande natuurwaarden). Deze laag heeft een lange ontstaansgeschiedenis maar is ook kwetsbaar.

Laag 2: netwerklaag

De structuren die zich als een netwerk uitspreiden over en in de ondergrond van de gemeente. Bijvoorbeeld de infrastructuur en de groenblauwe bekenstructuur of andere ondergrondse en bovengrondse netwerken, zoals het elektriciteitsnetwerk. De ontwikkelingen in deze laag hebben vaak een levensduur tot 80 jaar.

Laag 3: gebruiks- of functielaag

Laat zien hoe het gemeentelijke gebied wordt bezet, gebruikt en benut. De wijze waarop gebieden ruimtelijk en functioneel in gebruik zijn, met de bijbehorende dynamiek. Denk daarbij aan water, natuur, recreatie, openbare ruimte, culturele functies, gebouwde omgeving met de bijbehorende dynamiek, waarden en identiteit. De veranderingen in deze laag gaan sneller en voltrekken zich meestal binnen één generatie.

Laag 4: sociale laag

Duidt de inwoners, ondernemers en overige gebruikers aan in hun onderlinge relaties, met de opgaven in de leefomgeving van de gemeente Barneveld waar we als samenleving voor staan. Bijvoorbeeld omzien naar elkaar, welzijn en ervaren gezondheid. Maar ook de gezondheidsverschillen in de gemeente, investering in de benodigde maatschappelijke voorzieningen, en de kwaliteit van de leefomgeving in dorpen en buitengebied. Dit is de laag met de hoogste veranderingssnelheid.

Vanaf de onderste laag naar boven geeft deze lagenstructuur een verticale doorsnede van de waarden en mogelijkheden van het gebied. Door de verschillende lagen te analyseren en te combineren ontstaat inzicht in de ontwikkelkansen voor het gebied en voor specifieke locaties. Deze analyse geeft zicht op kansen en knelpunten en biedt de mogelijkheid om kansen af te wegen en keuzes te maken.

De samenhang tussen deze lagen vormt de basis van de koers voor onze fysieke leefomgeving. Zo zoeken we de gewenste en noodzakelijke samenhang tussen ruimtelijk en functioneel gebruik, gericht op de kwaliteit van de leefomgeving en sociaal-maatschappelijk van het leven daarin.

Deze werkwijze is onder meer de basis geweest voor de indeling van de gemeente Barneveld in de verschillende deelgebieden en karakteristieken in deze omgevingsvisie. De lagenbenadering is ook een instrument voor afweging in de keuzes voor ruimtelijke ontwikkelingen. De werkwijze helpt gemeente en samenleving integrale keuzes te maken in de ruimtelijke ontwikkelopgaven en deze keuzes op waarde te schatten.

Deze kaarten met de lagen en de bijbehorende beschrijving zijn opgenomen in bijlage 1.

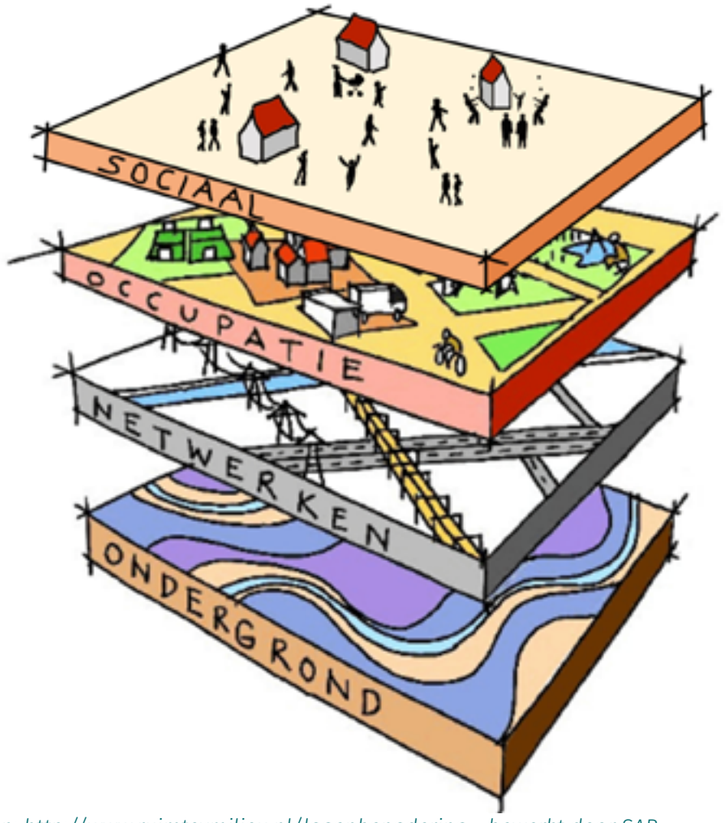

Bron: http://www.ruimtexmilieu.nl/lagenbenadering - bewerkt door SAB

2.4 Rol van de gemeente in de fysieke leefomgeving

De samenleving verandert, en daarmee ook de rol van de overheid. Bovendien staan we voor opgaven in de leefomgeving die allang niet meer enkel het domein van de overheid betreffen. De uitdagingen voor de toekomst zijn gezamenlijke opgaven. We verwachten van inwoners en ondernemers dat zij op hun deel van het fysieke domein meer zaken zelf doen en ook steeds vaker het initiatief in handen nemen voor hun leefomgeving. Dit is in de geest van de Omgevingswet, die meer verantwoordelijkheid legt bij inwoners, ondernemers en organisaties. Dit vraagt ook een andere rol van de overheid.

Bij veel ambities en opgaven in de fysieke leefomgeving werkt de gemeente samen met inwoners, ondernemers, belangenorganisaties en andere partijen, bijvoorbeeld bij gebiedsontwikkelingen. In deze omgevingsvisie geven we voor de verschillende ontwikkelingen ook een indicatie van de rol die we voor de gemeente zien in de vervulling van ambities en opgaven in de fysieke leefomgeving.

We onderscheiden daarbij zes rollen die de gemeente kan aannemen, wanneer wij uitvoering geven aan beleid voor de fysieke leefomgeving. In algemene zin geldt: hoe groter de betrokkenheid van de gemeente, hoe groter ook de financiële of organisatorische bijdrage kan zijn. Er zijn ook combinaties van rollen denkbaar. Zo komt bij gebiedsontwikkeling vaak de combinatie van regisseren en zelf doen voor, omdat we met eigen grondposities werken en met grondposities van derden.

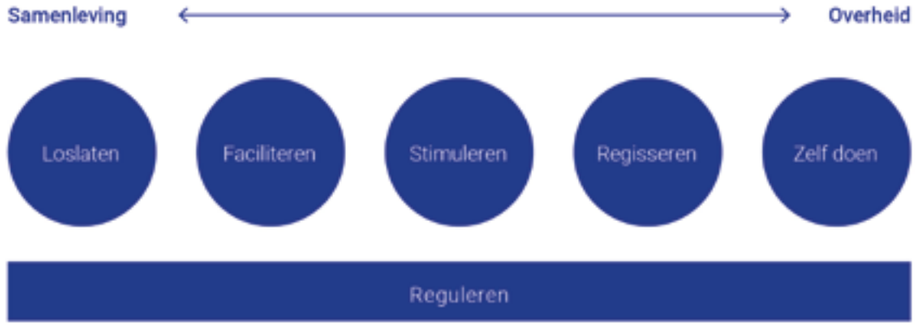

Loslaten – Wanneer de overheid een taak loslaat, zal zij zich hier inhoudelijk en procesmatig niet of nauwelijks mee bemoeien.

Faciliteren – De overheid kiest een faciliterende rol als het initiatief van elders komt en zij er belang in ziet om dat mogelijk te maken.

Stimuleren – De overheid kan de wens hebben dat bepaald beleid of een interventie van de grond komt, maar de realisatie daarvan laat ze over aan anderen. Ze zoekt slechts naar mogelijkheden om die anderen in beweging te krijgen.

Regisseren – Wanneer de overheid kiest voor regisseren, betekent dat ook andere partijen een rol hebben maar dat de overheid er belang aan hecht wel de regie te hebben (en houden).

Zelf doen – De overheid kan de wens hebben dat een bepaald beleid of een interventie van de grond komt en staat daarvoor zelf aan de lat. Dat betekent dat de overheid zelf zorg draagt voor de uitvoering en initiatiefnemer is.

Reguleren – Het laatste instrument dat de overheid kan inzetten is regulering met wet- en regelgeving of beleidsregels.
Dit staat in feite los van voornoemde rollen. Ook wanneer de overheid bepaalde zaken wil loslaten of uitsluitend wil faciliteren, kan zij hier met regelgeving randvoorwaarden aan stellen.

3.
Visie op de opgaven

In dit hoofdstuk leest u de hoofdopgaven van de omgevingsvisie. We schetsen daarin een ambitieus toekomstbeeld aan de hand van vijf hoofdopgaven, en ambities die we graag willen realiseren. Een droombeeld voor de toekomst.

Dat is gebaseerd op het Voorkeursscenario, maar wel bekeken door de bril van de lagenbenadering uit het vorige hoofdstuk en de resultaten van de participatierondes. Dat leidt tot het besef dat niet alles tegelijkertijd op dezelfde plek kan. Ook de uitvoerbaarheid van ambities in financiële of juridische zin is hierbij van belang. Soms schuren de belangen en is het nodig een keuze te maken. Ook het onderzoek naar de omgevingseffecten (de OER-omgevingseffectrapportage) is aanleiding geweest voor nuancering van de ambities. Het is echter ook duidelijk dat we niet alle opgaven kunnen oplossen binnen het bestek van deze omgevingsvisie. Vaak is nader onderzoek noodzakelijk. Met deze kanttekeningen geven we in dit hoofdstuk de ambitieuze visie op de gemeente Barneveld in 2040.

Sommige ambities vertalen zich naar randvoorwaarden die we onszelf, en ook onze partners opleggen bij de ontwikkeling van onze gemeente. Daarin ligt er een belangrijke lijn naar het omgevingsplan en de normen en beleidsregels die we daarin verwerken. Andere ambities kunnen niet verder gaan dan onze inzet voor overleg met andere overheden en organisaties om ze samen te realiseren.

Gemeente Barneveld in 2040

In 2040 is de gemeente Barneveld een plek waar iedereen gezond, gelukkig en vitaal kan leven. De wijken zijn divers en geschikt voor alle leeftijden. Jong en oud wonen samen in harmonie en helpen elkaar. De gemeenschap is sterk en zelfredzaam, met inwoners die elkaar kennen en ondersteunen. Iedereen heeft voldoende bestaanszekerheid en de verschillen in gezondheid tussen wijken zijn kleiner geworden.

Elke kern in Barneveld is op eigen wijze vitaal. Dit betekent dat er voor elke kern voldoende voorzieningen zijn, in de kern zelf of op aanvaardbare afstand . Er is veel nieuwbouw gerealiseerd: in totaal 8.000 woningen, zowel in de kernen als in het buitengebied.

De wijken zijn groen en klimaatbestendig ingericht, met aandacht voor natuur en duurzaamheid. In de grotere kernen is er hoogbouw tot zes verdiepingen en op een enkele geschikte plek nog hoger. Dat zorgt voor efficiënter gebruik van de ruimte. De energietransitie is grotendeels voltooid, zodat Barneveld een duurzame gemeente is.

De kernen Barneveld en Voorthuizen zijn goed bereikbaar dankzij een robuuste structuur van rondwegen en radialen. De oostelijke rondweg rond Barneveld is ingepast in het landschap en maakt verdere groei mogelijk na 2040. Het gebruik van de auto is afgenomen, terwijl fietsen en openbaar vervoer steeds populairder zijn geworden. Ook is autobezit verminderd door de beschikbaarheid van deelmobiliteit.

De bedrijventerreinen in de gemeente Barneveld zijn uitgebreid, modern en innovatief, met veel werkgelegenheid in sectoren zoals de maakindustrie en agrofood. De winkelcentra zijn levendig en bieden lekker veel mogelijkheid elkaar te ontmoeten, waardoor ook bezoekers graag naar Barneveld komen.

Binnen de beschermde of herstelde landschappen en rond de dorpskernen is een aantrekkelijk gebied ontstaan voor mens, plant en dier. De Veluwe en het buitengebied bieden ruimte voor toerisme en recreatie, met respect voor de kwetsbare natuur, het waardevolle landschap en het agrarische gebruik. De agrarische sector is duurzaam en toekomstbestendig, en in balans met de omgeving. We hebben een groen-blauwe dooradering van 10% gerealiseerd in het agrarische gebied.

Dit hebben we gerealiseerd door ons in te zetten op de vijf hoofdopgaven die we In de Omgevingsvisie Barneveld 2040 hebben geformuleerd.

3.1 Een gezond en toekomstbestendig Barneveld

De opgave voor een gezond en toekomstbestendig Barneveld sluit aan op een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet. Gezondheid en de fysieke leefomgeving zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. We benaderen gezondheid vanuit het begrip positieve gezondheid: niet in termen van ziekte, maar als het vermogen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Gezondheid gaat over fysieke gezondheid, mentale gezondheid, kwaliteit van leven, zingeving, dagelijks functioneren en meedoen. Net als in de rest van Nederland neemt in de gemeente Barneveld de vergrijzing toe. Dit betekent dat er specifieke uitdagingen zijn. Het aantal mensen in een kwetsbare situatie neemt toe en we zien gezondheidsverschillen tussen wijken en buurten. Daarnaast wonen mensen langer thuis tot op hogere leeftijd. Bij de inrichting van de omgeving vraagt dit om aanpassing, zodat ook deze groeiende groep goed kan blijven meedoen.

Om ervoor te zorgen dat onze gemeente toekosmtbestendig hebben we ook aandacht voor duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit in de leefomgeving.

Van de Veluwe tot het Paradijs, de gemeente Barneveld heeft veel natuurlijke waarden. Deze zijn belangrijk voor de natuur, en ook voor onze inwoners en de vele mensen die onze gemeente bezoeken: een gezonde natuur houdt ons fysiek en mentaal gezond. Onze natuurlijke waarden hebben aandacht nodig voor verbetering van de biodiversiteit en voor een gezonde leefomgeving voor mens en dier, nu en in de toekomst. De natuur verdient een belangrijke plek tussen onze ambities voor meer woningen, meer bedrijven en ruimte voor de landbouw. Daarbij speelt het veranderende klimaat een grote rol. Geluid en luchtkwaliteit hebben invloed op de natuur en onze gezondheid, en het onderwerp heeft dus aandacht nodig.

Door klimaatverandering en door ons eigen handelen staan onze ecosystemen en de landschappelijke kwaliteit onder druk. Om verdere klimaatverandering tegen te gaan, werken we in Barneveld aan vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.
We richten ons op een klimaatneutrale gemeente in 2050.

De grootste aanpassing zit in onze omgang met het watersysteem en in de ontwikkeling van meer landschappelijke, groene overgangszones rond de kernen. Daarmee kan de basiskwaliteit verbeteren van de natuur en biodiversiteit in de gehele gemeente. En dat sluit aan op de opgave van de verbetering van de waterkwaliteit. Deze inspanningen moeten enerzijds leiden tot meer soortenrijkdom en anderzijds tot een afname van de gevolgen van klimaatverandering.

De opgave voor een gezond en toekomstbestendig Barneveld is verweven met de andere vier opgaven. Het is een belangrijke rode draad in deze visie en legt focus op duurzaamheid van de effecten in maatschappelijke, maar vooral ook in financieel-economische zin. We investeren in de toekomst. In veel opzichten werken de uitgezette lijnen binnen deze opgave daarmee richtinggevend voor de aanpak van de overige opgaven.

Onze visie op gezond en toekomstbestendig

We spreken over een gezond en toekomstbestendig Barneveld in brede zin. Het gaat daarbij om meedoen, een gezonde leefstijl door sport en beweging, cultuurparticipatie en ruimte voor ontmoeting en omkijken naar elkaar. Maar het gaat ook om een duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit in de leefomgeving.

Gezondheid nemen we mee in onze ruimtelijke afweging. We zien gezondheidsverschillen, die we kleiner willen maken door de onderkant naar een hoger niveau te tillen. In buurten die te maken hebben met gezondheidsscores die lager liggen dan gemiddeld, zien we door herontwikkeling kansen de omgevingskwaliteit te verbeteren en invulling te geven aan de ambities voor groen en klimaatadaptatie. Cultuurhistorie is een van de omgevingskwaliteiten die een belangrijke bijdrage levert aan de identiteit van onze leefomgeving. Deze waarden moeten we koesteren.

Om klaar te zijn voor de toekomst is het belangrijk dat we onze gemeente zo inrichten dat klimaatverandering wordt opgevangen. Dit betekent aandacht voor behoud en versterking van de natuur en biodiversiteit. Daarnaast levert circulariteit, de kringloopeconomie, een bijdrage aan

een toekomstbestendige leefomgeving. Hierna gaan we verder in op de thema's die hierbij spelen.

We ontwikkelen een 'maatlat gezond en toekomstbestendig' voor ruimtelijke ontwikkelingen die bindend is voor ontwikkelende partijen, zoals bij woningbouwprojecten. Deze maatlat passen we toe op ruimtelijke ontwikkelingen. Met de maatlat sturen we op de bijdrage van de ontwikkeling aan een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. We laten ons hierbij inspireren door het puntensysteem van bijvoorbeeld de gemeente Veenendaal.

Iedereen doet mee

We willen een gemeente zijn waar iedereen mee kan doen, iedereen ertoe doet en mensen gelijke kansen krijgen. Daarom is het belangrijk dat er voldoende voorzieningen zijn, waaronder voorzieningen voor sport, cultuur, bewegen en ontmoeten. Daar vallen ook voorzieningen onder als een huisarts en bijvoorbeeld een supermarkt. Ze zijn laagdrempelig, zodat ze voor iedereen toegankelijk zijn.

In lijn met de landelijke trend neemt ook in de gemeente Barneveld eenzaamheid toe en voelen meer mensen zich sociaal uitgesloten. Daarnaast staat het aantal vrijwilligers onder druk, neemt de vergrijzing toe en staat de formele zorg en ondersteuning fors onder druk. Daarom is het nodig dat de gemeente de wijken en buurten zo inricht dat de sociale basis wordt versterkt. We moedigen dan ook ontmoeting en sociaal contact met andere inwoners aan in onze leefomgeving. Iedereen voelt zich hier veilig en thuis. Er zijn voldoende uitnodigende en toegankelijke plekken om elkaar te ontmoeten in de dorpen, zoals buurtkamers. De gemeente stimuleert woonvormen en samenstellingen van wijken die sociaal contact en gemeenschapsgevoel bevorderen. Zo gaan we eenzaamheid tegen en bevorderen we samenredzaamheid.

De inrichting van onze leefomgeving moet zo zijn vormgegeven dat iedereen zich veilig voelt om mee te doen en elkaar te helpen, zowel in dagelijkse situaties als in geval van nood. Sociale veiligheid zien we daarom als een belangrijk ontwerpprincipe bij de inrichting van de fysieke leefomgeving. Bij de inrichting van een gezonde en veilige leefomgeving houden we rekening met doelgroepen die wat meer aandacht nodig hebben wat betreft gezondheid, zoals jeugdigen en ouderen. We hechten extra waarde aan een kansrijke omgeving voor jeugdigen: een positieve leefomgeving waarin de jeugd gezond en veilig opgroeit en kansen krijgt.

Het aantal 75-plussers neemt tot 2040 flink toe. Het uitgangspunt dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen, vraagt om voorzieningen in de nabijheid en een sociale omgeving die ze daartoe in staat stelt. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de toegankelijke openbare ruimte, zodat mensen in staat zijn in beweging te blijven en deel te nemen aan het maatschappelijke leven. Denk daarbij aan minder drempels, voldoende bankjes en groen in de nabijheid.

Deze inrichtingsprincipes passen we toe bij nieuwe ontwikkelingen, maar ze zijn ook leidraad voor het beleid in bestaande wijken.

Gezond gedrag stimuleren

Gezond gedrag uit zich in voldoende bewegen, een gezond gewicht, gezond eten, niet roken of drinken en een goede mentale gezondheid. Een gezonde groene leefomgeving is hiervoor een randvoorwaarde.

De gemeente richt zich op een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de verleiding tot ongezond gedrag beperkt is. Dat stelt bijvoorbeeld eisen aan de inrichting van openbare buitenruimtes op plekken waar veel kinderen en jongeren komen. De sterke sociale basis, een van de basiskenmerken van Barneveld, wil de gemeente graag behouden en versterken. Vanwege de sterke groei van de gemeente gaat dat niet vanzelf.

Samen met maatschappelijke partners zet de gemeente zich in voor een gezonde leefstijl bij jong en oud. Zo stimuleren we gezonde voeding door het vergroten van het aanbod aan lokaal of regionaal geproduceerd voedsel. We willen daarom buurtmoestuinen faciliteren en een gezonde voedselomgeving nabij scholen. Om het roken te verminderen richten we ons daarnaast op rookvrije buitenruimtes. Vooral belangrijk op locaties waar kinderen en jongeren aanwezig zijn.

Bewegen, spelen en cultuur beleven

De omgeving nodigt uit tot bewegen, zodat onze inwoners zoveel mogelijk fietsen en lopen. Daarom houden we voorzieningen waar mogelijk dicht bij de inwoners en zorgen we voor goede voet- en fietspaden. We willen dat onze inwoners zich zo lang mogelijk zelf kunnen verplaatsen. Een schone, gevarieerde, groene en goed onderhouden leefomgeving heeft een bewezen effect op de kwaliteit van leven. Ook kunstwerken in de openbare ruimte leveren daaraan een bijdrage. De gemeente wil onze inwoners verleiden om te bewegen in het groen, zowel binnen als buiten de kern.

Goede en veilige speel- en sportgelegenheden en beweegroutes zijn van groot belang. Bij de ontwikkeling van woongebieden moeten speelvoorzieningen komen en we bekijken of er meer sportvoorzieningen nodig zijn. We hechten daarbij waarde aan voorzieningen in de nabijheid van de inwoners, zowel overdekt als in de buitenlucht. We vinden het van belang dat inwoners kunnen sporten en bewegen in verenigingsverband en via ondernemende sportaanbieders. In de gemeente Barneveld hebben we naast sporten nadrukkelijk aandacht voor bewegen, mede omdat het aantal inwoners dat deelneemt aan (georganiseerde) sport lager is dan het landelijk gemiddelde. Naast kinderen en jongeren hebben we hierbij nadrukkelijk aandacht voor ouderen. Zo willen we bijdragen aan vitaler ouder worden, essentieel vanwege de vergrijzing en langer zelfstandig thuis wonen.

Naast sport- en spelvoorzieningen, draagt ook cultuur bij aan een gezond en toekomstbestendig Barneveld. Hierbij onderscheiden we vijf waarden van cultuur: de artistieke, sociale, economische, educatieve, en ruimtelijke/historische waarde. We streven naar inclusieve en toegankelijke culturele voorzieningen voor alle inwoners. Onze prioriteiten liggen daarbij bij het creëren van meer kansen voor jongeren. Ook in de openbare ruimte moet voldoende plaats zijn voor ontmoeting en cultuur. Dat kan de kwaliteit van openbare ruimte versterken. We zoeken hierbij naar koppelkansen. Ons cultuurbeleid is verder uitgewerkt in onze Integrale Cultuurvisie gemeente Barneveld 2025-2035 en zal deel uitmaken van het betreffende beleidsprogramma onder de Omgevingswet.

Binnen de Omgevingswet speelt de bescherming van cultureel erfgoed een belangrijke rol. De Omgevingswet stimuleert een integrale en gebiedsgerichte benadering van de omgang met erfgoed. Erfgoed gaat over het gebouwde erfgoed, archeologie en cultuurhistorisch landschap. Erfgoed is een belangrijke drager van identiteit. De zichtbare en onzichtbare waarden van erfgoed dragen direct bij aan de herkenbaarheid van de dorpen en het landschap van Barneveld. Dit geldt bijvoorbeeld voor gebouwde monumenten, archeologie en cultuurlandschap. Vanuit de Integrale Cultuur Visie (ICV) kunnen er ook nieuwe waardevolle dorpsgezichten bij komen door deze vast te leggen in een omgevingsplan.
Waar kan erfgoed na archeologisch onderzoek in de vorm van verhalen of verbeelding bijdragen aan de beleving van de identiteit en herkenbaarheid van een plek. Waar mogelijk willen we het verleden beter zichtbaar maken. Bij ontwikkelopgaven vormt erfgoed, als drager van identiteit, een inspiratiebron. De belangrijkste waarden zijn vastgelegd in verschillende kaarten, zoals de archeologische waarden- en verwachtingenkaart, de cultuurlandschappelijke inventarisatie- en waardenkaart en het monumentenregister.

Gezond wonen en werken

Een rustige, groene en klimaatbestendige woon- en werkomgeving is van groot belang voor een goede fysieke en mentale gezondheid. We zetten in op een groene, duurzame en klimaatbestendige leefomgeving in het algemeen. Door wonen, werken en voorzieningen als onderwijs dichtbij elkaar te plaatsen, verminderen we de verplaatsingsafstanden en bevorderen we lopen en fietsen. Daarbij scheiden we overlastgevende bedrijven en drukke gemotoriseerde verkeersroutes van woonomgevingen.

In het kader van gezondheid is de nabijheid van eerstelijnszorgvoorzieningen van groot belang. Uitgangspunt is dat met de groei ook de noodzakelijke voorzieningen meegroeien. Dat betekent ook dat we in samenwerking met de daarbij betrokken organisatie een goed vestigingsklimaat willen realiseren en houden voor de eerstelijnszorg (zoals huisarts). Zie hiervoor ook paragraaf 3.2.

In woningen, scholen en andere gevoelige gebouwen is het binnenklimaat gezond. Gebruikers verblijven, leren en werken er prettig. Aspecten als geluid, geur, licht, trilling en luchtkwaliteit hebben invloed op onze gezondheid. We streven dan ook naar voorkómen van bijvoorbeeld geluid- en geuroverlast en dierziekten en beoordelen ruimtelijke ontwikkelingen op deze gezondheidsaspecten. De gemeente Barneveld neemt daarom deel aan het Schone Lucht Akkoord. Door te werken aan aantoonbare schonere lucht willen we substantiële gezondheidswinst boeken.

Ook willen we de geluidsbelasting voor bewoners verminderen. Zo kijken we bij ontwikkelingen kritisch naar de ruimte voor auto's. Verder beperken we geluidhinder van autoverkeer met geluidreducerend wegdek en snelheidsbeperkingen.
Bovendien zal er voor hinderlijke bedrijven geen ruimte zijn in of nabij woonwijken.

De gemeente Barneveld ontwikkelt een veilige fysieke leefomgeving voor inwoners en bezoekers door minimaal de waarden te hanteren die de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden geeft voor een veilige leefomgeving.

Bij de inrichting van de woon- en werkomgeving is er aandacht voor de veiligheid. Woningen, scholen en andere gebouwen zijn bijvoorbeeld brandveilig, en de gebruikers weten zich voldoende beschermd tegen veiligheidsrisico's en kunnen tijdig vluchten. Hierbij is vooral aandacht voor verminderd zelfredzamen. Bij de inrichting van een veilige leefomgeving is de infrastructuur zo ingericht dat bewegen veilig kan en negatieve invloeden voor de omgeving beperkt zijn. Daarnaast kunnen aanwezigen bij incidenten snel en veilig vluchten en hulpdiensten snel en effectief optreden. Dit betekent dat veiligheidsaspecten in een vroeg stadium worden meegewogen, namelijk vanaf de eerste initiatieven.

Klimaatadaptatie en klimaatmitigatie

Klimaatadaptatie gaat over maatregelen om ons aan te passen aan de negatieve effecten van klimaatverandering op het gebied van wateroverlast, hitte en droogte. Zowel in het buitengebied als in de kernen. Omdat voorkomen beter is dan genezen, is het bovendien belangrijk dat de gemeente Barneveld verdere klimaatverandering tegengaat. Dit noemen we klimaatmitigatie.

De gemeente Barneveld heeft een uitgebreid bekenstelsel. Vanuit de Veluwe ontspringen meerdere beken die in westelijke richting door de gemeente lopen. De beekdalen met de bovenstroomse gronden zijn belangrijk voor een klimaatbestendig watersysteem dat tegen een stootje kan bij extreem weer, zoals zware regenval en droogte. De beken zelf hebben een functie bij hoosbuien en periodes van droogte. Het is daarom noodzakelijk de beken robuuster te maken en het water zo lang mogelijk vast te houden in de bovenstroomse delen van het systeem (het oostelijk deel van de gemeente), zodat het risico van wateroverlast wordt beperkt in de lagere delen van het bekenstelsel. Vooral de Esvelderbeek en de Zeumerse Beek hebben een belangrijke rol.

In de kernen en zeker bij ontwikkeling in of aan de kernen moeten de beken een rol spelen in de opvang van het water. Bij ontwikkelingen moet de gemeente steeds kijken of het mogelijk is de bekenstructuur te verbeteren voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en recreatief medegebruik. Daarbij onderzoeken we de mogelijkheden het bekenstelsel toekomstbestendig in te richten en het water- en bodemsysteem in balans te houden.

De opgave is afhankelijk van het gebied. Bovenstrooms (in het oostelijk buitengebied en op de Veluwe), ligt de nadruk op water langer vasthouden. Door het verstedelijkte gebied (middenstrooms) voeren we het water vertraagd af door de beken te laten meanderen. En benedenstrooms (in het westelijk buitengebied) tot slot, moeten we het water opvangen. Dit kan onder andere door beekdalen of daarvoor ingerichte opvanggebieden periodiek te laten overstromen.

We zien meer ruimte voor de beken in het landelijk gebied én willen de beken ook zichtbaarder maken in de kernen. Ze kunnen in de kernen een positieve bijdrage leveren aan de klimaatadaptatie en biodiversiteit, en kunnen tegelijk ook een recreatieve functie hebben, bijvoorbeeld om een rondje te wandelen of elkaar te ontmoeten. Bij ontwikkeling – zowel vanuit de gemeente als bij initiatieven van anderen – onderzoeken we daarom hoe de beken hun waarde voor natuur kunnen verbeteren en welke kansen de ontwikkeling met zich meebrengt.

Water wordt vastgehouden daar waar het kan. De gemeente helpt iedereen mee te doen om klimaatbestendig te worden en houdt rekening met de verschillende schaalniveaus: het gebied, het gebouw en de gebruiker. De gemeente Barneveld kiest waar mogelijk in eerste instantie voor natuurlijke, ruimtelijke oplossingen en daarna pas voor techniek.

Naast waterbeheer zet de gemeente andere middelen in voor klimaatadaptatie. Zo dragen vermindering van bodemverharding en toename van klimaatbestendig groen bij in de strijd tegen hittestress. De gemeente Barneveld verhardt alleen waar het moet, en vergroent waar mogelijk. Bovendien streven we ernaar om regenwater niet meer via het riool af te voeren.

Bij de inrichting van nieuwe wijken beoordeelt de gemeente of er voldoende aandacht is voor de groene inrichting. Bij beheer en herinrichting van bestaande wijken, zoeken we naar de mogelijkheden om de kwaliteit van de groene inrichting te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Wij gaan dit vertalen naar een breed toepasbare maatlat gezond en toekomstbestendig, waarin ook het groenaspect wordt meegenomen. De regel 3-30-300 dient daarbij als inspiratie en richting. Deze regel gaat ervan uit dat vanuit een woning drie bomen zichtbaar zijn, 30% van de wijk schaduwwerking heeft van groen en bewoners op 300 meter afstand kunnen recreëren in het groen.

Bomen bieden natuurlijke oplossingen voor de klimaatuitdaging. Ze zorgen voor verkoeling, bufferen vocht, leggen CO2 vast en dragen bij aan de circulaire economie. Daarnaast dragen bomen actief bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Bij nieuwe projecten houden we rekening met de zichtbaarheid en de invloed van bomen op de beleving van de openbare ruimte. We hebben de ambitie het bomenbestand te behouden in de bestaande gebieden en de gemiddelde levensduur van de bomen te verlengen. De gemeente werkt uit welke maatregelen hiervoor nodig zijn.

Om de klimaatverandering tegen te gaan werken we aan vermindering van broeikasgasuitstoot. Deze uitstoot komt bijvoorbeeld van energieverbruik in onze gebouwen en woningen, door hoe we ons verplaatsen, en van bedrijfsprocessen in de industrie, landgebruik en landbouw. Ons streven is in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Dat betekent vermindering van de CO2-uitstoot en van broeikasgassen die daarop lijken, met 55% in 2030 en met 100% in 2050 ten opzichte van de uitstoot in 1990.

Energie

Naast vermindering van uitstoot leveren we een bijdrage aan de klimaatadaptatie door ons te richten op een duurzame energievoorziening, die past bij de groei van onze gemeente. Dit doen we door:

- Energie besparen
- Duurzame energie opwekken
- Efficiënte omgang met fossiele brandstoffen

Voor wat betreft zonne-energie streven we naar minimaal 650.000 zonnepanelen in de gemeente, verdeeld over zon op land (175.000) en op dak (475.000) op basis van de criteria uit de Barneveldse Zonneladder (2019) en de daarop gevolgde herziening 'De Derde Ronde' (2021). Zes zonnevelden zijn vergund, waarvan er drie zijn gerealiseerd. We stimuleren de ontwikkeling van de overige vergunde zonnevelden en de plaatsing van zonnepanelen boven parkeerplaatsen en op zogenaamde restgronden.

In de Structuurvisie Wind ligt onze bijdrage vast voor de locatiekeuze voor grootschalige opwekking van windenergie (windturbines).

Warmtenetten zijn geen haalbare oplossing voor Barneveld, maar we zien kansen in de ontwikkeling van een energiehub, waterstof in de bebouwde omgeving en hergebruik van het bestaande aardgasnetwerk. We blijven de ontwikkelingen op het gebied van collectieve warmtevoorziening volgen en zijn alert op kansen.

De landelijke problematiek van netcongestie speelt ook in Barneveld. We moeten hiermee rekening houden bij ruimtelijke ontwikkeling. Dit geldt niet alleen voor nieuwe ontwikkelingen, maar ook voor de verduurzaming van bestaande gebouwen en woningen.

Om het elektriciteitsnetwerk niet verder te belasten mogen grote elektriciteitsgebruikers geen negatieve impact hebben op het netwerk. Voor nieuwe ontwikkeling geldt dat netbewust bouwen en ontwikkelen centraal staat. Dit betekent dat we de energievraag en -opwekking slim combineren en afstemmen om pieken te verminderen. Denk hierbij aan lokale energienetwerken, opslag in bijvoorbeel batterijen, en aan oplossingen die flexibiliteit verhogen in energievraag en -aanbod.

De mogelijkheden van het energiesysteem wegen we mee bij de keuzes voor locaties voor toekomstige ontwikkelingen van woningbouw en bedrijventerreinen. Daarnaast weegt het energiegebruik mee bij het vestigingsbeleid voor bedrijven en voert de gemeente een energietoets uit voorafgaand aan besluitvorming. Ook kijken we als gemeente zelf naar een andere manier om onze energietransitie vorm te geven. We maken een energiebeleidsprogramma waarin we onder andere een beweging richting een netbewustere energietransitie maken.

Natuur en biodiversiteit

We hebben binnen de gemeente veel natuurlijke waarden. Deze hebben aandacht nodig voor verbetering van de biodiversiteit en een gezonde leefomgeving voor mens en dier, nu en in de toekomst. De opgave verschilt per gebied.

Op de Veluwe, een Natura 2000-gebied, houden we rekening met de ambities van andere overheden omtrent natuurbehoud en -herstel en faciliteren wij waar nodig ook activiteiten op dat vlak. Het gebied bestaat uit bos en stuifzandgebieden en waardevolle cultuurlandschappen. We beschouwen het oppakken van kansen voor natuurherstel als speerpunt van ons beleid. We willen dit actief faciliteren.

Het Groene Valleilint, de verbindingszone tussen Veluwe en Utrechtse Heuvelrug, draagt bij aan het verbinden van bestaande natuurkernen. Door ruimte te geven aan het Groene Valleilint en de robuuste beekdalen, versterken en behouden we de natuur en biodiversiteit. Daarnaast zetten we in op behoud en versterking van het waardevolle landschap.

Deze groene verbindingen en beekzones zijn belangrijk voor de gezondheid van onze inwoners. De regio en de gemeente geven invulling aan de basiskwaliteit natuur (BKN) waar het bovenstaande verder in wordt uitgewerkt.

Circulariteit

De gemeente Barneveld streeft naar een circulaire en duurzame samenleving. Dit betekent een vermindering van het gebruik van primaire grondstoffen en tegelijkertijd bevordering van hoogwaardig hergebruik van materialen.

We richten ons op efficiënte inzameling van herbruikbare stoffen en strategisch materiaalinkoop. Het doel? Duurzame materiaalstromen bevorderen voor een positief effect op het milieu.

We stellen circulair ondernemen centraal. Voor onze bedrijven gaat het om gesloten kringlopen en hergebruik van grondstoffen. Voor agrarische bedrijven kunnen hulpbronnen efficiënt worden gebruikt, met een nadruk op hergebruik en duurzaamheid. De concrete invulling werken we uit in afstemming met de sector.

Naast vermindering van het gebruik van primaire grondstoffen, bijvoorbeeld door verlenging van de levensduur en hergebruik van producten en materialen, levert vervanging van eindige en fossiele grondstoffen door biogrondstoffen een bijdrage aan een circulaire samenleving.

De gemeente streeft naar biobased bouwen. Onze agrariërs kunnen gewassen verbouwen die als bouwmateriaal kunnen dienen. Biobased woningen hebben als voordeel dat ze beter geïsoleerd zijn dan reguliere woningen. Ze vragen daardoor om minder netcapaciteit en dragen bij aan

een gezond leefklimaat, binnen en buiten. De bouwsnelheid kan omhoog omdat de woningen modulair gebouwd kunnen worden.

Gezond en toekomstbestendig Barneveld samengevat

- We ontwikkelen een maatlat gezond en toekomstbestendig om te sturen op de bijdrage van ruimtelijke ontwikkelingen aan de doelstellingen op het gebied van een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Rol gemeente: zelf doen.
- We realiseren meer levensloopbestendige wijken en woningen. Rol gemeente: regisseren.
- We realiseren een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag. Rol gemeente: zelf doen en faciliteren.
- We zetten in op woonvormen en wijken die sociaal contact en gemeenschapsgevoel bevorderen. Rol gemeente: stimuleren en regisseren.
- We dragen bij aan verkleining van gezondheidsverschillen. Rol gemeente: zelf doen, stimuleren, faciliteren en regisseren, afhankelijk van de situatie in de wijk.
- We behouden en versterken de sociale samenhang. Rol gemeente: zelf doen, faciliteren en regisseren.
- We zorgen voor meegroeiende voorzieningen in de buurt, zoals sport, cultuur en ontmoeten. Rol gemeente: zelf doen, stimuleren en faciliteren.
- We willen inzetten op de zichtbaarheid, participatie en versterking van erfgoed als drager van identiteit en inspiratiebron bij ontwikkelopgaven. Rol gemeente: regisseren.
- We willen de kwaliteit van de openbare ruimte met cultuur versterken om bij te dragen aan het goed functioneren van de samenleving. Rol gemeente: zelf doen zelfdoen en regisseren.
- We verlagen de geluidsbelasting op gebouwen door autoverkeer te beperken en geluidsreducerend wegverharding aan te leggen. Rol gemeente: regisseren en zelf doen.
- We willen onze cultuurhistorische waarden beter zichtbaar maken. Rol gemeente: regisseren en stimuleren.
- Bij nieuwe woningen wegen we kansen mee vanuit duurzaamheid, energietransitie, klimaatverandering en demografische ontwikkeling. Rol gemeente: regisseren en stimuleren.
- Onze beken hebben een belangrijke functie voor waterberging, afvoer, verkoeling, biodiversiteit en recreatie. Rol gemeente: divers, zie waardevol landschap.
- We gebruiken zo min mogelijk verharding en zetten in op klimaatbestendig groen. Rol gemeente: zelf doen, stimuleren en regisseren.
- We stimuleren het gebruik van zonnepanelen op gebouwen. Rol gemeente: stimuleren.
- We zien mogelijkheden voor windenergie aan de oostzijde van Harselaar. Rol gemeente: faciliteren.
- We versterken en behouden de natuur en biodiversiteit door ruimte te geven aan robuuste groene verbindingen en beken. Rol gemeente: divers, zie waardevol landschap.
- Bij de inrichting van wijken zorgen we voor voldoende groen. Rol gemeente: zelfdoen en regisseren.
- We dragen bij aan een circulaire en duurzame samenleving door efficiënt herbruikbare stoffen in te zamelen en strategisch materiaal in te kopen. Rol gemeente: zelf doen en stimuleren.
- Voor bedrijven stellen we circulariteit centraal. Rol gemeente: stimuleren.

3.2 Prettig leven in vitale dorpen

De gemeente Barneveld kent een aanzienlijke groeiopgave: de druk op de woningmarkt is groot door de stevig groeiende en veranderende bevolking. Dat heeft consequenties, zowel fysiek als sociaal. Want hoe gaan we die groei inbedden in onze samenleving? Hoe zorgen we dat de sociale samenhang blijft behouden ondanks de groei? En fysiek: hoe zorgen we voor voldoende woningen, die aansluiten bij een veranderende behoefte, met bijbehorende voorzieningen voor de samenleving? In deze opgave gaat het om wonen, meegroeien van voorzieningen voor onderwijs, cultuur, sport, (eerstelijns)zorg, en daarmee ook om meegroeien van de openbare ruimte en de groene ruimte, waaronder de groene buffers.

Groei gaat niet alleen over een nieuwe leefomgeving, maar raakt ook de bestaande. Die kent haar eigen opgave: hoe houden we onze kernen en wijken vitaal of hoe krijgen we deze vitaal en toekomstbestendig? Hier ligt een duidelijke relatie met de opgave voor een gezond en toekomstbestendig Barneveld. Met duidelijk ook een gebiedsgerichte component. De kleine kernen kennen bijvoorbeeld een andere opgaven voor voorzieningen dan de grote kernen Barneveld en Voorthuizen. In de ene wijk is meer te doen aan gezondheid dan in de andere. Demografische ontwikkelingen en sociale aspecten spelen hierin een belangrijke rol.

Onze visie op prettig leven in vitale dorpen

Voldoende woningen voor iedereen

Tot 2040 streven we naar 8.000 extra woningen ten opzichte van 2021. Met deze doelstelling bouwen we voldoende om te voorzien in de natuurlijke groei van Barneveld en de groei als gevolg van migratie. Daarnaast sluiten we met deze keuze aan op de uitkomsten van het participatietraject. In de samenleving is enige terughoudendheid voor al te snelle groei en vrees voor verlies van het dorpskarakter. Aan dat laatste hecht men veel waarde. We hebben deze keuze verder gebaseerd op realiteitszin: capaciteit, meegroeien van infrastructuur, het tempo waarin nutsvoorzieningen kunnen worden aangelegd en voorzieningen kunnen worden gerealiseerd, en het aanpassingsvermogen van onze dorpse samenleving.

Deze groeiambitie geven we een plek door te spreiden over alle kernen, zodat ook de kleine kernen een toekomstbestendige omvang krijgen om basisvoorzieningen als een basisschool, huisarts, een gezond verenigingsleven en een beperkt winkelbestand te behouden.

Het uitgangspunt daarbij is dat we 70% van de opgave plaatsen in de grotere kernen Barneveld en Voorthuizen en 30% in de kleinere kernen. Wij kiezen hiervoor omdat wij vitale kernen willen houden met voldoende nabije voorzieningen. Daarvoor moeten de kernen voldoende omvang hebben. Die omvang is ook nodig om een gevarieerd woningaanbod voor de verschillende doelgroepen te realiseren. De verdeling van deze 30% over de kleine kernen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- De bevolkingprognoses voor de gemeente Barneveld, wat optelt tot 8.000 woningen.
- Water- en bodemsturend, waarbij meer woningen zijn voorzien op hoger gelegen gebieden.
- De verhouding tot het voorzieningenniveau (of de voorzieningen in stand kunnen blijven of kunnen worden toegevoegd).
- Welke ontsluitingsmogelijkheden er zijn, zoals beschikbaar of ontwikkelbaar wegennet.
- In hoeverre er beperkingen zijn, bijvoorbeeld vanuit natuur en landschap.

In hoofdstuk 4 gaan we in op de groeiopgaven per kern. We geven invulling aan de woningbouwopgave in onze gemeente door gebruik te maken van inbreidingslocaties in de kernen en uitbreidingslocaties aan de randen ervan. We hechten veel waarde aan het bestaand groen in onze kernen. Inbreiding mag daarom niet ten koste gaan van bestaande bepalende groenstructuren, maar is bijvoorbeeld wel mogelijk door transformatie van bestaande bebouwde terreinen in de kern. We gaan zuinig om met de beschikbare ruimte in onze kernen, door hoger te bouwen. In kleinere kernen vinden we twee of drie lagen acceptabel en in de grotere kernen vijf tot zes. De grotere kernen bieden kansen voor hogere bouw zoals bij stations. Ook in de kleinere kernen sluiten we een hoogteaccent niet uit, mits deze zorgvuldig wordt ingepast in de de omgeving. We zoeken eerst naar de mogelijkheden voor inbreiding volgens de principes van gezond en toekomstbestendig. Inbreiding alleen is echter onvoldoende om de groei op een goede manier te kunnen accommoderen. Daarvoor is ook uitbreiding noodzakelijk. Uitbreiding vindt plaats in aansluiting op de bestaande kernen, met aandacht voor een goede landschappelijke overgang naar het buitengebied. Dat doen we ook om het dorpse karakter te behouden.

Voor een deel worden woningen in het buitengebied toegevoegd als gevolg van functieverandering. We gaan hier echter terughoudend mee om en wijzen locaties aan om woningbouw uit functieverandering te concentreren op een aantal plekken. In hoofdstuk 4 komen de uitbreidingsrichtingen per kern aan bod.

Een gevarieerd woonaanbod

Met nieuwe woningen willen we voorzien in de grote vraag naar meer woningen, en willen we ook beter aansluiten op de kwalitatieve behoefte. Meer dan voorheen streeft de gemeente naar doorstroming, door een divers aanbod in levensloopbestendige wijken. Anders gezegd: we vinden dat onze inwoners in hun eigen leefomgeving met hun eigen sociale netwerk oud moeten kunnen worden in een woning die past bij de verschillende levensfasen.

We zien een duidelijke kwalitatieve opgave voor de komende jaren: de samenstelling van onze bevolking verandert. De Barneveldse bevolking wordt ouder, vooral de groep van 75-plussers neemt fors toe. Daarnaast komen er meer mensen bij van buiten de gemeente, onder wie ook substantiële groepen arbeidsmigranten, statushouders of vluchtelingen.

Naast deze demografische trend, zijn er andere ontwikkelingen die vragen om een nieuwe samenstelling van de woningvoorraad. Denk aan toename van het aantal kleinere persoonshuishoudens of aan veranderingen in de zorg, waardoor meer mensen met een zorgbehoefte in onze wijken wonen en daar hun zorg ontvangen. Dat alles heeft op diverse vlakken gevolgen, voor de inrichting van onze leefomgeving en meer concreet de benodigde woningvoorraad.

De gemeente Barneveld blijft streven naar gemengde, diverse en inclusieve wijken, waar generaties met verschillende achtergronden elkaar vinden en iedereen kan meedoen. Dit als bevordering van de zorg voor elkaar, de sociale samenhang in de wijken en het contact tussen de generaties. Het sociale netwerk van mensen is een belangrijk vangnet. Dat vergt een gerichte aanpak omdat wijken verschillend beginnen en er in de gemeente Barneveld wijken zijn waar de sociale samenhang en de gezondheid lager is en de eenzaamheid hoger. Deze verschillen tussen wijken willen wij kleiner maken. De omgevingsvisie richt zich op maatregelen in de fysieke leefomgeving die deze wijken helpen.

Met de woningbouwopgave zetten we in op een meer divers woningaanbod. Er is naast traditionele eengezinswoningen ook behoefte aan kleinere woningen voor een- tot tweepersoonshuishoudens, zowel voor jongeren als ouderen, alsmede ook meer gemengde woonvormen. (meergeneratiewoningen).

Er is, net als in de rest van Nederland, ook in onze gemeente veel vraag naar betaalbare woningen. We streven ernaar het aanbod aan sociale woningen meer te spreiden over de gemeente, zodat bijvoorbeeld onze startende jongeren en andere aandachtsgroepen terecht kunnen in de eigen kern.

Het is belangrijk dat er binnen een kern variatie ontstaat aan woningtypen, zowel in omvang als prijscategorie. Hiermee vergroten we de diversiteit van bewoners in de wijken en kernen, zorgen we voor voldoende draagkracht in de wijken, vergroten we het contact tussen generaties en maken we het mogelijk dat de bewoners meer omkijken naar elkaar.

We volgen daarbij het rijksbeleid. Bij nieuwe ontwikkelingen zetten we in op het realiseren van 30% sociale woningen en tweederde betaalbare woningen. Er moet wel steeds een gebiedsgerichte afweging worden gemaakt op het moment dat er een locatie wordt ontwikkeld. Gaat het bijvoorbeeld om een kleine ontwikkeling, dan is het niet altijd mogelijk een divers woningaanbod te realiseren.

Net als in veel andere gemeenten speelt ook in de gemeente Barneveld het vraagstuk van huisvesting van specifieke doelgroepen en arbeidsmigranten. Indien arbeidsmigranten hier langer verblijven is het wenselijk dat zij deel uitmaken van onze samenleving. Het uitgangspunt daarbij is dat specifieke doelgroepen en arbeidsmigranten die hier langer verblijven in de woonkernen kunnen wonen.
Verdere uitwerking voor de opvang van specifieke doelgroepen vindt plaats in een omgevingsprogramma en de woonzorgvisie.

Vitale kernen met een passend voorzieningenaanbod

In de kernen Barneveld en Voorthuizen streeft de gemeente ernaar te sturen vanuit het niveau van de wijk of buurt, omdat dat het niveau is waar zich het dagelijks leven van de samenleving afspeelt.
Dat vergt dragers in de wijk of buurt, zeker als het gaat om de voorzieningen. Bijvoorbeeld maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, een plaats om elkaar te ontmoeten, eerstelijnszorg en commerciële functies als winkels. En naarmate de wijken groter zijn, moet het voorzieningenniveau evenredig groter zijn. De wijken in Barneveld en in mindere mate Voorthuizen willen we daarom verrijken met ruimtes voor passende kleinschalige werkgelegenheid en kwalitatieve winkelvoorzieningen, om ze levendiger en vitaler te maken. Met als randvoorwaarde dat het aanvullend is op bestaand aanbod en dus niet concurrerend met bedrijventerreinen of met het centrum van Barneveld of Voorthuizen.

Voor de kernen streven we ernaar het niveau van basisvoorzieningen gebiedsgericht te versterken. Denk aan voorzieningen als basisscholen, culturele voorzieningen en sportvoorzieningen, kinderopvang, eerstelijnszorg en een (buurt)supermarkt. Die versterking wordt ingezet in lijn met de behoefte van de lokale gemeenschap. In de kern Barneveld groeien de voorzieningen gepast, zonder overmatige uitbreiding.
In de kleinere kernen, versterken we het basisvoorzieningenniveau dat past bij de omvang van elke kern. De keuze voor extra groei van het aantal inwoners zorgt ervoor dat de basisvoorzieningen aanwezig kunnen zijn in een dorp. In sommige wijken en kernen is het voorzieningenniveau grotendeels toereikend om de groei op te vangen, in andere niet. We brengen voor alle dorpen in beeld welke aanvullende voorzieningen er nodig zijn om de groei te kunnen accommoderen, zodat we leefbare wijken en vitale dorpen houden. Daarnaast bepalen we de wenselijke maximale afstand van inwoners tot verschillende soorten voorzieningen. We laten ons hierbij inspireren door goede voorbeelden in andere gemeenten, zoals Ede en Utrecht.

De basisvoorzieningen in de kernen moeten passen bij de omvang van de kern. De bestaande voorzieningen willen we in elk geval op peil houden. En per kern bekijken we wat er nodig is. Daarbij kijken we ook in hoeverre we voorzieningen kunnen inzetten voor meerdere functies, bijvoorbeeld een buurthuis dat ook dient als kinderopvang.

Het voorzieningenniveau heeft een belangrijke rol voor onderwijs. Dit is grotendeels wettelijk bepaald, en de gemeente verzorgt toereikende huisvesting voor primair en voortgezet onderwijs. We kijken naar de mogelijkheden voor extra ruimte aan scholen om flexibel te kunnen omgaan met groei.

We willen een lage drempel voor deelname aan en toegankelijkheid van voorzieningen om te sporten, bewegen, cultuur beleven en elkaar ontmoeten. Dit is ook belangrijk om jonge gezinnen en jongvolwassenen te behouden in de kleine kernen. Nabijheid en betaalbaarheid van dit soort voorzieningen in de kleine kernen helpen dan. Grotere en aanvullend werkende sport- en cultuurvoorzieningen concentreren we in het dorp Barneveld. Barneveld beschikt over een mooi geheel aan voorzieningen, zoals de bibliotheek, het theater, de Veluwehal en de musea.

Met de maatschappelijke voorzieningen stimuleren we gezondheid, dragen we bij aan leefbaarheid en sociale cohesie. Deze horen dus passend mee te groeien. We streven naar versterking van het bestaande aanbod en breder (multifunctioneel) gebruik van bestaande voorzieningen voor meerdere maatschappelijke doelen.

Toekomstbestendige openbare ruimte

Het openbaar gebied speelt een belangrijke rol in een goed functionerende samenleving. Het biedt ruimte om te ontmoeten, voor sport, spel en cultuur in de buurt, en voor een groene klimaatbestendige en dorpse invulling. De openbare ruimte dient dan ook meerdere doelstellingen, die bijdragen aan de samenleving.

De gemeente streeft ernaar de openbare ruimte toekomstbestendig en inclusief in te richten, voor de verduurzamingsopgave en de klimaatverandering, en om de sociale doelstellingen te halen, bijvoorbeeld op gebied van gezondheid en de toename van ouderen.

Deze opgave is van belang in de bestaande wijken, vooral de wijken met grotere gezondheidsverschillen. Een toekomstbestendige en inclusieve inrichting draagt bij aan het doel de verschillen tussen wijken kleiner te maken. Tegelijkertijd zijn de financiële mogelijkheden beperkt, zodat we bij een verdere uitwerking moeten afwegen waar we wel aan de slag gaan en waar niet. Dat vergt een gebiedsgerichte aanpak.

Om buurten en wijken gezond en toekomstbestendig te maken, hebben we meer openbare ruimte nodig, zodat mensen elkaar kunnen ontmoeten, en zodat mensen kunnen bewegen, of voor biodiversiteit en klimaatadaptatie. We willen daarvoor meer ruimte en meer voorzieningen om te voorzien in de behoefte bij onze inwoners, en om ze te bewegen tot gezond gedrag.

De gemeente Barneveld streeft daarom naar een andere ruimtelijke mix, met minder ruimte voor de auto, en meer voor andere wensen, zoals sport, bewegen, cultuur en ontmoeten. Waar nodig blijft de gemeente zorgen voor adequate parkeervoorzieningen in de openbare ruimte. Met name in de grotere kernen zien we kansen om de openbare ruimte te gebruiken voor zaken als groen, wateropvang, sport, spelen en ontmoeting. Daarnaast kan de openbare ruimte zo worden ingericht dat we lopen en fietsen stimuleren, met als resultaat minder autokilometers en een hogere milieukwaliteit.

Voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving gebruikt de gemeente waarden als cultuurhistorie en landschapstype als inspiratiebron. Zo streven we naar een zorgvuldig behoud van monumenten en beeldbepalende panden of bomen. Groene elementen zorgen voor een prettige leefomgeving. Daarom behouden we bestaande open groene plekken in onze dorpen en streven we ernaar nieuwe groene plekken toe te voegen.

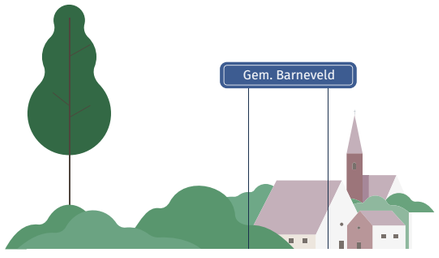

Prettig leven in vitale dorpen samengevat

- We streven naar een spreiding van de woningbouwopgave over alle kernen. Rol van de gemeente: reguleren, faciliteren.
- We richten ons op een divers woningaanbod per kern waarmee we de diversiteit in wijken en sociale samenhang versterken. Dit willen we bereiken door aan evenwichtig aanbod van woningtypen, in omvang en prijsklasse. Rol van de gemeente: reguleren.
- We zetten in op levensloopbestendige zorgzame wijken. Rol van de gemeente: stimuleren en faciliteren.
- We focussen op inbreiding, maar dit mag niet ten koste gaan van de bestaande omgevingskwaliteit. Rol van de gemeente: reguleren, faciliteren.
- We gaan uit van uitbreiding in aansluiting op de bestaande kernen. Rol van de gemeente: reguleren.
- Uitgangspunt bij de inrichting van de openbare ruimte is de gezonde wijk, bestaand of nieuw. Rol gemeente: zelf doen.
- Bij ontwikkeling nemen we landschappelijke inpassing en het behoud van cultuurhistorische kwaliteiten als uitgangspunt. Rol gemeente: stimuleren en reguleren.
- Het voorzieningenaanbod moet passend zijn bij de omvang en positie van de kern. Rol van de gemeente: stimuleren en zelf doen.

3.3 Ruimte voor ondernemerschap

Barneveld is een ondernemende gemeente waar veel en hard gewerkt wordt. We leveren een grote bijdrage aan de regionale economie en herbergen ook bedrijven met een internationaal werkgebied. Onze ondernemerszin leidt tot een doorlopende behoefte aan plekken om een bedrijf te vestigen of uit te breiden, op verschillende schaalniveaus. Dit leidt tot meer banen en daarmee ook tot meer werkgelegenheid. Daarnaast ervaren we vraag van bedrijven buiten onze gemeente om zich hier te vestigen. Tegelijkertijd moeten we rekening houden met de gevolgen van meer bedrijven. Wat betekent het voor onze bereikbaarheid, voor geluidsoverlast of hoe onze omgeving er uit ziet? Ondernemen is belangrijk, maar met een gezond oog voor de leefomgeving.

Een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven en een gezonde werkgelegenheid staan centraal in dit thema. Daarbij moet de gemeente keuzes maken vanwege de schaarse ruimte. Van belang is daarnaast aandacht en ruimte voor vestigings- en uitbreidingsbehoefte van onze ondernemers in en rond de kleine kernen.

Dit thema gaat bovendien in op vitale dorpscentra waar ondernemerschap floreert en bezoekers genieten van cultuur, winkels en horeca. En tot slot bespreekt dit thema de mogelijkheden om bezoekers naar de centra te trekken, vooral de kernen Barneveld en Voorthuizen.

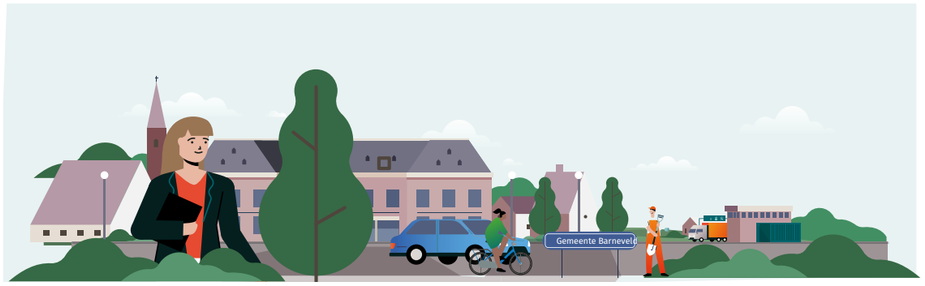

Onze visie op ruimte voor ondernemerschap

Hierna gaan we eerst in op de opgave die de gemeente Barneveld heeft voor bedrijvigheid. Daarna zoomen we in op de plekken waar de verschillende soorten bedrijven kunnen landen.

Werkgelegenheid gemeente Barneveld

De gemeente Barneveld positioneert zich als een gemeente van innovatieve makers met sterke focus op sectoren als agrifood, bouw en metaal. Deze vormen het economische fundament en ze worden ondersteund door zakelijke dienstverlening en logistiek, zoals vastgelegd in onze economische visie Barneveld 2030.

De gemeente Barneveld wil meer werkgelegenheid scheppen, en daarbij richten we ons op arbeidsintensieve bedrijven. Met andere woorden: veel medewerkers per oppervlak. Dit betekent dat we geen ruimte willen reserveren voor nieuwe arbeidsextensieve bedrijven.

Binnen onze gemeente zijn we goed in de maakindustrie. Deze willen we daarom versterken en ruimte geven. Voorheen boden deze bedrijven vooral werkgelegenheid aan mensen met een praktische opleiding. Vanwege de innovaties die plaatsvinden hebben deze bedrijven nu ook behoefte aan theoretisch opgeleide mensen.

Om duurzame economische groei te realiseren zet de gemeente Barneveld in op innovatie, circulariteit en samenwerking in regionale verbanden, zoals Regio Foodvalley. Door nauwe samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijven zorgen we dat lokaal talent aansluit op de arbeidsmarktbehoefte. Dit biedt starters en kleinere bedrijven de kans te groeien in een klimaat van innovatie en duurzaamheid.

We willen dat het aantal arbeidsplaatsen passend meegroeit met de inwonersgroei. Op dit moment is het aantal banen grofweg in evenwicht met de omvang van de beroepsbevolking; een kleine 40.000 banen. Die balans willen we zo houden, waarbij we streven om het type werk zo goed mogelijk te laten aansluiten op de beroepsbevolking. De nabijheid van werk werkt immers in veel opzichten positief, bijvoorbeeld ook als het gaat om het beperken van pendel. Om die balans te behouden betekent dat er circa 13.000 arbeidsplaatsen bij komen. De economie van Barneveld is divers: een deel van onze mensen werkt in de zorg, detailhandel, onderwijs en dergelijke. Ongeveer 50% van onze werknemers werkt bij een bedrijf. In totaal zijn er 6.500 arbeidsplaatsen nodig, verspreid over de lokale bedrijventerreinen en ons regionale bedrijventerrein Harselaar. Uit het behoefteonderzoek van Arcadis (2023) blijkt dat er behoefte is aan ongeveer 100 hectare netto (140 hectare bruto) extra bedrijventerrein.

Om die groei te accommoderen zetten we in op verdichting van bestaande bedrijventerreinen en op meer arbeidsintensieve bedrijvigheid om het extra ruimtebeslag zoveel mogelijk te beperken. Desondanks is er extra ruimte nodig voor nieuwe werklocaties. Met de uitbreiding van Harselaar-Zuid, maar ook lokale bedrijventerreinen wordt daar deels in voorzien, maar blijft een deel van de behoefte nog bestaan. We gaan nader bekijken hoe en in welke mate wij dit willen accommoderen.

De gemeente Barneveld ziet logistiek als een belangrijke ondersteunende sector in de kernsectoren agrifood, bouw en maakindustrie. Dankzij de centrale ligging binnen Nederland en Regio Foodvalley biedt Barneveld uitstekende mogelijkheden voor slimme en circulaire logistieke oplossingen die de efficiëntie en duurzaamheid verbeteren van goederenstromen.

Ruimte voor starters en onze kleine ondernemer

Kleine bedrijven en startende bedrijven die nauwelijks hinder veroorzaken, willen we ruimte bieden in of nabij de kernen. Daarbij bekijken we of de bereikbaarheid volstaat. Kleine startende ondernemers kunnen buiten de bedrijvenlocaties ook terecht op erven van stoppende agrariërs. In ons functieveranderingsbeleid hebben we daarvoor de voorwaarden opgenomen.

De volgende stap en lokale bedrijven

Doen deze bedrijven het goed en hebben ze behoefte om uit te breiden? Dan zijn ze op den duur aangewezen op een bedrijventerrein. Ook startende ondernemers kunnen zich hier vestigen. Als ondernemers groeien of als het gaat om zwaardere bedrijven die meer milieuhinder veroorzaken, zijn deze niet gewenst in of nabij de kernen. Dergelijke bedrijven hebben een negatieve invloed op de woonkwaliteit.

Zwaardere bedrijven

Voor grotere bedrijven met een grote impact op de omgeving en regionale bedrijven is er plaats in de gemeente. Hiervoor is ons regionale bedrijventerrein Harselaar geschikt. Op dit bedrijventerrein voorzien we een uitbreiding. De huidige uitbreiding van 40 hectare voorziet niet geheel in de behoefte. We onderzoeken nader welke mogelijkheden er zijn voor verdere uitbreiding, ook in relatie met de haalbaarheid, capaciteit en bereikbaarheid. We hebben daarbij speciale aandacht voor innovatieve maakbedrijven en circulaire economie.

Om te voorkomen dat er onvoldoende ruimte is voor de grotere en hinderlijke bedrijven, is het niet wenselijk dat de kleinere bedrijven en bedrijven die weinig hinder veroorzaken zich vestigen op bedrijventerrein Harselaar. Daarbij moeten er in vestigingsplannen oplossingen zijn opgenomen voor het energiegebruik, zodat grote gebruikers geen negatief effect hebben op het elektriciteitsnetwerk binnen de gemeente, zodanig dat het ten koste gaat van bijvoorbeeld woningbouwontwikkelingen.

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

We stimuleren professioneel parkmanagement om samenwerking te bevorderen en bedrijventerreinen aantrekkelijk te maken als werklocaties. Hiermee wordt Barneveld een voorbeeld van een toekomstbestendige werkomgeving waar ondernemerschap floreert.

Bruisende kernen

Naast de meer productiegerichte bedrijven vormen ook de detailhandel, horeca en de toeristische sector een belangrijke economische pijler binnen onze gemeente. Vooral in de zomer bezoeken toeristen de horeca en detailhandel in onze kernen graag. De aanwezige horeca, detailhandel en festiviteiten willen we behouden en uitbreiden binnen het centrum van onze kernen. Bij de gebiedsbeschrijving in hoofdstuk 4 gaan we in de op de mogelijkheden van alle kernen.

Recreatie en toerisme

De gemeente Barneveld vervult een verbindende en aanjagende rol in de ontwikkeling van recreatie en toerisme. Wij stimuleren samenwerking tussen ondernemers, exploitanten en regionale partners, zoals de VeluweAlliantie, het programma Vitale Vakantieparken, FoodValley en de Regio Amersfoort. Ondernemers en exploitanten zijn verantwoordelijk voor het opzetten van recreatieve en toeristische voorzieningen, terwijl organisaties, zoals Visit Regio Barneveld en VisitVeluwe de promotie en branding versterken. Als gemeente vervullen wij hierin een faciliterende rol. Daarnaast biedt het Toeristisch Platform een overlegstructuur waarin de lokale sector ontwikkelingen bespreekt en onderlinge verbinding zoekt. Door deze gezamenlijke inzet wordt onze recreatie- en toerismesector niet alleen economisch versterkt, maar draagt deze ook bij aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat in onze gemeente Barneveld.

Dynamisch en toekomstbestendig buitengebied

In 2040 is het buitengebied van Barneveld een goed voorbeeld van innovatie en duurzame economische ontwikkeling. De agrarische sector blijft een essentiële pijler binnen de gemeente en ontwikkelt zich door middel van verduurzaming, slimme technologieën en een sterke verwevenheid met de maakindustrie. Proefboerderijen en testlocaties spelen een belangrijke rol in het ontwikkelen en demonstreren van nieuwe toepassingen binnen de agrifoodketen. Daarnaast biedt het buitengebied ruimte voor verbreding van agrarische activiteiten, zoals innovatieve voedselproductie, agrotoerisme en de toepassing van biobased materialen in de circulaire economie. De samenhang tussen agrifood, industrie en circulaire bouw heeft zich ontwikkeld tot een robuust economisch ecosysteem binnen Regio Foodvalley. Zo blijft het buitengebied een krachtige economische factor en draagt het bij aan een toekomstbestendig en dynamisch ondernemerschap.

Ruimte voor ondernemerschap samengevat

- Kleine, niet-milieubelastende bedrijven en starters bieden we ruimte in of nabij de kernen en voormalige agrarische erven. Rol gemeente: faciliteren en reguleren.
- Doorstarters en bedrijven van beperkte omvang faciliteren we op lokale bedrijventerreinen. Rol gemeente: faciliteren en reguleren.
- Bedrijventerrein Harselaar reserveren we voor grotere, hinderveroorzakende en regionale bedrijven. Rol gemeente: zelf doen en reguleren.
- We onderzoeken verdere uitbreidingsmogelijkheden van de Harselaar. Rol gemeente: regisseren.
- We richten ons op professioneel parkmanagement om samenwerking te bevorderen en bedrijventerreinen aantrekkelijk te maken. Rol gemeente: stimuleren.

3.4 Waardevol landelijk gebied

Barneveldse ondernemers en hun innovatie hebben de agrarische sector en bedrijvigheid in ons buitengebied economisch gezien veel goeds gebracht. Zonder deze ondernemers was de gemeente Barneveld niet wat ze nu is. Om de vitaliteit van het landelijk gebied voor de toekomst te behouden ligt er een maatschappelijke opgave voor de verbetering van de leefomgeving waar we sociaaleconomisch niet omheen kunnen. De opgaven voor het buitengebied betreffen:

- **Een toekomstbestendige landbouw en duurzaam bodembeheer**
- **Natuurherstel en stikstofreductie**
- **Robuust watersysteem dat tegen een stootje kan**
- **Klimaatadaptatie**

Een toekomstbestendige landbouw en duurzaam bodembeheer

De Veluwe is geen plaats voor uitbreiding of nieuwvestiging van intensieve veehouderij. Bestaande agrarische bedrijven dienen emissies naar water, bodem en lucht fors te gaan reduceren. De nadruk in dit gebied ligt op natuurherstel. Ook voor grootschalige intensieve teelten en/of teelt van vezelgewassen zien we hier geen plaats. Naast de aanwezige natuur is de Veluwe een belangrijk infiltratiegebied voor (drink) water. Dat maakt dat de Veluwe bij uitstek geschikt is voor het vasthouden water en het dienen als (drink)water buffer.

Onze buitengebieden blijven een belangrijke plek voor onze agrarische sector. Het oostelijk buitengebied is een ondernemerslandschap met agrarische en niet agrarische functies. In dit gebied willen we ruimte geven aan het (door) ontwikkelen en demonstreren van nieuwe toepassingen binnen de agrifoodketen. In het bijzonder aan innovaties in de landbouw zowel gebouw gebonden als grondgebonden. Vanwege de ligging nabij de Veluwe is dit een uitdaging waaraan we samen met onderzoekers en bedrijfsleven vorm en inhoud geven. Emissiereductie door bestaande agrarische bedrijven is daarbij een belangrijke opgave. Door voortzetting van het interimbeleid veehouderij en gezondheid bewerkstelligen we dat vergunningen worden aangescherpt en we voldoende emissiereductie realiseren. Nieuwe niet-grondgebonden bedrijven zijn in de gemeente Barneveld niet toegestaan.

In het recreatiegebied Voorthuizen ligt de nadruk op de recreatie. Agrarische bedrijven kunnen hier hun activiteiten voortzetten, door bij te dragen aan emissiereductie. De ambitie ligt echter bij een ontwikkelrichting naar meer extensievere vormen van landbouw en/of vormen van multifunctionele landbouw. Dat wil zeggen dat ze naast de landbouwactiviteiten ook andere activiteiten kunnen ontplooien. In dit gebied denken we dan vooral aan de combinatie met recreatie. Voor zover hier landbouw plaatsvindt zal deze natuurinclusief moeten zijn.

In het verstedelijkt gebied zien we geen ontwikkelruimte voor de intensieve veehouderij. Passende landbouw en/of omschakeling van bestaande bedrijven is in dit gebied wenselijk. Daarbij kan gedacht worden aan vormen van ‘stadslandbouw’; landbouwkundig gebruik voor en door de inwoners van het omliggende stedelijke gebied. Ook kunnen extensieve en grondgebonden vormen van landbouw bijdragen aan het realiseren en beheren van groene en blauwe doelen, zoals een robuuster groen- en watersysteem. Dit kan eventueel worden gecombineerd met kleinschalig recreatief medegebruik.

In het westelijke buitengebied ligt het accent op het behoud van de grondgebonden landbouw (melkveehouderij en grasland). Daarbij willen we daarnaast een omslag maken naar natuurinclusieve landbouw. Intensieve vormen van veehouderij (niet-grondgebonden) verspreid in het gebied zijn en blijven mogelijk. Ondernemers worden gevraagd maatregelen te nemen die bijdragen aan het verminderen van emissies naar water, bodem en lucht.

Bij functieverandering zien we in sommige gebieden meer ruimte voor het toevoegen van van woningen, los van de traditionele rood-voor-rood-invulling. We zien ruimte voor groen-voor-rood-constructies aan de noordkant van Barneveld in aansluiting op landgoed Schaffelaar. Bijvoorbeeld om verbinding te leggen richting de Esvelderbeek. Dit gebied blijft het karakter houden van landelijk gebied, waarbij bestaande rechten van agrarische bedrijven in dit gebied worden gerespecteerd. Maar er is ook ruimte voor bijzondere woonconcepten in het recreatiegebied Voorthuizen bij het Groene Valleilint.
De extra woningen als gevolg van functiesverandering zijn niet wenselijk op de locaties waar de meer traditionele dorpsuitbreiding zijn voorzien. In dat geval is er immers sprake van vorming van stedelijk gebied met bijbehorende dichtheden.

Natuurherstel en stikstofreductie

De tweede opgave is natuurherstel en stikstofreductie. Voor het gebied de Veluwe (ons Natura-2000 gebied) betekent dit dat we de stikstofemmissie zoveel mogelijk willen beperken. Dat betekent dat we geen stikstofemitterende bedrijvigheid toestaan op de Veluwe.
Belangrijk voor natuurherstel is ook het watersysteem. De Veluwe, ook wel

aangeduid als de wateraccu, is een belangrijke zoetwatervoorraad van Nederland. Als gemeente streven we ernaar om het water dat hier valt vast te houden en te gebruiken in tijden van droogte. Dit vereist een zorgvuldig beheer van het watersysteem en het sturen van de afstroom.

In het oostelijk buitengebied is nog een essenlandschap aanwezig dat we verder willen versterken. Verder is in het oostelijke buitengebeid water een belangrijke factor. Hier streven we, net als in de rest van de gemeente, naar het bereiken van een 10% groen-blauwe dooradering. Dat betekent dat we de beken in hun loop willen herstellen en de beekdalen gebruiken voor het aanplanten van bos. Daarmee zijn de beekdalen ook belangrijk voor het vormgeven en herstel van het landschap. Bedrijven moeten hier ook hun emissies naar het water beperken zodat we voldoen aan de normen van de KRW in 2027.

In het recreatiegebied Voorthuizen gaat het om het veiligstellen van het brongebied en het beekdal van de Veldbeek als onderdeel van het Groene Valleilint. Ook hier streven we naar het bereiken van 10% groen-blauwe dooradering. De recreatie in dit gebied laat zich goed combineren met de beekdalen in dit gebied.

In het verstedelijkt gebied is natuur niet de voornaamste functie. De natuur die hier aanwezig is heeft de functie van recreatief gebied, uitloopgebied en groene buffer. Belangrijk is hier de Esvelderbeekzone. De gemeente heeft het deel tussen de wijk Bloemendal en Harselaar aangekocht voor natuurontwikkeling. De komende jaren geeft de gemeente dit gebied vorm, waarmee het kan dienen voor natuur, waterberging en recreatie.
De natuur in het westelijk buitengebied is belangrijk. Hier spelen de beken een grote rol en streven we naar het herstel van de beekdalen. Een essentieel onderdeel van dit gebied zijn de natte natuurparels. Het is belangrijk dat we de waterhuishoudkundige voorwaarden voor het behouden van deze natte natuur in stand houden.

Belangrijk is hier ook het Groene Valleilint, onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk. Het Groene Valleilint is een regionaal project dat een ecologische verbinding nastreeft tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug. De betrokken gemeenten en de provincie werken hier gezamenlijk aan versterking van natuur en landschap. Met een meer natuurinclusieve en extensieve vorm van landbouw als uitgangspunt. Initiatieven voor natuur- en landschapsontwikkeling, al dan niet in combinatie met een financiële drager zoals een landgoed, moedigt de gemeente Barneveld van harte aan. Landschappelijke kwaliteit is daarbij leidend en we hebben hier vooral aandacht voor het bijzondere gebied rond Veenhuizerveld. Subsidie biedt eigenaren kansen om landschapsstructuren in het gebied te versterken.

Robuust watersysteem en klimaatadaptatie

De opgave voor een toekomstbestendig en robuust watersysteem hangt samen met het natuurlijk systeem van oppervlaktewater en grondwater en de samenhang tussen bodemtype en hoogte ligging. We maken hierbij onderscheid in een boven-, midden en benedenstrooms gebied.

In het bovenstroomsgebied van de Veluwe met de flanken met de deelgebieden Veluwe, oostelijk buitengebied en recreatiegebied Voorthuizen gaan we uit van het principe van zoveel mogelijk vasthouden van regenwater, het afkoppelen en infiltreren van regenwater, en het zo min mogelijk onttrekken van grondwater voor (groot)verbruik. In het agrarisch gebied zetten we in op duurzaam bodemgebruik, het verhogen van het organisch stofgehalte en het stimuleren van het langer vasthouden van water in de haarvaten van het oppervlakte watersysteem (de zogenaamde B- en C-watergangen op particulier terrein).

In middenstrooms gebied van het watersysteem, het deelgebied van het verstedelijkt gebied met het beekdal van de Esvelderbeek gaan we uit van het principe van vertragend afvoeren van water en ruimte geven aan waterberging. Dit doen we in combinatie met de inrichting van de zogenaamde groene buffers als groen-blauw recreatief uitloopgebied voor de inwoners in het verstedelijkt gebied. In dit gebied heeft water ook een belangrijke seizoensgebonden belevingswaarde.

In het watersysteem benedenstrooms, waar de Barneveldse beken samen komen, hebben we te maken met hogere grondwaterstanden. In het westelijk buitengebied gelden de principes van een integrale beekdalontwikkeling en het vasthouden van (kwel)water voor natte natuurontwikkeling in de natuurparels van het Groene Valleilint.
We zien geen ruimte voor extra recreatieparken. Op sommige terreinen is de kwaliteit te verhogen, bijvoorbeeld met een revitalisatieronde. Daarnaast zetten we als gemeente in op voorkoming en bestrijding van ondermijning en criminaliteit als daar reden toe is. Dit streven helpt ook om een kwaliteitsverbetering te bereiken op verblijfsrecreatieterreinen. Voor dit onderwerp stelde de gemeente de Visie op verblijfsrecreatie vast, met een uitgebreide beschrijving van het thema.

Waardevol landelijk gebied samengevat

- In het oostelijk en westelijk buitengebied werken we mee aan doorontwikkeling van de bestaande agrarische bedrijven binnen de wettelijke mogelijkheden. Rol gemeente: faciliteren.
- In de gebieden rond Voorthuizen, Kootwijk, Garderen zetten we in op extensievere vormen van landbouw en/of ruimte voor natuurinclusieve en multifunctionele landbouw. Rol van de gemeente: regisseren.
- Het Groene Valleilint wordt de ecologische verbinding tussen de Veluwe en Utrechtse Heuvelrug. Grondgebonden landbouw met oog natuur en landschap gaat hier prima samen. Rol van de gemeente samen met regio en provincie: stimuleren, bijvoorbeeld met subsidie.
- De groene buffers vormen de uitloopgebieden tussen de kernen. Vormen van stadslandbouw kunnen hierin een rol spelen. Beperkte recreatie is mogelijk. Rol van de gemeente: regisseren.
- De essen willen we behouden en versterken. Bij ontwikkelingen stellen we eisen aan de landschappelijke inpassing. Rol van de gemeente: regisseren.
- We zien geen ruimte voor nieuwvestiging van recreatieparken. Voor de bestaande parken geldt één park, één plan. Doorontwikkeling met een kwaliteitsslag is via maatwerk mogelijk. Rol van de gemeente: stimuleren en reguleren.

3.5 Bereikbaar nu en in de toekomst

Een goede bereikbaarheid van wijken en kernen vinden wij essentieel voor een goed en prettig functionerende samenleving in de gemeente Barneveld. Belangrijk voor de vele werknemers onder wie zzp'ers, om hun werkzaamheden te kunnen uitvoeren, belangrijk voor bewoners bij hun maatschappelijke activiteiten en belangrijk voor werkenden en toeristen om zich naar, van en binnen de gemeente Barneveld te kunnen verplaatsen.

Onze visie op prettig leven in vitale dorpen

De fiets wordt bovengemiddeld vaak gebruikt in de gemeente Barneveld. Dat willen wij graag verder versterken omdat autogebruik op meerdere plekken in onze gemeente leidt tot problemen. Al onze dorpen ervaren in verschillende mate overlast door autoverkeer en dat neemt toe met de groei van onze gemeente. Die overlast varieert van filevorming tot geluidsoverlast, waarbij wij aantekenen dat overlast vaak ook persoons- en situatieafhankelijk is. In de kleine kernen wordt verkeersdruk sneller als te hoog ervaren dan in de grotere kernen. Daarnaast leidt autobezit en autogebruik tot een forse ruimteclaim, hoog energiegebruik en uitstoot van fijnstof. Maar meer fietsgebruik leidt ook tot meer drukte op fietspaden. Bakfietsen van bezorgers en inwoners nemen steeds meer ruimte in op paden en bij stallingen.

De groei van Barneveld brengt opgaven met zich mee op het gebied van bereikbaarheid. We willen dat onze kinderen veilig fietsend naar school of naar een station kunnen. Wie afhankelijk is van de bus en de trein of liever met het openbaar vervoer reist, vindt het fijn als het station en de eindbestemming ook bereikt kan worden. En voor wie, al dan niet beroepsmatig, afhankelijk is van de auto, moet de weginfrastructuur voldoen. Het gaat vooral om de bereikbaarheid van onze dorpen, de voorzieningen in de dorpen en het gemak waarmee we naar andere plekken in de regio en de rest van Nederland kunnen komen. Een goede toekomst van onze bereikbaarheid – fiets, ov en auto – heeft aandacht nodig.

Een goede bereikbaarheid is een centraal thema voor de gemeente. En wel op een veilige manier, in het bijzonder voor de kwetsbare verkeersdeelnemers: voetgangers, fietsers en mensen met een beperking. De gemeente richt zich daarnaast op de ontwikkelingen in mobiliteit in een breder perspectief en de gevolgen daarvan voor Barneveld. Dit betekent aandacht voor wensen voor en potenties van het openbaar vervoer in de stationsomgevingen van Barneveld. Een belangrijk aandachtspunt voor bereikbaarheid is voldoende capaciteit op autowegen en fietspaden voor de verwerking van het verkeer.

Onze visie op bereikbaarheid

Wij richten onze gemeente zo in dat iedereen zich veilig en gemakkelijk kan verplaatsen binnen, vanuit, naar of door de gemeente. We zorgen dat voorzieningen, arbeidsplaatsen en woningen zoveel mogelijk in elkaars nabijheid worden gerealiseerd omdat dit leidt tot korte verplaatsingen. Bovendien ontwikkelen we woonwijken in de nabijheid van stationslocaties. Zo stimuleren we de keuze voor het openbaar vervoer. In de uitwerking geven we voorrang aan duurzame mobiliteitskeuzes volgens het STOMP-principe. Dit is een afkorting van stappen (lopen), trappen (fietsen), openbaar vervoer, mobility as a service en privéauto. Waarbij het van belang is dat de mogelijkheden voor lopen en fietsen voor de korte afstanden als eerste aandacht krijgen. Daarna het aanbod van openbaar vervoer en tenslotte het netwerk en de faciliteiten voor personenauto's. Wij zetten in op een reatieve afname van het autoverkeer per inwoner. Maar beseffen daarbij dat de afhankelijkheid van de (privé)auto in met name de kleine kernen en het buitengebied ondanks enige mobiliteitstransitie relatief groot zal blijven. Dit geldt ook voor de doorstromingsproblemen op enkele wegen. Daar treffen wij de nodige maatregelen. Hieronder lichten we dit nader toe. De uitwerking van de visie volgt in een beleidsprogramma bereikbaarheid.

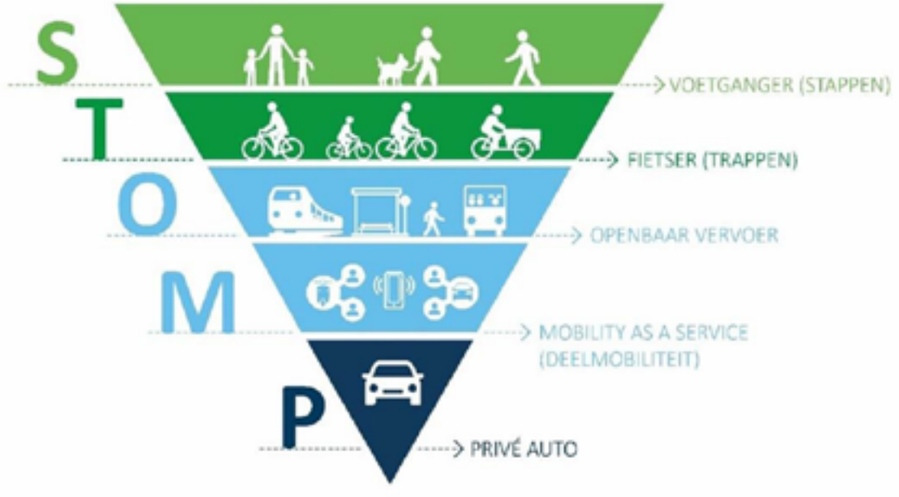

Stappen (lopen)
Lopen is goed voor de gezondheid van de mens en van het milieu. Voor de meeste mensen is lopen een laagdrempelige manier om zich over korte afstanden te verplaatsen. Wij willen ervoor zorgen dat binnen wijken en naar voorzieningen voldoende mogelijkheden zijn om korte afstanden veilig te voet af te leggen. Dat betekent niet alleen een goed netwerk aan voetpaden, maar ook een goede staat ervan. Zo kunnen ook bijvoorbeeld inwoners in een rolstoel, ouderen of mensen met een kinderwagen veilig een ommetje maken of voorzieningen bereiken.

Trappen (fietsen)
We willen voor ritten over korte afstanden het fietsverkeer stimuleren. We zetten daarom in op veilige en comfortabele fietsroutes die bijdragen aan een goede bereikbaarheid per fiets. Door goede fietsverbindingen stimuleren we het gebruik van elektrische fietsen, wat leidt tot minder autogebruik en daarmee minder druk op de autowegen.

De onderlinge afstand tussen woningen, werklocaties, scholen, detailhandel, voorzieningen en ov-knooppunten is in de kern Barneveld het kleinst. Deze kern biedt dan ook de grootste kansen om mensen te stimuleren de auto te verruilen voor de fiets. Om het fietsgebruik aantrekkelijk te houden en te maken, zetten we in op korte, veilige en comfortabele fietsverbindingen. Dat betekent soms nieuwe verbindingen en soms het verbreden of op andere wijze aanpassen van bestaande verbindingen.

We willen vanuit meerdere kernen en wijken aantrekkelijke fietsverbindingen aanleggen naar station Barneveld-Noord. Dit betreft de wijk Bloemendal en de kernen Kootwijkerbroek en Stroe.
We kijken niet alleen naar fietsroutes binnen de gemeente, maar regionaal zetten we in op uitbreiding of verbetering van fietsroutes naar buurgemeenten.

Openbaar vervoer
Wij willen dat er meer gebruik wordt gemaakt van het openbaar vervoer. Dit doen we door te lobbyen bij het Rijk voor stations op het spoor Amersfoort-Apeldoorn bij Barneveld-Noord en bij Stroe. We realiseren ons dat een nieuw station doorgaans vraagt om een grote hoeveelheid potentiële reizigers. Ondanks de beoogde groei van onze gemeente en de ontwikkelingen rondom Defensie is het onzeker of een station kansrijk is. Daarom onderzoeken wij ook andere vormen van hoogwaardig openbaar vervoer tussen Stroe en Amersfoort en Apeldoorn. Het gesprek hierover met het Rijk en de provincie blijven we voortzetten. Ook gaan wij met onze partners in de regio na wat het effect is van een frequentieverhoging van de Valleilijn tussen Barneveld-Zuid en Ede-Wageningen op het gebruik van het openbaar vervoer.

Voor de realisatie van stations en andere ov-voorzieningen zijn we afhankelijk van hogere overheden, concessieverleners en vervoerders. Het duurt soms decennia voordat een voorziening daadwerkelijk is gerealiseerd. Voor ruimtelijke ontwikkelingen rond de stations streven we naar lagere parkeernormen en stimuleren we het gebruik van openbaar vervoer en fiets.

Bij ov-knooppunten, voorzieningen en concentratie van detailhandel moeten voldoende mogelijkheden komen om fietsen te stallen en elektrische fietsen te laden. Dit is vooral belangrijk bij ketenmobiliteit waarbij ov-reizigers de fiets pakken voor het voor- en natransport tussen het ov-knooppunt en hun woning of werkplek.

We zien geen opgave voor de recreatieve routes. Deze zijn op orde.

Deelmobiliteit (mobility as a service)
In de kern Barneveld zijn enkele deelauto's beschikbaar. Als zich aanbieders melden, faciliteren we deze waar mogelijk. Bij invulling van nieuwe wijken streven we ernaar de parkeervoorzieningen te clusteren aan de randen van de wijk, waardoor alternatieve mobiliteitsconcepten meer kans krijgen.

Autobereikbaarheid
De auto blijft een belangrijk vervoermiddel. Dit vanwege het landelijke karakter van onze gemeente, het beperkte aanbod van openbaar vervoer en de aard van de beroepen van een groot deel van de inwoners. Ook de gezinsomvang speelt een rol. Veel jonge kinderen worden dagelijks met de auto naar de basisschool gebracht. Ook als we meer gaan fietsen zullen bestaande knelpunten op het autonetwerk niet verdwijnen.

Door de ruimtelijke ontwikkelingen neemt de druk op het autonetwerk toe. Enige toename in verkeersdruk en in reistijd accepteert de gemeente, omdat het onwenselijk is op alle wegen te streven naar een minimaal reistijdverlies. Zouden we het wegennet moeten inrichten met dat uitgangspunt, brengt dat hoge investeringskosten met zich mee en de ingrepen hebben dan ook veel ruimtelijke impact. Verbreding van wegen gaat namelijk ten koste van bestaande groen- en waterstructuren. Reistijdverlies voor de auto kan ook bijdragen aan andere mobiliteitskeuzes, bijvoorbeeld aan de toename van fietsgebruik.

Op enkele wegen zijn de huidige en verwachte doorstromingsproblemen echter zo groot of onwenselijk dat wij hier maatregelen moeten treffen. Met name in de grotere kernen zijn de doorstromingsproblemen op enkele wegen zo hinderlijk dat we een verbetering nodig vinden van de structuur van het wegennet. Het gaat om bestaande knelpunten die met de toevoeging van woningen extra aandacht vragen.

Specifiek noemen wij de doorstromingsproblemen op de Lunterseweg, Van Zuijlen van Nieveltlaan en Thorbeckelaan. De aanleg van de oostelijke rondweg en westelijke randweg Barneveld moet zorgen dat deze routes worden ontlast van doorgaand verkeer, dat woon- en werkgebieden beter worden verbonden met het buitengebied en de snelwegen en dat het verkeer beter omgeleid kan worden bij wegafsluitingen. Op de uitvalswegen aan de zuidoostzijde van Barneveld is sprake van fors oponthoud en aantasting van de leefbaarheid (geluid, luchtkwaliteit en verkeersveiligheid). Deze omstandigheden maken de aanleg van een oostelijke rondweg onvermijdelijk en een randvoorwaarde voor de verbetering van de leefbaarheid en de verdere groei van Barneveld. Deze oostelijke rondweg om Barneveld is al langere tijd in studie. In 2021 werd een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

Om een goede afweging te maken zijn ook de effecten onderzocht van het opwaarderen van de bestaande uitvalswegen. Uit het onderzoek komt dat opwaarderen een forse ruimtelijke impact heeft. Daarnaast voldoet het opwaarderen niet aan het uitgangspunt van een robuuste verkeersstructuur en leidt het tot een afname van de leefbaarheid in de kern. Daarom heeft de aanleg van een oostelijke rondweg de voorkeur boven het opwaarderen van de route door de kom.

De oostelijke rondweg zien wij dan ook als een gebiedsontsluitingsweg buiten de kom en als de ontbrekende schakel in een al grotendeels gerealiseerde rondwegstructuur rond het zuidoosten van de kern Barneveld. Om tot een definitieve tracékeuze van deze rondweg te komen, voeren we een aanvullende studie uit, met een participatietraject met de omgeving.

De westelijke rondweg bij de kern Barneveld zien wij op de langere termijn als een gebiedsontsluitingsweg binnen de kom die onderdeel is van een bredere ontwikkelopgave aan de westzijde van Barneveld.

Voor de bereikbaarheid van onze gemeente en de omliggende regio's en om sluipverkeer door het buitengebied en de kleine kernen te beperken, is het van belang dat het knooppunt A1-A30 in combinatie met het knooppunt Hoevelaken volledig wordt aangepakt. Dit blijven we benadrukken bij het Rijk. Tot slot onderzoeken we nut, noodzaak, kansen en effecten van een nieuwe afslag voor de A1 aan de oostzijde van Harselaar.

Het sluipverkeer en ook ander doorgaand verkeer doet de leefbaarheid van de kernen geen goed. Om de leefbaarheid van de kernen te bevorderen, streven we ernaar te voorkomen dat het doorgaande regionale of bovenregionale verkeer door de kernen gaat.

De hoeveelheid sluipverkeer is het meeste merkbaar in en rond Voorthuizen en Terschuur. Maar ook op wegen in en rond De Glind, Kootwijkerbroek en Stroe bevindt zich tijdens drukke momenten verkeer dat eigenlijk thuishoort op de snelweg.

Omdat de volledige aanpak van de knooppunten Hoevelaken en A1-A30 waarschijnlijk nog lang duurt, onderzoekt de gemeente of we het aandeel sluipverkeer omlaag kunnen brengen met maatregelen op onze eigen wegen en die van de provincie. Bijvoorbeeld door alternatieve routes aan te bieden of de inrichting van een weg aan te passen.

Over de doorgaande weg door Stroe gaat sluipverkeer en ander doorgaand verkeer bijvoorbeeld naar Kootwijkerbroek. Deze weg willen we ontlasten en daarom richten wij ons erop het verkeer tussen de N800 en de N310/A1 een alternatieve route te bieden.

Nieuwe verbindingen nabij de verschillende kernen kunnen we niet los zien van infrastructurele aanpassingen in de kern zelf. Door binnen de kernen wegen af te waarderen ontstaat in de kernen een veiliger en prettiger leefklimaat en stimuleren we automobilisten meer gebruik te maken van de nieuwe verbindingen.
Bij de kleinere kernen zoals De Glind en Kootwijk zetten we in op aanpassing van de inrichting van de weg, zodat deze aansluit bij het verblijfskarakter van de kern.

Bij het ontwerp van nieuwe wegen en de reconstructie van bestaande wegen hebben we aandacht voor een veilige verkeersinrichting. Daarbij is er wel een grens aan wat redelijkerwijs mogelijk is aan snelheidremmende maatregelen.
We houden rekening met de belangen van partijen voor wie snelheidremmende maatregelen juist een onevenredig nadeel hebben op aanrijdtijden, zoals aanbieders en gebruikers van openbaar vervoer en de hulpdiensten. Ook houden we rekening met de eventuele nadelige effecten van snelheidremmende maatregelen op de omgeving.

Veilige kernen

We streven naar veilige kernen voor kwetsbare weggebruikers. Enkele aspecten om dit te bereiken zijn hiervoor aan bod gekomen, we zetten de uitgangspunten op een rij:

- Waar mogelijk optimaliseert de gemeente fietsroutes naar voorzieningen.
- We verkennen mogelijkheden tot stallen en opladen van fietsen bij voorzieningen.
- Straten autoluw maken waar het kan en investeren in een completer en aantrekkelijker fietsnetwerk.
- De snelheid van 50 km per uur in de bebouwde kom is alleen wenselijk als er vrijliggende fietspaden zijn met voldoende ruimte. Wijkontsluitingswegen waar fietsers een goed alternatief hebben krijgen mogelijk een uitzonderingspositie.
- Het realiseren van enkele nieuwe wegverbindingen zoals beschreven onder autobereikbaarheid draagt ook bij aan het vergroten van de verkeersveiligheid in de kernen.

Bereikbaarheid samengevat

- Inzet op noodzakelijk mobiliteitstransitie, met besef dat de auto het belangrijkste vervoersmiddel blijft in Barneveld. Bij ontwikkelingen passen we het STOMP-principe toe. Rol van de gemeente: regisseren en reguleren.
- Wij zorgen dat binnen wijken en naar voorzieningen voldoende mogelijkheden zijn om korte afstanden veilig te voet af te leggen met veilige en voor iedereen toegankelijke voetpaden. Rol gemeente: zelf doen.
- Fietsroute langs Stationsweg Barneveld verbeteren Rol van de gemeente: zelf doen.
- Fietsroutes aanleggen tussen Bloemendal, Kootwijkerbroek en Stroe naar station Barneveld-Noord. Rol van de gemeente: zelf doen.
- Fietsroutes naar Nijkerk, Putten en Ede. Rol van de gemeente: samenwerken met andere overheden.
- Fietsvoorzieningen zoals stalling- en oplaadmogelijkheden bij ov-knooppunten verbeteren. Rol van de gemeente: lobbyen en regisseren.
- Extra station Barneveld-Noord en Stroe of ander ov-verbinding van Stroe naar Amersfoort en Apeldoorn. Rol van de gemeente: lobbyen.
- Parkeervoorzieningen clusteren. Rol gemeente: zelf doen en regisseren.
- Ernaar streven dat de knooppunten A1-A30 en Hoevelaken volledig worden aangepakt. Rol van de gemeente: lobbyen.
- Verkeersveiligheid en leefbaarheid verbeteren en doorgaand verkeer in kernen beperken onder andere door:
  - Postweg De Glind herinrichten. Rol van de gemeente: onderzoeken mogelijkheden cofinanciering, samenwerken met andere overheden en zelf doen.
  - Alternatieve verbinding tussen de N800 en N310 ten zuiden van Stroe aanleggen Rol van de gemeente: onderzoeken mogelijkheden cofinanciering, samenwerken met andere overheden, zelf doen.
  - Alternatieve verbinding tussen de Garderbroekerweg en de Heuvelrandweg in Voorthuizen aanleggen. Rol van de gemeente: zelf doen.
  - Oostelijke rondweg Barneveld. Rol van de gemeente: onderzoeken mogelijkheden cofinanciering, samenwerken met andere overheden, zelf doen.

4. Visie op de deelgebieden

Mede op basis van de lagenbenadering maken we in deze omgevingsvisie onderscheid in vijf deelgebieden. De grenzen tussen die gebieden zijn niet scherp en er kan wat overlap zijn, maar deze indeling helpt bij het bepalen van de ontwikkelingsrichting per gebied. Elk deelgebied heeft zijn eigen karakter en eigenschappen. Deze vormen de basis voor de koers en de keuzes die we maken voor toekomstige ontwikkelingen. In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste richtingen per gebied, waarbij we rekening houden met de natuurlijke systemen, cultuurhistorische waarden en de behoefte van de gemeenschappen. Van de stuwwallen en bossen van de Veluwe tot de natte beekdalen van het westelijk buitengebied: elk gebied draagt bij aan de diversiteit en vitaliteit van onze gemeente. Met een integrale benadering streven we naar een duurzame en veerkrachtige toekomst voor de gemeente Barneveld.

Deelgebied	Profiel	Dorpen/kernen
Veluwe	Natuur en waardevol landschap	Garderen en Kootwijk
Oostelijk buitengebied	Bedrijvenlandschap (agrarisch en niet-agrarisch)	Stroe en Kootwijkerbroek
Recreatiegebied Voorthuizen	Recreatie en multifunctionele landbouw	-
Verstedelijkt gebied	Verstedelijking (wonen en werken)	Barneveld, Harselaar en Voorthuizen
Westelijk buitengebied	Gemengd (landbouw en waardevolle landschappen)	De Glind, Terschuur en Zwartebroek

We lopen in dit hoofdstuk de deelgebieden af van oost naar west, van hoog naar laag. Elk gebied heeft een primaire functie (profiel), waarmee we rekening houden bij de inpassing van andere functies. Binnen de gebieden krijgen de dorpen en grote objecten afzonderlijke aandacht.

Deze deelgebieden zijn verder uitgewerkt in de navolgende paragrafen.

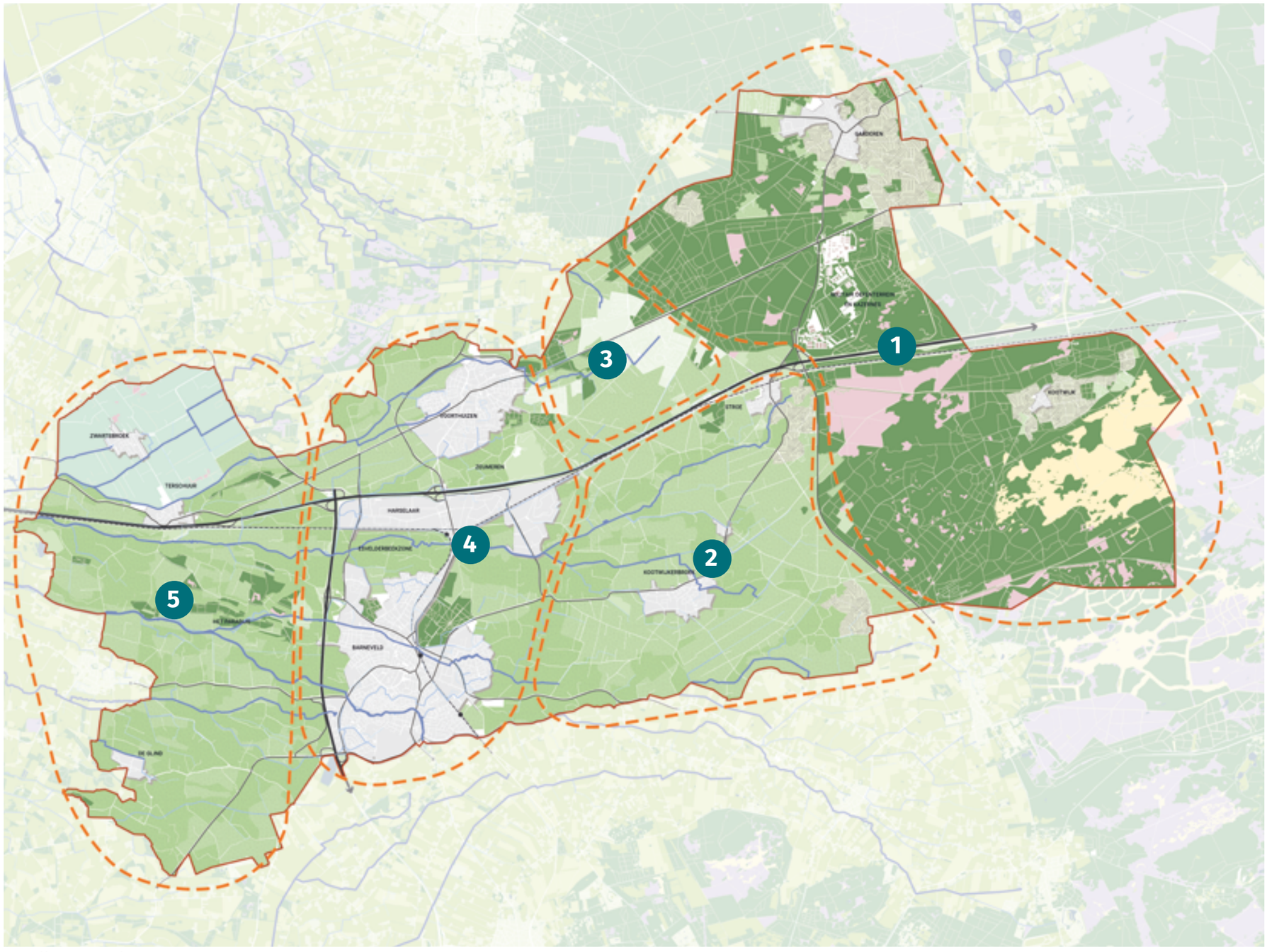

De vijf deelgebieden van Barneveld

1. De Veluwe
2. Oostelijk buitengebied
3. Recreatiegebied Voorthuizen
4. Verstedelijkt gebied
5. Westelijk buitengebied

4.1 De Veluwe

De Veluwe is een geliefd recreatiegebied, mede door het reliëf, de heidevelden en uitgestrekte bossen. Het is een hooggelegen en uitgestrekt dekzandgebied, met grootschalige natuur en het typische Veluwelandschap. Het reliëf is ontstaan, doordat rivierafzettingen werden opgestuwd tot stuwwallen. De Veluwe wordt gezien als de groene long van Gelderland, en zelfs van Nederland. Het is een waardevol cultuurhistorisch landschap met esdorpen en opene enclaves in bebost gebied.

Het deel van de Veluwe dat zich in de gemeente Barneveld bevindt, loopt geleidelijk af naar het westen. De flank van de stuwwal ligt aan de westkant van het deelgebied. Karakteristiek is de afwisseling van bossen, heidevelden, stuifzandgebieden en landbouwenclaves met es-complexen rondom de dorpen Garderen en Kootwijk. Deze dorpen zijn authentiek en kleinschalig. De overgang van de dorpen naar open agrarisch gebied en besloten bossen is typerend voor dit gebied.

Kenmerkend voor deze landbouwenclaves zijn de hoger in het landschap gelegen es-complexen. Tegenwoordig zijn die hoogteverschillen nog goed herkenbaar. Vanwege deze karakteristieken en de goede bereikbaarheid van de Veluwe, is het gebied erg in trek bij recreanten en toeristen. In de zomer kan het daarom behoorlijk druk zijn in de kernen en in het bos.

Onderdeel van het gebied is het defensieterrein Stroe met de twee kazernes. Een groot deel daarvan bestaat uit bos. Daarnaast ligt een zandverstuiving op het oefenterrein. Vanwege de hoge ligging op de flank van de stuwwal en de waterdoorlatende zandgrond zijn er geen beken of watergangen, zoals in de andere deelgebieden. Daarom kunnen de gevolgen van droogte hier groot zijn. Een groot deel van het gebied valt onder Natura 2000 en Gelders Natuurnetwerk (GNN).

Bodem en water

De Veluwe is de blauwe motor met de landelijke grondwatervoorraad en de grondwaterstromen naar het westen. Structurele aanvulling van de grondwatervoorraad is daarom essentieel. De zandige bodem en de hogere ligging maken het gebied kwetsbaarder voor de gevolgen van droogte. Droogte heeft vooral schade van de natuur en een afname van biodiversiteit tot gevolg. Daarnaast heeft droogte ook gevolgen voor landbouwgewassen en beplanting op erven, en is de kans op bosbranden groter. Het is dan ook belangrijk dat het watersysteem optimaal wordt ingericht, zodat we de gevolgen van droogte zoveel mogelijk beperken. Dat kan door water zo lang mogelijk vast te houden of vertraagd af te voeren. Het risico op bodemdaling is in dit gebied op sommige plekken aanwezig, bijvoorbeeld ten zuiden van de A1. Afhankelijk van de locatie zijn extra maatregelen nodig op dit vlak. Het gebied is niet gevoelig voor overstroming.

Kernkwaliteiten

- Het aanwezige **reliëf** en de geleidelijke overgang naar het lagergelegen buitengebied.
- De **afwisseling** tussen bos, heidevelden en zandverstuivingen.
- De karakteristieke **overgang** van de dorpen, naar open gebied, naar besloten bosgebied.
- De **landbouwenclaves** Garderen en Kootwijk, met rondom het dorp kenmerkende es-complexen.
- De **herkenningspunten**, zoals molen De Hoop in Garderen en de uitkijktoren Kootwijk.
- Veel **mogelijkheden voor recreatie**, bijvoorbeeld vanwege de aanwezigheid van fietspaden, campings, en overige voorzieningen.

Uitsnede kaartbeeld rond 1900
- De Veluwe bestond grotendeels uit uitgestrekte heidevelden.

Uitsnede kaartbeeld rond 1950
- De heide maakte plaats voor naaldbos.

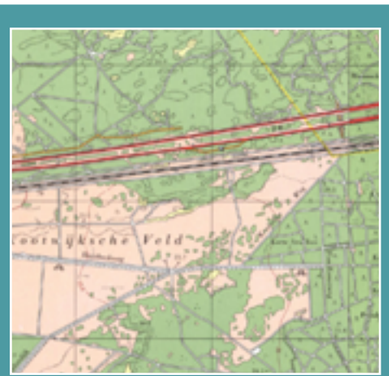

Uitsnede kaartbeeld rond 1980
- Naast de spoorlijn doorkruist nu ook de snelweg De Veluwe.

Uitsnede kaartbeeld rond 2024
- Het Kootwijkse Veld is als heidegebied bewaard gebleven.

Fietsen op de Veluwe

Ambities voor de Veluwe

De hoofdfunctie van het gebied is natuur. Onze koers is volop gericht op behoud, herstel en versterking hiervan. Activiteiten en grondgebruik stemmen we af op de bestaande waarden en herstel van het systeem (natuurherstel). De natuur en de dorpen Kootwijk en Garderen hebben tegelijkertijd een grote aantrekkingskracht op de recreant. Dit waarderen we, maar we streven daarbij naar het juiste evenwicht, om overbelasting te voorkomen van de draagkracht van de natuur en de dorpen. Met een goede recreatiezonering zorgen we voor de juiste balans in dit gebied, zodat de natuurwaarden behouden blijven en kunnen worden versterkt.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

Bewoners van de Veluwe hebben de bossen als achtertuin, een heel gezonde en groene leefomgeving, die we behouden en versterken. Mensen voelen zich relatief vaak gezond en de sociale samenhang is hoger dan gemiddeld. De gemiddelde leeftijd van de bewoners ligt hier hoger dan in de andere gebieden, en voorzieningen zijn niet altijd binnen handbereik. We streven daarom naar een demografie die beter in balans is. Voldoende plekken die bijdragen aan bewegen, sporten, cultuur en ontmoeten zijn dan ook extra van belang.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

Door de hogere ligging en de zandgrond is het gebied gevoelig voor droogte.
Een van de maatregelen om droogte te verminderen, is bijvoorbeeld de omvorming van naald- naar loofbos, want loofbos onttrekt minder vocht aan de bodem.
Initiatieven voor omvorming omarmen we, bijvoorbeeld ook voor vormen van landbouw waarbij grondwateronttrekking beperkt wordt toegepast. We zien in dit gebied geen mogelijkheden voor windenergie of grootschalige zonnevelden. Kleine initiatieven voor zonnevelden zijn mogelijk, op voorwaarde dat het landschappelijk goed kan worden ingepast.

Werklocaties

Het aantal niet-agrarische werkfuncties is beperkt aanwezig in het gebied. We behouden bestaande bedrijven, maar bieden geen verdere groeiruimte, om de balans richting de Veluwe te behouden. In het functieveranderingsbeleid bieden we stoppende agrariërs de mogelijkheid hun erf in te zetten voor niet-agrarische bedrijvigheid.

Toerisme en recreatie

In dit gebied is onze toeristische en recreatieve sector goed vertegenwoordigd. We zien echter dat de draagkracht van het gebied en de dorpen in het hoogseizoen in het geding komt. We beogen het behoud van onze toeristische toppositie, door consolidatie en optimalisatie. We willen dus niet dat de druk in het hoogseizoen nog groter wordt, wel zien we mogelijkheden voor bijvoorbeeld nieuwe doelgroepen of seizoensverlenging.
Ook stimuleert de gemeente initiatieven die spreiding nastreven van toeristen en recreanten naar andere deelgebieden, of initiatieven die tot een verschuiving van toeristen en recreanten buiten het hoogseizoen kunnen leiden. Voor nieuwe vakantieparken of andere nieuwe grootschalige recreatievoorzieningen is in beginsel geen plaats. We volgen de recreatiezonering vanuit de provincie om zo de gasten in het natuurgebied op een goede manier te spreiden.
Voor de bestaande vakantieparken zijn er ontwikkelkansen, daarbij leggen we de nadruk op verbetering van de kwaliteit van de parken.

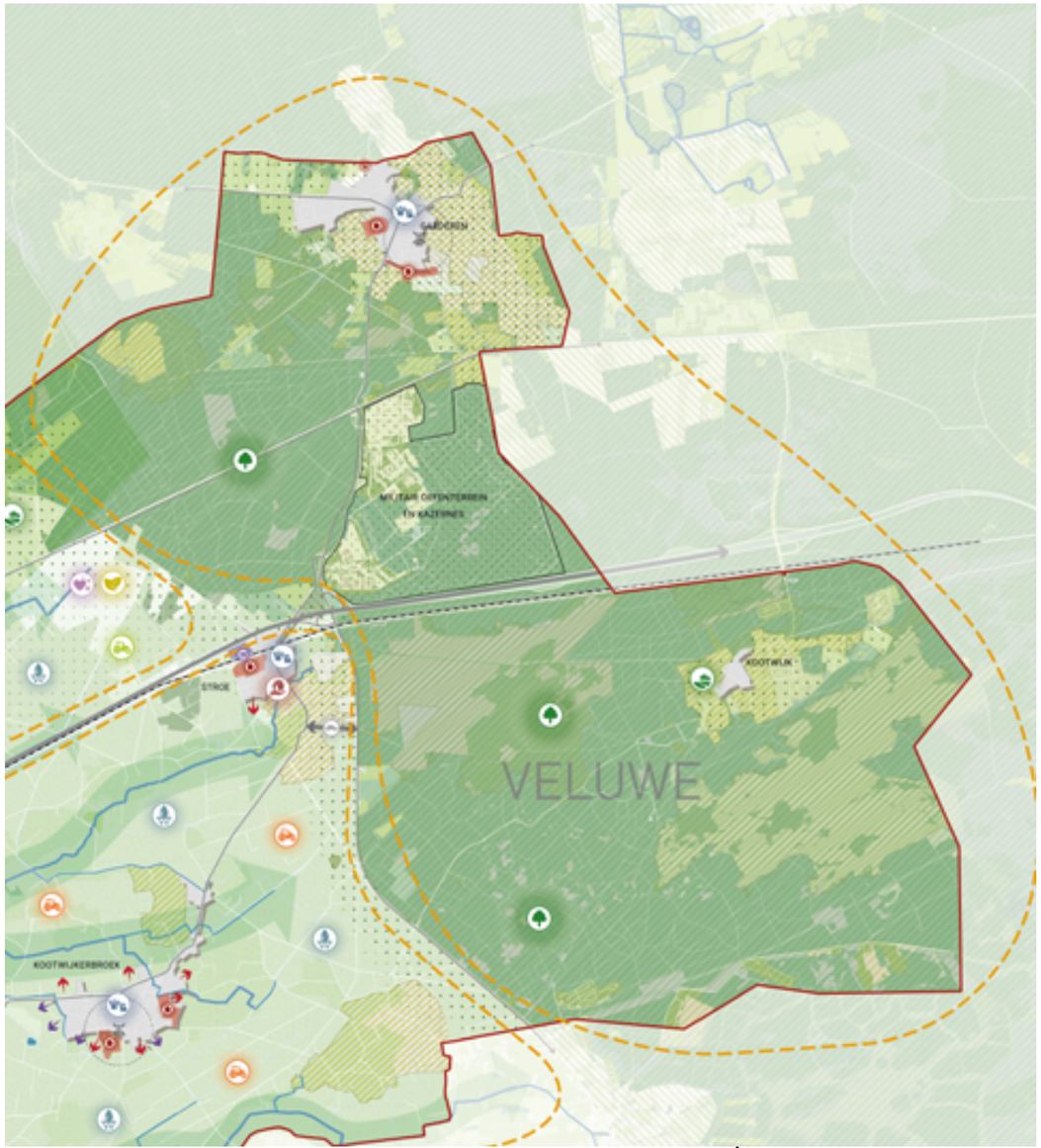

Visiekaart Veluwe

Robuust landschap en natuur

De hoofdfunctie van dit gebied is natuur als Natura 2000-gebied. In de keuzes die we maken is behoud en zo mogelijk verbetering van de natuurwaarden een belangrijk uitgangspunt.

De gemeente gaat uit van een goede basiskwaliteit natuur. De uitgestrekte bossen, heidevelden en zandverstuivingen zijn van grote waarde. We hechten veel waarde aan behoud, herstel en versterking van deze natuurwaarden, zodat er een robuust landschap blijft bestaan. We zien daarom in dit gebied noodzaak voor maatregelen die de kwaliteit van de natuur versterken.

Passend bij de doelstelling voor een duurzame en klimaatbestendige omgeving streeft de gemeente Barneveld bijvoorbeeld de omvorming na van naald- naar loofbos. Daarnaast zien we kansen om kleinschalige landschapselementen terug te brengen in het landschap, bijvoorbeeld bij de overgang van landbouwenclaves naar bossen of bij ontwikkelingen op erven. Tot slot kent dit gebied nog gave es-complexen die we willen behouden en versterken.

Aan de rand van de Veluwe werken we toe naar een overgangsgebied, waarbij de gemeente zowel ruimtelijk als functioneel streeft naar een zachte en geleidelijke overgang tussen het landelijk gebied en de Veluwe.

Met alle bossen op de Veluwe kent het gebied een risico op bosbranden. Het is een opgave voor de gemeente om dit risico zo klein mogelijk te houden.

Landbouw

De agrarische sector is relatief klein in dit gebied en voegt zich naar andere doelstellingen, zoals het streven naar een duurzame natuur. We zien hier dan ook geen ontwikkelingsruimte voor intensieve veehouderij. Wel juicht de gemeente Barneveld de overgang toe naar natuurinclusieve en extensieve grondgebonden vormen van landbouw. We omarmen initiatieven die uitgaan van innovatie, extensivering of multifunctionele landbouw. Agrariërs die willen stoppen, krijgen volgens het functieveranderingsbeleid de mogelijkheid de erven in te zetten voor niet-agrarische bedrijvigheid of kleinschalige woningbouw. Bij doorontwikkeling of functieverandering geldt een goede landschappelijke inpassing van het erf als voorwaarde.

Wonen

In dit gebied concentreren we woningbouw in de kernen. Vanuit het oogpunt van natuur en landschap is er buiten de kernen alleen ruimte voor kleinschalige woningbouw bij transformatie van erven. Om een meer evenwichtige demografische opbouw te bereiken zetten we daar waar mogelijk extra in op het bouwen voor de juiste doelgroepen, zodat de jongere doelgroep meer kansen krijgt.

Bereikbaarheid

Met de auto is de Veluwe goed bereikbaar via verschillende provinciale wegen. We gaan het gesprek aan met vervoersaanbieders om na te gaan op welke wijze vervoersarmoede kan worden voorkomen in dit gebied. Samen met de provincie en het samenwerkingsverband Veluwe op 1 werken we aan stroomlijning van bezoekersstromen op de Veluwe. Hierbij inventariseren we onder andere of een ontvangstlocatie in de gemeente Barneveld haalbaar is binnen de kaders van Veluwe op 1.

Garderen is per fiets goed bereikbaar, met vrijliggende fietspaden langs meerdere radialen. Rond Kootwijk liggen vooral recreatieve fietspaden. Gelet op de geringe hoeveelheid dagelijks fietsverkeer zijn hier geen opgaven voor nieuwe fietspaden.

Garderen

Garderen is een prachtige agrarische enclave op de Veluwe met een grote recreatieve aantrekkingskracht. Door de sterke toeristische en recreatieve sector in en rond Garderen is het een levendige kern. Bewoners wonen er met veel plezier en zijn trots op de landschaps- en natuurwaarden. Het dorp is gegroeid rondom een knooppunt van wegen. Het ligt in een afwisselende omgeving, met gesloten bosgebieden en meer open agrarische es-complexen. Hoogteverschillen tonen de es-complexen in het landschap, die ook aan de randen van het dorp goed te zien zijn. Molen De Hoop is een herkenbaar oriëntatiepunt in Garderen en deel van de identiteit van het dorp.

De vitaliteit van Garderen staat echter onder druk. Het dorp vergrijst, en het huidige woningbestand versterkt dit. Vanwege het beperkte woningaanbod gaan jongeren en jonge gezinnen op zoek naar een betaalbare woning buiten Garderen. Daardoor kan het verenigingsleven onder druk komen te staan en wordt het moeilijker voorzieningen te behouden.

Kernkwaliteiten

- Bijzondere **ligging** in waardevol natuurgebied.
- Ligging in het **Veluwse landschap**, waardoor het dorp in trek is bij recreanten.
- Een **afwisselende omgeving**, met gesloten bosgebieden en meer open agrarische es-complexen.
- **Radiale wegenstructuur**, kenmerkend voor een **esdorp**, met lintbebouwing daarlangs.
- Molen en de kerk vormen lokale **bakens in het dorp** en functioneren als oriëntatiepunt.
- **Oude bomen en landschapselementen** die het dorp karakter geven.
- **Grote sociale samenhang** onder de inwoners.

Ambities

Om de vitaliteit van het dorp te behouden en versterken streeft de gemeente Barneveld naar een woningaanbod voor alle doelgroepen in Garderen en hebben we speciale aandacht voor betaalbaarheid. Met de groei van de kern is er ook ruimte om het voorzieningenniveau op peil te houden. De groei pakken we zorgvuldig aan door zoveel mogelijk kansen in de kern zelf te benutten en aan de randen te bouwen op de plekken waar dat kan, gelet op de cultuurlandschappelijke waarden.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

De vitaliteit van het dorp is erg belangrijk voor het welzijn van de inwoners van Garderen. Mensen in Garderen voelen zich relatief vaak gezond en de sociale samenhang is hoog. De bevolking is echter relatief oud en voorzieningen zijn niet altijd binnen handbereik. We streven naar behoud en aantrekken van jonge mensen, om tot een meer evenwichtige bevolkingsopbouw te komen. Bij de openbare ruimte houden we expliciet rekening met een openbare ruimte die passend is bij een ouder wordende bevolking. Ook kijken we bij de groei van de kern naar mogelijkheden om groene recreatieve beweegmogelijkheden een plek te geven en de kern goed in verbinding te brengen met het omliggende landschap.

Sinds 2023 participeert Barneveld in het gebiedsproces GEUS, waarbij GEUS staat voor Garderen, Elspeet, Uddel en Speuld. Dit gebied wordt ook wel aangeduid als de enclave. Het gebiedsproces leverde een plan op dat maatschappelijke opgaven aanpakt in het gebied. Het gaat hier om leefbaarheid, natuur en water, landbouw en recreatie. Inwoners en ondernemers in het gebied formuleerden samen voostellen op deze thema's. Voor Garderen gaat het vooral om vergroting van de leefbaarheid en de ontwikkeling van het gebied de Hoge Gronden.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

Garderen kenmerkt zich door relatief veel groen, waardoor er weinig hittestress is en wat bijdraagt aan een goede gezondheid. Dat willen we zo houden. Er is geen ruimte voor grootschalige zonne-energie in Garderen. Daarom is het noodzakelijk per locatie en huishouden te werken aan duurzame energieopwekking. Garderen heeft een gemengd rioolstelsel. We streven ernaar een gescheiden rioolstelsel te realiseren voor heel Garderen, zodat het rioolstelsel minder wordt belast. Gelet op de hoge en droge ligging van Garderen is het tot slot van belang water hier zo lang mogelijk vast te houden.

Wonen

Met de Deelvisie woningbouw en supermarkten heeft Garderen richting gegeven aan de woningbouwopgave. Voor Garderen geldt een woningbouwopgave van zo'n 300 woningen tot 2040. We hebben de ambitie om ongeveer de helft te realiseren binnen de bestaande kern. De gemeente gaat uit van een gefaseerde en gedoseerde groei om in ieder geval te voldoen aan de behoefte van de inwoners, met bijzondere aandacht voor betaalbaarheid en levensloopbestendigheid. Daarmee vergroten we het woningaanbod voor jongere en oudere inwoners van Garderen.

Voorzieningen

De groei van Garderen heeft een positief effect op het gebruik van het voorzieningenaanbod. Tegelijkertijd zorgt de groei voor een aanvullende vraag naar sport, onderwijs, kinderopvang, cultuur en eerstelijnszorg. We streven daarom naar behoud en uitbouw van bestaande voorzieningen. Extra inzet op nieuwe voorzieningen is niet nodig. De gemeente streeft daarnaast het behoud na van een toekomstbestendig en aantrekkelijk centrumgebied. De Deelvisie woningbouw en supermarkten bevat een afwegingskader voor de supermarktstructuur van de kern.

Kwaliteit van de leefomgeving

Garderen is omgeven door waardevol landschappelijk gebied en natuur, dat we koesteren. We richten ons op behoud en versterking van deze waarden en streven ernaar dat de ontwikkeling van het dorp passend blijft bij deze waarden.

Werklocaties

Garderen kent een opgave voor een nieuw lokaal bedrijventerrein dat aansluitend aan de bestaande kern gerealiseerd moet worden.
Behoud en versterking van de vitaliteit van Garderen en een goede balans met natuur- en landschapskwaliteiten is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Bereikbaarheid

De radialenstructuur en spakenstructuur van Garderen zorgt dat het dorp goed bereikbaar is, maar leidt ook tot een concentratie van gemotoriseerd verkeer in de kern. Een deel van dit verkeer is doorgaand en heeft Garderen dus niet als bestemming. We streven dan ook maatregelen na op netwerkniveau om dit type verkeer te verminderen. Zo willen we de toegangswegen naar de kern afwaarderen naar 60 km-wegen. In de kern gaan we uit van 30 km per uur waar nu nog 50 km per uur geldt en verbeteren we de oversteekbaarheid voor voetgangers. Zo wordt het minder aantrekkelijk om door de kern te rijden. Dit komt de leefbaarheid en verblijfskwaliteit ten goede en geeft hier meer ruimte voor fietsers en voetgangers.

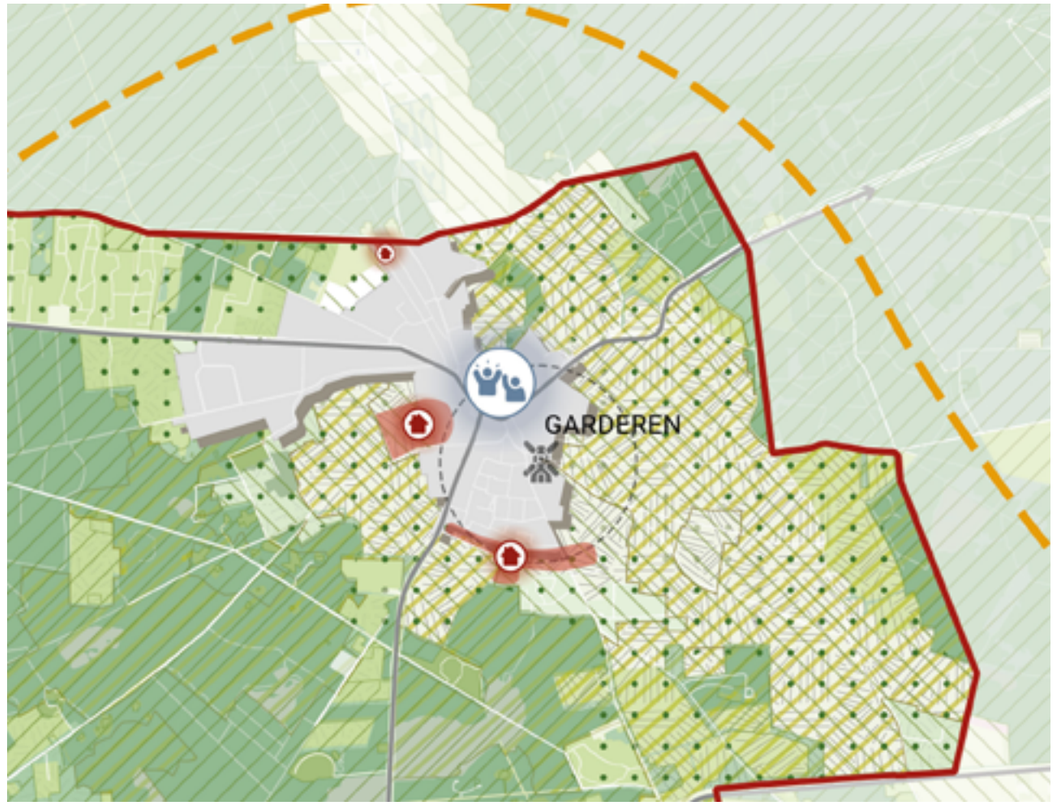

Visiekaart Garderen

0 0,25 0,5 0,75 1km

Legenda

- Gemeentegrens
- Hoofddeelgebieden
- Voorzieningen behouden en versterken
- Woningbouwlocatie
- Natura 2000
- Gelders natuurnetwerk
- Groene ontwikkeligszone
- Nationaal landschap
- Cultuur-landschappelijk waardevolle gebieden
- Overgangszone Veluwe
- Molen met molenbiotoop

Kootwijk

Kootwijk ligt op de westflank van de Veluwe, bij het Kootwijkerzand. Vanwege de bijzondere ligging is het dorp in trek bij recreanten en toeristen. Rondom het dorp liggen heidevelden, bossen, akkers en zandverstuivingen met de uitkijktoren. Het dorp is van oorsprong een agrarische enclave. De Brink is het hart van de kern en heeft een belangrijke ontmoetingsfunctie voor de inwoners. De Brink vormt samen met de oude Hervormde Kerk de identiteitsdrager van Kootwijk.

Kootwijk is qua omvang de kleinste kern van de gemeente Barneveld en kenmerkt zich dan ook als intiem waarbij rust en de natuur centraal staan. Het bestaat uit vele historische boerderijen die beeld- en sfeerbepalend zijn. In de loop der jaren zijn er verspreid in de kern nieuwe woningen toegevoegd waarbij het kleinschalige karakter altijd is behouden. Er zijn naast enkele horecafuncties geen andere voorzieningen. In de directe omgeving zijn verschillende recreatieparken en de vele routes nodigen uit om te wandelen, te fietsen of paard te rijden.

Kernkwaliteiten

- **Enclave** in het **Veluwse landschap**, waardoor het dorp in trek is bij toeristen.
- **Historisch karakter**, met onder andere de centrale Brink, de oude Hervormde Kerk en oude boerderijen.
- **Sterke relatie met omliggend landschap**.
- **Groene karakter** van het dorp, met laanbeplanting en oude bomen.
- **De inwoners zijn betrokken** bij hun leefomgeving.

Ambities

De bewoners van Kootwijk zijn erg betrokken bij hun leefomgeving en hebben zelf ook veel ideeën ter verbetering. Om de vitaliteit van het dorp te versterken, streven we naar extra woningen, met name voor starters en jonge gezinnen. We moeten daarbij op zoek naar de juiste balans tussen de cultuurlandschappelijke en natuurlijke waarden.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

Kootwijk heeft een relatief oude bevolkingssamenstelling, maar men voelt zich relatief vaak gezond. Met weinig voorzieningen zorgt de sterke onderlinge sociale cohesie ervoor dat bewoners voor elkaar klaarstaan en elkaar helpen. Om tot een evenwichtige bevolkingsopbouw te komen is het belangrijk woningen voor starters toe te voegen bij woningbouw in de kern.

Visiekaart Kootwijk

0 0,25 0,5 0,75 1km

Legenda

- Gemeentegrens
- Hoofddeelgebieden
- Recreatieve voorzieningen verbeteren
- Landschappelijke kwaliteit behouden en versterken
- Omvormen naald- naar loofbos
- Natura 2000
- Gelders natuurnetwerk
- Groene ontwikkeligszone
- Overgangszone Veluwe

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

Kootwijk kenmerkt zich door relatief veel groen, waardoor er weinig hittestress is en wat een positieve bijdrage levert aan het welbevinden van de inwoners. Dat willen we zo houden.

Bewoners in Kootwijk staan voor een duurzame omgeving en waarderen de natuur. Dat blijkt uit het dorpsplan en uit het bewonerscollectief dat zich richt op verduurzaming van de leefomgeving. De gemeente Barneveld ondersteunt dit en ziet dit als een voorbeeld voor andere dorpen en kernen. Zo kunnen bewoners zelf de regie nemen over de verduurzaming van hun leefomgeving.

Daarnaast richt de gemeente zich op regenwaterinfiltratie waarmee het grondwater wordt aangevuld. De riolering van Kootwijk heeft een beperkte capaciteit en wordt aangepakt bij grootschalige werkzaamheden.

Wonen

Kootwijk heeft geen grote woningbouwopgave, maar we zien kansen voor de bouw van 10 tot 20 woningen tot 2040. Samen met de bewoners van Kootwijk onderzoeken we de locatie voor deze woningen, waarbij we rekening houden met de bijzondere natuur- en landschapswaarden in en rondom de kern. Verder zijn er kansen woningen te bouwen via kavelsplitsing of een extra woning op eigen perceel. We richten ons daarbij op betaalbare woningen, voor starters of jonge gezinnen.

Voorzieningen

Kootwijk heeft geen voorzieningen in het dorp, op horeca na. Op deze plekken ontmoet men elkaar. De inwoners zijn hieraan gewend en staan voor elkaar klaar. Vanwege de kleine omvang van het dorp, gaat de gemeente niet uit van extra voorzieningen, maar we staan open voor optimalisatie van bestaande voorzieningen. Bijvoorbeeld behoud en versterking van de sociale cohesie via een dorpshuisfunctie of een goede aansluiting op voorzieningen in naburige kernen, als die op aanvaardbare afstand kunnen worden aangeboden.

Kwaliteit van de leefomgeving

Kootwijk is omgeven door waardevol agrarisch gebied en natuurgebieden. Dit koesteren we en houden we in de gaten bij ontwikkelingen in en rondom de kern. In het dorp en rondom De Brink zijn kansen op een openbare ruimte met een sterkere verblijfsfunctie. Een sterke verblijfsfunctie kan bijdragen aan meer leefbaarheid en verkeersveiligheid.

Toerisme en recreatie

Kootwijk is in trek bij de recreant en toerist. Rondom het dorp liggen verschillende campings en vakantieparken, voor kort verblijf en langer verblijf. Er is geen ruimte voor nieuwe vakantieparken. Voor de bestaande vakantieparken zijn er ontwikkelmogelijkheden onder voorwaarden. Daarbij leggen we de nadruk op verbetering van de kwaliteit van de parken en de bijdrage die bij ontwikkeling kan worden geleverd aan de doelstellingen van de omgeving (onder andere natuurbehoud en -herstel). Vanuit Kootwijk starten diverse wandel-, fiets en ruiterpaden. In het beleid rond de recreatiedruk en -mogelijkheden is de recreatiezonering van de provincie een belangrijk uitgangspunt.

Bereikbaarheid

Kootwijk is goed bereikbaar met de auto. Per fiets is Kootwijk ook goed te bereiken. Niet via losliggende fietspaden naast de wegen, maar via de rijbanen en regionale recreatieve fietsroutes. Kootwijk ervaart enig sluipverkeer. Op de hele doorgaande weg in de bebouwde kom van Kootwijk geldt een maximumsnelheid van 30 km per uur. Dit snelheidsregime kan worden ondersteund in afstemming met het dorp. Binnen Kootwijk geldt de wens om het weggedeelte in het hart van het dorp integraal aan te pakken waarbij de weg meer een uitstraling krijgt van een verblijfsgebied. Het parkeeraanbod in de kern moet in overeenstemming zijn met de recreatieve voorzieningen, waarbij ook uitgeweken kan worden naar parkeergelegenheden buiten de kern, bijvoorbeeld de P-Veluwe Kootwijkerduin.

Militair terrein Stroe

Tussen Stroe en Garderen ligt een militair terrein, geïsoleerd tussen de A1, N310 en N344. Het bestaat uit een westelijk deel met kazernes en bijbehorende bebouwing (zo'n 11,5 hectare bebouwing) en het oostelijk deel dat oefenterrein is en vooral een bosachtig karakter heeft.

Voor de lange termijn onderzoekt het ministerie van Defensie onder meer in het kader van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) waar defensieactiviteiten kunnen worden uitgebreid om de slagkracht van Defensie te vergroten. Stroe is in beeld voor een uitbreiding van de bestaande ondersteunende eenheden ter plaatse.

De gemeente Barneveld staat open voor uitbreiding van deze activiteiten, mits de randvoorwaarden passend worden ingevuld, zoals de ontsluiting van het terrein, de capaciteit van nutsvoorzieningen, en woningbouw. Verder streven we naar meerwaarde door bijvoorbeeld gebruik van gezamenlijke voorzieningen of toevoeging van natuur op daarvoor geschikte locaties.

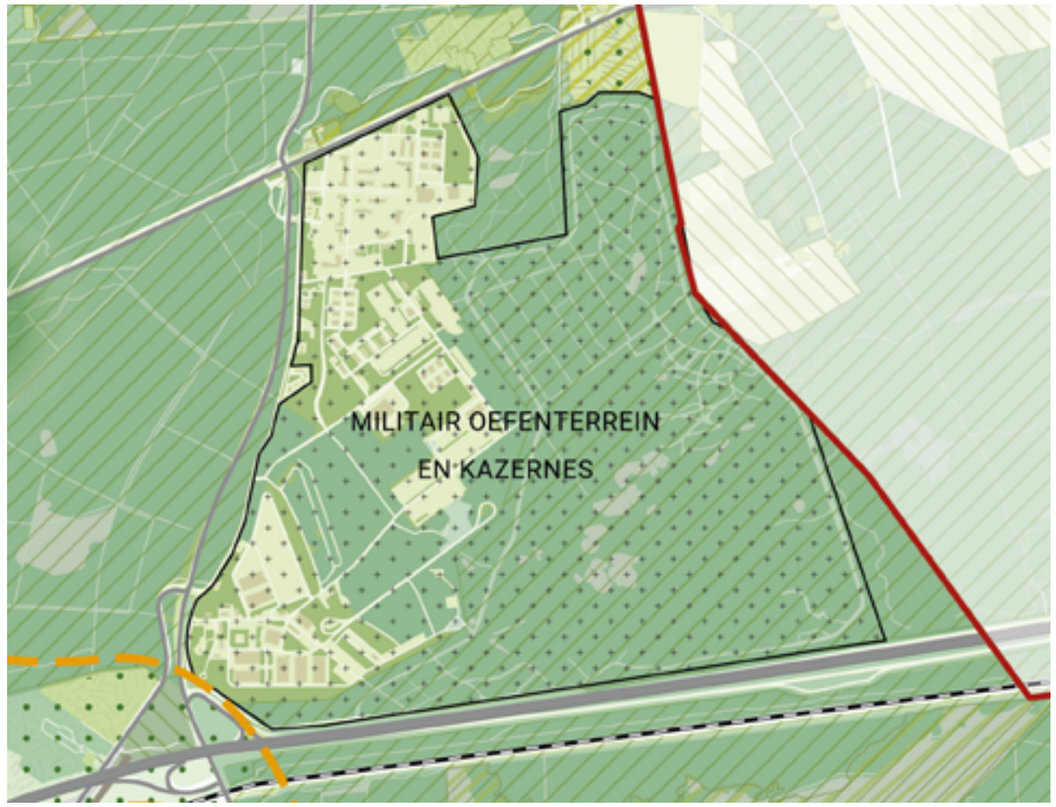

Visiekaart militair oefenterrein Stroe

0 0,25 0,5 0,75 1km

Legenda

- Gemeentegrens
- Hoofddeelgebieden
- Natura 2000
- Gelders natuurnetwerk
- Groene ontwikkeligszone
- Cultuur-landschappelijk waardevolle gebieden
- Militair oefenterrein en kazernes Stroe

4.2 Oostelijk buitengebied

Van oorsprong bestaat het oostelijk buitengebied uit een gevarieerd landschap van beekdalen, broek- en heideontginningen en es-complexen aan de oostkant van het gebied. De karakteristieke beken van de gemeente Barneveld droegen bij aan dit kleinschalige landschap. In het gebied liggen de kernen Kootwijkerbroek en Stroe. De buurtschappen Essen en Esveld behoren tot Kootwijkerbroek.

Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde dit gebied zich tot een intensief landbouwgebied en het hart van de pluimveesector. De aanwezigheid van arme gronden en de signatuur in dit gebied leidde tot veel kleinschalige agrarische bedrijvigheid, nu nog herkenbaar aan veel erven met een divers gebruik.

Bij de ontwikkeling van het landbouwgebied verdwenen veel landschapselementen zoals houtsingels en lanen, en is ook de waterhuishouding aangepast. Het gebied bestaat nu voornamelijk uit en grootschalig open agrarisch gebied.

Het onderscheid tussen de verschillende landschapstypen is daarmee in de loop der tijd minder zichtbaar geworden. Alleen ten oosten van Kootwijkerbroek is het oorspronkelijk engen- en kampenlandschap nog deels herkenbaar. Hier zijn het wegenpatroon, landschapselementen en een open es nog te beleven.

Bodem en water

De overgangszone van de Veluwe naar lagergelegen gebied is kwetsbaar bij langdurige neerslag en droogte. Bij langdurige neerslag kan het regenwater moeilijk wegstromen. Daarom vraagt deze zone extra aandacht op gebied van klimaatadaptatie, zeker wanneer het gaat om nieuwe functies in deze overgangszone. Het risico op bodemdaling is beperkt in dit gebied. Bij ontwikkeling zijn geen extra maatregelen nodig op dit vlak.

Kernkwaliteiten

- De **boerenbedrijven en het ondernemende karakter van de inwoners**, dat deel uitmaakt van de identiteit van de gemeente Barneveld.
- De **bovenstroomse loop van de beken** van de gemeente Barneveld is karakteristiek in het landschap.
- Het gedeeltelijk bewaard gebleven **essen- en kampenlandschap** aan de oostkant, bijvoorbeeld rondom Stroe.
- **De Puurveense molen**, als baken in het landschap.

Uitsnede kaartbeeld rond 1900
- Afwisselend broek- en heidegebied, gedeeltelijk ontgonnen

Uitsnede kaartbeeld rond 1950
- Kleinschalige met groen omzoomde percelen

Uitsnede kaartbeeld rond 1980
- De landbouw intensiveert, landschapselementen verdwijnen

Uitsnede kaartbeeld rond 2024
- Grootschalige agrarische bedrijfsbebouwing in het landschap.

Het weidse oostelijk buitengebied, met agrarische bedrijven

Ambities

Het oostelijk buitengebied kenmerkt zich door een ondernemend karakter. In dit deel van gemeente Barneveld komt ondernemerschap in al zijn facetten het meest tot uiting. Het ondernemerschap bepaalt hier in belangrijke mate de identiteit van het gebied. Deze dynamiek in het gebied willen we behouden voor de toekomst. Daarom ondersteunen we hier het agrarisch ondernemerschap waar mogelijk. Daarbij houdt de gemeente Barneveld oog voor behoud en versterking van de dragers van het cultuurlandschap, zoals de beken die dit gebied doorstromen. Bij dit gebied hoort bovendien een forse woonambitie voor de kernen.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

Inwoners van dit gebied voelen zich relatief vaak gezond en voelen zich met elkaar verbonden. De sociale cohesie is hoog. Daarbij komt dat dit gebied zich kenmerkt door een relatief jonge bevolking. De inwoners weten elkaar hier goed te vinden en te helpen. Beroep op hulp en ondersteuning vanuit de gemeente en de mate van eenzaamheid zijn hier relatief laag.

De bedrijvigheid van vooral veel intensieve veehouderijen veroorzaakt een relatief hoge blootstelling aan geur en fijnstof. De gemeente streeft naar beperking van deze uitstoot door innovatie te stimuleren en minder ruim te vergunnen.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

Vanuit de Veluwe ontspringen beken die door dit gebied lopen. De beken van de hoge zandgronden vormen een belangrijk gegeven in duurzaam en klimaatbestendig maken van Nederland. Het is wenselijk de beken robuuster te maken en het water zo lang mogelijk vast te houden, zodat de kans op wateroverlast wordt beperkt in de lagere delen van het bekenstelsel.

In dit gebied benutten we dan ook de kans om het bekenstelsel toekomstbestendig te maken. We zien daarbij perspectieven voor natuur en recreatie. Als zich initiatieven voordoen in de nabijheid van de beken, onderzoeken we de mogelijkheden in overleg met het waterschap.

Werklocaties

Het landelijk gebied kenmerkt zich hier als een woon-werklandschap, waarbij agrarische en niet-agrarische bedrijvigheid naast elkaar voorkomen. Deze menging en dynamiek willen we behouden. Met het functieveranderingsbeleid biedt gemeente Barneveld stoppende agrariërs de mogelijkheid hun erf in te zetten voor niet-agrarische bedrijvigheid. De gemeente geeft zo ruimte aan kleinschalige bedrijvigheid voor startende en kleine ondernemers. Ondernemers die doorgroeien of meer ruimte nodig hebben, kunnen terecht op het bedrijventerrein.

Toerisme en recreatie

Het oostelijk buitengebied is momenteel niet de plek waar onze toeristische en recreatieve sector sterk is vertegenwoordigd. We gaan terughoudend om met nieuwe ontwikkelingen op gebied

Visiekaart Oostelijk buitengebied

Legenda

- Gemeentegrens
- Hoofddeelgebieden
- Hoofdfunctie landbouw
- Water vasthouden en infiltreren
- Voorzieningen behouden en versterken
- Nieuwe verbindingsweg onderzoeken
- Woningbouwlocatie
- Uitbreidingsrichting woningbouw
- Uitbreidingsrichting bedrijvigheid
- Beekloop
- Robuuste beken maken
- Gelders natuurnetwerk
- Groene ontwikkeligszone
- Robuuste groene verbinding
- Cultuur-landschappelijk waardevolle gebieden
- Molen met molenbiotoop
- Overgangszone Veluwe
- Zoekzone oostelijke rondweg

van toerisme en recreatie. Wel willen we via recreatieve nevenactiviteiten meer mogelijkheden bieden aan agrariërs, en geven we de kans nieuwe verdienmodellen te onderzoeken en eventueel te ontwikkelen in de richting van een meer multifunctioneel landbouwbedrijf. Daarnaast staat de gemeente ervoor open het recreatieve routenetwerk te versterken rondom de dorpen en in verbinding naar de Veluwe. Zo kunnen ook de perspectieven worden onderzocht die eventuele ontwikkeling in de beekzones met zich meebrengen, zodat er aantrekkelijke recreatieve routes ontstaan om te ontspannen en recreëren, met name voor onze eigen inwoners.

Robuust landschap en natuur

De beken vormen belangrijke structuurdragers van het landschap in dit gebied. Voor een duurzame en klimaatbestendige omgeving streeft de gemeente Barneveld naar versterking van dit bekenstelsel. Verder heeft het gebied een essenlandschap en kampenlandschap dat we verder willen versterken. Voor een eigentijds agrarisch landschap is het belangrijk de erven goed landschappelijk in te passen. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkeling let de gemeente Barneveld hier dan ook goed op. Ook heeft de gemeente speciale aandacht voor ontwikkelingen aan de rand van onze kernen.

Landbouw

De agrarische sector is sterk vertegenwoordigd en vervult een belangrijke economische rol in het oostelijk buitengebied. Agrariërs geven we ondernemersruimte, waarbij we innovaties en doorontwikkeling in de sector zoveel mogelijk faciliteren. Binnen de grenzen van wat is toegestaan voor de gezondheid van de bevolking.

Er is ruimte voor agrarische ondernemers in het gebied. We staan hier terughoudend tegenover functies die belemmerend werken voor onze ondernemers, zoals nieuwe woonfuncties in de nabijheid van agrarische erven. Met het gemeentelijk beleid voor functieverandering en nevenactiviteiten geven we ondernemers bovendien nieuwe kansen, als ze willen stoppen of zich willen richten op extensieve of multifunctionele vormen van landbouw. Bij doorontwikkeling of functieverandering geldt in ieder geval de voorwaarde van een goede landschappelijke inpassing van het erf.

Wonen

De afgelopen jaren is dit stukje landelijk gebied steeds meer woongebied geworden. Stapsgewijs werden voormalige agrarische erven getransformeerd tot woonerven. Voor dit gebied bestaat een groot woonprogramma dat vooral terechtkomt in de beide kernen, maar deels ook aan de randen ervan. Om zoveel mogelijk ruimte te blijven bieden aan agrarische ondernemers in dit gebied kiezen we er namelijk voor functieverandering naar wonen te clusteren aan de rand van bestaande kernen. En de ruimte voor wooncluster van 10 tot 15 woningen aan de randen van de kernen is er op basis van ons functieveranderingsbeleid.

Bereikbaarheid

Het oostelijk buitengebied is goed bereikbaar via de provinciale wegen in het gebied. Het autogebruik is relatief hoog en de vraag naar openbaar vervoer klein. Met de groei van de kernen neemt de vraag naar openbaar vervoer mogelijk toe. De gemeente gaat hierover het gesprek aan met de vervoersaanbieders. Op kernniveau hebben Kootwijkerbroek en Stroe enkele bereikbaarheidsvraagstukken die we hierna verder bespreken.

Kootwijkerbroek

Kootwijkerbroek ligt in de Gelderse Vallei in een gebied met een belangrijke agrarische functie. Garderbroek (met onder andere de korfbalvelden van DWS) behoort tot de kern Kootwijkerbroek. Het dorp is nog niet zo oud, en is ontstaan toen de drassige gronden ontgonnen werden. Bebouwing ontstond in eerste instantie langs de wegen, als lintbebouwing. Het ondernemerschap dat kenmerkend is voor het dorp, heeft ertoe geleid dat wonen en werken sterk met elkaar verweven zijn in de kern en op korte afstand van elkaar liggen.

In het dorp staat de herbouwde Puurveense molen, van oorsprong het beeldbepalende gebouw van Kootwijkerbroek. Een belangrijke voorziening voor het dorp is dorpshuis De Essenburcht, waar inwoners samenkomen en activiteiten worden georganiseerd.

Kernkwaliteiten

- Sterke relatie met het **agrarisch gebied**.
- Een **ondernemende** en **daadkrachtige** kern met veel zzp'ers.
- **Verwevenheid van wonen en werken** op korte afstand van elkaar.
- **Puurveense molen** als beeldbepalend gebouw.
- **Dorpshuis** De Essenburcht als ontmoetingsplek en locatie voor activiteiten.

Ambities

Kootwijkerbroek kenmerkt zich als jonge, hechte en ondernemende kern. De gemeente streeft naar stevige groei van de kern, voor wonen en voor werken. Met deze groei blijven de voorzieningen toekomstbestendig en kunnen we het ondernemerschap faciliteren. Binnen de groei voor wonen streven we naar een diverse woningvoorraad en zorgen we voor nieuwe toekomstbestendige dorpsranden, waar wonen en landschap zijn gecombineerd.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

Een hechte en jonge gemeenschap typeert Kootwijkerbroek. Er bestaat een grote mate van zelfredzaamheid en er wordt weinig gebruik gemaakt van gemeentelijke voorzieningen voor hulp- en ondersteuning. De grote zelfredzaamheid en sociale samenhang willen we graag behouden. Vanwege de relatief jonge bevolking houden we er rekening mee dat er voldoende speel- en beweegmogelijkheden zijn en blijven. Ook als de bevolking verder groeit. De grote woonopgave van onze gemeente betekent voor de groei van Kootwijkerbroek dat meer inwoners van buiten de kern hier komen wonen. We streven naar een diverse woningvoorraad.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

De inwoners van Kootwijkerbroek denken graag mee over duurzame energievoorziening in het dorp en hebben zich verenigd in de Coöperatie Duurzaam Kootwijkerbroek. Dit initiatief ondersteunen we van harte en we helpen Kootwijkerbroek de woon- en leefomgeving te verduurzamen. Kootwijkerbroek kenmerkt zich door buurten met een relatief laag percentage groen. Door verharding in openbare ruimte te verminderen

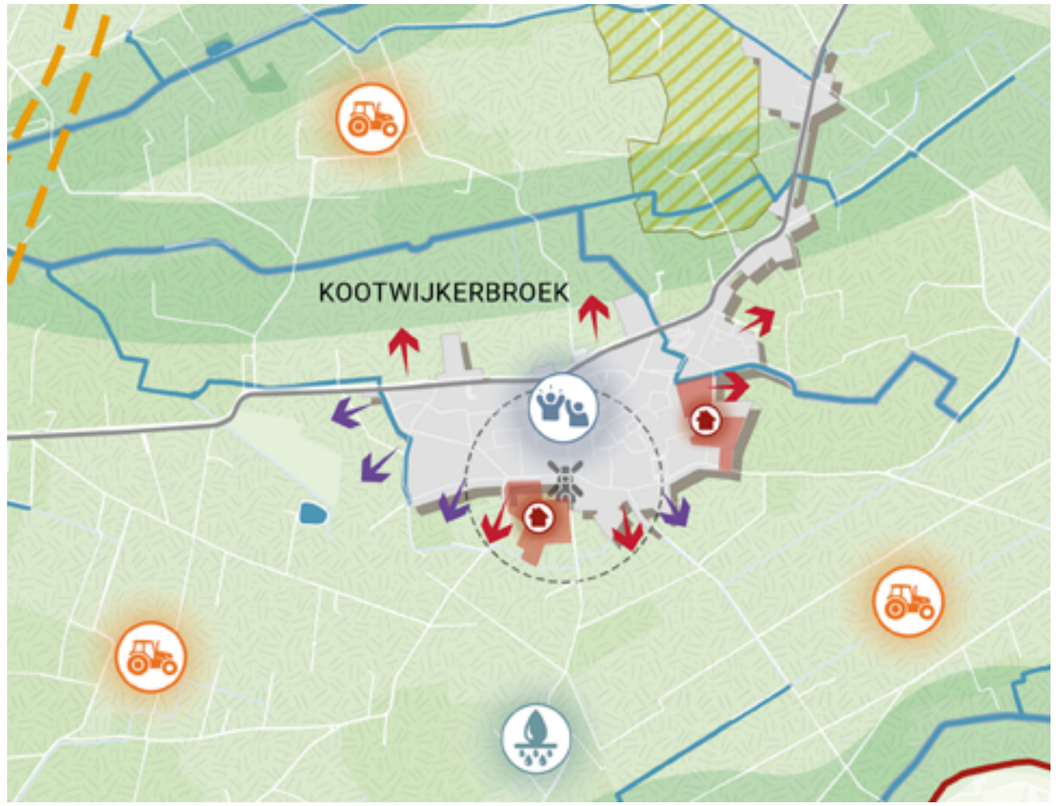

Visiekaart Kootwijkerbroek

0 0,25 0,5 0,75 1km

Legenda

- Gemeentegrens
- Hoofddeelgebieden
- Hoofdfunctie landbouw
- Voorzieningen behouden en versterken
- Water vasthouden en infiltreren
- Woningbouwlocatie
- Uitbreidingsrichting woningbouw
- Uitbreidingsrichting bedrijvigheid
- Beekloop
- Robuuste beken maken
- Groene ontwikkeligszone
- Nationaal landschap
- Robuuste groene verbinding
- Cultuur-landschappelijk waardevolle gebieden
- Molen met molenbiotoop

en meer groen te realiseren, wordt de kern klimaatbestendiger. Daarnaast vergroot dit het bewustzijn op het gebied van klimaatadaptatie van de inwoners, waarmee we inwoners stimuleren de verharding te verminderen op het eigen terrein. Ook bebouwing afkoppelen van het hemelwater kan een mooie bijdrage leveren aan een klimaatbestendig Kootwijkerbroek. Wanneer de gemeente aan de slag gaat in Kootwijkerbroek, bijvoorbeeld bij een herinrichting van de openbare ruimte, benutten we kansen om de kern klimaatbestendiger te maken.

Wonen

De evenwichtige spreiding van onze gemeentelijke woonopgave betekent voor Kootwijkerbroek een opgave om zo'n 800 woningen erbij te hebben in 2040. Daarbij zetten we in op op een meer gevarieerd woningaanbod, met meer woningen voor starters,mensen met een kleinere portemonnee en levensloopbestendige woningen en appartementen.

De ontwikkelingen in Oostbroek en het Puurveenseveld leveren al de eerste 300 woningen op. Dat betekent een resterende opgave van zo'n 500 woningen.

Bij nieuwbouw voor ouderen kijken we naar een goede bereikbaarheid ten opzichte van De Essenburcht als belangrijke ontmoetingsplek. Verder kijken we naar nieuwe dorpsranden voor functieveranderingswoningen, waarbij wonen en landschap meer hand en hand gaan. Denk aan grotere erfontwikkeling voor een kwalitatieve woonbehoefte, waar tegelijk ruimte is voor natuur- en landschapsontwikkeling, met kansen voor klimaatadaptatie en recreatief medegebruik.

Aan de zuidzijde van Kootwijkerbroek kan de kern afgerond worden ter hoogte van de Nachtegaalweg, de Walhuisweg en de Essenerweg. Hiermee kunnen we een goede overgang te creëren naar het buitengebied.

Verder kiezen we voor beperkt voortborduren op het project Oostbroek in noordelijke richting en verdere verdichting in het gebied Kerkweg aan de oostzijde van de kern. Ook hier gaat het om een afronding van de kern, met de toevoeging van een beperkt aantal woningen.

Als gemeente maken we bewust de keuze voor een uitbreiding richting de noordzijde van Kootwijkerbroek. Hierbij willen we wel een aantal doorzichten intact houden van de Veluweweg/Wesselseweg richting het buitengebied. Deze uitbreiding richting noordzijde past functioneel goed, sluit goed aan qua nabijheid van winkelvoorzieningen en is goed ontsloten. In dit gebied, tussen de beek en de Wesselseweg/Veluweweg (N800) staan we nieuwe erfontwikkeling in het kader van functieverandering niet toe, ook niet naar de toekomst.

Voorzieningen

De groei van Kootwijkerbroek heeft een positief effect op het behoud van het huidige voorzieningenaanbod. Voor een prachtige voorziening en ontmoetingsplek als De Essenburcht is dat een goede ontwikkeling. Tegelijkertijd veroorzaakt de groei een groeiende vraag naar sport, onderwijs, eerstelijnszorgvoorzieningen, cultuur en ontmoeten. In beginsel zet de gemeente Barneveld in op een extra onderwijsaccommodatie en overdekte sportaccommodatie, dat laatste ook om de vraag in Stroe te bedienen. We zoeken ook naar mogelijkheden ter versterking van de voorzieningen in de openbare ruimte. In het integraal huisvestingsplan van maatschappelijk vastgoed onderzoekt de gemeente in hoeverre de bestaande voorzieningen aanvulling nodig hebben.

Kwaliteit van de leefomgeving

De Kootwijkerbroeker zorgt in de regel voor goed onderhouden percelen. Wel zijn er kansen om verharding in te wisselen voor een meer groene invulling. Voor de klimaatopgave gaat de gemeente hierover het gesprek aan met de inwoners, om de kennis en bewustzijn te vergroten. Ook zien we kansen om de dorpsentrees aantrekkelijker te maken. Dit nemen we mee bij de verdere groei van de kern.

Werklocaties

Al langere tijd bestaat er behoefte aan meer ruimte om te ondernemen in Kootwijkerbroek. Op weg naar 2040 zoeken we ruimte voor zo'n 6 hectare om lokale bedrijven welkom te heten. Het is daarbij wenselijk om aan te sluiten op de bestaande bedrijvigheid aan de westzijde van het dorp.

Bereikbaarheid

De kern Kootwijkerbroek is vanuit het oosten en westen goed bereikbaar via de provinciale N800. Met de beoogde oostelijke rondweg om Barneveld ontstaat een betere verbinding naar de A30. De groei van Kootwijkerbroek van de afgelopen jaren heeft gevolgen voor het verkeer. In diverse woonstraten in het oudste deel van de kern werd het drukker. Inwoners ervaren dit soms als onprettig en onwenselijk.

Bij de verdere groei van de kern onderzoekt de gemeente in hoeverre het bestaande wegennet nog extra verkeer kan opvangen en waar nieuwe woonwijken het beste kunnen worden gepland. Afgezien van de wegen binnen de wijken, wil de gemeente extra infrastructuur rond Kootwijkerbroek voorkomen.

Wij streven naar een betere fietsverbinding tussen Kootwijkerbroek, bedrijventerrein Harselaar en station Barneveld Noord. Daarmee stimuleren we verder gebruik van fiets en ov. Voor de veiligheid van fietsers en de leefbaarheid van de kern kijken we naar mogelijkheden om de toegestane snelheid op enkele 50 km-wegen af te waarderen naar 30 km per uur. Deze snelheid biedt kansen om fietsers en voetgangers meer ruimte te geven, en tegelijkertijd te komen tot een meer klimaatadaptieve inrichting.

Een deel van de Veluweweg dat door de oostzijde van de kern loopt, ligt weliswaar binnen de bebouwde kom, maar oogt als buiten de bebouwde kom door de vormgeving van de weg en de bebouwing aan één zijde van de weg. Wij vinden het gewenst om de vormgeving van de weg hier in lijn te brengen met de functie. Dan is er ook nog het deel van de Wesselseweg en Veluweweg dat door het hart van de kern loopt. Hier komt meer aandacht voor de verblijfsfunctie wanneer de maximumsnelheid en inrichting worden aangepast. De Veluweweg en Wesselseweg zijn in beheer bij de provincie Gelderland.

Stroe

Stroe is een van de oudste nederzettingen in Nederland. Rond 1900 bestond het uit enkele boerderijen in een kleinschalig kampenlandschap, met daaromheen heide. Stroe ligt aan de spoorlijn Amersfoort-Apeldoorn. De bedrijvigheid in Stroe is ontstaan langs de spoorlijn. Het dorp is goed ontsloten, vanwege de ligging nabij de oprit van de A1, maar er ligt wel een opgave voor bereikbaarheid.

Kernkwaliteiten
- **Bijzondere ligging,** op overgang van besloten naar open landschap en van hoog naar laag.
- Veel **doorzichten** naar het achterland.
- Goede **bereikbaarheid** nabij de snelweg.
- Enkele **historische gebouwen**, waaronder rijksmonumenten.
- Ligging nabij de **Stroese Heide**.

Ambities

Stroe is een van de kleine kernen van de gemeente Barneveld, met zelfstandige voorzieningen. Het dorp ligt hoog, direct aan de rand van de Veluwe en in de directe omgeving van provinciale en rijkswegen. Deze omstandigheden maken dat een relatief groter deel van de groeiopgave van de gemeente in Stroe terecht kan komen.

Zo ontstaan hier kansen. In de eerste plaats voor meer diversiteit in het woningaanbod. Daarnaast om de voorzieningen te behouden en zo mogelijk uit te breiden. En tot slot om een dorpshart te stimuleren met verblijfskwaliteit. Het is daarvoor van belang om de hoeveelheid sluipverkeer en de kwetsbare spoorwegovergang aan te pakken en in te zetten op een nieuwe oostelijke verbinding. Daarbij heeft de gemeente Barneveld aandacht voor een goede overgang naar de nabijgelegen Veluwe, ook gelet op de natuurherstelopgaven die er voor dit gebied liggen. Dat is een complexe puzzel, die wij met een gebiedsprogramma willen aanpakken. Op deze manier gaat Stroe de groeiopgave op een verantwoorde manier tegemoet.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

Stroe staat er qua gezondheid en welzijn heel gemiddeld voor in vergelijking met de andere kernen. Ook wat betreft bevolkingsopbouw is Stroe een gemiddeld dorp. De groeiopgave gaat dan ook uit van diverse groei, bijvoorbeeld meer woonruimte voor jongeren en ouderen.

De groei die de kern te wachten staat de komende jaren vraagt aandacht voor het behoud van de sociale cohesie. Daarnaast is het belangrijk om te blijven streven naar voldoende mogelijkheden om te ontmoeten en te bewegen.

Visiekaart Stroe

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

De hogere ligging van Stroe maakt het noodzakelijk het water zo lang mogelijk vast te houden. Het dorp biedt genoeg kansen om hemelwater af te koppelen van bebouwing en openbare ruimte, een bijdrage aan de klimaatbestendige toekomst van Stroe. Voor de groei is de beperkte capaciteit van de waterzuivering in Harderwijk een aandachtspunt. Een decentrale zuivering nabij Stroe zou kunnen helpen meerdere problemen op te lossen. Dit moet nader worden onderzocht. Eventuele ontwikkelingen op het defensieterrein nabij Stroe kunnen daarbij kansen bieden.

Wonen

We kiezen ervoor Stroe relatief meer te laten groeien dan andere kleine kernen. Dat heeft meerdere redenen. Ten eerste zorgt de groei voor een duurzame vitaliteit van de kern. Met meer groei ontstaat daarnaast een stevige basis voor voorzieningen en tot slot geeft groei perspectief op een breder en divers woningaanbod.

Vanaf 2021 gerekend heeft Stroe er in 2040 in totaal zo'n 500 woningen bij. Daarmee verdubbelt de kern min of meer. Met de ontwikkeling van het Wulperveld en andere reeds gerealiseerde woningen zijn de eerste 150 woningen een feit. Dat maakt een resterende opgave van zo'n 350 woningen. De verhuizing van bestaande bedrijven in de kern naar het nieuwe bedrijventerrein aan de Tolnegenweg of andere geschikte locaties biedt de kans een relatief groot deel van de woningen te bouwen op inbreidingslocaties.

Naast de woningbouwopgaven gelden voor Stroe gebiedsopgaven die (landelijk) nog volop ontwikkelingen zijn. Zo is nog onduidelijk in welke mate Defensie zich verder gaat doorontwikkelen op het terrein in Stroe. Verder is onduidelijk hoe het verder gaat met stikstof en wat de ontwikkelingsruimte aan de rand van de Veluwe zal zijn. Daarnaast is er een nieuwe ontsluiting benodigd voor Stroe en gaat de discussie gevoerd worden over de omvang van het voorzieningenniveau en locatie hiervan. Denk daarbij aan commerciële voorzieningen, de gewenste medische voorzieningen en voorzieningen als scholen.

Het is van belang dat er een regelmatige stroom blijft aan woningbouw. Daarom hebben we een locatie aan de zuidkant aangewezen, waarmee dorpsuitbreiding ook na oplevering van het Wulperveld kan plaatsvinden. Waar de overige uitbreidingsruimte gevonden kan worden, onderzoeken we nader in een gebiedsprogramma.

Voorzieningen

De groei van Stroe geeft de basis om het huidige voorzieningenaanbod overeind te houden, te verbeteren en en verder aan te vullen, zodat er meer perspectief komt voor het huidige dorpshart. Tegelijkertijd zorgt de groei voor aanvullende vraag naar onderwijs, sport en cultuur. Voorzieningen moeten worden uitgebreid, zeker voor onderwijs en sport. Het integraal huisvestingsplan van de gemeente zorgt voor een verdere uitwerking van het vraagstuk.

De forse groei van het dorp vraagt in ieder geval om uitbreiding van eerstelijnszorgvoorzieningen. Hiervoor is afstemming nodig met de lokale partners in de zorg.

Kwaliteit van de leefomgeving

Stroe heeft op diverse plekken een mooie wisselwerking tussen de dorpskern en het omliggende landschap, bijvoorbeeld via doorzichten.

Werklocaties

Aan de Tolnegenweg en op andere geschikte locaties langs de dorpsrand is ruimte voor verplaatsing van (kleinschalige) bedrijven uit de woonkern. In de kern ontstaat zo ruimte voor een nieuwe invulling. Aan de oostzijde van Stroe bevinden zich enkele zwaardere bedrijven, een situatie die minder gewenst is gezien de korte afstand tot omliggende woningen en de beperking die de bedrijvigheid oplegt aan de ontwikkeling van een prettig dorpshart. Uitbreiding van deze bedrijvigheid is niet aan de orde. In het kader van het gebiedsprogramma bezien we de noodzaak en mogelijkheden voor eventuele aanvullende werklocaties.

Bereikbaarheid

Stroe kampt met relatief veel doorgaand verkeer door de kern, vanwege het ontbreken van een aantrekkelijke alternatieve route tussen Kootwijkerbroek en de N310/A1. Met de groei van Stroe is het dan ook wenselijk om ten zuiden van Stroe een nieuwe verbinding te maken tussen de Wolweg (N800) en de provinciale weg N310. Daardoor ontstaan kansen op een groter verblijfskarakter en een centrumfunctie passend bij de groei van de kern. Ook de situatie van het landbouwverkeer wordt hierin meegenomen. De fietsverbindingen van en naar Stroe zijn relatief beperkt. We streven dan ook naar verbetering van de bestaande fietspaden en -verbindingen, bijvoorbeeld naar station Barneveld-Noord. Al langere tijd wordt gesproken over de terugkeer van een station in Stroe. De investering in nieuw station eist een grote hoeveelheid potentiële reizigers om rendabel te zijn. Ondanks de geplande groei van Stroe en de ontwikkelingen rondom Defensie is het niet zeker in hoeverre een station kansrijk is. Om die reden onderzoeken wij andere vormen van hoogwaardig openbaar vervoer tussen Stroe en Amersfoort en Apeldoorn. De gemeente Barneveld blijft daarover in gesprek met het Rijk en de provincie.

4.3 Recreatiegebied Voorthuizen

Het recreatiegebied Voorthuizen was van oorsprong een uitgestrekt heidegebied, dat in de eerste helft van de 20e eeuw werd ontgonnen tot agrarisch gebied. Tussen de rechtlijnige wegen ontstonden langgerekte akkerpercelen en weides. Vanwege de bijzondere ligging op de overgang met de Veluwe, en in nabijheid van Voorthuizen, ontstonden vanaf de jaren ‘60 de eerste vakantieparken.

Tegenwoordig kenmerkt het gebied, met name ten zuiden van de N344, zich door grootschalige recreatieve voorzieningen, zoals campings en bungalowparken. Hoewel deze recreatieve voorzieningen hun stempel op het landschap hebben gedrukt, heeft een deel van het gebied een agrarisch karakter. De percelen zijn redelijk kleinschalig en op sommige plekken zijn er nog landschapselementen rondom de kavels aanwezig.

Het gebied ten noorden van de N344 is onderdeel van het Veenhuizerveld en het Groene Valleilint en waardevol vanwege zijn landschappelijke en ecologische waarden. Voor het gemeente-overstijgende gebied is een gebiedsproces gaande om de landschappelijke kwaliteiten te versterken.

Bodem en water sturend

Vanwege de lagere ligging ten opzichte van de Veluwe is het gebied beperkt kwetsbaar voor de gevolgen van droogte. Desondanks zijn er kansen het watersysteem optimaal in te richten, zodat de gevolgen van droogte zoveel mogelijk worden beperkt. Dat kan door water zo lang mogelijk vast te houden of vertraagd af te voeren. Het risico op bodemdaling is in dit gebied beperkt. Bij ontwikkelingen zijn geen extra maatregelen nodig op dit vlak.

Kernkwaliteiten fysieke omgeving

- **Toegangspoort** naar de Veluwe vanuit het westen, met volop **recreatiemogelijkheden**.
- **Afwisselend** en **kleinschalig landschap** met lokaal microreliëf aan de noordkant.
- **Geleidelijk overgangsgebied** van agrarisch naar bos.
- Wegen als **rechte lijnen** door het landschap.
- Goede recreatieve **fietsinfrastructuur**.
- **Goede bereikbaarheid** met openbaar vervoer en auto.

Uitsnede kaartbeeld rond 1900
- Uitgestrekt heidegebied

Uitsnede kaartbeeld rond 1950
- Ontgonnen heidegebied met kleinschalige percelen

Uitsnede kaartbeeld rond 1980
- Komst van de vakantieparken

Uitsnede kaartbeeld rond 2024
- Verdere doorontwikkeling vakantieparken

Recreatiegebied Voorthuizen met vakantieparken

Ambities

Dit recreatiegebied kenmerkt zich door de sterke aanwezigheid van de grote vakantieparken. De vakantieparken staan voor de opgave om te verduurzamen en klimaatbestendig te worden, meer landschappelijk ingericht te worden en problemen aan te pakken rond bereikbaarheid, veiligheid, ondermijning en de huisvesting van doelgroepen in een kwetsbare positie. Het Veenhuizerveld ligt hier in het Groene Valleilint met de opgave de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten te verbeteren voor de verbinding van de Veluwe met de Utrechtse Heuvelrug. Het recreatiegebied heeft verschillende gezichten en uitdagingen. Het is wenselijk om samen met de partners en partijen in het gebied te komen tot een integraal toekomstbeeld voor dit stukje Barneveld, een nadere uitwerking van deze omgevingsvisie.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

Op een deel van de vakantieparken speelt sociale problematiek. Er komen zaken voor als ondermijning, prostitutie en mensenhandel. Met de gezamenlijke benadering van Vitale Vakantieparken worden de grootste problemen aangepakt, maar voor de toekomst het is van belang om deze problemen op te lossen.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

Veel vakantieparken hebben te maken met een verduurzamingsopgave, maar ze zijn ook niet klimaatbestendig te noemen. Er is een grote opgave om de vakantieparken te verduurzamen wat betreft energiebesparing en het gebruik van duurzame energie.

Daarnaast streven we ernaar de parken klimaatadaptief en natuurinclusief te maken.

Er zijn verschillende plekken waar sprake is van wateroverlast. Ook waar het gaat om watergebruik en waterkwaliteit is er veel winst te behalen. De gemeente bespreekt de aandachtspunten rond waterkwaliteit met het waterschap.

Door het gebied loopt onder andere de Hoevelakense beek. Beken treden buiten hun oevers in dit gebied. Het is wenselijk het water bovenstrooms vast te houden en de beken robuuster te maken, om wateroverlast te beperken in de lagere delen van het bekenstelsel. We nemen daarbij de kansen mee voor natuur en recreatie.

Werklocaties

Het aantal niet-agrarische bedrijven is hier relatief beperkt. Dit past ook bij het karakter van het gebied. Via het functieveranderingsbeleid geeft de gemeente Barneveld stoppende agrariërs de mogelijkheid het erf in te zetten voor niet-agrarische bedrijvigheid. We streven daarbij naar kleinschalige bedrijvigheid, met ruimte voor startende en kleine ondernemers. Ondernemers die doorgroeien of meer ruimte nodig hebben, zijn van harte welkom op onze bedrijventerreinen.

Toerisme en recreatie

Toerisme en recreatie is de sector die dit gebied grotendeels vormt en kenmerkt. Er is hier een hoge dichtheid in het aantal vakantieparken. Zodanig, dat een verdere

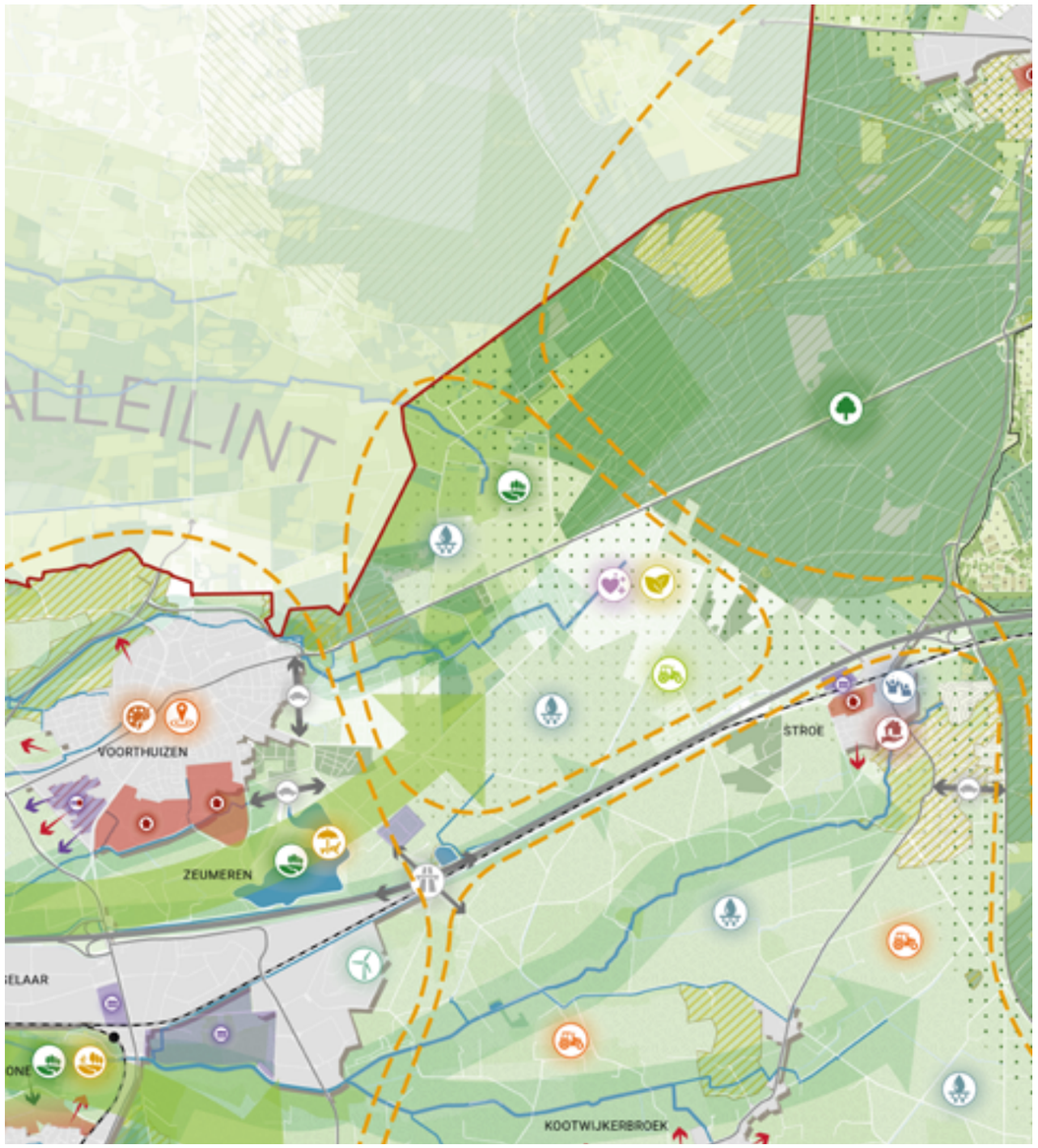

Visiekaart recreatiegebied Voorthuizen

groei onwenselijk is en we kijken naar mogelijkheden om meer lucht in het gebied te krijgen, zodat ook de bereikbaarheid en veiligheid van de parken verbeterd kan worden.

Met het Programmaplan Programma Vitale Vakantieparken 2023-2025 zetten we stappen naar een toekomstbestendig recreatiecluster en pakken we de grootste problemen aan, die zich met name voordoen in het oostelijk deel van het gebied. Daarbij streven we naar moderniseren en toekomstbestendig maken van de bestaande recreatieve functies.

Via bijvoorbeeld nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven geven we daarnaast ruimte aan nieuwe kleinschalige initiatieven. Bovendien steunt de gemeente de doorontwikkeling van het recreatieve routenetwerk en de kansen bij ontwikkelingen in de beekzones.

Robuust landschap en natuur

In het recreatiegebied is de versterking van landschap en natuur een belangrijk uitgangspunt, mede omdat het deel uitmaakt van het Groene Valleilint. Het Veenhuizerveld heeft als onderdeel van het Groene Valleilint mogelijkheden de natuur en het landschap te versterken. Hier gaan we uit van meer natuurinclusieve en extensievere vormen van landbouw.

Voor een duurzame en klimaatbestendige omgeving streven we ernaar het bekenstelsel te versterken bij de Hoevelakense beek. Ook zien we graag dat de bestaande rode functies, zoals de vakantieparken en golfbaan, een meer landschappelijk en biodivers karakter krijgen. Initiatieven voor natuur- en landschapsontwikkeling, eventueel met een landgoed of bijzondere woonvorm als financiële drager, moedigen we van harte aan. Voorop staat daarbij dat de landschappelijke kwaliteiten leidend zijn.

Landbouw

De agrarische sector speelt in dit gebied een relatief kleine rol. De natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van dit gebied vragen om vormen van natuurinclusieve landbouw. We faciliteren ondernemers die willen inzetten op extensivering, kringlooplandbouw of multifunctionele vormen van landbouw.

Wonen

De vakantieparken zijn voor onze recreanten, en we willen hier geen permante bewoning. Op basis van het beleid Vitale Vakantieparken zijn er enkele uitzonderingen om mee te werken aan het wonen op een park. Aan dit beleid houden we vast.

Buiten de vakantieparken kenmerkt dit gebied zich niet door een stevige aanwezigheid van woningen. We voorzien geen grote ambities op dit gebied. Via het functieveranderingsbeleid biedt de gemeente stoppende agrariërs wel de mogelijkheid hun erven te herontwikkelen, bijvoorbeeld voor wonen. Verder zien we kansen om woningbouw te realiseren via landgoedontwikkeling of bijzondere woonvormen. Woningbouw is daarbij financiële drager voor natuur- en landschapsontwikkeling.

Bereikbaarheid

Het gebied is goed bereikbaar voor alle verschillende vormen van vervoer. Zo is er een prima openbaar vervoersverbinding vanaf de Apeldoornsestraat. Wel bestaat de opgave om de diversiteit van verkeersbewegingen van voetgangers, fietsers, auto's (met caravan) van en naar de recreatieparken veilig te laten plaatsvinden.

4.4 Verstedelijkt gebied

Midden in de vallei liggen de twee grootste kernen van de gemeente, Voorthuizen en Barneveld, die onderdeel zijn van het verstedelijkt gebied, een gebied dat dichter bebouwd is. Voorthuizen en Barneveld zijn van oudsher goed ontsloten en zijn in de loop van de jaren de sterkst gegroeide kernen. Tussen de beide bevindt zich het bedrijventerrein Harselaar, dat zich vanaf de jaren '70 ontwikkelde langs de A1.

Oorspronkelijk bestond dit gebied uit een afwisselend kampenlandschap doorsneden door enkele beekdalen. De kleine percelen werden omzoomd door houtsingels en hadden een grillig karakter. Na de Tweede Wereldoorlog vond schaalvergroting plaats in het gehele gebied, waardoor het landschap een open karakter kreeg. Ook ontstond de recreatieplas Zeumeren, als zandwinningslocatie en later als recreatiegebied.

Te midden van dit agrarische landschap zijn beide dorpen in de afgelopen decennia stevig gegroeid met woningen, in een breed aanbod van verschillende woonwijken met elk een eigen karakter. De kernen hebben een groot en divers aanbod van voorzieningen, zoals onderwijs, sport en cultuur en beide centra hebben een breed winkelaanbod. Voorthuizen vervult daarbij een belangrijke functie voor de toerist vanwege de vele nabijgelegen recreatieve voorzieningen, terwijl de kern Barneveld meer een regionale functie heeft. Wat betreft de voorzieningen heeft de kern Barneveld een centrumfunctie voor de andere kernen, bijvoorbeeld voor middelbaar onderwijs, de bibliotheek, het theater, de muziekschool en de musea.

Als gevolg van de groei is het agrarisch karakter steeds minder geworden. Ook de grote groei van de bedrijventerrein Harselaar heeft hieraan bijgedragen. Toch kennen Barneveld en Voorthuizen grote groene gebieden, waaronder landgoed Schaffelaar, het gebied rondom de Esvelderbeek en nabij de buurtschap Zeumeren. Hier liggen belangrijke natuurwaarden.

Door de aanwezigheid van een goed netwerk voor autoverkeer, fietsverkeer en openbaar vervoer zijn de kernen in het algemeen goed bereikbaar, wat levendigheid teweegbrengt in de centra en voor draagvlak zorgt van de voorzieningen.

Bodem en water

Vanwege de lagere ligging is het gebied beperkt kwetsbaar voor de gevolgen van droogte en wateroverlast. Toch is er ruimte om het watersysteem optimaal in te richten, om de gevolgen van droogte beperkt te houden. Bijvoorbeeld door water zo lang mogelijk vast te houden of vertraagd af te voeren. De bestaande beekdalen kunnen daar een rol in spelen. Daarvoor zoekt de gemeente Barneveld naar maatwerk voor de openbare ruimte in bestaande wijken of waar beken overkluisd zijn.

Het risico op bodemdaling is beperkt in dit gebied. Bij ontwikkelingen zijn dan ook geen extra maatregelen nodig op dit vlak. Het gebied is niet gevoelig voor overstromingen als de beken buiten hun oevers treden. In de groene buffers stimuleren we juist overstroming van de beek. Daarbij dient regenwater hier tijdelijk geborgen te worden.

Kernkwaliteiten fysieke omgeving

- Groene **uitloopgebieden** nabij Barneveld en Voorthuizen dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving.
- **Beekdalen** die het gebied doorkruisen.
- Volop **recreatiemogelijkheden** met onder andere recreatiegebied Zeumeren en landgoed Schaffelaar.
- **Goede bereikbaarheid,** vanwege snelwegen en treinverbinding.
- Veel en **gevarieerde voorzieningen**, waaronder winkels, sportaccommodaties, culturele voorzieningen en voorzieningen op het gebied van welzijn, preventie, jeugdhulp, jongerenwerk en maatschappelijk werk. Sommige hebben een functie voor de hele gemeente.
- **Breed woningaanbod**, bestaande uit wijken met eigen karakter.
- Gunstige **economische** ligging.

Uitsnede kaartbeeld rond 1900
- Kleinschalig kampenlandschap ten zuiden van Voorthuizen

Uitsnede kaartbeeld rond 1950
- Resterende heidepercelen ontgonnen en spoorlijn aangelegd

Uitsnede kaartbeeld rond 1980
- Aanzienlijke schaalvergroting van het landschap en snelweg ten zuiden

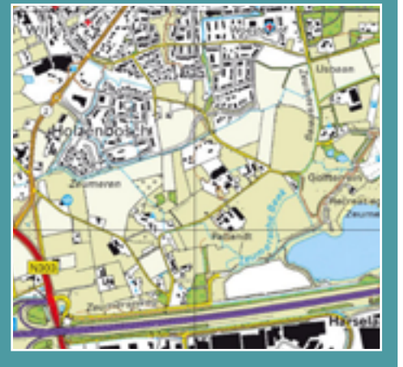

Uitsnede kaartbeeld rond 2024
- Toenemende verstedelijking vanuit Voorthuizen

Toenemende verstedelijking in het verstedelijkt gebied

Ambities

Het verstedelijkt gebied kenmerkt zich door haar dynamische aard met een grote verscheidenheid aan functies en karakter. De gemeente streeft naar behoud en versterking van deze dynamiek, waarbij we zoeken naar een optimale samenhang tussen verstedelijkt gebied en de landelijke omgeving.

De groeiambities van de gemeente vinden voor het overgrote deel plaats in het verstedelijkt gebied, met kansen voor zowel inbreiden als uitbreiden.

De groeiambitie bestaat uit woningen en uit ruimte voor al dan niet regionale bedrijvigheid. Groei moet samengaan met gezondheid en toekomstbestendigheid, een gezonde groene groei. Om dit te bereiken geven we prioriteit aan groene gezonde randvoorwaarden in de openbare ruimte.

Naast het aantal woningen neemt het aanbod aan voorzieningen toe in het verstedelijkt gebied. De groeiambitie biedt perspectief voor nieuwe voorzieningen met een functie voor de hele gemeente.

In lijn met groei streeft de gemeente naar een optimale infrastructuur om het verstedelijkt gebied verkeersveilig te houden en de doorstroming te verbeteren waar nodig, bijvoorbeeld met de aanleg van een oostelijke rondweg.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

Terwijl de gezondheid en het welzijn in onze gemeente wat hoger ligt dan het landelijke gemiddelde, kent het verstedelijkt gebied buurten waar het minder goed gaat. De verschillen in gezondheid tussen buurten zijn hier het grootst, bijvoorbeeld wat betreft ervaren gezondheid, eenzaamheid en financiële onzekerheid. Om deze verschillen terug te dringen, gaat de gemeente verschillend om met buurten.

De gemeente schenkt wat meer aandacht aan buurten waar het harder nodig is, dan aan buurten waar het beter gaat met de gezondheid. De aanpak verschilt per buurt, bijvoorbeeld door meer inzet op groen, ontmoetingsplekken, sport, bewegen en cultuur. Hier is een duidelijke relatie met de doelstellingen uit het beleidskader Sociaal Domein. Met strengere milieunormering voor de agrarische sector wil de gemeente bovendien de gezondheid van de inwoners beschermen en ruimte bieden voor een gezondheidsbevorderende ontwikkeling.

Gelet op de groei van de kernen streeft de gemeente ernaar mensen gemakkelijk toegang te bieden tot voldoende groen in de nabijheid. In de grotere kernen is het belangrijk dat er binnen de kern voldoende groen is, omdat de afstand tot de groene uitloopgebieden vaak groter is. Dit gaat om toevoegen van groen in bestaande wijken en projecteren van voldoende groen in nieuwe wijken. Met de 3-30-300-regel als richting draagt bovendien bij aan klimaatadaptatie. Daarnaast streven we naar groene uitloopgebieden aan de randen van de kernen.

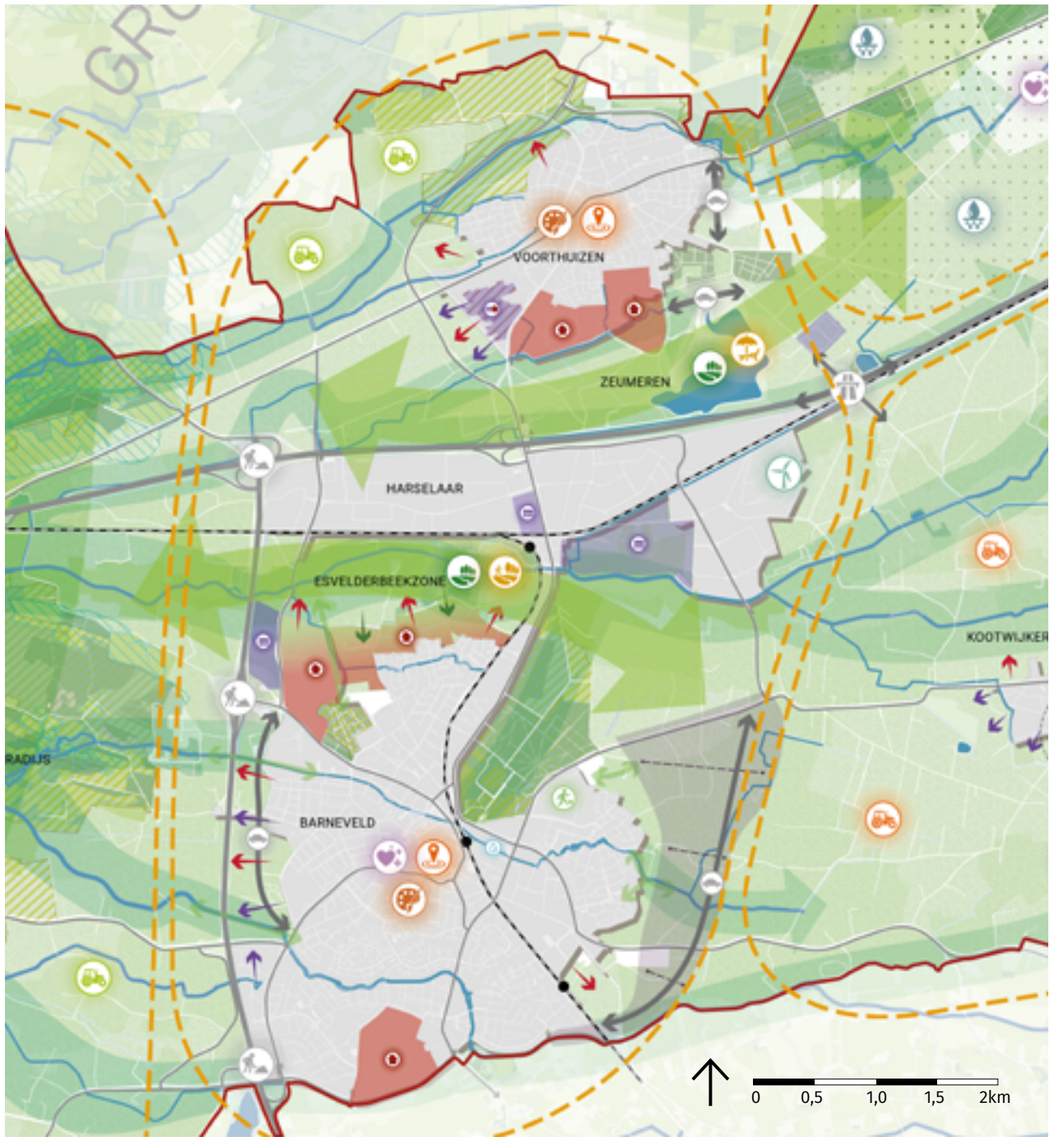

Visiekaart Het verstedelijkt gebied

Het verstedelijkt gebied biedt een goed aanbod van zorg en ondersteuning die in de toekomst houdbaar moet blijven. Gezien de groei heeft de gemeente hier aandacht voor en voorziet in uitbreiding van deze functies als dit nodig is.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

De beken en groene bufferzones vormen in dit gebied belangrijke dragers voor een duurzame en klimaatbestendige omgeving. Deze verstevigen we verder en we brengen ze in verbinding met de verstedelijkte omgeving.

Voor de bebouwing en de openbare ruimte ziet het verstedelijkt gebied van Barneveld en Voorthuizen volop kansen voor verder verduurzamen en toekomstbestendig maken. Hierbij is bestrijding van hittestress een belangrijk uitgangspunt, met vergroening van de openbare ruimte en aandacht voor koelteplekken.

In de zone tussen Branderwal en Zeumeren komen veel energie-initiatieven tot ontwikkeling, zoals opslag en opwek van duurzame energie. De Visie Windenergie noemt deze plek als mogelijkheid voor grootschalige ontwikkeling van windenergie.

Werklocaties

Het verstedelijkt gebied kenmerkt zich als een dynamisch gebied met een breed scala aan werklocaties, zoals bedrijventerrein Harselaar en het centrum van Barneveld. We richten ons op het behoud, versterking en meegroeien van het vestigingsklimaat voor economische activiteit. De gemeente streeft ernaar in de toekomst het onderscheid te behouden in verschillende typen werklocaties en bedrijventerreinen. De Harselaar richt zich zo meer op zwaardere bedrijvigheid, terwijl lichtere bedrijvigheid een plek moet krijgen op andere bedrijventerreinen, zoals De Valk. We streven voor de kernen Barneveld en Voorthuizen naar een beëindiging van bedrijvigheid van categorie 4 en hoger. Daarvoor beperkt de gemeente de ontwikkelingsmogelijkheid van deze bedrijven en ondersteunt ze initiatieven voor een alternatieve invulling.

Toerisme en recreatie

De groene bufferzone Zeumeren is de belangrijkste trekpleister voor dagrecreatie van onze inwoners en toeristen. De gemeente richt zich hier op vergroting van het aanbod voor dagrecreatie om Zeumeren te versterken en toekomstbestendig te maken. Bij de ontwikkeling van nieuwe functies zorgen we ervoor dat we voldoende capaciteit houden voor onze eigen inwoners en ons niet alleen richten op toerisme.

Daarnaast streven we naar kleinschalige recreatieve functies in de rest van het gebied, om de toegankelijkheid van het landelijk gebied en de groene bufferzones te versterken.

Robuust landschap en natuur

De groene zones rondom Voorthuizen, Harselaar en Barneveld zijn gemeentebreed groene dragers van de oost-westverbinding. Ze zijn van groot belang voor de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. Deze dragers en het Schaffelaarsebos vormen de groene longen van het verstedelijkt gebied en vragen om een inrichting met een balans tussen recreatief gebruik, natuur en agrarisch natuurbeheer.

We koesteren deze groene dragers en richten ons op vergroting en versterking van deze zones. Hierbij zoeken we naar de balans tussen de toegankelijkheid voor bezoekers en bescherming van natuurwaarden. De Esvelderbeekzone blijft zich profileren als natuurrijke zone, terwijl Zeumeren zich meer richt op dagrecreatie. Het Schaffelaarsebos houdt de balans tussen natuurwaarden en recreatief gebruik.

Landbouw

In het verstedelijkt gebied is landbouw volgend en ondergeschikt aan de verstedelijkingsdoelstellingen en daarom stimuleren we vormen van landbouw die hierbij passen.

De groene bufferzones van de Esvelderbeekzone en Zeumeren zijn geschikt voor vormen van grondgebonden of multifunctionele landbouw, aan de westzijde van de rondweg in Voorthuizen zien we meer ruimte voor agrarisch ondernemerschap.

Wonen

Met onder andere de wijken Veller, Bloemendal en Holzenbosch realiseerde het verstedelijkt gebied de afgelopen jaren een groot aantal woningen. Daarnaast zijn volop nieuwe wijken in ontwikkeling die de komende jaren voltooid worden. Om het woningaanbod tot 2040 op peil te houden, streven we naar uitbreiding en inbreiding van de kernen Barneveld en Voorthuizen.

Daarbij onderzoekt de gemeente kansen voor nieuwe woningen in de kernrandzones als kwalitatieve overgang naar het buitengebied en bouwen we intensiever nabij de stations in de vorm van appartementengebouwen. Uitgangspunt is inbreiden waar dit mogelijk is, bijvoorbeeld op plekken waar bedrijvigheid uit zwaardere categorieën worden verplaatst.

We richten ons op de huisvesting van uiteenlopende doelgroepen, van starters en gezinnen tot arbeidsmigranten en aandachtsgroepen. De planning houdt rekening met doelgroepen die langer zelfstandig thuis wonen. Zo heeft de gemeente aandacht voor levensloopbestendige woningen, levensloopbestendige wijken en starterswoningen, met uiteenlopende prijscategorieën en een passende verdeling tussen huur en koop. Daarbij streven we naar een grotere spreiding van de sociale huur, grotere diversiteit in woningtypen en bouwen we woningen voor bepaalde doelgroepen vooral in de buurt van voorzieningen.

Daar waar het kan biedt de gemeente stoppende agrariërs de ruimte om onder voorwaarden het erf te herontwikkelen tot woningbouw. Daarvoor stelt de gemeente kaders op aanvullend op het huidige functieveranderingsbeleid.

Bereikbaarheid

Het verstedelijkt gebied is buiten de spitsperioden goed bereikbaar door de A1 en A30, de provinciale wegen en door het openbaar vervoer met de aanwezigheid van drie treinstations. Tijdens de spits is de bereikbaarheid minder goed, als gevolg van de files.

De gemeente Barneveld streeft ernaar om de rondwegenstructuur van Barneveld te voltooien, met als doel de verkeersdruk te verminderen binnen de bebouwde kom. Dit draagt bij aan robuustheid van het wegennet en bereikbaarheid van hulpdiensten in geval van incidenten, en aan de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de kern. Daarnaast blijft de gemeente Barneveld bij het Rijk benadrukken dat een snelle aanpak van het knooppunt A1-A30 en het knooppunt Hoevelaken essentieel is voor de bereikbaarheid van onze gemeente en de omliggende regio's.

Daarnaast onderzoeken we nut, noodzaak, kansen en effecten voor een nieuwe afslag van de A1 aan de oostzijde van Harselaar en voor een uitbreiding van station Barneveld-Noord met perrons aan de spoorlijn Amersfoort-Apeldoorn en een bijbehorende extra treinstop.

Tot slot streeft gemeente naar het optimaliseren van fietsroutes tussen de grotere woon en werkgebieden om het fietsgebruik op korte afstand verder te stimuleren en te faciliteren. Hierbij denken we onder andere aan de fietsroute langs de Stationsweg als onderdeel van de regionale fietsroute die Voorthuizen en Barneveld verbind met kernen en onze buurgemeenten.

Barneveld

Barneveld was van oorsprong een belangrijk knooppunt in een netwerk van hessenwegen (handelswegen). Het dorp kent een radiale verkeersstructuur met meerdere wegen die naar het centrum van Barneveld leiden. Barneveld heeft drie stations op de verbinding Ede-Wageningen-Amersfoort. Gedurende de jaren zijn er uiteenlopende woningbouwontwikkelingen geweest, in- en uitbreiding, waardoor het dorp een rijke variatie kent aan woonmilieus. Als grootste kern heeft Barneveld verschillende voorzieningen met een functie voor de gehele gemeente, zoals middelbare scholen, sportfaciliteiten en culturele functies, denk daarbij aan het Schaffelaartheater en de Muziekschool.

Kernkwaliteiten fysieke omgeving

- **Veelzijdig dorp** met werkgelegenheid, voorzieningen en recreatieve mogelijkheden.
- **Divers voorzieningenniveau** op het gebied van cultuur, detailhandel, onderwijs en sport, waaronder voorzieningen met een functie voor de hele gemeente.
- Goed **bereikbaar** door de gunstige ligging nabij de snelwegen en met drie treinstations.
- Door **verschillende wijken** met eigen kenmerken een breed palet voor verschillende inwoners met uiteenlopende woonwensen.
- **Landgoed Schaffelaar** als groene parel bij Barneveld.
- De **beken** als groenblauwe aders.

Ambities

Barneveld is en blijft de centrale kern binnen onze gemeente waar ook de meeste en belangrijkste voorzieningen aanwezig zijn. De gemeente werkt aan de versterking van dit centrum van voorzieningen en leefbaarheid door invulling te geven aan Omgevingsvisie Barneveld Centrum. Daarnaast hebben we aandacht voor verbetering van de gezondheid in de woonwijken waar deze nu minder is goed is. Bovendien streven we naar verbetering en vernieuwing van de openbare ruimte, om Barneveld toekomstbestendig te maken. Tegelijkertijd ambiëren we een stevige groei op het gebied van wonen en economie, waarbij we binnen en buiten de kern kijken en onze infrastructuur robuuster maken met een westelijke en oostelijke rondweg. Aansluitend op deze ambities richten we tot slot onze aandacht op duurzaamheid, een groene leefomgeving en het erfgoed van Barneveld.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

We vinden het als gemeente belangrijk dat het gezondheid- en welzijnsniveau van onze inwoners zo hoog mogelijk is. Het is bekend dat Barneveld enkele buurten heeft waar minder mensen zich gezond voelen, minder mensen genoeg bewegen, meer mensen zich eenzaam voelen, en meer mensen wonen die moeite hebben met rondkomen. Het gaat vooral om Oldenbarneveld, de Lors, Rootselaar-West en de Vogelbuurt (zie de lagenkaart in de bijlage).

Een gezonde leefomgeving levert een positieve bijdrage aan gezondheid en welzijn. We streven in de gemeente

Visiekaart Barneveld

Legenda

- Gemeentegrens
- Hoofddeelgebieden
- Gezondheid en welzijn verbeteren
- Centrumfunctie versterken
- Nieuwe verbindingsweg onderzoeken
- Behouden en/of versterken sportfuncties
- Woningbouwlocatie
- Uitbreidingsrichting woningbouw
- Realiseren van een zachte dorpsrand
- Beek terugbrengen
- Culturele voorzieningen (ontwikkeling versterken)
- Bedrijfslocatie
- Uitbreidingsrichting bedrijvigheid
- Beekloop
- Robuuste beken maken
- Gelders natuurnetwerk
- Groene ontwikkeligszone
- Robuuste groene verbinding
- Cultuur-landschappelijk waardevolle gebieden
- Zoekzone oostelijke rondweg

naar meer gelijke kansen. Daarom willen we wat meer investeren in een gezonde leefomgeving bij buurten waar dat harder nodig is en benutten we kansen die bijdragen aan meer groen, ontmoeten en bewegen. Bijvoorbeeld op het gebied van sporten, bewegen, cultuur, ontmoeten, groen en wonen. Denk hierbij aan verbetering van het fiets- en wandelnetwerk en investering in sportmogelijkheden in de openbare ruimte. De groei van het dorp Barneveld betekent ook uitdagingen voor de huisvesting van zorgvoorzieningen, waaronder de huisartsenzorg. De gemeente ziet in de kern Barneveld een flinke uitdaging om de zorg toegankelijk te houden.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

De Esvelderbeekzone en landgoed Schaffelaar vormen belangrijke groene plekken, die een bijdrage leveren aan een klimaatbestendige leefomgeving. We willen Barneveld meer in verbinding brengen met deze plekken en ze koesteren voor de toekomst.

De gemeente streeft een uitbreiding na van het groen Barneveld en wil het groen onderling verbinden waar mogelijk. We hebben aandacht voor de aanleg van koelteplekken, tegengaan van hittestress en voorkomen van wateroverlast. De Kleine Barneveldse Beek zichtbaar en beleefbaar maken in het centrum is hiervoor een van de ambities. Daarnaast richten we ons op versterking van de klimaatmantel aan de oostzijde van Barneveld. Deze landschappelijke voorziening, opgenomen in het Blauw Omgevingsprogramma (BOP) 2022-2027 van Waterschap Vallei en Veluwe, heeft een belangrijke functie voor waterberging in en rond Barneveld.

Vanwege de omvang van de kern Barneveld hechten we naast de uitloopgebieden extra waarde aan voldoende groen in de wijken en buurten. In de nabijheid van de woning en met zicht op groen vanuit woningen. De 3-30-300-regel is richtinggevend. Zo dragen we bij aan meer bewegen, ontspannen en ontmoeten, en het tegengaan van hittestress.

Wonen

Barneveld kent een grote woningbouwopgave voor 2040 waarbij we streven naar de bouw van zo'n 4.000 woningen. Met de geplande ontwikkeling van onder andere de Burgt en Bloemendal en verschillende inbreidingskansen voorzien we grotendeels in deze taak. Voor de resterende opgave van ongeveer 500 woningen ziet de gemeente mogelijkheden om nieuwe woningen te realiseren bij bedrijfsverplaatsing (zware bedrijvigheid) en aan de oostzijde van station Barneveld-Zuid. Verder zien we voor kleinschalige uitbreidingen ruimte op meerdere locaties in de dorpsrandzone, waarbij vervlechting met het aanliggende landschap een belangrijk uitgangspunt is. Met name aan de noordzijde van de kern streven we ernaar de noordelijke rand te vervlechten met de Esvelderbeekzone, met perspectieven voor wonen in een lagere dichtheid.

Zo ontstaat een geleidelijke overgang tussen wonen en het groen, een stap in de richting van een duurzame en gezonde leefomgeving met behoud van de groene buffers en de bijbehorende landschappelijke waarden. Daarnaast onderzoekt de gemeente de mogelijkheid voor verplaatsing van diverse functies, waaronder onze sportvoorzieningen, om zo te komen tot een robuust voorzieningenniveau met kansen voor woningbouw. Op dergelijke inbreidingslocaties zijn hogere dichtheden mogelijk met een bouwhoogte van vijf of zes lagen, en op sommige plekken nog hoger. Denk daarbij aan de stationslocaties.

Een van belangrijke uitgangspunten voor ontwikkellocaties is om te bouwen nabij ov-locaties. Een uitbreiding bij station Barneveld Zuid sluit daar goed op aan. Hier ligt de kans om in grote dichtheden ook te bouwen met gepaste hoogbouw. Hiermee onstaan ook mogelijkheden voor niet-traditionele doelgroepen binnen de gemeente die met name gebruik maken van ander vervoer dan de auto. Desondanks is bij een nadere invulling aandacht nodig voor een goede ontsluiting, mede in relatie tot de nieuw te realiseren rondweg. Verder moet bij een uitwerking rekening gehouden worden met de overgang naar het landelijk gebied (onder andere de groene uitloop naar het buitengebied) en het het voorzieningenniveau aan de zuidzijde van Barneveld (met name scholen).

Barneveld wordt afgerond aan de noordkant met de verdere uitbreiding van het plan Bloemendal. In dat plan zitten ongeveer 1.500 woningen. Deze worden op basis van de afspraken met Grootschalig Woningbouwgebied Foodvalley opgehoogd naar 2.000 woningen. Deels wordt dat in het huidige projectgebied gedaan en deels daarbuiten. Dit moet gepaard gaan met het ruimte geven aan de Esvelderbeekzone. Aan de oostzijde (nabij station Barneveld Noord) is dat al gedaan. Aan de westzijde is de insteek om dat ook te gaan doen. Hier moet een goede afronding van de kern plaatsvinden, waarbij ook incidentele woningbouw in het kader van rood voor groen tot de mogelijkheden behoort.

Aan de westzijde van Barneveld zien we een gebiedsontwikkeling voor woningebouw en/of (verplaatsing) van bedrijvigheid en mogelijke verplaatsing van sportaccommodaties. Waarbij de de gebiedsontwikkeling een westelijke randweg mogelijk maakt. De woningbouw moet op een zo groot mogelijke afstand van de A30 gerealiseerd worden in verband met milieuhinder. We zien wel ruimte om sportvoorzieningen en andere niet-gevoelige functies nabij de A30 te realiseren. De A30 blijft daarbij een harde grens. We zien aan de westzijde mogelijkheden om de beken die door en aangrenzend aan dit gebied lopen in de gebiedsontwikkeling te versterken.

Een uitbreiding aan de oostzijde van Barneveld is hooguit beperkt tot straatje erbij. We voorzien hier tot 2040 geen grootschalige gebiedsontwikkelingen. Deze zijn ook niet nodig voor Barneveld op basis van het groeiscenario dat we nu hebben en de verdeling over de kernen.

Voorzieningen

Om Barneveld tijdens de komende groei gezond en leefbaar te houden voor de toekomst, streeft de gemeente naar versterking en uitbreiding van het voorzieningenniveau. Als invulling van

de doelstellingen uit de Omgevingsvisie Barneveld Centrum moeten we aan de slag om voldoende voorzieningen te krijgen rond bijvoorbeeld eerstelijnszorg, sport, zwemwater, cultuur en basis- en voortgezet onderwijs.

Bij nieuwe woningbouwontwikkeling en in de bestaande wijken hebben we aandacht voor ontmoetingsplaatsen en onderzoeken we de mogelijkheid deze te faciliteren.
In de komende versie van de integrale huisvestingsplannen onderzoeken we hoever we uitkomen met de bestaande voorzieningen.

Bij onze sportvoorzieningen zien we verenigingen of accommodaties onder druk staan door de huidige ligging met beperkte mogelijkheden voor uitbreiding. Om onze sportverenigingen toekomstbestendig te maken, onderzoeken we de mogelijkheid voor verplaatsing van sportaccommodaties naar de randen van de kern en voor multifunctioneel gebruik van de faciliteiten.

Kwaliteit van de leefomgeving

De gemeente Barneveld streeft een duurzame inrichting na van de leefomgeving, met aandacht voor cultuur en een groene openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeten, spelen, bewegen en ontspannen. Een van de ambities is voorkomen van hittestress door kwalitatief groen met schaduwrijke plekken, ook in de kern zelf. We hebben hierbij vooral aandacht voor wijken waar veel ouderen wonen. Daarnaast zorgen we voor goede groene verbindingen met de omgeving.
De omliggende groene bufferzones vervullen namelijk een belangrijke rol voor de leefbaarheid van Barneveld, voor ontspanning en recreatie. We streven dan ook naar uitbreiding en versterking van deze zones, met de juiste balans tussen de toegankelijkheid en bescherming van natuurwaarden.

Werklocaties

Het centrum van Barneveld vervult een belangrijke rol voor de werkgelegenheid van Barneveld. De gemeente streeft daarom naar versterking van het centrum. Dit doen we door invulling te geven aan de doelstellingen uit de Omgevingsvisie Barneveld Centrum. Daarbij gaan we in op de economische ambities voor dit gebied.

Daarnaast richt de gemeente zich op behoud en versterking van de bestaande bedrijventerreinen, waaronder De Valk. Daarbij is er met het oog op de aard van de bedrijvigheid wel onderscheid tussen beide zijden van de Valkseweg. Voor het toevoegen van ruimte voor bedrijventerreinen is het mogelijk de Briellaerd af te ronden aan de noordzijde. Daarbij is de stedenbouwkundige afronding naar de kleinschalige bebouwing langs de entree van Barneveld via de Achterveldseweg een aandachtspunt. De uitbreiding Thorbeckelaan Noord is al opgenomen in bestaand ruimtelijk beleid. Ook hier is een goede overgang richting de Esvelderbeek een aandachtspunt.

Daarnaast werkt de gemeente aan toekomstbestendige bedrijventerreinen, bijvoorbeeld door vergroening.
Verder onderzoeken we waar mogelijk de kansen voor gerichte functiemenging door toevoeging van wooneenheden.

Recreatie en toerisme

Met Barneveld als hoofdkern van de gemeente vinden we het belangrijk bezoekers te trekken en te binden aan de kern. We zetten daarom in op uitbreiding van toeristische voorzieningen. Met onder andere de Midden Nederland Hallen, het dorpscentrum en evenementen zijn er volop kansen om toeristen en recreanten nog meer te binden aan onze gemeente. Daarnaast streeft de gemeente ernaar om recreatieve routes in de directe omgeving te verbeteren en versterken.

Bereikbaarheid

Om het fietsgebruik nog aantrekkelijker te maken richt de gemeente zich op korte, veilige en comfortabele fietsverbindingen bij de ontwikkeling van nieuwe woon- en werkgebieden. Dat betekent nieuwe verbindingen, verbreding of op andere wijze aanpassing van bestaande verbindingen.
We willen de fietsroutes tussen de grotere woon en werkgebieden optimaliseren om het fietsgebruik op korte afstand verder te stimuleren en te faciliteren. Hierbij denken wij onder andere aan de fietsroute langs de Stationsweg als onderdeel van de regionale fietsroute die Voorthuizen en Barneveld verbindt met kernen en onze buurgemeenten. Daarnaast ontwikkelen wij een aantrekkelijke fietsverbinding tussen de wijk Bloemendal en station Barneveld-Noord. Bij ov-knooppunten, voorzieningen en concentratie van detailhandel moeten voldoende mogelijkheden zijn fietsen te stallen en elektrische fietsen op te laden.

De ondersteuning van de fiets en investeringen in fietsroutes neemt bestaande knelpunten op het autonetwerk niet weg. Sterker nog, door de ruimtelijke ontwikkelingen neemt de druk toe op het autonetwerk. Een zekere toename in verkeersdruk en reistijd accepteren wij omdat het onwenselijk is op alle wegen te streven naar een minimaal reistijdverlies. Het wegennet inrichten met dat uitgangspunt brengt hoge investeringskosten met zich mee en heeft veel ruimtelijke impact. We geloven bovendien dat enig tijdverlies voor de auto ertoe kan leiden dat inwoners meer de keuze maken voor de fiets.

Op enkele wegen zijn de huidige en verwachte doorstromingsproblemen zo groot dat wij hier maatregelen treffen. Met name de oostelijke en westelijke rondweg Barneveld moeten ervoor zorgen dat bijvoorbeeld de Lunterseweg, Van Zuijlen van Nieveltlaan en Thorbeckelaan worden ontlast en dat woon- en werkgebieden beter zijn verbonden met het buitengebied en de snelwegen.

De westelijke rondweg geldt als een gebiedsontsluitingsweg binnen de kom, die deel uitmaakt van een bredere ontwikkelopgave aan de westzijde van Barneveld. De oostelijke rondweg daarentegen verbindt meerdere regionale wegen met elkaar buiten de kom. Langs de beide rondwegen wil de gemeente fietspaden aanleggen, zodat ook voor fietsers kortere verbindingen ontstaan tussen woningen, scholen en werkgebieden. De aansluitingen Barneveld-Noord en Barneveld-Zuid op de A30 vergen een forse reconstructie om het verkeer goed te blijven afwikkelen.

Wat betreft openbaar vervoer heeft Barneveld met de drie stations een goede basis, waarbij we voor Barneveld Noord kansen zien op een stevigere vervoersfunctie. Met de vervoerspartners onderzoekt de gemeente of

dit station een halte kan krijgen tussen Amersfoort en Apeldoorn. Voor ruimtelijke ontwikkeling rond de stations richt de gemeente zich op lagere parkeernormen en op toename van fietsverkeer of openbaar vervoer.

De gemeente streeft ernaar dat een toename van verkeersdruk op wegen en fietspaden niet leidt tot een toename van onveiligheid, zoals ongevallen, een gevoel van onveiligheid of tot een afname van de leefkwaliteit.

Bij het ontwerp van nieuwe wegen en de reconstructie van bestaande heeft de gemeente aandacht voor een veilige verkeersinrichting. Daarbij is er een grens aan wat redelijkerwijs mogelijk is aan snelheidsbeperkende maatregelen. We houden namelijk ook rekening met de partijen voor wie deze maatregelen een onevenredig nadelig effect hebben, zoals aanbieders van openbaar vervoer en de hulpdiensten.

Voorthuizen

Voorthuizen is ontstaan rond het kruispunt van de Oude Rijksweg, nu Hoofdstraat, en de weg van Putten naar Barneveld. Het was van oorsprong een belangrijke stopplaats op de kruising van twee hessenwegen, de oude handelsroutes. De aanleg van de Oude Rijksweg splitste het dorp in tweeën. Later werd de rijksweg ten zuiden van Voorthuizen aangelegd, de A1. Voor de legerplaatsen in de omgeving en de bouw van een mobilisatiecomplex werd in de jaren '50 de eerste nieuwbouwwijk van Voorthuizen gebouwd, waar militairen in werden gehuisvest. De nabijheid van de bosrijke Veluwe en het recreatiegebied Zeumeren trekt veel toeristen. In de directe omgeving van Voorthuizen staan dan ook veel campings.

Kernkwaliteiten fysieke omgeving

- **Levendig dorp** door de aanwezigheid van veel horeca, een breed winkelaanbod, diverse evenementen in het toeristenseizoen en culturele voorzieningen. Het jaarlijkse Floralia Bloemencorso Festijn is hier een voorbeeld van en trekt duizenden bezoekers.
- De ligging aan de rand van de Veluwe biedt veel **mogelijkheden voor sport en recreatie**, zoals fietsen en wandelen.
- **Goede bereikbaarheid** van het dorp.
- Door de aanwezigheid van **verschillende wijken** met eigen kenmerken een gevarieerd aanbod voor inwoners met uiteenlopende woonwensen.

Ambities

Voorthuizen is en blijft een levendig dorp met een divers woningaanbod en een goed voorzieningenniveau voor eigen inwoners en de toerist. De gemeente richt zich op een zorgvuldige groei op het gebied van wonen en economie, waarbij we rekening houden met de landschappelijke waarden in en rond het dorp. We hebben aandacht voor verbetering van de gezondheid in de woonwijken waar deze nu minder goed is, en we streven naar vergroening van de openbare ruimte. Met groei in het vooruitzicht zorgen we ervoor dat het voorzieningenniveau toekomstbestendig blijft.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

De inwoner van Voorthuizen voelt zich ongeveer even gezond als de gemiddelde inwoner van de gemeente Barneveld. Ook wat betreft bijvoorbeeld eenzaamheid, chronische aandoeningen en leefstijl is Voorthuizen een doorsnee dorp. De inwoners van Voorthuizen zijn gemiddeld wat ouder dan elders in onze gemeente. Ouderen zullen in de toekomst langer zelfstandig blijven wonen. In Voorthuizen vinden we dan ook extra aandacht belangrijk voor bewegen, cultuur, ontmoeten, sport en de bereikbaarheid van voorzieningen. Of het nu gaat om activiteiten in de openbare ruimte of in een overdekte voorziening.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

In de jaren '70 ondervindt Voorthuizen op verschillende plekken wateroverlast na hevige regenval. Naast het gebrek aan groen is het gemengde rioolstelsel er de oorzaak

Visiekaart Voorthuizen

0 0,25 0,5 0,75 1km

Legenda

- Gemeentegrens
- Hoofddeelgebieden
- Culturele voorzieningen (ontwikkeling versterken)
- Centrumfunctie versterken
- Nieuwe verbindingsweg onderzoeken
- Woningbouwlocatie
- Uitbreidingsrichting woningbouw
- Woon-werklandschap
- Uitbreidingsrichting bedrijvigheid
- Ontwikkeling naar landbouw natuurinclusief
- Beekloop
- Robuuste beken maken
- Gelders natuurnetwerk
- Groene ontwikkeligszone
- Robuuste groene verbinding
- Cultuur-landschappelijk waardevolle gebieden

van dat straten blank staan. Daarom is de gemeente hier aan de slag met grootschalig afkoppelen van woningen en stimuleren we inwoners om hun percelen te vergroenen.

De gemeente richt zich op een duurzame inrichting van de openbare ruimte met uitbreiding van het groen, waaronder de Groene Slinger in en rond de kern. We vernieuwen de openbare ruimte waar nodig en richten ons op een zo groen mogelijke inrichting, met aandacht voor koelteplekken en bestrijding van wateroverlast.

Gezien de omvang van de kern Voorthuizen hechten we in deze kern extra waarde aan voldoende groen in de wijken en buurten, naast de groene uitloopgebieden. In de nabijheid van de woning en met zicht op groen vanuit woningen. De 3-30-300-regel is richtinggevend, als ondersteuning van meer bewegen, ontspannen, ontmoeten en het tegengaan van hittestress.

Wonen

Voorthuizen kent voor 2040 een opgave van zo'n 1600 nieuwe woningen. Met grote ontwikkelingen aan de zuidzijde realiseren we er ongeveer 1.000. Verder ziet de gemeente kansen om rond de 100 woningen te bouwen in de bestaande kern.

Bij Voorthuizen zijn de mogelijkheden om uit te breiden beperkt. Aan de zuidzijde vindt al een uitbreiding plaats waarbij een goede dorpsrand gecreëerd moet worden naar de groene buffer van Zeumeren. Aan de oostzijde willen we een landschappelijke buffer tussen de kern Voorthuizen en het recreatiepark om te voorkomen dat deze aan elkaar groeien. Hier zien we tevens een ruimtelijke reservering voor het verbeteren van de ontsluiting aan de oostzijde van de kern Voorthuizen. Bij de noordkant lopen we tegen de gemeentegrens aan en ligt er al een harde grens met de Heuvelrandweg. Naast beperkte mogelijkheden voor inbreiding blijft voor woningbouw alleen de mogelijkheid aan de westzijde over.
We kiezen voor uitbreiding van het gebied Woonwerklandschap tot aan de rondweg. Dit sluit ook goed aan op de functies van het gebied en ontluiting van het gebied. Voor woonuitbreiding aan de westzijde kiezen wij om vanuit de twee richtingen te groeien langs de rondweg. Dat is vanuit het oude buitensportterrein van Spirit aan de noordzijde in zuidwestelijke richting langs de rondweg. En vanuit het gebied vanuit de Buurtweg.

Vanuit de lagenbenadering scoren beide gebieden positief. Het tussenliggende deel wordt ook vanwege de landschappelijke waarden eerst vrij gehouden.

Voorzieningen

Met de Centrumvisie voor Voorthuizen gaan we voor een eigentijds, karakteristiek en levendig centrum. We behouden en versterken het voorzieningenaanbod, met aandacht voor zowel inwoners als bezoekers. Met de verdere groei van Voorthuizen verwachten we nieuwe voorzieningen, zoals een supermarkt. Daarmee wordt ook het centrum ontlast.

We onderzoeken daarnaast de behoefte en kansen voor de uitbreiding van het voorzieningencluster aan de zuidzijde, met de Oranjevereniging en de sportvoorzieningen. Met de groei van Voorthuizen ontstaat een nieuwe vraag naar onderwijs, sport, zwemwater, eerstelijnszorg, cultuur en kinderopvang.
In de komende versie van de integrale huisvestingsplannen onderzoekt de gemeente in hoeverre de huidige voorzieningen moeten worden uitgebreid. Mogelijk met een extra basisschool.

Ook de vraag naar eerstelijnszorgvoorzieningen zal toenemen. Bijvoorbeeld omdat de afstand tot voorzieningen te groot wordt voor doelgroepen als ouderen. Voor deze doelgroep bekijken we bovendien of nieuwe kleinschalige ontmoetingsplekken nodig zijn, om vereenzaming te voorkomen.

Kwaliteit van de leefomgeving

De gemeente Barneveld streeft naar een toekomstbestendige inrichting van de leefomgeving met aandacht voor een groene openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeten, spelen, bewegen en ontspannen. Het doel: hittestress voorkomen door de aanleg van kwalitatief groen met schaduwrijke plekken. Vooral in de grotere kernen zoals Barneveld en Voorthuizen is dit belangrijk gezien de grotere afstand tot een groen uitloopgebied.

Werklocaties

Voorthuizen heeft behoefte aan meer ruimte om te ondernemen. De ontwikkeling van het Woonwerklandschap aan de westzijde maakt hiermee een begin. Daarnaast bestaat de vraag naar een lokaal bedrijventerrein.

Recreatie en toerisme

Voorthuizen vervult een belangrijke rol voor de toeristische sector door de nabijheid van vakantieparken. De vele horecagelegenheden en evenementen willen we behouden en versterken waar mogelijk. Daarnaast streeft de gemeente verbetering en versterking na van recreatieve routes in de directe omgeving, bijvoorbeeld over de westelijke rondweg.

Bereikbaarheid

Ingebruikname van De Voortse Ring en de Heuvelrandweg zorgde in 2019 voor een betere bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefkwaliteit in het centrum. Maar er zijn nog kansen over om de verkeerssituatie verder te verbeteren.

Bereikbaarheid maakt deel uit van de Centrumvisie. Deze onderzoekt de mogelijkheden om het centrum verkeersluwer te maken. Bijvoorbeeld vermindering van de parkeerdruk tijdens drukke momenten door verbetering van bestaande parkeervoorzieningen of uitbreiding van het aanbod. Daarnaast verkent de visie verbetering van de bereikbaarheid van de oostzijde van de kern. Dat de Molenweg bijna in het centrum uitkomt is namelijk niet optimaal, omdat de wegen in het centrum zo extra worden belast door verkeer dat daar geen bestemming heeft.

Voor het fietsverkeer onderzoeken we of een tweerichtingsfietspad langs de Baron van Nagellstraat en Rembrandtstraat haalbaar is, waarmee deze een geheel vormt met het fietspad ten zuiden van de Holzenboschlaan en langs de Rubensstraat. Zo ontstaat een aantrekkelijke fietsverbinding voor lokaal en regionaal fietsverkeer, waaronder de route tussen Putten, Voorhuizen en Barneveld.

Harselaar

Harselaar is een bedrijventerrein langs de A1 en de A30. Het bedrijventerrein heeft een regionaal karakter. Het westelijk gedeelte werd in de tweede helft van de 20e eeuw in gebruik genomen. Daarna breidde het zich uit in oostelijke richting.

Kernkwaliteiten fysieke omgeving
- Goede **bereikbaarheid**, vanwege de ligging nabij de A1 en de A30.
- **Veelzijdigheid** aan type bedrijven.

Ambities

Harselaar vormt het regionale bedrijventerrein dat we de komende jaren nog willen laten groeien. We bieden hier ruimte voor zwaardere bedrijvigheid. Er zijn kansen om het terrein efficiënter te benutten en meer duurzaam en klimaatbestendig te maken.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

We onderzoeken de mogelijkheden voor alternatieve energiebronnen om Harselaar op een duurzame en toekomstbestendige manier te voorzien van energie. Aan de oostzijde van Harselaar bevindt zich de zoekzone voor grootschalige opwekking van windenergie, volgens de uitgangspunten van de Structuurvisie Wind.

Wonen

Het woningaanbod van Harselaar is beperkt en niet gericht op een uitbreiding van het aantal. Op Harselaar vinden verschillende doelgroepen een plek, onder wie ook arbeidsmigranten. De uitbreiding van

Visiekaart Harselaar

Harselaar brengt de vraag met zich mee hoe we als gemeente omgaan met de huisvesting van arbeidsmigranten. In principe zetten we in op bedrijven die gebruikmaken van arbeidsmigranten. Als er aanleiding is om een bedrijf ruimte te bieden waar wel arbeidsmigranten werken dan willen met het bedrijf afspraken maken over de huisvesting. De gemeente formuleert nog beleid hiervoor, met als uitgangspunt dat huisvesting in eerste instantie in de kern plaatsvindt en niet op het bedrijventerrein.

Kwaliteit van de leefomgeving

Harselaar kent een groot oppervlak aan verharding, op bedrijfspercelen en

in de openbare ruimte. Om Harselaar toekomstbestendig in te richten, streeft de gemeente een kwaliteitsimpuls na van de openbare ruimte, bijvoorbeeld door te vergroenen met aandacht voor koelteplekken. Daarnaast verwelkomen we initiatieven die bedrijfspercelen verduurzamen en klimaatbestendig maken.

Werklocaties

Er is een grote behoefte aan nieuwe bedrijfskavels. In eerste instantie voorziet de gemeente daarin met de zuidelijke uitbreiding van Harselaar. Op weg naar 2040 is er behoefte aan nog zo'n 40 hectare extra bedrijventerrein. Hierbij kijken we naar gebieden grenzend aan Harselaar die in potentie ook goed te ontsluiten zijn. Mogelijke uitbreidingsrichtingen zien we aan de westzijde en aan de oostzijde van Harselaar.
Met de uitbreiding van Harselaar willen we ruimte bieden aan lokale en regionale bedrijven met een hogere milieubelasting. De gemeente houdt hier extra aandacht voor circulaire en innovatieve bedrijven.

Bereikbaarheid

De verkeersdruk op de Baron van Nagellstraat is hoog en biedt weinig capaciteit om nieuwe grootschalige ontwikkelgebieden te ontsluiten. Om bereikbaarheid en toegankelijkheid toekomstbestendig te maken, denkt de gemeente aan maatregelen in en rond het wegennet van Harselaar. We onderzoeken de kansen voor een nieuwe aansluiting op de A1 aan de oostzijde van Harselaar in combinatie met een mogelijke uitbreiding. Daarnaast richten we ons op aanpassing van het bestaande wegennet om de toegankelijkheid en verkeersveiligheid te bevorderen.

Esvelderbeekzone

Tussen Barneveld-Noord en Harselaar ligt de Esvelderbeekzone. Het gebied kenmerkt zich door de Esvelderbeek, lokale hoogteverschillen door zandkoppen en houtsingels. Het gebied heeft een landelijk karakter.

Kernkwaliteiten fysieke omgeving

- **Besloten landschap** met houtwallen, singels en hagen.
- Enkele **historische** gebouwen.
- **Groene buffer** tussen Barneveld en Harselaar als **uitloopgebied** voor bewoners van Barneveld.
- **Ecologische waarden**, onder andere vanwege de meanderende beek.

Ambitie

We streven naar een robuuste en klimaatadaptieve Esvelderbeekzone in oostelijke en westelijke richting. De zone wordt hierdoor een belangrijke groene bufferzone met ruimte voor landschaps- en natuurontwikkeling, in combinatie met kleinschalige functies. Naast de functie als bufferzone, vervult de zone een belangrijke rol als oost-westverbinding met ecologische waarde. De Esvelderbeekzone vinden we belangrijk voor inwoners van de gemeente vanwege het groen en de mogelijkheden voor bewegen en recreëren.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

De Esvelderbeek is een van de belangrijkste beken in onze gemeente. We streven ernaar deze beek in dit gebied robuuster te maken en het water zo lang mogelijk vast te houden, om het risico op wateroverlast in de lagere delen van het bekenstelsel te beperken. Daarbij ontstaan ook kansen voor natuur, recreatie en wonen in een lage dichtheid.

Robuust landschap en natuur

De Esvelderbeekzone belangrijk voor de gemeente Barneveld als groene bufferzone. We hechten veel waarde aan deze zones voor de gezondheid van onze inwoners, omdat ze ontspanning bieden in een groene omgeving. We streven dan ook naar versterking en uitbreiding van Esvelderbeekzone, bijvoorbeeld door de beek meer ruimte te geven en robuuster te maken. Daarbij zien we de Esvelderbeekzone niet als afgebakend gebied, maar als een grote oost-westverbindingszone door de gemeente. Initiatieven voor natuur- en landschapsontwikkeling, eventueel in combinatie met een financiële drager zoals een nieuw woonerf of andere kleinschalige functies, moedigen we van harte aan, zolang de landschappelijke kwaliteiten leidend zijn.

Visiekaart Esvelderbeekzone

Toerisme en recreatie

De focus in de Esvelderbeekzone ligt op ecologie en natuurontwikkeling. Met een zorgvuldige afweging kunnen nevenactiviteiten hier mogelijkheden bieden voor toerisme en recreatie. Uitgangspunt is dat nevenactiviteiten kleinschalig zijn en een sociale component hebben. Bijvoorbeeld een landwinkel en een zorgboerderij. Tegelijkertijd hebben de aanwezige agrariërs hier kans nieuwe verdienmodellen te onderzoeken in de richting van een meer multifunctioneel landbouwbedrijf.

Daarnaast streeft de gemeente naar verdere ontwikkeling van het recreatieve routenetwerk. Met kansen voor beekontwikkeling en voor de uitbreiding van Barneveld en Harselaar. Zo ontstaan aantrekkelijke recreatieve routes voor onze inwoners en bezoekers.

Landbouw

De natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van dit gebied vragen om het principe van boeren met het landschap. De grondgebonden bedrijven hier vormen een goede basis. De gemeente steunt ondernemers die inzetten op extensivering, kringlooplandbouw of multifunctionele landbouw. Nevenactiviteiten, bijvoorbeeld in de vorm van een landwinkel, zorgfunctie of recreatiefunctie, moedigen we aan. Geen ruimte zien we in dit gebied voor nieuwvestiging, verplaatsing of omschakeling naar niet-grondgebonden veehouderij.

Wonen

In de Esvelderbeekzone zijn in de loop der jaren kleinschalige woonerven gerealiseerd als clusters in het landschap. Bij de uitbreiding van Esvelderbeekzone in oostelijke en westelijke richting streven we naar een zorgvuldige uitbreiding van deze kleinschalige woonerven. Met landschappelijke inpassing als belangrijk uitgangspunt. De nieuwe woonerven moeten daarnaast een kwalitatieve bijdrage leveren aan de woonopgave van onze gemeente. Ook bij de verdere uitbreiding van Bloemendal streven we naar integratie van de woningbouw met de groene en landschappelijke ambities van de Esvelderbeekzone. Met een zachte dorpsrand als resultaat, waarbij zorgvuldig woningen zijn toegevoegd in een lage dichtheid.

Bereikbaarheid

Om de Esvelderbeekzone toegankelijk te maken als recreatief uitloopgebied voor onze inwoners streven we goede fietsverbindingen en wandelpaden na. Autoverkeer krijgt wat ons betreft een meer onderschikt karakter, zonder doorgaande verkeersfunctie. Wel onderzoekt de gemeente de parkeermogelijkheden net buiten de Esvelderbeekzone, zodat bezoekers uit de omgeving dit gebied gemakkelijk kunnen bereiken.

Esvelderbeekzone (bron: Barneveldse krant, Jan van Uffelen)

Zeumeren

Tussen Voorthuizen en Harselaar ligt het gebied Zeumeren. Het staat vooral bekend om het recreatieve karakter met de grote zwemplas en het speelparadijs SchatEiland Zeumeren. We beschouwen dit gebied als een grotere groene bufferzone in oost-westelijke richting. De gemeente Barneveld hecht veel waarde aan de bufferzones voor de gezondheid. Onze inwoners ontspannen hier in een groene omgeving. Zeumeren heeft recreatieve functies, maar bestaat daarnaast uit landelijk gebied met agrarische bedrijven en enkele woningen.

Kernkwaliteiten fysieke omgeving

- **Groene buffer** tussen Voorthuizen en Harselaar.
- Veel **recreatiemogelijkheden**.

Ambitie

Zeumeren is een belangrijke trekpleister voor bezoekers en inwoners van de gemeente en heeft een belangrijke rol in de dagrecreatie. We willen dit recreatieve karakter behouden en versterken. Daarnaast richten we ons ook op versterking van de groene bufferzone in oostelijke en westelijke richting. Met ruimte voor recreatieve functies en landschap- en natuurontwikkeling, waarbij het aandeel recreatieve functies geleidelijk afneemt in oostelijke en westelijke richting.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

De plas van Zeumeren wordt de komende jaren vergroot als gevolg van de lopende concessie voor zandwinning. Daarmee neemt het waterbergend vermogen toe.

Robuust landschap en natuur

Het gebied rondom Zeumeren bouwen we uit tot een stevige groene buffer tussen Voorthuizen en Harselaar. We beschouwen het gebied niet als afgebakend, maar als een grote verbindingszone tussen de gebieden. Initiatieven voor natuur- en landschapsontwikkeling, eventueel in combinatie met een financiële drager in de vorm van kleinschalige functies zoals een zorgboerderij, moedigen we van harte aan. Daarbij zijn de landschappelijke kwaliteiten leidend.

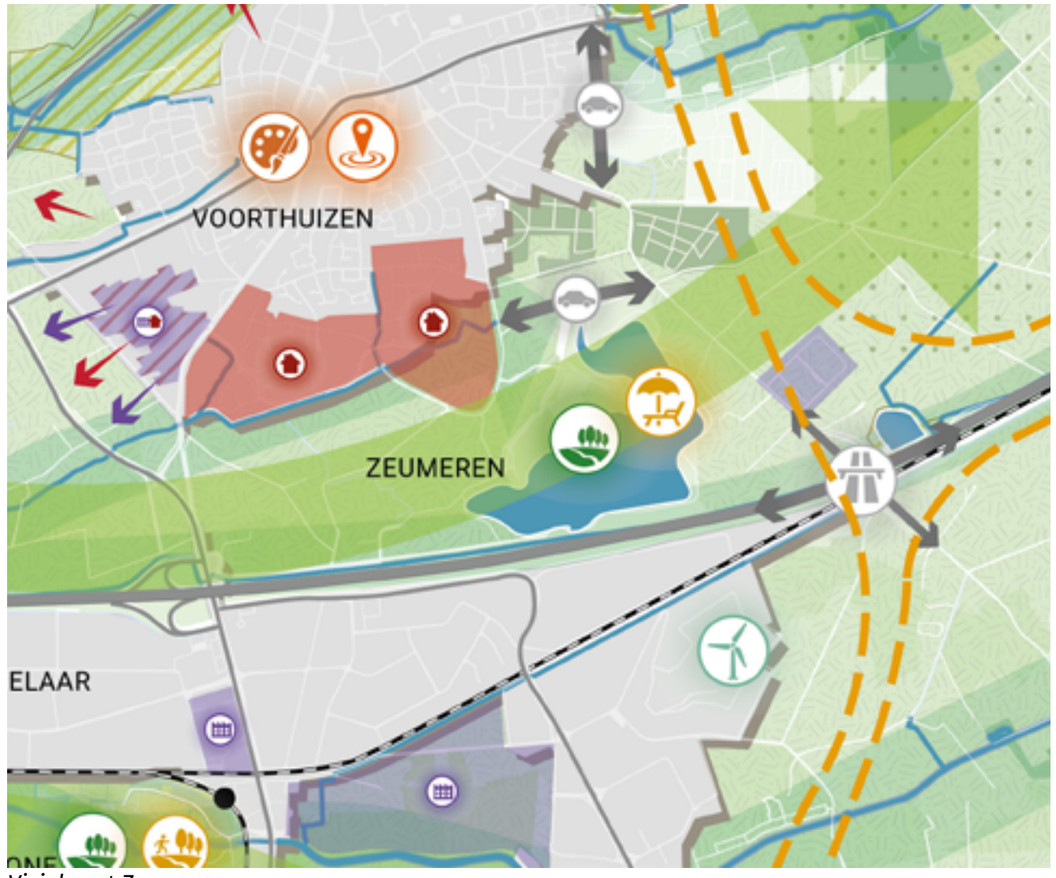

Visiekaart Zeumeren

Toerisme en recreatie

Door de toename van het aantal inwoners en bezoekers de komende jaren ziet de gemeente Barneveld kansen het aanbod aan recreatieve functies binnen Zeumeren te vergroten. Zolang de draagkracht van het gebied niet in het geding komt, is er ruimte voor versteviging van het aanbod rond het bestaande recreatiegebied Zeumeren om daarmee het dagrecreatieve karakter van dit gebied te versterken.

Met recreatieve nevenactiviteiten hebben de aanwezige agrariërs kansen om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen naar een meer multifunctioneel landbouwbedrijf. Tegelijkertijd streeft de gemeente naar verdere ontwikkeling van het recreatieve routenetwerk. De uitbreiding van Voorthuizen biedt daarbij nieuwe perspectieven, zodat er aantrekkelijke recreatieve routes ontstaan voor onze eigen inwoners en voor bezoekers.

Landbouw

De natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van dit gebied vragen om het principe van boeren met het landschap. De grondgebonden bedrijven hier vormen een goede basis. De gemeente Barneveld steunt ondernemers die inzetten op extensivering, kringlooplandbouw of multifunctionele vormen van landbouw. Nevenactiviteiten, bijvoorbeeld in de vorm van een landwinkel, zorg- of recreatiefunctie, moedigen we aan. Voor nieuwvestiging, verplaatsing of omschakeling naar niet-grondgebonden veehouderij, zien we in dit gebied geen ruimte.

Wonen

Zeumeren biedt geen ruimte voor nieuwe woonerven als clusters in het landschap. Met landschappelijke inpassing als uitgangspunt. Ook moeten de nieuwe woonerven hier een kwalitatieve bijdrage leveren aan de woonopgave van onze gemeente.

Bereikbaarheid

Om Zeumeren toegankelijk te maken als recreatief uitloopgebied voor onze inwoners streeft de gemeente naar goede fietsverbindingen en wandelpaden. Autoverkeer krijgt wat ons betreft een onderschikt karakter zonder doorgaandverkeersfunctie. Wel wil de gemeente hier zorgen voor een goede wegenstructuur zodat er duidelijke routes ontstaan voor verkeersstromen bij grootschalige evenementen. Doortrekking van de Holzenboschlaan richting de Zeumerseweg biedt nieuwe mogelijkheden.

4.5 Westelijk buitengebied

Het westelijk buitengebied in de Gelderse Vallei is het laagstgelegen deelgebied van de gemeente Barneveld. Het ligt grotendeels in het kampenlandschap, een landschapstype dat zich kenmerkt door kleinschaligheid, met een afwisseling van percelen, bosschages, houtsingels en erven. De noordzijde van het gebied is deel van een veenontginning. Dit kenmerkt zich door open landschap met een langgerekte strokenverkaveling en sloten. Landbouw is vooral grondgebonden in dit gebied.

Karakteristiek zijn de beken die van oost naar west door het gebied stromen. De beken zijn hier het breedst in de gemeente, vanwege de ligging in het verloop van de beek. Het westelijk buitengebied heeft relatief hoge grondwaterstanden en is een uniek vanwege het kwelwater dat hier opkomt vanuit de bodem.

Het gebied ten zuiden van de A1 wordt gekenmerkt als kleinschalig landschap, met afwisseling van percelen, bosschages, houtsingels en erven. Onderdeel van dit gebied is het Paradijs, een gebied met drie landgoederen: Groot Bylaer, Klein Bylaer en Erica Zuid. Door het gebied stromen de Grote en de Kleine Barneveldsebeek.

Doordat de landgoedeigenaren destijds niet meededen met de ruilverkavelingen, is het kampenlandschap nagenoeg onveranderd gebleven, met door houtwallen omgeven akkertjes, weilanden, bosjes en heide. Het gebied is drassig door de relatief lage ligging en het opwellende kwelwater. Opvallende landschapselementen zijn de resten van zogenaamde vloeiweiden, graslandjes met een laag walletje eromheen, die tijdelijk onder water werden gezet om mineralen aan te voeren en schadelijke insecten in de bodem te verdelgen.

Het dorp De Glind ligt in dit gebied. Ten noorden van de A1 strekt zich een ontgonnen veengebied uit, een open veenlandschap met langgerekte strokenverkaveling. Terschuur en Zwartebroek zijn ontstaan als bebouwingsclusters in dit veenlandschap.

Bodem en water

Vanwege de lagere ligging is het gebied beperkt kwetsbaar voor de gevolgen van droogte. Het natte karakter van dit gebied vraagt aandacht voor voldoende afwatering bij ruimtelijke ontwikkeling. De beekdalen spelen hier een belangrijke rol in de ontwikkeling van een robuust watersysteem.

Het risico op bodemdaling is beperkt. Bij ontwikkelingen zijn geen extra maatregelen nodig op dit vlak. Het gebied is nauwelijks gevoelig voor overstroming wanneer de beken buiten hun oevers treden. Dit speelt met name bij De Glind. Het gaat hier om een geringe overstromingsdiepte van minder dan een halve meter.

Kernkwaliteiten fysieke omgeving

- **Kampenlandschap** aan de zuidzijde, kleinschalig, met een afwisseling van percelen, bosschages, houtsingels en erven.
- Veenontginning aan de noordzijde, **open landschap** met landgerekte strokenverkaveling.
- **Kenmerkende beken** die van oost naar west stromen.
- Relatief **hoge grondwaterstanden**, door lagere ligging en opkomend kwelwater.
- Het gebied is deel van het Groene Valleilint, met **grote landschaps- en natuurwaarden**.
- Een **rustig**, laagdynamisch gebied.

Uitsnede kaartbeeld rond 1900
- afwisselend landschap met heide, bos, akkers, weides en beken

Uitsnede kaartbeeld rond 1950
- heidepercelen raken bebost

Uitsnede kaartbeeld rond 1980
- enige schaalvergroting; kavelbeplanting verdwijnt
- Verloop van de Barneveldse Beek is aangepast

Uitsnede kaartbeeld rond 2020
- Grootschalige agrarische bedrijfsbebouwing

Kleinschaligheid van het kampenlandschap is deels behouden gebleven

Ambities

Het westelijk buitengebied is kleinschalig en afwisselend, met een eigen identiteit en dynamiek in onze gemeente. De natuurlijke en landschappelijke elementen en kwaliteiten in dit gebied zien we als een goed fundament om de toeristische en recreatieve sector in dit gebied te verstevigen, ter ontlasting van de recreatieve druk in de Veluwe. De voorziene ontwikkelingen zijn kleinschalig en moeten bijdragen aan de plattelandsontwikkeling. Daarbij zien we er wel op toe dat de effecten die door de spreiding optreden niet tot nieuwe grote problemen leiden in dit gebied.

De agrarische sector, zowel grondgebonden als niet-grondgebonden, kan in dit deelgebied zijn gevestigde plek behouden. De ambitie richt zich wel op meer op de multifunctionele, natuurinclusieve en extensieve vormen van grondgebonden landbouw.

Naast de bestaande landbouw liggen hier mogelijkheden voor omschakeling naar meer multifunctionele en extensievere vormen landbouw. Door te ondernemen met aandacht voor de groenblauwe kenmerken van het gebied, behouden we het kleinschalige en diverse karakter en versterken we de natuurlijke en landschappelijke waarden binnen het Groene Valleilint.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

De ervaren gezondheid ligt gemiddeld wat hoger dan in de rest van de gemeente, maar verschilt tussen de kernen in dit gebied. Dat geldt ook voor het onderwerp eenzaamheid. De kleinschaligheid van het westelijk buitengebied brengt hier relatieve rust en ruimte. Verbreding in de landbouw met aandacht voor recreatief medegebruik biedt mogelijkheden voor ontspannings- en beweegmogelijkheden voor onze inwoners en bezoekers. Doordat hier de focus ligt op grondgebonden vormen van landbouw zijn negatieve gezondheidseffecten vanuit deze sector beperkt. Van agrarische ondernemers wordt een emissiereductieplan gevraagd.

Waar nodig en wenselijk steunt de gemeente nieuwe initiatieven voor welzijn, ondersteuning en zorg. Dit in combinatie met andere gebruiksfuncties, vanwege de ligging tegen het verstedelijkte gebied aan. De sociale wisselwerking tussen Terschuur en Zwartebroek is positief. Onderling weet men elkaar goed te vinden en vullen beide kernen elkaar goed aan. De Glind is een uniek dorp in dit gebied, onder meer vanwege de traditionele aanwezigheid van jeugdhulp en het grote zelforganiserende vermogen van het dorp. Tegelijkertijd vormt dit een uitdaging: we willen toe naar een evenwichtiger balans tussen zorgaanbod en regulier wonen. Dat past bij onze visie op normaliseren, waarbij we willen dat kinderen zoveel mogelijk in een ‘gewone’ omgeving moeten kunnen opgroeien.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

Terwijl de beken in het oosten van de gemeente ontspringen, bevindt zich hier in het westelijk buitengebied het benedenstroomse deel van het bekenstelsel. Het water verzamelt zich hier voordat het in de buurt van Amersfoort

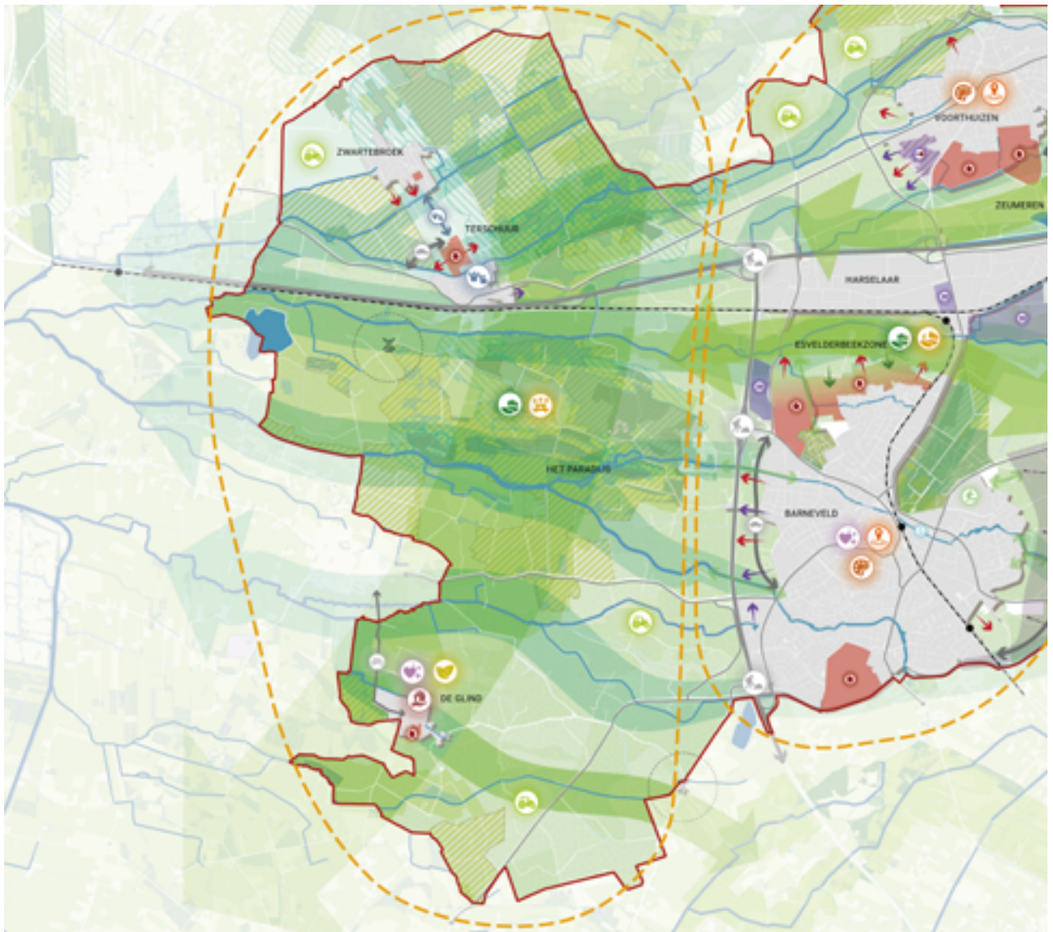

Visiekaart Westelijk buitengebied

samenkomt in de Eem en daarna uitmondt in het Eemmeer. Door in het bovenstroomse deel water langer vast te houden maken we het bekenstelsel robuuster. En in het westelijk buitengebied doen we dat door het water meer ruimte te geven, zowel permanent als tijdelijk, in geval van natte perioden. We zien daarbij kansen voor natuur en recreatie.

Wanneer zich initiatieven voordoen in de nabijheid van de beken bekijken we de kansen in overleg met het waterschap. Zeker woningbouw rond Zwartebroek en Terschuur moet plaatsvinden in samenhang met de versterking van het bekensysteem. De zuidzijde van het westelijk buitengebied is door de provincie aangewezen als drinkwaterreserveringsgebied. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkeling houden we hier rekening mee.

Werklocaties

Het aantal niet-agrarische bedrijven is relatief beperkt in dit gebied. Dit past ook bij het kleinschalige karakter. Net als in de hele gemeente bieden we stoppende agrariërs de mogelijkheid met ons functieveranderingsbeleid erven in te zetten voor niet-agrarische bedrijvigheid. We denken daarbij aan kleinschalige bedrijvigheid voor startende en kleine ondernemers. Ondernemers die doorgroeien of meer ruimte nodig hebben zijn van harte welkom op onze bedrijventerreinen.

Toerisme en recreatie

We zien in het westelijk buitengebied perspectief om toerisme en recreatie op de kaart te zetten, mede ter ontlasting van de Veluwe. Het kleinschalige karakter met de bijzondere natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten hebben een voldoende aantrekkingskracht. Zo kan de gemeente Barneveld nieuwe vormen van kleinschalige recreatie toevoegen aan de bestaande trekpleisters. We denken daarbij aan kleinschalige groepsaccommodaties en bed-and-breakfastlocaties. Grootschalige recreatievoorzieningen achten we niet passen bij de kenmerken en kwaliteiten van het gebied. Door het kleinschalig en geleidelijk te houden kunnen we ook de effecten van deze ontwikkeling goed in de hand houden. Samen met Visit Regio Barneveld onderzoeken we op welke manier we de toeristische en recreatieve sector in dit gebied het best kunnen versterken. Een toeristische opstapplek (TOP) in het gebied kan een waardevolle toevoeging zijn om bezoekers in dit gebied welkom te heten en te geleiden naar het recreatief netwerk van paden en voorzieningen.

Robuust landschap en natuur

Ons westelijk buitengebied vervult een belangrijke rol in het Groene Valleilint, een regionaal project dat de verbinding versterkt tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug. Samen met andere gemeenten en de provincie werkt de gemeente Barneveld hier aan de versterking van natuur en landschap. Bijvoorbeeld door bevordering van natuurinclusieve en extensievere vormen van landbouw. Initiatieven voor natuur- en landschapsontwikkeling, mogelijk in combinatie met een financiële drager zoals een landgoed, moedigen we van harte aan. Landschappelijke kwaliteit is daarbij het uitgangspunt, met specifiek aandacht voor het bijzondere veengebied. Subsidies helpen eigenaren om landschapsstructuren te versterken.

Landbouw

Landbouw is van oudsher een kenmerkend gebruik in dit gebied. Vooral grondgebonden, maar ook niet grondgebonden. Daarin liggen ook de kansen voor de ontwikkelingen van het gebied. De natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van dit gebied vragen vormen van boeren met aandacht voor het landschap. De grondgebonden bedrijven vormen daarbij een goede basis. De gemeente juicht het toe als ondernemers overschakelen op extensivering, kringlooplandbouw of multifunctionele vormen van landbouw. Nevenactiviteiten, zeker in de toeristische en recreatieve sector, moedigen we aan. We zien hier geen ruimte voor verplaatsing of omschakeling naar niet-grondgebonden veehouderijen. De aanwezige niet-grondgebonden bedrijven houden binnen de voorwaarden hun mogelijkheden.

Wonen

Om het karakter van het landelijk gebied zoveel mogelijk te behouden zijn we terughoudend met nieuwe woningen in dit stukje buitengebied. Ons functieveranderingsbeleid biedt stoppende agrariërs de mogelijkheid hun erven te herontwikkelen tot wonen. Bij voorkeur clusteren we de wooneenheden aan de rand van de kern. Verder zien we kansen voor woningbouw bij landgoedontwikkeling, waarbij de bouw helpt als financiële drager voor natuur- en landschapsontwikkeling.

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid van dit deel van onze gemeente is redelijk op orde. Diverse wegen in dit gebied zijn relatief smal, wat in een aandachtspunt vormt wanneer het aantal recreanten in het gebied toeneemt. Daar tegenover staat dat het recreatieve padennetwerk voor voetgangers en fietsers goed op orde is.

Zwartebroek en Terschuur

Terschuur is ontstaan langs de oude hessenweg van Amsterdam naar Deventer, en had oorspronkelijk een tolfunctie. Het dorp ontstond als lintbebouwing langs de oost-west lopende weg. Achter het lint begon in 1960 de planmatige woningbouw. Deze woonwijk is tot op heden geleidelijk aan uitgebreid. Er is een kleinschalig bedrijventerrein aanwezig.

Het dorp Zwartebroek ontstond als gevolg van de veenontginning in de 12e eeuw. Het kaarsrechte wegenpatroon geeft duidelijk de ontginningsmethoden weer. De bebouwing is geconcentreerd langs de Platanenstraat, de hoofdweg met uitbreidingen aan zijwegen.
Met woningbouw aan de zuid- en noordoostzijde van de Platanenstraat ontwikkelde Zwartebroek zich in de loop der jaren als kern.

Kernkwaliteiten

- **Historische lintbebouwing**, met onder andere Huize Terschuur, boerderij De Tolboom en het voormalig tolhuis.
- Een **tweelingdorp**, ook bekend onder de zelfgekozen naam **Terbroek**.
- Met op veel plekken **doorzichten** naar het omliggend agrarisch gebied.
- De **Hoevelakense Beek**.
- **Laanbeplanting** langs een deel van de Hoevelakenseweg en de Eendrachtsweg.

Ambities

Zwartebroek en Terschuur vormen ruimtelijk gezien twee kernen, maar kennen al jaren een sterke samenhang op sociaal gebied. Zo worden de maatschappelijke voorzieningen met elkaar gedeeld. De gemeente omarmt dit principe en steunt initiatieven die deze samenwerking en samenhang versterken. Vanuit het natuurlijk systeem kenmerken deze dorpen zich als de laagste en natste plekken in onze gemeente. Een belangrijk aandachtspunt is versterking van de beekzones als natuurlijke ontwikkelzones, de groene buffer tussen de twee dorpen.

Tegelijkertijd voeren we in dit gebied de doelstellingen uit van het Groene Valleilint. We streven ernaar de principes van duurzaam en klimaatbestendig bouwen in praktijk te brengen, waarbij we de beekdalen ontzien van woningbouw. Daarnaast onderzoekt de gemeente mogelijkheden voor toekomstbestendige woningbouw. Als onderdeel van het Groene Valleilint werken we aan de water- en natuuropgave in combinatie met landbouw.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

De ervaren gezondheid en het welzijn van inwoners in Zwartebroek en Terschuur zijn gemiddeld genomen gunstig. Mensen voelen zich bovendien minder vaak eenzaam dan gemiddeld in de gemeente.

Voor de dorpen blijft het belangrijk in te zetten op voldoende mogelijkheden tot ontmoeten en bewegen. Zeker voor ouderen in Terschuur, die in de directe nabijheid hiervoor geen voorziening

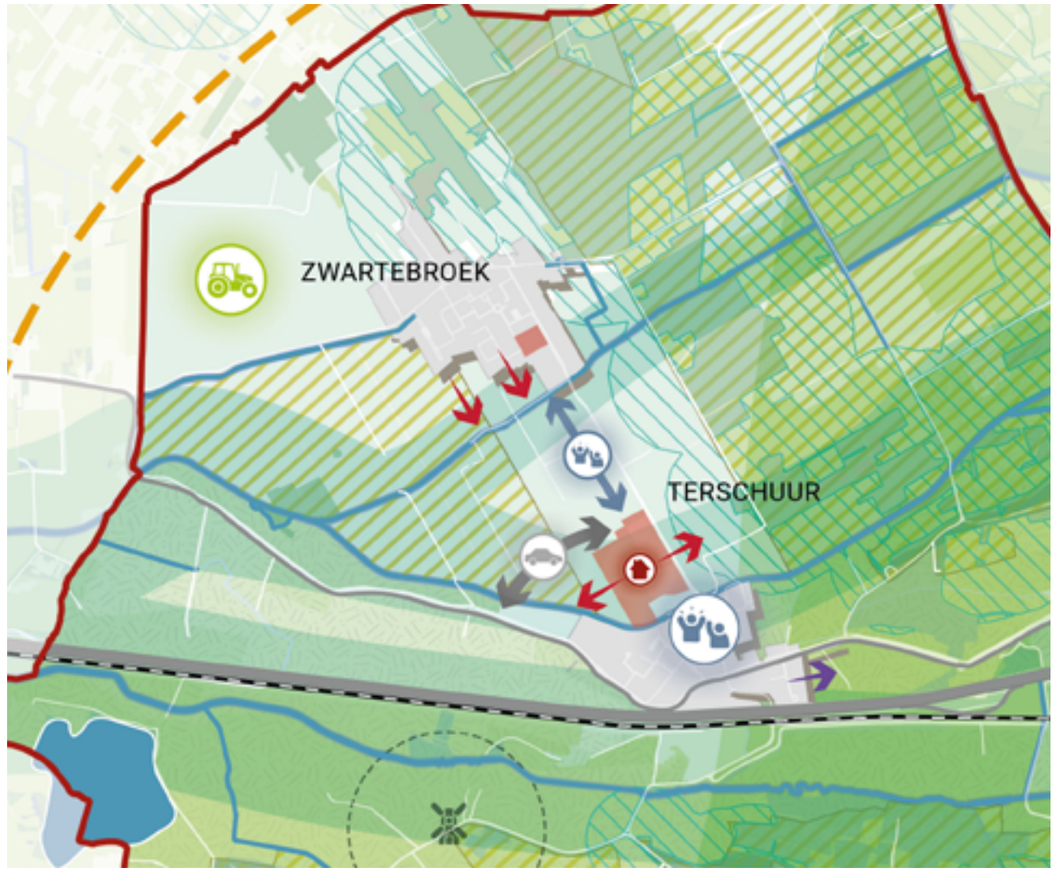

Visiekaart Zwartebroek en Terschuur

hebben. Bij een toename van deze doelgroep kan het voor meerdere ouderen in Terschuur een probleem worden naar het dorpshuis in Zwartebroek te komen voor ontmoeting. Er zal dan moeten worden afgewogen of een kleinschalige plek voor ontmoeting een waardevolle aanvullende voorziening kan vormen in Terschuur.

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

De lagere ligging en nattere omstandigheden maken dat ruimtelijke ontwikkeling hier snel in aanraking komt met extra technische maatregelen om te komen tot een toekomstbestendig en duurzaam resultaat. Voor het watersysteem moet rekening worden gehouden met de beekdalen. Voor het slagenlandschap rond Zwartebroek is de beschermde zone van natte landstructuur van belang en is de wijze van fundering een aandachtspunt. Als deel van het Groene Valleilint heeft de gemeente hier een water- en natuuropgave, in combinatie met de bestaande landbouw.

Aandachtspunt bij de toepassing van eventuele installaties (onder andere energie) is dat er bij de inpassing rekening wordt gehouden met de aanwezige streekeigen landschappelijke karakteristieken van het gebied.

Wonen

Zwartebroek en Terschuur hebben een opgave van ongeveer 600 woningen. De ontwikkeling van De Eendracht en Dwarsakker bevat 240 woningen (peildatum 2021). En we verwachten dat er circa 100 woningen op inbereidingslocaties gerealiseerd kunnen worden. Voor ongeveer 260 woningen moet nog een locatie gevonden worden. De gemeente gaat uit van een gefaseerde en gedoseerde groei om in ieder geval te voldoen aan de behoefte van de inwoners, met bijzondere aandacht voor betaalbaarheid en levensloopbestendigheid. Daarmee vergroten we het woningaanbod voor jongere en oudere inwoners van Terschuur en Zwartebroek.

Bij de dorpsuitbreiding behoort versterking van de beken, waarbij nieuwe groene recreatieve uitloopgebieden ontstaan voor de kernen. Dit moet samengaan met het verbeteren van de ruimte voor de beek. Voor Terschuur geldt hetzelfde. Dorpsuitbreiding over de beek heen hoort gepaard te gaan met meer ruimte voor de beek. Om tot een goed woonklimaat is het wenselijk bij Terschuur zoveel mogelijk afstand tot de A1 te houden.

Terschuur en Zwartebroek maken veel gebruik van elkaars voorzieningen. Om de afstand tot de voorzieningen (zoals school, sportterrein, Belleman) te beperken, kiezen we voor het naar elkaar toegroeien van deze kernen zonder dat ze aan elkaar vastgroeien. Voor Terschuur speelt verder mee dat de uitbreiding in aansluiting op de Eendracht 1 in westelijke richting en mindere mate ook oostelijke richting een nieuwe ontsluiting aan de noordwestzijde van het dorp kansrijker maakt. Daarnaast sluit het ook aan op de gebiedsontwikkeling nabij het PAVO-terrein. Hier liggen mogelijk combinatiekansen, als het gaat om de nieuwe ontsluiting, al is dat een eerste gedachte. De uitbreding in Zwartebroek sluit logsicherwijs aan op de eerder ingezette uitbreiding in zuidelijke richting. Bij de verdere uitwerking moet wel rekening gehouden worden met het slagenlandschap. De bovengenoemde uitbreidingsrichtingen scoren hiermee het meest optimaal op basis van de lagenbenadering.

Bij een westelijke uitbreiding van Terschuur met een eventuele extra verbindingsweg aan deze zijde van Terschuur kunnen de bestaande sportvelden strategischer worden gepositioneerd, tussen de twee dorpen in. Hierbij is een landschappelijke inpassing en de combinatie met andere recreatieve mogelijkheden essentieel.

Voorzieningen

De groei van beide kernen is een mooie kans om het voorzieningenaanbod te handhaven voor de toekomst. Tegelijkertijd zorgt de groei voor aanvullende vraag naar sport, cultuur, eerstelijnszorg en onderwijs. In de komende versie van de integrale huisvestingsplannen onderzoeken we de groei van de vraag en het antwoord daarop.

Het groeiend aantal inwoners veroorzaakt een toename van de vraag naar eerstelijnszorgvoorzieningen. Met het oog op de vergrijzing wordt voor Terschuur de wenselijkheid onderzocht van een kleinschalige ontmoetingsplek zoals een buurtkamer.

Kwaliteit van de leefomgeving

Zwartebroek en Terschuur kenmerken zich door een prettige verblijfskwaliteit. Bij de verdere uitbreiding streeft de gemeente naar groene recreatieve verbindingen in combinatie met versterking van de beken. Aan de oostzijde van beide kernen versterken we de natuurlijke en landschappelijke waarden in lijn met de ambities van het Groene Valleilint.

Werklocaties

Aan de Tolboomweg in Terschuur is een kleinschalig en lokaal bedrijventerrein. De gemeente ziet kansen dit bedrijventerrein voor bedrijvigheid uit te breiden in oostelijke richting aansluitend op het bestaande bedrijventerrein. We kiezen voor de bundeling van lokale bedrijvigheid op deze locatie. Daarbij willen we inspelen op de lokale behoefte zoals bijvoorbeeld kleinere bedrijfsunits. Er ligt wel een opgave als het gaat om natuur, aangezien de uitbreiding ligt in zogeheten GO-gebied, gebied dat ook onderdeel uitmaakt van het Valleilint. Ondanks het huidige gebruik (agrarisch bedrijf) kiezen we voor deze locatie.

Bereikbaarheid

In Terschuur zijn de effecten van files op de A1 merkbaar aan de hoeveelheid sluipverkeer. We vragen hiervoor aandacht bij het Rijk en Rijkswaterstaat. De groeiscenario's van Terschuur, Zwartebroek en Hoevelaken, zetten de leefbaarheid en verkeersveiligheid verder onder druk. Daarom onderzoekt de gemeente of we kunnen aansluiten op het westelijke deel van de Hoevelakenseweg, om zo de Hoevelakenseweg in het centrum van Terschuur te ontlasten. Bovendien gaan we na of er meer fietsverbindingen tussen Zwartebroek en Terschuur kunnen komen, zodat korte fietsverbindingen ontstaan tussen de nieuwbouwlocaties.

De Glind

De Glind ligt aan de rand van de gemeente Barneveld. In het dorp lag oorspronkelijk havezate de Glinthorst. Van dit kasteel is echter niets meer aanwezig. De omgeving van het dorp wordt gekenmerkt een agrarisch gebied, bestaande uit weilanden, boerenerven en bosschages. De Glind heeft een bijzonder profiel door de jeugdhulpfuncties in de kern en het daarvoor aanwezige vastgoed.

Kernkwaliteiten

- Het dorp ligt in een afwisselend, **kleinschalige landschap**, met akkers, weides, houtsingels en bosschages.
- Veel **doorzichten** naar het achterland.
- Een **groen karakter** met weinig tot geen hittestress.
- Een groen **hart van het buurtschap**, met mooie oude bomen.
- Enkele **historische gebouwen**, zoals de voormalige directeurswoning.
- Veel **betrokkenheid van inwoners** bij het in stand houden van voorzieningen.
- Veel **gezinsgerichte jeugdhulp**, gezinshuizen.
- **Ondernemend** karakter bij de inwoners voor diverse lokale activiteiten.

Ambities

De Glind staat bekend als jeugddorp. We hebben de ambitie om De Glind te laten doorontwikkelen tot een dorp met een meer inclusieve en diverse inwonersopbouw. Samen met de inwoners van het dorp en de jeugdhulppartners, waaronder de Rudolphstichting, geven we inhoud aan de opgave voor energie-transitie en onderzoeken we wat daarvoor nodig is. De gemeente streeft naar verduurzaming van het vastgoed in de kern, en daarnaast naar een duidelijke ruimtelijke structuur met de uitbreiding van de kern. Daarbij dienen zich kansen aan voor woningbouw, met eventueel een meer divers zorgaanbod en recreatieve functies. We streven naar behoud en versterking van het groene karakter van De Glind, voor een prettige en gezonde leefomgeving. Mede gezien de ontwikkelingen in de zorgfunctie denken we hier aan een gebiedsgericht programma.

Gezondheid en welzijn van onze inwoners

De Glind heeft een bijzonder profiel door de jeugdhulpachtergrond. Het dorp heeft een groot zelforganiserend vermogen, dat we koesteren en willen behouden. Tegelijkertijd streven we naar de balans in het dorp tussen zorg en regulier. Vooral door meer reguliere woningen te bouwen. De gemeente ziet hier geen ruimte voor de groei van het intramurale aanbod, maar wel mogelijkheden het aantal gezinshuizen in beperkte mate te laten meegroeien. Het zorgaanbod biedt daarnaast kans voor meer differentiatie, bijvoorbeeld in doelgroepen.

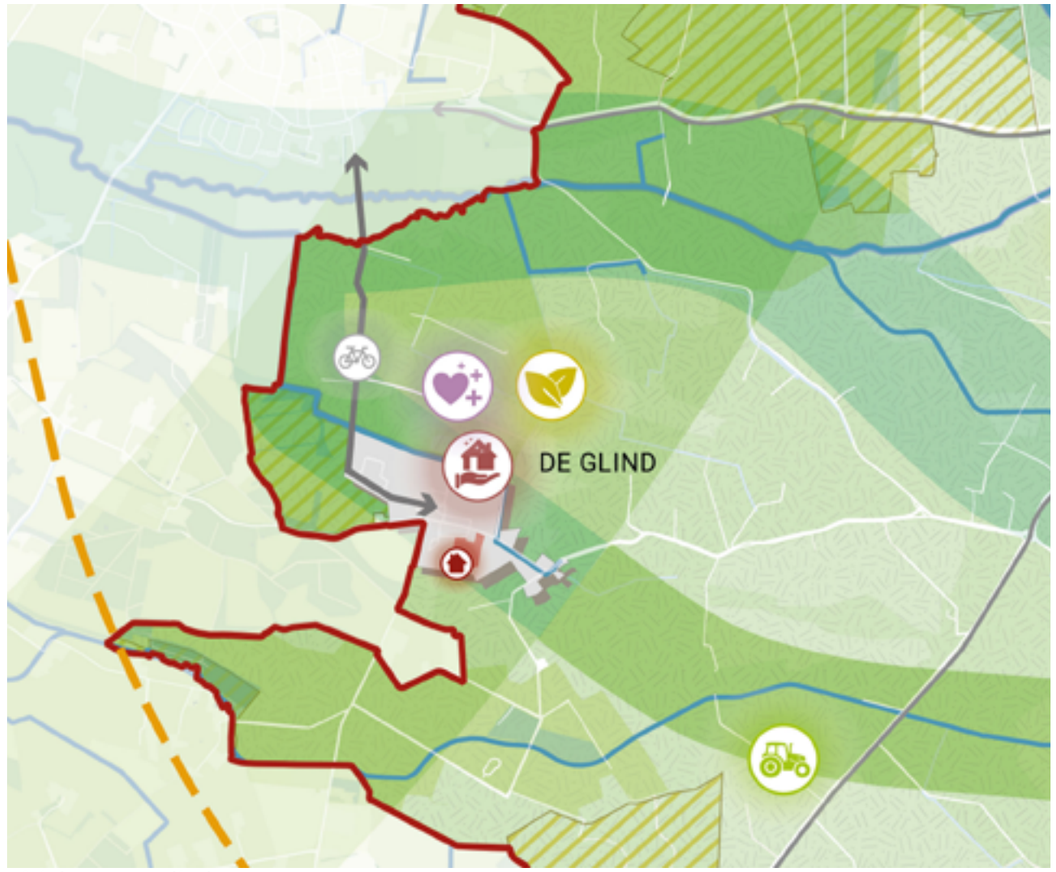

Visiekaart De Glind

Duurzame en klimaatbestendige omgeving

Een groot deel van het vastgoed in De Glind is verouderd en niet-duurzaam te noemen. De gemeente ziet hier een grote opgave om het dorp toekomstbestendig te maken. Denk daarbij aan aardgasvrije nieuwbouw en verduurzaming van de bestaande bebouwing.

Voor de groeiopgave is de beperkte capaciteit van de waterzuivering in Harderwijk een aandachtspunt. De gemeente onderzoekt of een decentrale zuivering een voorwaarde is om te voldoen aan de groeiopgave.

Wonen

Op dit moment heeft De Glind een groeiopgave van ongeveer 110 woningen tot 2040. Met de bouw van het ecodorp voorzien we al in 30 woningen, waardoor ruimte overblijft voor 80 woningen. Hiermee kan De Glind voorzien in de eigen behoefte, bijvoorbeeld voor starters die in het dorp willen blijven wonen. Gezinshuizen kunnen beperkt meegroeien. Groei van de intramurale zorg vinden we niet wenselijk.

Met de herontwikkeling van leegstaand en verouderd vastgoed kan voorzien in een deel van de opgave.

De groeiopgave biedt een kans om een betere balans tussen zorg en regulier wonen te realiseren. In een gebiedsprogramma onderzoeken we waar de overige uitbreidingsruimte gevonden kan worden.

Voorzieningen

De Glind kent diverse voorzieningen, zoals de Donnerschool met een regiofunctie, multifunctioneel centrum de Glindster, openluchtzwembad Splash en de kinderboerderij. Veel voorzieningen zijn in beheer van de Rudolphstichting of hebben er een nauwe relatie mee.

Na de sluiting van de Prinses Beatrixschool zijn dit de enige dorpsvoorzieningen. In de praktijk maken de inwoners gebruik van de voorzieningen in Achterveld. We denken dat dit in de toekomst ook het geval is. Reden om met de gemeente Leusden in gesprek te gaan.

Kwaliteit van de leefomgeving

De Glind kenmerkt zich door een parkachtige setting met veel mooie bomen. Bij de ontwikkeling van de kern blijven we deze setting benadrukken, en zoeken we tegelijkertijd naar een meer herkenbare en stevige ruimtelijke structuur. Op dit moment is de relatie tussen de bebouwing, het wegennet en de groene elementen, waaronder de Heiligersbeek, namelijk beperkt, wat de herkenbaarheid en oriëntatie van de kern niet ten goede komt.

Bereikbaarheid

Doorgaand verkeer maakt gebruik van de Postweg. Een oplossing voor het sluipverkeer is niet direct voorhanden. We passen de inrichting van de weg aan zodat deze aansluit bij het verblijfskarakter.

Ruimtelijke ontwikkeling kan bijdragen aan versterking van de bebouwde kom als verblijfsgebied. Met een meer herkenbare dorpsentree zorgen we dat de automobilisten sneller beseffen dat ze een dorpskern binnenrijden. Samen met de gemeente Leusden spant de gemeente Barneveld zich bovendien in voor verbetering van fietsverbindingen met Achterveld en Leusden.

Omgevingsvisiekaart
Barneveld

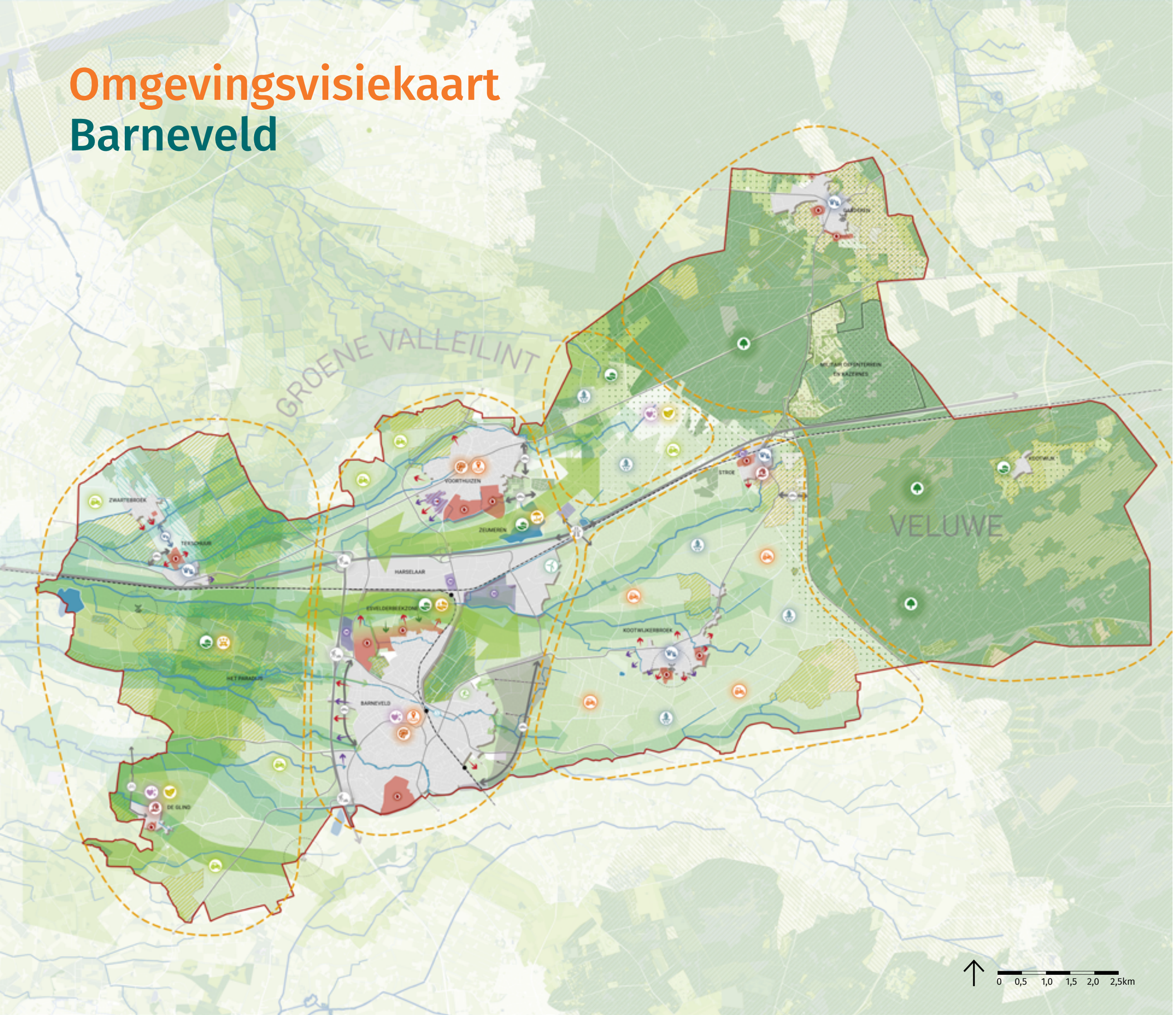

Legenda

- Gemeentegrens
- Hoofddeelgebieden
- Gezondheid en welzijn verbeteren
- Centrumfunctie versterken
- Verduurzamingsopgave
- Landschappelijke kwaliteit behouden en versterken
- Recreatieve voorzieningen verbeteren
- Hoofdfunctie landbouw
- Ontwikkeling naar landbouw natuurinclusief
- Nieuwe verbindingsweg onderzoeken
- Behouden en/of versterken sportfuncties
- Zoekgebied windenergie
- Omvormen naald- naar loofbos
- Onderzoeken nieuwe op- en afrit A1
- Aanpak A1 / A30
- Fietsinfrastructuur verbeteren
- Beek terugbrengen
- Water vasthouden en infiltreren
- Culturele voorzieningen (ontwikkeling versterken)
- Uitwerking in Gebiedsprogramma
- Voorzieningen behouden en versterken
- Woningbouwlocatie
- Uitbreidingsrichting woningbouw
- Realiseren van een zachte dorpsrand
- Bedrijfslocatie
- Woon-werklandschap
- Uitbreidingsrichting bedrijvigheid
- Beekloop
- Robuuste beken maken
- Natura 2000
- Gelders natuurnetwerk
- Groene ontwikkelzone
- Nationaal landschap
- Beschermingszone natte landnatuur
- Essenlandschap
- Robuuste groene verbinding
- Cultuur-landschappelijk waardevolle gebieden
- Molen met molenbiotoop
- Overgangszone Veluwe
- Militair oefenterrein en kazernes Stroe
- Zoekzone oostelijke rondweg

5.
Van visie naar uitvoering

De Omgevingsvisie Barneveld 2040 beschrijft de langetermijnkeuzes voor de fysieke leefomgeving. De visie vormt de basis voor verdere uitwerking in zogenaamde beleids en gebiedsprogramma's ('omgevingsprogramma' onder de Omgevingswet) en het omgevingsplan. Zoals al aangegeven in hoofdstuk 1 is de omgevingsvisie het startpunt, geen eindstation. De doorwerking van de omgevingsvisie in de praktijk is essentieel om de ambities en doelstellingen te realiseren en om richting te geven aan de ontwikkeling van de gemeente Barneveld.

5.1 Samenhang in instrumenten

De omgevingsvisie heeft een bindend karakter voor de gemeente. Alleen met een inhoudelijke onderbouwing kan de gemeenteraad hiervan afwijken. De visie bevat geen regels voor burgers, bedrijven of andere overheden. Daarvoor zijn andere instrumenten. De omgevingsvisie geeft helderheid en richting aan zowel de gemeente zelf als de samenleving.

De samenhang tussen verschillende instrumenten van de Omgevingswet is uitgangspunt voor de doorwerking van de omgevingsvisie:

- De omgevingsvisie is een nadere uitwerking in programma's op thema (beleidsprogramma's) of op gebiedsniveau (gebiedsprogramma's).
- In het omgevingsplan krijgt de uitvoering de juridische basis. Hierin staat wat is toegestaan of wat mogelijk is met een vergunning en onder welke voorwaarden.
- De omgevingsvergunning is de formele toestemming voor een activiteit.
- De instrumenten zijn sterk met elkaar verbonden en worden actief gemonitord en zo nodig aangescherpt.

Op deze manier zijn de instrumenten ingebed in de continue beleidscyclus van beleidsontwikkeling, doorwerking, uitvoering en terugkoppeling. Die cyclus is een essentieel onderdeel van de Omgevingswet.

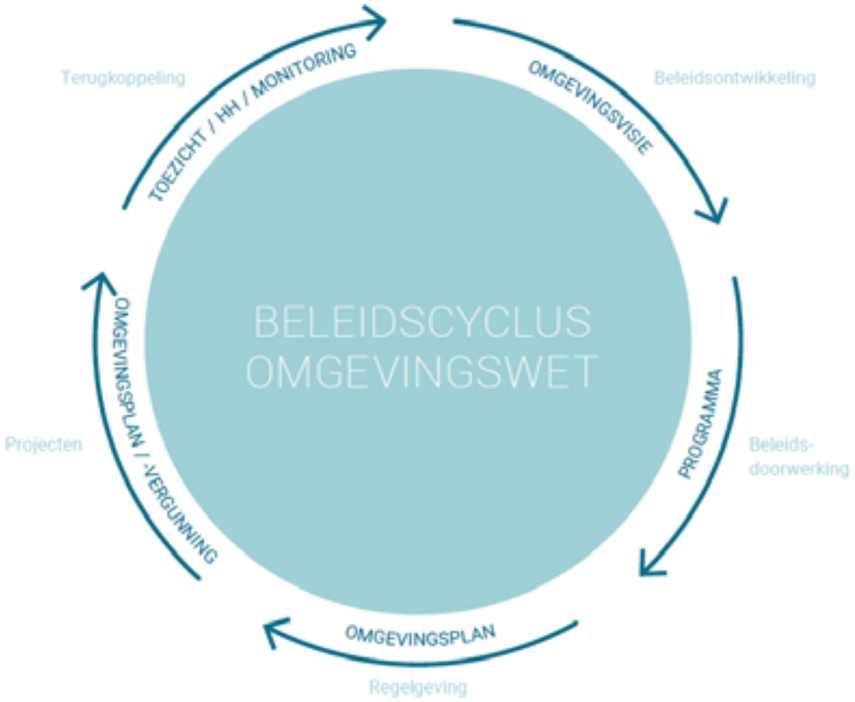

5.2 De Barneveldse beleidscyclus

De omgevingsvisie is een dynamisch document dat regelmatig wordt geactualiseerd op basis van nieuwe ontwikkelingen en de relatie met andere Omgevingswetinstrumenten. Dit zorgt dat de omgevingsvisie de kapstok is en blijft voor al het beleid voor de fysieke leefomgeving. Concreet wordt voor de omgevingsvisie in Barneveld een cyclustijd voorgesteld van maximaal vier jaar, waarin de visie wordt getoetst en zo nodig aangepast aan nieuwe ontwikkelingen. De cyclus loopt daarmee synchroon met de politieke cyclus.

Er zijn bovendien vier ontwikkelingen die we in het kader van deze omgevingsvisie in het bijzonder volgen vanwege de grote invloed die ze kunnen hebben op de ambities en doelstellingen.

Defensieactiviteiten bij Stroe

In een onstuimige wereld neemt anno 2025 de druk op de nationale veiligheid toe en versterkt ook Nederland het defensieapparaat. Hoewel vooralsnog geen uitbreiding van de kazernes in Stroe is voorzien, worden wel de mogelijkheden onderzocht om het bestaande terrein beter te benutten. De keuzes die de regering hierin maakt, kunnen van invloed zijn op de ontwikkelingen in de directe omgeving van dit defensieterrein, maar ook op andere ontwikkelingen (bijvoorbeeld woningmarkt).

Stikstof (implicaties Programma Stikstof en Natuurverbetering)

Het stikstofdossier en de uitspraken van de Raad van State en de civiele rechter in 2024 en 2025 kunnen de ontwikkelopgaven van de fysieke leefomgeving behoorlijk raken. Op landelijk en provinciaal niveau worden mogelijke oplossingen onderzocht. We volgen deze met grote belangstelling en proberen deze te beïnvloeden. We kijken ook zelf naar eigen oplossingen en strategieën, waarbij we vooral kijken naar de kansen die actief natuurherstel kan leveren. We beseffen dat de oplossingen in dit vraagstuk bepalend zijn voor de toekomst van onze agrarische sector en de ontwikkeling van ons landelijk gebied.

Ontwikkeling woningbouw

Het vorige kabinet stuurde in 2024 de Nota Ruimte naar de Tweede Kamer. Het is aan het zittende kabinet om keuzes te maken hoe hiermee verder te gaan. In de Nota Ruimte zitten een aantal uitgangspunten die ook in de Omgevingsvisie Barneveld 2040 zijn opgenomen, zoals de structurerende invloed van bodem en water. De nota ziet op de ruimtelijke opgave op landelijk niveau, maar deze krijgt zeker ook regionale doorwerking. Ook de provincie zal daarin regie naar zich toetrekken. Dat kan ertoe leiden dat er qua woningbouw een grotere taak op ons afkomt, waarbij we meer woningen moeten bouwen dan wat we nu in de visie hebben opgenomen. In dat kader kan het dus zijn dat de ambities ook op gemeentelijk niveau moeten worden bijgesteld.

Netcongestie

In verband met de overbelasting van het net ligt er een grens aan de huidige mogelijkheden voor vestiging van bedrijven en voor woningbouw. Als er geen structurele oplossingen worden gevonden zal dit invloed hebben op het ontwikkeltempo en zelfs de ontwikkeling (tijdelijk) kunnen frustreren. Landelijk, regionaal en lokaal wordt gewerkt aan oplossingen, maar tot dat die zijn gevonden is er onzekerheid over het ontwikkeltempo.

5.3 Doorwerking: beleidsprogramma's onder de Omgevingswet

De omgevingsvisie geeft volgens de Omgevingswet ook richting aan de doorwerking in beleidsprogramma's en gebiedsprogramma's en de uitvoering van zowel initiatieven als de eigen ambities, projecten en activiteiten van de gemeente. De beleidsprogramma's zijn uitvoeringsgericht. Ze binden in principe alleen de overheid die het vaststelt en dienen als basis voor de inzet van maatregelen over het betreffende onderwerp.

Als uitgangspunt wordt voorgesteld om de beleidsprogramma's zoveel mogelijk te clusteren binnen en te koppelen aan de vijf hoofdopgaven uit de Omgevingsvisie Barneveld 2040

1. Gezond en toekomstbestendig
2. Prettig leven in vitale dorpen
3. Ruimte voor ondernemerschap
4. Waardevol landelijk gebied
5. Bereikbaarheid nu en in de toekomst

Daarnaast kunnen er gebiedsprogramma's worden opgesteld, vooral bij complexe ruimtelijke puzzels en diverse opgaven. Deze programma's zorgen ervoor dat de ambities en opgaven specifiek worden afgestemd op de kenmerken en behoeften van elk gebied. Op basis van de verschillende opgaven in een gebiedsgerichte uitwerking kunnen gebiedsgerichte omgevingsprogramma's aan de orde zijn. In deze omgevingsvisie wordt dat in ieder geval voorgesteld voor de kernen van Stroe en De Glind, vanwege de complexiteit of de multifunctionaliteit van de opgaven die daar spelen.

Parallel aan de vaststelling van de omgevingsvisie werken we aan de uitvoering ervan in een uitvoeringsprogramma. Daarin geven we een overzicht van de planning van de beleidsprogramma's en een eerste tijdlijn voor de belangrijkste projecten. In de komende jaren werken we op deze wijze de thema's van de omgevingsvisie verder uit en werken we ook door aan de gebiedsgerichte uitwerking.

In de volgende tabel zijn indicatief de eerste programma's of programmaonderdelen aangegeven. De verdere uitwerking ervan volgt in het uitvoeringsprogramma.

Opgave	Onderliggende beleidsdocumenten	Indicatieve planning
Omgevingsvisie Barneveld 2040	Uitvoeringsprogramma Omgevingsvisie	2025
	Gebiedsprogramma Stroe	n.t.b.
	Gebiedsprogramma De Glind	n.t.b.
Bereikbaar nu en in de toekomst	Beleidsprogramma Bereikbaarheid	2026
Gezond en toekomstbestendig	Energiebeleidsprogramma	2025
	Maatlat Gezond en Toekomstbestendig	2026
Prettig leven in vitale dorpen	Beleidsprogramma Volkshuisvesting (Woonvisie)	2026
	Woonzorgvisie	2026
	Barcode Voorzieningen	2026
	Bomenbeleidsplan	2025
Waardevol landelijk gebied	Beleidsprogramma Landelijk Gebied	2025
	Landschapsplan	2025
Ruimte voor ondernemen	Beleidsprogramma Economie (economische visie)	2027
Omgevingsplan Barneveld	Omgevingsplan en beleidsregels	2025 - 2031

5.4 Rolverdeling tussen College van Burgemeester en Wethouders en de Gemeenteraad

De rolverdeling tussen het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad is gebaseerd op samenwerking en een duidelijke verdeling in verantwoordelijkheden. Die vindt de basis in de Omgevingswet, maar met een aantal procesafspraken ten aanzien van kaderstelling vooraf. Zo kunnen we van deze werkwijze al doende leren.

Gemeenteraad

De gemeenteraad stelt de omgevingsvisie vast. Dit betekent dat de raad de kaders en ambities voor de fysieke leefomgeving bepaalt en vastlegt in de visie. Ook bij de totstandkoming van de beleidsprogramma's heeft de raad een kaderstellende rol. Dit houdt in dat de raad vooraf kaders vaststelt waarbinnen het college de beleidsprogramma's moet opstellen.

College van burgemeester en wethouders

Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering en realisatie van deze ambities. Het college stelt ook de programma's op en vast nadat de raad in de gelegenheid is gesteld om daarvoor

nog kaders mee te geven. Dit omvat ook het aanwijzen van ontwikkellocaties en het voeren van een actief grondbeleid voor die locaties. De betrokkenheid van de raad en andere belanghebbenden blijft cruciaal bij de totstandkoming van de omgevingsprogramma's.

5.5 Afwegingskader voor activiteiten

Het leidende principe van de Omgevingswet is het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Dit moet worden gerealiseerd door de fysieke leefomgeving doelmatig te beheren, te gebruiken en te ontwikkelen. Daarbij staat de fysieke leefomgeving in dienst van het vervullen van de maatschappelijke behoeften. Het gaat er dus uiteindelijk altijd om of inwoners, ondernemers en bezoekers in de fysieke leefomgeving van de gemeente Barneveld gezond en veilig kunnen leven, werken en recreëren.

Daarom moeten activiteiten in de fysieke leefomgeving steeds worden afgewogen tegen de doelstellingen en ambities die in deze omgevingsvisie zijn opgenomen. Met andere woorden: de ambities en principes van deze omgevingsvisie vormen gezamenlijk een belangrijk en integraal afwegingkader voor de wenselijkheid en de prioritering van activiteiten, maatregelen en initiatieven. Daarom is het noodzakelijk om aan te geven waaruit dat afwegingskader bestaat en hoe het kan worden gebruikt.

De hoofdambitie van hoofdstuk 2 staat daarbij voorop: de noodzakelijke ontwikkelingsopgave gekoppeld aan het behouden en waar mogelijk verbeteren van een hoge kwaliteit van de leefomgeving. Dit is vertaald in het DNA van de gemeente Barneveld in het algemeen en het profiel van de verschillende deelgebieden in het bijzonder. Vervolgens is de afweging in hoeverre een ontwikkeling aansluit bij de ambities en doelstellingen (hoofdstuk 3: visie op de thema's). De ontwikkeling heeft in de regel raakvlakken met meerdere thema's, waarbij er niet altijd voor alle aspecten een positieve ontwikkeling zal zijn. Het op deze manier inzichtelijk maken van de effecten, ondersteunt de integrale besluitvorming. Tot slot spelen de omgevingsfactoren een belangrijke rol. Daarvoor is de lagenbenadering een belangrijke ingang, waarbij de eigenschappen van ondergrond, netwerken, functies, gebruik en sociale ontwikkeling ten opzichte van de activiteit worden beoordeeld. Dit betekent overigens niet dat een ruimtelijke ontwikkeling het maximale moet bereiken op al deze aspecten om wenselijk en haalbaar te zijn. Een ontwikkeling moet in algemene zin een positieve bijdrage leveren aan de leefomgeving en passen binnen de ambitie. Als doelstellingen schuren, kunnen aanvullende eisen aan de orde zijn.

In de omgevingseffectrapportage (OER) wordt geadviseerd om deze criteria verder uit te werken tot een afwegingskader voor activiteiten.

De belangrijkste elementen van het afwegingskader zijn in de volgende tabel opgenomen.

Criterium	Kernvragen
Afwegingscriterium 1 Functie	Past de activiteit binnen het gewenste profiel, de identiteit, de ontwikkelrichting en de opgave van het (deel)gebied of de kern?
Afwegingscriterium 2 Meerwaarde voor de ambitie	Past de activiteit bij de keuzes die per thema of opgave zijn gemaakt (de ambities)? Aan welke hoofdopgaven levert de activiteit of het initiatief de belangrijkste bijdragen? En waar doet het pijn?
Afwegingscriterium 3 Omgevingsfactoren	Wat zijn de belangrijkste omgevingseffecten, af te leiden uit de benadering van de verschillende lagen? En waar liggen de plussen en de minnen in hun onderlinge relaties?

5.6 Intake- en omgevingstafel (vooronderzoek en uitwerkingsonderzoek)

Voor initiatiefnemers en voor de gemeente zelf kan de Omgevingsvisie Barneveld 2040 hét document zijn om te kunnen beoordelen of een activiteit of initiatief passend en wenselijk is. Voor ieder initiatief is het belangrijk om de vragen van het hiervoor genoemde afwegingskader na te lopen en te beantwoorden.

Voor initiatieven die niet passen binnen het omgevingsplan kan een vooronderzoek worden aangevraagd (intaketafel). Verschillende adviseurs beoordelen samen het plan en brengen een advies uit. De gemeente toetst op deze manier het plan op wenselijkheid vanuit de ja, mits-benadering. Afhankelijk van die uitkomst kan een aanvraag voor een omgevingsvergunning worden ingediend, wordt een uitwerkingsverzoek ingediend of stopt het initiatief.

Daarbij kan een beoordeling aan de omgevingstafel aan de orde zijn. Het doel van deze tafel is om op efficiënte wijze tot integrale en gedragen oplossingen te komen. Ook vindt een check op haalbaarheid plaats. Aan de omgevingstafel nemen alle belangrijke ketenpartners deel (bijvoorbeeld omliggende gemeenten, provincie en waterschap), maar ook de initiatiefnemer en belanghebbenden. Aan de omgevingstafel wordt voor de initiatiefnemer duidelijk onder welke voorwaarden het initiatief kan worden gerealiseerd.

Via deze werkwijze komen we tot maatregelen en oplossingen die bijdragen aan het bereiken van de ambities die in de omgevingsvisie zijn opgenomen en voldoende dienen aan de doelstellingen van de Omgevingswet. Met andere woorden: aan het verder vooruit brengen van onze gemeente.

5.7 Monitoring

Om periodiek te kunnen beoordelen of de ontwikkelingsrichting nog juist is en de doelen nog binnen bereik zijn, hanteren we de systematiek die in de Omgevingseffectrapportage (OER) is gebruikt. Daarbij wordt uitgegaan van de foto van de leefomgeving, waarbij op een aantal omgevingsaspecten een beeld wordt gegeven hoe de gemeente Barneveld ervoor staat en welke trends er zijn. Vervolgens is in het rapport aangegeven welke ontwikkelingen op basis van de ambities en maatregelen in de visie mogen worden verwacht. Door binnen de cyclus opnieuw een leefomgevingsfoto te maken, brengen we de ontwikkeling in beeld en kan worden beoordeeld of we nog op koers liggen, dan wel dat – mede op basis van actuele ontwikkelingen – herijking of bijsturing noodzakelijk is.

BIJLAGE
Lagenbenadering

Voor de omgevingsvisie maken we gebruik van de zogeheten lagenbenadering. Elke laag kent een eigen dynamiek en geeft een bepaalde eigenschap of gebruik weer van de fysieke leefomgeving.

Het gaat om de volgende lagen:

1. **Ondergrond**
   De laag van het natuurlijk systeem, het landschap in al zijn vormen en kwaliteiten, de samenhang tussen hoogteligging, bodem en watersysteem (inclusief de bestaande natuurwaarden). Deze laag is laagdynamisch.

2. **Netwerklaag**
   De structuren die zich als een netwerk uitspreiden over en in de ondergrond van de gemeente. Bijvoorbeeld de infrastructuur en de groenblauwe bekenstructuur of andere ondergrondse en bovengrondse netwerken zoals het elektriciteitsnetwerk.

3. **Gebruiks- of functielaag**
   Laat zien hoe het gemeentelijke gebied wordt bezet, gebruikt en benut. De wijze waarop gebieden ruimtelijk en functioneel in gebruik zijn, met de bijbehorende dynamiek. Denk daarbij aan wonen, werken, water, natuur en recreatie met de bijbehorende dynamiek, waarden en identiteit.

We voegen daar in de gemeente Barneveld een 4e laag aan toe om tot een optimale verbinding te komen tussen samenleving en leefomgeving en dat is:

4. **Sociale laag**
   Duidt de inwoners, ondernemers en overige gebruikers aan in hun onderlinge relaties, met de opgaven in de Barneveldse leefomgeving waar we als samenleving voor staan. Bijvoorbeeld omzien naar elkaar, welzijn en ervaren gezondheid. Maar ook de gezondheidsverschillen in de gemeente, investering in de benodigde maatschappelijke voorzieningen, en de kwaliteit van de leefomgeving in dorpen en buitengebied.

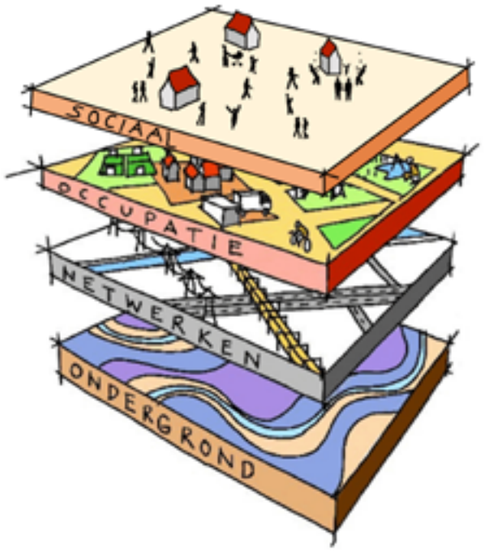

Vanaf de onderste laag naar boven geeft deze lagenstructuur een verticale doorsnede van de huidige waarde van het gebied of de plek. De samenhang tussen deze lagen vormt de basis voor de keuze voor de ontwikkeling onze fysieke leefomgeving. Zo zoeken we de gewenste en noodzakelijke samenhang tussen ruimtelijk en functioneel gebruik, gericht op de kwaliteit van de leefomgeving en sociaal-maatschappelijk van het leven daarin. De werkwijze helpt gemeente en de samenleving om onderbouwde keuzes te maken in de ruimtelijke ontwikkelopgaven.

In de omgevingsvisie gebruiken we deze lagenbenadering om keuzes op waarde te kunnen schatten. De volgende paragrafen gaan nader in op de verschillende lagen.

2.4 Laag 1: de 0ndergrondlaag

De ondergrondlaag bestaat uit de fysieke ondergrond, het watersysteem en het biotisch systeem, ook wel het natuurlijk systeem genoemd. Deze laag draagt bij aan het leven van mens, dier en plant. We zien deze als natuurlijk kapitaal, waarvan we afhankelijk zijn. Het is de basisvoorwaarde voor een leefbaar bebouwd en agrarisch cultuurlandschap waarin we duurzaam voedsel kunnen produceren, wonen, werken, recreëren en weersextremen kunnen opvangen. En waarvan natuur en biodiversiteit afhankelijk zijn.

Het reliëf in het Barnevelds landschap is ontstaan doordat rivierafzettingen door het landijs werden opgestuwd tot stuwwallen. Schuivend landijs zorgde ervoor dat de hoger in het landschap gelegen stuwwallen ontstonden, nu bekend als de Veluwe. Tussen de stuwwallen ontstond een lager gelegen natter gebied, dat we kennen als de Gelderse Vallei. Onder invloed van de wind bleef er zand tegen de stuwwal liggen, waardoor er dekzandvlaktes ontstonden, en de flank van de stuwwal afvlakte, zoals we die nu kennen. Door afstromend water van de Veluwe ontstonden vervolgens beken en beekdalen, die naar de Gelderse Vallei stromen. Deze natuurlijke processen zorgden voor het Barneveldse afwisselende en bijzondere landschap.

We onderscheiden het systeem van de droge Veluwe en de natte Gelderse Vallei.

Veluwe

De Veluwe is een hoog en droog gebied. Het Veluwemassief bestaat uit bosgebieden en is rijk aan reliëf van stuifzandvlaktes en smeltwaterafzettingen. Het is een belangrijk infiltratiegebied voor ons drinkwater, de grootste zoetwatervoorraad van Nederland en de motor van de beken in de Gelderse Vallei. Het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied.

Gelderse Vallei

Het stroomgebied van de Gelderse Vallei bestaat uit een gewelfde dekzandlaagte met het Valleilint, natuurparels tussen de stuwwal van de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug. In de afwisselende bodemopbouw van ontgonnen veen en natte en droge zandgronden vindt de regionale en lokale kwel plaats vanaf de stuwwal en de dekzandruggen. De beekdalen geven ruimte aan van oost naar west afstromende beken, zoals de Veldbeek, de Hoevelakense Beek, de Esvelderbeek, de Barneveldse Beek, de Modderbeek en de Moorster- en Modderbeek.

In de gemeente Barneveld onderscheiden we voor het landelijk gebied zes verschillende typen cultuurlandschappen die mede ordenend zijn in de ontwikkeling van het landelijk gebied en waaraan we waarde hechten:

- Bos- en heidelandschap
- Essen en -brinkdorpenlandschap
- Kampenlandschap
- Heideontginningenlandschap
- Broekontginningenlandschap
- Veenontginningenlandschap

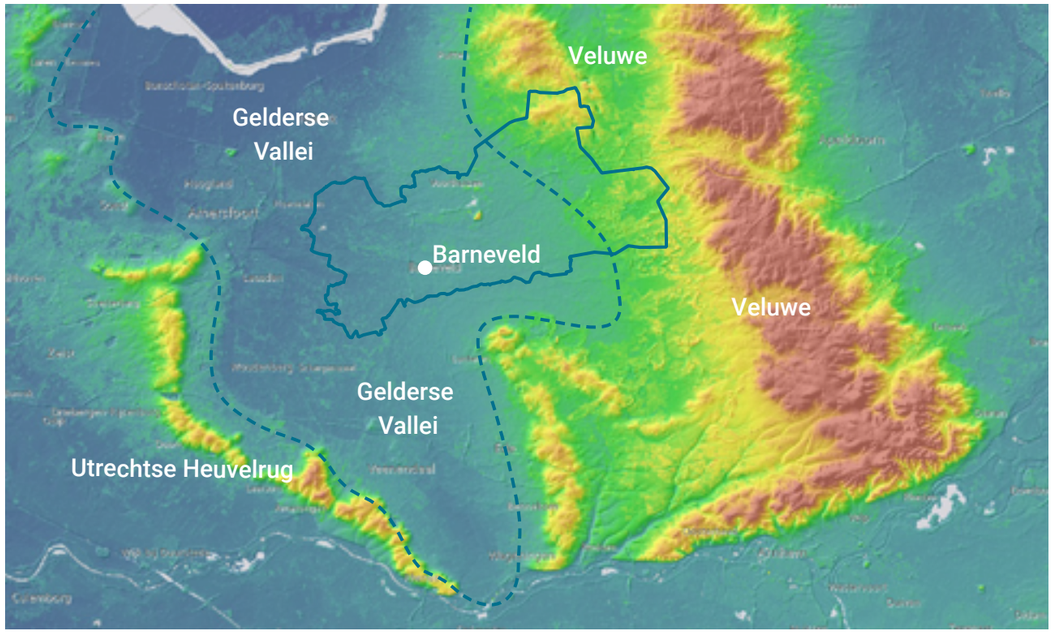

Ligging Gelderse Vallei, Utrechtse Heuvelrug en Veluwe

Laag 1

Natuurlijke laag (ondergrond)

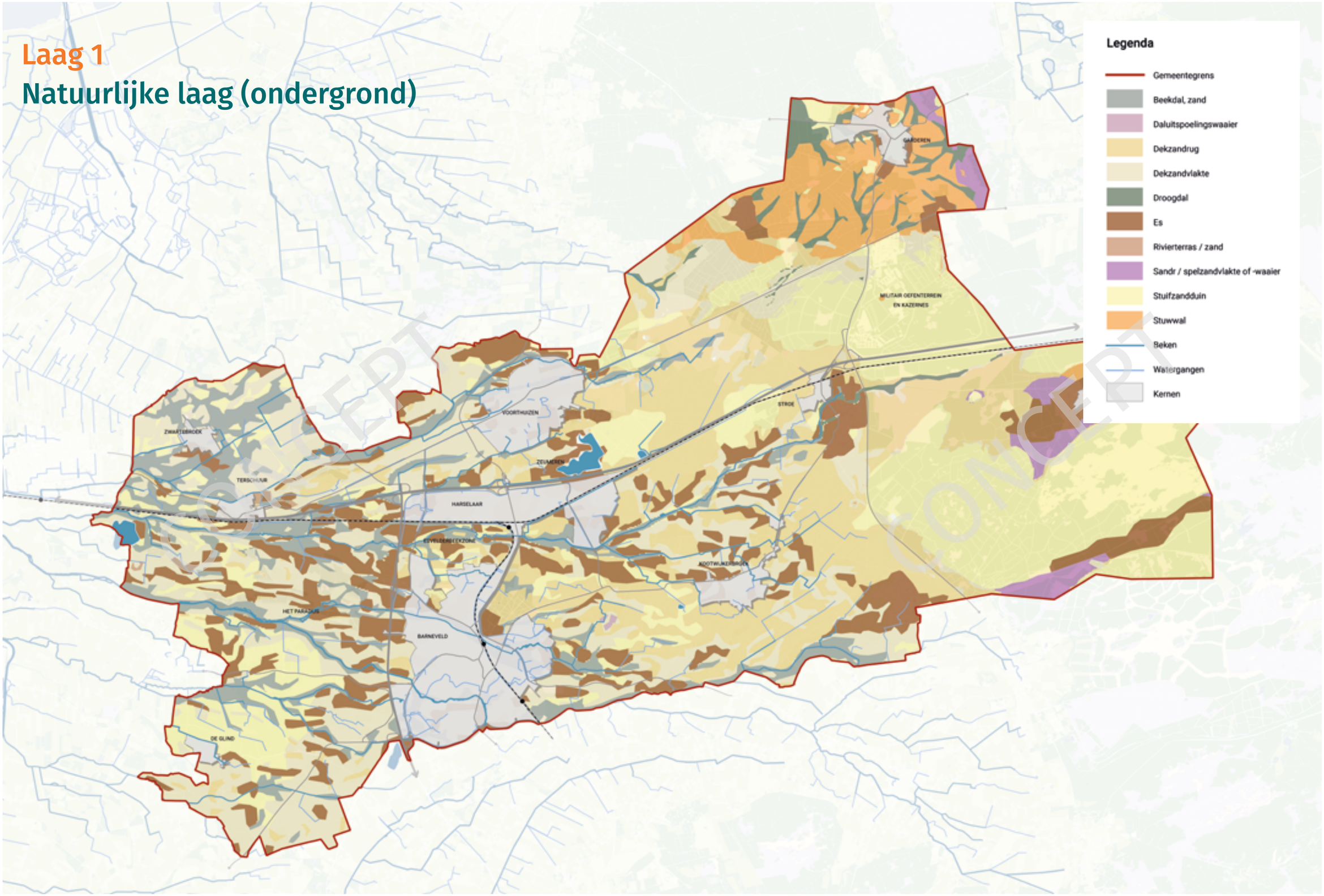

CONCEPT

Laag 1
Beleid (ondergrond)

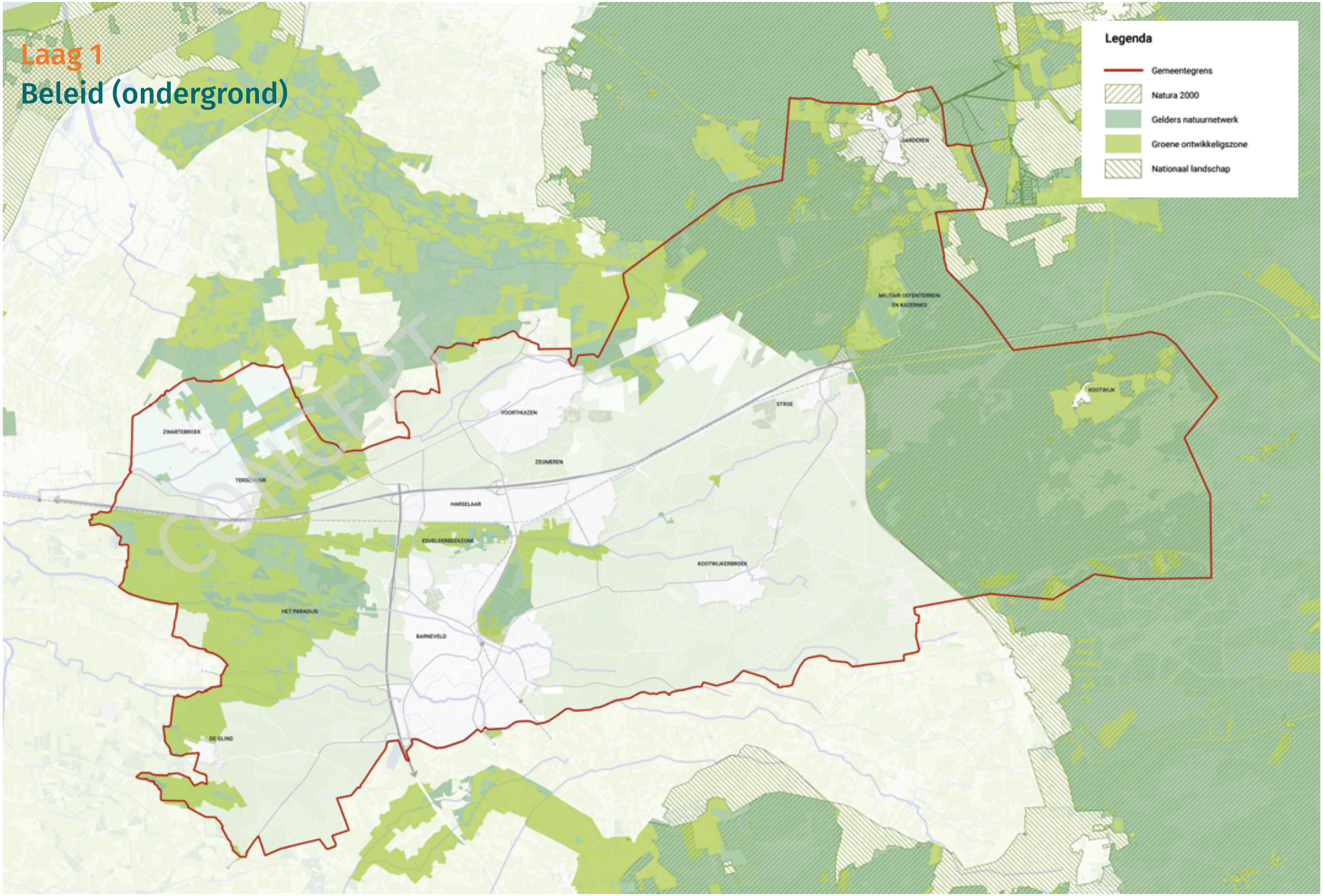

CONCEPT

2.5 Laag 2: netwerken

De netwerklaag bestaat uit verbindende lijnen en netwerken. Niet alleen wat zichtbaar is boven de grond, maar ook wat daaronder ligt. Voor de netwerklaag is gekeken naar de infrastructuur voor verkeer-, buisleidingen voor waterafvoer en energie, netwerken in natuur en landschap en waterlopen zoals beken. Het gaat daarbij om de hoofdverbindingen en -netwerken. Deze netwerken kunnen in de afweging van de ruimtelijke ontwikkeling zowel stimulerende als beperkende factoren opleveren. Nadrukkelijk zichtbaar zijn daarbij de rijkswegen A1 en A30 en de aansluitende provinciale wegen die zich dwars door de gemeente een weg banen.

Deze netwerken beslaan vaak een groter gebied en zijn gemeentegrensoverschrijdend. Met een goed inzicht in de bestaande netwerkstructuur kunnen we bijvoorbeeld groennetwerken of infrastructurele netwerken versterken en ontbrekende schakels aangeven.

Laag 2
Netwerklaag

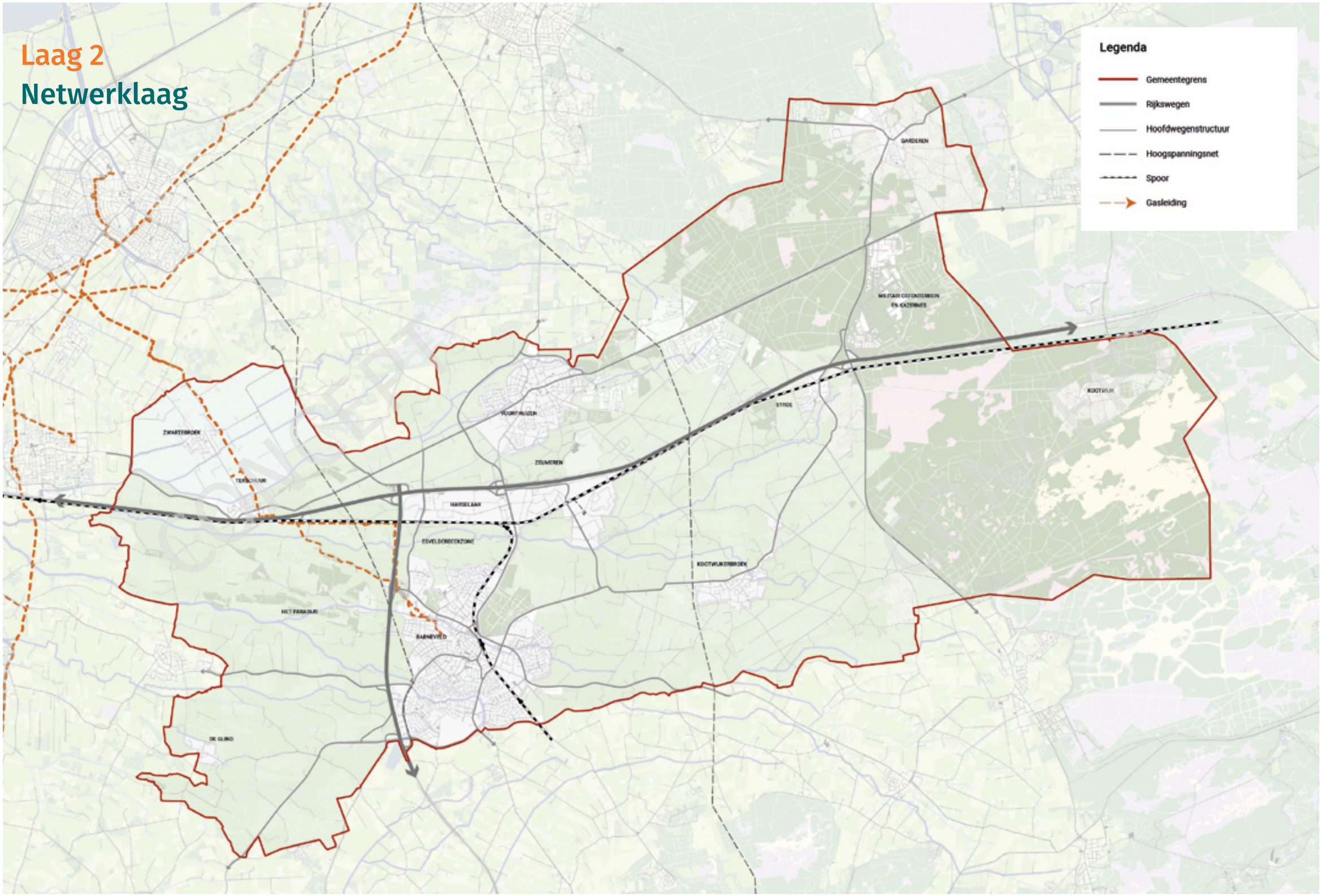

2.6 Laag 3: functie- en gebruikslaag

De functie- en gebruikslaag is een weerspiegeling van de wijze waarop de mens in de tijd is omgegaan met het natuurlijk systeem van bodem, water en reliëf. De ontginning van gebieden droeg bij aan het ontstaan van cultuurlandschappen met een eigen identiteit en gebiedswaarden, bijvoorbeeld cultuurhistorisch, landschappelijk, esthetisch, economisch, ecologisch, recreatief en cultureel. De laag toont hoe de inwoners en ondernemers van de gemeente Barneveld gebruikmaken van de ruimte voor wonen, werken, landbouw en recreatie.

Een groot deel van de gemeente was en is erg geschikt voor landbouw en veeteelt. De aanwezigheid van overwegend arme zandgronden en ondernemerschap heeft geleid tot groei van verschillende hokdierbedrijven (kippen, kalveren, varkens). Vanwege de strategische ligging langs oude handelswegen, groeiden dorpen als Barneveld en Kootwijkerbroek steeds verder uit. Daarnaast is de veelheid aan veehouderijen ook te danken aan de grote boerengezinnen binnen de gemeente.
De stap om op een klein stukje grond te starten met een eigen hokdierbedrijfje was klein en gebruikelijk.

De ligging nabij de A1 en de A30 en de aanwezigheid van treinstations en het bedrijventerrein Harselaar leidden tot het meer verstedelijkte gebied Barneveld-Harselaar-Voorthuizen. Met de opkomst van toerisme en recreatie ontwikkelde zich ten oosten van Voorthuizen een aantrekkelijk recreatiegebied.

Pluimveehouderijen in opkomst

Laag 3
Gebruikslaag

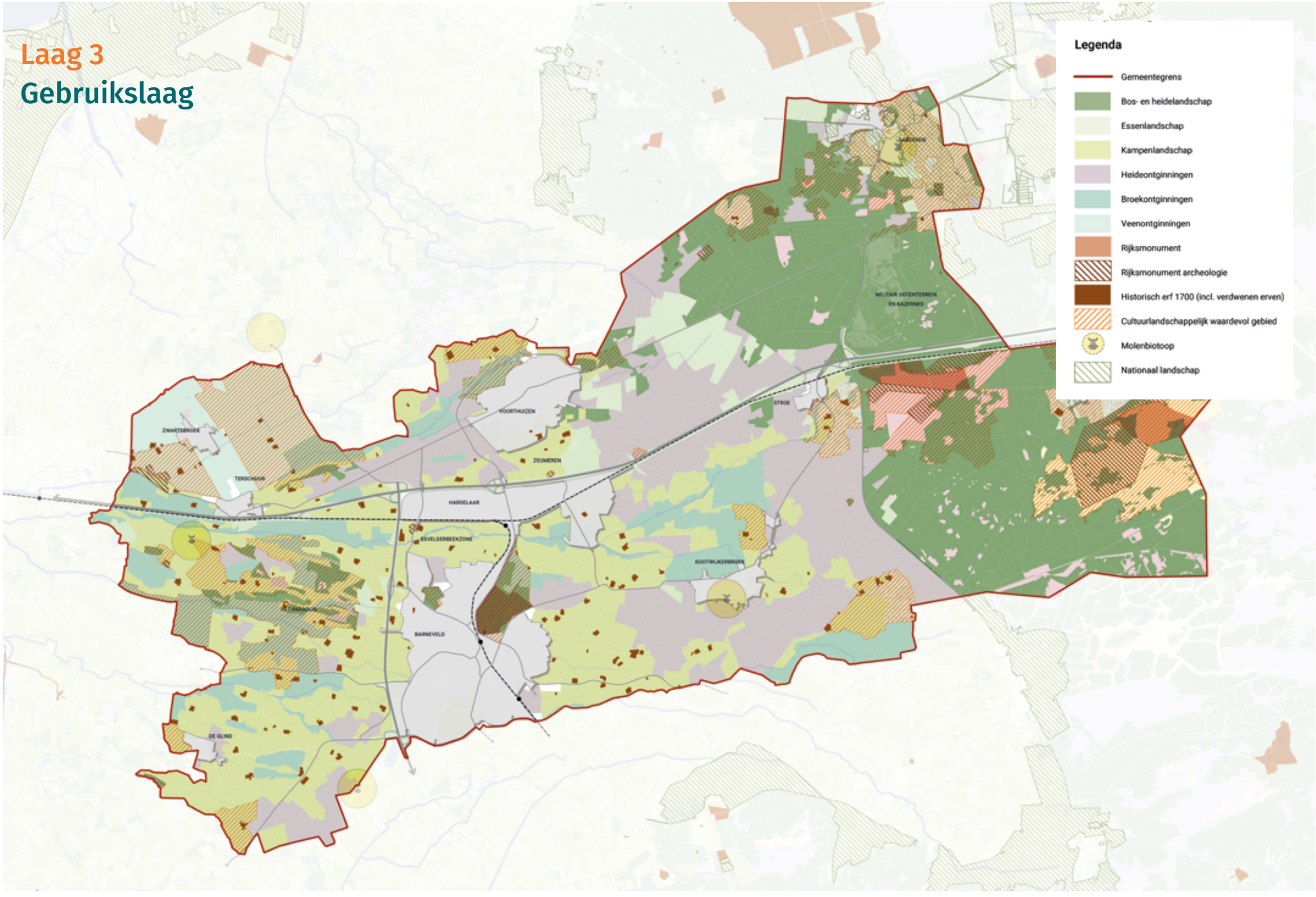

2.7 Laag 4: sociale laag

Op de drie eerder beschreven lagen, leven de inwoners van de gemeente Barneveld: de sociale laag. De sociale laag is opgebouwd uit verschillende deellagen, die een beeld geven van hoe de samenstelling van de bevolking eruit ziet, hoe het met de inwoners van de gemeente gaat en wat er aan voorzieningen beschikbaar is. Achtereenvolgend komen daarom de demografische gegevens aan bod, de ervaren gezondheid, beweegvriendelijke omgeving, moeite met rondkomen, sociale cohesie en tot slot de voorzieningen. Bij de deelkaarten hebben we gegevens op buurtniveau weergegeven, omdat op dit niveau verschillen in de gemeente het meest zichtbaar zijn.

Demografie

De gemeente Barneveld is in vergelijking met het landelijk gemiddelde een relatief jonge gemeente. Toch vergrijst ook de gemeente Barneveld. Tot 2040 verwachten we een stijging van circa 75% in het aantal 75-plussers. De toename van het aantal ouderen vraagt om andere voorzieningen, een andere inrichting van de openbare ruimte en andere huisvesting in levensloopbestendige wijken. In de kernen Kootwijk, Garderen en Voorthuizen wonen de meeste 65-plussers. Daarnaast zien we vooral in de kernen Voorthuizen en Barneveld een aantal buurten waar veel ouderen wonen. Dit geldt vooral voor Centrum Voorthuizen, de Koot, de Componistenwijk en Centrum Barneveld.

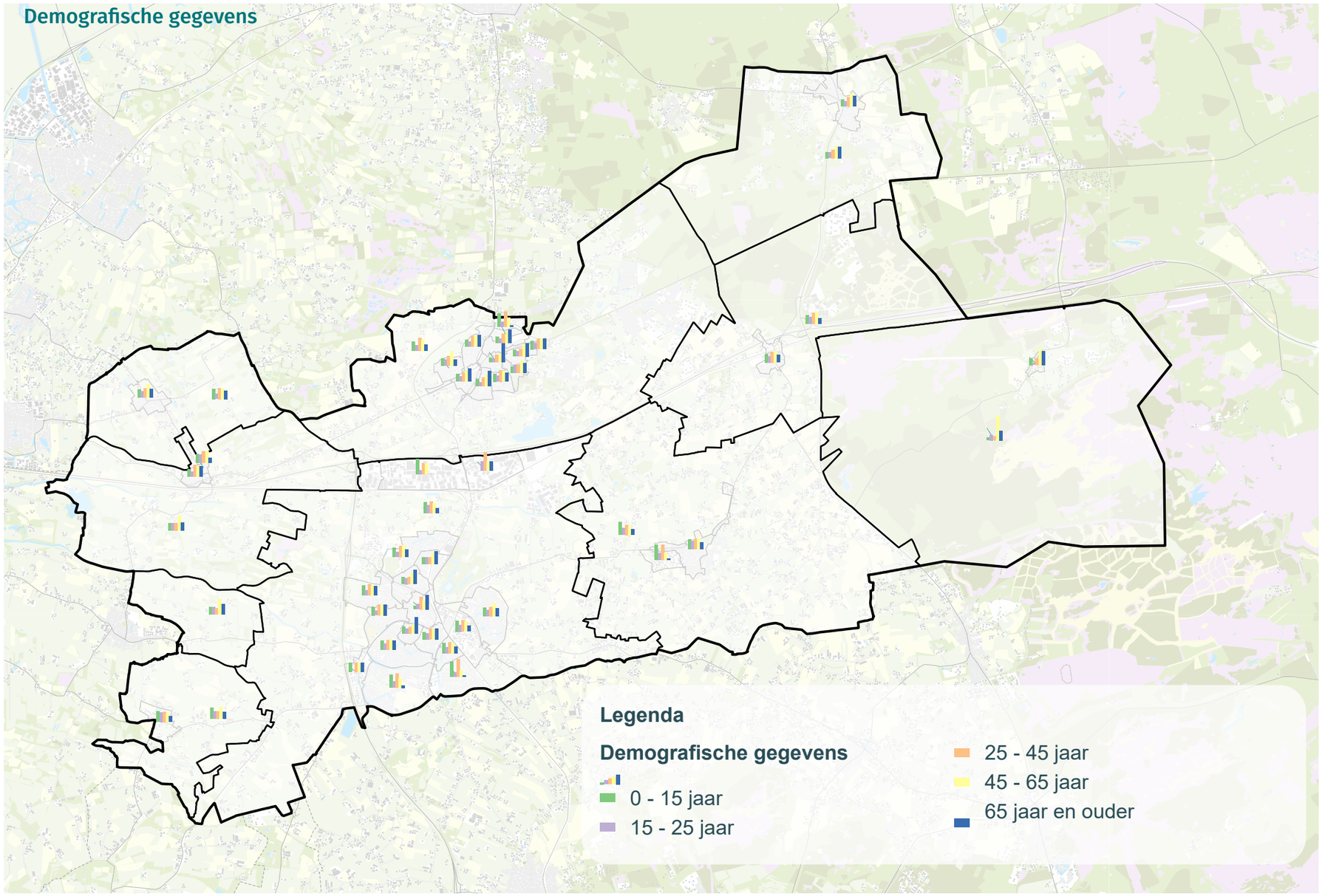

Ervaren gezondheid

In het algemeen is de ervaren gezondheid van inwoners van de gemeente Barneveld hoger dan het landelijke gemiddelde. De grootste verschillen in ervaren gezondheid zijn zichtbaar tussen buurten in de kernen Voorthuizen en Barneveld. Vooral in de kern Barneveld zijn de verschillen het grootst. De ervaren gezondheid is het laagst in de buurt Oldenbarneveld, gevolgd door de Lors, de Vogelbuurt en de Haarkam. De ervaren gezondheid is het hoogst in het buitengebied van de gemeente.

Beweegvriendelijke omgeving

De kaart over de beweegvriendelijke omgeving presenteert de score van de openbare ruimte op de mogelijkheid voor mensen om te sporten en te bewegen. De veronderstelling hierbij is dat een meer beweegvriendelijke omgeving bijdraagt aan meer sporten en bewegen. De gemeente Barneveld scoort lager op een beweegvriendelijke omgeving dan het landelijk gemiddelde, onder meer door het landelijke karakter van de gemeente waardoor de afstand tot voorzieningen vaak groter is.

De kernen Voorthuizen en Barneveld scoren hoger op beweegvriendelijkheid dan de kleinere kernen, waarbij Kootwijkerbroek het minst beweegvriendelijk is.

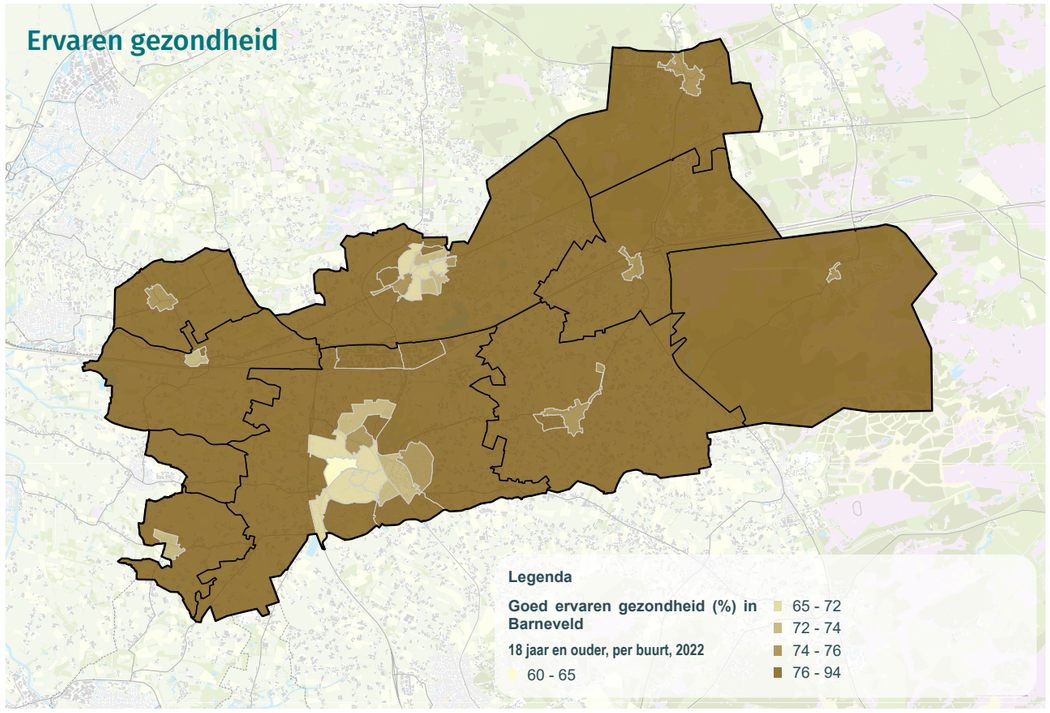

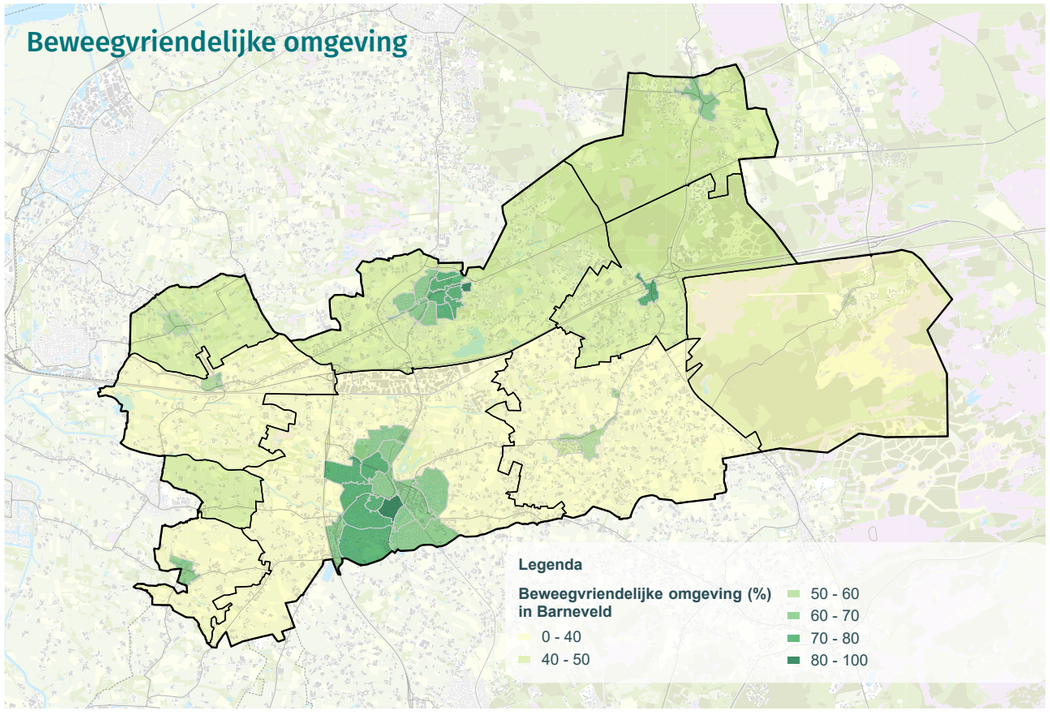

Moeite met rondkomen

In de gemeente Barneveld hebben minder mensen moeite met rondkomen dan het landelijk gemiddelde. In Barneveld en de Glind zijn het meeste mensen die moeite hebben met rondkomen. In enkele buurten is het percentage mensen dat moeite heeft met rondkomen hoger dan het gemeentelijk en landelijk gemiddelde. Dit geldt voor de buurten Oldenbarneveld en Lors (de buurten met minder dan 50 inwoners laten we hier buiten beschouwing),

Eenzaamheid

Gemiddeld genomen voelen inwoners in de gemeente Barneveld zich minder vaker eenzaam dan het landelijke gemiddelde. Toch zien we ook verschillen tussen buurten. In de buurt Oldenbarneveld voelen mensen zich vaker dan het landelijk gemiddelde eenzaam. Dit geldt ook voor de Glind. In de buurten Centrum Barneveld, de Lors, de Vogelbuurt, Centrum Voorthuizen en Rootselaar-West is de eenzaamheid lager dan gemiddeld, maar hoger dan het gemiddelde in de gemeente.

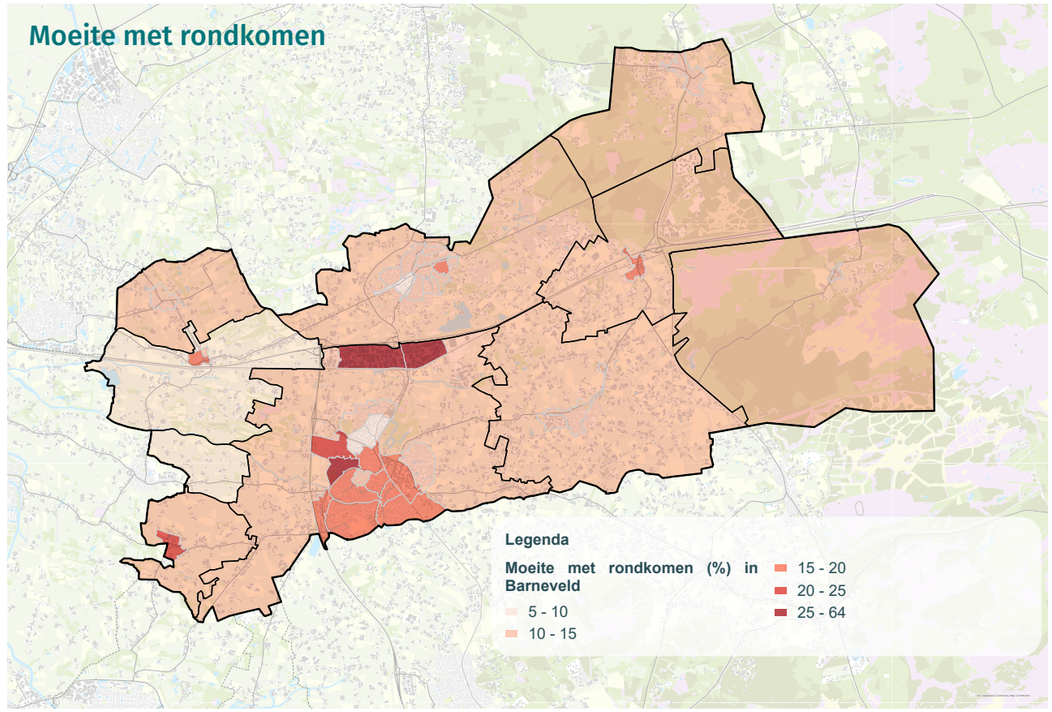

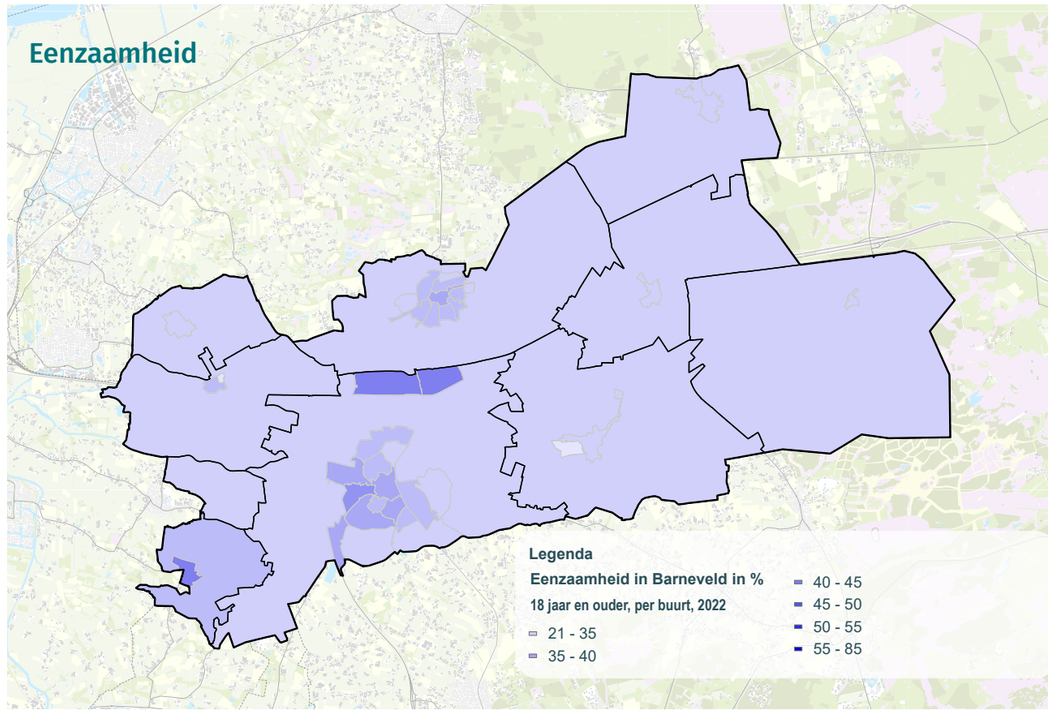

Voorzieningen

Zoals te verwachten hebben de grootste kernen de meeste voorzieningen. De kern Kootwijk heeft geen basisvoorzieningen en voor de Glind is dit heel beperkt. Stroe en Garderen hebben een beperkt aanbod aan voorzieningen. De kernen Terschuur en Zwartbroek maken veel gebruik van elkaars voorzieningen. In deze twee kernen samen zijn de basisvoorzieningen aanwezig. De (grotere) culturele voorzieningen zijn alleen in de kern Barneveld gevestigd en hebben soms ook een satellietfunctie voor de hele gemeente.

De kaart bevat voorzieningen van zowel de gemeente als voorzieningen van andere partijën. Voor deze laaste voorzieningen, zoals detailhandel is de gemeente niet verantwoordelijk.

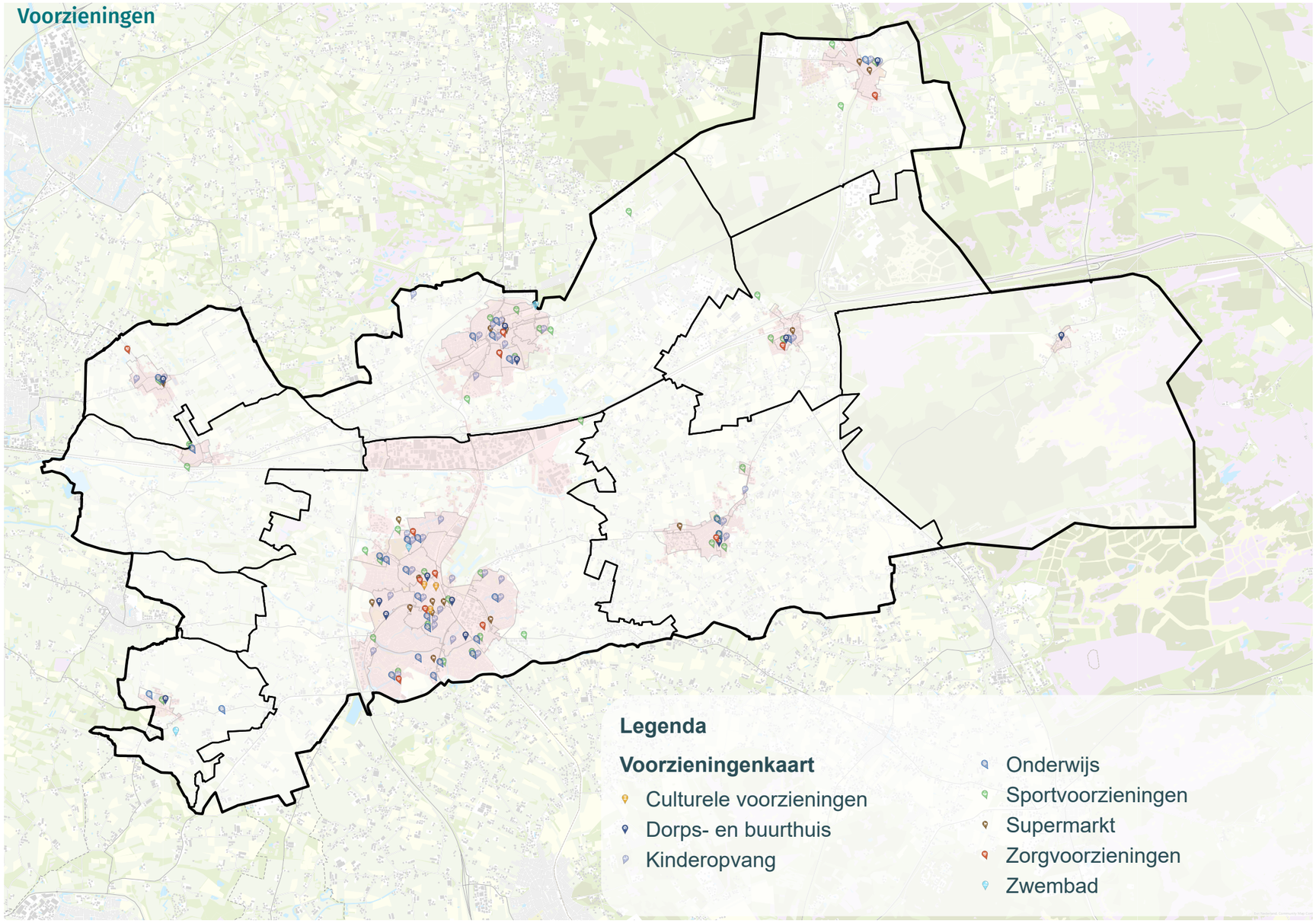

BIJLAGE.
Definities

Afwegingskader: het beleid waaraan nieuwe ontwikkelingen worden afgewogen of ze passen in en bijdragen aan de doelen van de omgevingsvisie.

Basisvoorzieningen: dagelijkse voorzieningen die voor iedereen goed toegankelijke moeten zijn. Dit betreft basisscholen, kinderopvang, sportvoorzieningen, culturele voorzieningen, eerstelijns zorgvoorzieningen en (buurt) supermarkt.

Beleidsprogramma: een thematische uitwerking van het omgevingsplan.

Extensivering landbouw: In de omgevingsvisie maken we voor extensivering van landbouw onderscheid tussen:
- **Grondgebonden landbouw:** extensivering door het bedrijf uit te breiden met meer grond. Dit kan gepaard gaan met het afbouwen van de hoofdtak en het verbreden van activiteiten, zoals multifunctionele landbouw.
- **Niet-grondgebonden landbouw (intensieve veehouderij):** extensivering door het bouwblok te vergroten of het aantal dieren te verkleinen.

Gebiedsprogramma: een gebiedsgerichte uitwerking van de omgevingsvisie.

Natuurinclusieve landbouw: een vorm van landbouw waarbij gewerkt wordt binnen de grenzen van de natuur. Een dusdanig agrarisch gebruik waardoor de biodiversiteit, de rijkdom aan planten en dieren, toeneemt maar de agrariër ook financieel rond kan komen.

Omgevingsplan: bevat de juridische regels van de gemeente voor de fysieke leefomgeving.

Omgevingsvisie: dit document. De omgevingsvisie schetst het toekomstbeeld voor de gemeente Barneveld met als richtjaar 2040.

Omgevingseffectrapportage (OER): een rapport naast de omgevingsvisie dat de verwachte milieueffecten en andere effecten van een plan in beeld brengt. Zo kan de overheid besluiten over het plan en daarbij alle mogelijke consequenties meewegen.

Stadslandbouw: het produceren van voedsel en groen in, om en voor de stad. Door stadslandbouw kunnen agrarische voedselproductie en de stedelijke behoefte aan zorg, recreatie of het beheren van (stedelijk) groen worden verbonden.

OER Omgevingsvisie Barneveld

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0478907.100
definitief concept
12 maart 2025

www.anteagroup.nl

OER Omgevingsvisie Barneveld

projectnummer 0478907.100
definitief concept
12 maart 2025

Auteurs
Sjoerd Burger
Jort Verhoeven
Carlien van Dam

Opdrachtgever
Gemeente Barneveld
Postbus 63
3770 AB BARNEVELD

Gecontroleerd
Just Verhoeven

datum	beschrijving	vrijgave
12 maart 2025		Just Verhoeven

Samenvatting **5**
Inleiding 5
Opbouw van de omgevingsvisie 5
OER-beoordeling huidige situatie en referentiesituatie 6
OER-beoordeling twee toekomstscenario's 8
OER-beoordeling voorkeursscenario 11
Doorwerking in het omgevingsbeleid 13
Wisselwerking tussen OER en omgevingsvisie 14
Aandachtspunten 14
Conclusie 15

1. Inleiding **16**
1.1 Aanleiding 16
1.2 Proces naar de Omgevingsvisie 16
1.3 De mer-procedure 16
1.4 Doel van het OER 18
1.5 Leeswijzer 18

2. Methodiek **19**
2.1 Onderzoeksopzet 19
2.2 Beoordeling van de referentiesituatie 22
2.3 Beoordeling van de toekomstscenario's 25
2.4 Beoordeling van het voorkeursalternatief 26
2.5 Wisselwerking OER en omgevingsvisie 27

3. Leefomgevingsfoto van Barneveld **28**
3.1 Bodem, water en ondergrond 28
3.2 Natuur 40
3.3 Klimaatbestendigheid 48
3.4 Ruimtelijke kwaliteit 56
3.5 Energie en grondstoffen 65
3.6 Gezonde leefomgeving 73
3.7 Gezondheid en welzijn 83
3.8 Vitale woonomgeving 92
3.9 Mobiliteit 102
3.10 Economie en werk 113
3.11 Conclusie 121

4. De toekomstscenario's **122**
4.1 Beschrijving toekomstscenario's 122
4.2 Beoordeling van de toekomstscenario's 123
4.3 Conclusie 136

5. Beoordeling voorkeursalternatief **142**
5.1 Beschrijving van het voorkeursalternatief 142
5.2 Effectbeoordeling 144
5.3 Eindbeoordeling van de Omgevingsvisie 155

6. Doorwerking in het omgevingsbeleid **159**
6.1 De beleidscyclus 159
6.2 Doorwerking in programma's 160
6.3 Doorwerking in het Omgevingsplan 160
6.4 Monitoring van de beleidsambities uit de omgevingsvisie 161

7. Conclusie 163
7.1 Slotbeschouwing 163
7.2 Aandachtspunten 163
7.3 Leemten in kennis 167

Bijlage: tabellen op uitspraakniveau 168
1. Vooruit met Barneveld 168
2. Verder met Barneveld 191

Samenvatting

Inleiding

De gemeente Barneveld heeft een ontwerp-omgevingsvisie opgesteld. Deze omgevingsvisie schetst op hoofdlijnen het beleid ten aanzien van de leefomgeving voor de komende jaren in de gemeente. De omgevingsvisie is geen blauwdruk voor de toekomst, maar bepaalt wel de koers. In het document worden globale doelen en wensen voor toekomstige ontwikkeling gedeeld en vastgelegd. Bij het maken van goede ruimtelijke keuzes is oog voor de impact op de leefomgeving van groot belang. Daarom, en vanwege de wettelijke verplichting, is aanvullend op de omgevingsvisie dit omgevingseffectenrapport (OER) opgesteld.

In het OER worden de milieu- en ruimtelijke effecten van de voorgestelde plannen uit de omgevingsvisie beoordeeld. Zo krijgen de milieu- en gezondheidsbelangen een vroegtijdige en volwaardige plek in de besluitvorming van de gemeente. De reden dat niet een traditioneel milieueffectenrapport (MER) gemaakt is, is dat in dit omgevingseffectenrapport de bredere effecten van de ruimtelijke plannen beschouwd zijn. Een milieueffectrapport (MER) richt zich specifiek op het beoordelen van de milieueffecten van een plan of project, zoals luchtkwaliteit en biodiversiteit. Een omgevingseffectrapport (OER) daarentegen heeft een bredere scope en beoordeelt naast milieueffecten andere aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals ruimtelijke kwaliteit, gezondheid, en sociale impact.

In het OER zijn de twee toekomstscenario's en het uiteindelijke voorkeursscenario beoordeeld en is de impact ervan inzichtelijk gemaakt. Het resultaat is een OER dat aanbevelingen biedt om de omgevingsvisie verder aan te scherpen en handvatten biedt voor de verdere uitwerking van de visie.

Opbouw van de omgevingsvisie

De omgevingsvisie begint met een voorwoord van de burgemeester en een inventarisatie van het huidige Barneveld. In deze inleidende hoofdstukken wordt verteld over waar Barneveld voor staat, wat de gemeente uniek maakt en wat de gedeelde waarden zijn die de gemeente in de toekomst wil nastreven en versterken. Door de huidige situatie goed in beeld te brengen, wordt er context gegeven aan de veranderingen en ontwikkelingen die in de toekomst gaan plaatsvinden in de gemeente.

De omgevingsvisie richt zich op de vijf belangrijkste overkoepelende opgaven en uitdagingen die spelen in de gemeente Barneveld. Door de omgevingsvisie te benaderen vanuit deze vijf opgaven is het mogelijk het vraagstuk over hoe Barneveld er in 2040 uitziet integraal, maar ook overzichtelijk uit te werken.

Om verdere uitwerking mogelijk te maken is in de omgevingsvisie de gemeente opgedeeld in vijf deelgebieden. De lagenbenadering (met functies, inrichting en dynamiek gekoppeld aan de hoofdfunctie) heeft geleid tot deze gebiedsindeling. De vijf deelgebieden zijn: de Veluwe, het Oostelijk buitengebied, het Recreatiegebied Voorthuizen, het Verstedelijkt gebied, en het Westelijk buitengebied. Deze aanpak maakt de omgevingsvisie flexibeler en beter afgestemd op de lokale context, wat bijdraagt aan een meer geïntegreerde en samenhangende ontwikkeling van de gemeente als geheel.

De visie is opgebouwd rond deze vijf overkoepelende thema's:

- Gezond en toekomstbestendig: Focus op gezondheid, klimaatadaptatie, en duurzaamheid.
- Prettig leven in vitale dorpen: Creëren van leefbare en vitale dorpen met voldoende voorzieningen.
- Ruimte voor ondernemerschap: Ondersteuning van lokale en regionale economieën.
- Waardevol landelijk gebied: Behoud en versterking van natuur en landschap.
- Bereikbaarheid nu en in de toekomst: Verbetering van de infrastructuur en mobiliteit.

Deze thema's worden in samenhang behandeld, waarbij de specifieke kenmerken en behoeften van de verschillende deelgebieden worden meegenomen. De thema's lopen als een rode draad door het de omgevingsvisie heen.

Het laatste hoofdstuk van de omgevingsvisie richt zich op de uitvoering ervan. De visie wordt nu vastgelegd, maar zal zich in de toekomst meer als een dynamisch document gaan gedragen. De uitgangspunten die nu worden vastgelegd zullen als uitgangspunt voor toekomstige ontwikkeling, maar een veranderende wereld vereist flexibiliteit en aanpassingsvermogen. De gemeente benadrukt hier het belang van periodieke evaluatie om de gestelde doelen uit de omgevingsvisie te toetsen.

OER-beoordeling huidige situatie en referentiesituatie

Het OER is op soortgelijke wijze als de omgevingsvisie zelf opgesteld. Een OER begint altijd met een inventarisatie van de huidige situatie, de zogeheten leefomgevingsfoto (hoofdstuk 3). In de Leefomgevingsfoto zijn de huidige staat en de referentiesituatie (de autonome situatie in 2040, met een doorkijk naar 2050) beschreven. Dat is gebeurd op basis van openbare data. Op basis van de Leefomgevingsfoto kan worden bepaald wat er goed gaat, waar er ruimte voor verbetering is en welke uitdagingen moeten worden aangepakt. Daarnaast zijn trends en ontwikkelingen voor de toekomst uiteengezet. Zo wordt duidelijk waar op termijn knelpunten ontstaan en ontstaat zicht op hoe de gemeente Barneveld zich, zonder de invloed van een omgevingsvisie, tot 2040/2050 ontwikkelt.

De eerste stap in het OER is het beoordelen van de referentiesituatie. Door de keuzes en het beleid van de omgevingsvisie af te zetten tegen de referentiesituatie wordt duidelijk wat de impact van de omgevingsvisie is op de leefomgeving. In het referentiekader hieronder zijn tien thema's uit de (fysieke) leefomgeving opgenomen. Ieder thema kan worden uitgesplitst in enkele aspecten.

Per milieuthema is vervolgens een beoordelingskader met een basiswaarde (ondergrens) en streefwaarde (ideaal toekomstbeeld) en benodigde ontwikkelrichting om deze waarden te behalen opgesteld. Op deze manier is makkelijk na te gaan hoe bepaald is of een plan wel of niet positief bijdraagt aan de leefomgeving. Deze beoordelingen zijn vervolgens gebaseerd op objectief onderzoek en 'expert judgement'.

In deze leefomgevingsfoto zijn de volgende aspecten in kaart gebracht:

Tabel 0.1: Beoordelingskader OER omgevingsvisie Barneveld

Aspect	Criterium
Bodem, water en ondergrond	Bodemkwaliteit
	Oppervlaktewater
	Grondwater
Natuur	Natuurgebieden
	Biodiversiteit
	Groene woonomgeving
Klimaatbestendigheid	Wateroverlast
	Droogtestress
	Hittestress
Ruimtelijke kwaliteit	Landschap
	Cultuurhistorie
	Archeologie
Energie en grondstoffen	Energiegebruik
	Duurzame energieopwekking
	CO2-uitstoot
	Circulariteit
Gezonde leefomgeving	Luchtkwaliteit
	Geluid
	Geur
	Omgevingsveiligheid
Gezondheid en welzijn	Sociale cohesie
	Sociale inclusiviteit
	Sociale veiligheid
	Sport en bewegen
	Gezonde levensstijl
Vitale woonomgeving	Woningvoorraad
	Voorzieningenniveau
	Leefbaarheid
Mobiliteit	Autobereikbaarheid
	Ov-bereikbaarheid
	Langzaam verkeer (o.a. fiets- en wandelnetwerk)
	Verkeersveiligheid
Economie en werk	Werkgelegenheid
	Vestigingsklimaat
	Werklocaties
	Landbouw
	Toerisme en recreatie

De huidige situatie van de gemeente Barneveld is in de leefomgevingsfoto beschreven met behulp van publieke meetgegevens en onderzoeksrapporten van onder andere het CBS, de GGD en het RIVM. Voor toekomstige ontwikkelingen zijn er echter veel onzekerheden, zoals technologische vooruitgang en sociaaleconomische trends. Deze onzekerheden worden meegenomen in beleidsmatige doorrekeningen en expert judgement, waarbij gebruik wordt gemaakt van bandbreedtes en trendgrafieken.

Figuur 0.1 toont de samenvattingsgrafiek van de huidige situatie en de referentiesituatie in 2040. De grafiek voorspelt de ontwikkeling tussen nu en 2040 zonder invloed van een omgevingsvisie. De horizontale streepjes

staan voor een beoordeling (van negatief tot positief) van de huidige situatie. De balkjes geven de beoordeling van de referentiesituatie (2040) weer, met een bepaalde onzekerheidsmarge – vandaar een balkje en geen streepje. Te zien is dat Barneveld in de huidige situatie al relatief goed scoort op aspecten als gezondheid en welzijn en ruimtelijke kwaliteit. De aspecten natuur en energie en grondstoffen zijn minder positief beoordeeld in de huidige situatie. Natuurwaarden (op de Veluwe) staan namelijk onder druk en in de transitie naar energieneutraliteit moeten nog flinke stappen worden gezet. Bij dat laatste wordt dan bijvoorbeeld wel weer een positieve autonome ontwikkeling verwacht.

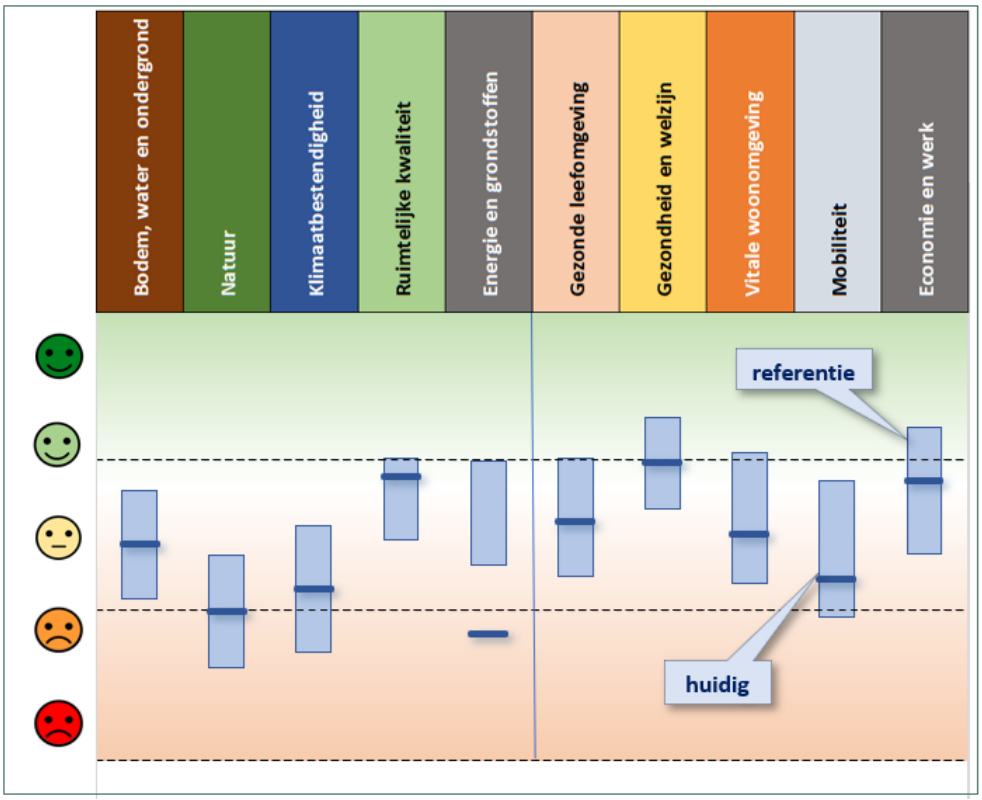

Figuur 0.1: Samenvattingsgrafiek huidige situatie en referentiesituatie 2040

OER-beoordeling twee toekomstscenario's

Naast het toetsen van de omgevingseffecten van plannen en visies kan een OER ook helpen bepaalde afwegingen te maken en bijdragen aan de besluitvorming en totstandkoming van de omgevingsvisie. Zo hebben het OER en de omgevingsvisie een interactieve wisselwerking op elkaar. Om de gemeente Barneveld te helpen bij het bepalen van de gewenste ontwikkelrichting naar 2040 toe zijn er twee toekomstige ontwikkelscenario's ontwikkeld. Van deze toekomstscenario's zijn vervolgens de omgevingseffecten in kaart gebracht. Deze effecten zijn vervolgens vergeleken met de huidige situatie en beoordeeld of deze bijdragen aan de verbetering van de fysieke leefomgeving en de doelstellingen van de gemeente Barneveld. De toekomstscenario's schetsen twee mogelijke richtingen voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling van Barneveld.

Toekomstscenario 1: Vooruit met Barneveld

Dit scenario zet in op een duurzame, geregisseerde ontwikkeling waarin de draagkracht van het natuurlijke systeem centraal staat. De bevolkingsgroei wordt beperkt (8.000 woningen), met nadruk op verdichting in Barneveld en Voorthuizen. Mobiliteit verschuift naar fiets en openbaar vervoer, terwijl de ruimteclaim van de auto afneemt. Bedrijventerreinen worden efficiënter ingericht en functiemenging staat centraal. De gemeente geeft voorrang aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulair bouwen. Het buitengebied wordt getransformeerd met meer ruimte voor natuur, water en extensievere landbouw. Dit scenario vraagt om actieve sturing en investeringen, maar draagt bij aan een gezondere leefomgeving en duurzame waardecreatie.

Toekomstscenario 2: Verder met Barneveld

In dit scenario wordt ingezet op groei en behoud van het traditionele, zelfredzame karakter van de gemeente. De bevolkingsgroei is hoger (10.000 woningen), verspreid over alle kernen, met uitbreiding van dorpen in plaats van verdichting. Werklocaties worden uitgebreid, met name in techniek en logistiek, en bedrijventerrein Harselaar groeit verder. Mobiliteit blijft autogericht, met extra wegen en ontsluitingen. De agrarische sector behoudt haar centrale rol, met ruimte voor andere functies zolang deze de landbouw niet belemmeren. De gemeente hanteert een faciliterende aanpak en legt inwoners en ondernemers zo min mogelijk verplichtingen op.

De scenario's verschillen in mate van regie, ruimtelijke inrichting en duurzaamheid. Voor een uitgebreide beschrijving en analyse, zie hoofdstuk 4.

Beoordeling van de toekomstscenario's

In een poging de effecten en voornemens uit het toekomstscenario zo goed en objectief mogelijk te beoordelen is gekozen gebruik te maken van de zogeheten stoplichtmethode.

Negatief effect t.o.v. referentiesituatie
Aandachtspunt of risico
Positief effect t.o.v. referentiesituatie
Geen of neutraal effect

De beoordeling van de toekomstscenario's is uitgewerkt in twee stappen. Eerst is per uitspraak uit de toekomstscenario's beoordeeld of het effect positief, negatief of neutraal is ten opzichte van de referentiesituatie, volgens de stoplichtmethode. Hierbij worden positieve effecten groen gemarkeerd, negatieve rood en aandachtspunten of neutrale effecten geel. Op basis van hoe vaak een thema behandeld wordt in de scenario's, zijn deze uitspraken vervolgens gekwantificeerd om zo tot een objectievere beoordeling te komen. In de tweede stap zijn de scenario's als geheel vergeleken met de referentiesituatie, wat resulteert in samenvattingsgrafieken die de effecten per aspect visualiseren.

De belangrijkste bevindingen zijn dat het scenario Vooruit met Barneveld het meeste positieve milieueffecten heeft. Door een omslag naar andere vormen van vervoer, en een natuurinclusiever landbouwbeleid verbeteren in dit scenario de lucht-, bodem- en waterkwaliteit aanzienlijk. Ook de hoeveelheid milieuhinder die Barnevelders ervaren neemt af. Deze veranderingen gaan mogelijk wel ten koste van de hoeveelheid bedrijvigheid en toeristen in de gemeente. De restricties op de agrarische sector en beperkte uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijventerreinen zorgen voor een kleinere groei van het aantal arbeidsplaatsen. Ook de totale hoeveelheid bedrijven stagneert. Dit is niet direct een slechte ontwikkeling, gezien de vergrijzende bevolking en krapte op de arbeidsmarkt, maar wel een grote trendbreuk met de huidige situatie.

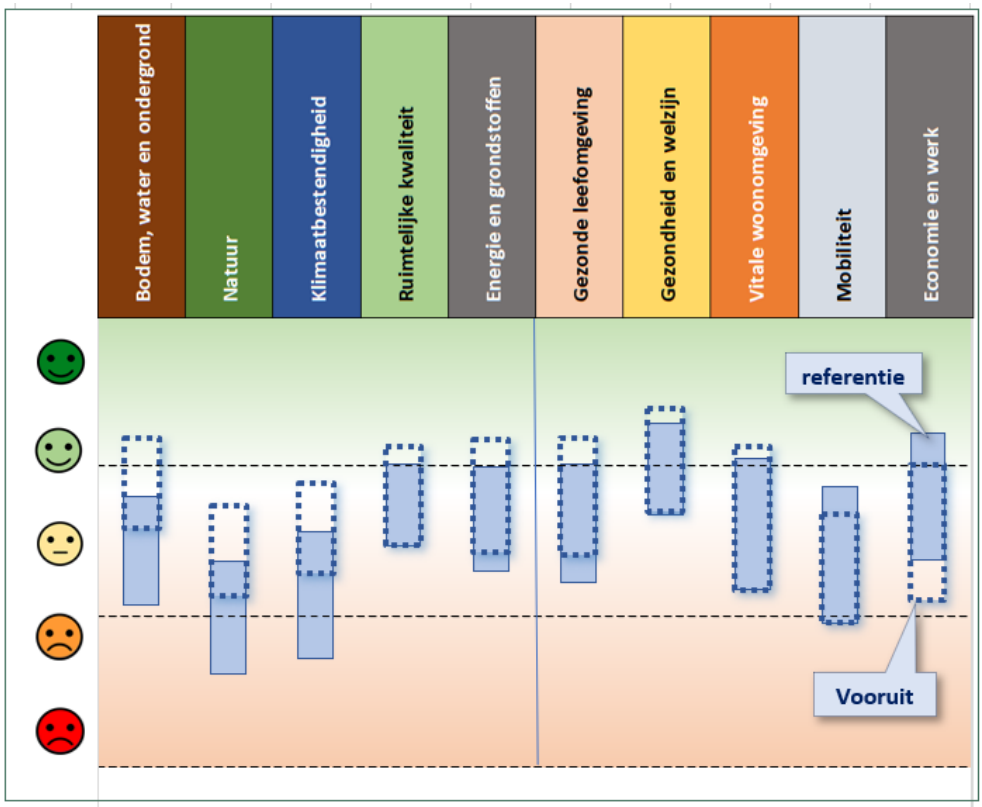

Figuur 0.2: Samenvattingsgrafiek Vooruit met Barneveld en referentiesituatie 2040

Ook in de samenvattingsgrafiek van Vooruit met Barneveld valt op dat het scenario een positieve impact heeft op de ‘klassieke’ milieuthema’s: bodem, water en ondergrond, natuur, klimaatbestendigheid en gezonde leefomgeving. Dit zijn namelijk leidende principes binnen dit scenario. Ook op het gebied van energie en grondstoffen, ruimtelijke kwaliteit, gezondheid en welzijn en vitale woonomgeving, heeft dit scenario een (licht) positief effect ten opzichte van de referentiesituatie. Slechts op twee aspecten, mobiliteit en economie en werk, is de beoordeling (licht) negatief ten opzichte van de referentiesituatie.

In het toekomstscenario Verder met Barneveld is ‘groei’ in brede zin groter dan in het scenario Vooruit met Barneveld. De levendigheid in de gemeente neemt toe. De kleinere kernen groeien hard en worden nieuw leven ingeblazen. De economische motor van Barneveld, de agrarische sector, blijft op volle toeren draaien en zorgt voor veel werkgelegenheid. Ook de bedrijventerreinen groeien, en de gemeente is goed bereikbaar met de auto. Deze grote groei en economische activiteit hebben wel als gevolg dat de natuur in de gemeente verder onder druk gezet wordt. Met name de Veluwe is kwetsbaar, en die wordt minder goed beschermd in dit scenario. Zodoende scoort dit scenario lager op de fysieke milieuaspecten, maar iets hoger op de thema's economie en werk en bereikbaarheid.

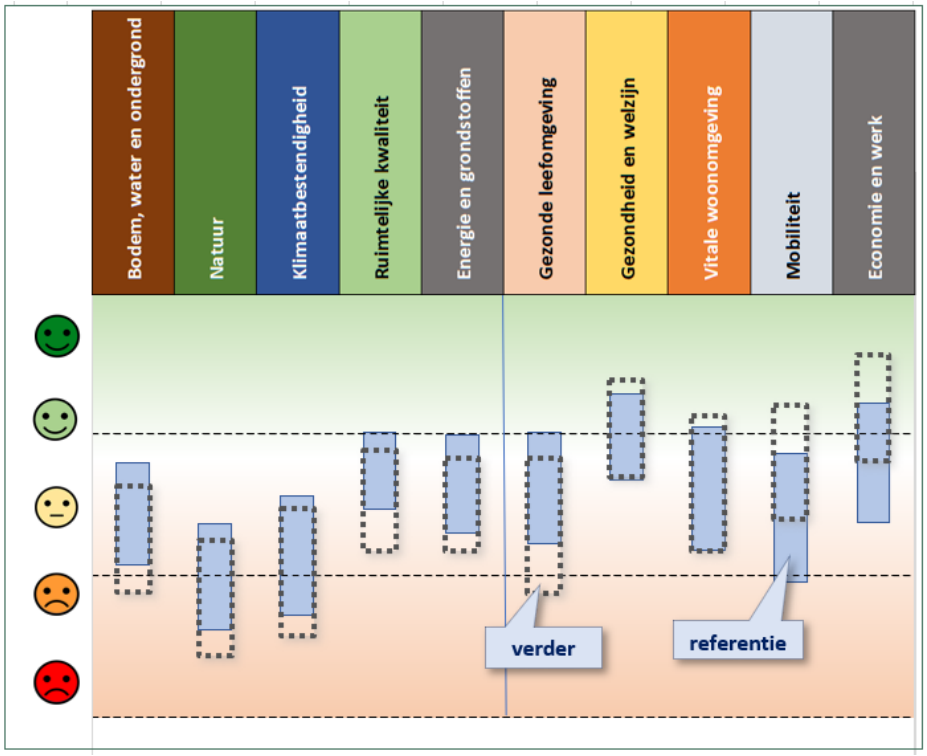

Figuur 0.3: Samenvattingsgrafiek Verder met Barneveld en referentiesituatie 2040

Dit scenario heeft een positieve impact op 'slechts' vier van de tien aspecten uit het beoordelingskader: gezondheid, vitale woonomgeving, mobiliteit en economie en werk. Gezondheid en vitale woonomgeving worden gelijk beoordeeld ten opzichte van 'Vooruit met Barneveld'. Uitgesproken positieve effecten zijn te zien bij de aspecten mobiliteit en economie en werk. Dat is het geval omdat de auto, de landbouw en de overige bedrijvigheid in dit aspect veel ruimte krijgen. Deze samenvatting betekent dat er bij zes aspecten sprake is van een negatief effect op de referentiesituatie 2040. Dat is het geval voor bodem, water en ondergrond, natuur, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit, energie en grondstoffen en gezonde leefomgeving.

De beoordeling van de twee toekomstscenario's in dit OER heeft bijgedragen aan de totstandkoming van het 'voorkeursalternatief': de inhoud van de uiteindelijke (ontwerp-)omgevingsvisie.

OER-beoordeling voorkeursscenario

Nadat in de toekomstscenario's de spreekwoordelijke 'hoeken van het speelveld' zijn opgezocht is het voorkeursscenario voor ontwikkeling van Barneveld opgesteld. Dit voorkeursscenario kan worden gezien als een realistische middenweg tussen beide scenario's. Het schetst een Barneveld waarin er aandacht is voor mens, natuur en bedrijvigheid. De gemeente zet in op het faciliteren van een gezonde leefomgeving en stimuleert haar inwoners gezonde keuzes te maken. De kwetsbare natuur krijgt betere bescherming en wordt uitgebreid door de bebouwde omgeving te vergroenen, beekdalen in de gemeente meer ruimte te geven, groene overgangszones tussen stad en buitengebied aan te leggen en in de directe nabijheid van de Veluwe natuurinclusieve landbouw te gaan bedrijven die een positieve bijdrage levert aan de natuur en biodiversiteit in plaats van deze te bedreigen.

In de toekomst wordt de groei (8.000 woningen) van de woningvoorraad ook verspreid over de kleinere kernen in de gemeente. Er wordt uitgegaan van een 70/30-verdeling van de nieuwe woningen tussen aan de ene kant Barneveld en Voorthuizen en aan de andere kant de kleine kernen. De huidige verdeling van de woningvoorraad is 80/20. Het resultaat hiervan is dat de kleine dorpen en kernen in de gemeente een impuls krijgen door een gegroeide bevolking en een meer gemêleerde bevolkingssamenstelling. Door een bevolkingsgroei in de dorpen is er weer draagvlak voor voorzieningen als huisartsen, winkels en horecagelegenheden.

In het voorkeursscenario is er nog steeds ruimte voor uitbreiding van bedrijventerrein Harselaar, maar in beperktere mate dan in toekomstscenario 'Verder met Barneveld'. De gemeente biedt enkel nog ruimte aan

bedrijven die veel werkgelegenheid bieden (in tegenstelling tot bijvoorbeeld ver geautomatiseerde bedrijven met een hoge ruimtevraag en relatief laag aantal werknemers). Ook verbiedt de gemeente in de toekomst grootschalige distributiecentra en logistieke hubs om de zogeheten 'verdozing' van het landschap tegen te gaan. In het voorkeursscenario blijft de auto de belangrijkste vorm van vervoer in de gemeente. Het nut van de auto komt echter vooral te liggen bij verplaatsingen over langere afstand. Bij bewegingen binnen de kernen en de gemeente krijgen de fiets en voetgangers voorrang. De gemeente zou graag een groter aanbod van openbaar vervoer hebben, maar erkent dat door marktwerking en beheer van het aanbod door externe partijen de mogelijkheden beperkt zijn.

Klimaatadaptatie krijgt veel aandacht. Barneveld benut de hoge zandgronden voor wateropslag en vergroent de bebouwde omgeving om hittestress en wateroverlast te verminderen. Stedelijk groen draagt ook bij aan biodiversiteit en mentale gezondheid. Daarnaast worden natuurverbindingen rond de kernen versterkt. De gemeente bevordert gezondheid door beweging te stimuleren en de luchtkwaliteit te verbeteren via elektrisch vervoer en circulaire landbouw. Sociale cohesie wordt versterkt door buurtmoestuinen en groene leefomgevingen.

Hoewel de ambities breed gedragen worden, ontbreekt op sommige punten concrete uitwerking. De impact van de veehouderij op natuur en water wordt beperkt uitgewerkt en het is daarom onzeker of mitigatie van negatieve effecten daadwerkelijk optreedt. Ook gezondheidsdoelen zijn niet altijd duidelijk uitgewerkt. Verdere concretisering in programma's is noodzakelijk om de gewenste effecten te garanderen (zie hoofdstukken 6 en 7).

Over het geheel genomen wordt het voorkeursscenario positief beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie, met aandachtspunten voor verdere uitwerking. De beoordeling in relatie tot de andere scenario's wordt geïllustreerd in de onderstaande figuren. In de figuren hieronder is te zien hoe de beoordeling zich verhoudt tot de referentiesituatie (en de twee in hoofdstuk 4 beoordeelde toekomstscenario's). De sterren geven de beoordelingen weer.

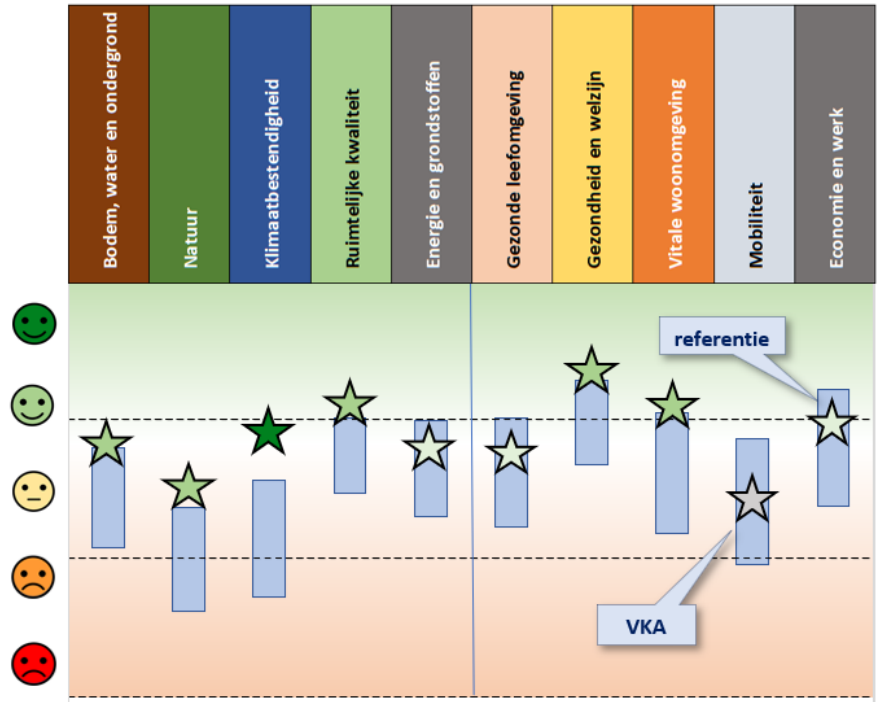

Figuur 0.4: Samenvattingsgrafiek VKA (voorkeursscenario omgevingsvisie) en referentiesituatie 2040

De beoordeling van het voorkeursalternatief is breder positief dan de beoordeling van de twee toekomstscenario's. Daarbij waren duidelijk positievere beoordelingen op bepaalde thema's te zien. Het voorkeursalternatief is meer in evenwicht.

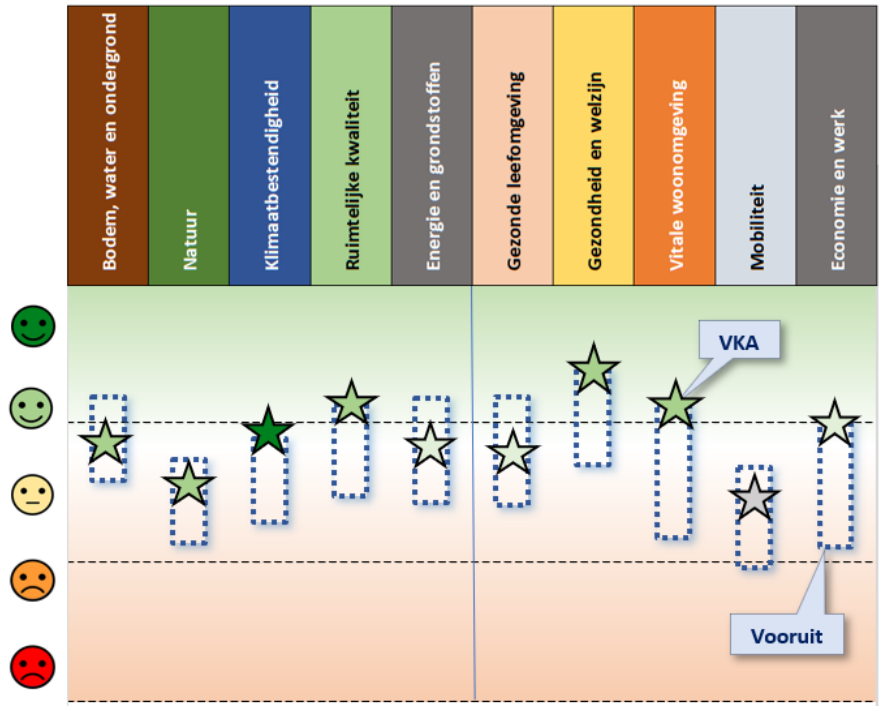

Figuur 0.5: Samenvattingsgrafiek VKA (voorkeursscenario omgevingsvisie) en scenario Vooruit met Barneveld

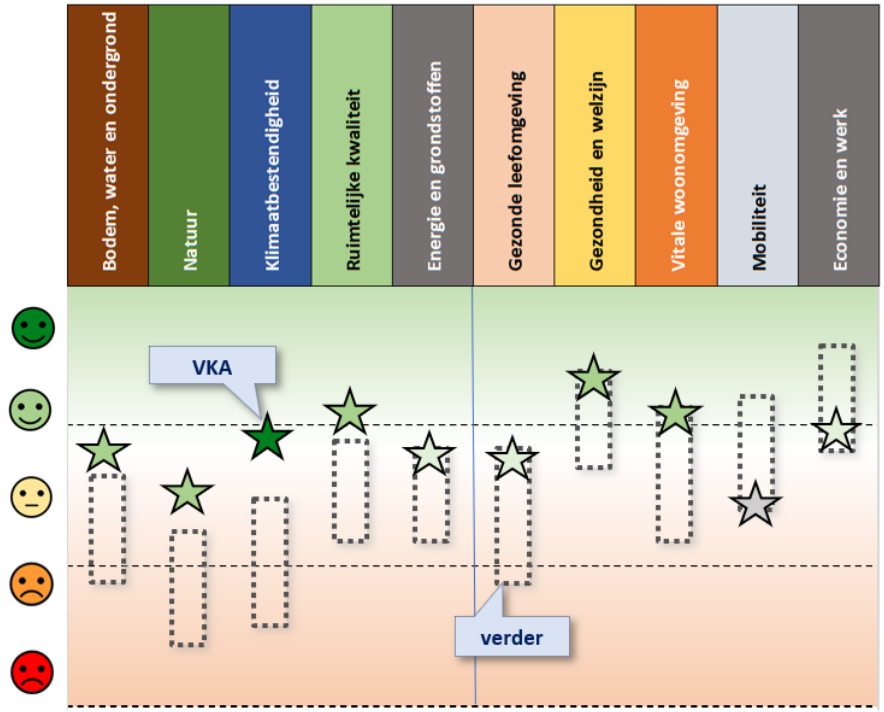

Figuur 0.6: Samenvattingsgrafiek VKA (voorkeursscenario omgevingsvisie) en scenario Verder met Barneveld

Doorwerking in het omgevingsbeleid

De Omgevingswet introduceert een beleidscyclus met vier fasen: beleidsontwikkeling, beleidsdoorwerking, uitvoering en terugkoppeling. De omgevingsvisie vormt de basis, waarna uitwerking plaatsvindt in thematische en gebiedsgerichte programma's. Het omgevingsplan vertaalt deze beleidsdoelen naar juridisch bindende regels en kaders.

Voor gemeente Barneveld wordt geadviseerd om gebiedsgerichte programma's op te stellen voor onder andere de Veluwe, Kootwijkerbroek, Barneveld, Voorthuizen en De Glind. Daarnaast wordt een programma mobiliteit aanbevolen om verschillende ambities te bundelen.

Monitoring is essentieel om de voortgang van beleidsambities te bewaken en bij te sturen. Een helder raamwerk is nodig om indicatoren, verantwoordelijkheden en datagebruik vast te leggen. De gemeente dient bestaande monitoringsprogramma's te benutten en monitoring te integreren in beleidsprocessen, bijvoorbeeld via dashboards of een leefomgevingsfoto die periodiek wordt bijgewerkt.

Wisselwerking tussen OER en omgevingsvisie

Tussen 2022 en 2025 vond er regelmatig interactie plaats tussen OER en omgevingsvisie. Dit gebeurde op verschillende manieren. Allereerst sloten de auteurs van het OER af en toe aan in het projectteam-omgevingsvisie, voor presentatie van mer-bevindingen, reflectie en discussie. Hiernaast heeft de beoordeling van de twee toekomstscenario's voor input gezorgd die gebruikt is bij het opstellen van het voorkeursalternatief en is in november 2023 het eerste concept-voorkeursalternatief al vanuit de mer bekeken. Hierbij is door de OER-auteurs een memo 'Aandachtspunten voorkeursscenario' opgesteld. Het projectteam heeft deze memo voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie kunnen gebruiken. Begin 2025, kort voor de afronding van de ontwerp-omgevingsvisie, is ten slotte in twee overleggen expliciet ingegaan op de gebiedsgerichte uitwerkingen in de omgevingsvisie. Hierbij is vanuit mer-perspectief gekeken naar inhoud en onderbouwingen. Er is aangestipt waar knelpunten zaten en extra duiding nodig was.

Aandachtspunten

Kijkend naar de inhoudelijke beschouwingen en de doorwerking in het omgevingsbeleid, is dit OER afgesloten met enkele aandachtspunten voor verdere uitwerking van de omgevingsvisie. Dit zijn de belangrijkste aandachtspunten:

Aandachtspunten voor doorwerking in het omgevingsbeleid

1. Ontwikkeling van een afwegingskader

- Stel een duidelijk en toepasbaar afwegingskader op voor ruimtelijke ontwikkelingen, met meetbare doelen en prestatie-indicatoren. Dit waarborgt beleidscontinuïteit en doelgerichte besluitvorming.

2. Gebiedsgerichte programma's

- Werk specifieke programma's uit voor gebieden met complexe opgaven, zoals bijvoorbeeld de Veluwe, De Glind, Barneveld, Voorthuizen en eventueel (buitengebied) Kootwijkerbroek en Stroe, om ruimtelijke en economische ontwikkelingen samenhangend te benaderen.

3. Programma mobiliteit

- Breng meer samenhang in de mobiliteitsambities door middel van een apart programma.

Mer-inhoudelijke aandachtspunten

4. Bodem en water in ruimtelijke planning

- Geef concretere invulling aan de afweging tussen verstedelijking en waterbeheer, met name bij beekdalen, en werk samen met het waterschap aan een gezamenlijke visie.

5. Consistentie tussen deelgebieden

- Let op potentiële tegenstrijdigheden, zoals het ontmoedigen van nieuwe bezoekers op de Veluwe terwijl functieverandering en uitbreiding van voorzieningen wel mogelijk blijven. De visie biedt echter handvatten voor het verbeteren van de milieusituatie hier, maar dit kan een aandachtspunt blijven.

6. Gebiedsspecifiek functieveranderingsbeleid

- Voorkom ruimtelijke versnippering en ongewenste ontwikkelingen door per gebied duidelijke richtlijnen te stellen voor functiewijzigingen, landgoedontwikkeling en recreatie.

7. Onderbouwing van uitbreiding woningen en bedrijven

- Motiveer bij verdere uitwerking van de visie de uitbreidingsplannen concreet, bijvoorbeeld in Stroe, Garderen en Harselaar, om rekening te houden met ecologische en ruimtelijke effecten op passend detailniveau.

8. Adaptiviteit in beleid

- Houd rekening met externe factoren zoals Defensieactiviteiten, stikstofbeleid, nationale woningbouwsturing en netcongestie en ontwikkel strategieën om hier flexibel op in te spelen.

9. Mitigatie van negatieve effecten van landbouw

- Het is onvoldoende duidelijk of de maatregelen omtrent de landbouw tot de beoogde verbetering van gezondheid, natuur en bodem zorgen. Stel daarom bij verdere uitwerking concretere kaders vast om negatieve gezondheidseffecten van intensieve landbouw te beperken en meetbare reductiedoelen te formuleren.

Conclusie

Het voorkeursscenario voor de ontwikkeling van Barneveld richt zich op een duurzame balans tussen klimaat, economie en de gezondheid van haar inwoners. De gemeente zet stappen richting een toekomstbestendige leefomgeving, met (deels) vernieuwde rol voor de veehouderij. Tegelijkertijd wordt gezorgd voor werkgelegenheid en economische kansen. Naast economische ontwikkeling staat de gezondheid en het sociale welzijn van de inwoners centraal, met aandacht voor een gezonde fysieke leefomgeving en een sterke sociale samenhang.

Dit voorkeursscenario biedt een realistisch perspectief, maar bij verdere uitwerking zijn concretisering en onderbouwing nodig om negatieve effecten te beperken en daadwerkelijk juiste keuzes te maken. Dit kan gebeuren in de volgende fase, waarin de visie wordt vertaald naar (thematische en gebiedsgerichte) programma's. Daarbij is het van belang om een integraal afwegingskader te hanteren (zie aandachtspunt 1), zodat beleidskeuzes meetbaar worden en bijdragen aan de lange termijnambities van de gemeente. Ook samenwerking met regionale en landelijke partijen blijft essentieel om tot duurzame oplossingen te komen, vooral op het gebied van stikstofreductie, woningbouw en energievoorziening.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De Omgevingswet komt eraan. Met de invoering van de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ordening vereenvoudigen en samenvoegen. Een van de instrumenten van deze nieuwe wet is de omgevingsvisie, de vervanger van de structuurvisie.

De gemeente Barneveld is bezig met het opstellen van de omgevingsvisie. De omgevingsvisie schetst op hoofdlijnen het beleid ten aanzien van de leefomgeving. De omgevingsvisie is geen blauwdruk voor de toekomst, maar bepaalt wel de koers. Hiermee stelt de gemeente kaders voor toekomstige ontwikkelingen. De gemeente wil bij het opstellen van deze kaders de impact die de visie heeft op de fysieke leefomgeving mee laten wegen. Hiervoor is het voorliggend omgevingseffectrapport (OER) opgesteld. In dit rapport is de omgevingsvisie van Barneveld beoordeeld op de te verwachten impact op de leefomgeving.

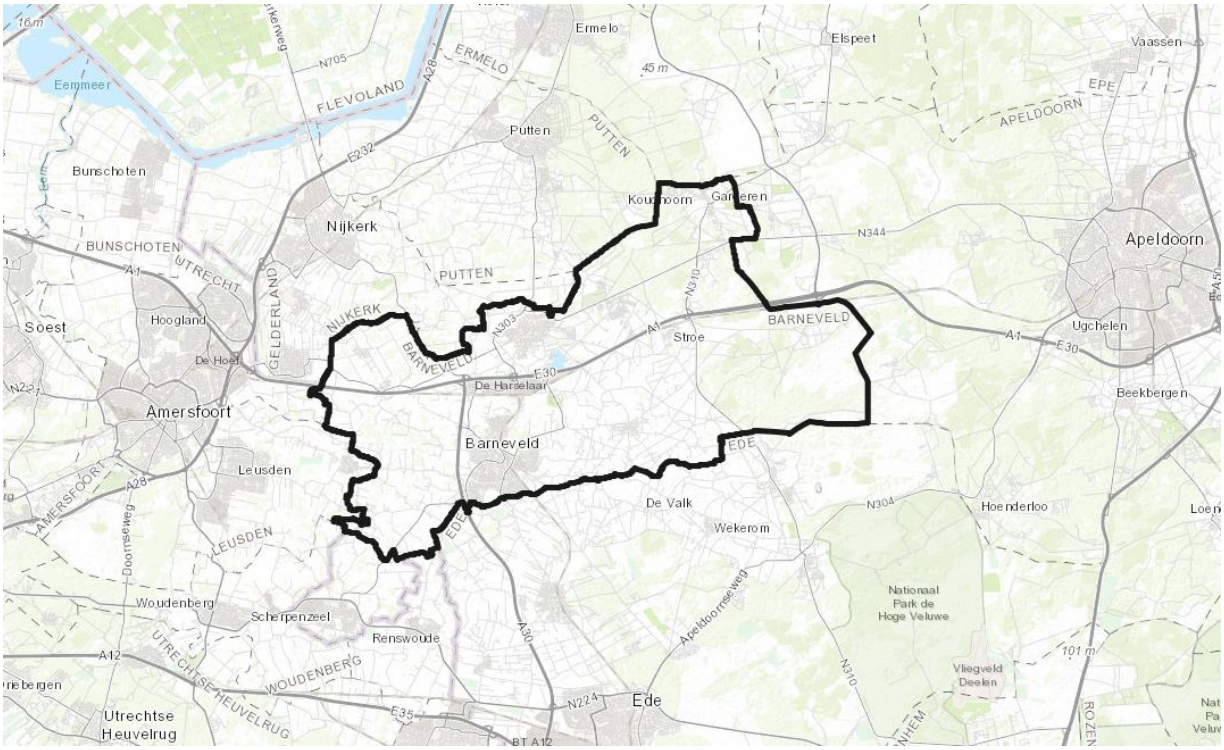

Figuur 1.1: Gemeente Barneveld

1.2 Proces naar de Omgevingsvisie

In het proces naar de omgevingsvisie heeft de gemeente Barneveld twee scenario's opgesteld, waarin vijf thema's centraal staan. De twee scenario's zijn onderscheidend en bieden per thema bouwstenen voor de uiteindelijke omgevingsvisie, als koers voor de ontwikkeling van de gemeente in de komende twintig jaar. Door onderzoek en gesprek is bepaald wat per scenario bijdraagt aan de aanpak van opgaven én hoe zich dat verhoudt tot belangen, wensen en behoeften. Zo is samen met inwoners, ondernemers en andere Barneveldse stakeholders, een richting geformuleerd.

1.3 De mer-procedure

De procedure van de milieueffectrapportage (mer) voor de Omgevingsvisie van de gemeente Barneveld is een zorgvuldig proces dat is ontworpen om milieubelangen volledig te integreren in de besluitvorming. Deze procedure, nu onderdeel van de Omgevingswet die sinds 1 januari 2024 van kracht is, speelt een cruciale rol bij

het waarborgen dat de keuzes die gemaakt worden in de Omgevingsvisie, zowel de fysieke leefomgeving als het milieu in hun geheel in beschouwing nemen.

Wetgeving en kader

Voorheen was de mer-procedure vastgelegd in de Wet milieubeheer, specifiek in hoofdstuk 7. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn de regels rond de mer verplaatst naar afdeling 16.4 van de Omgevingswet en hoofdstuk 11 van het Omgevingsbesluit. Deze nieuwe wetgeving markeert een verschuiving van een focus op het milieu alleen, naar een bredere focus die de gehele fysieke leefomgeving omvat. Dit betekent dat de impact van keuzes in de Omgevingsvisie niet alleen beoordeeld wordt op milieueffecten, maar ook op de wijze waarop ze de leefomgeving als geheel beïnvloeden. Vandaar dat dit rapport een omgevingseffectrapport heet. Een milieueffectrapport (MER) richt zich specifiek op het beoordelen van de milieueffecten van een plan of project, zoals luchtkwaliteit en biodiversiteit. Een omgevingseffectrapport (OER) daarentegen heeft een bredere scope en beoordeelt naast milieueffecten andere aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals ruimtelijke kwaliteit, gezondheid, en sociale impact.

Start van de mer-procedure

De mer-procedure begon officieel met de publicatie van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Deze notitie heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen, waarbij belanghebbenden de mogelijkheid hebben gekregen om te reageren op de voorgestelde reikwijdte en het detailniveau van het omgevingseffectrapport (OER). Deze reacties en adviezen zijn vervolgens gebruikt bij het opstellen van dit OER.

Stappen in de mer-procedure

De procedure omvat verschillende stappen, die elk gericht zijn op het zo vroeg mogelijk en zo volledig mogelijk integreren van milieu- en omgevingsbelangen in de planvorming. De eerste stap in het proces is het opstellen van een zogenaamde ‘leefomgevingsfoto’. Deze foto geeft een gedetailleerd beeld van de huidige stand van zaken in de fysieke leefomgeving, inclusief milieuaspecten. Vervolgens worden verschillende toekomstperspectieven ontwikkeld en beoordeeld om de mogelijke gevolgen van verschillende beleidskeuzes te analyseren. Deze perspectieven dienen als basis voor de keuzes die gemaakt worden in de Omgevingsvisie.

De beoordelingsstappen in het OER worden uitgevoerd met behulp van één beoordelingskader, dat de gehele scope van de fysieke leefomgeving representeert. Dit kader is ontworpen om de milieueffecten en de effecten op de fysieke leefomgeving te analyseren en om aanbevelingen te doen voor monitoring en evaluatie. Tijdens alle fasen van het OER-traject wordt hetzelfde beoordelingskader gebruikt.

Inzage en Toetsing

Na de terinzagelegging van het ontwerp OER en de ontwerp Omgevingsvisie, wordt er wederom de mogelijkheid geboden voor inspraak. Dit is een belangrijk onderdeel van de procedure. Tijdens deze fase geeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) een toetsingsadvies over het OER. Dit advies is essentieel, omdat het zorgt voor een onafhankelijke toetsing van de inhoud en de reikwijdte van het OER.

Afsluiting van de mer-procedure

De mer-procedure wordt afgerond met de vaststelling van de Omgevingsvisie door het bevoegd gezag, waarbij de resultaten van de terinzagelegging en het toetsingsadvies van de Commissie mer worden betrokken. Dit besluit markeert het einde van de formele mer-procedure, maar het begin van de implementatiefase van de Omgevingsvisie.

Passende Beoordeling

Een belangrijke component van de mer-procedure is de Passende beoordeling, die vereist is wanneer niet kan worden uitgesloten dat de Omgevingsvisie significante gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden. Deze beoordeling onderzoekt de mogelijke impact van de visie op beschermde natuurgebieden. Afhankelijk van de aard en omvang van de potentiële impact, kan de Passende beoordeling variëren in complexiteit. Vanwege de ligging van Natura 2000-gebied(en) in en net buiten de gemeente is er een Passende beoordeling bij de Omgevingsvisie uitgevoerd.

1.4 Doel van het OER

Dit omgevingseffectrapport (OER) heeft als doel om het omgevingsbelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming rondom de omgevingsvisie. In het OER zijn de twee toekomstscenario's en de uiteindelijke keuzes uit de omgevingsvisie beoordeeld en is inzichtelijk gemaakt wat de impact van de visie is op de leefomgeving. Het resultaat is dat het OER aanbevelingen biedt om de omgevingsvisie verder aan te scherpen en handvatten biedt voor de verdere uitwerking van de visie. Op deze manier ondersteunt het OER het besluitvormingsproces rondom de omgevingsvisie.

1.5 Leeswijzer

Dit OER bestaat uit zeven hoofdstukken. Naast deze inleiding zijn dat:

- Hoofdstuk 2: een toelichting op de aanpak van dit OER
- Hoofdstuk 3: de beschrijving en beoordeling van de huidige situatie en de referentiesituatie (leefomgevingsfoto)
- Hoofdstuk 4: de beoordeling van de toekomstscenario's
- Hoofdstuk 5: de beoordeling van het voorkeursalternatief (de omgevingsvisie)
- Hoofdstuk 6: doorwerking in het omgevingsbeleid
- Hoofdstuk 7: conclusie

2. Methodiek

Dit OER bestaat uit drie bouwstenen:

1. De beoordeling van de referentiesituatie (Leefomgevingsfoto). In de leefomgevingsfoto wordt de huidige en toekomstige staat van de leefomgeving inzichtelijk gemaakt.
2. De beoordeling van de twee toekomstscenario's (strategische impactbeoordeling).
3. De beoordeling van de uiteindelijke keuzes uit de omgevingsvisie.

De bouwstenen zijn de hoofdonderdelen van dit OER. In dit hoofdstuk zijn de drie hoofdonderdelen toegelicht. Op Figuur 2.1 zijn de drie bouwstenen verder uitgelicht.

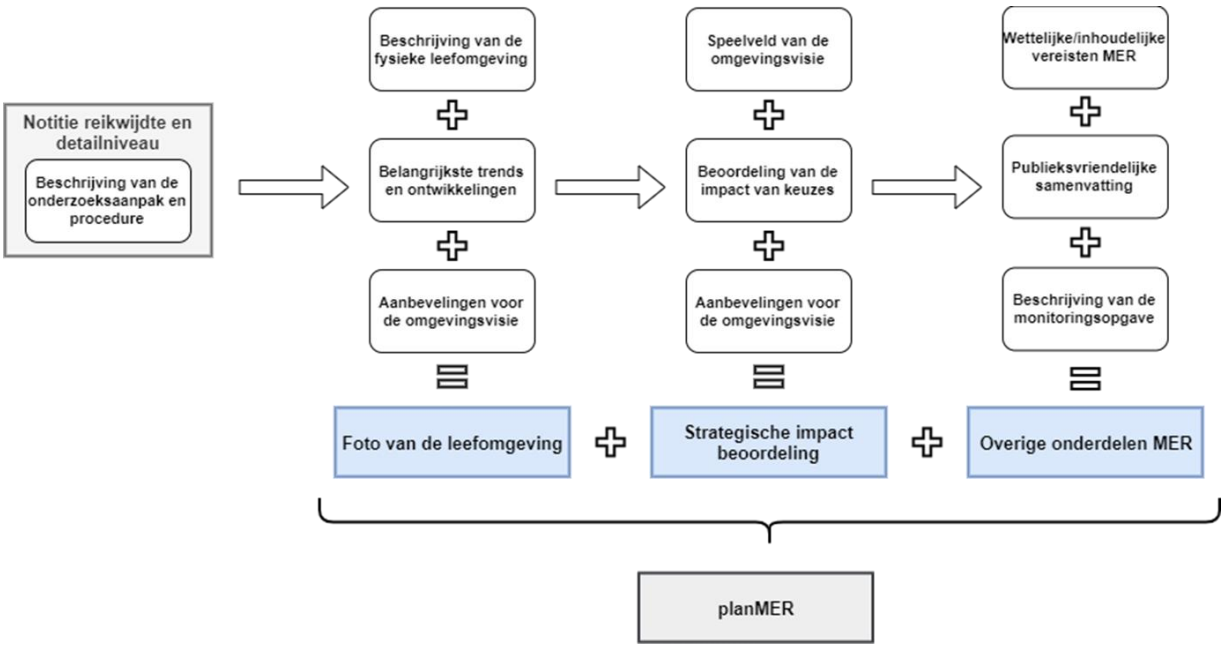

Figuur 2.1: Bouwstenen van het OER

2.1 Onderzoeksopzet

2.1.1 Omgevingsvisie

Voor het opstellen van de omgevingsvisie heeft de gemeente Barneveld verschillende stappen doorlopen. Figuur 2.2 geeft globaal de stappen van de totstandkoming van de omgevingsvisie weer.

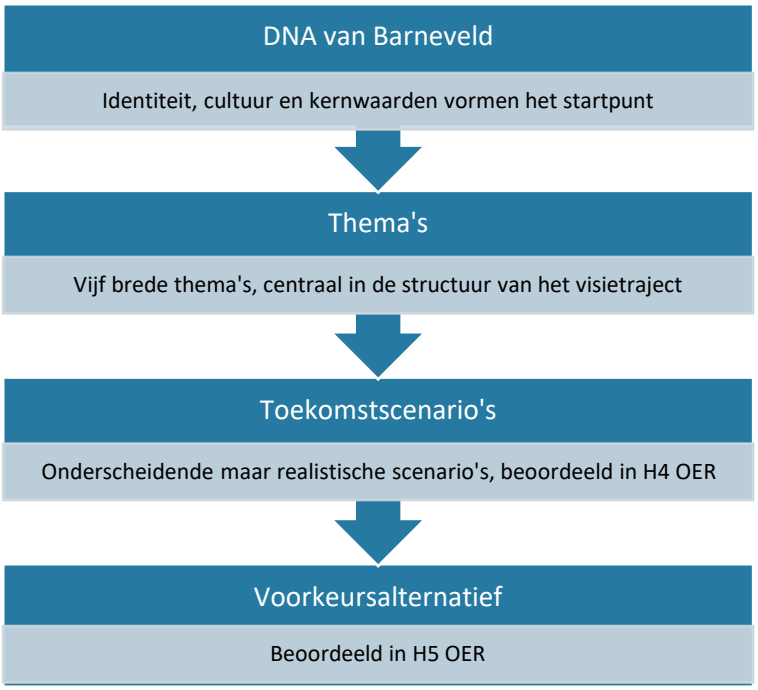

Figuur 2.2: Stappen totstandkoming omgevingsvisie Barneveld

DNA van Barneveld

De identiteit, cultuur en kernwaarden vormen het DNA van Barneveld. Het DNA bepaalt wat voor gemeente Barneveld is én wil zijn in 2040. De gemeente Barneveld heeft een rijk DNA met negen unieke dorpskernen. Elke kern draagt trots bij aan de veelkleurigheid, actieve mentaliteit en ondernemingsgeest van de gemeente. In 2040 streven de dorpskernen individueel en gezamenlijk naar een bloeiende toekomst. De directe wisselwerking met het Barnevelds DNA staat centraal in het proces, waarbij er zowel aandacht is voor het gemeenschappelijke als het eigen karakter van elke kern.

Thema's

De omgevingsvisie volgt uit de aanpak van de opgaven in de leefomgeving, gevormd door diverse ontwikkelingen, zoals economische groei, klimaatverandering en bevolkingsgroei. Hieruit heeft de gemeente Barneveld vijf brede thema's gedestilleerd. Daarbij wordt de veelzijdige leefomgeving omarmd, inclusief de identiteit van Barneveld. De thema's vormen de centrale structuur in het proces van de totstandkoming van de omgevingsvisie. Dit zijn de vijf thema's:

- Gezond en natuurlijk Barneveld
- Prettig leven in vitale dorpen
- Ruimte voor ondernemerschap
- Waardevol landelijk gebied
- Bereikbaar nu en in de toekomst

Toekomstscenario's

De gemeente Barneveld heeft twee toekomstscenario's voor 2040 uitgewerkt. Deze toekomstscenario's laten zien hoe de gemeente met de opgaven om kan gaan. Het zijn onderscheidende maar realistische scenario's om het gesprek over te voeren. Scenario 1 is '**Vooruit met Barneveld**'; scenario 2 is '**Verder met Barneveld**'. De toekomstscenario's zijn in paragraaf 4.1 uitgebreider toegelicht.

Voorkeursalternatief

Het voorkeursalternatief weerspiegelt de keuzes die uiteindelijk in de omgevingsvisie worden gemaakt.

2.1.2 OER

Parallel aan het proces van de totstandkoming van de omgevingsvisie zijn de hoofdstukken van dit OER geschreven. Dat heeft ertoe geleid dat bevindingen van dit OER tijdens het vormen van de omgevingsvisie meegenomen zijn. In Figuur 2.3 is te zien hoe het OER, naast de voor de omgevingsvisie gezette stappen, vorm heeft gekregen.

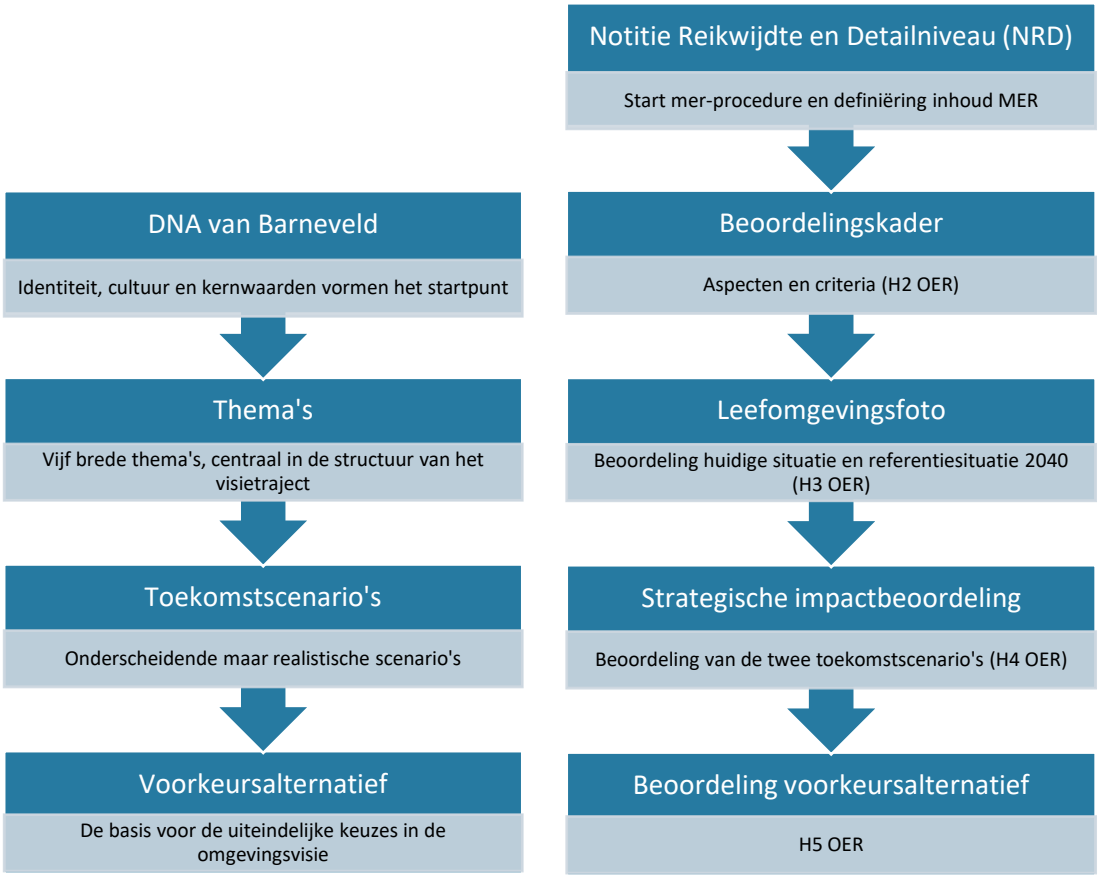

Figuur 2.3: Stappen totstandkoming omgevingsvisie Barneveld en relatie OER

De stappen van de omgevingsvisie en het OER bestaan naast elkaar. Er bestaan wel verbanden tussen de verschillende stappen. Zo vallen de vijf thema's van de omgevingsvisie op hun eigen manier binnen het beoordelingskader. In de laatste twee stappen van beide trajecten is de interactie het grootst. De toekomstscenario's en het voorkeursalternatief zijn in dit OER beoordeeld. Die beoordelingen hebben geleid tot aanbevelingen en waar nodig aanscherpingen van de omgevingsvisie. Daardoor was er sprake van een iteratief proces.

Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

De gemeente Barneveld heeft een NRD opgesteld. Het opstellen van een NRD is de eerste stap in de mer-procedure. In de NRD zijn de reikwijdte en het detailniveau van het onderzoek voor het op te stellen OER bepaald. Ook zijn betrokkenen hierdoor geïnformeerd over het uit te voeren milieuonderzoek en is hen de gelegenheid geboden om een reactie in te dienen over de aanpak van de mer De NRD kan gezien worden als een soort plan van aanpak voor de rest van de mer-procedure.

Beoordelingskader

Bij de mer is het gebruikelijk om aan de voorkant aan te geven op welke aspecten de (beoogde) ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving worden beoordeeld. In de NRD zijn de doelstellingen voor het beoordelingskader uiteengezet. Op basis daarvan is het beoordelingskader (zie paragraaf 2.2) van dit OER verder uitgewerkt.

Leefomgevingsfoto
De Leefomgevingsfoto vormt de eerste bouwsteen van dit OER (hoofdstuk 3). In de Leefomgevingsfoto zijn de huidige staat en de referentiesituatie (2040, met een doorkijk naar 2050) beschreven. Dat is gebeurd op basis van openbare data. Op basis van de Leefomgevingsfoto kan worden bepaald wat er goed gaat, waar er ruimte voor verbetering is en welke uitdagingen moeten worden aangepakt. Daarnaast zijn trends en ontwikkelingen voor de toekomst uiteengezet. Zo wordt duidelijk waar op termijn knelpunten ontstaan en ontstaat zicht op hoe de gemeente Barneveld zich, zonder de invloed van een omgevingsvisie, tot 2040/2050 ontwikkelt.

Strategische impactbeoordeling
De beoordeling van de twee toekomstscenario's leidt tot een inzicht in de effecten die de twee uiterste beleidskeuzes hebben. Zo zijn de hoeken van het speelveld van de te maken keuzes voor de omgevingsvisie in beeld gebracht. Op basis hiervan zijn aanbevelingen voor het vormen van een voorkeursalternatief gedaan.

Beoordeling voorkeursalternatief
Het voorkeursalternatief is in twee stappen beoordeeld. Allereerst is beredeneerde beoordeling per aspect gegeven. Zo kan de beoordeling vergeleken worden met die van de referentiesituatie en de toekomstscenario's. Daarnaast is een integrale beoordeling van het voorkeursalternatief opgenomen.

2.2 Beoordeling van de referentiesituatie

De eerste stap in het OER is het beoordelen van de referentiesituatie. De referentiesituatie is de toekomstige situatie (2040, met een doorkijk naar 2050), zonder de gevolgen van het beleid van de omgevingsvisie. Door de keuzes en het beleid van de omgevingsvisie af te zetten tegen de referentiesituatie wordt duidelijk wat de impact van de omgevingsvisie is op de leefomgeving. In het referentiekader hieronder zijn tien thema's uit de (fysieke) leefomgeving opgenomen. Ieder thema kan worden uitgesplitst in enkele aspecten.

Tabel 2.1: Beoordelingsaspecten en -criteria

Aspect	Criterium
Bodem, water en ondergrond	Bodemkwaliteit
	Oppervlaktewater
	Grondwater
Natuur	Natuurgebieden
	Biodiversiteit
	Groene woonomgeving
Klimaatbestendigheid	Wateroverlast
	Droogtestress
	Hittestress
Ruimtelijke kwaliteit	Landschap
	Cultuurhistorie
	Archeologie
Energie en grondstoffen	Energiegebruik
	Duurzame energieopwekking
	CO2-uitstoot
	Circulariteit
Gezonde leefomgeving	Luchtkwaliteit
	Geluid
	Geur
	Omgevingsveiligheid
Gezondheid en welzijn	Sociale cohesie
	Sociale inclusiviteit
	Sociale veiligheid
	Sport en bewegen
	Gezonde levensstijl
Vitale woonomgeving	Woningvoorraad
	Voorzieningenniveau
	Leefbaarheid
Mobiliteit	Autobereikbaarheid
	Ov-bereikbaarheid
	Langzaam verkeer (o.a. fiets- en wandelnetwerk)
	Verkeersveiligheid
Economie en werk	Werkgelegenheid
	Vestigingsklimaat
	Werklocaties
	Landbouw
	Toerisme en recreatie

In hoofdstuk 3, de Leefomgevingsfoto, is per thema een overzicht gegeven van het bestaand beleid, de huidige situatie en de trends en ontwikkelingen. Voor ieder thema is vervolgens een beoordeling gegeven in de vorm van een grafiek. Ook in die beoordeling is gekeken naar de huidige situatie en de trend die in de toekomst verwacht wordt. Het gaat bij de beoordeling om een kwalitatieve inschatting, waarbij binnen een thema alle aspecten over het algemeen even zwaar wegen. In de trendgrafiek, die de beoordeling visualiseert, wordt tot 2050 vooruitgekeken. Ontwikkelingen binnen de thema's en aspecten kennen over het algemeen namelijk een lange doorlooptijd.

In onderstaand voorbeeld is sprake van een negatieve trend: de situatie is de afgelopen 20 jaar verslechterd. Vervolgens wordt aan de hand van beschikbare data een prognose gemaakt voor de toekomstige situatie van een

aspect op basis van autonome ontwikkelingen. Onzekerheden vormen de aanleiding voor het gebruik van een bandbreedte. In onderstaand voorbeeld wordt de trend van de afgelopen jaren tot stilstand gebracht of kan de situatie nog licht verder verslechteren.

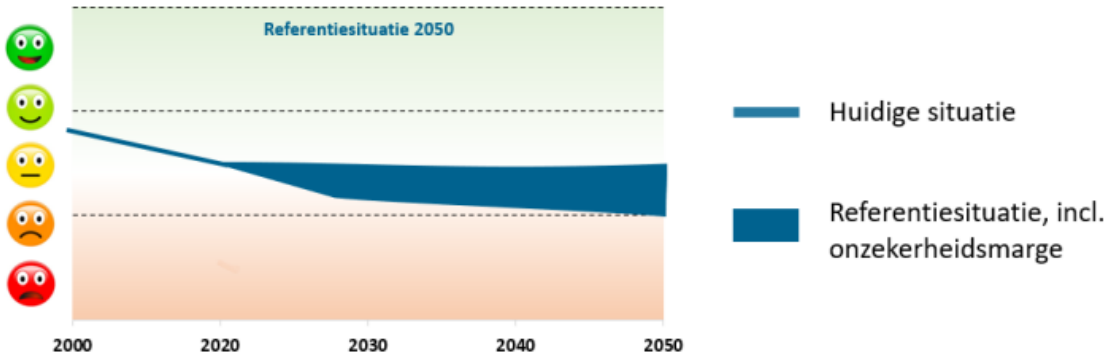

Figuur 2.4: Voorbeeld beoordeling trendgrafiek

In de volgende stap is de informatie van de afzonderlijke aspecten samengebracht in een overzicht. Hierin is per aspect de huidige situatie en de toekomstige situatie (met bandbreedte) weergegeven. Op Figuur 2.5 is hiervan een voorbeeld opgenomen. Zowel de huidige situatie als de referentiesituatie is gebaseerd op de analyse uit hoofdstuk 3, de Leefomgevingsfoto. De grafiek geeft de verwachte ontwikkeling tussen nu en 2040 weer, zonder invloed van een Omgevingsvisie.

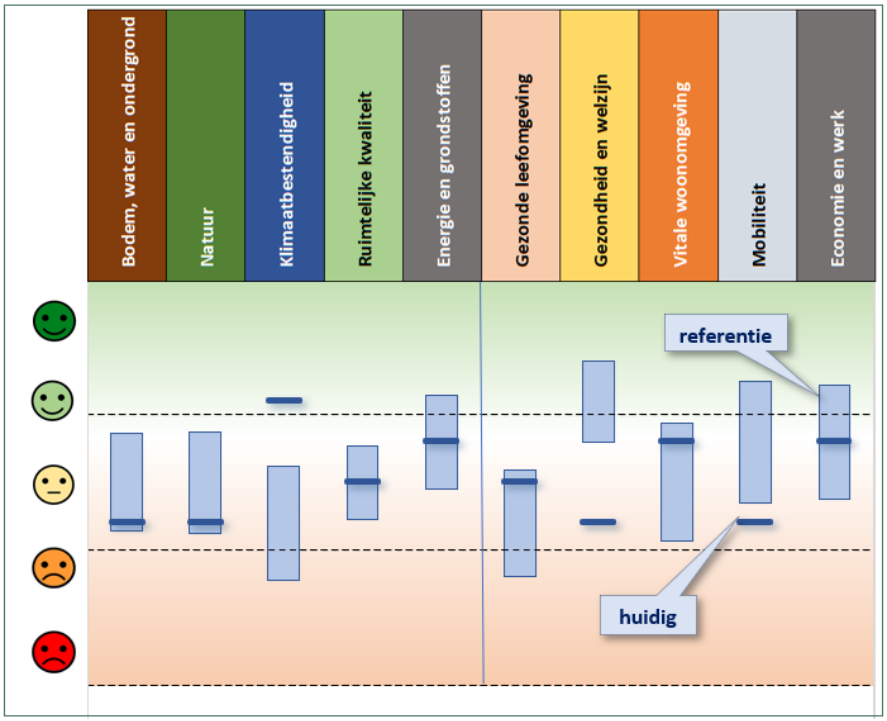

Figuur 2.5: Voorbeeld samenvattingsgrafiek huidige situatie en referentiesituatie 2040

2.3 Beoordeling van de toekomstscenario's

De twee toekomstscenario's zijn in hoofdstuk 4 ten opzichte van de referentiesituatie (2040) beoordeeld. Dat betekent dat een positief effect niet per se impliceert dat de staat van de leefomgeving bij de keuze voor dat scenario goed is en alle doelstellingen worden bereikt. Het gaat dan enkel om een verbetering ten opzichte van de referentiesituatie. De toelichting op de beoordeling van de referentiesituatie is te vinden in hoofdstuk 3, de Leefomgevingsfoto.

De beoordeling van de toekomstbeelden bestaat uit twee stappen. In de eerste stap is de beoordeling uitgevoerd aan de hand van de stoplichtmethode. Dit betekent dat per scenario op het niveau van de uitspraken (alle teksten) uit het document 'De toekomstscenario's'[1] is aangegeven hoe de referentiesituatie in het scenario verandert. Alle relevant geachte passages uit de scenario's zijn in twee omvangrijke tabellen in de bijlage opgenomen. Daarbij is per uitspraak, per aspect met kleuren aangegeven of het om een negatief of positief effect ten opzichte van de referentiesituatie gaat, of dat de passage een neutraal effect of aandachtspunt betreft. Waarom passages positieve of negatieve beoordelingen hebben gekregen, is in de vakken van de tabel beargumenteerd. Kijkend naar de neutrale beoordelingen zijn er over het algemeen twee typen: beoordelingen die geen positief of negatief effect op het aspect hebben en beoordelingen die zowel een positief als een negatief effect op elkaar hebben. Uitspraken zonder effect zijn in de tabel wit/leeg gelaten. Uitspraken met een positief én een negatief effect zijn als aandachtspunt opgenomen. Deze uitspraken zijn in de tabel geelgekleurd en toegelicht. Ook uitspraken die andere aandachtspunten of risico's bevatten zijn geel weergegeven.

Tabel 2.2: Typen beoordelingen stoplichtmethode

Negatief effect t.o.v. referentiesituatie
Aandachtspunt of risico
Positief effect t.o.v. referentiesituatie
Geen of neutraal effect

Omdat de uitspraken afkomstig zijn uit het gemeentelijke document, is er in de tabellen in de bijlagen af en toe gebruikgemaakt van de we-vorm. Daar verwijst 'we' dus naar de gemeente Barneveld. Daarnaast zijn alle uitspraken gekoppeld aan de **vijf thema's** die in het document 'De toekomstscenario's' centraal staan:

- *Gezond en natuurlijk Barneveld*
- *Prettig leven in vitale dorpen*
- *Ruimte voor ondernemerschap*
- *Waardevol landelijk gebied*[2]
- *Bereikbaar nu en in de toekomst*

Sommige uitspraken zijn aan meer dan één thema te koppelen. Dan is die kanttekening bij de uitspraak geplaatst. In de tabel zijn de uitspraken die bij meerdere thema's passen maar bij één thema weergegeven, om dubbelingen te voorkomen. Voor de beoordeling maakt dat niet uit. Uiteindelijk is er namelijk op het niveau van de tien beoordelingsaspecten beoordeeld – en niet op het niveau van de vijf thema's uit 'De toekomstscenario's.

De tabellen in de bijlage tellen een verschillend aantal uitspraken: 69 en 85. Daarvoor zijn twee redenen: allereerst tellen de twee scenario's in 'De toekomstscenario's' niet precies evenveel uitspraken. Niet iedere uitspraak uit het ene scenario kent een 'tegenuitspraak' in het andere scenario. Ten tweede zijn, wanneer dat de beoordeling niet beïnvloedde, af en toe uitspraken samengevoegd. Om een vertekend beeld te voorkomen, is in de weergave van de verdeling van uitspraken niet met absolute aantallen, maar met percentages gewerkt.

In paragraaf 4.2 zijn samenvattingen van de twee tabellen uit de bijlage opgenomen. In die tabellen zijn niet de uitspraken uit de scenario's, maar vijf korte samenvattingen opgenomen en beoordeeld. Het gaat om samenvattingen per thema uit 'De toekomstscenario's. Zo ontstaat een uitgebreid (bijlage) en een compacter (paragraaf 4.2) beeld van wat de keuze voor een scenario voor de aspecten van de leefomgeving betekent.

[1] De toekomstscenario's, Gemeente Barneveld. November 2022.

[2] Dit thema is later hernoemd. In *De toekomstscenario's* is het 'Topregio toekomstgerichte landbouw' genoemd.

In stap 2 zijn de scenario's in zijn geheel vergeleken met de referentiesituatie. Kijkend naar het aantal negatieve effecten, positieve effecten en aandachtspunten, is op het niveau van de aspecten bepaald hoe het scenario de referentiesituatie beïnvloedt. Dat leidt per scenario tot een grafiek, zoals die in Figuur 2.6 is weergegeven. In de grafiek zijn per aspect de referentiesituatie en de situatie uit het scenario, met bandbreedte, inzichtelijk gemaakt. Zo ontstaat een helder beeld van hoe het scenario zich tot de referentiesituatie verhoudt.

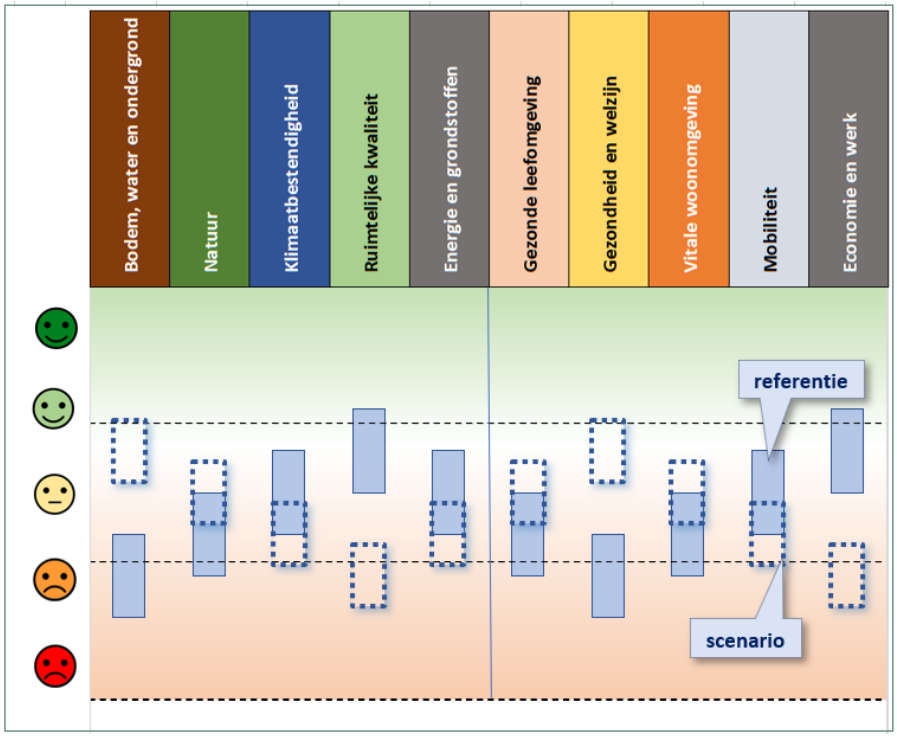

Figuur 2.6: Voorbeeld samenvattingsgrafiek scenario t.o.v. referentiesituatie 2040

De samenvattingsgrafieken zijn het resultaat van zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve analyse. In de tabellen uit stap 1 zijn de uitspraken uit de scenario's namelijk kwantitatief inzichtelijk gemaakt. Dat houdt in dat er per aspect te zien is hoeveel positieve effecten, negatieve effecten en aandachtspunten er gemarkeerd zijn. Die aantallen vormen de basis van de argumentatie voor de positionering van het scenario in de samenvattingsgrafiek. Hoe groter het aantal positieve effecten is (ten opzichte van de negatieve), hoe positiever het scenario ten opzichte van de referentiesituatie is beoordeeld. Een groot aantal aandachtspunten kan tot twee zaken leiden. Allereerst bevatten aandachtspunten in veel gevallen risico's, of indirecte, niet-concrete negatieve effecten. In dat geval beïnvloeden aandachtspunten de beoordeling van het scenario negatief. Ten tweede kunnen aandachtspunten voor onduidelijkheid richting 2040 zorgen. Als dat zo is, leidt dat tot een vergroting van de bandbreedte van de beoordeling van het scenario.

Het aantal positieve effecten, negatieve effecten en aandachtspunten is niet één op één te vertalen naar de beoordeling in de samenvattingsgrafiek. Drie keer zoveel positieve effecten betekent dus niet dat de beoordeling drie keer zo goed is. Hoewel de kwantificering van de effecten tot de eerste aanzet van de beoordeling leidt, is de precieze beoordeling van een aspect in de samenvattingsgrafiek het resultaat van expert judgement. Daarbij is een kwalitatieve duiding aan de uitspraken gegeven.

2.4 Beoordeling van het voorkeursalternatief

Het voorkeursalternatief is in twee stappen beoordeeld. Allereerst is beredeneerde beoordeling per aspect gegeven. Zo kan de beoordeling vergeleken worden met die van de referentiesituatie en de toekomstscenario's. Daarnaast is een beknopte integrale beoordeling van het voorkeursalternatief opgenomen.

In deze paragraaf is het voorkeursalternatief beoordeeld aan de hand van de tien aspecten uit het beoordelingskader. Bij ieder aspect zijn eerst samenvattend de belangrijkste positieve effecten en

aandachtspunten uiteengezet. Daarna zijn deze toegelicht en volgt een beargumenteerde beoordeling, van zeer negatief tot zeer positief.

Hierbij is vooral op de belangrijkste kansen en risico's gefocust. Er is hier minder diepgaand op de criteria gefocust dan bij de beoordeling van de toekomstperspectieven, omdat daar de range aan potentiële omgevingseffecten al uiteengezet is. In hoofdstuk 6 en 7 is ingegaan op hoe kansen en risico's behandeld kunnen worden met het oog op verdere uitwerking van de omgevingsvisie – zowel inhoudelijk als procedureel.

In de figuren van paragraaf 5.3 is te zien hoe de beoordeling zich verhoudt tot de referentiesituatie en de twee in hoofdstuk 4 beoordeelde toekomstscenario's. De sterren geven de beoordelingen, gegeven in paragraaf 5.2, weer.

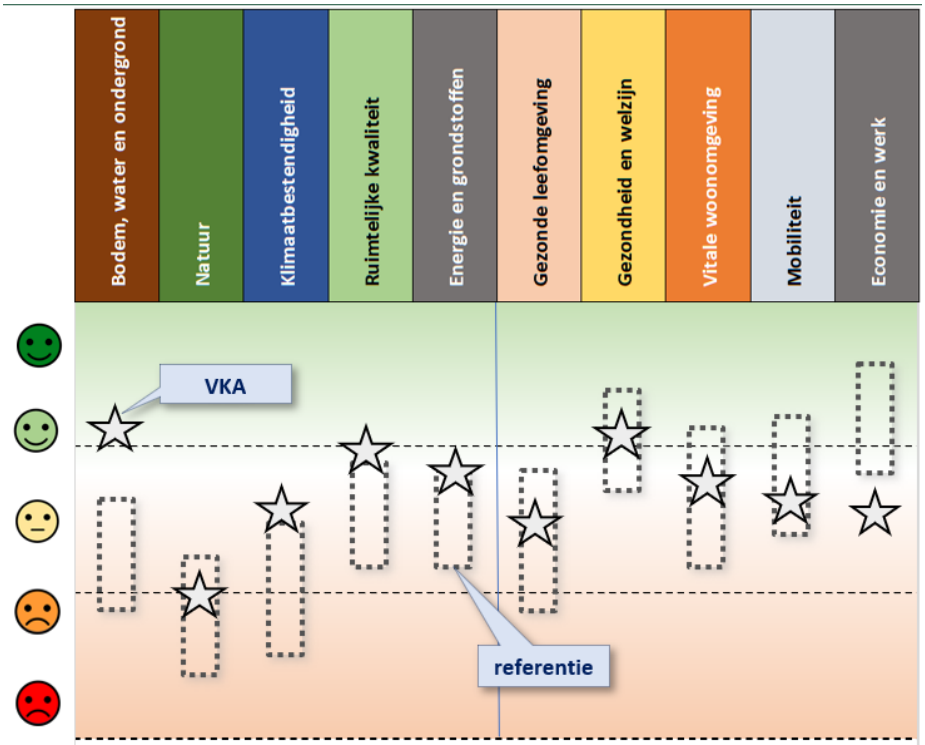

Figuur 2.7: Samenvattingsgrafiek voorbeeld-VKA (voorkeursalternatief) en voorbeeldreferentiesituatie 2040

2.5 Wisselwerking OER en omgevingsvisie

Het OER en de omgevingsvisie zijn parallel aan elkaar opgesteld. De inzichten uit het OER hebben bijgedragen aan het maken van keuzes voor de omgevingsvisie. In het OER zijn de milieu- en omgevingseffecten van de alternatieven en beleidsopties namelijk inzichtelijk gemaakt. Door dit parallel aan het participatieproces en de vorming van de omgevingsvisie te doen, snijdt het mes aan twee kanten. Ten eerste helpt het OER bij het maken van goede keuzes op het gebied van milieu en omgeving. Het OER levert namelijk (objectieve) argumentatie voor de keuzes in de omgevingsvisie. Ten tweede is het OER een kritische toets van deze omgevingsvisie. Het OER biedt in alle fasen van beleidsvorming aanbevelingen voor de aanscherping van de omgevingsvisie en geeft inzicht in de impact die de visie op de leefomgeving heeft.

3. Leefomgevingsfoto van Barneveld

De eerste stap van het OER is het schetsen van een goed beeld van huidige en toekomstige staat van de leefomgeving in de gemeente Barneveld. Hiervoor dient deze leefomgevingsfoto. Dit hoofdstuk geeft namelijk een overzicht van het bestaand beleid, de huidige situatie en de trends en ontwikkelingen. Dit is per thema en aspect (zoals in hoofdstuk 2 weergegeven) gedaan. Ieder thema is afgesloten met een beoordeling, in de vorm van een trendgrafiek.

3.1 Bodem, water en ondergrond

3.1.1 Inleiding, beoordelingskader en beleid

Het bodem en watersysteem vormt de letterlijke basis van alle menselijke activiteiten en het natuurlijk systeem. Het ruimtegebruik in de ondergrond neemt daarnaast ook steeds meer toe. Dit hoofdstuk gaat in op de situatie van de bodem, water en ondergrond van de gemeente Barneveld. Vooral bodem en water krijgen een steeds grotere rol in het Nederlandse beleid. De belangrijkste stukken zijn hier kort aangestipt. Zo moet bijvoorbeeld het beleid *Water en bodem sturend* ervoor zorgen dat het bodem- en watersysteem leidend is bij de ruimtelijke inrichting.[3]

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Bodem, water en ondergrond	Bodemkwaliteit	Een vitale bodem.	Tegengaan van verdroging, verzuring, verzilting en bodemdaling. Verhogen van organische stofgehalte van de bodem.
	Oppervlaktewater	Voldoende beschikbaar water, schoon en gezond water, ruimte voor water.	Voorkomen van nieuwe verontreinigingen. Waterkwaliteit verhogen. Tekorten en overlast/overstromingen voorkomen.
	Grondwater	Voldoende beschikbaar water, schoon water.	Voorkomen van nieuwe verontreinigingen. Waterkwaliteit verhogen. Tekorten voorkomen.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
Kaderrichtlijn Water	De Kaderrichtlijn Water (KRW, Europees Parlement en de Raad, 2000) is een Europese richtlijn die normeringen stelt voor de kwaliteit van wateren in Europa. De KRW omvat de bescherming van alle soorten water, het herstel van ecosystemen in en rond water, vermindering van vervuiling in waterlichamen en de garantie voor duurzaam watergebruik door particulieren en bedrijven. Het doel van de richtlijn is een 'goede toestand' voor alle wateren in Europa.
Ontwerp Nationaal Water Programma 2022-2027	Het Nationaal Water Programma 2022-2027 (NWP) is de opvolger van het Nationaal Waterplan 2016-2021. Hierin zijn de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en de uitvoering ervan omschreven. Het NWP is in maart 2022 vastgesteld. In het NWP zijn de volgende hoofdambities geformuleerd: - een veilige en klimaatbestendige delta; - een concurrerende, duurzame en circulaire delta; - een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur.
Regionaal waterprogramma 2021-2027	Het Regionaal waterprogramma heeft drie uitgangspunten: - Voorkomen is beter dan genezen: De provincie werkt aan herstel en het versterken van het bodem- en watersysteem met nieuwe functies.

[3] Kamerbrief over rol Water en Bodem bij ruimtelijke ordening, (demissionair) minister van Infrastructuur en Waterstaat, 25 november 2022.

	- Bij ontwikkelingen die een negatief effect hebben op het bodem- en watersysteem wordt verwacht dat initiatiefnemers maatregelen nemen om deze te beperken en/of te compenseren. - Bij uitdagingen wordt zo nodig gebruik gemaakt van een gebiedsgerichte aanpak. De provincie zet zoveel mogelijk in op samenwerking en het gebruik van nieuwe technieken.
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2026	In het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2026 zet de gemeente Barneveld haar visie uiteen voor de waterketen. Deze visie heeft verschillende speerpunten: - Stedelijk afvalwater: Afvalwater wordt afgevoerd uit de stedelijke omgeving. De trits Schoonhouden- Scheiden- Zuiveren wordt gevolgd. - Hemelwater: De gemeente, het waterschap en de perceeleigenaren hebben de gezamenlijke plicht om overtollig regenwater een plek te geven. De gemeente zet in op het ontvlechten van hemelwater. Daarbij worden aangelegen bedrijven en burgers betrokken, om doelmatig af te koppelen. De gemeente gebruikt de trits Vasthouden-Bergen-Afvoeren. - Grondwater: De gemeente kan en wil grondwater niet sturen. Wanneer er structurele problemen zijn wil de gemeente op lokaal niveau ingrijpen. - Stedelijk oppervlaktewater: Water wordt zoveel mogelijk lokaal vastgehouden en geborgen. Water is een belangrijk ordenend principe voor de ruimte. De gemeente streeft naar een goed functionerend en gezond watersysteem met een goede gebruiks- en belevingswaarde. - Klimaatadaptatie: We werken samen op regionaal niveau en pakken lokaal aan. In het Regionaal Adaptatie Plan (RAP) zijn vier speerpunten benoemd: (1) prettig wonen en werken, (2) aangenaam recreëren, (3) basisfuncties veiligstellen, (4) natuurlijk bodem- en watersysteem. - Duurzaamheid: Knelpunten bij het inrichten van de waterketen op het vlak van waterkwantiteit of -kwaliteit worden niet afgewenteld op aangrenzende gebieden of toekomstige generaties. - Samenwerken: De aanpak van water wordt samen met inwoners en bedrijven gedaan. Ook binnen de gemeentelijke organisatie en met andere overheden wordt samenwerking nagestreefd.
Blauwe Omgevingsvisie 2050 (BOVI2050)	Vinding van Waterschap Vallei en Veluwe. En is ontwikkeld in de geest van de nieuwe Omgevingswet. Met deze BOVI2050 zet het waterschap koers naar een duurzame samenleving waarbij water gezien wordt als een ordenend principe. Hierbij wordt er gewerkt vanuit vier thema's; - Waardevolle leefomgeving: Wij willen dat de kwaliteit en waarde van de leefomgeving in 2050 minstens zo goed is als die van nu, anno 2019. - Klimaatverandering: De gevolgen van klimaatverandering kunnen we alleen opvangen door de veerkracht van het natuurlijke bodem- en watersysteem te herstellen, evenals de verbinding tussen de stad en het omliggende landelijk gebied. - Circulaire economie: Waterschap Vallei en Veluwe wil in 2050 volledig circulair zijn. - Energietransitie: Waterschap Vallei en Veluwe wil graag bijdragen aan verduurzaming van de energieproductie- en gebruik in het eigen werkgebied. Hiernaast wil het waterschap in 2025 energieneutraal zijn en wil het de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi) inzetten als hubs voor waterstof, grondstoffen en duurzame energie.
Blauw Omgevingsprogramma 2022-2027 (BOP)	Het Blauw Omgevingsprogramma (BOP) 2022-2027 van Waterschap Vallei en Veluwe is het waterbeheerprogramma en is in november 2021 vastgesteld door het algemeen bestuur. Het BOP bevat vier gebiedsprogramma's voor de gebieden Noord Veluwe, Eemland, IJsselvallei, Eemland en Geldersevallei. Hierbij wordt gewerkt vanuit vijf thema's; - Waardevolle leefomgeving: Werken aan een waardevolle leefomgeving. - Klimaatverandering: Zorgen voor een klimaatbestendig watersysteem. - Energietransitie: Werken aan een klimaatpositieve samenleving. - Circulaire economie: Staan vooraan bij regionale circulaire economie. - Biodiversiteit: Versterken en streven naar natuurlijk water.

Regionaal Perspectief Landelijk Gebied Regio Foodvalley	Ook in dit regionale beleidsdocument wordt het belang van het bodem- en watersysteem als leidend principe bij de ruimtelijke inrichting van de regio benadrkut.

3.1.2 Huidige situatie

Bodemkwaliteit

De kwaliteit van de bovengrond in de gemeente Barneveld voldoet over het algemeen aan de eisen die gesteld worden aan natuur en/of landbouwgrond. De bodemkwaliteit in de kernen Zwartebroek, Terschuur, De Glind, Kootwijkerbroek, Stroe, Kootwijk en Garderen voldoet aan de klasse Wonen. De kernen Barneveld, Voorthuizen en Harselaar hebben als bodemkwaliteit de klasse Landbouw/Natuur. Buitengebied voldoet aan de kwaliteit achtergrondwaarde.

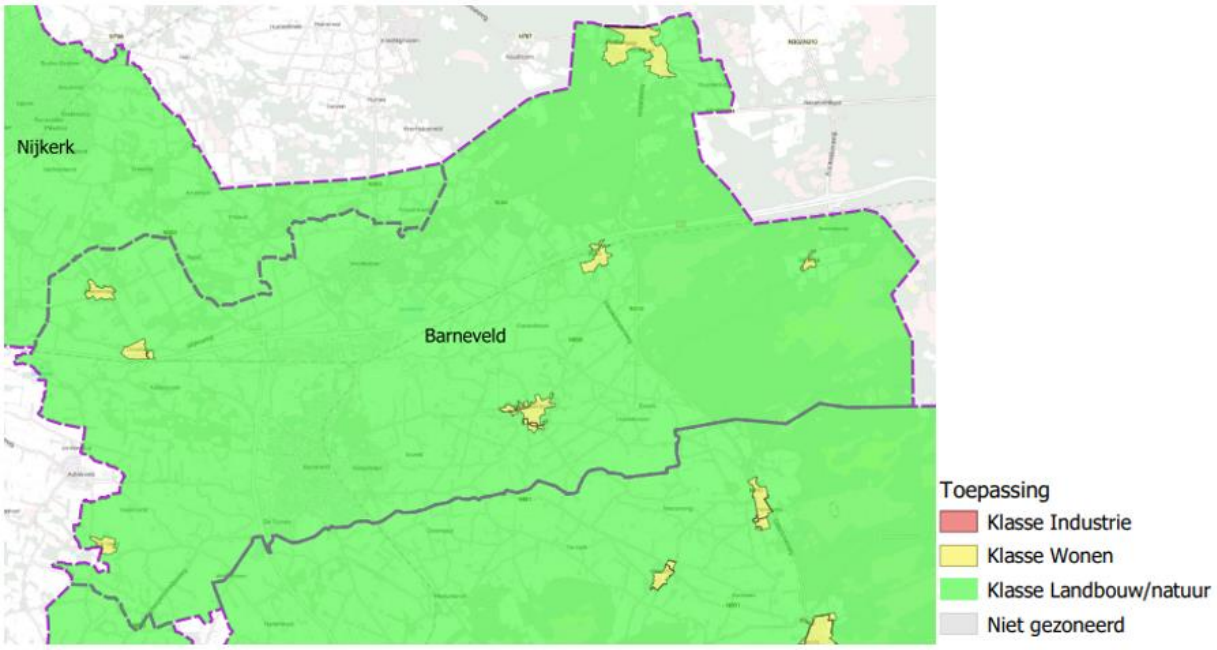

Figuur 3.1: Toepassingskaart bovengrond (0 tot 0.5 meter) (bron: ODDV)[4]

De bodem van de gemeente Barneveld bestaat uit verschillende bodemprofielen. In (het oostelijke deel van) de gemeente zijn (hogere) zandgronden te vinden (zie Figuur 3.2).

[4] https://www.oddevallei.nl/wp-content/uploads/sites/4/2021/03/Toepassingskaart-Bovengrond.pdf

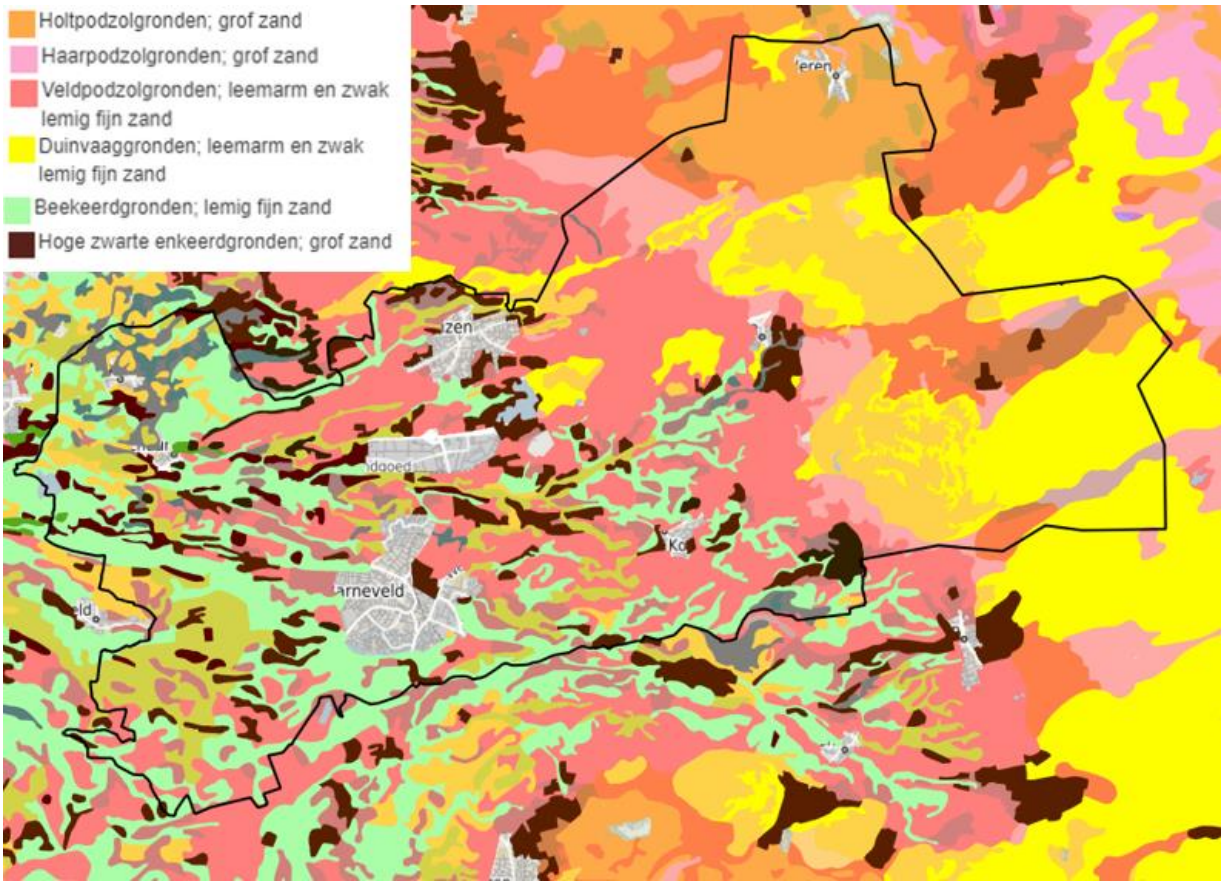

Figuur 3.2. Bodemkaart (groen: beekeerdgronden, lemigi fijn zand; (Bron: Wageningen Environmental research (WENR), 2020))

Bedrijvigheid heeft een directe invloed op de bodemkwaliteit. Als gevolg van industriële activiteiten en bedrijfsprocessen kunnen er potentiële bronnen van bodemverontreiniging ontstaan, zoals chemische stoffen en afvalstoffen. Het bevorderen van duurzame en milieuvriendelijke bedrijfspraktijken speelt een cruciale rol in het behoud van een gezonde bodem en het waarborgen van een leefbare omgeving voor de gemeenschap van Barneveld. In verschillende gebieden verspreid over de gemeente is er reeds sprake van (mogelijke) (ernstige) bodemverontreiniging (als gevolg van bedrijvigheid). Door sanering en onderzoek wordt dit in beeld gebracht. In de gemeente zijn er ook enkele activiteiten (geweest) die een mogelijke impact op de bodemkwaliteit hebben. **Figuur 3.3** toont de voormalige stortplaatsen in de gemeente.

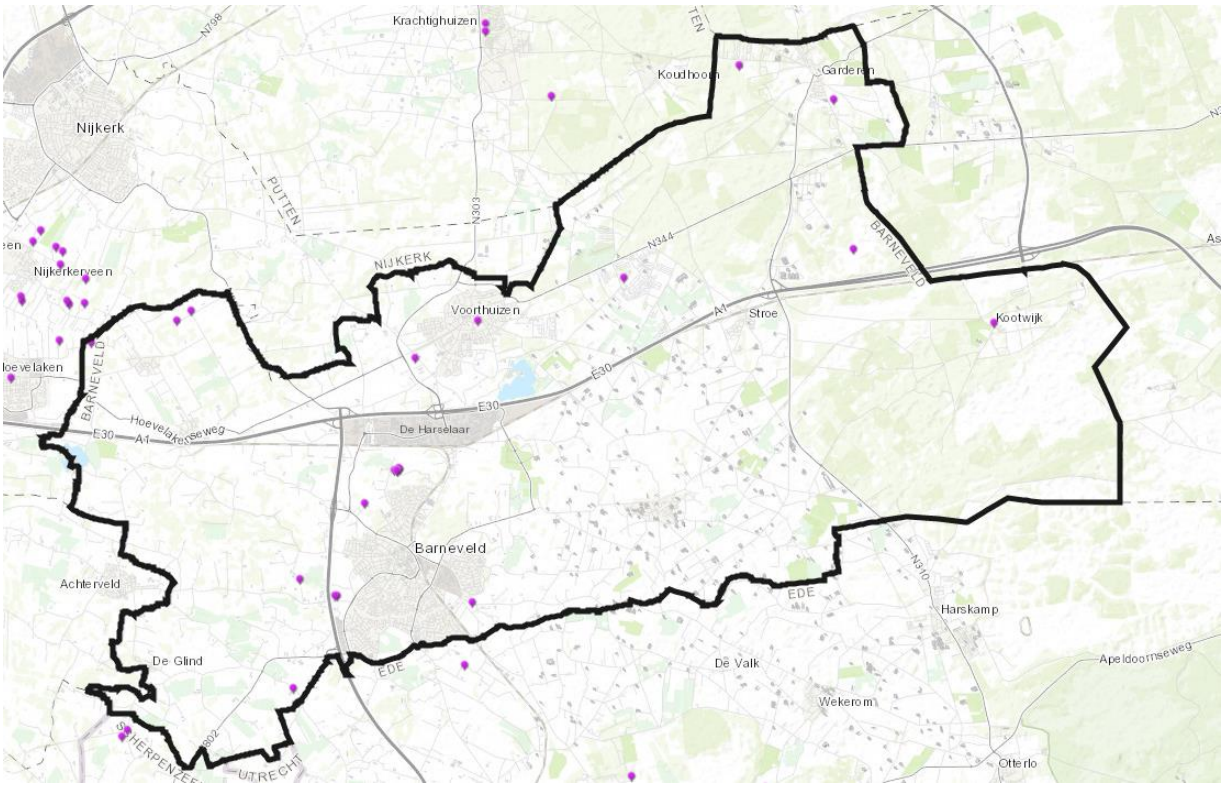

Figuur 3.3: Voormalige stortplaatsen (bron: provincie Gelderland)

De bodemkwaliteit dient ook bekeken te worden vanuit het perspectief van ecologie. De koolstofcyclus is van belang voor de koolstof- en energiehuishouding van het ecosysteem. In de bodem is een grote hoeveelheid gereduceerd koolstof opgeslagen die als energiebron dient voor het bodemleven en zorgt voor het functioneren van de bodem. Op **Figuur 3.4** is de koolstofdynamiek in Barneveld weergegeven. Te zien is dat er in het westen van de gemeente gebieden zijn met een hogere dynamiek dan gemiddeld. Over het algemeen is de koolstofdynamiek echter beperkt. Dat heeft een negatief effect op het ecosysteem in de bodem.

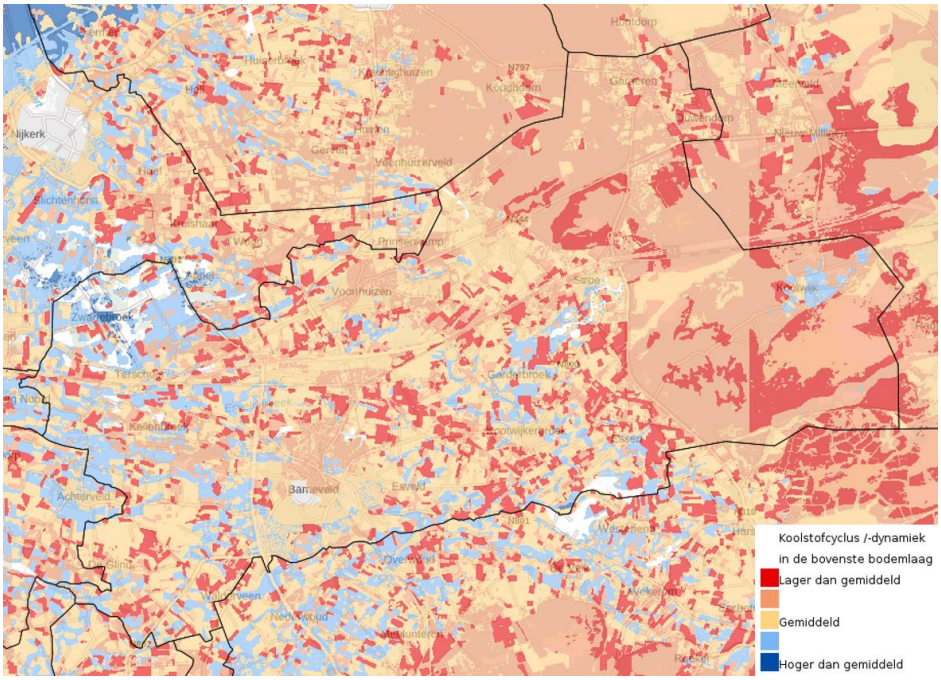

Figuur 3.4: Koolstofcyclus en -dynamiek in de bovenste bodemlaag (relatief) (bron: RIVM, 2015)

Op onderstaande figuur is het waterbergend vermogen van de ondergrond getoond. Water kan op veel plekken geborgen worden, waaronder in de ondergrond. De onderstaande kaart, berging in grondwater, drukt uit hoeveel water (in mm) nog in de grond geborgen kan worden ten opzichte van een huidige natte situatie. Dit drukt dus uit hoeveel water er kwijt kan in de bodem, wanneer deze tot de rand (het maaiveld) gevuld kan worden. Te zien is dat het water in de hoger gelegen Veluwe dieper in de ondergrond trekt. Het waterbergend vermogen in de rest van de gemeente is klein. Dit betekent dat er weinig ruimte in de bodem is om water kwijt te kunnen totdat het maaiveld bereikt wordt.

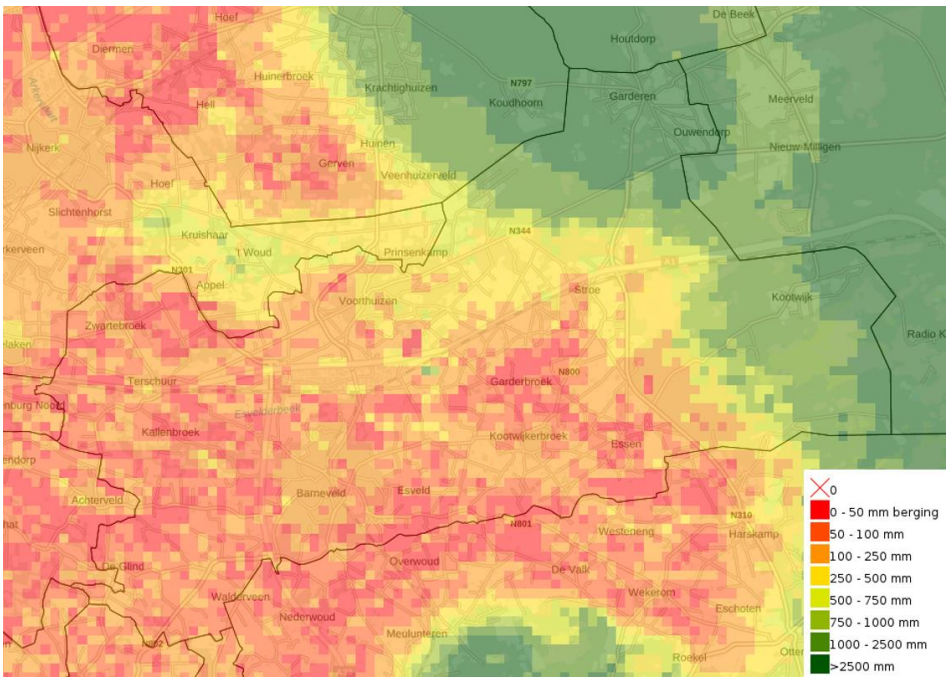

Figuur 3.5: Waterbergend vermogen ondergrond (bron: Deltares, 2017)

Oppervlaktewater

In de gemeente Barneveld liggen verschillende KRW-oppervlaktewaterlichamen. De beken met een KRW-status zijn de Esvelderbeek, de Hoevenlakense beek, de Barneveldsebeek en de kleine Barneveldse beek.

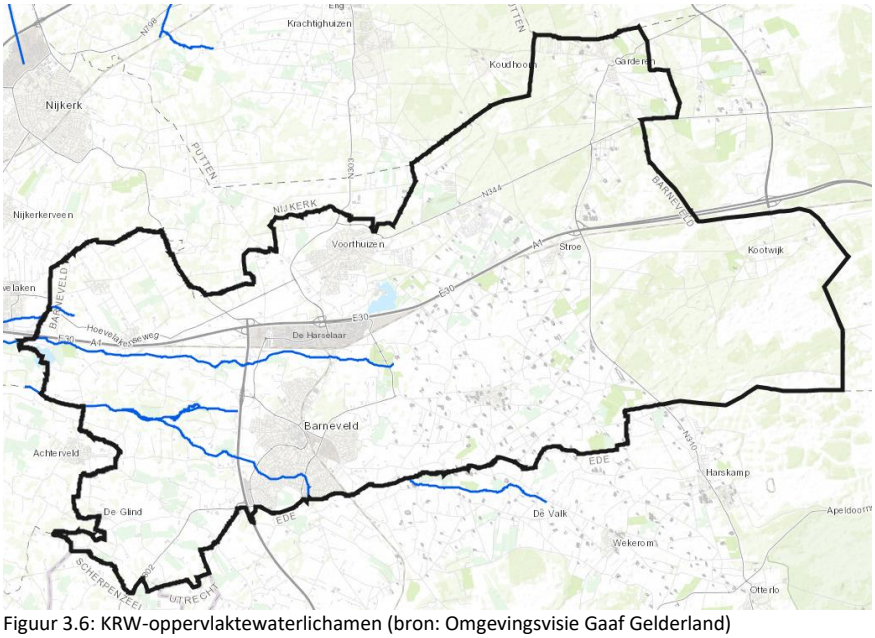

Figuur 3.6: KRW-oppervlaktewaterlichamen (bron: Omgevingsvisie Gaaf Gelderland)

De KRW streeft naar een goede chemische en ecologische oppervlaktewaterkwaliteit. Voor al de beken in de gemeente geldt dat de doelen voor biologie vrijwel zeker behaald worden. De ecologische kwaliteit van de beken is in de afgelopen jaren sterk verbeterd.

Tabel 3.1: Ecologische kwaliteit, gemeten in 2021 (bron: Waterschap Vallei en Veluwe)[5]

	Fytoplankton	Macrofauna	Vis	Waterplanten
Kleine Barneveldse beek	**n.v.t.**			
Middenloop Barneveldsebeek	**n.v.t.**			
Benedenloop Barneveldsebeek	**n.v.t.**			
Esvelderbeek	**n.v.t.**			
Hoevelakense beek	**n.v.t.**			

Voor de chemische toestand van de waterlopen bestaan bij de beken nog enkele knelpunten. De chemische toestand voor KRW-oppervlaktewaterlichamen wordt bepaald aan de hand van de aanwezigheid van prioritaire stoffen. Prioritaire stoffen zijn stoffen die een groot risico vormen in en via het watermilieu. Voor de chemische toestand bestaan er binnen elk van de beken nog overschrijdingen die zorgen dat het moeilijke wordt om het doel voor 2027 te behalen.

Slechts 2 procent van al het water in het waterschap Vallei en Veluwe heeft een KRW-status. Voor de overige 98 procent heeft het waterschap ook doelen opgesteld.

Watergangen

De gemeente Barneveld heeft verschillende watergangen lopen in de gemeente. De belangrijkste watergangen (A-water en B-water) zijn in onderstaand figuur weergegeven. Het oostelijke deel van de gemeente heeft geen watergangen. Verder stroomt het water in de gangen van oost naar west.

[5] Waterschap Vallei en Veluwe

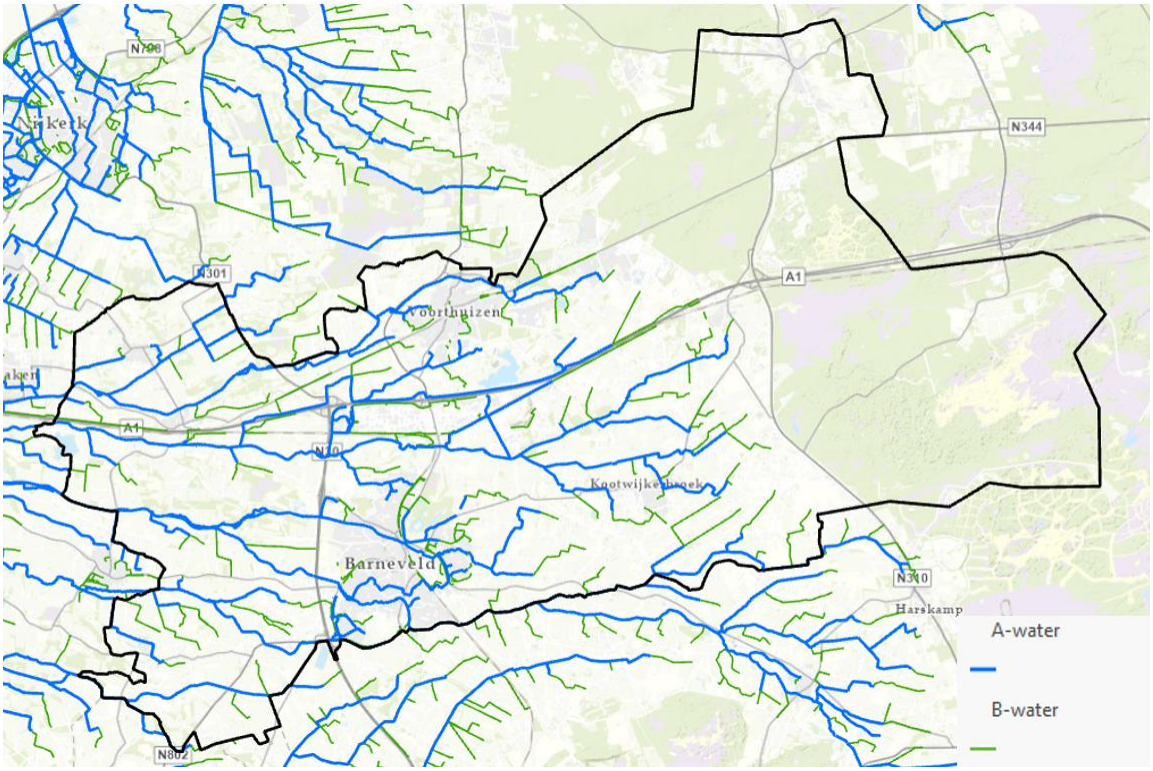

Figuur 3.7. Overzichtskaart belangrijkste watergangen in de gemeente Barneveld (bron: Waterschap Vallei en Veluwe.

Grondwater

De gemeente Barneveld ligt binnen het gebied van grondwaterlichaam Zand Rijn midden. De Veluwe vormt een uitgesproken infiltratiegebied van dit grondwaterlichaam. Landbouw vormt een diffuse bron van belasting van het grondwaterlichaam. Ook verschillende puntbronnen dragen bij aan belasting door o.a. organische verontreiniging of pesticiden. Gewasbeschermingsmiddelen en nitraat en fosfaat van bemesting vormen de belangrijkste chemische belasting[6].

In de gemeente Barneveld liggen nog geen waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden. Echter, een gebied ten zuiden van de kern Barneveld is door de provincie Gelderland aangewezen als zoekgebied voor waterwinning. Dat zoekgebied strekt zich uit van De Glind aan de westkant tot aan Meulunteren in het oosten en Ederveen in het zuiden (beide gemeente Ede). De exacte locatie en omvang zijn nog onduidelijk.

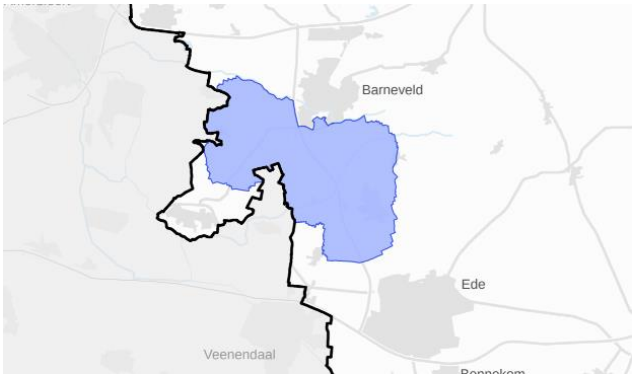

Figuur 3.8: Beoogd zoekgebied waterwinning Barneveld-Zuid (bron: Barneveldsekrant.nl)

Wel ligt een aanzienlijk deel van de gemeente binnen intrekgebied. In de Omgevingsverordening zijn zogenoemde intrekgebieden aangewezen. Dit zijn gebieden waar het grondwater binnen maximaal 1.000 jaar de pompputten van het waterbedrijf bereikt. Ze zijn te zien op **Figuur 3.9**.

[6] Factsheet Zand Rijn midden

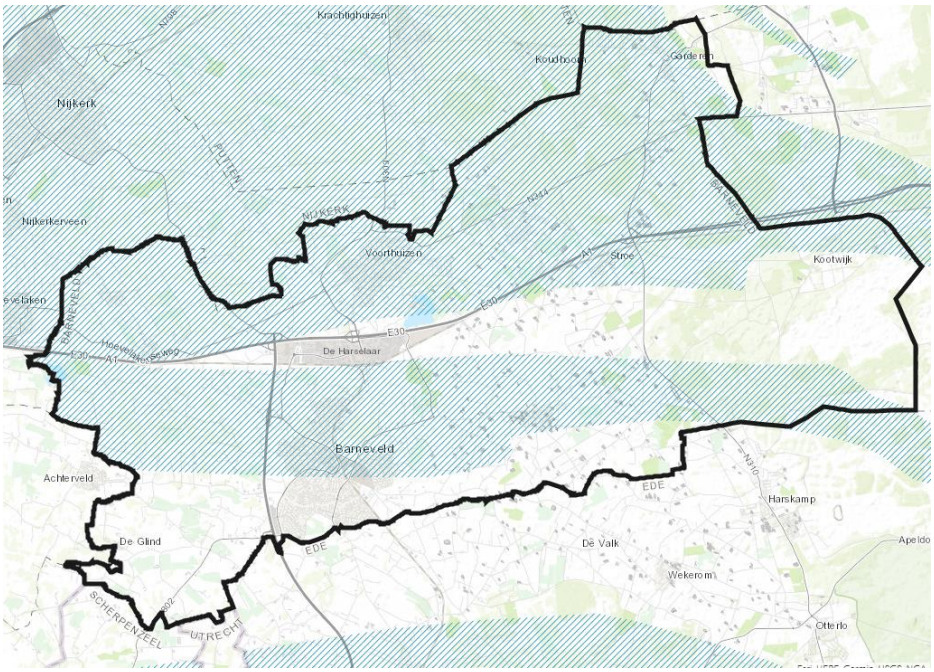

Figuur 3.9: Intrekgebieden (bron: provincie Gelderland)

Naast infiltratie is er ook sprake van kwel in de gemeente. Water dat op het Veluwemassief infiltreert komt aan de randen weer naar het oppervlak. Dit leidt op verschillende locaties in de gemeente tot matige tot sterke kwel. Onderstaande kaart toont de mate van infiltratie en kwel in de huidige situatie in de gemeente.

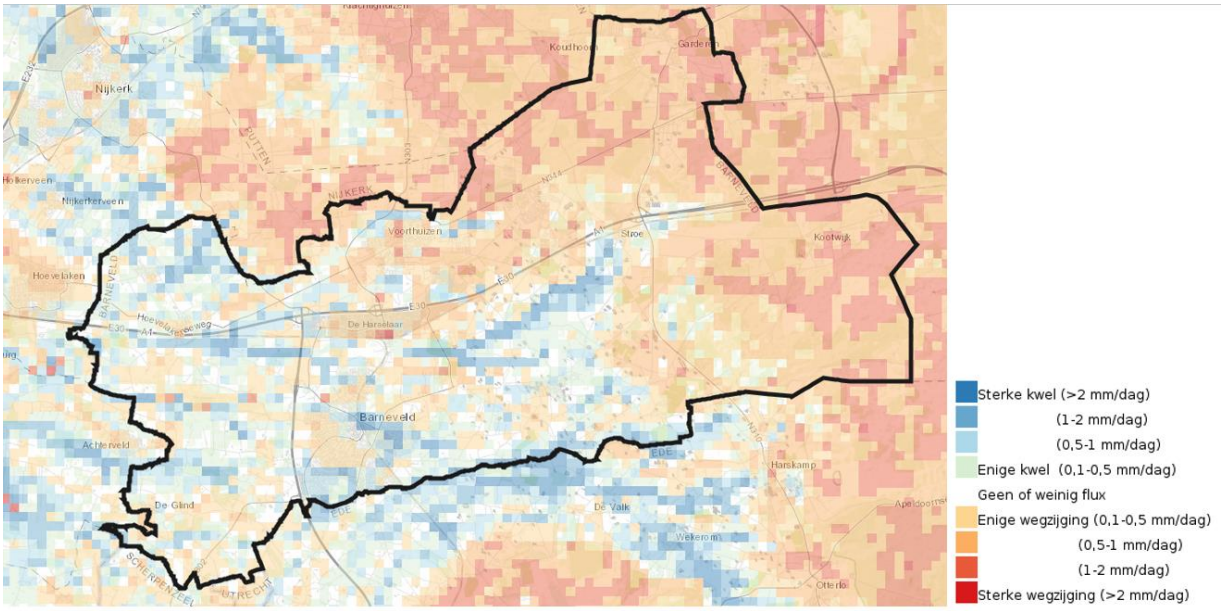

Figuur 3.10: Kwel en infiltratiekaart (bron: Klimaateffectatlas)

In Nederland is het watergebruik per persoon in de afgelopen jaren (licht) toegenomen (**Figuur 3.11**). Tot 2015 nam het watergebruik per persoon af. In de afgelopen jaren is (voornamelijk in de droge zomers) het drinkwatergebruik toegenomen.

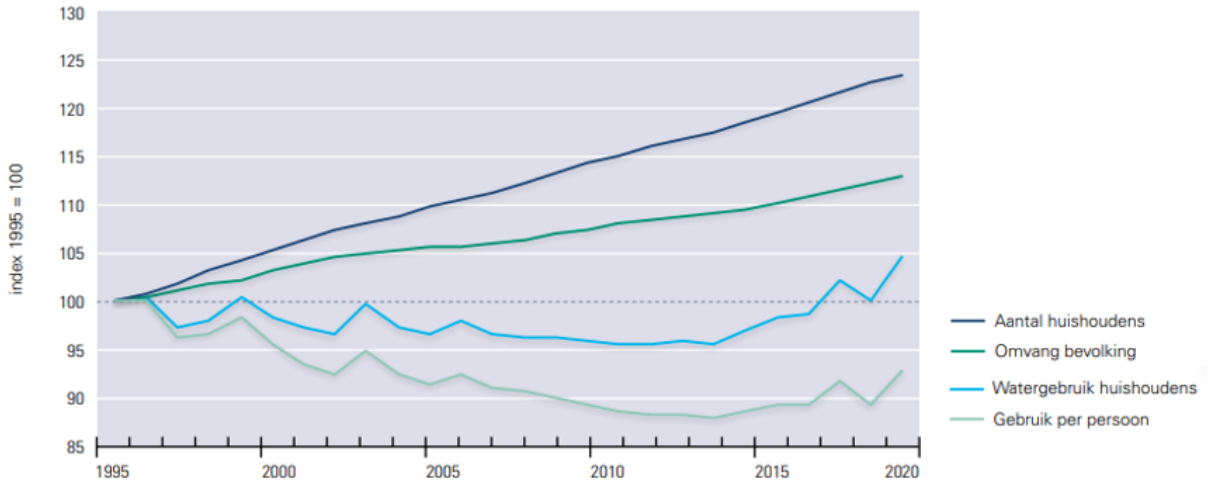

Figuur 3.11: Huishoudelijk drinkwatergebruik vs. bevolkingsgroei[7]

Onderstaand figuur toont de grondwatertrappen binnen de gemeente Barneveld. Grondwatertrappen wijzen naar de diepte van het grondwater t.o.v. het maaiveld en de fluctuatie van het grondwater. Dit is bepaald aan de hand van de laagste grondwaterstand (over het algemeen in de zomer) en de hoogste grondwaterstand (over het algemeen in de winter). Een groot deel van de gemeente Barneveld heeft grondwatertrap III tot IV. Dit betekent dat het grondwater in de zomer overwegend tussen de 80 en 120 centimeter staat. Dit betekent dat in een gemiddeld jaar het grondwater op geringe diepte ligt. Over het algemeen kunnen planten nog bij het grondwater met hun wortels. In de winter verschilt de diepte van het grondwater tussen de grondwatertrappen. In de overgang naar de Veluwe (de grondwaterfluctuatiezone, zie 3.1.3) ligt het grondwater dieper, in zowel de zomer als in de winter, in vergelijking met het grootse deel van de gemeente. Op de Veluwe ligt de grondwaterstand zowel in de zomer als in de winter zeer diep.

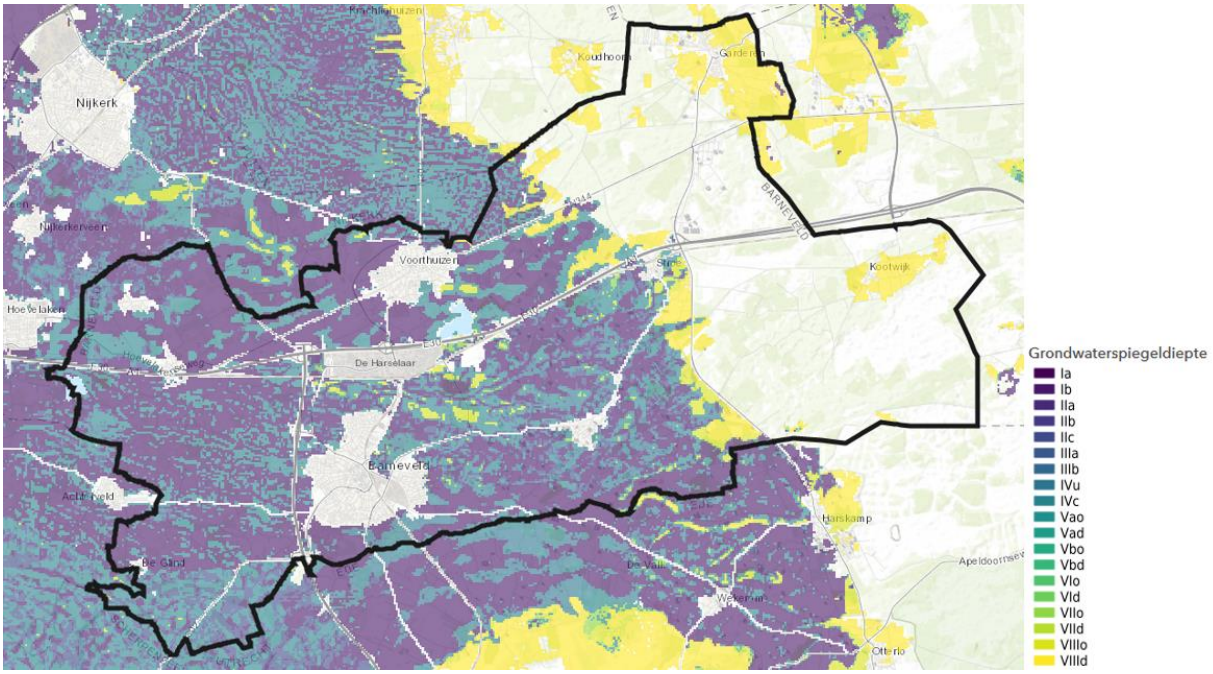

Figuur 3.12: Grondwatertrappen in de gemeente Barneveld (bron: BRO Geo services - PDOK)

3.1.3 *Trends en ontwikkelingen*

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema ‘’Bodem, water en ondergrond’. De volgende ontwikkelingen spelen:

[7] VEWIN (2022) Drinkwaterstatistieken 2022

- Grondwaterfluctuatiezone aan de rand van de Veluwe
  Door de voortzetting van de klimaatverandering zal de grondwaterstand op de Veluwe stijgen. Op de flank van de Veluwe kan er – behalve in bestaand bouwgebied – ook in nieuw in te richten gebied wateroverlast ontstaan als er geen maatregelen tegen worden genomen. In deze zone op de flanken van de Veluwe – de zogenaamde grondwaterfluctuatiezone – is er een verhoogd risico op grondwateroverlast. De noodzaak van maatregelen is over het algemeen afhankelijk van de huidige en voorspelde diepte van het grondwater.

- Aandacht voor een vitaal bodem- en watersysteem
  De voordelen van een vitaal bodem- en watersysteem worden steeds belangrijker en explicieter benadrukt (zoals in het streven *water en bodem sturend*). De bodemkwaliteit is in het verleden achteruitgegaan, en ook klimaatverandering versnelt de afbraak van organische stof in de bodem. Agrariërs kunnen door verandering in bedrijfsvoering in het kader van de landbouwtransitie een grote impact hebben op de vitaliteit van bodems.

- Druk op het grondwater
  Het gebruik van drinkwater neemt toe. Met name door de warme, droge perioden is het watergebruik de afgelopen jaren gestegen. Ook neemt het aantal inwoners van de gemeente Barneveld toe, waardoor het drinkwatergebruik stijgt. Ook het watergebruik van bedrijfssector kan toenemen wanneer meer bedrijven zich in de gemeente vestigen. De mate waarin is echter sterk afhankelijk van het type bedrijvigheid. Hiernaast neemt het gebruik van drinkwater ook toe door de gedragscomponenten.

- Verbetering oppervlaktewaterkwaliteit door de Kaderrichtlijn Water (KRW)
  Door middel van de KRW stuurt Europa op de kwaliteit van het oppervlaktewater in Europa. Het doel is dat in 2027 alle wateren een goede oppervlaktewaterkwaliteit hebben. In Barneveld staat de ecologische kwaliteit er op verschillende aspecten goed voor. Het is onwaarschijnlijk dat in Nederland de oppervlaktewaterkwaliteit overal op tijd op een goed niveau is. In Barneveld staat de ecologische kwaliteit van de KRW-oppervlaktewateren er matig voor. Het is wel de verwachting dat de kwaliteit de komende jaren verder verbetert.

- Druk op de ondergrond
  De druk op de ondergrond gaat toenemen. Deze drukte ontstaat door nieuwe functies in de ondergrond die om ruimte vragen (zoals warmtenet, waterberging, laadinfrastructuur) en toenemende aandacht voor groen in stedelijke gebieden.

- Water vasthouden in hooggelegen gebied
  In Nederland is er een opkomende trend om water vast te houden in hoger gelegen gebieden, om droogte te voorkomen. In plaats van watergangen volledig af te voeren, worden waterbergingen gecreëerd. Dit wordt toegepast bij de 'Klimaatmantel' in Barneveld (BOVI), waar meanderende beken met waterbergingen worden gerealiseerd. Lokaal water zuiveren en effluent lokaal lozen verlichten de druk op het watersysteem en bevorderen duurzaam watergebruik.

- Meer inzet op drinkwaterbesparing
  Een opkomende trend is de grotere inzet op het besparen van drinkwater, niet alleen door voorlichting, maar ook door lobbywerk om het Bouwbesluit aan te passen en de ontwikkeling van waterbesparende producten voor huishoudelijk gebruik te bevorderen. Bovendien wordt ingezet op het stimuleren van regenwaterhergebruik en het aangaan van samenwerkingen met bedrijven. Deze aanpak richt zich op verschillende niveaus om het gebruik van drinkwater te verminderen en zo een duurzaam en efficiënt waterbeheer te bevorderen.

3.1.4 Beoordeling

De bodemkwaliteit is, vanuit het perspectief van natuur, landbouw en wonen in een groot deel van de gemeente Barneveld op orde. Lokaal is sprake van bodemverontreiniging, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van

voormalige stortplaatsen. Geen bijzondere autonome ontwikkelingen worden op dit vlak verwacht. Vanuit ecologisch perspectief is er ruimte voor verbetering van de bodem.

In de gemeente Barneveld zijn verschillende KRW-oppervlaktewaterlichamen gelegen. De ecologische kwaliteit van deze oppervlaktewaterlichamen is nog niet afdoende. Tot 2027 hebben lidstaten de tijd om een goede status voor deze oppervlaktewaterlichamen te bereiken. Het is aannemelijk dat de ecologische kwaliteit van de oppervlaktewaterlichamen in de gemeente de komende jaren (licht) verder verbetert. Er bestaan wel nog enkele uitdagingen op het vlak van de chemische kwaliteit van de beken.

Het drinkwatergebruik is in de afgelopen jaren erg toegenomen. Dit gebeurt voornamelijk door de droge zomers. Het verhoogde gebruik van drinkwater is een trend die zich waarschijnlijk doorzet, omdat het warmer en droger wordt. Daarnaast stijgt het aantal inwoners in Barneveld en daarmee het watergebruik.

De grondwaterkwaliteit van de gemeente wordt belast door landbouw. Hiernaast dragen verschillende puntbronnen ook bij aan belasting door onder andere organische verontreiniging of pesticiden.

In de ondergrond wordt het steeds drukker. Nieuwe functies moeten een plek vinden in de ondergrond, zoals waterberging, laadinfrastructuur en duurzame energiebronnen. Ook de vergroening van het bebouwde gebied vraagt om ruimte in de ondergrond.

Al met al is de druk op bodem, water en ondergrond de afgelopen jaren toegenomen. Dat leidt tot de negatieve ontwikkeling (2000 – nu) die in de trendgrafiek hieronder weergegeven is. Gezien de beleidsinzet en de trends die in de toekomst worden verwacht, is aangenomen dat de negatieve ontwikkeling gestopt kan worden. De beoordeling ontwikkelt zich naar verwachting neutraal, met een onzekerheidsmarge die groeit naarmate de tijd vordert.

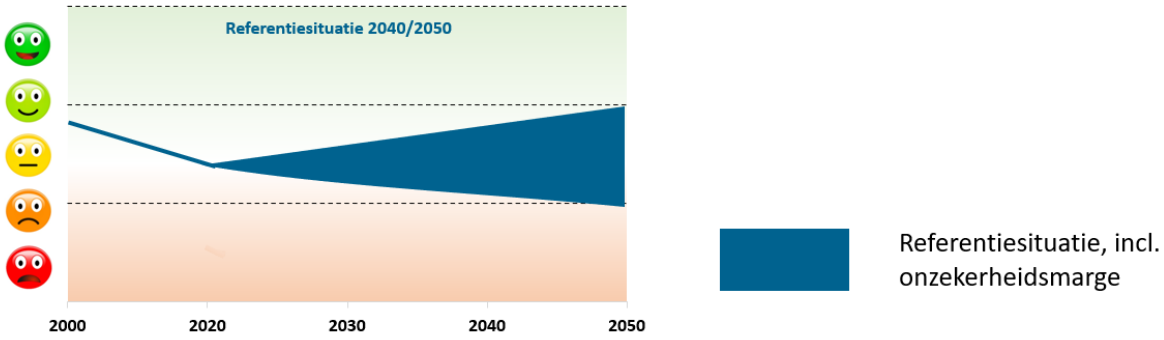

3.2 Natuur

3.2.1 Inleiding, beoordelingskader en beleid

De natuurlijke leefomgeving is belangrijk voor de mens, plantaardige productie en een gezonde omgeving. Een natuurlijke leefomgeving kan verschillende vormen aannemen, zoals publiek groen en natuurgebieden. In het natuurbeleid wordt onderscheid gemaakt in beschermde gebieden en beschermde soorten. Onder het aspect biodiversiteit wordt breder gekeken dan alleen naar beschermde soorten. Tot slot wordt ook gekeken naar natuurwaarden in de directe woonomgeving. De aspecten binnen dit thema staan in verbinding met de aspecten van de thema's in de volgende twee hoofdstukken: 'Bodem, water en ondergrond' en 'Klimaatbestendigheid'.

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Natuur	Natuurgebieden	Sterk natuurnetwerk met goede natuurverbindingen.	Behoud en versterking Natura 2000 (Veluwe) en overig natuurnetwerk.
	Biodiversiteit	Sterke biodiversiteit over de hele gemeente.	Toename en herstel biodiversiteit in de gehele gemeente: natuur, ruraal en stedelijk gebied.
	Groene woonomgeving	De woonomgeving heeft een groen karakter.	Vergroening wijken en centra.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
Beleidsplan Biodiversiteit (2021)	Met het beleidsplan biodiversiteit draagt Barneveld de komende vijf jaar bij aan herstel van biodiversiteit. De visie bestaat uit de volgende punten: - In Barneveld delen we de zorg voor het behoud van leefgebieden van planten dieren vanwege hun intrinsieke waarde. - In Barneveld maakt biodiversiteit een essentieel onderdeel uit van ons natuurlijk kapitaal. We werken aan biodiversiteit omdat dit noodzakelijk is voor een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. - Barneveld werkt aan het behouden en versterken van de grote diversiteit aan landschappen. Deze vormen namelijk de basis voor biodiversiteit en zijn ook belangrijk voor onze identiteit en de beleving van landschappen. Ze zorgen voor een aantrekkelijke woon-, werk- en recreatieve omgeving. - In Barneveld benutten we kansen voor het werken aan biodiversiteit als die zich voordoen. - In Barneveld werken we samen aan biodiversiteit. De gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties voelen zich verbonden en dragen samen bij aan herstel van biodiversiteit. Verder werkt Barneveld met icoonsoorten, om biodiversiteit tastbaar te maken. IJsvogel, weidebeekjuffer, oranjetipje, steenuil, boommarter, weidehommel, gierzwaluw en ringslang zijn typische soorten die de kwaliteit van natuur in stedelijke omgeving en ons buitengebied vertegenwoordigen. Deze soorten worden gemonitord en spelen een rol in communicatie en educatie.
Gebiedsvisie Esvelderbeekzone	De Esvelderbeekzone is het gebied tussen Barneveld-Noord en Harselaar. Het is een groen gebied met een agrarisch karakter. In het plangebied Esvelderbeekzone zijn deze plannen tot inrichtingsplannen uitgewerkt: - natuurverevening en -compensatie; - waterbergingsopgave; - landgoedontwikkeling; - vestiging kinderhospice; - woningbouw.
Groenstructuurplan Barneveld (2011)	Het uitgangspunt in dit beleidsdocument is het realiseren van een duurzame groenstructuur, die gedurende een lange periode beeldbepalend is voor een straat, wijk of kern. Er dient een kwalitatieve, passende inrichting gerealiseerd te worden. Deze punten vatten de visie samen:

	1. De landschappelijke kenmerken zijn medebepalend voor de karakteristiek en inrichting van het groen in de kernen. 2. Centrale groenvoorzieningen in de wijk staan in verbinding met de dorpsrand. 3. Groene randen verbinden het dorp met het landschap waardoor de relatie tussen dorp en landschap wordt versterkt. 4. De inrichting van de groenzones nabij watergangen heeft, indien ruimte beschikbaar is, een ecologische inslag. 5. Door de zichtbaarheid te behouden/vergroten neemt de waarde van de watergangen als element in de woonomgeving toe. 6. De belangrijkste wegenstructuren worden begeleid door een groenstructuur bij voorkeur bestaande uit bomen. 7. Bestaande groenstructuren en -elementen worden zoveel mogelijk behouden en verweven met nieuwe structuren. 8. Nieuwe groenelementen dienen gebruik te bevorderen. 9. Biodiversiteit vergroten door flora en fauna aan de randen en in de kernen kansen te bieden 10. De gemeente combineert functies als waterberging, recreatie en natuurwaarden zodat optimaal gebruik gemaakt wordt van de openbare ruimte. 11. Bij ruimtelijke ontwikkelingen de groene uitstraling van de kernen behouden, met groen de kern verbinden met het landschap en voldoende recreatieve mogelijkheden realiseren. 12. Bij iedere ruimtelijke ontwikkeling wordt de hoeveelheid groen procentueel bepaald, afgestemd op de locatie, om op lange termijn de groene uitstraling en binding met het landschap te behouden. 13. In centrumgebieden dienen enkele beeldbepalende bomen aanwezig te zijn. 14. Inrichting van groenvoorzieningen vindt dusdanig plaats dat beheervriendelijk groen gerealiseerd wordt.

3.2.2 *Huidige situatie*

Natuurgebieden

Barneveld is een natuurrijke gemeente. Een deel van de gemeente valt binnen het Natura 2000-gebied De Veluwe. Dit is te zien op **Figuur 3.13**. Al het rood-blauw gestreepte gebied behoort tot De Veluwe. De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. Het Natura 2000-gebied De Veluwe kent een habitat- en een vogelrichtlijn en heeft te maken met een overbelasting van stikstof. Ten noorden van Barneveld bevindt zich Natura 2000-gebied Arkenheem, op ca. 6 km afstand van de gemeentegrens. Ca. 8 km ten noorden van Barneveld is de uitloper van Natura 2000-gebied Veluwerandmeren gelegen.

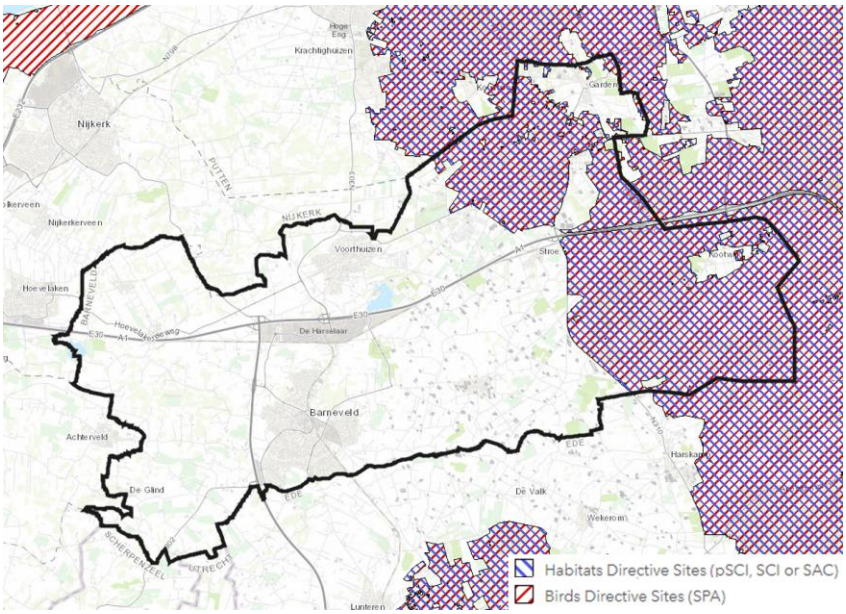

Figuur 3.13: Natura 2000-gebieden (Natura 2000)

Verspreid over de gemeente liggen verschillende gebieden die onderdeel zijn van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Het GNN overlapt met het Natura 2000-gebied De Veluwe. Daarnaast ligt er ten (noord)westen van de kern Barneveld veel natuur die tot het GNN gerekend wordt. Landgoed het Schaffelaarse Bos, dat aan het noordoostelijk deel van de kern Barneveld grenst, hoort ook bij het GNN.

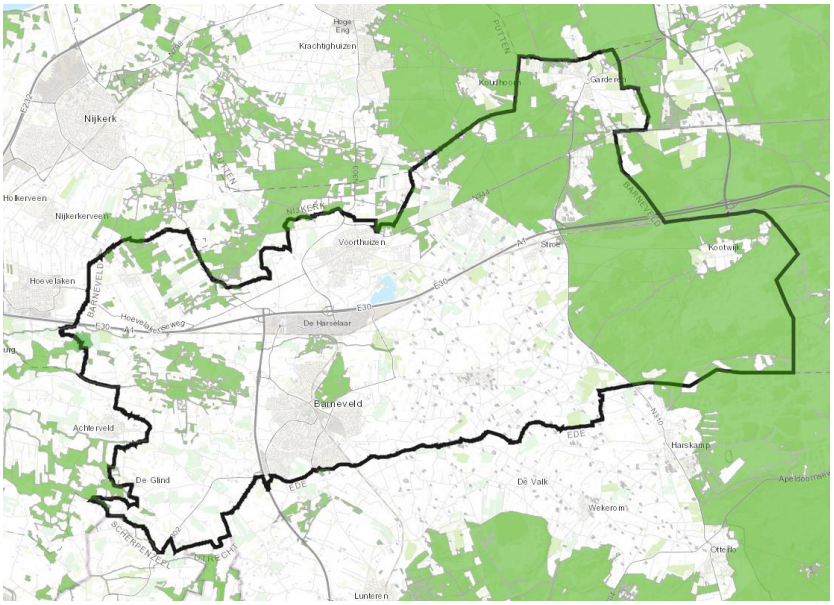

Figuur 3.14: Gelders Natuurnetwerk (GNN) (bron: provincie Gelderland)

Figuur 3.15 toont de Natuur- en landschapskaart, zoals die in de omgevingsvisie van Gelderland is opgenomen. Op deze kaart zijn, naast Natura 2000 en GNN, ook onder andere ecologische verbindingszones en groene ontwikkelingszones te zien.

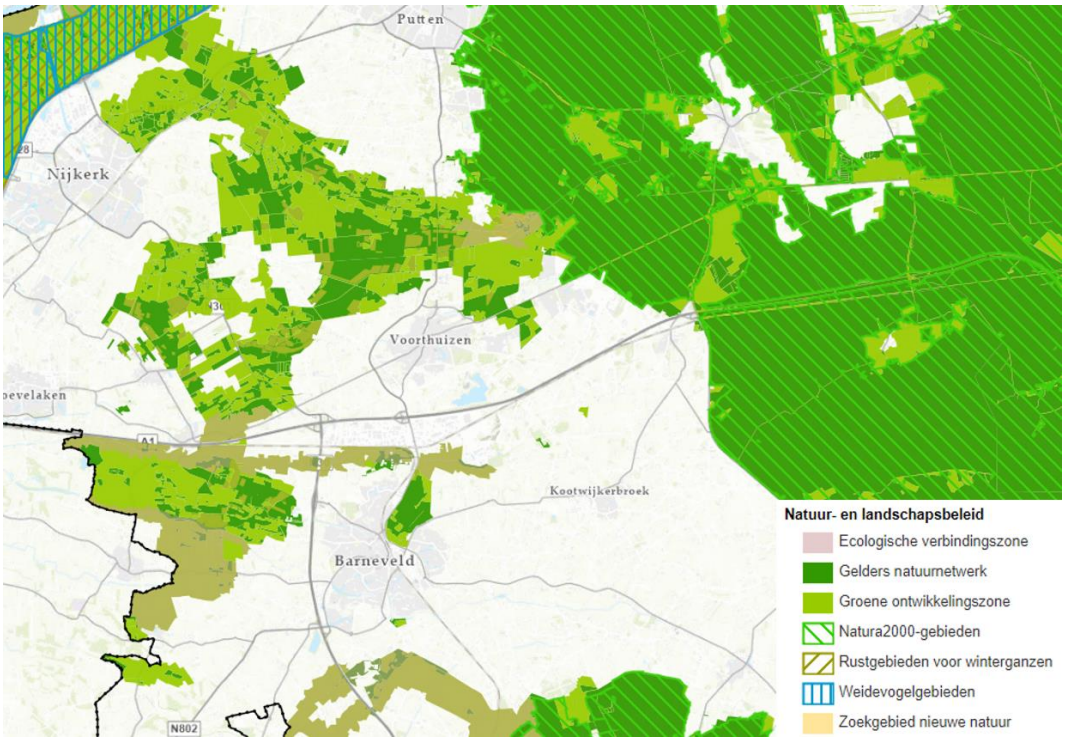

Figuur 3.15: Natuur- en landschapskaart (bron: Omgevingsvisie Gaaf Gelderland)

Op **Figuur 3.16** is het netwerk van groenstructuren weergegeven. Een brede groene verbinding, die ook op **Figuur 3.15** te herkennen is, schermt Voorthuizen en Barneveld af van het gebied ten noordwesten van de kernen.

Verder zijn smalle groen(blauwe) verbindingen, voornamelijk in oost-westrichting gelegen, op de kaart weergegeven. Enkele hiervan zijn langs beken, zoals de Esvelderbeek en de Kleine Valksebeek gelegen. Bedrijventerrein Harselaar wordt door deze groen(blauwe) verbindingen van de kern Barneveld afgeschermd. Binnen Voorthuizen is een groene slinger van natuur onderscheiden. Om de kern Barneveld bevinden zich enkele groene scheggen: buffers tussen het dorp en het buitengebied.

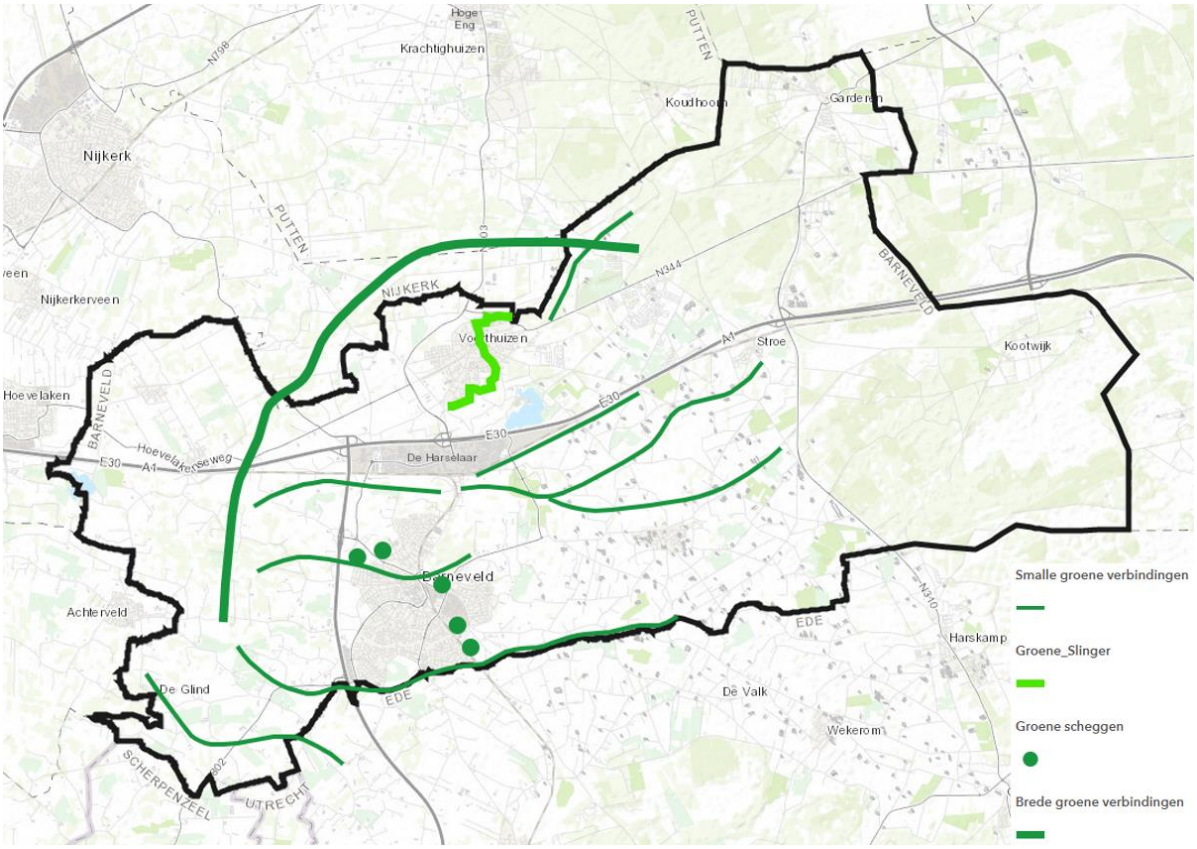

Figuur 3.16: Groene netwerk (bron: gemeente Barneveld)

Biodiversiteit

De soortendiversiteit verschilt per deel van de gemeente. Wat opvalt is dat waar natuurgebied is, de biodiversiteit – met name wat betreft de rode lijstsoorten – over het algemeen hoog is. Dat geldt bijvoorbeeld voor het Natuurnetwerk ten westen van de kern Barneveld. Enkel kijkend naar de algemene soortendiversiteit, valt wel op dat de Veluwe relatief ‘laag’ scoort.

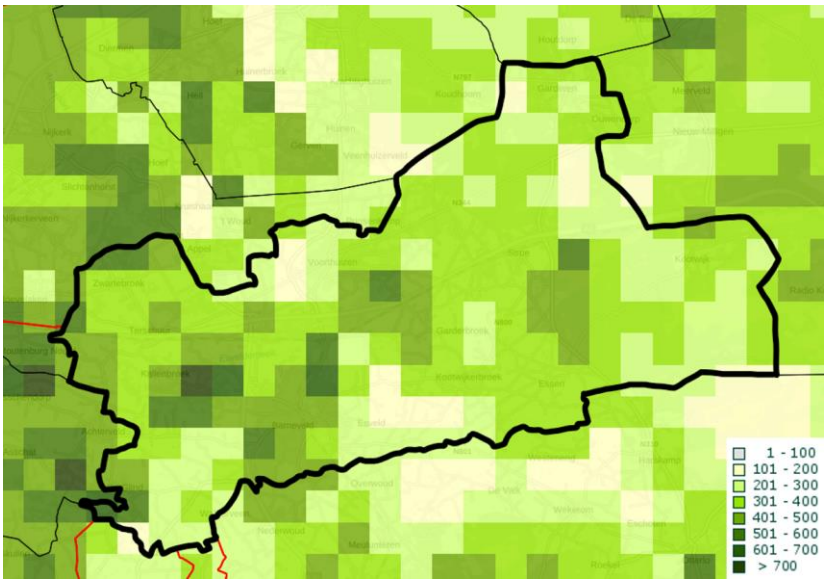

Figuur 3.17: Algemene soortendiversiteit (bron: Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), 2017)

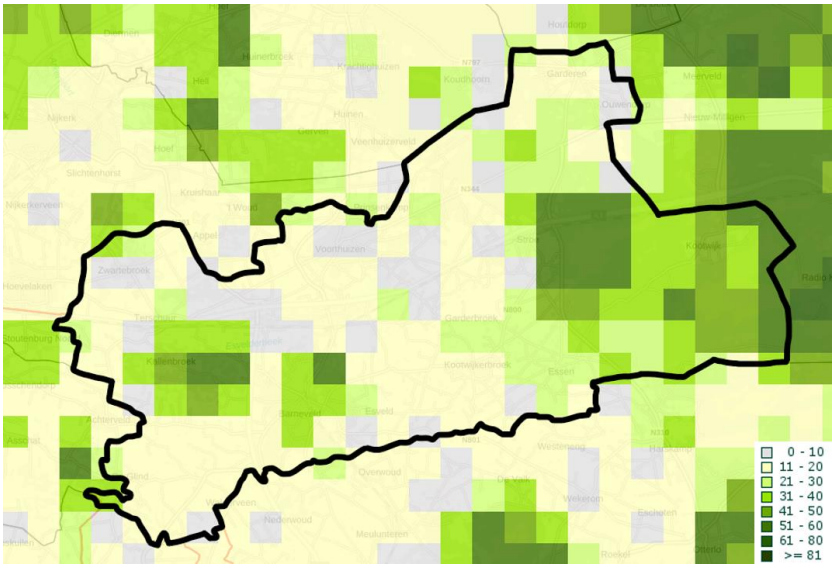

Figuur 3.18: Soortendiversiteit o.b.v. rode lijst (bron: NDFF, 2017)

Groene woonomgeving

Ook de groenkaart (**Figuur 3.19**) geeft aan dat Barneveld een zeer groen karakter heeft. Echter, ook weilanden zijn groen weergegeven – dat vertekent het beeld van natuur mogelijk. De kaart geeft dus weer dat een groot deel van de gemeente tot groen of landbouwgebied gerekend kan worden. Natuur is ook in de woonomgeving van groot belang. Wie in een groene wijk woont, voelt zich mentaal en fysiek beter. Binnen de woonkernen is groen afgewisseld met bebouwing. De wijk Rootselaar-West, in de kern Barneveld, is een voorbeeld van een groene wijk. Daar staan namelijk relatief veel bomen. Aan de rand van de kern Barneveld zijn het Schaffelaarse bos en het Oostersebos gelegen. Ook ten zuidoosten van de kern Voorthuizen is een bos gelegen. Deze groene clusters grenzen aan de woonomgeving en zijn gemakkelijk te bereiken.

Buiten de woonomgeving valt op dat bedrijventerrein Harselaar relatief versteend is. Daarnaast valt het grote niet-groene oppervlak in het oosten van de gemeente op in **Figuur 3.19**. Dat is natuurreservaat Kootwijkerzand, een groot woestijnachtig stuifzandgebied. Kootwijkerzand is deel van Natura 2000-gebied de Veluwe.

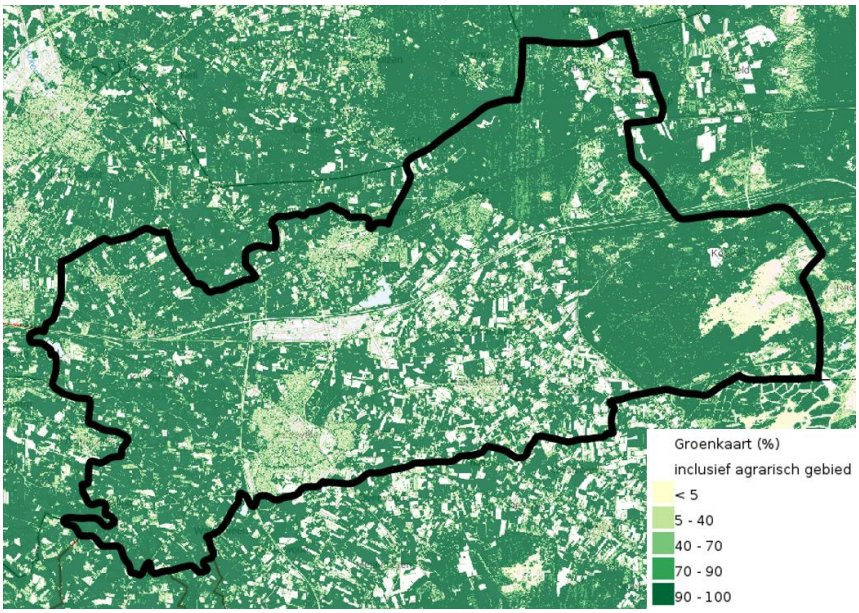

Figuur 3.19: Groenkaart (bron: RIVM, 2018)

In het Groenstructuurplan van Barneveld is inzicht gegeven in het aantal bomen en het groengehalte (**Tabel 3.2**).

Tabel 3.2: Groen en bomen (bron: Groenstructuurplan Barneveld, 2011)

	aantal woningen	areaal groen	m2 groen per woning
Kootwijk	113	10.412 m2	92 m2
Garderen	749	17.672 m2	24 m2
Stroe	480	18.329 m2	38 m2
Zwartebroek	430	18.752 m2	44 m2
De Glind	211	31.030 m2	147 m2
Terschuur	524	36.115 m2	69 m2
Kootwijkerbroek	1.245	49.515 m2	40 m2
Harselaar	onbekend	53.190 m2	- m2
Voorthuizen	3.551	307.354 m2	87 m2
Barneveld	10.714	863.735 m2	81 m2
Buitengebied	onbekend	1.026.203 m2	- m2

	aantal woningen	areaal bomen	bomen per woning
Kootwijk	113	98 st	0,87 st
Garderen	749	431 st	0,58 st
Stroe	480	208 st	0,43 st
Zwartebroek	430	339 st	0,79 st
De Glind	211	248 st	1,18 st
Terschuur	524	348 st	0,66 st
Kootwijkerbroek	1.245	416 st	0,33 st
Harselaar	onbekend	253 st	- st
Voorthuizen	3.551	3.191 st	0,90 st
Barneveld	10.714	10.028 st	0,94 st
Buitengebied	onbekend	11.450 st	- st

3.2.3 Trends en ontwikkelingen

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema ‘Natuur’. De volgende ontwikkelingen spelen:

- Natuurwaarden in natuurgebieden staan onder druk

  Het bos- en natuurgebied in de gemeente Barneveld staat onder druk. Meer en meer soorten hebben moeite met het overleven. Dit heeft verschillende redenen. De heidegebieden hebben te maken met een verzuring en vermesting door een te hoge stikstofdepositie. De komende jaren gaat er veel gebeuren om de stikstofemissie en -depositie te verminderen.

  Versnippering van leefgebieden zorgt er daarnaast voor dat de overlevingskansen van soorten worden verkleind. Daarnaast leven er in Nederland meer en meer invasieve soorten. Invasieve soorten zijn soorten die niet van oorsprong in Nederland leven, maar hier o.a. door het veranderende klimaat settelen. Ze kunnen inheemse soorten verdringen; dat kan het voortbestaan van de oorspronkelijke flora en fauna belemmeren.

  Klimaatverandering, zoals extreme regenval of droogte, kan op verschillende manieren een negatieve impact hebben op het voortbestaan van soorten. Door droogte vergroot de kans op natuurbranden. Natuurbranden verkleinen het leefgebied van soorten. Ook zorgen droge perioden voor droogtestress bij plant en dier. Droogte maakt planten meer gevoelig voor ziekten en plagen.

  Ten slotte neemt de recreatiedruk toe in natuurgebieden. Dat komt o.a. door een toename in de bevolking. In kwetsbare gebieden kan dit negatieve effecten hebben op de planten en dieren.

- Natuurwaarden in het agrarisch gebied staan onder druk

  Intensivering van de landbouw heeft in het verleden plaatselijk geleid tot een vermindering van de biodiversiteit in het buitengebied. Dit komt onder andere door schaalvergroting, het verdwijnen van landschapselementen, bestrijdingsmiddelen, verdroging en vermesting. In de komende jaren gaat er veel veranderen in het agrarisch gebied, met name om de stikstofdoelen te halen. Dit brengt kansen met zich mee om het buitengebied meer natuurinclusief in te richten.

- Natuurwaarden in het bebouwde gebied

  Het bebouwde gebied bestaat voor een aanzienlijk deel uit groene ruimte, denk aan tuinen, parken en bermen. Enerzijds staat groen in de stad onder druk door de verstening van tuinen. Dit betekent dat het leefgebied van planten en dieren kleiner wordt. Anderzijds kunnen maatregelen in de openbare ruimte voor klimaatadaptatie kansen bieden om natuurwaarden verder in de stad mee te nemen.

- Herstelprogramma's voor de Veluwe

  De provincie Gelderland werkt momenteel aan zogenoemde herstelprogramma's om de natuur op de Veluwe te versterken. De programma's zijn gedetailleerde uitwerkingen van het Natura 2000-beheerplan Veluwe. Hier wordt in de programma's aan gewerkt:
  - kwaliteit van heide en stuifzanden verbeteren;
  - de bodem verbeteren door oude eikenbossen';
  - vennen en venen herstellen;
  - de habitats en soorten verbeteren bij beken.

3.2.4 Beoordeling

De gemeente Barneveld heeft veel natuurgebieden, zowel GNN als Natura 2000, en een groen karakter. De natuurwaarden in natuurgebieden staan wel onder druk door verschillende autonome ontwikkelingen. Dit zijn de stikstofemissie van verkeer, de industrie- en landbouwsector, versnippering van leefgebieden, klimaatverandering, en recreatiedruk. Ook in het agrarisch gebied bestaan er uitdagingen, zoals de impact van schaalvergroting, het gebruik van bestrijdingsmiddelen, verdroging en vermesting. In de bebouwde omgeving beperkt verstening het stedelijk groen.

Door middel van stikstofbeleid zet de overheid zich in op het beschermen en herstellen van stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden. Een omschakeling naar meer duurzame vormen van landbouw, zoals ook door het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de nationale overheid wordt nagestreefd, kan een positieve bijdrage leveren aan de natuurwaarden in het buitengebied. Uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen levert ook verschillende kansen om natuurwaarden meet te koppelen. Al met al bestaat er een grote inzet om

natuurwaarden te herstellen op bestuurlijk niveau. Het is niet duidelijk wat de uiteindelijke impact van het gevoerde beleid is op de natuurwaarden. Herstel van natuurwaarden en het uitvoeren van herstellingsmaatregelen heeft daarnaast tijd nodig. Dit brengt onzekerheid met zich mee over de richting waarin natuurwaarden zich ontwikkelen over tijd.

Barneveld beschikt dus over veel en bijzondere natuur en zet zich in voor natuurbescherming en -herstel, via beleid en provinciaal bijvoorbeeld door de Herstelprogramma's voor de Veluwe. Door autonome ontwikkelingen (in Barneveld, maar ook op nationaal niveau) tekent zich toch een achteruitgang van natuurwaarden af. Die kan in de toekomst wel afgewend worden.

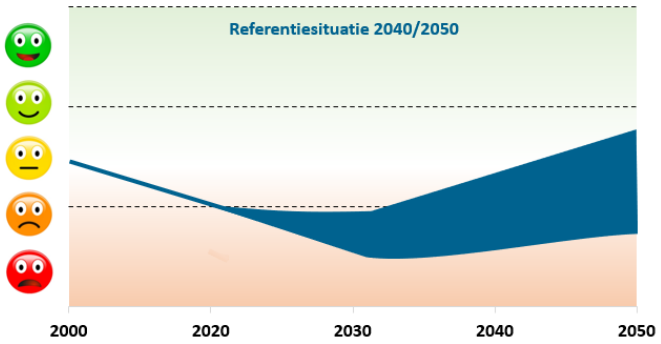

3.3 Klimaatbestendigheid

3.3.1 Inleiding, beoordelingskader en beleid

Klimaatverandering is meer en meer zichtbaar in de omgeving om ons heen. Klimaatverandering leidt tot droogte en hitte in de zomer, terwijl er op momenten ook sprake is van extreme neerslag. In de winter liggen de temperaturen ook hoger, waardoor echte koude dagen minder en minder voorkomen. In deze paragraaf staat de klimaatbestendigheid van de gemeente Barneveld centraal.

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Klimaatbestendigheid	Wateroverlast	Schade en overlast door extreme buien voorkomen.	Vermindering van kwetsbaarheid voor extreme buien.
	Droogtestress	Overlast door droogte voorkomen	Minder overlast na een lange periode van droogte.
	Hittestress	Overlast door hitte voorkomen	Minder overlast na een lange periode van hitte.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
Omgevingsvisie Gaaf Gelderland	Klimaatadaptatie heeft een prominente plek binnen de omgevingsvisie van Gelderland. In 2050 wil de provincie Gelderland optimaal beschermd zijn en mee kunnen bewegen met het veranderende klimaat. Hierbij wordt rekening gehouden met de verschillende landschappen die in de provincie Gelderland aanwezig zijn. De concrete ambitie is dat in 2050 Gelderland klimaatbestendig is. We zijn goed voorbereid en toegerust op de gevolgen van klimaatverandering: wateroverlast, droogte, hittestress en overstromingsgevaar.
Strategische Visie Barneveld 2030	Barneveld kiest ervoor om een energieneutrale en klimaatbestendige gemeente te worden. Zowel de bebouwde omgeving als de onbebouwde omgeving moet in de hele gemeente klimaatbestendiger worden. Barneveld treft maatregelen om water vast te houden om de wateroverlast, droogte en hitte te beperken. Via het waterloket zorgt de gemeente voor de informatievoorziening.
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2026	In het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2026 zet de gemeente Barneveld haar visie op de waterketen uiteen. Deze visie heeft verschillende speerpunten. Ten aanzien van het thema klimaatbestendigheid zijn de volgende speerpunten van belang: - Klimaatadaptatie: We werken samen op regionaal niveau en pakken lokaal aan. In het Regionaal Adaptatie Plan (RAP) zijn vier speerpunten benoemd: 1. prettig wonen en werken; 2. aangenaam recreëren; 3. basisfuncties veiligstellen; 4. natuurlijk bodem- en watersysteem. - Duurzaamheid: Knelpunten bij het inrichten van de waterketen op het vlak van waterkwantiteit of -kwaliteit worden niet afgewenteld op aangrenzende gebieden of toekomstige generaties. - De gemeente kan jaarlijks 1,2 miljoen euro aan klimaatadaptieve maatregelen kunnen nemen.
Hemelwaterplan Barneveld 2017-2020	Barneveld streeft naar een waterbestendige inrichting van de openbare ruimte, zodat de gemeente bestand is tegen klimaatverandering. Dit doet de gemeente onder andere door hemelwater op een voor mens en natuur duurzame wijze te verwerken, zonder overlast. Er zijn verschillende oplossingsrichtingen onderscheiden. Dit zijn hier enkele voorbeelden van, door bewoners en bedrijven: - ontstenen en vergroenen van tuinen (bronmaatregel, zeer effectief); - afkoppelen van daken en verhardingen; - aanleggen van groene daken (bronmaatregel: effectief bij beperkte neerslag). De gemeente kan ook maatregelen treffen. Dit zijn voorbeelden van maatregelen door de gemeente:

	- beperken nieuwe verharding: enkel noodzakelijke, functionele verharding; - afkoppelen bestaande verharding: actief afkoppelen van kansrijke locaties; - klimaatbestendig inrichten van kansrijke woonwijken i.c.m. grootschalige herinrichting.
Plan van Aanpak Klimaatadaptatie	In oktober 2019 heeft het college van Barneveld ingestemd met het Plan van Aanpak Klimaatadaptatie “Klimaatadaptief in ons normale werk” (PvA). Dit plan bevat 19 acties variërend van het beoordelen van de lokale effecten van klimaatverandering (op basis van stresstesten), beleidsvorming (Groenstructuurplan, Beleidsplan Vastgoed) tot concrete acties (klimaatadaptatie in planvorming, opstellen communicatieplan en Groene Schoolpleinen). Met deze acties zouden de lokale klimaatopgaven eind 2020 in de vorm van een uitvoeringsprogramma in beeld worden gebracht. Tegelijkertijd zou invulling worden gegeven aan de opgave uit het landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie om vanaf eind 2020 klimaatadaptief te werken in de normale werkprocessen met het doel om in 2050 klimaatbestendig te zijn.
Manifest Regio Vallei en Veluwe	De gemeente Barneveld heeft als lid het manifest ondertekend. Hier staat onder andere in dat de gemeente iedere kans aangrijpt om klimaatadaptieve maatregelen te treffen.

3.3.2 *Huidige situatie*

Wateroverlast

Wateroverlast kan op meerdere manieren ontstaan, zowel door overstroming als door regenval. De gemeente Barneveld is niet erg gevoelig voor de invloed van een mogelijke overstroming. De volgende kaart toont de invloed van een overstroming waarvoor de kans bestaat dat deze één keer in de duizend jaar optreedt. Het gaat hierbij om een overstroming door een breuk van de Grebbedijk, die beschermt tegen hoge waterstanden in de Nederrijn. In de gemeente Barneveld treedt hierbij alleen lichte wateroverlast (een waterlaag van minder dan 0,5 meter) in de omgeving van het dorp de Glind en in het oostelijke deel tegen de gemeentegrens aan. Het waterschap Vallei en Veluwe maakt samen met de omgeving van de Grebbedijk plannen om de dijk te versterken.

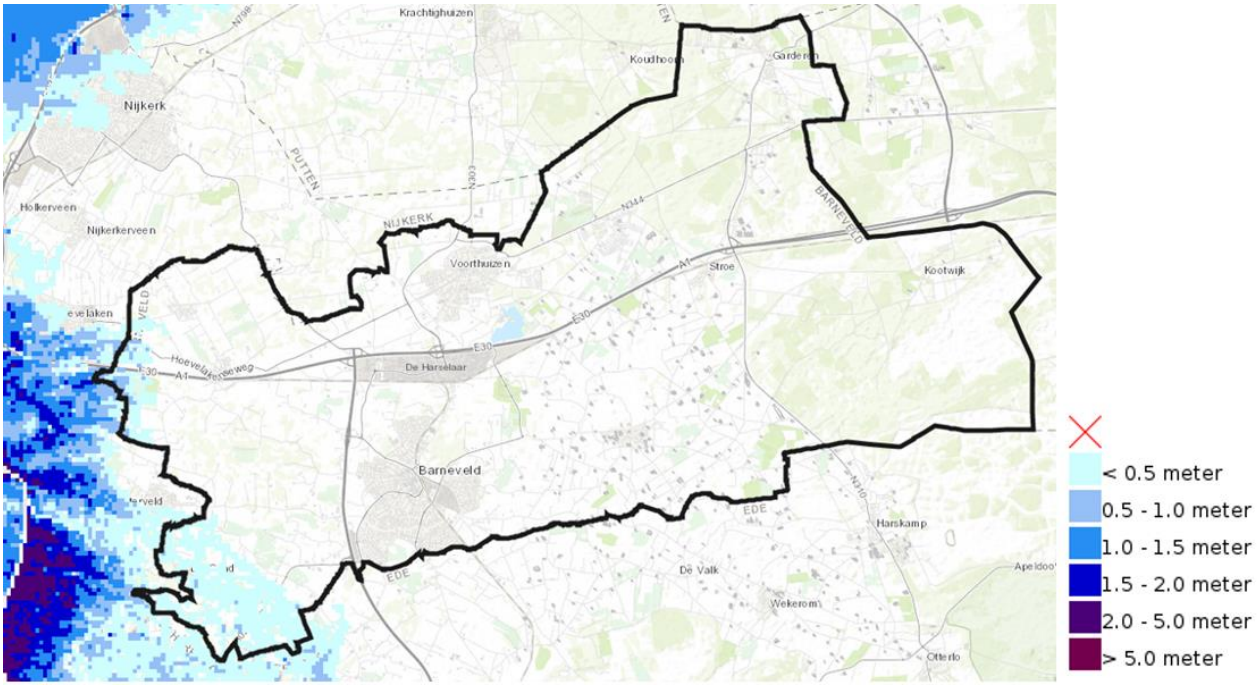

Figuur 3.20: Waterlaag na een overstroming (kleine kans) (bron: Klimaateffectatlas)

Naast de invloed van een mogelijke overstroming kan wateroverlast ook optreden door regenval. In de afgelopen 100 jaar is de hoeveelheid neerslag met ongeveer 20 procent toegenomen. Dit komt voornamelijk omdat het op de dagen dat het regent veel meer regent. In de winter en (tot op zeker hoogte) de zomer regent het meer, terwijl het in de lente en herfst minder regent. De verwachting dat deze trend zich naar de toekomst toe voortzet. De hoeveelheid neerslag per jaar neemt toe. Voornamelijk doordat het aantal buien met heftige neerslag toeneemt.

Figuur 3.21 toont de wateroverlast in de gemeente Barneveld na extreme regenval (74 mm in twee uur). Om twee verschillende redenen treedt er op diverse plekken in de gemeente wateroverlast op. Allereerst treedt er wateroverlast op door verharding in de omgeving. Dit beeld komt naar voren in de kernen Barneveld en Voorthuizen en op bedrijventerrein Harselaar. In de kernen en op het bedrijventerrein bestaat een relatief hoog aandeel verharding. Water kan door de verharding niet infiltreren en blijft deels op de verharding liggen, waardoor er een waterlaag ontstaat. De tweede factor die invloed uitoefent op de mate van overlast is de capaciteit van het riool. Als de capaciteit van het riool niet aansluit bij de hoeveelheid water die afgevoerd moet worden, ontstaat wateroverlast op straat.

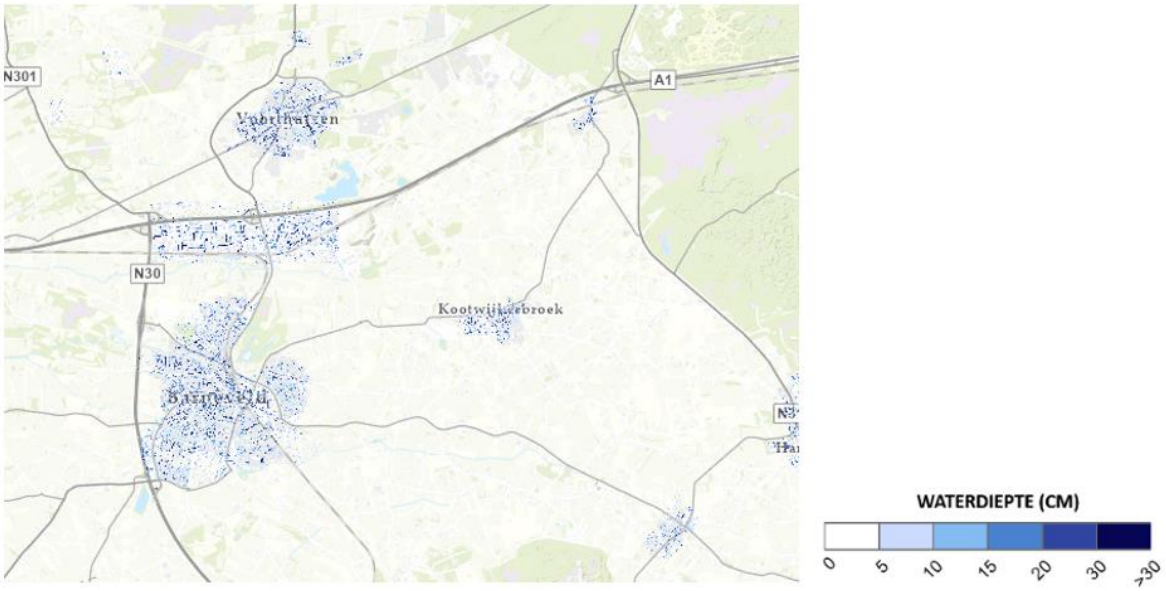

Figuur 3.21: Waterlaag na een bui van 74/mm in 2 uur (bron: Klimaateffectatlas Vallei en Veluwe)

In hoeverre kans op wateroverlast tot ingrijpen noodzaakt, is afhankelijk van (nog op te stellen) acceptatieniveaus. Binnen de Klimaateffectatlas Vallei en Veluwe is in beeld gebracht welke wegen en panden kwetsbaar zijn bij een regenbui van o.a. 74 mm per uur (**Figuur 3.22**). Het water dat in eerste instantie niet afgevoerd wordt met de riolering (of andere voorzieningen zoals wadi's of waterberging onder de weg) zich beweegt naar de lager gelegen delen in de directe omgeving. Met name het centrum van Barneveld en verschillende panden op bedrijventerrein Harselaar zijn kwetsbaar door een diepe waterlaag. Ook zijn verschillende wegen binnen voornamelijk de kernen Voorthuizen en Barneveld verminderd tot niet begaanbaar door water.

Figuur 3.22: Kwetsbaarheid panden en wegen (bron: Klimaateffectatlas Vallei en Veluwe)

Droogtestress

De temperatuurtoename in de zomer zorgt voor veranderingen in de neerslagpatronen. Warme lucht kan meer water bevatten, waardoor de verdamping van planten toeneemt. De verandering in neerslagpatronen zorgt voor een groter neerslagtekort in het groeiseizoen – er is dus meer sprake van droogte. Droogte heeft negatieve gevolgen op verschillende gebieden, zoals de landbouw, het stedelijk groen, de natuur en de biodiversiteit.

Het neerslagtekort is het verschil tussen de verdamping en de hoeveelheid neerslag die valt, en geeft daardoor aan hoe erg de droogte is. Door hogere temperaturen en meer zonuren neemt de verdamping toe. Het neerslagtekort aan het einde van de lente is in de afgelopen tien jaar met acht procent toegenomen. De verwachting is dat het neerslagtekort in de toekomst groter wordt. In de gemeente Barneveld bestaat op dit moment een neerslagtekort tussen 120 en 150 mm. Dat neemt naar verwachting dus toe. In een deel van de gemeente is het gemiddelde neerslagtekort 150 tot 180 mm, terwijl delen van de gemeente ook te maken krijgen met een neerslagtekort van 180 tot 210 mm (**Figuur 3.23**).

Droogte kan leiden tot schade aan natuur en biodiversiteit. Planten kunnen minder goed groeien of gaan dood. Dieren hebben er vervolgens last van omdat er minder water en voedsel beschikbaar is. In de landbouw leidt droogtestress tot een afname van de gewasopbrengst. Tot slot wordt de neerslag die wel valt in een droge periode minder goed opgeslagen in de bodem omdat droogte de sponswerking van de bodem aantast.

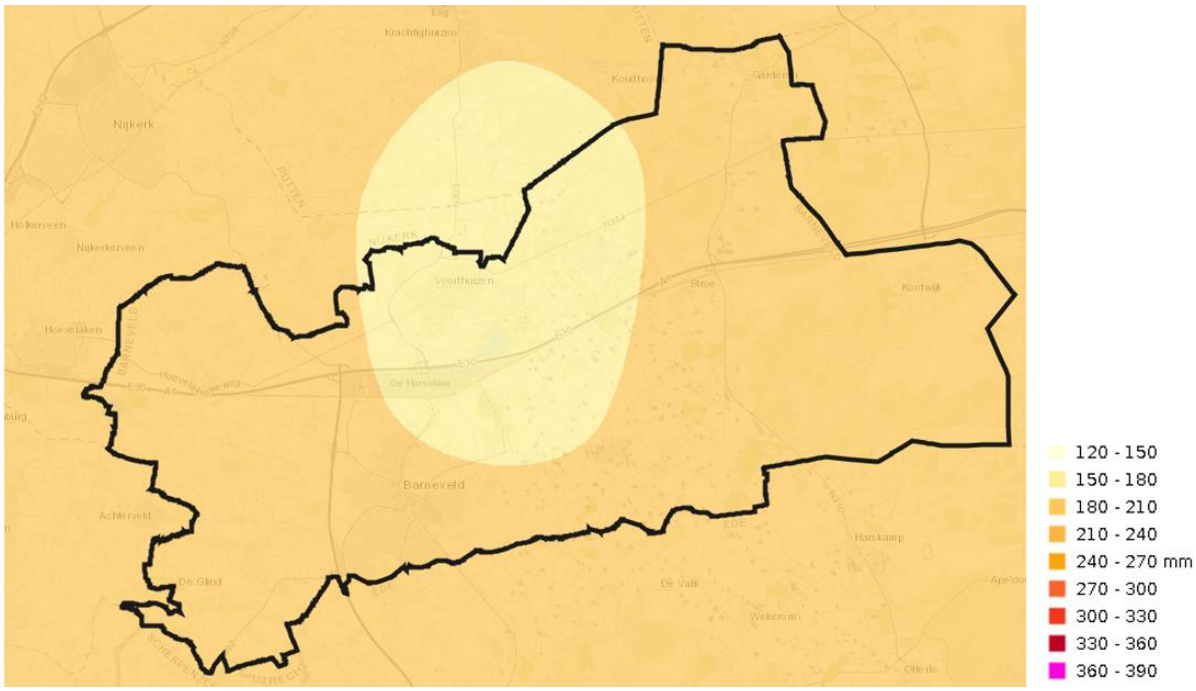

Figuur 3.23: Potentieel maximaal neerslagtekort (gemiddeld over 10 jaar) (2050 – scenario klimaatverandering: hoog) (bron: Klimaateffectatlas)

Droogte en warme temperaturen zijn, naast menselijke impact en de karakteristieken van het gebied, factoren die het natuurbrandrisico bepalen. In de huidige situatie is het natuurbrandrisico in het grootste deel van de gemeente gemiddeld. Op de Veluwe bestaat er een hoog risico op een natuurbrand (**Figuur 3.24**).

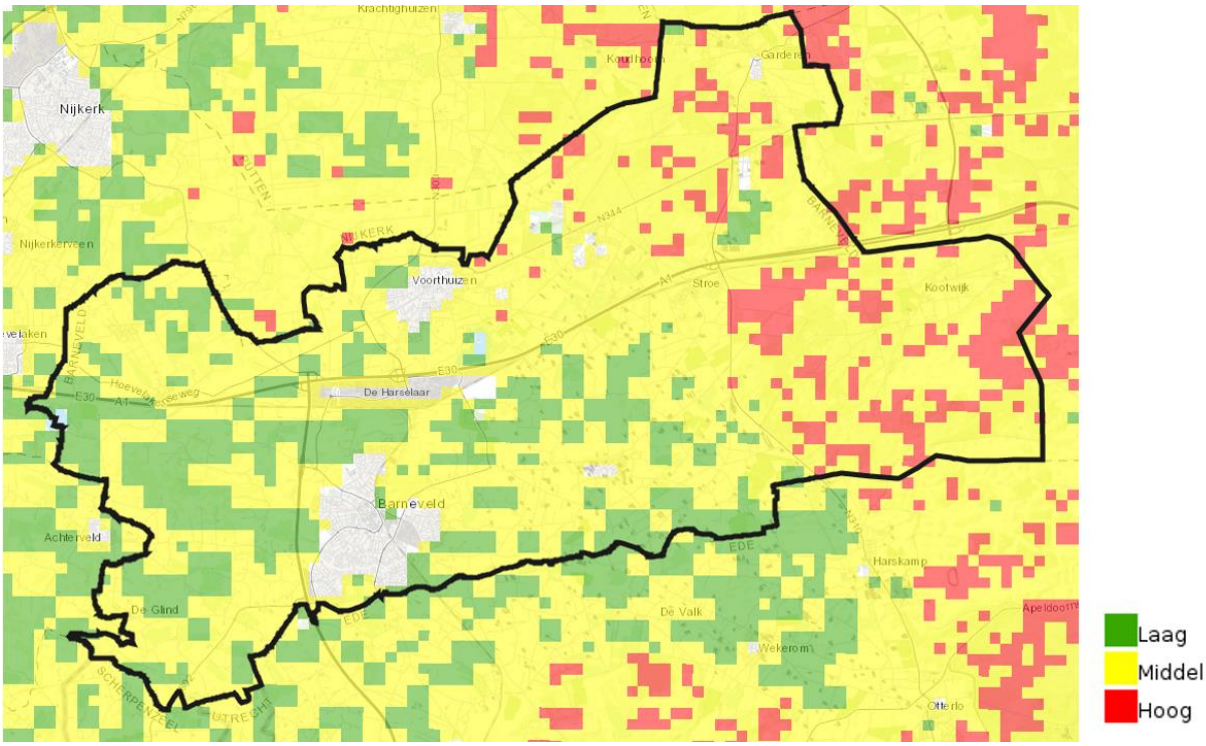

Figuur 3.24: Kans op natuurbrand (huidig) (bron: Klimaateffectatlas)

Hittestress

Hittestress is de lichamelijke reactie op een te warme omgevingstemperatuur. Door hittestress kan iemand zijn of haar lichaamstemperatuur niet langer goed reguleren. Gezondheidsproblemen die hiermee gepaard gaan zijn huiduitslag, oververmoeidheid, nierfalen, beroertes en ademhalingsproblemen. Ook kan het zorgen voor

agressief gedrag en verminderde arbeidsproductiviteit. Hittestress kan vooral voor oudere mensen met een kwetsbare gezondheid dodelijk zijn. Door klimaatverandering zullen er vaker zomerse (temperatuur hoger dan 25 graden Celsius) en tropische (temperatuur hoger dan 30 graden Celsius) voorkomen. Dit kan zorgen voor meer gezondheidsschade door hittestress. Het stedelijk hitte-eiland effect, waarbij door o.a. lage windsnelheid, donkere, absorberende materialen en warmte door menselijke activiteiten, de temperatuur in stedelijk gebied een paar graden hoger ligt dan in het buitengebied, is hierbij ook van belang.

Figuur 3.25 toont het stedelijk hitte-eiland van de gemeente Barneveld. Met name de kernen Voorthuizen en Barneveld en het bedrijventerrein Harselaar hebben te maken met temperatuurtoename t.o.v. het buitengebied. Op een zomerdag kan het centrum van de kern Barneveld tot ongeveer 1,5 graden Celsius warmer worden dan de temperatuur in het buitengebied. In de andere kernen is de opwarming beperkter. Zo stijgt de temperatuur in Garderen tot 0,4 graden Celsius boven de temperatuur van het buitengebied. De pieklocaties van hittestress (stedelijk hitte-eilandeffect) komen overeen met de plaatsen waar een hogere gevoelstemperatuur wordt ervaren (**Figuur 3.26**). De gevoelstemperatuur in de gemeente ligt het laagste in de Veluwe. De hoogste gevoelstemperaturen liggen in Barneveld en Voorthuizen. Tot op heden bestaan er geen ingrijpmaatstaven.

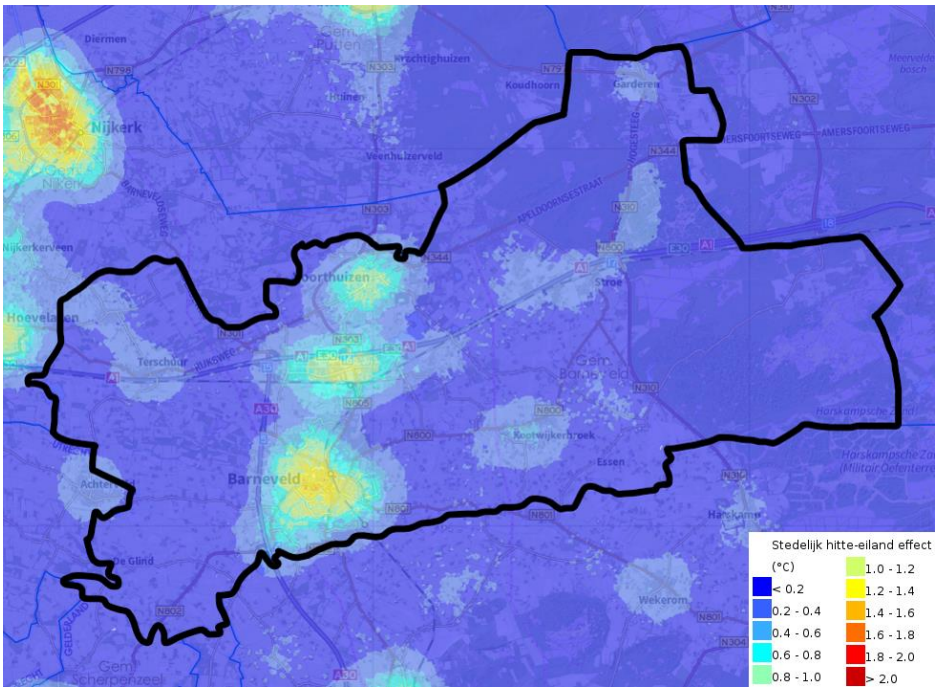

Figuur 3.25: Stedelijk hitte-eilandeffect (bron: RIVM, 2017)

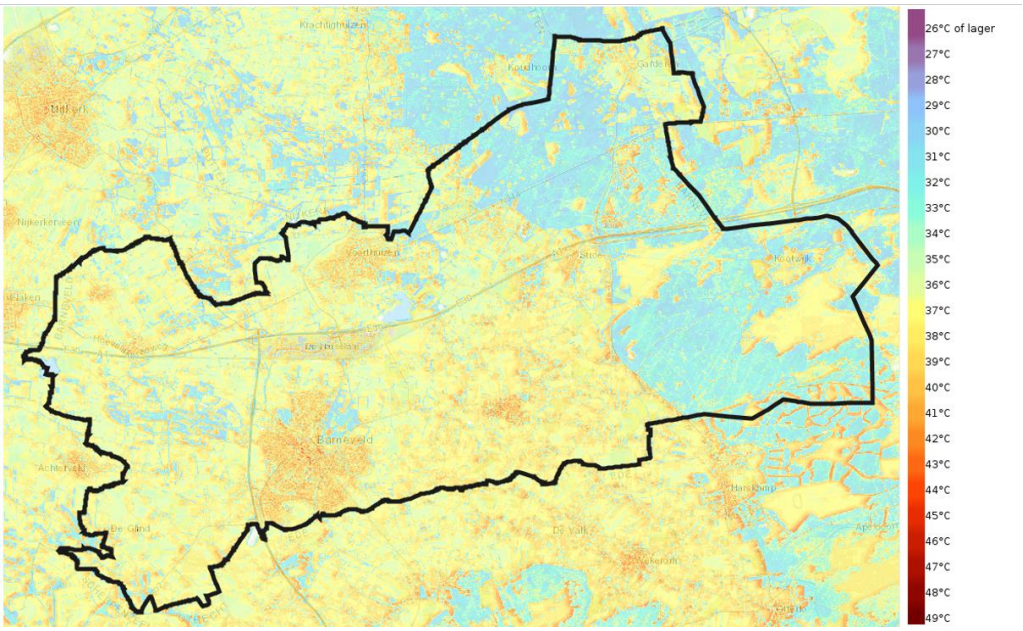

Figuur 3.26: Hittekaart gevoelstemperatuur (bron: Witteveen en Bos, 2021)

3.3.3 *Trends en ontwikkelingen*

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Klimaatbestendigheid'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- Klimaatverandering
  Klimaatverandering ontvouwt zich meer en meer. Naar de toekomst toe tekenen de ontwikkelingen zich meer en meer af. Dit betekent dat het warmer, droger of juist natter wordt. Dit heeft ook effecten in de omgeving, zoals wateroverlast op straat, een hoger natuurbrandrisico of meer hittestress in de stad. Van deze trend is wereldwijd sprake.

- Klimaatadaptatie
  Om klaar te zijn voor de gevolgen van het veranderende klimaat zet de overheid, waaronder de gemeente Barneveld, in op klimaatadaptatie. In de landbouw vinden onder ander ontwikkelingen plaats zoals toevoegen organische stoffen om water vast te houden. In het buitengebied wordt meer water vastgehouden. In de openbare ruimte wordt meer ruimte voor groen en blauw gemaakt. Verstening wordt tegengegaan en vergroening wordt gestimuleerd. Hiernaast is een verhoogde mate van bewustwording en activiteit waarneembaar. Deze trends zijn de laatste jaren landelijk zichtbaar.

  Klimaatadaptatie wordt ook tegenwoordig meegenomen in het gemeentelijk vastgoedbeleid, het Masterplan Onderwijs, het regionale project Vitale Vakantieparken. Hierdoor is een duidelijke verbreding van het thema naar andere beleidsvelden te zien. Verder wordt in navolging op het PvA klimaatadaptatie in 2023 een Klimaatadaptatieplan opgesteld door een interne multidisciplinaire werkgroep (Programmabegroting 2023). Ook werkt de gemeente Barneveld aan (een actualisatie van) de rioleringsmodellen van de verschillende kernen. Deze modellen geven op basis van de werkelijke situatie qua riolering en waterberging een nauwkeuriger beeld van de mate van wateroverlast en de locaties. Er is al met al een duidelijke verbreding van het thema klimaatverandering op allerlei beleidsvelden te zien.

- Woningbouwontwikkeling en hittestress
  Hoewel de trend van klimaatadaptatie en vergroening zichtbaar is, kan woningbouwontwikkeling lokaal in Barneveld bijdragen aan hittestress door het beïnvloeden van drie oorzaken ervan:
  - *Geslotenheid*: Door bebouwing te realiseren wordt het landschap meer gesloten, waardoor de wind afneemt en de gevoelstemperatuur toeneemt.

- *Afwezigheid van groen*: Een groene omgeving heeft een verkoelend effect door onder andere beschaduwing. Doordat er door de realisatie van bebouwing minder ruimte voor groen ontstaat, kan de hittestress in de omgeving toenemen.
- *Stenen materialen*: Stenen materialen worden zowel gebruikt voor bebouwing als voor wegen en paden. Stenen materialen houden warmte vast en stralen deze weer uit. Dit betekent dat nachten minder sterk afkoelen. Door de realisatie van bebouwing neemt de hoeveelheid stenen materialen toe. Hierdoor wordt de temperatuur mogelijk verhoogd.

Klimaatadaptatie is hiernaast een uitgangspunt bij de ontwikkeling van woongebieden en bedrijventerreinen en bij projecten (Programmabegroting 2023).

3.3.4 Beoordeling

Het klimaat verandert. De eerste tekenen hebben zich de afgelopen jaren laten zien. Het wordt vaker warmer, droger, of juist veel natter. De verwachting is dat de gemeente Barneveld niet snel te maken krijgt met zware overstromingen. Wateroverlast door regenval is wel een aandachtspunt. Door klimaatverandering wordt neerslag, als die valt, intenser. Dit betekent dat in lage gebieden, versteende gebieden of gebieden met onvoldoende (riool)afvoercapaciteit wateroverlast een groot aandachtspunt is. Klimaatverandering zorgt ook voor droogte. De toename in droogte zorgt ervoor dat het natuurbrandrisico toeneemt en planten en dieren vaker te maken krijgen met droogtestress. Warmte kan ook te veel worden, en leiden tot hittestress. Op dit moment bestaat er binnen verschillende kernen een licht hitte-eiland: een verhoging in temperatuur. Door een toename in warme en hete dagen, en een bebouwde stedelijke omgeving binnen kernen kan de hittestress verder toenemen.

Op verschillende bestuurlijke niveaus wordt actie genomen om de klimaatverandering te beperken (klimaatmitigatie) of aan te passen aan het veranderende klimaat (klimaatadaptatie). Door onzekerheid over de mate waarin de maatregelen effectief zijn en worden doorgevoerd, bestaat er een marge van onzekerheid naar de toekomst toe. Hoewel het doel klimaatadaptiviteit is, is de uitdaging van de komende decennia groot en lijken aanvullende beleidskeuzes nodig te zijn. Hoewel de verwachte toekomstige ontwikkeling (licht) positief is, is er méér beleidsinzet nodig om op een (zeer) positieve beoordeling in 2040-2050 uit te komen.

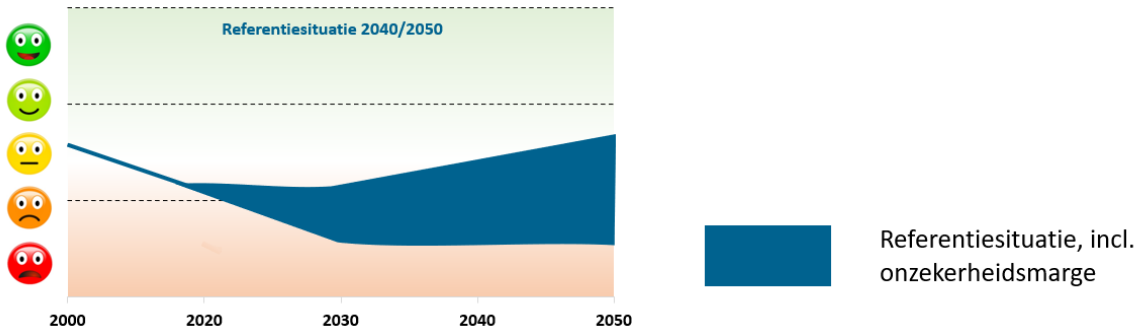

3.4 Ruimtelijke kwaliteit

3.4.1 Inleiding, beoordelingskader en beleid

In dit hoofdstuk Ruimtelijke kwaliteit is ingegaan op cultuurhistorische en landschappelijke waarden in de gemeente Barneveld. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed [RCE] onderscheidt drie categorieën, waarop het beoordelingskader is gebaseerd:

1. Landschappelijke elementen, gebieden en ruimtelijke patronen waarin de historische wisselwerking tussen mens en maatschappij enerzijds en de fysieke omgeving anderzijds tot uitdrukking komt: het historische landschap;
2. Historische gebouwen, erven, tuinen, parken en stedenbouwkundige structuren;
3. In de bodem (op land en onder water) bewaarde sporen en resten van menselijke bewoning vanaf het eerste begin van de menselijke bewoning.

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Ruimtelijke kwaliteit	Landschap	Zuinige omgang met de gebruikswaarde, beeldwaarde en toekomstwaarde van de ruimtelijke omgeving.	Verbetering en behoud van de kernkwaliteiten: stedelijk landschap en architectonische kwaliteit, niet-stedelijk landschap, (groen)structuren, verrommeling tegengaan.
	Cultuurhistorie	Instandhouding cultuurhistorische waarden. Erfgoed een volwaardige plek geven in ruimtelijke ontwikkelingen.	Verbetering en behoud van de kernkwaliteiten.
	Archeologie	Instandhouding archeologische waarden.	Behoud aandacht voor archeologie.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
Structuurvisie kernen Barneveld 2022	De ruimtelijke kwaliteit is van groot belang voor de woonkwaliteit. Dat betekent enerzijds dat nieuwbouw van woon- en werklocaties zorgvuldig moet gebeuren, maar tegelijk is aansluiting zoeken bij bestaande kwaliteiten belangrijk. Uitgangspunten voor de ruimtelijke kwaliteit in Barneveld zijn: - Herkenbaar houden van historische lintbebouwing als dragers van de dorpse structuur. - Veel aandacht voor inbreiden binnen de dorpse structuur. - Accentueren van de entrees met aansprekende bebouwing en/of groen. - Aandacht voor groen en blauw in de uitbreidingswijken. - Aandacht voor groene overgangen tussen dorp en buitengebied, het behouden van zichtlijnen en het accentueren van contrasten. - In de kern Barneveld komt ruimte voor stedelijke accenten (grotere bouwblokken, meer hoogte) in een dorpse sfeer.
Coalitieakkoord Gemeente Barneveld 2022-2026	De coalitie hecht veel waarde aan het landschap van Barneveld en staat pal voor onder andere de grote natuurgebieden, de kenmerkende beken en het kleinschalige coulisselandschap. De gemeente gaat het landschap versterken door toe te werken naar 10 procent uitbreiding aan landschapselementen (onder andere heggen, hagen en houtwallen) richting 2030. Daarmee sluit Barneveld aan bij het landelijk Aanvalsplan versterking landschappelijke identiteit via landschapselementen. Zo draagt de gemeente bij aan de opname van stikstof, CO_2 en fijnstof, wordt de biodiversiteit verhoogd en het landschap mooier en meer divers. Bij natuurherstel of versterking van het landschap zoekt de gemeente ook de combinatie met de bekenstructuur. Barneveld gaat de komende periode aan de slag met het formuleren van een integrale visie op cultuur, met aandacht voor alle cultuurwaarden in de gemeente. Daarbij onderzoeken zij hoe cultuurbeleving en cultuureducatie verder bevorderd kunnen worden.

Landschaps-ontwikkelingsplan Gelderse Vallei (2005)	Het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) stemt het landschapsbeleid van acht (voormalige) gemeenten in de Gelderse Vallei op elkaar af. Landschaps- en natuurontwikkeling in het buitengebied wordt gestimuleerd. Het behouden, versterken en verbeteren van de landschappelijke identiteit en haar groenblauwe structuur staan hierbij voorop. In het LOP zijn vier kenmerkende gebieden onderscheiden, waarvan er twee binnen de gemeente Barneveld vallen: de Vallei en de Veluwe. In de Vallei is de versterking van het landschappelijk raamwerk de belangrijkste ambitie. Op de Veluwe is het verbeteren van het recreatienetwerk een ontwikkeling die aandacht verdient. Ook de versterking van het ecologische netwerk is hier belangrijk.
Ontwikkelbeeld Amersfoort	De landschappelijke aantrekkelijkheid wordt benoemd als dé troef van de regio Amersfoort. In het Ontwikkelbeeld Amersfoort is Barneveld als focusgebied aangewezen, waar wonen, werken en hoogwaardige openbare ruimte samenkomen. Het is van belang om de verbinding van de kern Barneveld met het omliggende landschap te versterken.
Erfgoedverordening 2016	De erfgoedverordening is in juli 2016 geactualiseerd en is gericht op het behouden en beschermen van de bestaande monumenten.
Notitie Cultuurhistorisch beleid 2018	De Notitie Cultuurhistorisch beleid bepaalt de cultuurhistorische waarden en hoe de gemeente daarmee wil omgaan binnen de kaders die de wet stelt. Deze notitie wordt gebruikt bij het opstellen van bestemmingsplannen. In het kader van dit document zijn verschillende basiskaarten opgesteld: - archeologie (geomorfogenetische kaart en archeologische waarden- en verwachtingenkaart[8]); - cultuurlandschap (inventarisatiekaart[9] en waarderingskaart[10]); - stedenbouw (ontwikkelingskaart en waarderingskaart[11]). De bescherming van erfgoed en archeologie is verankerd in de bestemmingsplannen, waarbij ook de Omgevingswet wordt geïntegreerd via een paraplu-bestemmingsplan. De regio-archeoloog speelt een cruciale rol in het waarborgen van het erfgoed en archeologisch beleid, en neemt beslissingen op basis van de richtlijnen uit het beleid en de bestemmingsplannen. De gemeente heeft (beperkte) financiële middelen ter ondersteuning van onderhoud aan gemeentelijke monumenten. De gemeente heeft voor de monumenten die in eigen bezit zijn een lidmaatschap bij de Monumentenwacht afgesloten. De gemeente verstrekt actief en passief adviezen aan monumenteneigenaren; daarbij vult ze de actieve rol in door het organiseren van een periodieke informatieavond en de passieve rol door bij verbouwingswensen mee te denken met de initiatiefnemer. De ambtelijke organisatie van de gemeente Barneveld neemt de cultuurlandschappelijke inventarisatie en waardering als vast onderdeel op in haar eigen werkproces. Datzelfde geldt voor de stedenbouwkundige inventarisatie en waardering. Daarnaast gebruikt de ambtelijke organisatie van de gemeente Barneveld de cultuurhistorische inventarisatie en waardering bij haar toeristisch-recreatieve projecten. In de tabel historische stedenbouwkundige waardenkaarten zijn veertien stedenbouwkundig waardevolle gebieden aangewezen, die op de 'historisch stedenbouwkundige waardenkaarten' van Barneveld, Garderen en Voorthuizen zijn weergegeven. In dit beleidsdocument is een toetsingskader met betrekking tot deze gebieden opgesteld.
Barneveld in Beeld, Ruimtelijke atlas en Welstandsnota (2012)	In de Barneveldse welstandsnota wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende welstandsregimes: • Welstandsvrij: voor deze gebieden geldt geen beoordeling (meer) door de dorpsbouwmeester. • Beperkt welstandsregime: het gebouw of het object wordt beoordeeld in relatie tot haar omgeving (de zogenoemde stedenbouwkundige benadering).

[8] Naar een zinvol archeologiebeleid; Toelichting op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart voor de gemeente Barneveld. P.A.C. Schut & P. Kloosterman.

[9] Historische landschappen van de gemeente Barneveld. Jan Neefjes (Overland), 2015.

[10] Historische landschapselementen; Toelichting op de historische landschapselementen in de gemeente Barneveld. P.A.C. Schut.

[11] Bouwen en groeien; Stedenbouwkundige historie van de 9 dorpen in de gemeente Barneveld. H. van de Top & W.J. Nijboer.

	• Regulier welstandsregime: het gebouw of het object wordt beoordeeld in relatie tot haar omgeving, maar ook als zelfstandig object (de zogenoemde architectonische benadering). • Bijzonder welstandsregime: het gebouw of het object wordt beoordeeld in relatie tot haar omgeving, als zelfstandig object en voor wat betreft de details van het gebouw (de zogenoemde esthetische benadering). Het verschil tussen de welstandsregimes heeft te maken met een beoordeling op één, twee of maximaal drie schaalniveaus: omgeving, gebouw en detail.

3.4.2 *Huidige situatie*

Landschap

De geschiedenis van de gemeente Barneveld gaat ver terug. Al in de twaalfde eeuw werd Barneveld voor het eerst op schrift genoemd. De eerste boeren die zich er vestigden gaven de voorkeur aan de wat hogere gronden, waarbij een hoogteverschil van enkele decimeters al een verschil kon maken. In de nattere, lager gelegen gebieden, hoogden boeren hun akkers op. Zo zijn honderdduizenden kubieke meters grond verzet. Het ontginningslandschap is vandaag de dag nog steeds kenmerkend voor delen van de gemeente (de paarse gebieden in **Figuur 3.27**).

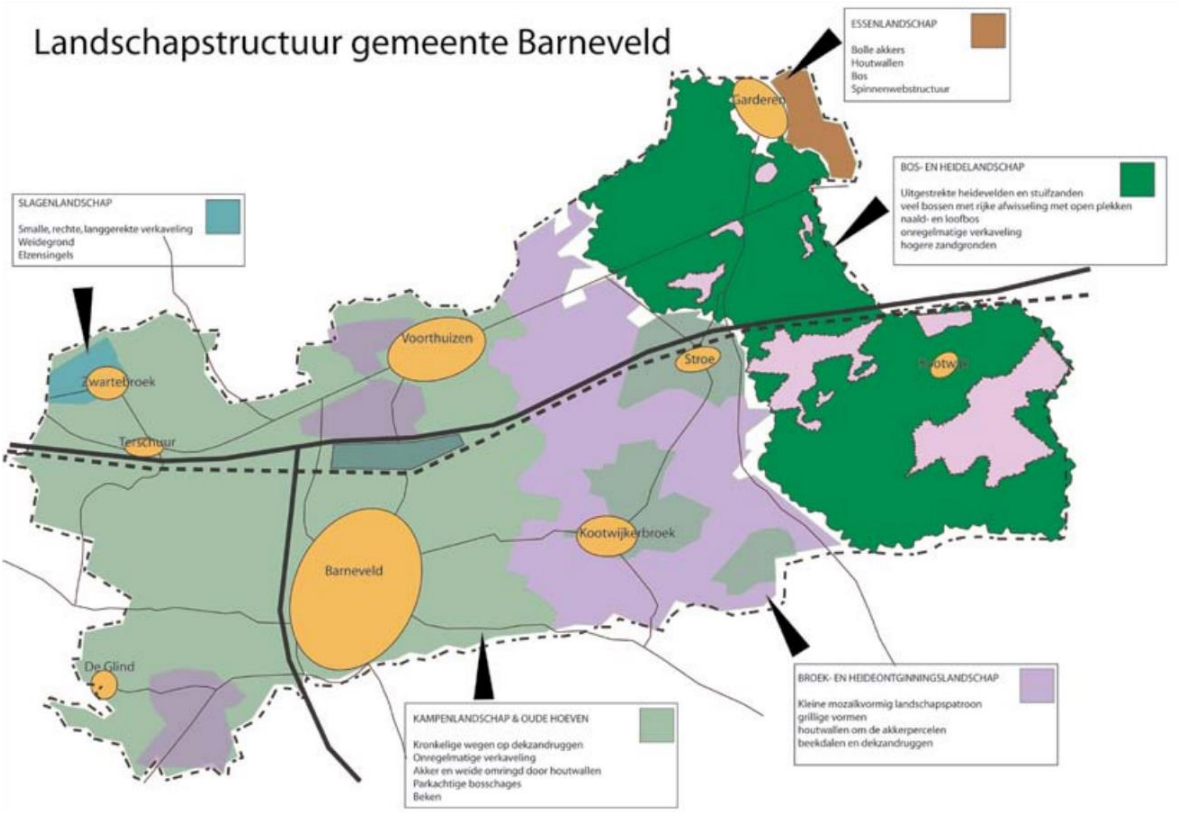

Figuur 3.27: Landschapstructuur gemeente Barneveld (bron: Groenstructuurplan Barneveld, 2011)

Er zijn verschillende typen landschappen te herkennen. In het uiterste oosten van de gemeente wordt het bos- en heidelandschap van de Veluwe aangetroffen. Rondom de kern Barneveld is het landschap aangeduid als ‘kampenlandschap en oude hoeven’. Dit deel van de gemeente kent een hoog Valleigehalte: gemengde verschijningsvormen, met een accent op een besloten cultuurlandschap. Tussen dit deel van de gemeente en de Veluwe is het ontginningslandschap gelegen. Op verschillende plekken, verspreid over de gemeente, is sprake van een coulisselandschap, met kleinschalige afgebakende cultuurgronden.

De plaats Barneveld vervult als vanouds een marktfunctie in de Gelderse Vallei. De historische kern van het dorp Barneveld wordt gevormd door het knooppunt van de huidige Schoutenstraat-Langstraat, Amersfoortsestraat en Jan van Schaffelaarstraat. In de loop van de 18e eeuw is het gebied rond de huidige Nieuwstraat-Raadhuisplein een wezenlijk onderdeel van de dorpskern gaan vormen. Tot de Tweede Wereldoorlog vindt de ontwikkeling van Barneveld vooral plaats langs en tussen deze straten. Na de oorlog zijn hele wijken projectmatig gebouwd. Zo groeide de kern flink. In **Figuur 3.28** is de ontwikkeling van Barneveld tussen 1960 en nu (2020) te zien.

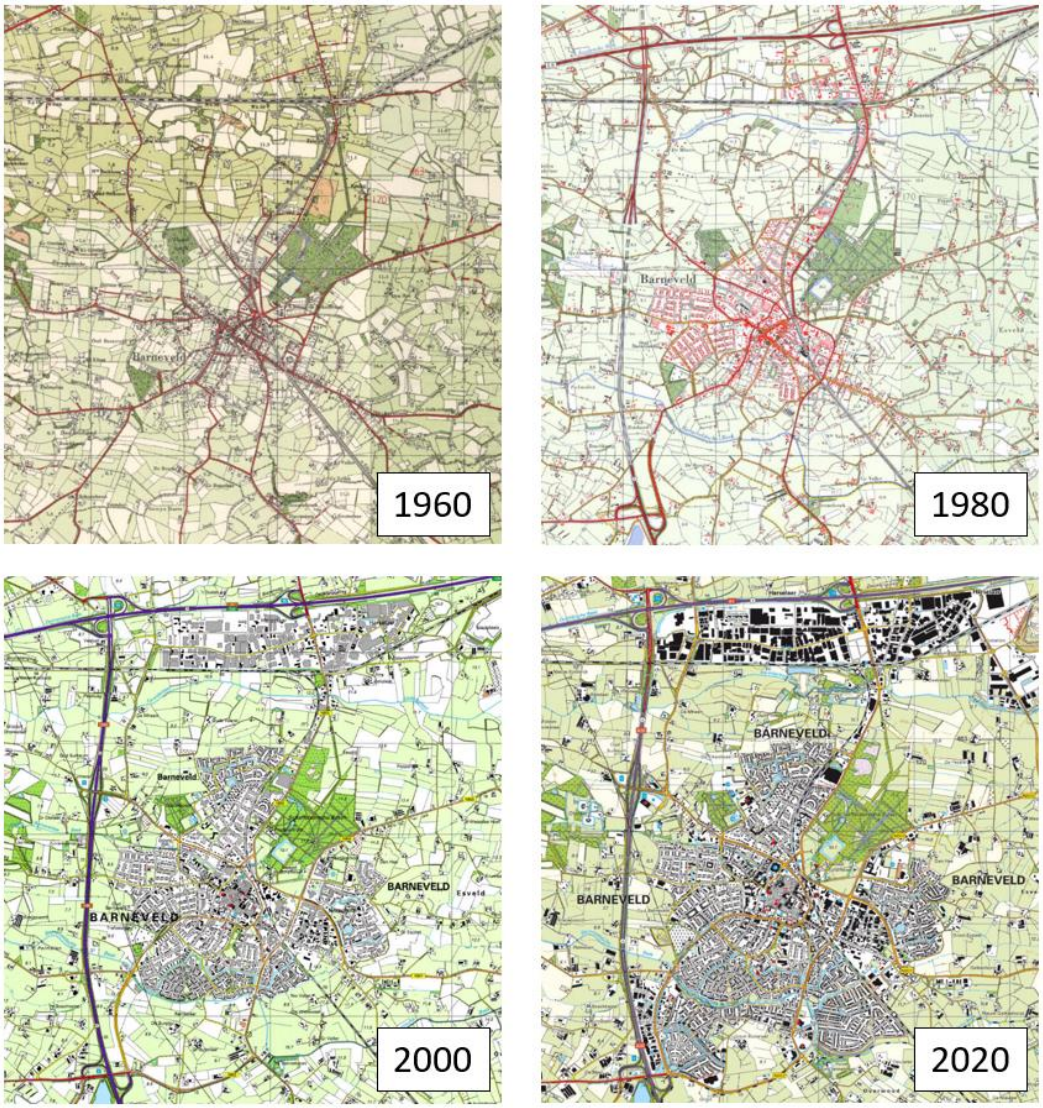

Figuur 3.28: Ontwikkeling kern Barneveld (bron: topotijdreis.nl)

Aanvankelijk ontwikkelde de bebouwing zich vooral langs de huidige Langstraat en Jan van Schaffelaarstraat. In de loop van de 19e eeuw ontstond er ook bebouwing langs de huidige Nieuwstraat. Hierdoor werd de min of meer driehoekige kern van het dorp gevormd, die nog steeds goed herkenbaar is. In het centrum van Barneveld zijn twee ringstructuren te onderscheiden. In de historische kern ligt het winkelachtje, dat vanuit de historie op organische wijze gegroeid is. Daaromheen is een centrumring gelegen. Deze twee structuren onderscheiden zich van elkaar in het gebruik en in de uitstraling. Het winkelachtje is ingericht voor de voetganger; de centrumring heeft een doorstroomfunctie en verbindt het centrum met enkele parkeerplaatsen.

De kernen in de gemeente Barneveld zijn sterk verschillend en hebben hun eigen kwaliteiten. Wel is er een aantal bindende elementen te noemen, zoals het dorpse karakter, de historische agrarische linten, de nabijheid van het agrarische en natuurlijke buitengebied.

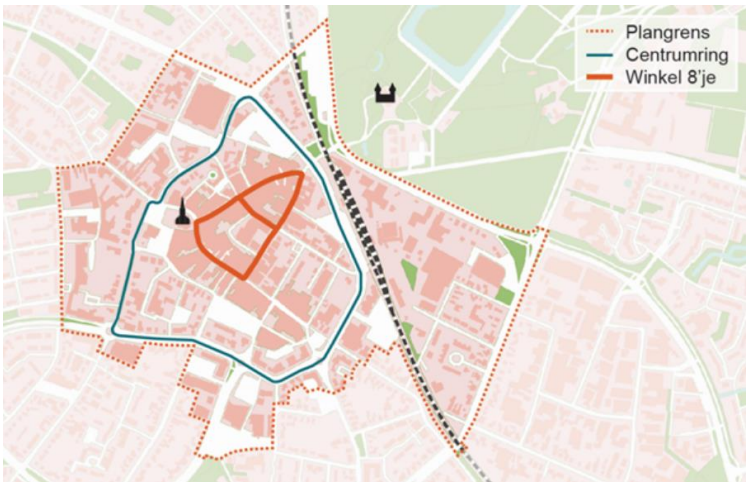

Figuur 3.29: Te onderscheiden ringstructuren in het centrumgebied (bron: visie Barneveld-centrum)

Figuur 3.30 is de visiekaart die in de Structuurvisie kernen Barneveld 2022 opgenomen is. Hierin is de historische lintbebouwing als drager van de dorpse structuur weergegeven. Ook zijn er enkele te verbeteren dorpsentrees aangegeven.

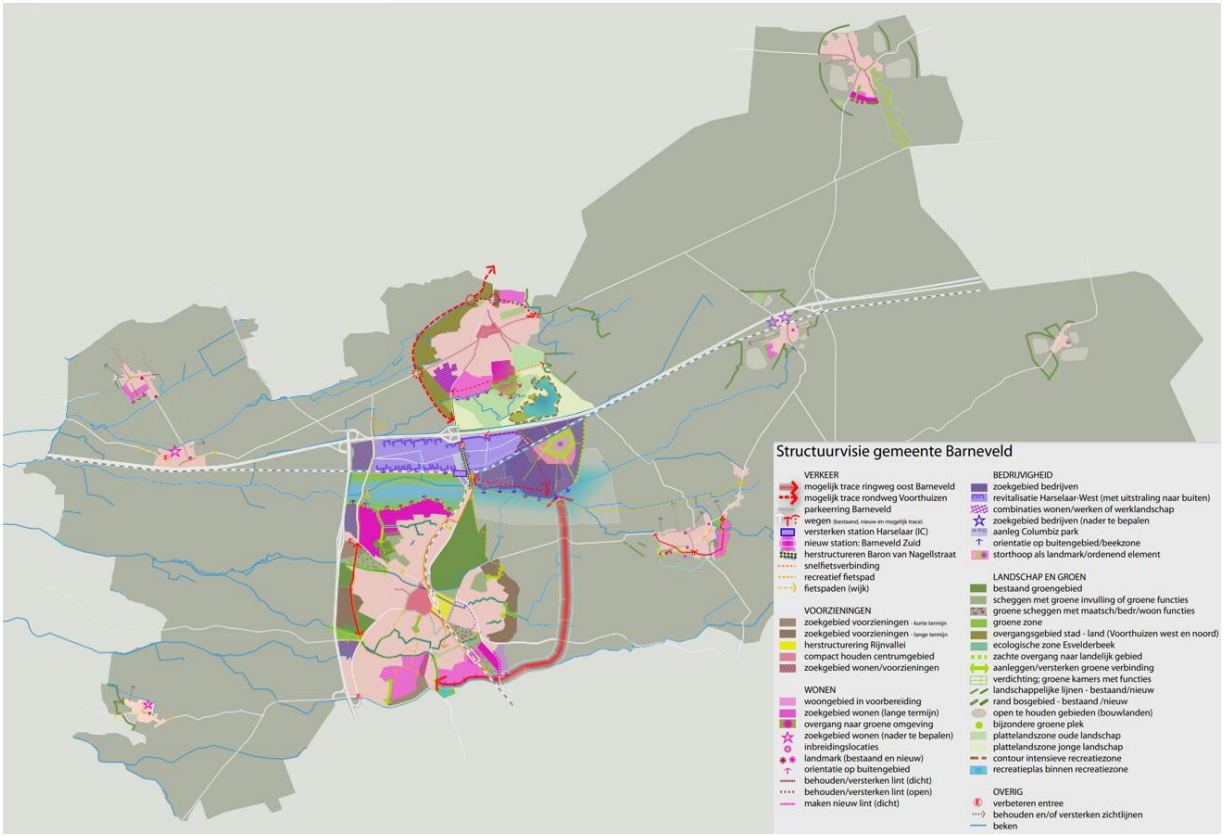

Figuur 3.30: Visiekaart (bron: Structuurvisie kernen Barneveld 2022)

De cultuurhistorische waardenkaart van provincie Gelderland laat ook verschillende elementen in de gemeente Barneveld zien die van cultuurhistorische waarde zijn. Nabij de kern Barneveld ligt historische buitenplaats Kasteel De Schaffelaar, een rijksmonument.

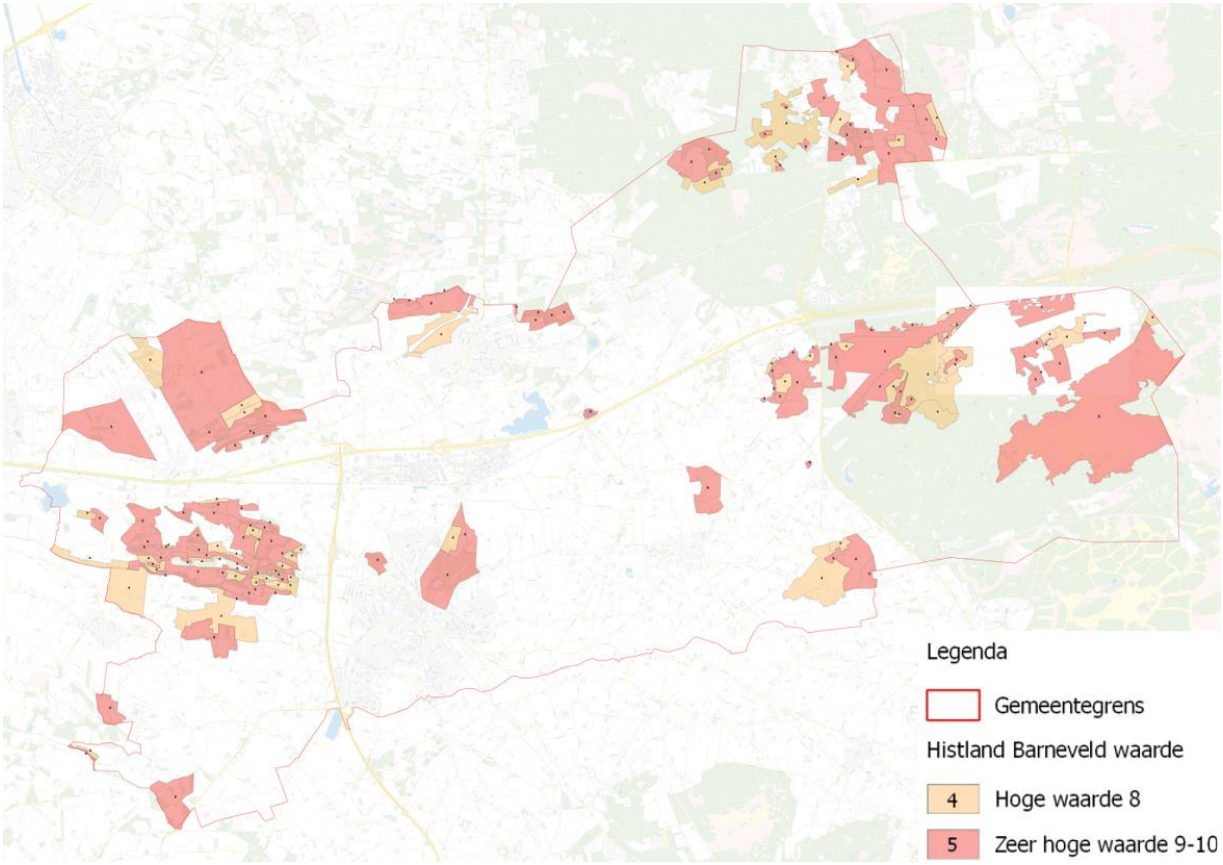

Figuur 3.31: Cultuurlandschappelijke waardenkaart (bron: gemeente Barneveld, 2018)

Op de welstandskaart (**Figuur 3.32**) is het welstandsbeleid van de gemeente weergegeven. Met dit beleid geeft de gemeente aan op welke plekken de ruimtelijke kwaliteit een algemeen belang vertegenwoordigt. Op andere plekken wordt daarentegen meer ruimte gegeven aan het particuliere belang van bewoner en eigenaar. De toelichting van de verschillende welstandsregimes is in de tabel van het beleidskader (paragraaf 3.4.1) te vinden.

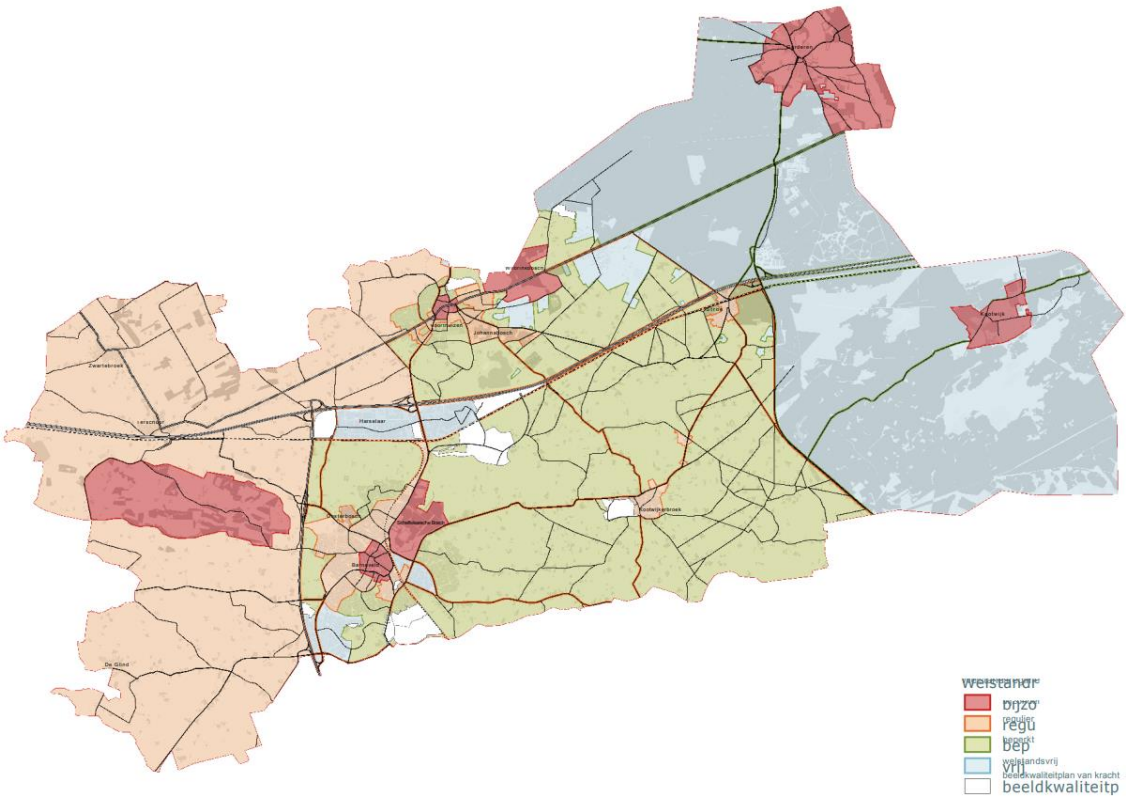

Figuur 3.32: Welstandskaart (bron: Welstandsnota Barneveld in Beeld, 2012)

Cultuurhistorie

In de gemeente Barneveld liggen 48 rijksmonumenten (Monumentenregister cultureel erfgoed). De rijksmonumenten liggen verspreid over de gemeente en zijn van diverse origine (**Figuur 3.33**). In het noordoosten van de gemeente liggen diverse archeologische rijksmonumenten, zoals grafheuvels of plekken met resten van bewoning. Ook enkele kerken, boerderijen en een kasteel zijn beschermd als rijksmonument. Naast rijksmonumenten telt de gemeente ook 155 gemeentelijke monumenten. In de gemeente liggen geen beschermde stads- en dorpsgezichten.

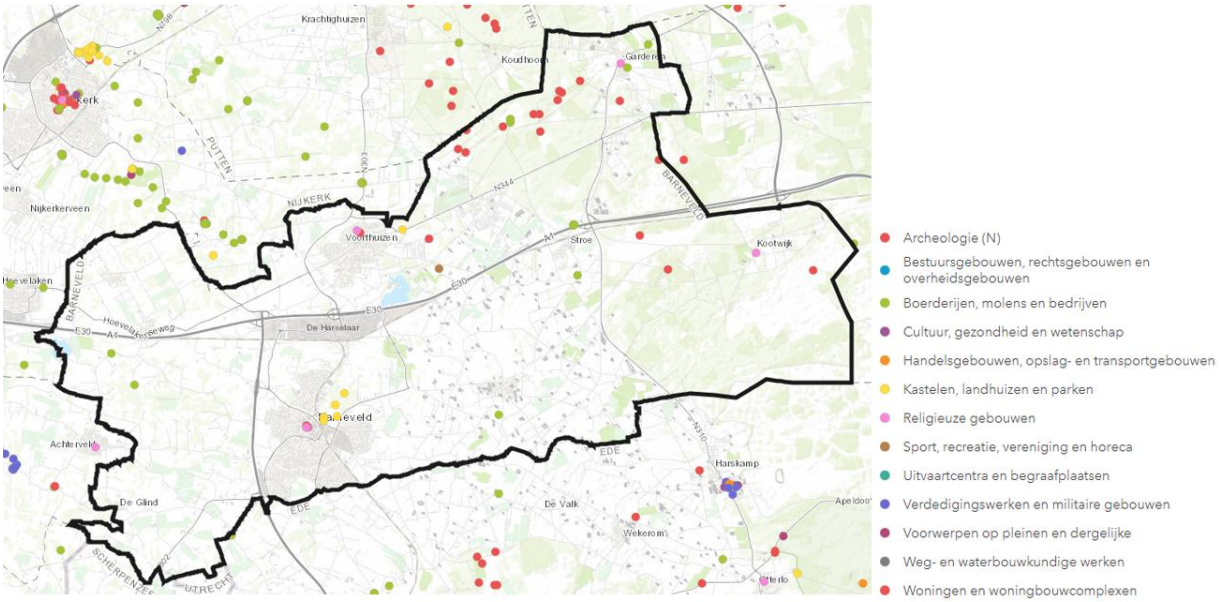

Figuur 3.33: Rijksmonumenten (bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

Archeologie

In het gebied ten oosten van de provinciale weg (N310) en ten noorden van de Apeldoornsestraat (N344) ligt de archeologische verwachting hoger dan in de rest van de gemeente. In dit gebied liggen ook verschillende archeologische rijksmonumenten. De archeologische verwachting is in deze regio middel tot hoog. In het westen van de gemeente is de archeologische verwachtingswaarde over het algemeen laag tot middel. Al liggen in dit gebied verspreid veel kleine gebieden met een hoge archeologische verwachting.

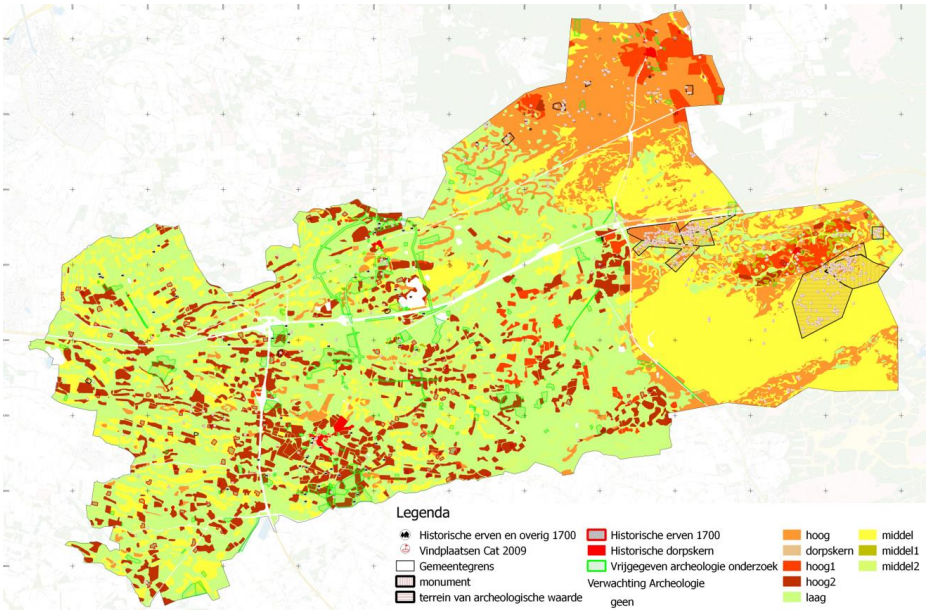

Figuur 3.34: Archeologische waarden- en verwachtingenkaart (bron: gemeente Barneveld, 2018)

Naast archeologische waarden zijn er ook aardkundige waarden in de gemeente aanwezig. Archeologische waarden komen voort uit menselijke sporen uit het verre verleden, zoals de aanwezigheid van gebruiksvoorwerpen. Aardkundige waarden zijn sporen in het landschap van hoe het landschap zich gevormd heeft door natuurlijke processen (zoals wind, water en ijs). Het oostelijk deel van de gemeente behoort tot een gebied dat van internationale waarde is door de aanwezige aardkundige waarden. Ten westen van de kern Voorthuizen ligt een aardkundig waardevol gebied dat van regionaal belang is. Rondom de kern Kootwijk is de aardkundige waarde van provinciaal belang. Het gaat hier om een stuwwalopduiking, omringd door stuifzand en grotendeels met dekzand bedekt.

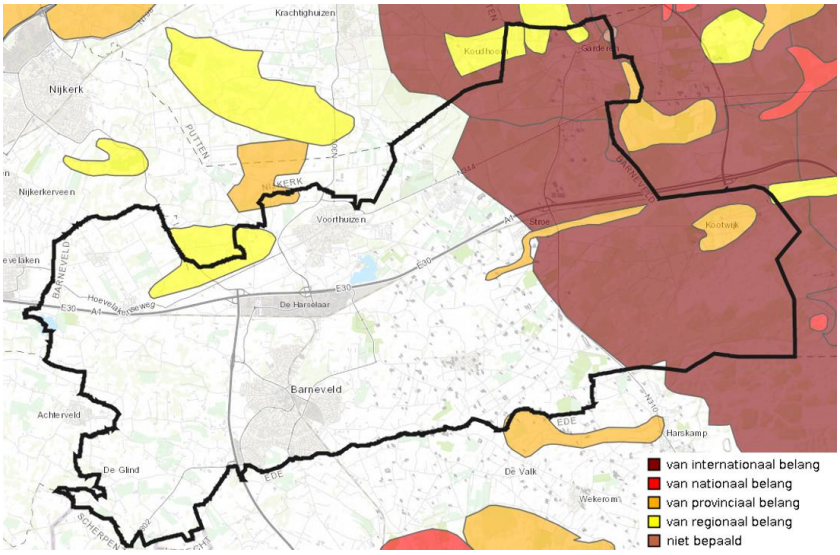

Figuur 3.35: Aardkundige waarden in de gemeente Barneveld

3.4.3 *Trends en ontwikkelingen*

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Ruimtelijke kwaliteit'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- Ontwikkeling ruimtelijke kwaliteit
  De landschappelijke en cultuurhistorische waarden kunnen onder druk komen te staan door ontwikkelingen. Denk bijvoorbeeld aan stedelijke vernieuwing, nieuwe woonlocaties en de groei van (het aantal) vakantieparken. Tegelijkertijd staan landschap en cultuurhistorie steeds meer in de aandacht en, is er juist meer behoefte aan de beleving van het landschap en worden landschappelijke en cultuurhistorische waarden steeds meer als meerwaarde gezien voor ontwikkelingen.

- Verduurzaming van het landschap
  Duurzaamheid speelt een prominente rol, met bijvoorbeeld de opkomst van zonneparken, windturbines en windwokkels als hernieuwbare energiebronnen. Deze ontwikkelingen hebben een impact op het landschap.

3.4.4 *Beoordeling*

Kijkend naar landschap, cultuurhistorie en archeologie heeft de gemeente Barneveld een rijke ruimtelijke kwaliteit. Over tijd zijn bestaande cultuurhistorische waarden aangetast en nieuwe waarden geïntroduceerd. De groei van Barneveld in de twintigste eeuw en de daarbij horende nieuwe infrastructuur zijn ontwikkelingen die hun sporen in het landschap hebben nagelaten. In de gemeente Barneveld bestaan verschillende opgaven die om ruimte vragen, zoals de woningbouwopgave en de energietransitie. Dit kan er in theorie voor zorgen dat landschappelijke waarden verloren gaan. De manier waarop de opgaven worden ingevuld beïnvloeden de mate waarin nieuwe kwaliteiten aan het landschap worden toegevoegd of juist verloren gaan. Zonder duidelijke kaders en visie kan de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente afnemen.

Echter, het behoud van ruimtelijke kwaliteit staat op de Barneveldse agenda. Archeologie en cultuurhistorie zijn verankerd in bestemmingsplannen (gebaseerd op beleid en gemeentelijk kaartmateriaal). Op die manier wordt aan de bescherming van deze aspecten gewerkt. Bovendien wordt er gekeken op welke manier het beleid aanpassing behoeft in het kader van de aanstaande Omgevingswet.

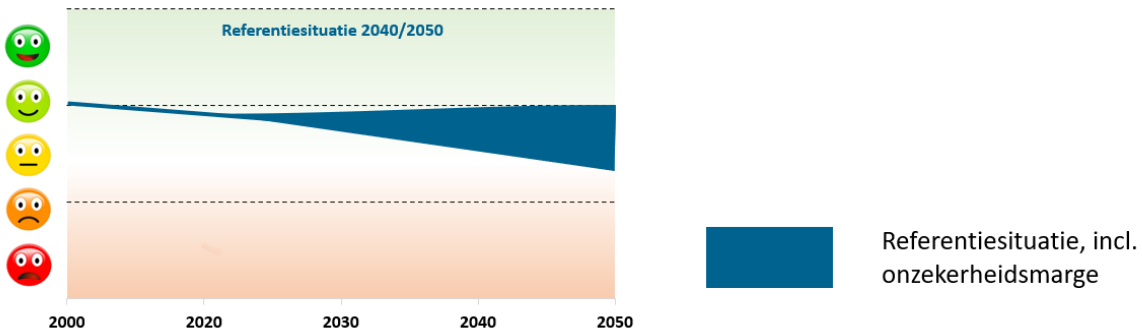

3.5 Energie en grondstoffen

3.5.1 Inleiding, beoordelingskader en beleid

'Energie en grondstoffen' is een breed thema. Het gaat om de omgang met verschillende bronnen. Zo is er naar het gebruik en de opwekking van energie gekeken, naar de uitstoot van CO_2 en naar de mate waarin grondstoffen hergebruikt worden. Dat maakt het thema relevant met het oog op klimaat en duurzaamheid.

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Energie en grondstoffen	Energiegebruik	Energieneutraal in 2050.	Beperking en verduurzaming energiegebruik.
	Duurzame energieopwekking	0,214 TWh opwekking gerealiseerd in 2030.	Toename zonne- en windenergieopwekking.
	CO_2-uitstoot	Klimaatneutraal in 2050. 55% broeikasgasreductie in 2030 (t.o.v. 1990).	Afname CO_2-uitstoot.
	Circulariteit	Barneveld als 'afvalloze', circulaire gemeente.	Het gebruik van primaire grondstoffen moet in 2030 met 50 procent zijn teruggebracht.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
De Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	De NOVI is de langetermijnvisie van het Rijk op de ontwikkeling van de Nederlandse leefomgeving, tot 2050. Ruimte voor de energietransitie wordt een prioriteit van nationaal belang genoemd. Het Rijk, de provincies en de gemeenten zijn samen verantwoordelijk voor de invulling hiervan.
Provinciale Omgevingsvisie (POVI) Gelderland	Gelderland stelt klimaatdoelen in de POVI. De provincie streeft naar volledige klimaatneutraliteit in 2050. Voor 2030 heeft de provincie een tussendoel: de realisatie van 55 procent broeikasgasreductie (ten opzichte van 1990). Dat betekent dat Gelderland in 2030 verder wil zijn dan landelijk is afgesproken (reductie van 49 procent). De provincie wil dit bereiken door grootschalige energiebesparing en energieopwekking uit verschillende duurzame bronnen, zoals wind, zon, waterkracht, biomassa en bodemenergie. Daarnaast wil Gelderland de eerste afvalloze provincie van Nederland zijn. Het is daarvoor van belang dat grondstoffen blijvend hun waarde behouden in de Gelderse industrie. Het gebruik van primaire grondstoffen moet in 2030 met 50 procent zijn teruggebracht.
Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 Foodvalley	De gemeente Barneveld is één van de acht gemeenten in Regio Foodvalley. In dit regionale visiedocument is gesteld dat de Regio Foodvalley in 2050 energieneutraal moet zijn. Dat betekent dat er evenveel energie opgewekt als gebruikt wordt. Energiebesparing is ook in de RES 1.0 als eerste belangrijke stap genoemd. Regio Foodvalley streeft ieder jaar naar minimaal 1,5 procent meer energiebesparing. Daarnaast stelt de regio zich maximaal in te spannen om in 2030 voor 0,75 TWh aan duurzame opwekking van elektriciteit te realiseren. Dan draagt Regio Foodvalley naar vermogen bij aan het landelijke doel van 35 TWh. Echter, de ambitie in de RES gaat een stap verder: 1 TWh in Regio Foodvalley in 2030. Samenvattend zijn dit de uitgangspunten voor de uitwerking van de strategie tot 2030: - Energieclusters: • Duurzame opwekking zoveel mogelijk concentreren in energieclusters. • Bij voorkeur nabij infrastructuur en/of bedrijventerreinen. • Daken en restgronden in nabijheid van clusters maximaal benutten voor zon. - Landelijk gebied: • Restgronden en daken waar mogelijk maximaal benutten voor zon. • Bestaand beleid zon op land is vertrekpunt. • Zon op agrarische grond regionaal begrenzen. • Voorkeur voor minder waardevolle landbouwgrond. • Natuurwaarden en -gebieden beschermen. - Gebouwde omgeving:

	• 1,5 procent energiebesparing per jaar. • Zon op geschikte daken, investeren in netcapaciteit. • Warmtetransitie in RES 2.0 verder uitwerken op basis van transitievisies warmte. • Bedrijventerreinen: kansen op daken benutten en evt. kleine windmolens. De totale nog te realiseren duurzame opwekkingsopgave in Barneveld bedraagt 0,214 TWh. Deze opgave moet in 2030 zijn behaald. In de Structuurvisie Wind en de Barneveldse Zonneladder zet de gemeente Barneveld uiteen hoe zij omgaat met het ontwikkelen van wind- en zonenergie in de gemeente.
Structuurvisie Wind (2021)	Deze visie is gericht op nieuwe windturbines. De 'windopgave' is op 0,038 TWh per jaar gesteld. Deze opgave moet in 2030 zijn behaald. Dit zijn de uitgangspunten: - Tijdig en voldoende windenergie. - Omgevingseffecten minimaliseren en goede landschappelijke inpassing. - Proces met ruimte voor (financiële) participatie.
De Barneveldse Zonneladder (2021)	Algemene doelstelling is dat er in 2030 650.000 zonnepanelen in Barneveld liggen (12 tot 15 procent van de energiebehoefte). Met name zon op dak wordt door de gemeente actief gestimuleerd.
Strategische Visie Barneveld 2030	De gemeente Barneveld voelt de urgentie om een bijdrage te leveren aan een schone, betrouwbare en betaalbare energievoorziening en heeft een besparingsdoel vastgesteld dat hoger ligt dan het landelijke doel/RES-doel: 2 procent energiebesparing per jaar (in plaats van 1,5).
Concept: Programmaplan Duurzaamheid: Duurzaam Barneveld	In dit beleidsdocument uit 2022 kiest de gemeente er onder andere voor om de circulaire economie en bio based kringlopen leidend te laten zijn bij nieuwe ontwikkelingen. Dat betekent dat het gebruik van nieuwe grondstoffen minimaal is en dat Barneveld maximaal inzet op (waardevast) hergebruik.
Warmtevisie Barneveld (2021)	De gemeente vindt het belangrijk dat de nieuwe warmte-/energievoorziening betrouwbaar, veilig, betaalbaar en duurzaam is. Barneveld zet eerst in op isoleren en energie besparen. In verkenningsgebieden gaat de gemeente kijken of en hoe het gebied van het gas af kan. Vanaf 2030 gaan gebieden van het gas af.
Strategieplan Grondstoffen 2020-2024	Barneveld streeft naar maximaal 70 kilo restafval per inwoner in 2024. Daarnaast stelt Barneveld de ambitie om de kwaliteit van grondstoffen te verbeteren naar minder dan 5 procent vervuiling. De gemeente zet daarvoor in op afval voorkomen en afvalscheiding.

3.5.2 Huidige situatie

Energiegebruik

Het gemiddeld gasverbruik van woningen is de afgelopen jaren afgenomen. Die trend is zowel in Nederland in zijn geheel als in Barneveld te zien (**Figuur 3.36**). Wel lag het gemiddeld gasverbruik van woningen in Barneveld boven het nationaal gemiddelde.

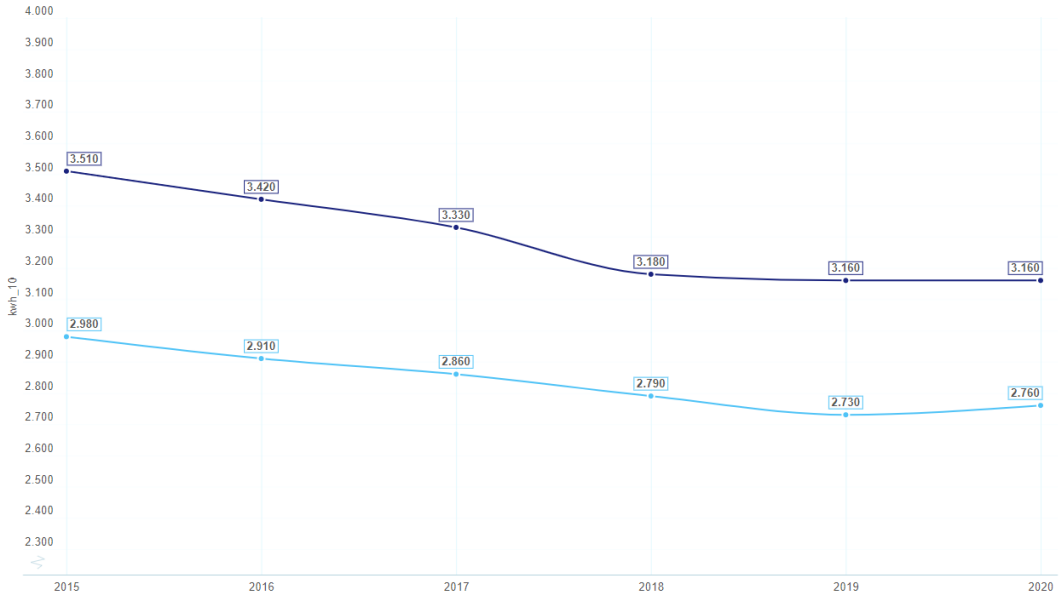

Figuur 3.36: Gemiddeld gasverbruik woningen (donkerblauw: Barneveld, lichtblauw: Nederland) (bron: CBS)

Kijkend naar de gegevens van heel Nederland, zijn de energielabels in Barneveld over het algemeen vrij gunstig (**Figuur 3.37**). De woningvoorraad is namelijk relatief jong. Het gemiddelde bouwjaar is namelijk 1984, t.o.v. 1970 gemiddeld in Nederland. Het hoge gemiddelde gasverbruik kan veroorzaakt worden door het feit dat de woningen in Barneveld relatief groot zijn: gemiddeld 133 m^2 t.o.v. 116 m^2 gemiddeld in Nederland.

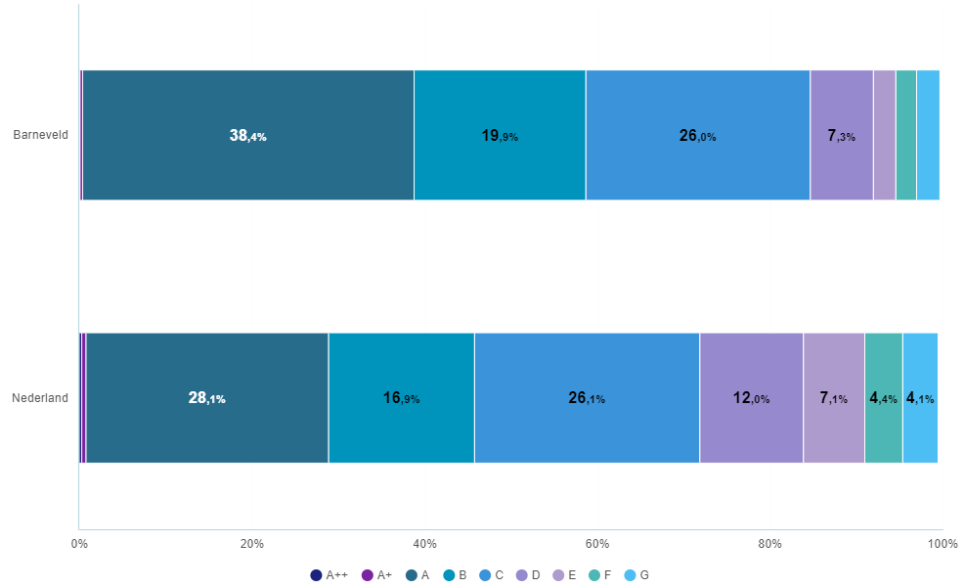

Figuur 3.37: Energielabel woningen (bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland)

Duurzame energieopwekking

Figuur 3.38 toont het percentage bekende hernieuwbare elektriciteit in Barneveld ten opzichte van Nederland. In Barneveld lag het percentage in 2019 met 8,5 relatief laag. Wel is er de afgelopen jaren een groei zichtbaar.

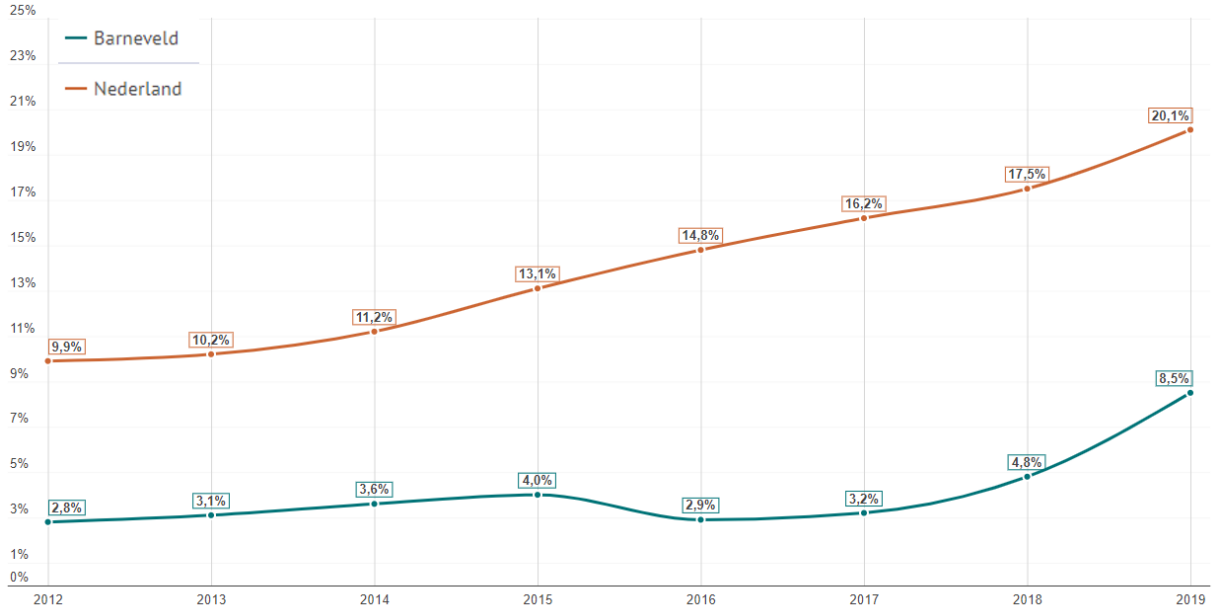

Figuur 3.38: Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit (Klimaatmonitor, 2019)

De tabel hierboven toont de percentages tot en met 2019. De Barneveldse data over 2020 zijn echter al bekend. Het percentage hernieuwbare elektriciteit in de gemeente bedroeg toen 14,6%. De stijgende lijn is dus verder ingezet.

Het aandeel woningen met zonnepanelen stijgt en ligt relatief hoog in Barneveld. In 2020 was ongeveer één op vijf woningen bedekt met zonnepanelen (**Figuur 3.39**). Mede daardoor ligt de hoeveelheid opgewekte zonne-energie in kWh per inwoner in Barneveld hoger dan gemiddeld (**Figuur 3.40**).

Figuur 3.39: Woningen met zonnepanelen (bron: CBS - Zonnestroom)

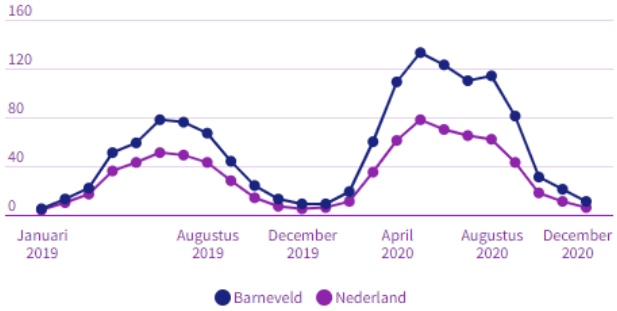

Figuur 3.40: Opgewekte zonne-energie in kWh per inwoner (bron: NetAnders)

CO_2-uitstoot

In **Figuur 3.41** is te zien dat de totale CO_2-uitstoot in Nederland en in Barneveld de afgelopen jaren is afgenomen. De afname die in Barneveld te zien is, volgt de nationale trend.

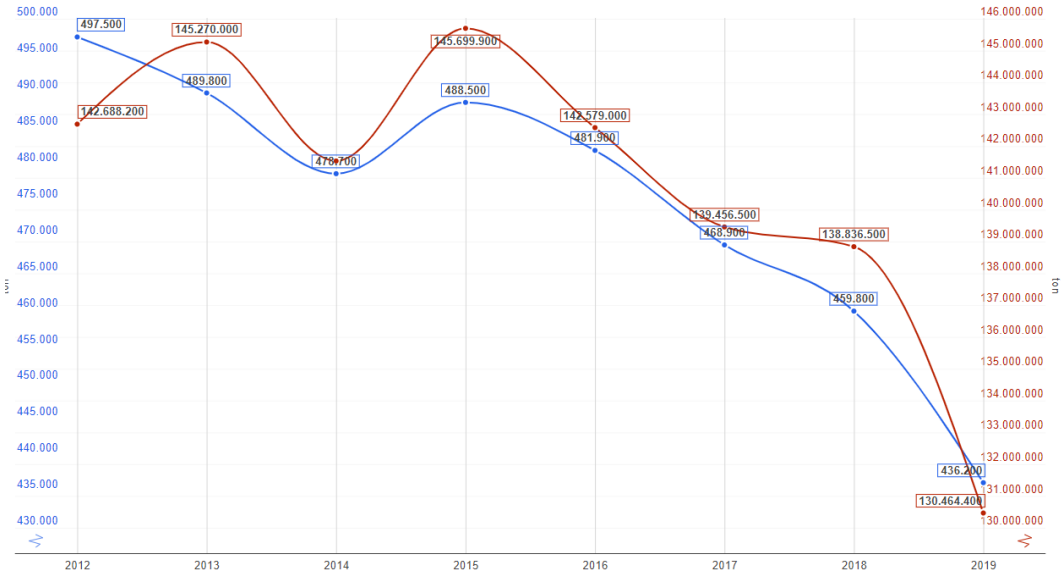

Figuur 3.41: CO_2-uitstoot in tonnen (blauw: Barneveld, rood: Nederland) (bron: Klimaatmonitor)

Figuur 3.42 toont de CO_2-uitstoot uitgesplitst naar hoofdsectoren. Hier is te zien dat het deel dat door de sector ‘verkeer en vervoer’ uitgestoten wordt, in Barneveld relatief groot is. De sector ‘bedrijven en instellingen’ stoot ten opzichte van het Nederlands gemiddelde weinig uit.

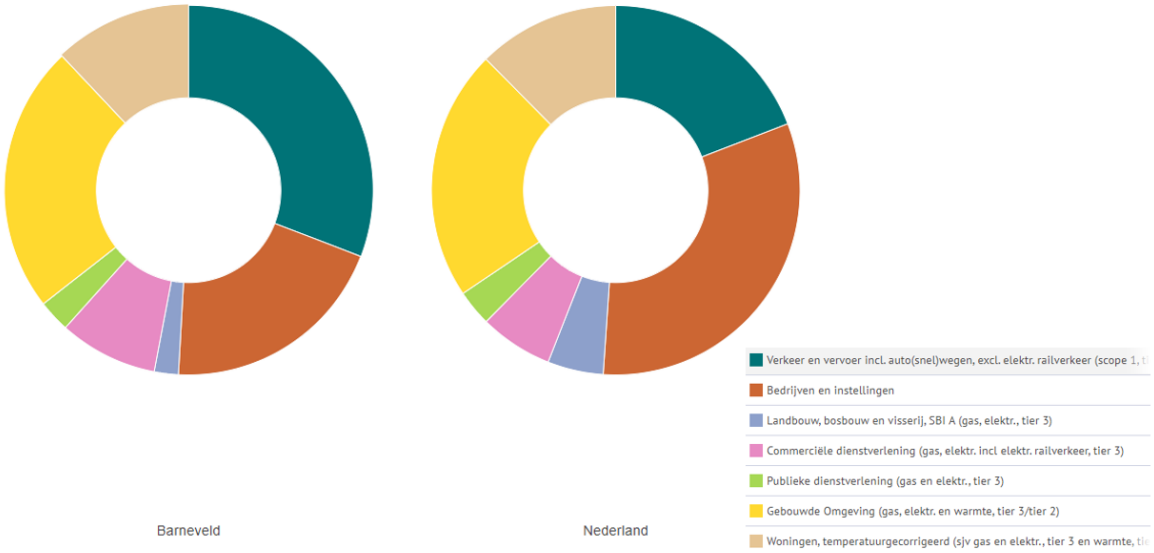

Figuur 3.42: Verdeling CO_2-uitstoot per hoofdsector (2019) (bron: Klimaatmonitor)

Bureau Over Morgen heeft de broeikasgas-voetafdruk van Barneveld inzichtelijk gemaakt (**Figuur 3.43**). Te zien is dat 45 procent van de emissies energetisch zijn. Dat betekent dat 55 procent niet energetisch is. Niet-energetische uitstoot is uitstoot als gevolg van grondstofgebruik – en niet van energiegebruik. Het aandeel niet-energetische emissies is in heel Nederland is slechts 17 procent. Het grootste deel van de niet-energetische uitstoot in Barneveld is afkomstig van de landbouw en de afvalverwerking.

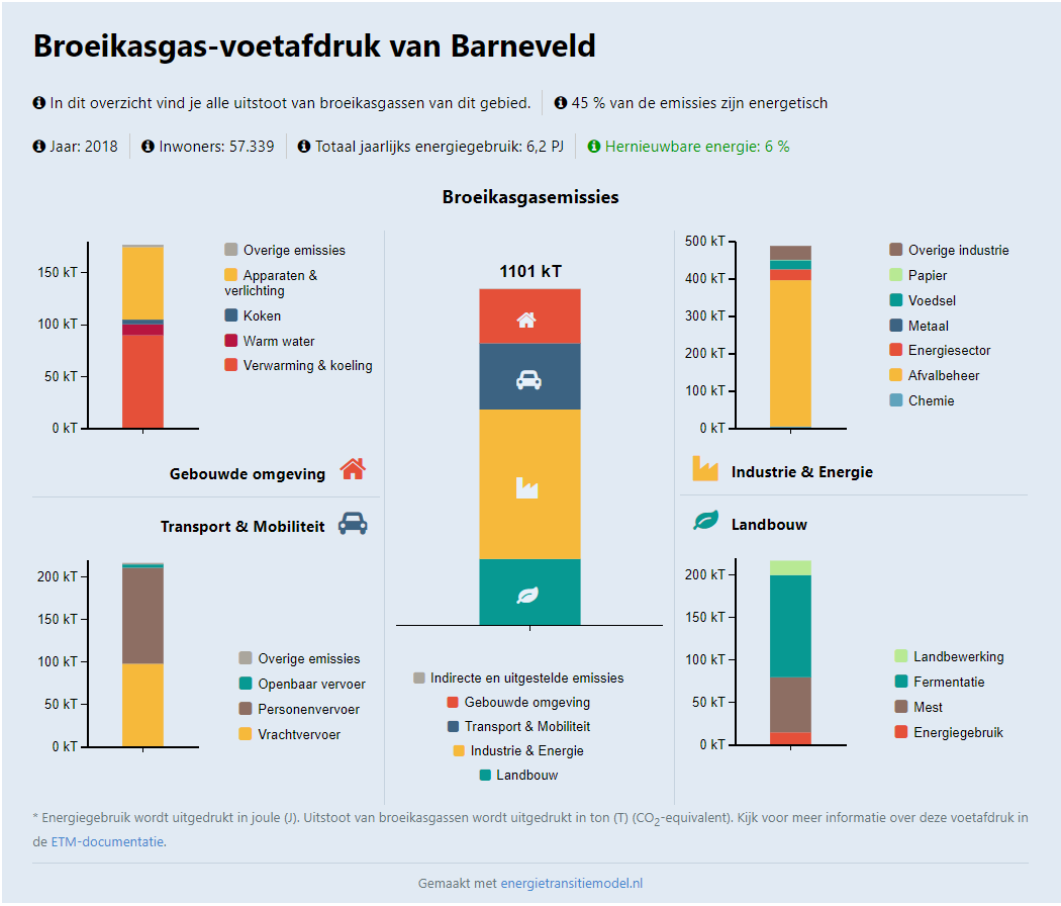

Figuur 3.43: Broeikasgas-voetafdruk Barneveld (bron: Over Morgen)

Circulariteit

Om het doel van 70 kg restafval per jaar in 2024 te bereiken, moet het gemiddelde omlaag. In 2020 lag het totale restafval per persoon gemiddeld op 125,4 kg (**Figuur 3.44**). Dit is wel lager dan het Nederlands gemiddelde. In 2018 is namelijk een forse daling ingezet. De afvalscheidingsdoelstelling van 75 procent (2016-2020) is namelijk gehaald, blijkt uit de Evaluatie Strategienota Huishoudelijk Afval.

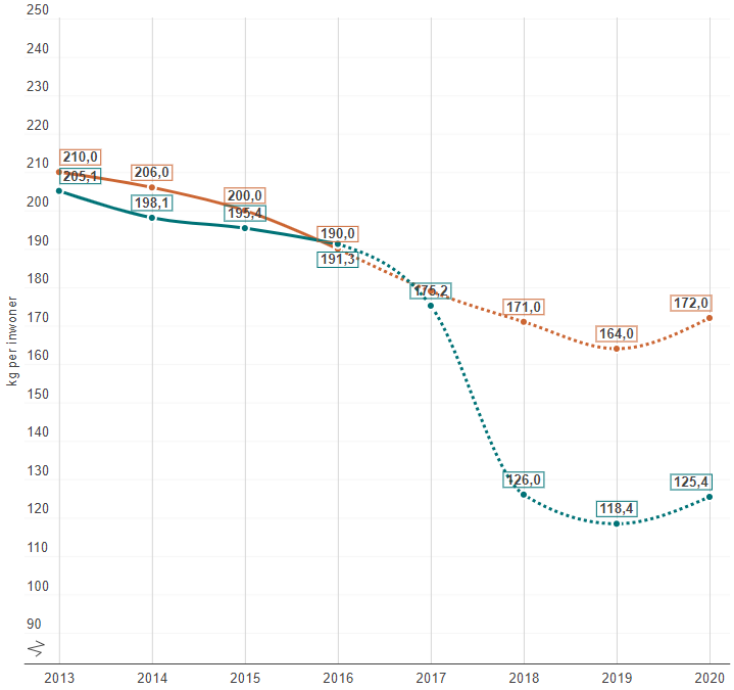

Figuur 3.44: Totaal huishoudelijk restafval (bron: CBS) (rood: NL, blauw: Barneveld. De CBS-cijfers vanaf 2017 zijn 'voorlopig')

Momenteel staat er één windturbine in Barneveld. Het gaat om een kleine windturbine (ashoogte < 50 m) ten zuidwesten van bedrijventerrein Harselaar. Sinds 2021 lopen er onderzoeken en gesprekken, met het doel om meer windenergie rondom bedrijventerrein Harselaar te realiseren.

3.5.3 *Trends en ontwikkelingen*

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Energie en grondstoffen'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- Opwekking van duurzame energie en besparing
  Er zijn nationale en internationale klimaatdoelen gesteld en er is een sterke trend van verduurzaming zichtbaar. In het kader hiervan daalde de totale CO_2-uitstoot de afgelopen jaren – die trend wordt naar verwachting voortgezet. Voor de productie van elektriciteit worden bijvoorbeeld meer duurzame bronnen en minder fossiele brandstof verbruikt. Hiervoor dient overal op een besparing van het energiegebruik ingezet te worden. Ook groeit het aandeel duurzaam opgewekte energie. Die energie wordt voor een groot deel opgewekt door zonnepanelen en windturbines. Maar ook andere duurzame vormen van opwekking zijn in opkomst, zoals waterkracht en bodemenergie.

- Verduurzaming mobiliteit
  Het gebruik van duurzame mobiliteitsvormen neemt toe. Vanaf 2030 worden in Nederland alleen nog maar emissieloze nieuwe personenauto's verkocht. Ook op het vlak van openbaar vervoer en vrachtwagens worden stappen gezet naar verduurzaming. De groei van het aantal elektrische voertuigen vraagt om een passende laadinfrastructuur. Daarnaast is het belangrijk om andere opties te blijven verkennen, zoals (vracht)verkeer op waterstof.

- Warmtetransitie
  De warmtetransitie houdt in dat de afhankelijkheid van aardgas wordt afgebouwd. In 2050 moeten alle woningen en andere gebouwen aardgasloos zijn. Het doel is dat voor het verwarmen van gebouwen dan gebruikt wordt van duurzame warmtebronnen, zoals groene stroom en duurzaam gas. In aanloop naar een aardgasvrije bebouwde omgeving is er een trend van isolatie en energiebesparing zichtbaar.

- Netcongestie
  Netcongestie vormt ook in de gemeente Barneveld een probleem. Hiermee wordt bedoeld dat het elektriciteitsnet vol is. Het brengt uitdagingen met zich mee om nieuwe projecten die duurzame energie opwekken aan te sluiten, maar bijvoorbeeld ook grote energievragers van voldoende energie te voorzien. Voor aansluiting (invoeding) is er binnen de hele gemeente sprake van (aangekondigde) structurele congestie. Met name rond Kootwijkerbroek zit het elektriciteitsnet nu al structureel vol. Kijkend naar de afname van elektriciteit, is er ten noorden en oosten van de kern Barneveld sprake van congestie. Voor de rest van de gemeente dreigt transportschaarste.

3.5.4 Beoordeling

Ook in Barneveld is de energietransitie inmiddels ingezet. Het gasverbruik daalt, er wordt meer duurzame energie opgewekt en de CO_2-uitstoot neemt af. De situatie omtrent energie verbetert dus. Het is de verwachting dat deze positieve trend doorgezet wordt. Dat moet ook, om de gestelde energie- en klimaatdoelen te behalen. Er blijft de komende jaren veel werk aan de winkel op dit thema.

In de toekomst komt ook circulariteit meer centraal te staan. Hoewel de hoeveelheid restafval in Barneveld krimpt, liggen er nog uitdagingen in bijvoorbeeld circulair bouwen. Circulaire materialen moeten meer en meer beschikbaar worden en worden toegepast. Ook het isoleren van (verouderde) woningen vormt een uitdaging in de komende jaren. Netcongestie is op verschillende plekken al een belemmerende factor, en kan dat in het komende decennium nog meer worden.

Hoewel de trendgrafiek voor de afgelopen jaren een stijgende lijn toont, is de huidige situatie vrij negatief beoordeeld. De reden daarvoor is de grote en urgente energieopgave die in de komende decennia volbracht moet worden. Er is wereldwijd nog onvoldoende gedaan om een duurzame toekomst veilig te stellen. Er zullen de komende jaren forse stappen gezet moeten worden om blijvende negatieve effecten van klimaatverandering zoveel mogelijk in te perken. De lijn in de trendgrafiek heeft betrekking op Barneveld, maar komt sterk overeen met de nationale trend.

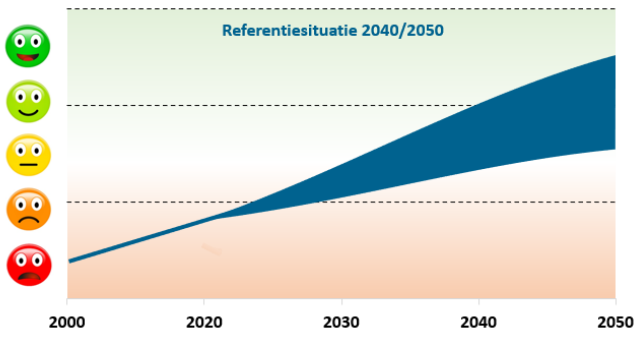

Referentiesituatie, incl. onzekerheidsmarge

3.6 Gezonde leefomgeving

3.6.1 *Inleiding, beoordelingskader en beleid*

Het milieu is van grote invloed op de gezondheid van mensen. Gezondheidsbescherming is relevant omdat de gezondheid van de mens onder druk staat door de aantasting van de milieukwaliteit. Blootstelling aan verschillende milieufactoren veroorzaakt naar schatting zo'n twee tot vijf procent van de totale ziektelast in Nederland.

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Gezonde leefomgeving	Luchtkwaliteit	WHO-advieswaarde fijnstof en stikstofdioxide.	Afname concentraties van fijnstof en stikstofdioxide.
	Geluid	WHO-advieswaarde geluidsniveau.	Afname geluidsniveau op plekken met (hoge) geluidsbelasting; terugdringen van ernstige hinder en slaapverstoring.
	Geur	Afwezigheid van klachten van geurhinder.	Verminderen van bronnen van geurhinder.
	Omgevingsveiligheid	Aanvaardbaar veiligheidsrisico.	Terugdringen van fysieke veiligheidsrisico's.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
Schone Lucht Akkoord	Barneveld heeft in januari 2021 het nationale Schone Lucht Akkoord ondertekend. Het akkoord beoogt door een schonere lucht in 2030 een gezondheidswinst van 50 procent te bereiken in vergelijking met 2016. Een belangrijk deel van het akkoord voert Barneveld samen met de regio en de regiogemeenten uit.
Strategische Visie Barneveld 2030	Barneveld gaat meer sturen op het behoud van aanvaardbare achtergrondconcentraties van geur en fijnstof en verlaging waar deze concentraties nu (te) hoog zijn. Dit kan invloed hebben op keuzes voor de ontwikkeling van bestaande en nieuwe functies. Samen met de buurgemeenten, neemt Barneveld initiatief voor een plan van aanpak met betrekking tot het beheersen van achtergrondconcentraties van geur en fijnstof. Bij het opstellen en uitvoeren van het plan van aanpak hebben de agrarische belangenorganisaties ook een rol.
Hoofdlijnennotitie Barneveld 2040	Waar mogelijk, verbetert de gemeente de luchtkwaliteit. De gemeente pakt dit aan via het Manifest Gezonde Leefomgeving Veehouderij, met de oprichting van het Praktijkcentrum Emissiereductie en de toepassing van het Interimbeleid vergunningverlening (extra emissiereductie). Daarnaast houdt Barneveld rekening met een verdergaande emissiereductie van ammoniak/stikstof.
Coalitieakkoord Gemeente Barneveld 2022-2026	Barneveld wil voorkomen dat nieuwe veel fijnstof uitstotende bedrijven van buiten de gemeente Barneveld zich vestigen in de gemeente. De gemeente actualiseert het geurbeleid en onderzoekt daarbij aanvullende maatregelen op het gebied van geur, inclusief de financierbaarheid daarvan.

3.6.2 *Huidige situatie*

Luchtkwaliteit

Luchtvervuiling is een grensoverschrijdend probleem. Gezondheidsverlies door luchtkwaliteit komt voor 40 procent door bronnen uit Nederland, terwijl 36 procent van over de grens komt. Binnen Nederland veroorzaakt de landbouw 11 procent van het gezondheidsverlies (oftewel afname van levensverwachting) door luchtverontreiniging (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2020). Deze percentages kunnen niet direct overgenomen worden voor de gemeente Barneveld, omdat luchtverontreiniging sterk beïnvloed is door de ligging van een gebied (bijvoorbeeld: de NO_2-emmissie is door verkeer sterk verhoogd naast snelwegen).

Er bestaan verschillende bronnen voor de emissie van fijnstof en stikstofdioxide. Met fijnstof worden alle stofdeeltjes in de lucht bedoeld. Het is een verzamelnaam van deeltjes van verschillende grootte. De twee belangrijkste 'maten' voor fijnstof zijn PM_{10} (Particulate Matter met een grootte tot 10 micrometer) en $PM_{2,5}$. **Figuur 3.45** toont een overzicht van de bronnen van deze stoffen voor de gemeente Barneveld. Voor fijnstof (PM_{10}) is de landbouw is verantwoordelijk voor ongeveer twee derde van de uitstoot; de industrie is verantwoordelijk voor een zesde van de uitstoot. Daarnaast dragen verkeer/vervoer en consumenten bij aan de emissie van PM_{10}. De grootste emissie van NO_2 gebeurt door de sector 'verkeer en vervoer'. Daarna draagt de landbouwsector het meest bij aan de emissie van NO_2. Voor de uitstoot van $PM_{2,5}$ zijn consumenten, de industrie, verkeer en vervoer en de landbouw verantwoordelijk.

Tussen de verschillende luchtvervuilende stoffen is ook verschil in de bron binnen de landbouwsector. Fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) wordt voor een groot deel gegenereerd door het houden van pluimvee of varkens. De uitstoot van NO2 gebeurt met name door de aanwending van mest en compost, gevolgd door aardgasverbranding om te voldoen in het energiegebruik.

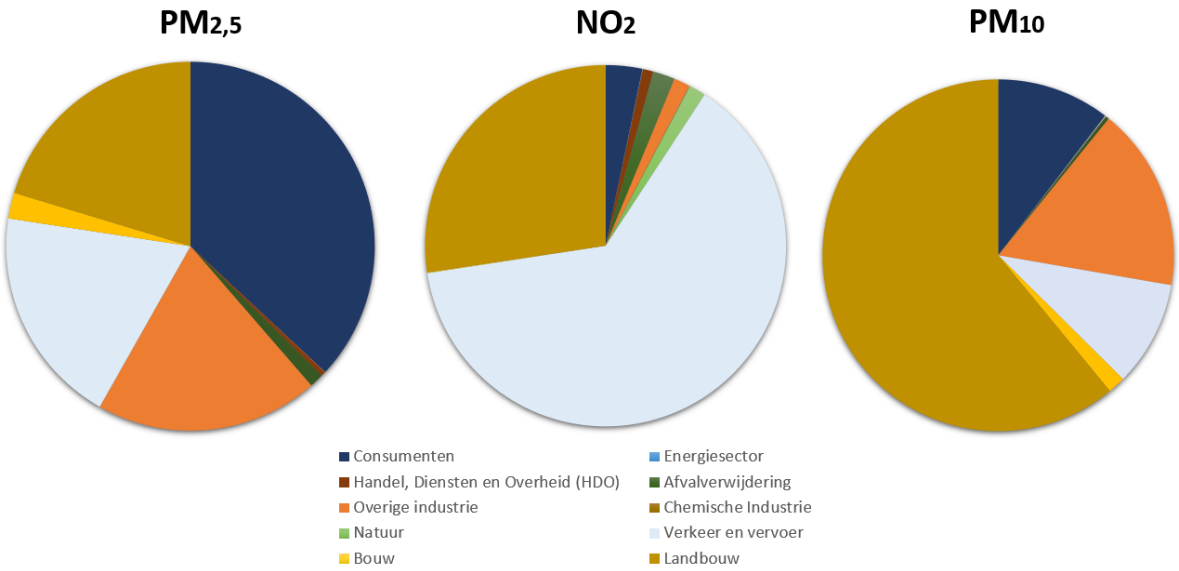

Figuur 3.45: Bronnen NO2, PM2,5 en PM10 in de gemeente Barneveld (bron: Emissieregistratie).

Blootstelling aan stikstofdioxide is nadelig voor de volksgezondheid. Voor fijnstof en stikstofdioxide zijn de grenswaarden van de EU en de World Health Organization (WHO) van toepassing. Deze zijn in **Tabel 3.3** opgenomen. De afgelopen jaren zijn de gemiddelde concentraties fijnstof en stikstofdioxide gedaald in Nederland.

Tabel 3.3: Normen voor luchtverontreinigende stoffen (jaargemiddelden)

Stof	EU-grenswaarde	WHO-advieswaarde
$PM_{2,5}$	25 µg/m³	5 µg/m³
PM_{10}	40 µg/m³	15 µg/m³
NO_2	40 µg/m³	10 µg/m³

Concentraties fijnstof zorgen ook voor gezondheidsschade. Er is geen bekende volledig veilige grenswaarde voor de hoeveelheid fijnstof in de lucht. In figuur 3.20 is de concentratie $PM_{2,5}$ in Barneveld weergegeven. In de gehele gemeente ligt de waarde tussen 7 en 10 µg/m³. Ver onder de EU-grenswaarde van 25 µg/m³ dus. Richting de Veluwe is de concentratie het laagst. Wel ligt de concentratie $PM_{2,5}$ overal boven de WHO-advieswaarde. Echter, de WHO-advieswaarde is op geen enkele plek in Nederland gehaald (RIVM, 2020).

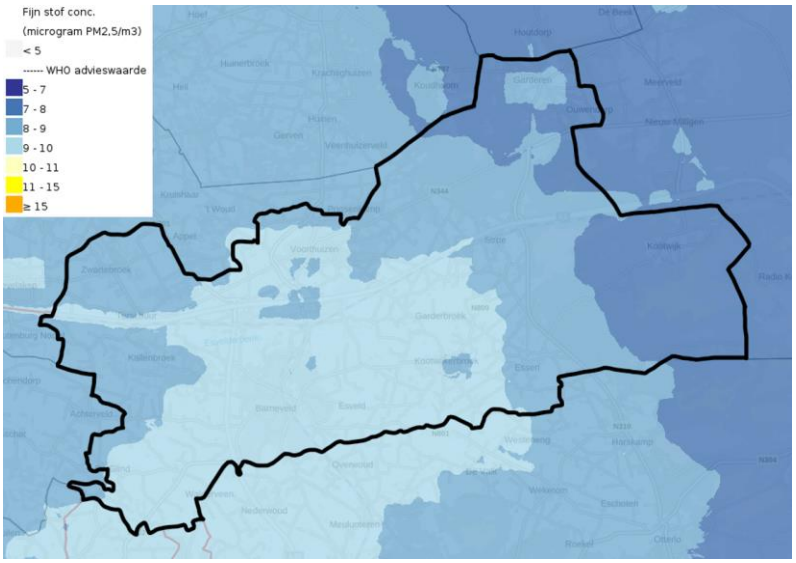

Figuur 3.46: Concentratie $PM_{2,5}$ (bron: RIVM, 2020)

De concentratie PM_{10} ligt in de gemeente Barneveld op een paar plekken hoger dan 20 µg/m^3 (figuur 3.21). Op de meeste plekken ligt de concentratie echter tussen 15 en 20 µg/m^3. Overal wordt ruimschoots aan de EU-grenswaarde voldaan (40 µg/m^3). In het uiterste oosten van de gemeente, op de Veluwe, wordt zelfs aan de WHO-advieswaarde voldaan. De concentratie ligt daar lager dan 15 µg/m^3.

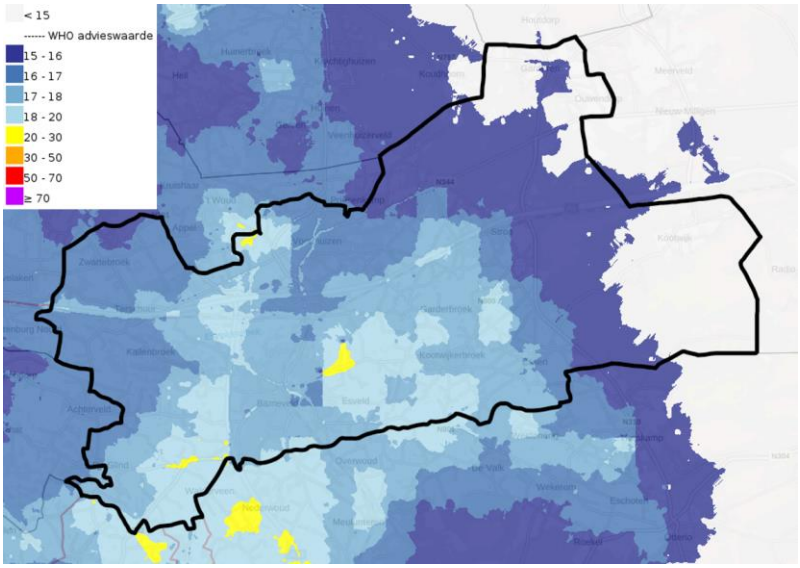

Figuur 3.47: Concentratie PM_{10} (bron: RIVM, 2020)

Ook de score van de NO_2-concentratie in Barneveld is over het algemeen goed. Een groot deel van de gemeente heeft een waarde tussen 14 en 10 µg/m^3. Rondom de snelwegen (met name de A1 in het westen van de gemeente) is de concentratie verhoogd – zeer lokaal met gemiddelden van ongeveer 25 µg/m^3. In het oosten van de gemeenten scoort een flink stuk van de gemeente zeer goed. Daar wordt aan de WHO-advieswaarde voldaan.

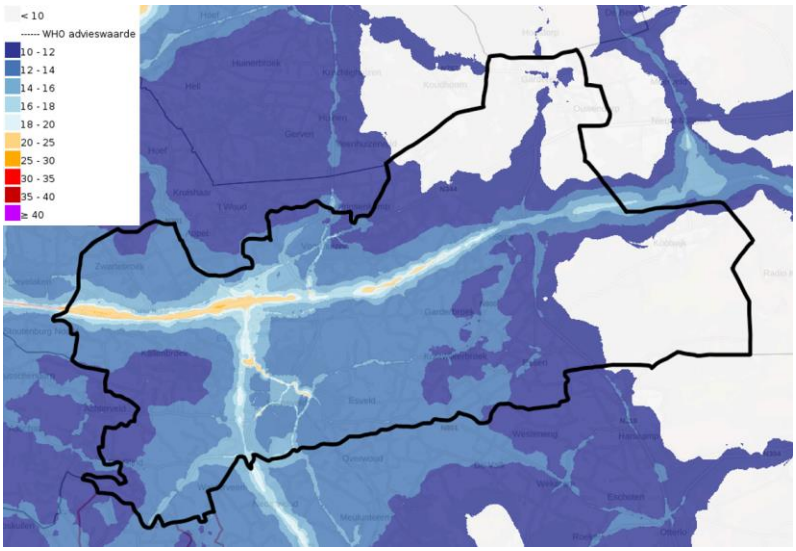

Figuur 3.48: Concentratie NO_2 (bron: RIVM, 2020)

Houtstook vormt een bron van luchtverontreiniging en is schadelijk voor de gezondheid. De uitstoot van fijnstof door houtstook is bijna half zo groot als die van wegverkeer. De impact van houtkachels en barbecues in Barneveld is niet goed generiek inzichtelijk te maken. Ongeveer 14% van de Nederlandse huishoudens bezit een met hout gestookte installatie, maar het is aannemelijk dat het percentage in Barneveld, gezien het landelijke karakter van de gemeente, hoger ligt.

Geluid

Het geluidsniveau is een belangrijke factor in de kwaliteit van de leefomgeving. Geluidhinder kan niet alleen zorgen voor overlast, maar kan ook leiden tot een negatieve impact op de volksgezondheid. Het gaat daarbij om stress, concentratieproblemen, slaapverstoring en daardoor zelfs hart- en vaatziekten. In Nederland zijn wegverkeer en buren de belangrijkste bronnen van geluidhinder.

De Wet geluidhinder (Wgh)[12] hanteert een voorkeurswaarde en een maximale ontheffingswaarde. Toetsing vindt alleen plaats op het moment van aanbouw of wijziging van geluidgevoelige bestemmingen, (spoor)wegen en industrieterreinen. Latere groei van bijvoorbeeld verkeersbewegingen kan ervoor zorgen dat deze waarden alsnog overschreden worden. De voorkeurs- en maximale ontheffingswaarden zijn weergegeven in **Tabel 3.4**. Deze waarden worden uitgedrukt in Lden. Dit is het tijdgewogen jaargemiddelde geluidsniveau in een etmaal. De WHO-advieswaarden voor maximaal geluidniveau voor het hele etmaal en ’s nachts (Lnight) zijn gegeven in **Tabel 3.5**.

Tabel 3.4: Voorkeurswaarde en maximale ontheffingswaarde Wgh (Lden)

Bron	Voorkeurswaarde	Maximale ontheffingswaarde
Weg > 70km/u	48 dB	53 dB
Weg, overig	48 dB	63 dB
Rail	55 dB	68 dB

Tabel 3.5: WHO-advieswaarden geluidniveau

Bron	Lden	Lnight
Weg	53 dB	45 dB
Rail	54 dB	44 dB
Vliegtuigen	45 dB	40 dB
Windturbines	45 dB	-

[12] Na de introductie van de Omgevingswet (1 januari 2024) zijn waarden voor geluidhinder opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

In de tabellen hierboven zijn de voorkeurs- en maximale ontheffingswaarde per bron uiteengezet. Om een compleet beeld te tonen, is op **Figuur 3.49** het cumulatieve jaargeluidsniveau van wegverkeer, treinverkeer, vliegtuigen, industrie en windturbines te zien. Om de geluidsbelasting te berekenen zijn gegevens van de volgende geluidsbronnen gebruikt:

- rijkswegen, gemeentelijke wegen en provinciale wegen (gegevens uit 2019-2021);
- railverkeer (gegevens uit 2019);
- luchtvaart (gegevens uit 2016);
- industrie (kentalraming uit 2008);
- windturbines (gegevens uit 2021).

Voor ieder van deze bronnen is eerst een aparte geluidskaart gemaakt. Die zijn daarna gecombineerd tot **Figuur 3.49**. De figuur geeft een globaal beeld van de hoeveelheid geluid op een bepaalde plek. Hieruit blijkt dat er vooral sprake is van omgevingsgeluid op en nabij de snelwegen A1 en A30. Wegverkeer veroorzaakt het grootste deel van het geluid. Ook op bedrijventerrein Harselaar West is het geluidsniveau hoog; de beoordeling is 'zeer slecht'. Verder is het geluidsniveau in de kern Barneveld op enkele plekken verhoogd en bevindt zich een cluster dat 'slecht' beoordeeld wordt aan de Wesselseweg, ten westen van Kootwijkerbroek. De maximale ontheffingswaarde van wegverkeerslawaai wordt op de doorgaande wegen overschreden. De kern Barneveld voldoet enkel op sommige plekken in de wijken aan de WHO-advieswaarde voor wegverkeerslawaai. De geluidsbelasting is het laagst rondom het dorp Kootwijk.

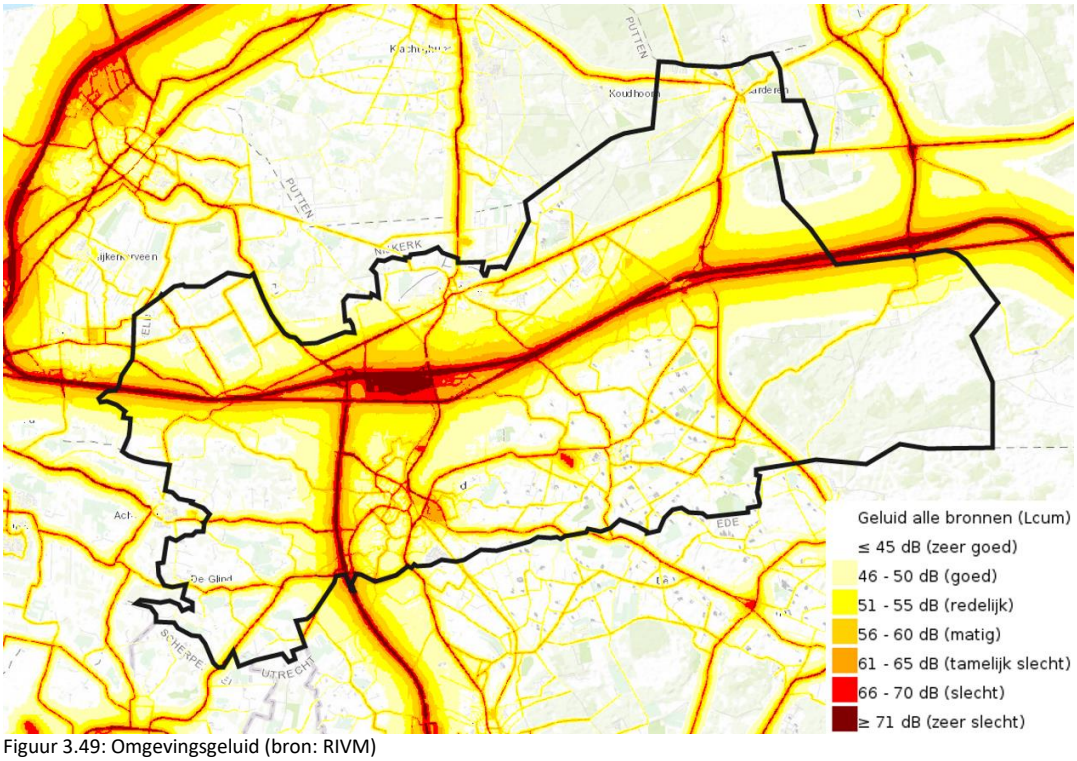

Figuur 3.49: Omgevingsgeluid (bron: RIVM)

Geur

Matige tot ernstige geurhinder kan op verschillende manieren ontstaan. Veelgenoemde bronnen zijn de BBQ/vuurkorf (20 procent), open haard/allesbrander (18 procent), landbouw/veeteelt (11 procent), Riolering/zuivering (9 procent), bedrijven/industrie (6 procent) en vliegverkeer (2 procent) (GGD Monitor Midden-Gelderland). Lokaal kan de achtergrondbelasting van geur leiden tot (ernstige) hinder of misselijkheid, hoofdpijn, prikkeling van slijmvliezen, irritatie van ogen en neus, verstoring van dagelijkse activiteiten en slaapproblemen.

In de gemeente Barneveld liggen meerdere niet-agrarische bedrijven die bijdragen aan een geurbelasting van de omgeving: Givaudan Nederland B.V., Afvalverwerking Vink B.V. en PFW Aroma Chemicals B.V. Deze bedrijven zijn

overwegend op bedrijventerrein Harselaar gelegen, maar ook in de nabijheid van de kern van Barneveld. De contouren om deze bedrijven zijn op **Figuur 3.50** weergegeven.

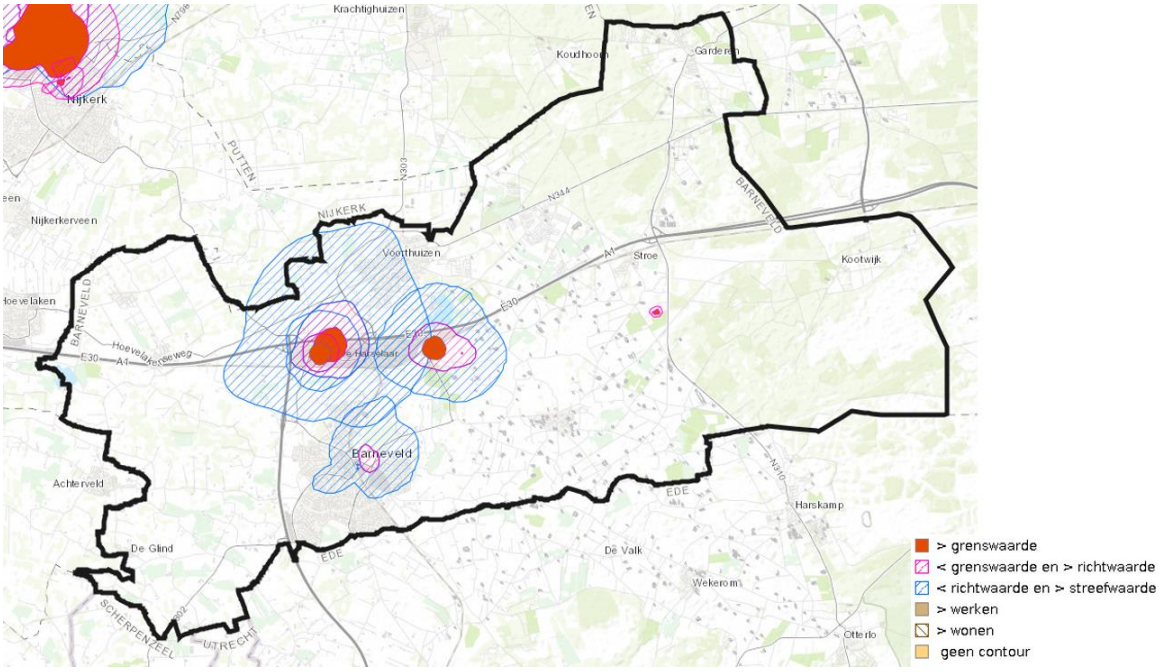

Figuur 3.50: Geurcontouren bedrijven en inrichtingen (toegestane belasting) (bron: provincie Gelderland)

In de gemeente Barneveld zijn daarnaast veel agrarische bedrijven (voornamelijk in de intensieve veehouderij) gevestigd. Deze agrarische bedrijven dragen bij aan de geurbelasting in het buitengebied. De gemeente Barneveld heeft een geurverordening vastgesteld die in bepaalde gebieden een aanmerkelijk hogere geurbelasting toelaat dan de 3 ouE/m3 die de Wet geurhinder en veehouderijen als grenswaarde voor woonkernen aangeeft. **Figuur 3.51** geeft aan wat de Verordening aan geur toelaat in de verschillende gebieden van Barneveld. Hierbij is naar de voorgrondnorm gekeken: de geur die één bron mag veroorzaken. Op de figuur is de vergunde situatie uit 2021 zichtbaar. Omdat niet ieder bedrijf per definitie maximaal geur uitstoot, is het aannemelijk dat de werkelijke situatie van de vergunde situatie afwijkt. Het algemeen beeld is dat de gemeente Barneveld relatief veel geuremissie toelaat.

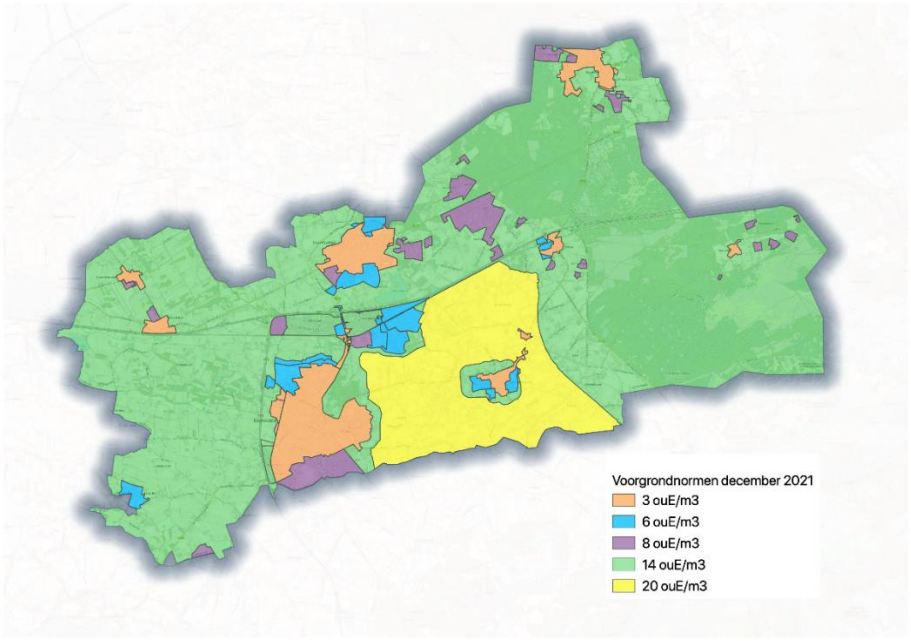

Figuur 3.51: Voorgrondnormen geurbelasting (bron: gemeente Barneveld)

Op **Figuur 3.52** is de indicatieve achtergrondbelasting van geurhinder weergegeven. De achtergrondbelasting is de geur van alle bronnen samen. Op de kaart is de geurbelasting (vooral) afkomstig van veehouderijen te zien. Kijkend naar beide figuren, is te zien dat de hoogste achtergrondbelasting gemeten wordt in het gebied met de hoogste voorgrondnorm (ten oosten/noordoosten van de kern Barneveld). De agrarische bedrijven (intensieve veehouderijen) zijn voornamelijk hier gelegen. Ook in het gebied ten zuidwesten van de kern Barneveld zijn clusters met een relatief hoge geurbelasting te verwachten.

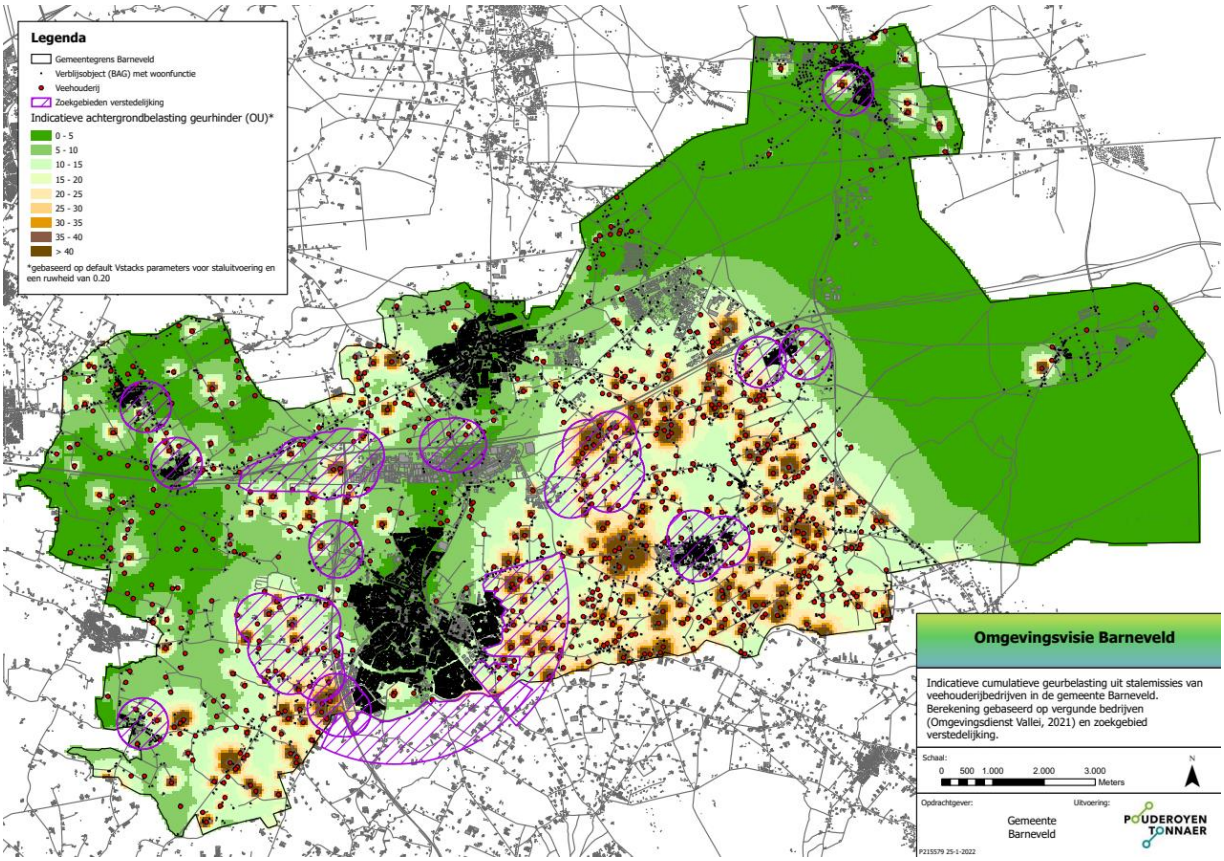

Figuur 3.52: Indicatieve achtergrondbelasting geurhinder (bron: Pouderoyen Tonnaer, Gemeente Barneveld)

Omgevingsveiligheid

Omgevingsveiligheid gaat over de risico's van het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen, de veiligheid van inrichtingen en de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën. In de Omgevingswet worden in het kader van omgevingsveiligheid (dat onder huidige wetgeving nog externe veiligheid heet) drie aandachtsgebieden onderscheiden:

- brandaandachtsgebied (BAG) van circa 30 meter bij een weg of spoorlijn;
- explosieaandachtsgebied (EAG) van circa 200 meter bij een weg of spoorlijn;[13]
- gifwolkaandachtsgebied (GAG) van mogelijke enkele kilometers.

Voor het gifwolkaandachtsgebied geldt eigenlijk dat mensen in een goed geïsoleerd huis (en zeker bij nieuwbouw) waar de ventilatie uitgezet kan worden, voldoende veilig zijn. Bovendien zijn de meeste inrichtingen die werken met giftige stoffen waar een dergelijke calamiteit zich voor kan doen, gevestigd op grote afstand van woongebieden.

Het brandaandachtsgebied geldt dat dit een beperkte zone is rondom met name de A30 en A1. Hier liggen nagenoeg geen woningen en zijn nieuwe activiteiten ook niet toegestaan zonder maatregelen.

Blijft over het explosieaandachtsgebied. Dit speelt bijvoorbeeld langs de A1 en A30 en bij LPG-tankstations. Over de A1 en A30 rijden in redelijk grote hoeveelheden tankauto's met onder andere LPG, die bij een ongeval kunnen exploderen.

In de gemeente Barneveld zijn bronnen aanwezig waar al deze drie typen effecten kunnen optreden. Vanuit het oogpunt van omgevingsveiligheid bezien is afstand houden het beste. Bij vrijwel alle stationaire bronnen is dit afstand houden geen probleem. Dit komt omdat vrijwel alle bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken of deze opslaan buiten de kernen gelegen zijn. Zo bevindt bedrijvigheid die met gevaarlijke stoffen werkt zich overwegend

[13] Bij inrichtingen hangt dit af van hoeveel brandbare gassen in welke omstandigheden worden opgeslagen. Voor bijvoorbeeld LPG-tankstations geldt een explosie-aandachtsgebied van 160 meter.

op bedrijventerrein Harselaar. In het buitengebied zijn verschillende inrichtingen aanwezig die geclassificeerd zijn als Overig. Dit betreft voor een groot deel propaangastanks.

Aandachtspunten met betrekking tot omgevingsveiligheid vormen met name de transportassen, bijvoorbeeld de A30 en A1 of de buisleidingen met gevaarlijke stoffen. Er zijn in de huidige situatie geen noemenswaardige aandachtspunten bekend binnen de gemeente op het vlak van omgevingsveiligheid. Woningbouwplannen in de nabijheid van risicobronnen dienen getoetst te worden op het aspect Omgevingsveiligheid.

3.6.3 Trends en ontwikkelingen

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema Gezonde leefomgeving. De volgende ontwikkelingen spelen:

- Verbetering luchtkwaliteit
  De luchtkwaliteit verbetert door Europees en landelijk beleid ter verduurzaming van bronnen van luchtvervuiling en vermindering van uitstoot. Dit betekent dat de energie-, industrie-, en verkeerssector minder stikstofdioxide en fijnstof uitstoten. Zo stoten elektrische voertuigen bijvoorbeeld geen luchtverontreinigende gassen meer uit. Binnen de agrarische sector worden stappen gezet om de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen te verminderen. Ook houtstook is een aandachtspunt.

- Toename geluidsoverlast
  De groei van het aantal woningen in de gemeente Barneveld betekent dat het aantal geluidsgevoelige bestemmingen, en daarmee de mogelijke geluidshinder, toeneemt. Ook ontstaat door de groei van het aantal inwoners een toename in mobiliteit, en daarmee verkeersgeluid. Elektrische voertuigen zorgen daarnaast voor een lichte toename in verkeersgeluid bij hogere snelheden. Op hogere snelheden is bandgeluid de grootste oorzaak van geluid. Omdat elektrische voertuigen over het algemeen zwaarder zijn, zorgt dit op snelwegen voor meer verkeersgeluid. In de kernen, waar langzamer wordt gereden, neemt het geluidsniveau hierdoor juist af. De energietransitie en de aanpassing aan het veranderende klimaat gaan verder ook gepaard met een toename in geluidsemissies in de directe woonomgeving, zoals warmtepompen en airco's.

- Geur en veehouderijen
  De ontwikkelingen op het vlak van veehouderijen wijzen erop dat het aantal gehouden dieren in de toekomst afneemt (naar verwachting met 20 tot 40 procent in 2040). Dit zou betekenen dat ook de geuremissie van veehouderijen afneemt. De woningbouwontwikkeling in Barneveld betekent ook echter dat er richting het buitengebied wordt uitgebreid. Hierdoor kan er juist meer overlast van geur door veehouderijen ontstaan.

- Nieuwe veiligheidsrisico's
  Door de energietransitie ontstaan er nieuwe bronnen van veiligheidsrisico's in de woonomgeving. Hierbij kan gedacht worden aan waterstoftankstations en windturbines. Ook zorgt klimaatverandering voor versterking van bestaande risico's, zoals natuurbranden of overstromingen.

3.6.4 Beoordeling

In de gemeente Barneveld bestaan verschillende milieufactoren die een impact hebben op de omgeving. De luchtkwaliteit in de gehele gemeente Barneveld voldoet aan de Europese grenswaarden. Op de Veluwe wordt aan de WHO-advieswaarden voor PM_{10} en NO_2 voldaan. De luchtkwaliteit is de laatste jaren verbeterd in Nederland. Omgevingsgeluid speelt vooral bij de snelwegen in de gemeente en op de bedrijventerreinen in de gemeente. Geurbelasting kan op verschillende manieren ontstaan. In de gemeente liggen verschillende bedrijven met geurcontouren. Ook agrarische bedrijven zorgen voor geurbelasting. In de afgelopen jaren zijn meerdere agrarische bedrijven gestopt, maar de bedrijven die overbleven zijn groter geworden. De impact op de geurbelasting is daardoor niet eenduidig. In de gemeente bestaan geen grote aandachtspunten op het vlak van omgevingsveiligheid.

Naar de toekomst toe is het de verwachting dat de luchtkwaliteit verder verbetert door onder andere verduurzaming van de energie-, industrie-, verkeers- en agrarische sector. De geluidsoverlast kan toenemen in de gemeente om verschillende redenen. Woningbouw zorgt ervoor dat er meer geluidsgevoelige bestemmingen ontstaan en door de energietransitie en aanpassing aan het warme klimaat komen meer geluidsbronnen in de directe woonomgeving te staan, zoals warmtepompen en airco's. De ontwikkelingen op het vlak van geuroverlast zijn tweeledig. Enerzijds kan de geuroverlast verminderen door een mogelijke vermindering van het aantal dieren. Anderzijds betekent de uitbreiding (van woningen) in het buitengebied dat geuroverlast een grotere impact kan gaan hebben. De energietransitie en klimaatverandering zorgen ervoor dat er nieuwe veiligheidsrisico's ontstaan, zoals risico's van waterstoftanks, of een hoger natuurbrandrisico.

Al met al laten de ontwikkelingen op het vlak van verschillende milieuaspecten zien dat ontwikkelingen zowel positief als negatief kunnen zijn. Dit maakt dat het aspect Gezonde leefomgeving als volgt wordt beoordeeld:

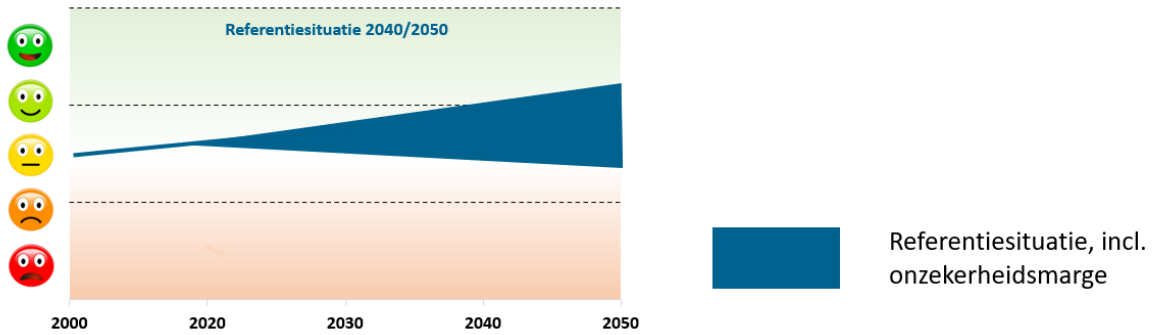

3.7 Gezondheid en welzijn

3.7.1 Inleiding, beoordelingskader en beleid

Gezondheid en welzijn heeft betrekking op verschillende zaken. Zo is sociale kracht belangrijk. Daarbij is onder andere gekeken naar de sociale samenhang tussen inwoners en het sociaal netwerk waarop ze kunnen terugvallen. Daarnaast is de vraag gesteld in hoeverre iedereen 'erbij hoort' en veilig is/zich veilig voelt. Verder is er aandacht voor de fysieke gezondheid, in de vorm van gezondheidsbevordering. Er zijn vijf aspecten behandeld.

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Gezondheid en welzijn	Sociale cohesie	Alle inwoners hebben een sociaal netwerk waarop ze kunnen terugvallen (sociale basis, sociaal wijkteam).	Versterking van de sociale cohesie.
	Sociale inclusiviteit	Alle inwoners van Barneveld hebben gelijke kansen om deel te nemen aan de maatschappij.	Versterking van kansen voor inwoners met beperkte kansen.
	Sociale veiligheid	Hoog niveau van (het gevoel van) de bescherming tegen misdrijven (in de openbare ruimte).	Versterking van (het gevoel van) sociale veiligheid.
	Sport en bewegen	Inwoners van Barneveld bewegen voldoende.	De omgeving nodigt meer uit tot bewegen.
	Gezonde levensstijl	Alle inwoners van Barneveld hebben een gezonde levensstijl.	Inwoners van Barneveld leven gezonder.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
Beleidsplan Sociaal Domein 'Mensen voorop'	Barneveld streeft naar een samenleving waarin iedere inwoner naar vermogen meedoet, waarin mensen zich met elkaar verbonden voelen en samen redzaam zijn en zorgt voor een professioneel vangnet. Barneveld hanteert hierbij de volgende acht uitgangspunten: 1. We sluiten aan op initiatieven en de eigen kracht van inwoners. 2. We werken met elkaar en integraal. 3. We spelen in op wat er nodig is. 4. We werken (be)doel(ings)gericht. 5. We bieden waar nodig maatwerk. 6. We geven deskundigen handelingsruimte. 7. We doen zo veel mogelijk lokaal, dichtbij mensen. 8. We houden rekening met de identiteit van inwoners.
Sport- en Beweegakkoord II: 2023 t/m 2026	De gemeente zet zich in voor deze vier punten: 1. vitale sport- en beweegaanbieders; 2. sport en bewegen voor kwetsbare groepen; 3. jeugd vaardig in beweging; 4. sport en bewegen in de openbare ruimte.
Masterplan Buitensport 2018-2028	Barneveld ziet zich als 'zelf-samen-gemeente'. Die opvatting is leidend in de positie van de buitensport: - Eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid (zelf). - Omzien naar elkaar en onderlinge zorgzaamheid zijn van groot belang (samen). - Zo nodig draagt de gemeente zorg voor een vangnet van ondersteunende voorzieningen (gemeente). Voor de buitensportcomplexen betekent dit dat de gemeente, in samenspraak met de verenigingen, particulier initiatief stimuleert. De verwachte groei van het inwoneraantal van Barneveld, zal in de toekomst tot een grotere vraag naar buitensporten leiden.

Coalitieakkoord Gemeente Barneveld 2022-2026	Door roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik aan te pakken, kan de gezondheid van veel inwoners verbeteren. In navolging op het Nationaal Preventieakkoord sluiten we lokaal met maatschappelijke partners het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld. Ook maakt Barneveld zich zorgen om drugsgebruik. Daarom wil de coalitie geen ruimte bieden aan coffeeshops in de gemeente. Barneveld draagt zorg voor een toegankelijke samenleving die inclusief is voor mensen met een beperking. Het gaat dan om toegankelijkheid in de zin van fysieke toegankelijkheid en inclusie, maar ook om toegankelijkheid op het vlak van gelijke kansen voor iedereen (betaalbaarheid, onderwijs, woningmarkt).
Regionale visie Publieke Gezondheid Gelderland Midden 2021-2025	Hierin zijn de landelijke ambities op het gebied van gezondheid op regionaal niveau vertaald: - gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving; - verkleinen gezondheidsachterstanden; - omgaan met de druk op het dagelijks leven van jeugdigen en jong volwassenen; - vitaal ouder worden. De regio stelt dat gezondheid vanaf 2024 een vast onderdeel is in de belangenafweging in ruimtelijk beleid. - De regio faciliteert culturele ontmoeting als versterking van een positieve sociale leefomgeving. - Op het gebied van gezondheid is er extra aandacht voor mensen met meerdere chronische aandoeningen en laaggeletterden. - Voor de meest kwetsbare groepen mensen blijft de regio een sociaal vangnet houden.
Hoofdlijnennotitie Barneveld 2040	Barneveld zet in op gezonde voeding voor iedereen. Om de gezonde levensstijl van inwoners te bevorderen, verbetert Barneveld de fiets- en wandelvoorzieningen in de gemeente.
Beleidskader inclusie, Gezonde Leefstijlakkoord gemeente Barneveld en Regioplan Integraal Zorgakkoord	Deze beleidsstukken zijn na de totstandkoming van de dit hoofdstuk aan deze tabel toegevoegd, maar sluiten inhoudelijk aan bij de criteria van dit aspect.

3.7.2 Huidige situatie

Sociale cohesie

Bij sociale cohesie gaat het om de mate waarin mensen zich met elkaar en met de maatschappij verbonden voelen. Een indicator die hier iets over zegt, is het aandeel mantelzorgers. Dat aandeel ligt in Barneveld hoger dan in Nederland in zijn geheel. In Barneveld verleent namelijk 15,2 procent mantelzorg. In Nederland gaat het om 13,6 procent (Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), 2020).

Figuur 3.53 en **Figuur 3.54** tonen de sociale samenhang per kern of buurt, bepaald door het ministerie van BZK. Hieruit blijkt dat de sociale samenhang gemiddeld tot positief beoordeeld kan worden.

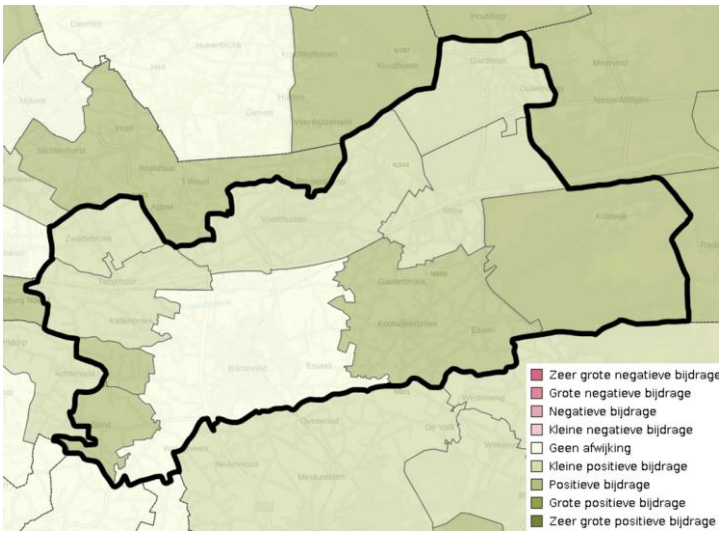

Figuur 3.53: Sociale samenhang (bron: Ministerie van BZK, 2020)

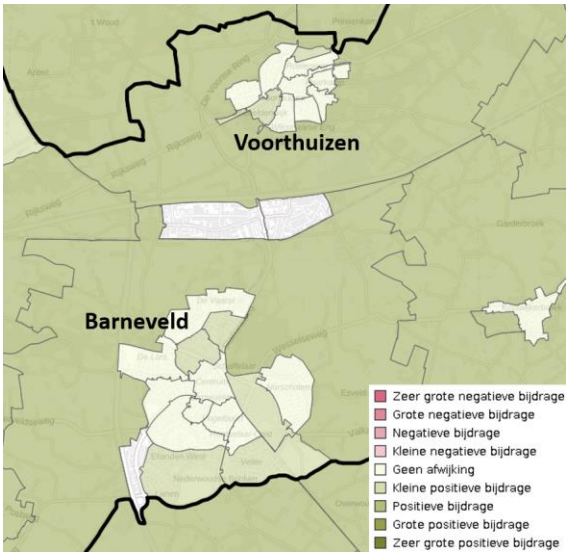

Figuur 3.54: Sociale samenhang kernen Barneveld en Voorthuizen (bron: Ministerie van BZK, 2020)

Sociale inclusiviteit

Bij inclusiviteit kan er gekeken worden in hoeverre bepaalde doelgroepen/personen ‘erbij horen’ in de samenleving. Een indicator die bij dit aspect past is eenzaamheid. In Barneveld ligt het aandeel eenzame personen onder het Nederlands gemiddelde: 37 procent ten opzichte van 44 procent. Ook de zeer ernstige eenzaamheid is in Barneveld beperkter dan in Nederland in z’n geheel.[14] Barneveld scoort gemiddeld goed, maar onderling verschillen de wijken op dit punt van elkaar.

[14] In de omgevingsvisie zijn kaarten over eenzaamheid per buurt, moeite met rondkomen per buurt, ervaren gezondheid per buurt en beweegvriendelijke omgeving per buurt opgenomen.

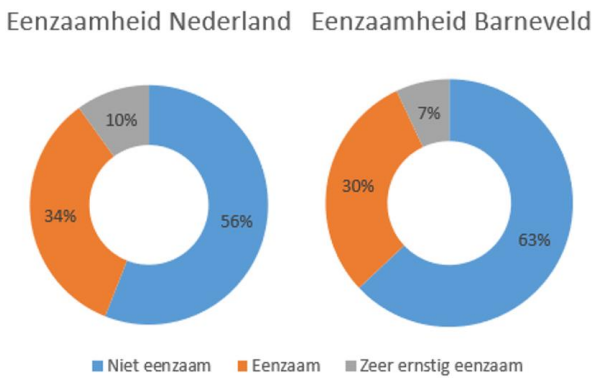

Figuur 3.55: Eenzaamheid (bron: gemeente Barneveld)

De coronacrisis heeft in de GGD-Gelderland Midden geleid tot onder andere een toename in eenzaamheid. Dit geldt voor alle leeftijdscategorieën. Binnen jongeren (18 tot 34 jaar) was het aandeel mensen die zich eenzamer voelde t.o.v. voorgaande perioden het sterkst. Meer dan 30 procent van deze groep voelde zich eenzamer. Voor de rest van de leeftijdsgroepen ervaarde 10 tot 20 procent van de mensen meer eenzaamheid in vergelijking met voor de coronacrisis.

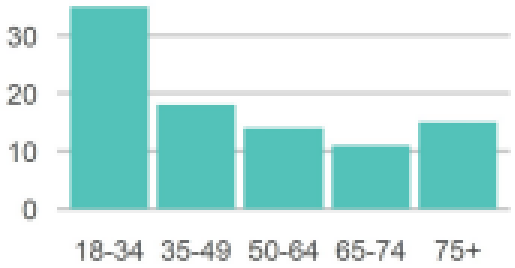

Figuur 3.56: Toename van eenzaamheid door de coronacrisis per leeftijdscategorie (bron: GGD Monitor Gezondheid)

4 procent van de inwoners van de GGD-regio Gelderland-Midden tussen de 19 en 64 jaar voelt zich matig of sterk sociaal uitgesloten. Van de vijfenzestigplussers voelt 2 procent zich sociaal uitgesloten. Grote verschillen bestaan tussen groepen met een lage en hoge sociaaleconomische status. Waar 2 procent van de bevolking met een hoge sociaaleconomische status zich sociaal uitgesloten voelt, voelt 6 procent van de bevolking met een lage sociaaleconomische status zich uitgesloten. Ten opzichte van de vorige meting (2016) is het aandeel mensen dat zich sociaal uitgesloten voelt binnen elke groep licht afgenomen.

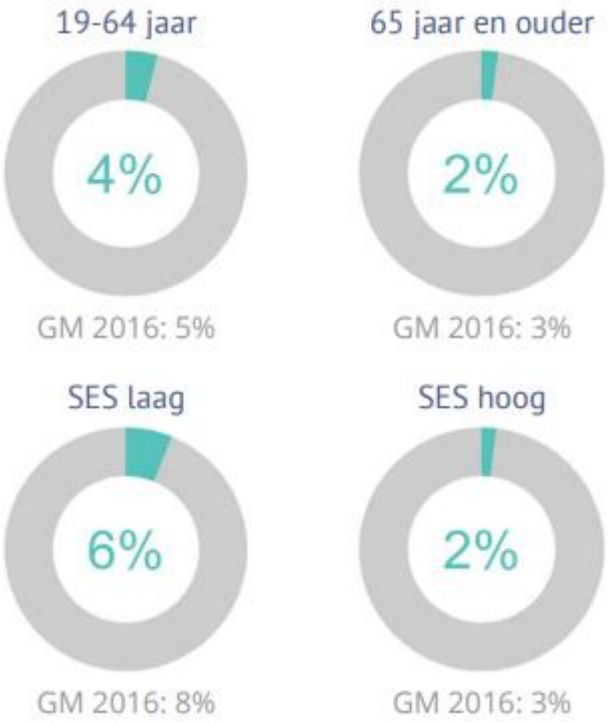

Figuur 3.57: Aandeel inwoners GGD-regio Gelderland midden dat zich matig of sterk sociaal uitgesloten voelt (bron: GGD Monitor Gezondheid)

Sociale veiligheid

In de CBS Veiligheidsmonitor omvat sociale veiligheid drie zaken: criminaliteit, ondervonden overlast en onveiligheidsbeleving. Van alle drie deze indicatoren zijn er openbare indexcijfers (2014 = 100). Op het gebied van criminaliteit scoort Barneveld veiliger dan gemiddeld (72 t.o.v. 76 gemiddeld in NL). Ook op het gebied van overlast wordt Barneveld beter beoordeeld (94 t.o.v. 98 gemiddeld in NL). De gegevens van de onveiligheidsbeleving zijn in figuur 3.16 weergegeven. Er zijn drie aspecten bekeken:

- Onveiligheidsgevoelens: hoe onveilig men zich in de buurt voelt.
- Onveiligheidsperceptie: de ervaren omvang van criminaliteit in de buurt.
- Vermijdingsgedrag: hoe vaak men het eigen gedrag aanpast aan situaties in de buurt in verband met onveiligheid.

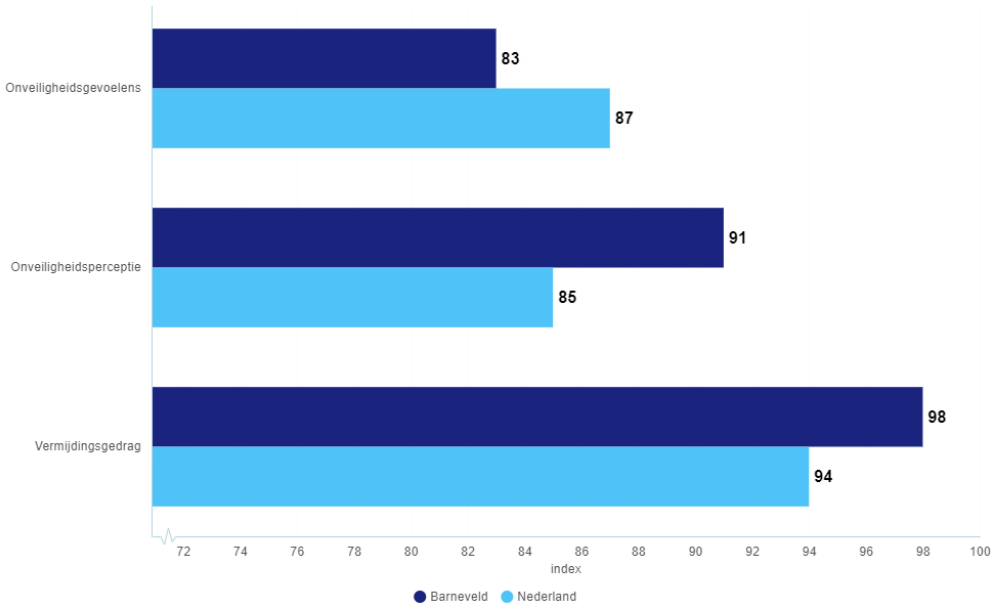

Figuur 3.58: Sociale veiligheid: onveiligheidsbeleving index (2014 = 100) (bron: CBS Veiligheidsmonitor, 2021)

Uit **Figuur 3.58** blijkt dat het gevoel van onveiligheid relatief klein is in Barneveld. Wel speelt het idee dat er sprake is van onveiligheid en is er relatief veel sprake van vermijdingsgedrag.

Het totaal aantal misdrijven ligt relatief laag in Barneveld: 80 per 10.000 inwoners ten opzichte van een Nederlands gemiddelde van 111 per 10.000 (Dataportaal politie, Q4 2021). Ook kijkend naar **Figuur 3.59**, is het relatief goed gesteld met de veiligheid in Barneveld.

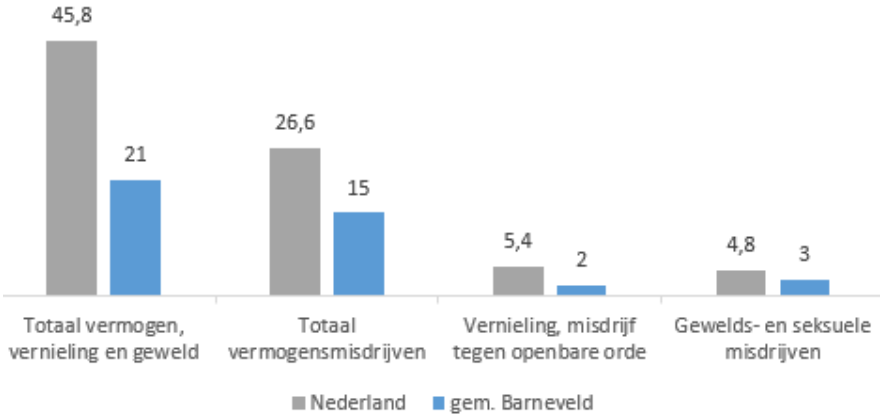

Figuur 3.59: Geregistreerde misdrijven (per 1.000 inwoners) (bron: gemeente Barneveld)

Sport en bewegen

Het aantal mensen dat wekelijks sport in Barneveld is 50 procent (t.o.v. 51,3 procent landelijk). 22 procent van de inwoners is lid van een sportvereniging, landelijk ligt dit percentage op 25,3 (Gemeente Barneveld, 2020). Landelijk voldoet 51,7 procent van de Nederlanders aan de beweegrichtlijn, Barneveld scoort daar iets onder met 50 procent (bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2016 GGD'en, CBS en RIVM). Het gaat bij de beweegrichtlijn om minstens 150 minuten matig intensieve spanning per week en minstens tweemaal per week spier- en botversterkende activiteiten.

In de afgelopen jaren heeft Barneveld samen met de verenigingen veel tijd en geld geïnvesteerd om de capaciteit en kwaliteit van de sportcomplexen in overeenstemming te brengen met de behoeften. De afstemming tussen vraag en aanbod is momenteel nagenoeg in evenwicht. Dit met uitzondering van de tenniscomplexen waar in de loop der jaren een overcapaciteit is ontstaan. Over het algemeen kan gesteld worden dat de complexen up-to-date en van een goede kwaliteit zijn of binnen afzienbare tijd op een goed kwaliteitsniveau worden gebracht (Synarchis/Gemeente Barneveld, 2018).

De beweegvriendelijkheid van de omgeving is door het Mulier Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu in kaart gebracht. Deze indicator laat zien hoe de fysieke omgeving in de openbare ruimte scoort op de mogelijkheid voor mensen om te sporten en te bewegen. De veronderstelling is dat een meer beweegvriendelijke omgeving bijdraagt aan meer sporten en bewegen (Mulier Instituut, 2021). Op afbeelding 3.17 is te zien dat de kernen binnen de gemeente goed scoren. De gemeente als geheel scoort 58, net onder het Nederlands gemiddelde van 60. De indicator is opgebouwd uit vier deelindicatoren: voorzieningen, sportaccommodaties, groenblauwe recreatie en speelplekken. Barneveld scoort op speelplekken zeer goed (88); op voorzieningen aanmerkelijk minder (30).

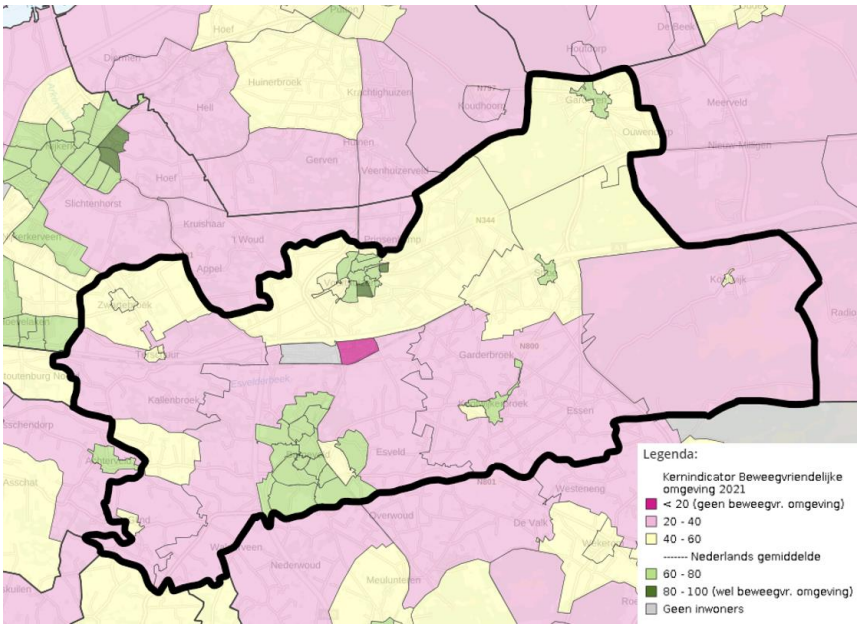

Figuur 3.60: Beweegvriendelijke omgeving (bron: Mulier instituut, 2021)

Gezonde levensstijl

Er zijn in Barneveld gemiddeld gezien net iets minder mensen met overgewicht dan in Nederland als geheel: 49 om 50 procent. Het aandeel met ernstig overgewicht (obesitas) is ongeveer gelijk: 15 procent.

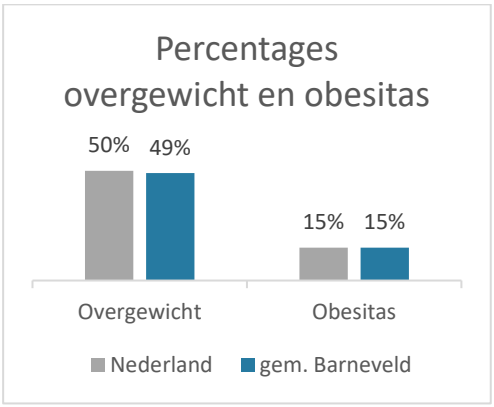

Figuur 3.61: Overgewicht (bron: gemeente Barneveld)

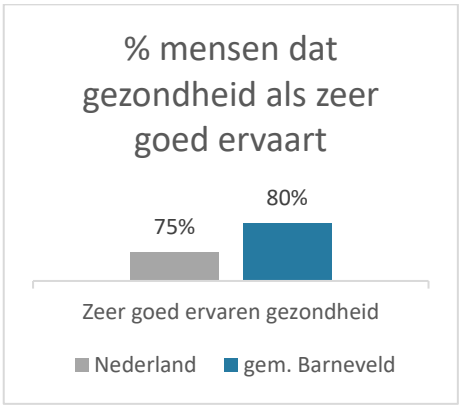

Figuur 3.62: Ervaring gezondheid (bron: gemeente Barneveld)

Het aandeel rokers in Barneveld lag in 2020 op 15,7 procent (Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), 2020). In Nederland rookte toen 17,9 procent van de volwassenen (19+). Opvallend is dat er in Barneveld in 2016 nog 15,2 procent rookte. Van een daling is tussen die jaren dus geen sprake geweest. In het beeld van Nederland als geheel is wel een dalende trend zichtbaar.

Er gaan in Barneveld iets meer kinderen (2-17) naar de tandarts dan gemiddeld in Nederland: 78,7 t.o.v. 76,7 procent.[15]

3.7.3 Trends en ontwikkelingen

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema ‘Gezondheid en Welzijn’. De volgende ontwikkelingen spelen:

[15] Vektis, 2020

- Groei aantal inwoners en sociale cohesie
  Barneveld is de afgelopen jaren sterk gegroeid. De verwachting is dat het aantal inwoners in de gemeente de komende jaren verder zal groeien. Een belangrijk aandachtspunt is de invloed van de instroom van nieuwe inwoners op de bestaande sociale netwerken in de gemeente.

- Meer aandacht voor preventie
  Er bestaat meer en meer aandacht voor preventie. Het stimuleren van een gezonde leefstijl, bijvoorbeeld op het vlak van voeding, beweging, alcoholgebruik en roken, zorgt ervoor dat mensen gezonder oud worden.

- Toenemende vergrijzing
  De bevolking vergrijst en dat heeft invloed op de zorg. Ouderen hebben vaker gezondheidsproblemen. Zo komen onder ouderen chronische aandoeningen vaker voor. Ook is eenzaamheid onder ouderen een belangrijk aandachtspunt. Een gezonde leefstijl en een seniorvriendelijke woonomgeving zijn manieren waarop inwoners gezond(er) oud kunnen worden.

- Toename overgewicht
  Het aantal volwassenen en kinderen met overgewicht neemt landelijk toe. Dit komt onder andere door een makkelijker en/of betaalbaarder aanbod aan ongezond eten (vergeleken met gezond eten). Onder meer door deze reden treedt overgewicht (nationaal gezien) vaker op bij individuen/in wijken met een lagere sociaaleconomische status.

3.7.4 Beoordeling

Barnevelders hebben over het algemeen een vergelijkbare levensstijl ten opzichte van de gemiddelde Nederlander. In Barneveld komen overgewicht en obesitas (bijna) evenveel voor als in de rest van Nederland. Het aandeel Barnevelders dat voldoende beweegt ligt licht onder het Nederlands gemiddelde. In de gemeente Barneveld is het aandeel rokers lager dan in de rest van Nederland.

De gemeente Barneveld scoort op sociaal vlak ook sterk. De sociale samenhang in de gemeente draagt over het algemeen positief bij aan de leefbaarheid. Minder mensen dan gemiddeld hebben te maken met eenzaamheid of zeer ernstige eenzaamheid. Ook zijn er juist meer mantelzorgers dan gemiddeld. In de gemeente Barneveld is over het algemeen relatief weinig sprake van criminaliteit. Barnevelders ervaren wel meer dan gemiddeld criminaliteit in de buurt en passen hun gedrag daarop aan.

Naar de toekomst toe bestaan er verschillende trends die zowel een positieve als negatieve impact op de gezondheid en het welzijn van Barneveld kunnen hebben. Een positieve ontwikkeling is de aandacht voor preventie. Door maatregelen in het heden te nemen, kunnen gezondheidsproblemen in de toekomst voorkomen of verminderd worden. Een aandachtspunt is (de toename van) overgewicht. Zo'n 50 procent van de Barnevelders is namelijk te zwaar. Het aantal mensen met overgewicht neemt landelijk gezien steeds verder toe. Op langere termijn heeft dit een negatief effect hebben op de gezondheid. De vergrijzing heeft ook een impact op de zorg. Ouderen hebben vaker gezondheidsproblemen en krijgen ook vaker te maken met eenzaamheid. De groei van de gemeente kan een druk leggen op de bestaande sociale netwerken in de gemeente. Al met al kan de gezondheid in de toekomst verbeteren als preventie aanslaat, maar er bestaan ook verschillende factoren die druk leggen op de gezondheidszorg.

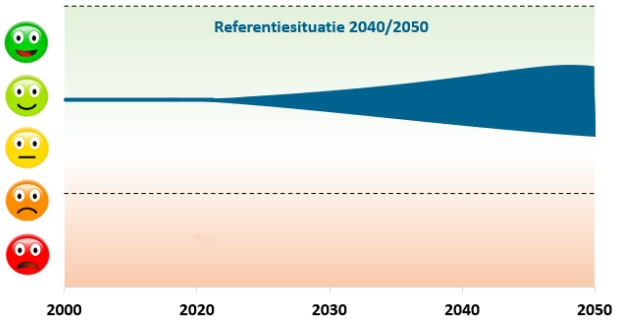

Referentiesituatie, incl. onzekerheidsmarge

3.8 Vitale woonomgeving

3.8.1 Inleiding, beoordelingskader en beleid

Een vitale woonomgeving is van groot belang. De afgelopen jaren heeft de woningmarkt grote veranderingen doorgemaakt. Van de crisis waar de huizenmarkt zich tien jaar geleden in bevond, is al lang geen sprake meer. Woningprijzen zijn hoog en nieuwbouwprojecten raken snel verkocht. De vraag naar woningen is zeer groot; zelfs zodanig dat het woningaanbod in de bestaande voorraad sterk is afgenomen. Ook andere aspecten zijn van belang in de woonomgeving. Zo komt een passend voorzieningenniveau de woonomgeving ten goede en zijn de inwoners gebaat bij een omgeving dat hun gezondheid en welzijn stimuleert.

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Vitale woonomgeving	Woningvoorraad	Voorzien in de (lokale) woningbehoefte met aandacht voor specifieke doelgroepen.	Meer betaalbare en passende woningen.
	Voorzieningenniveau	Aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen.	Behoud/versterking van aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen.
	Leefbaarheid	In de hele gemeente minimaal een voldoende leefbaarheidsscore.	Een verbetering van de leefbaarheidsscore.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
Woonvisie Barneveld 2021-2025	Deze woonvisie is voornamelijk gericht op de periode 2021-2025, maar kijkt ook verder vooruit (2030/2040 en nog verder). De gemeente zet zich in om aan de woonwensen van de huidige en toekomstige inwoners van Barneveld te voldoen, zodat mensen hier naar volle tevredenheid kunnen blijven en komen wonen. In deze visie streeft Barneveld vier ambities na: 1. We houden ons woningbouwtempo hoog. - Barneveld blijft woningen bouwen voor inwoners die tegen de problemen op de woningmarkt aanlopen. - De gemeente streeft naar een jaarlijkse toevoeging van gemiddeld 450 tot 500 woningen. Barneveld continueert het woningbouwtempo tot (tenminste) 2025. 2. Extra aandacht voor jongeren/starters en ouderen in de woningdifferentiatie. - De toevoeging van betaalbare huur- en koopwoningen is van groot belang voor verschillende doelgroepen, zoals starters, ouderen, statushouders, arbeidsmigranten en spoedzoekers. - De gemeente staat open voor creatieve woonoplossingen, zoals flexibele/tijdelijke woningen of tiny houses. 3. We werken aan vitale en gedifferentieerde buurten en kernen. - De toevoeging van starterswoningen in de huursector wordt vooral in de kernen Barneveld, Voorthuizen, Garderen, Terschuur en Zwartebroek en de Glind gevraagd. - De toevoeging van starterswoningen in de koopsector is naast deze kernen vooral een onderwerp in Kootwijkerbroek. - Seniorenwoningen (in allerlei verschijningsvormen) zijn in vrijwel alle kernen gewenst. - Gezinswoningen worden vooral in Barneveld, Voorthuizen en Kootwijkerbroek gevraagd. 4. We werken aan een duurzame en klimaatbestendige woningvoorraad en woonomgeving. - We zetten de energietransitie in, waarbij ons uitgangspunt een betaalbare, betrouwbare en duurzame energievoorziening voor iedereen is. - We verleiden, faciliteren en stimuleren particuliere woningeigenaren tot het nemen van duurzaamheidsmaatregelen.

	- Nieuwbouw volgens geldende duurzaamheidsnormen. Vanaf 1 januari 2021 bouwt Barneveld Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG), en uiteraard aardgasvrij. - Prettig, veilig en gezond binnenklimaat van gebouwen en woningen. - Aandacht voor een klimaatadaptieve woning en woonomgeving is onderdeel van de beoordeling van al onze woningbouwprojecten. Al met al wordt een programmering met minimaal 40 procent sociale woningbouw als uitgangspunt opgenomen, waarvan 20 procent sociale huur, 10 procent sociale koop laag en tenminste 10 procent sociale koop hoog.
Provinciale Omgevingsvisie (POVI)	Gelderland heeft een aanbod aan woningtypen en woonmilieus passend bij de diversiteit aan woningvraag: voor ieder een passende, duurzame woning. Alle nieuwbouw wordt aardgasloos gerealiseerd en zoveel mogelijk circulair gebouwd. Woningen in Gelderland zijn in 2050 klimaatneutraal.
Hoofdlijnennotitie Barneveld 2040	De gemeente Barneveld kiest vanuit haar maatschappelijke opgave voor het faciliteren van de verdere groei van het inwonertal naar zo'n 80.000 à 85.000 inwoners in 2040. Woningbouw vindt niet alleen in Barneveld en Voorthuizen plaats, maar in alle kernen.
Kaderstellende Notitie Masterplan Onderwijs 2017-2032	Onderwijs is een van de belangrijkste voorzieningen in de gemeente. Het doel van dit masterplan is het opstellen van een visie op onderwijshuisvesting voor de komende 4 jaar, met een doorkijk naar de jaren daarna.
Strategische Visie Barneveld 2030	Barneveld streeft naar een sociaal en betaalbaar gevarieerd voorzieningenaanbod (onderwijs, sport, cultuur en hulp & ondersteuning), dat meebeweegt met de behoeften en de mogelijkheden van de inwoners, waarbij de specifieke situatie per dorp, wijk of buurt kan verschillen. - De gemeente zet in op passend en goed bereikbaar voorschools, primair en voortgezet onderwijs voor alle kinderen en jongeren. - De gemeente werkt aan aantrekkelijke geconcentreerde winkelcentra in Barneveld en Voorthuizen. Voorzieningen zijn gevarieerd en afgestemd op bijzondere doelgroepen. De gemeente is sturend op bundeling van detailhandel binnen het kernwinkelgebied.

3.8.2 Huidige situatie

Woningvoorraad

De gemeente Barneveld telt 60.699 inwoners, verspreid over 23.379 woningen (2022). Meer dan de helft van de inwoners woont in hoofdplaats Barneveld (ruim 35.000). Kijkend naar het inwonertal, zijn Voorthuizen (ruim 11.000) en Kootwijkerbroek (5.000 à 6.000) de tweede en derde plaats.

67,5 procent van de woningen in Barneveld is een koopwoning. Dat aandeel ligt relatief hoog. In Nederland in zijn geheel is namelijk 57,1 procent van de woningen een koopwoning. Met name het deel sociale huur ligt in Barneveld laag: 19,2 procent van de woningvoorraad ten opzichte van 28,8 procent in heel Nederland. **Figuur 3.63** en **Figuur 3.64** geven de verspreiding van koop- en huurwoningen in Barneveld en de omliggende kernen weer. Hierbij is gekeken naar verblijfsobjecten met een woonfunctie. De Glind is een zorgdorp met veel eigendom in handen van de Rudolphstichting die dat verhuurt. Achterveld is geen kern, maar een stuk buitengebied.

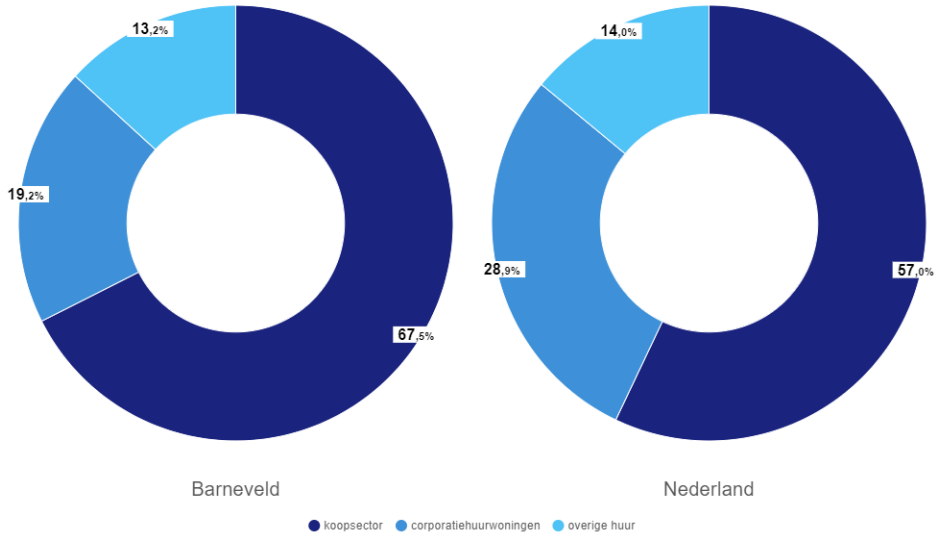

Figuur 3.63: Woningen naar eigendom (bron: Basisregistraties adressen en gebouwen)

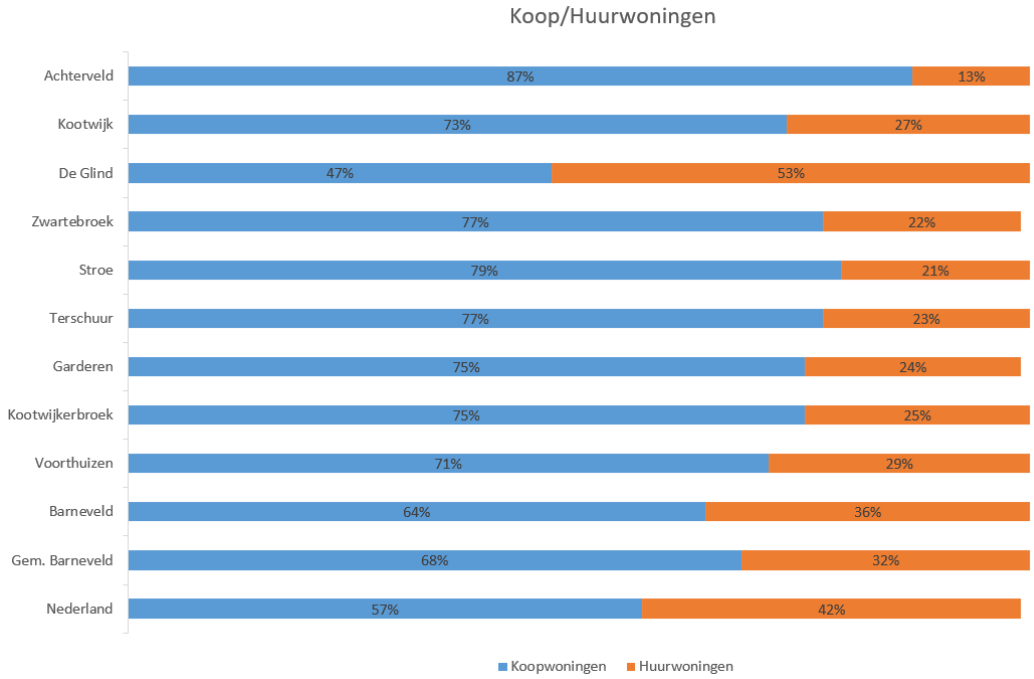

Figuur 3.64: Aandeel koop- en huurwoningen per kern (bron: gemeente Barneveld)

In Barneveld staan veel eengezinswoningen: 78,2 % van het totale woningaanbod is een eengezinswoning, ten opzichte van het landelijk gemiddelde van 63,5%. De overige 21,8% is een meergezinswoning, zoals flats of appartementen (**Figuur 3.65**). De Barneveldse woningen zijn ook relatief groot: gemiddeld 133 m^2, ten opzichte van het Nederlands gemiddelde van 116 m^2.

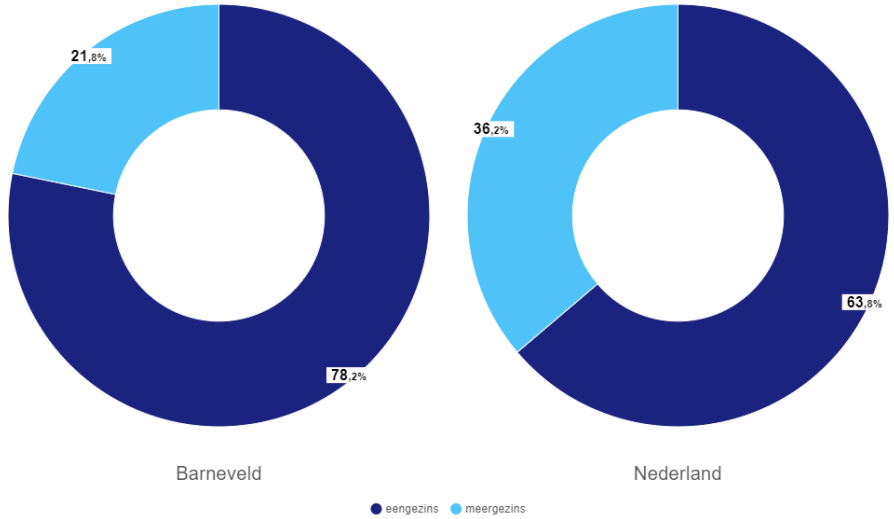

Figuur 3.65: Woningen naar type (bron: Basisregistraties adressen en gebouwen)

De bestaande woningvoorraad van Barneveld is relatief jong. Er zijn relatief weinig huizen van voor 1945 en relatief veel huizen van na 2000/2010. De verdeling naar bouwjaar is in **Figuur 3.66** weergegeven. Het gemiddelde bouwjaar van een woning in Barneveld is 1984. Kijkend naar heel Nederland is het gemiddelde bouwjaar 1970.

Figuur 3.66: Woningen naar bouwjaar (bron: Basisregistraties adressen en gebouwen)

De figuren hieronder (**Figuur 3.67** en **Figuur 3.68**) tonen een plattegrond die per pand inzicht geeft in de periode waarin het gebouwd is. Zo is te zien dat de oude gebouwen zich met name in het centrum van Barneveld concentreren. In het buitengebied zijn meerdere oude boerderijen gelegen.

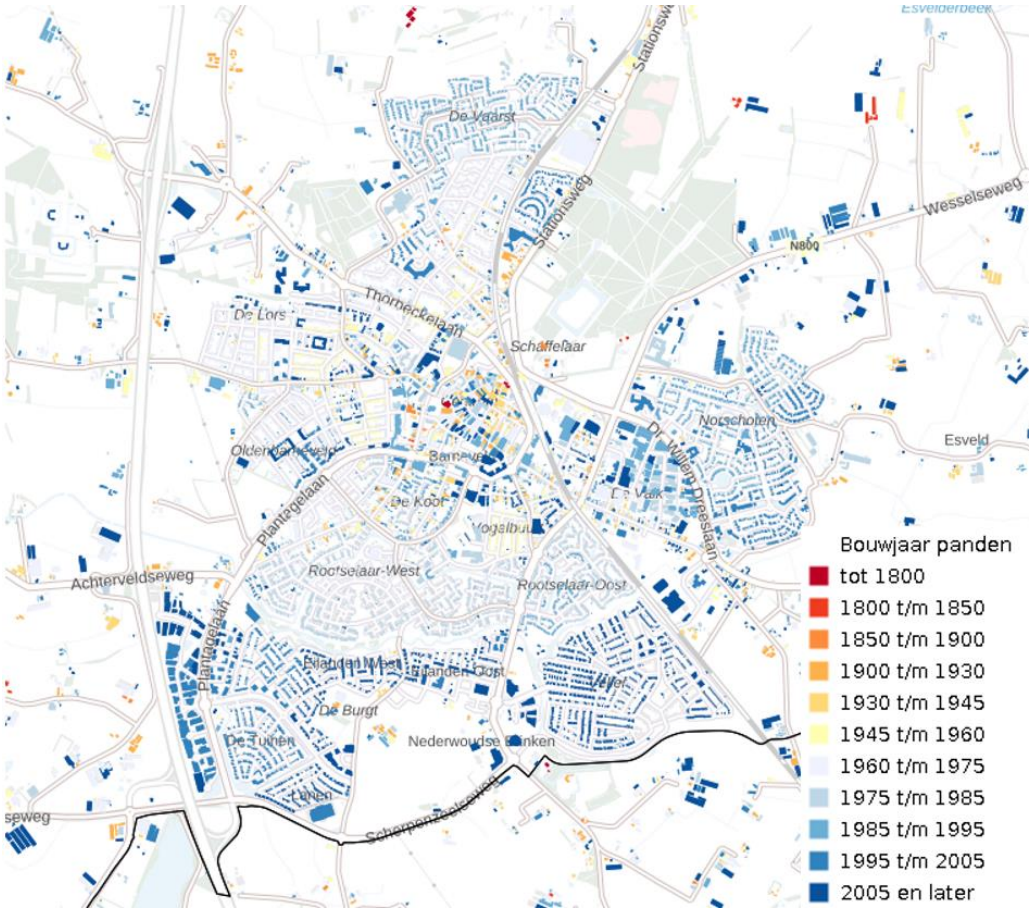

Figuur 3.67: Bouwjaar panden kern Barneveld (bron: Kadaster, 2018)

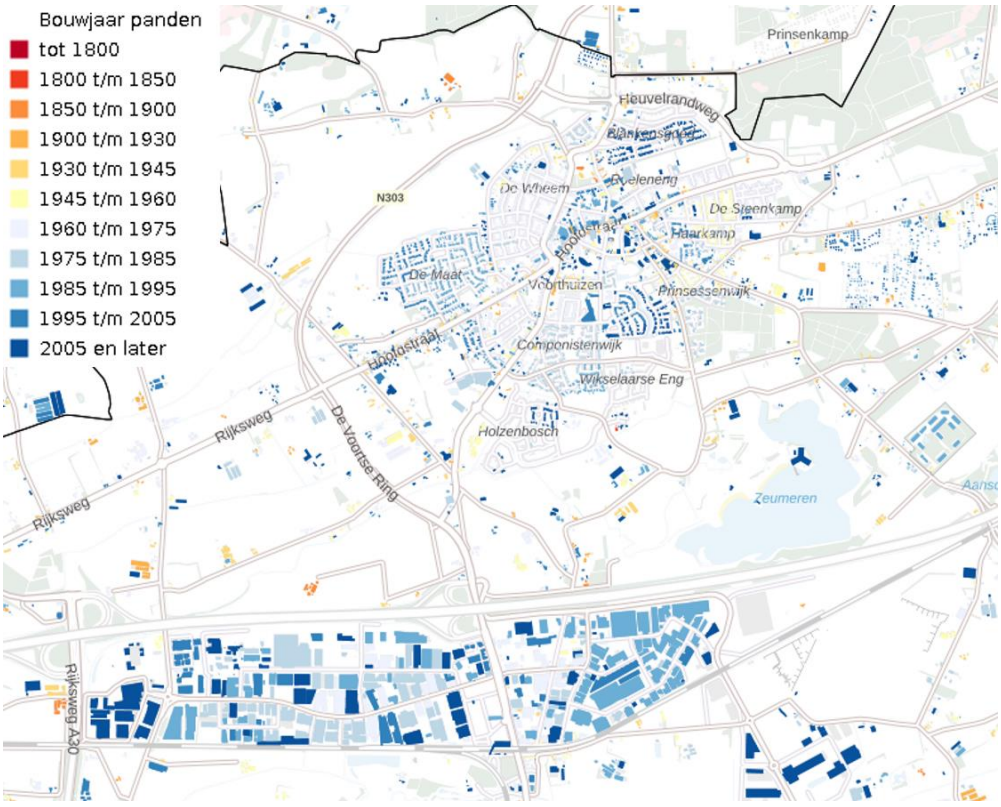

Figuur 3.68: Bouwjaar panden bedrijventerrein Harselaar en kern Voorthuizen (bron: Kadaster, 2018)

De gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente Barneveld bedroeg in 2021 341.000 euro. Op **Figuur 3.69** is te zien dat de WOZ-waarden in de kernen gemiddeld lager liggen dan daarbuiten. In en om Kootwijk en Garderen ligt de WOZ-waarde het hoogst. In enkele wijken in het westen van de kern Barneveld ligt de gemiddelde WOZ-waarde relatief laag. De wijken Oldenbarneveld en De Lors zijn hier voorbeelden van. In alle kernen van de gemeente ligt de gemiddelde woningwaarde boven het Nederlands gemiddelde (**Figuur 3.70**).

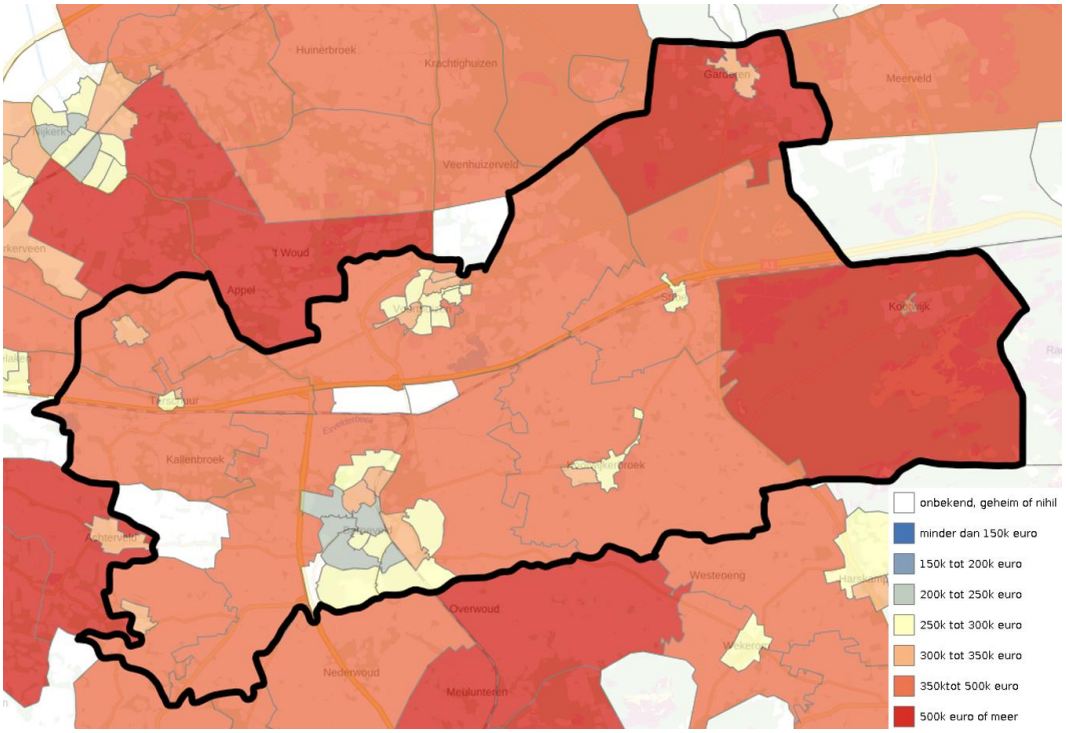

Figuur 3.69: Gemiddelde WOZ-waarde per buurt (bron: CBS, 2019)

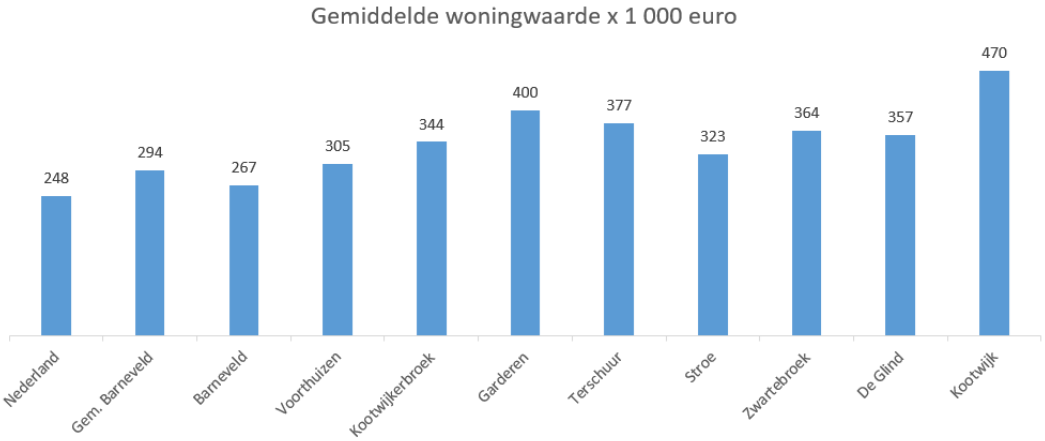

Figuur 3.70: Gemiddelde woningwaarde per kern (bron: gemeente Barneveld)

Voorzieningenniveau

De gemeente Barneveld heeft 33 basisscholen. Die basisscholen geven onderwijs aan 6.678 leerlingen (2020). Er bevinden zich maar liefst 22 basisscholen in de kern Barneveld. 17 hiervan bieden regulier basisonderwijs aan. De grote meerderheid van de basisscholen in Barneveld is protestants-christelijk. Er zijn drie reguliere middelbare scholen, allemaal gevestigd in de kern Barneveld. Dit zijn alle drie protestants-christelijke scholen. Er zijn 4.899 leerlingen in het voortgezet onderwijs in Barneveld (2020). Speciaal onderwijs wordt op verschillende scholen aangeboden. Er zijn 202 locaties met kinderopvangvoorzieningen (Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen, 2021). Deze bieden ruimte aan bijna 2.500 kinderen. Er zijn gemiddeld 12,3 kindplaatsen per locatie (NL gemiddelde: 18,7). De locaties zijn dus relatief kleinschalig.

Een andere belangrijke voorziening is de huisarts. De gemiddelde afstand tot een huisartsenpraktijk is voor een inwoner van Barneveld 1,3 kilometer (CBS, 2021). Kijkend naar heel Nederland, is dit gemiddeld 1,0 kilometer.

Op **Figuur 3.71** is te zien dat het aantal levensmiddelenwinkels binnen één kilometer in de kernen Barneveld en Voorthuizen het hoogst ligt. Met name Barneveld heeft een groot winkelaanbod. In grote delen van het gebied bevinden zich geen winkels binnen een straal van een kilometer. De natuurrijke omgeving van Kootwijk is hier een voorbeeld van.

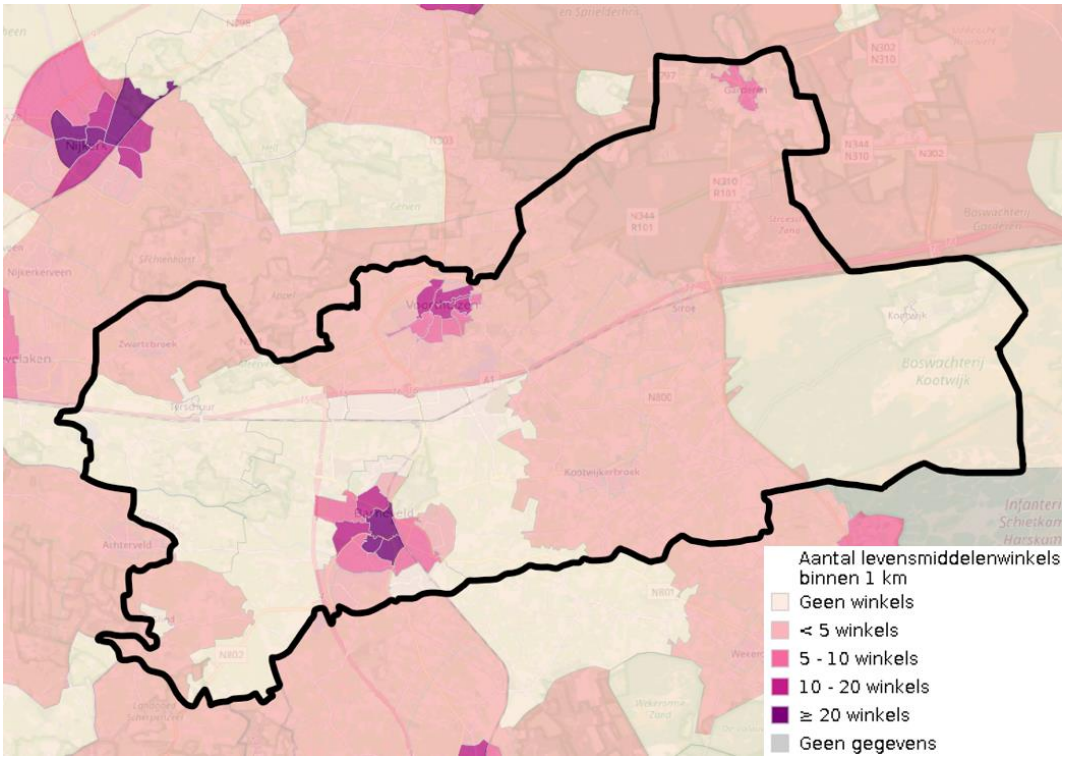

Figuur 3.71: Voorzieningenniveau (winkels) (bron: CBS, 2016)

Het winkelcentrum van Barneveld onderscheidt zich door de aanwezigheid van relatief veel kwaliteitszaken en eigen winkeliers met een nadruk op (kinder-)mode. Voorthuizen heeft een bijzondere functie voor de gasten van de recreatiebedrijven.

Leefbaarheid

Bij leefbaarheid is naar data uit de Leefbarometer gekeken (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), 2020). De leefbaarheid van de gemeente Barneveld wordt over het algemeen overal als voldoende beoordeeld. Met name in het buitengebied bij het Barneveldse Achterveld (geen kern maar deel van het buitengebied), Garderen en Kootwijk is de leefbaarheidsscore zeer goed tot uitstekend. Lokaal spelen enkele aandachtspunten voor de leefbaarheidssituatie. In het bebouwd gebied van Barneveld wordt op enkele locaties lager dan het Nederlands gemiddelde gescoord. De wijk Oldenbarneveld scoort het laagst, maar krijgt alsnog een voldoende. Met name de indicator ‘Voorzieningen’ (deel van de leefbaarheidsscore) wordt in de gemeente Barneveld lager dan gemiddeld beoordeeld. De leefbaarheidsscores zijn op **Figuur 3.72** en **Figuur 3.73** te zien.

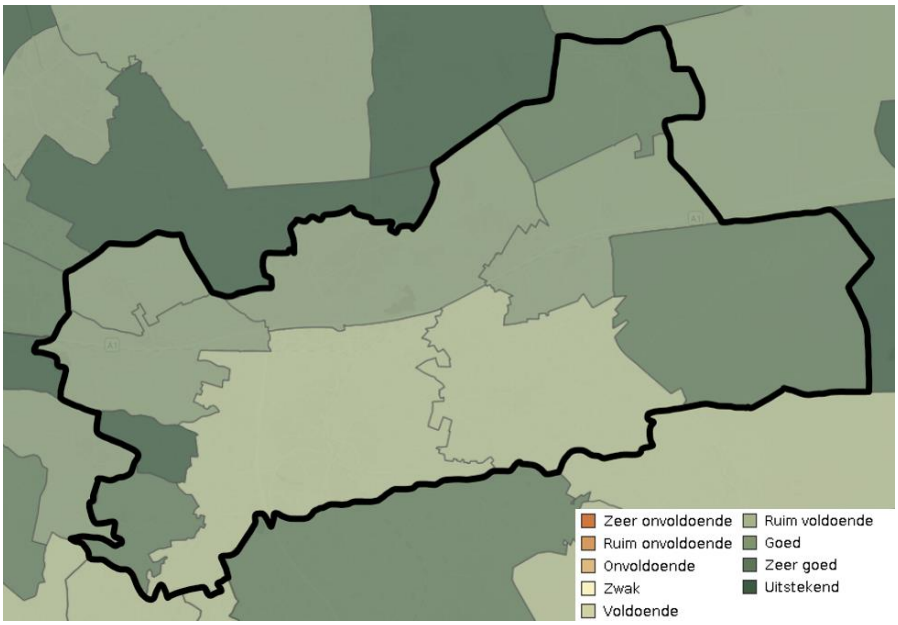

Figuur 3.72: Leefbarometer (bron: Minsterie van BZK, 2020)

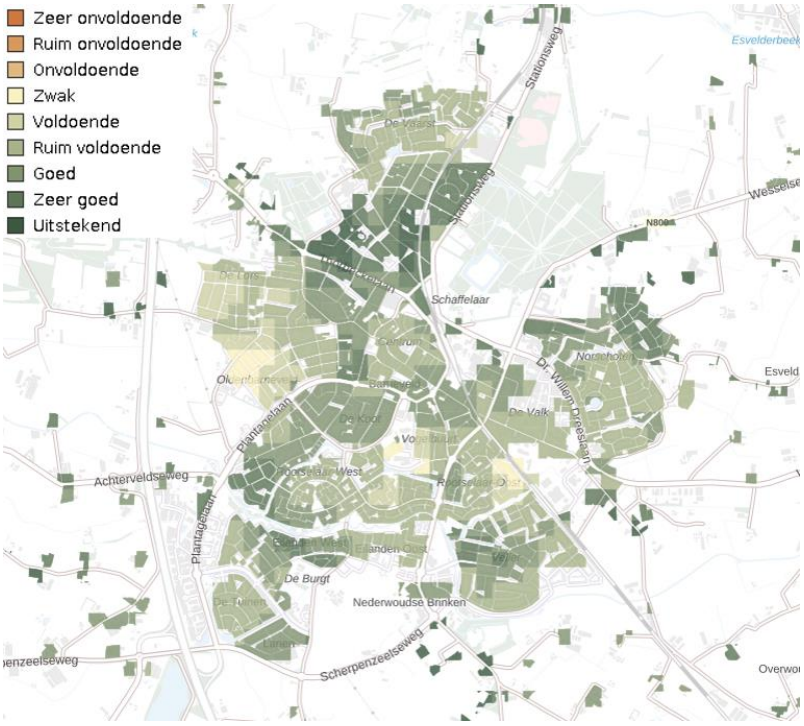

Figuur 3.73: Leefbaarheid kern Barneveld Leefbarometer (bron: Ministerie van BZK, 2020)

3.8.3 Trends en ontwikkelingen

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Vitale woonomgeving'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- Het oplossen van het woningtekort
  Er bestaat een tekort aan betaalbare en passende woningen voor verschillende bevolkingsgroepen. Uit onderzoek blijkt dat de woningdruk in Barneveld in vergelijking tot andere meer perifere delen in het

land relatief hoog is.[16] Dat speelt dus bovengemiddeld. In de gemeente Barneveld wordt hier onder andere door nieuwbouw invulling aan gegeven.

- Plancapaciteit woningbouw als autonome ontwikkeling

  Er wordt verwacht dat het bevolkingsaantal in 2030 richting 70.000 gaat. Daarvoor is voldoende plancapaciteit gereserveerd, maar de planologische borging hiervan moet veelal nog plaatsvinden. Hoe zit het na 2030, als het inwonertal blijft groeien?

  De belangrijke uitbreidingslocaties bevinden zich vooral in Barneveld en Voorthuizen, maar ook deels in de overige kernen (veelal nog niet planologisch geborgd, maar in deze Leefomgevingsfoto als autonome ontwikkelingen beschouwd):

Uitbreidingslocatie	Aantal woningen beoogd
Barneveld-Zuid: De Burgt	700-800
Barneveld-Noord: Bloemendal	1.550-1.600
Voorthuizen-Zuid/Oost: Holzenbosch (meerdere fasen), Wikselaarse Eng en Kromme Akker-Zuid, Apeldoornsestraat en woonwerklandschap	Totaal: > 1.000
Terschuur/Zwartebroek: Eendrachtstraat en Dwarsakker fase 2	200-250
Kootwijkerbroek-Oost: Oostbroek	150-160
Kootwijkerbroek-Zuid: Puurveen	ca. 130
Stroe-Noord: Ericaweg	ca. 150[17]

- Verduurzaming van de woonomgeving

  Ook in de woonomgeving is er sprake van de trend van het verminderen van energiegebruik en de opwekking van duurzame energie. Hierbij kan gedacht worden aan de plaatsing van zonnepanelen, isolatie of de warmtepomp.

- Andere woonconcepten zijn in opkomst

  Nieuwe, betaalbare woonconcepten, zoals tiny houses, worden meer en meer gemeengoed. Flexibelere vormen van wonen kunnen mogelijk gemakkelijker ruimte bieden aan een veranderende vraag naar woningen, bijvoorbeeld door de instroom van (arbeids)migranten en de groei van het aantal kleine huishoudens.

- Aandacht voor een gezonde leefomgeving

  Meer en meer aandacht ontstaat voor een gezonde en uitnodigende leefomgeving rondom woningen. Daarbij gaat het om allerlei zaken: voldoende ruimte om te spelen en te bewegen, voldoende groen en klimaatadaptatie zijn bijvoorbeeld van belang. Het betekent dat er een goede balans gevonden moet worden tussen inbreiding om de woningbouwopgave in te vullen en spreiding ten behoeve van voldoende buitenruimte.

3.8.4 Beoordeling

In de gemeente Barneveld staat de woningmarkt onder druk, meer dan in een groot deel van de rest van Nederland. De gemiddelde WOZ-waarde ligt op 341.000 euro. In alle kernen ligt de gemiddelde woningwaarde boven het Nederlands gemiddelde. Het aandeel sociale huur ligt onder het Nederlands gemiddelde. De leefbaarheid en het voorzieningenniveau in de gemeente zijn van hoog niveau. Lokaal bestaan er potentiële verbeterpunten, zoals het de leefbaarheid in de wijk Oldenbarneveld.

[16] BPD Hittekaart 2024 Hittekaart Woningmarkt 2024.

[17] Locaties in Garderen zijn niet opgenomen.

De woondeal gaat uit van 5.400 woningen in de periode 2022-2030. In het realiseren van de woningbouwopgave is er specifiek aandacht voor jongeren, starters en ouderen. Hierdoor gaan vraag en aanbod meer bij elkaar aansluiten. De mate waarin de realisatie van woningen aansluit bij de behoeften van woningzoekenden is afhankelijk van verschillende factoren. Energieneutraal en duurzaam bouwen (warmtepomp, zonnepanelen) brengt extra kosten met zich mee, die een impact hebben op de betaalbaarheid van woningen. Zodra deze duurzaamheidstechnieken meer gemeengoed worden gaan kosten hiervan omlaag.

Al met al bestaan er verschillende ontwikkelingen die onzekerheid met zich meebrengen. Hierbij gaat het om de hoeveelheid woningen die daadwerkelijk gerealiseerd wordt, de betaalbaarheid van woningen en de mate waarin energieneutraal bouwen de woningprijs beïnvloedt. Over tijd wordt verwacht dat het toevoegen van nieuwe woningen en het gemeengoed worden van duurzaamheidstechnieken een positief effect op de staat van de woningmarkt heeft. Dit geldt voor Nederland in het algemeen, maar is ook het geval binnen de context van de gemeente Barneveld.

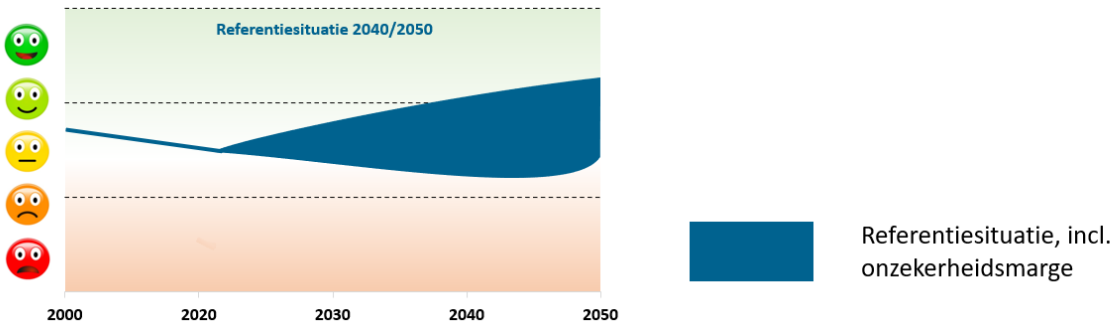

3.9 Mobiliteit

3.9.1 Inleiding, beoordelingskader en beleid

Een goede bereikbaarheid vormt een belangrijke basis voor het functioneren van onze maatschappij en economie. Een goede en betrouwbare infrastructuur maakt het mogelijk om te reizen voor werk, sociale contacten en recreatie. Het mobiliteitssysteem is constant in verandering met de opkomst van nieuwe verkeersmodaliteiten en een verduurzaming van bestaande vervoersmiddelen. Dit hoofdstuk gaat in op de infrastructuur, bereikbaarheid en verkeersveiligheid van de gemeente Barneveld.

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Mobiliteit[18]	Autobereikbaarheid	Goede bereikbaarheid en doorstroming met de auto.	Vermindering filedruk en versterking autobereikbaarheid kernen.
	Ov-bereikbaarheid	Goede multimodale ov-bereikbaarheid.	Versterking ov-verbindingen.
	Langzaam verkeer (o.a. fiets- en wandelnetwerk)	Basisvoorziening (recreatieve) routestructuren, zoals fiets-, wandel- en rolstoelpaden op orde.	Behoud/versterking langzaam verkeersnetwerk.
	Verkeersveiligheid	Barneveld als verkeersveilige gemeente.	Vermindering onveilige verkeerssituaties in Barneveld.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
Omgevingsvisie Gaaf Gelderland	Bereikbaarheid en klimaatbestendigheid vormen belangrijke speerpunten van de provinciale omgevingsvisie. Het doel is om in 2050 de groei van de mobiliteit op een slimme manier opgevangen te hebben en dat het mobiliteitssysteem veilig, snel, betaalbaar en klimaatneutraal is.
Strategische Visie Barneveld 2030	Uit de Strategische Visie Barneveld 2030 komen diverse centrale keuzes voort die van belang zijn voor de Omgevingsvisie. Voor het thema mobiliteit zijn de keuzes: - Te werken aan zowel een optimale externe bereikbaarheid van de gemeente als geheel als van de individuele woon- en werklocaties. - De kansen voor multimodaal transport van mensen en goederen goed te benutten en te faciliteren. - Sterk in te zetten op schone mobiliteit.
Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP) Barneveld (2017)	Het GVVP van de gemeente Barneveld heeft drie centrale doelen: - werken aan de externe bereikbaarheid (het benutten van de strategische ligging); - werken aan de interne bereikbaarheid (het verbeteren van de bestaande infrastructuur); - werken aan de wensen uit dorpen en wijken (de infrastructurele verbeteringen op wijk- of buurtniveau). Hierbij is aandacht voor verschillende vervoerswijzen. **Tabel 3.6** toont de doelstellingen per modaliteit. De gemeente Barneveld zet zich in om weggebruikers veilig aan het verkeer te laten deelnemen. Speerpunten hierbij zijn het beïnvloeden van het gedrag van jonge beginnende bestuurders, het creëren van meldpunten voor onveilige situaties en de inzet op het efficiënter handhaven van de orde in het verkeer. Belangrijk zijn ook de ontwikkelingen binnen de samenleving. Deze ontwikkelingen hebben betrekking op duurzaamheid, de energietransitie, de circulaire economie en het klimaat. Uitwerkingsrichtingen zijn:

[18] Het aspect mobiliteit behelst de vier criteria die hierboven beschreven zijn. Samenvattend is mobiliteit hier dus gericht op sec bereikbaarheid (en verkeersveiligheid). Duurzame mobiliteit/de mobiliteitstransitie is geen expliciet onderdeel van dit aspect. Dat betekent echter niet dat duurzame mobiliteit geen plek heeft in deze Leefomgevingsfoto. De verduurzaming van mobiliteit komt namelijk in paragraaf 3.5 (Energie en grondstoffen) aan bod.

	- Het stimuleren van het verminderen van woon-werk-/dienstkilometers en het stimuleren van het rijden met elektrische voertuigen. - Het faciliteren van de (elektrische) fiets. - Het stimuleren van zuinigere auto's, meer deelvervoer en goede aansluitingen op het OV. - Een integrale benadering van 'energie en klimaat' bij het ontwerp of de aanpassing van infrastructuur. Enkele speerpunten voor de verduurzaming van de mobiliteit in de gemeente Barneveld zijn: - Zuiniger, schoner en stiller: de gemeente gaat geluids- en luchtkwaliteitsproblemen in de kernen tegen. - Het verder uitbreiden van het aantal oplaadpunten voor niet-brandstofvoertuigen. - Barneveld stimuleert en faciliteert 100 procent 'groen' bij laadpunten. - De gemeente ondersteunt initiatieven van bewoners voor schone, duurzame mobiliteit en van initiatieven uit de markt. - Barneveld kijkt in samenwerking met de transportsector naar de mogelijkheden voor groen gas. - De e-bike/speedpedelec en e-scooter worden gepromoot. - Barneveld is vanaf 2024 de fietsgemeente van Nederland.

Tabel 3.6: Doelstellingen per modaliteit (bron: GVVP Barneveld, 2017)

	Auto	Fiets	Openbaar vervoer
Externe bereikbaarheid	Opwaarderen aansluiting A1/A30	Optimaliseren fietsnetwerk	Optimaal benutten spoort
	Realiseren rondweg Voorthuizen	Realiseren snelfietsroutenetwerk	Verbinding met IC-netwerk
	Realiseren rondwegenstructuur Barneveld	Realiseren strategische stallingsvoorzieningen	
	Inzetten op mobiliteitsmanagement		
Interne bereikbaarheid	Wegen in prima conditie	Fietsroutes zorgen voor verbinding	Zelfstandige mobiliteit
	Wegen klimaatrobuust	Recreatieve fietsroutes zorgen voor beleving	(Deel)fiets in voor- en natransport
	Landbouwverkeer en ander zwaar transport uit de kernen	Aansluitingen op wegen	Van aanbod naar vraag
	Voertuig en infra digitaal met elkaar verbonden	Fiets dichtbij winkels als de drukte het toelaat	Toegankelijke OV-infrastructuur
	Voorzieningen goed bereikbaar	Voldoende stallingen bij voorzieningen	Van streekbus naar oproep-/buurtbus
Wensen uit dorpen en wijken	Voorzieningen goed bereikbaar	Fiets dichtbij winkels als de drukte het toelaat	Mobiliteitsplein – bereikbaarheid
	Zwaar transport uit de kernen	Start recreatieve fietsroutes zorgen voor recreatiemarkt/ werkgelegenheid	(Deel-)fiets in voor-/natransport

3.9.2 *Huidige situatie*

Autobereikbaarheid

Door de gemeente Barneveld lopen twee rijkswegen (**Figuur 3.74**). De A1 loopt vanuit oostelijke naar westelijke richting door de gemeente. De A30 loopt van noordelijke naar zuidelijke richting. De snelweg A30 verbindt de A1 met de A12 bij Ede. Rond het knooppunt van de A30 en de A1 is in de ochtendspits (vooral op de A1 richting Amsterdam) vaak sprake van file.

Naast de rijkswegen spelen meerdere provinciale wegen een rol in de autobereikbaarheid van de gemeente Barneveld. Het gaat hierbij om de N301, de N310, de N303, de N800 en de N802. De centrale ligging van de gemeente Barneveld maakt dat een relatief groot gebied met meerdere grote kernen binnen een half uur te

bereiken is. Kernen die binnen een half uur rijden zijn gelegen zijn Amersfoort, Apeldoorn, Veenendaal en Ede. Binnen 45 minuten rijden zijn daarnaast ook de kernen Utrecht, Almere, Arnhem en Nijmegen gelegen (**Figuur 3.75**).

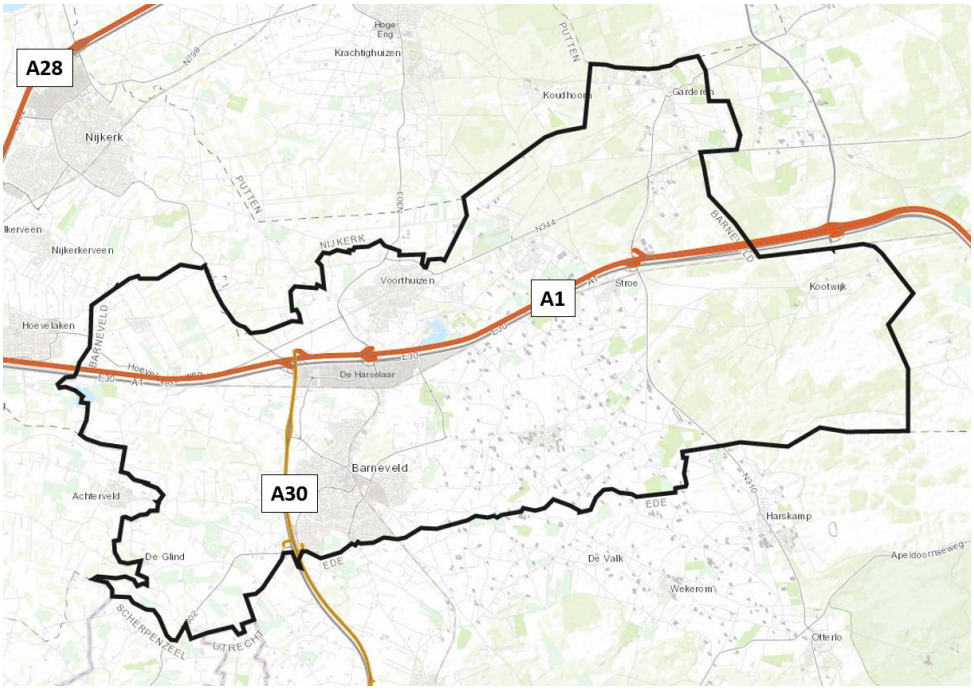

Figuur 3.74: Snelwegen in en om Barneveld (bron: Esri ArcGIS, 2011)

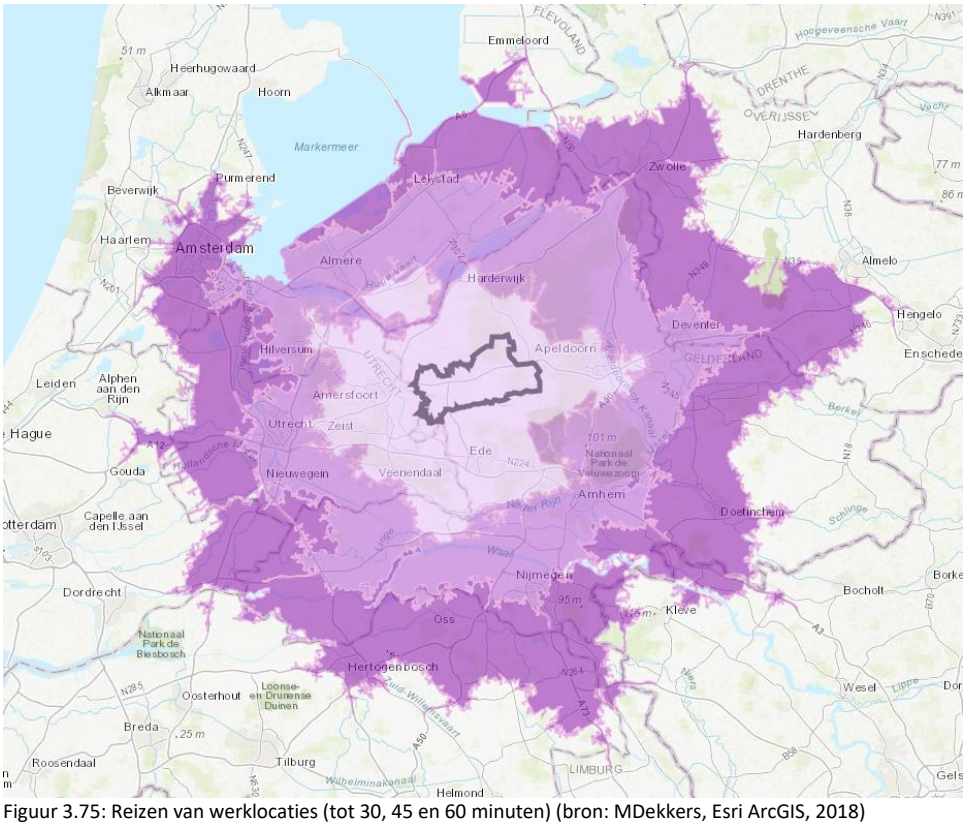

Figuur 3.75: Reizen van werklocaties (tot 30, 45 en 60 minuten) (bron: MDekkers, Esri ArcGIS, 2018)

Figuur 3.76 geeft inzicht in het aantal voertuigen dat per werkdag over de provinciale wegen binnen de gemeente rijdt. De intensiteit ligt het hoogst op de plekken waar de provinciale wegen de snelwegen kruisen.

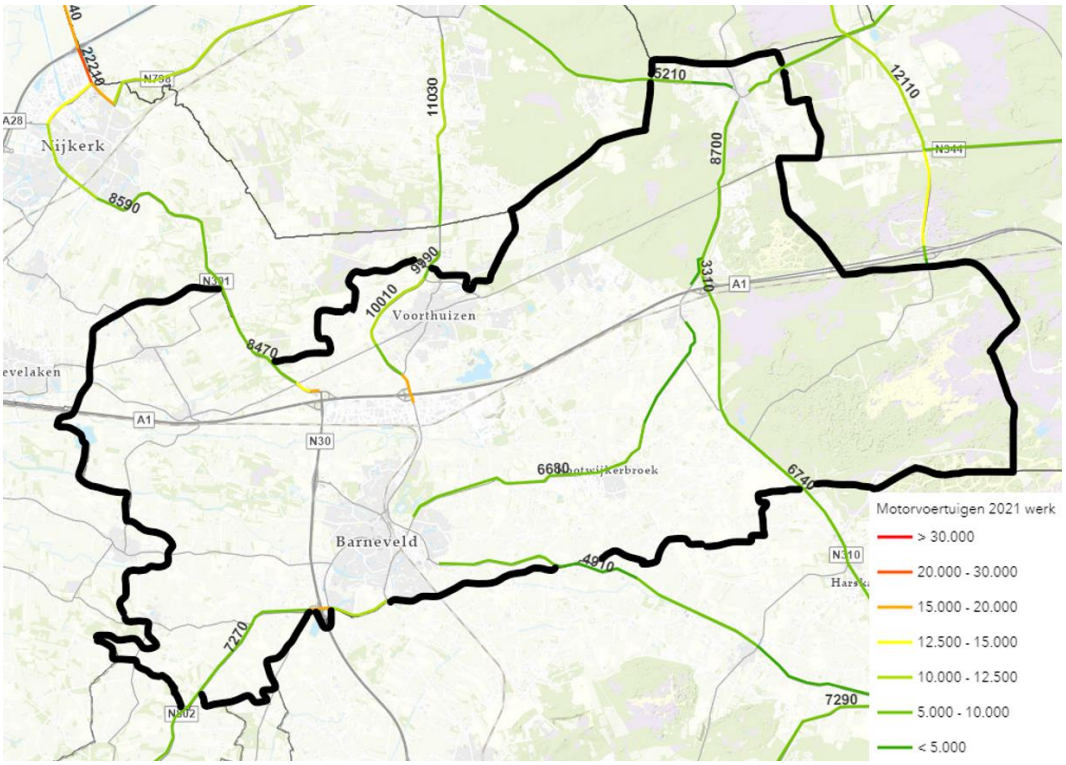

Figuur 3.76: Motorvoertuigen werkdagen 2021 (Provincie Gelderland)

Verduurzaming van de autobereikbaarheid kan verschillende vormen aannemen. In de gemeente Barneveld liggen vier carpoolplekken. Door mogelijkheden te bieden om samen te reizen, kunnen reiskilometers verminderd worden. De carpoollocaties zijn:

- Transferium Barneveld-Noord: overstapmogelijkheid van auto naar OV.
- Carpool Goudreinet Barneveld: kruising tussen de A1, A30 en N301.
- Carpool Voorthuizen: kruising N303, N805 en A1.
- Carpool bij Argos-tankstation aan de Scherpenzeelseweg.

Daarnaast ontwikkelt zich een laadinfrastructuur in de gemeente Barneveld (**Figuur 3.77**). Een groot deel van de laadpalen liggen binnen stedelijk gebied. Ook langs de A1 liggen op meerdere plekken laadstations voor elektrische voertuigen. Op dit moment telt de gemeente ongeveer 425 laadplekken voor elektrische voertuigen. In het begin van 2022 kwamen er nog 87 laadpalen bij. Deze toename is groter dan het totaal aantal laadpalen dat er in 2021 bijkwam[19].

[19] Aantal Barneveldse laadpalen neemt rap toe, Barneveldse krant, 7 juni 2022

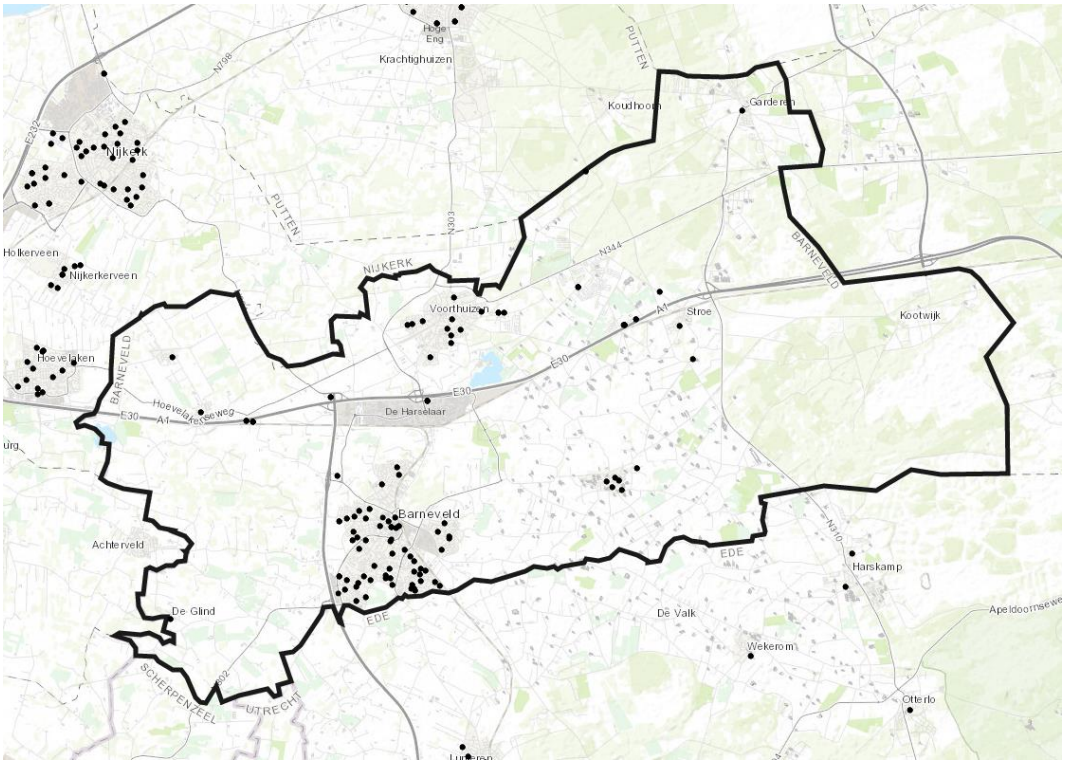

Figuur 3.77: Laadpalen elektrische auto's (bron: EcoMovement laadpalen Gelderland Overijssel, 2021)

OV-bereikbaarheid

In de gemeente Barneveld liggen drie treinstations: Barneveld Centrum, Barneveld Noord en Barneveld Zuid. De stations liggen allemaal aan de Valleilijn, een verbinding tussen Ede en Amersfoort. Op station Barneveld Centrum en Barneveld Noord zijn enkele OV-fietsen beschikbaar. In de gemeente liggen daarnaast ook diverse busstations die een verbinding verzorgen met omliggende kernen, zoals Nijkerk, Scherpenzeel en Apeldoorn. De stations en bushaltes maken dat een groot gebied van de gemeente de beschikbaarheid heeft over tenminste één vorm van openbaar vervoer.

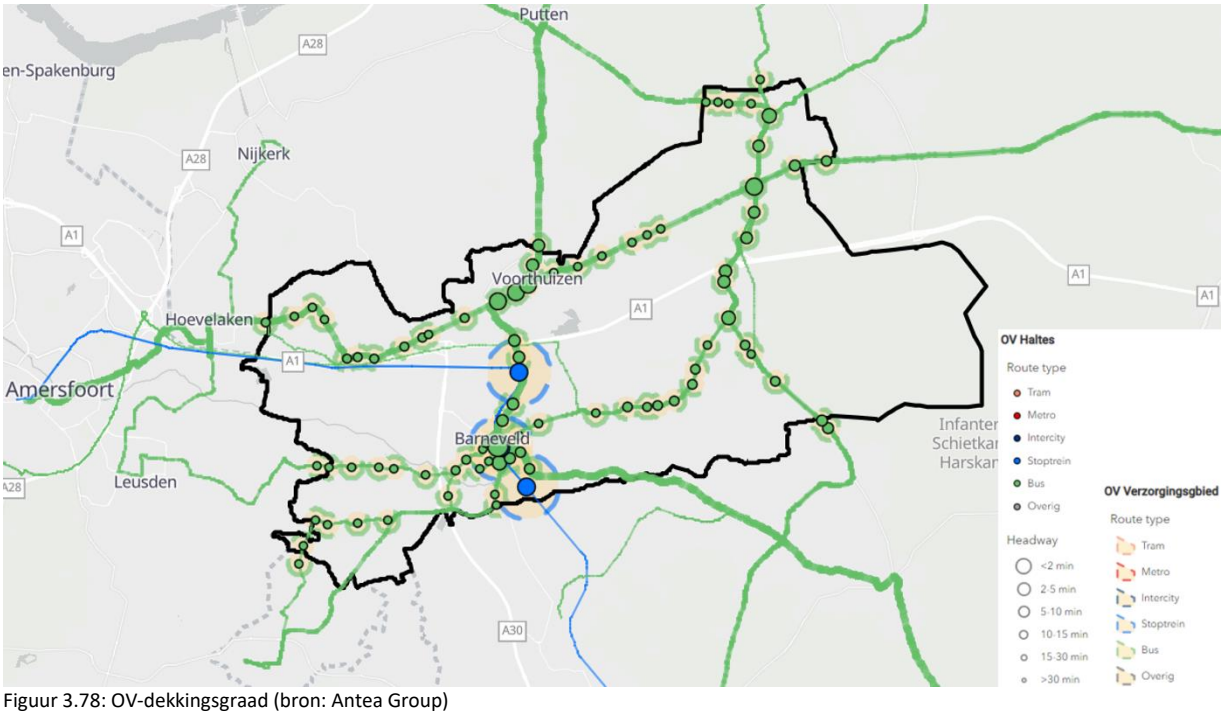

Figuur 3.78: OV-dekkingsgraad (bron: Antea Group)

Langzaam verkeer

De fiets wordt bovengemiddeld vaak gebruikt in de gemeente Barneveld. Over het algemeen vindt 26,6 procent van de verplaatsingen met de fiets plaats, terwijl in Barneveld 32,3 van de verplaatsingen met de fiets zijn. Barnevelders verplaatsen zich minder vaak dan gemiddeld als bestuurder van een auto, maar vaker als passagier in de auto. Dit betekent dat Barnevelders vaker dan gemiddeld samen reizen in de auto. Barnevelders lopen minder vaak dan gemiddeld naar hun bestemming (12 procent in Barneveld, tegen 17,8 procent gemiddeld voor gemeenten van 50.000 tot 100.000 inwoners). Het openbaar vervoer wordt ook minder dan gemiddeld gebruikt.

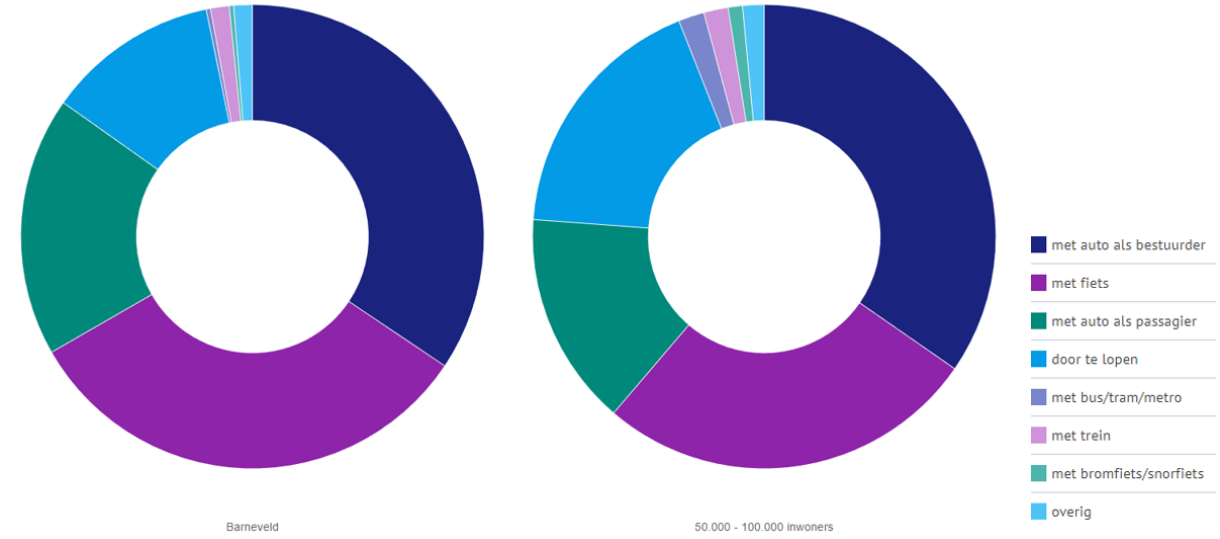

Figuur 3.79 (bron: CBS Mobiliteit)

Het fietsnetwerk van de gemeente Barneveld is zo ingericht dat omliggende kernen goed bereikbaar zijn met de fiets. In de kern Barneveld liggen drie middelbare scholen: het Johannes Fontanus College, het Van Lodenstein College en De Meerwaarde. Het omliggende fietsnetwerk is ook ingericht op de scholieren die met de fiets uit omliggende kernen naar de middelbare school fietsen (**Figuur 3.80**).

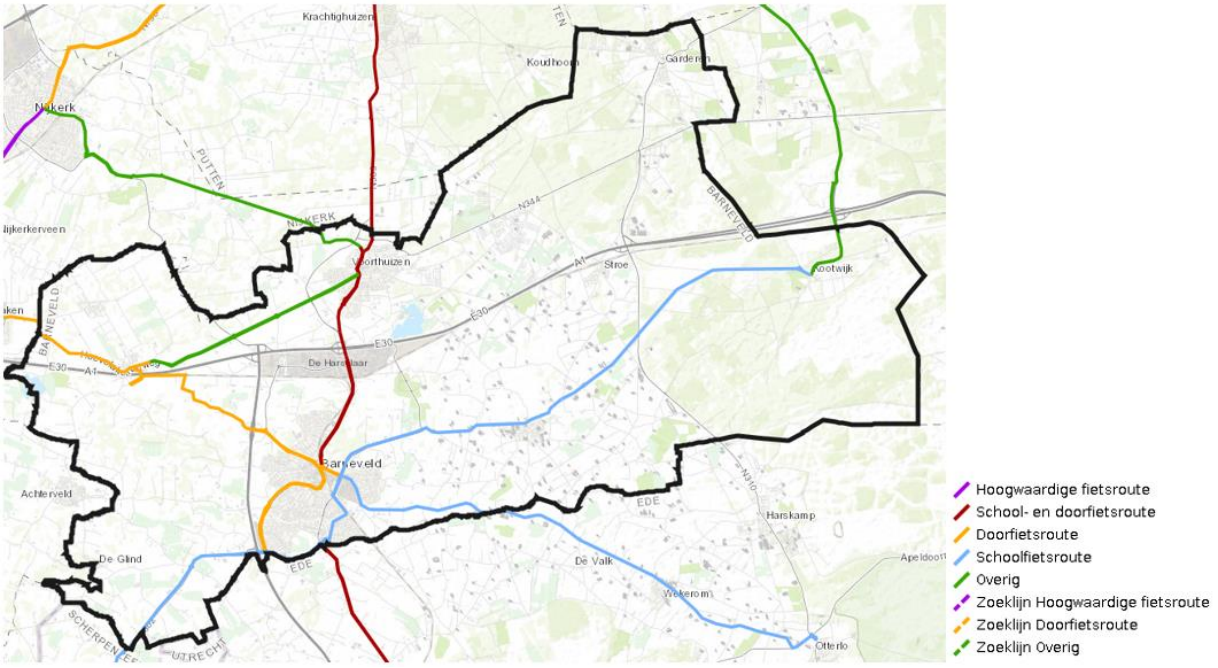

Figuur 3.80: Functie fietsnetwerk (bron: provincie Gelderland)

De gemeente Barneveld ligt op de grens van de Veluwe en de Gelderse vallei. De verscheidenheid van landschappen maakt dat het gebied erg geschikt is voor extensieve recreatie. **Figuur 3.81** toont het fietsknooppuntennetwerk in de gemeente. Ook zijn er in de gemeente diverse wandelroutes aanwezig, zoals de klompenpaden en het rondje Barneveld, die het mogelijk maken om wandelend het landschap te beleven. Er bevinden zich vier klompenpaden in de gemeente. Die zijn op **Figuur 3.82** weergegeven.

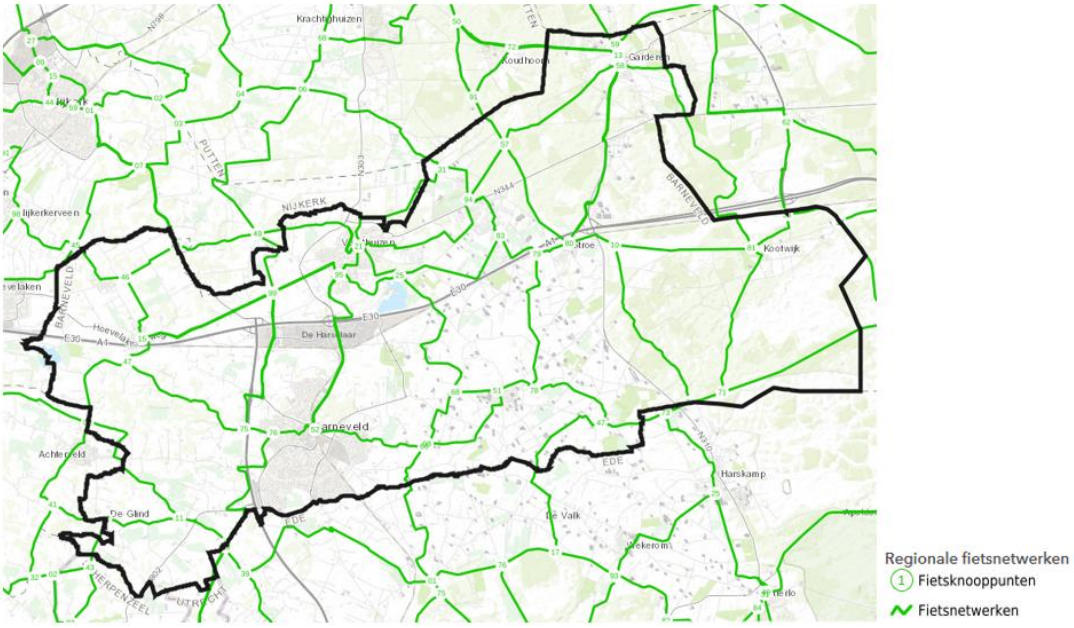

Figuur 3.81: Fietsknooppuntennetwerk (Bron: Stichting Landelijk Fietsplatform)

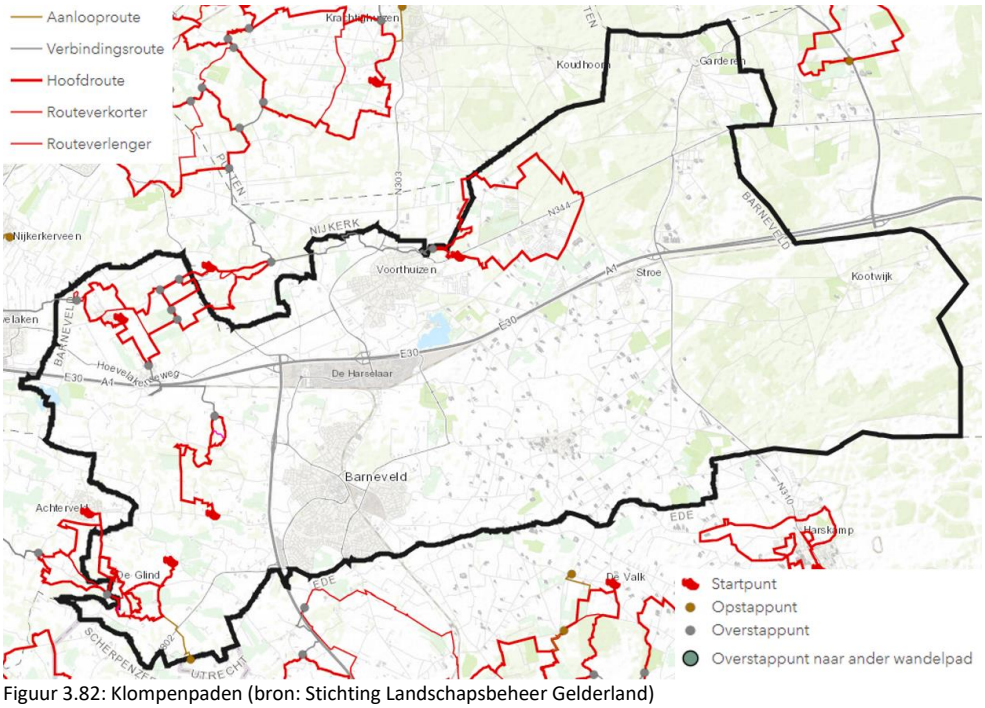

Figuur 3.82: Klompenpaden (bron: Stichting Landschapsbeheer Gelderland)

Verkeersveiligheid

In de gemeente Barneveld ligt het aantal ongelukken bovengemiddeld hoog. Tussen 2011 en 2019 nam het aantal ongelukken toe van 841 naar 1792 per 100.000 inwoners. Dit terwijl het aantal voor heel Nederland toenam van 578 naar 778 ongelukken per inwoners. In Barneveld is het aantal ongelukken in vergelijking met de trend van Nederland zeer sterk gestegen, maar in 2020 is een sterke daling ingezet (**Figuur 3.83**). Omdat het om een daling van slechts één jaar gaat, is het lastig om hier de reden voor te benoemen.

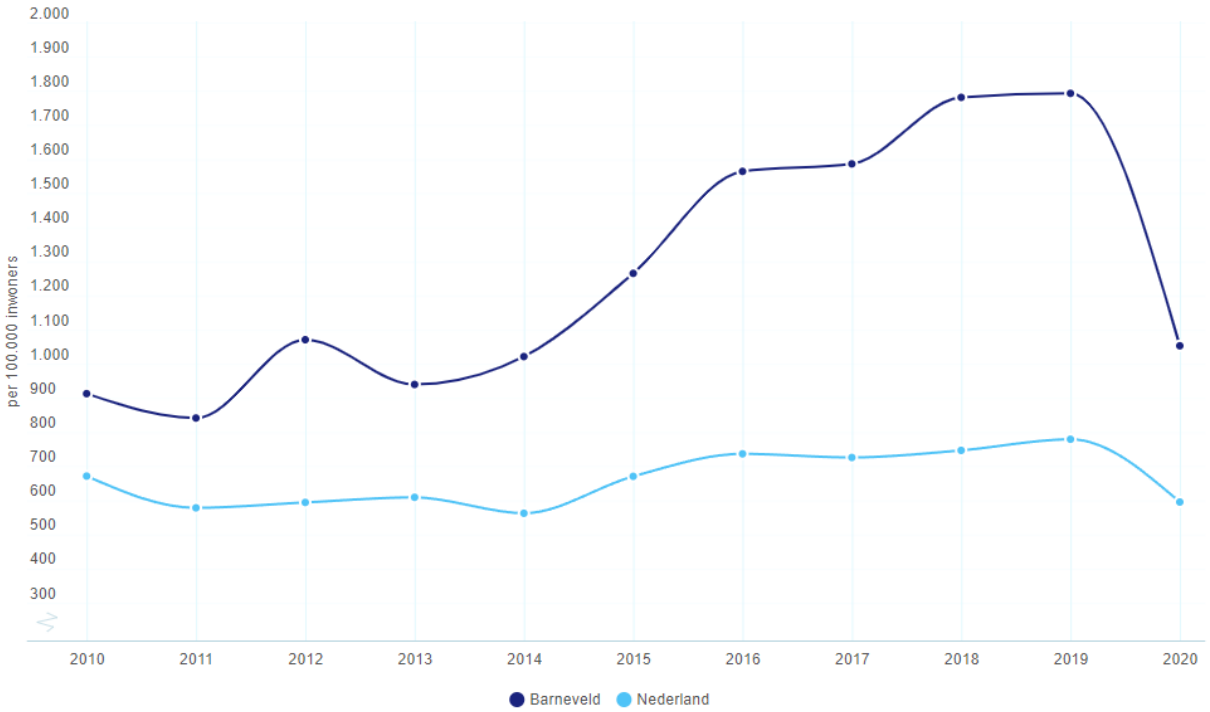

Figuur 3.83: Aantal verkeersongevallen per jaar (bron: Bestand geRegistreerde Ongevallen in Nederland (BRON))

De ongelukken die plaatsvinden in de gemeente Barneveld zijn echter over het algemeen van minder ernstige aard dan gemiddeld in de rest van Nederland. Het aandeel ongelukken dat alleen materiële schade betreft is hoog (Barneveld: 92,1 procent; Nederland: 83,5 procent (**Figuur 3.84**)). Door het hoge aantal ongelukken is het aantal ongelukken met een dodelijke afloop relatief echter wel hoger in de gemeente Barneveld dan in Nederland in zijn geheel (**Figuur 3.85**).

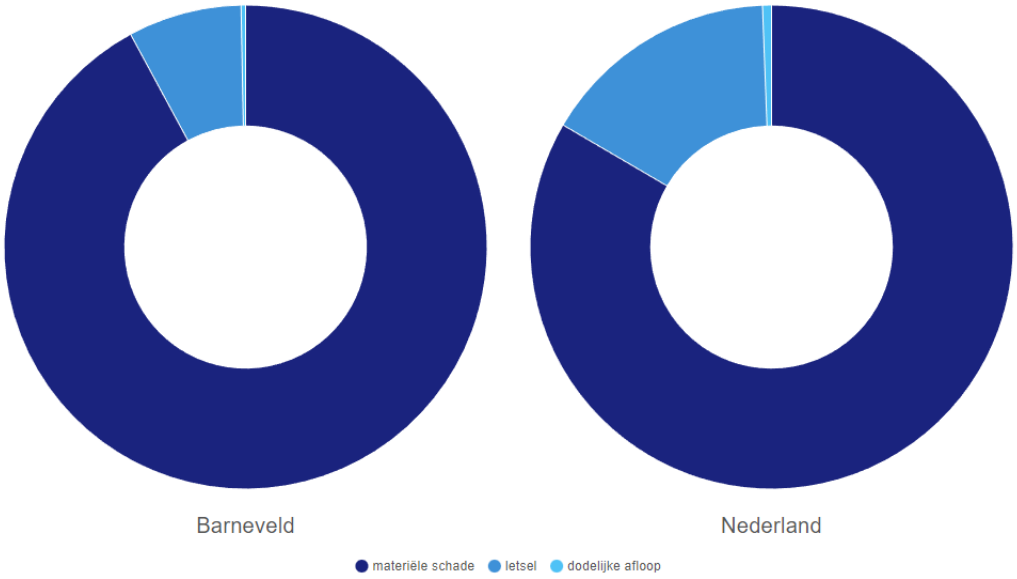

Figuur 3.84: Ongelukken naar afloop (materiële schade, letsel of dodelijke afloop) (bron: Bestand geRegistreerde Ongevallen in Nederland (BRON))

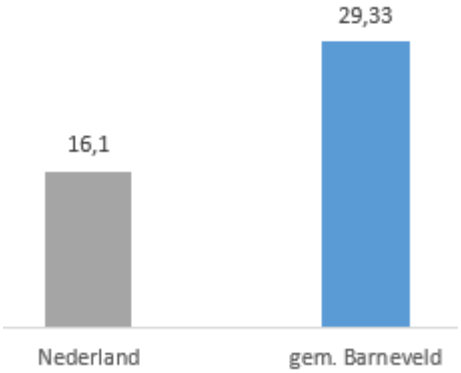

Figuur 3.85: Verkeersdoden, periode 2014-2019 (per 100.000 inwoners, 5-jaars cumulatief) (bron: Bestand geRegistreerde Ongevallen in Nederland (BRON))

Figuur 3.86 en **Figuur 3.87** tonen de locaties van alle gemelde ongelukken tussen 2016 en 2020. Een groot deel van de ongelukken in de gemeente Barneveld vindt plaats op de twee snelwegen in de gemeente. Daarnaast hebben op de provinciale wegen, zoals de N344, de N310 en de N800, meerdere ongelukken plaatsgevonden. Ook in de verschillende kernen vinden ongelukken plaats. Met name de kruispunten en de doorgaande wegen binnen de bebouwde kom zijn plekken waar ongelukken gebeuren. De dodelijke ongelukken in de periode 2016 tot 2020 vonden voornamelijk plaats op de snelwegen en de wegen in het buitengebied.

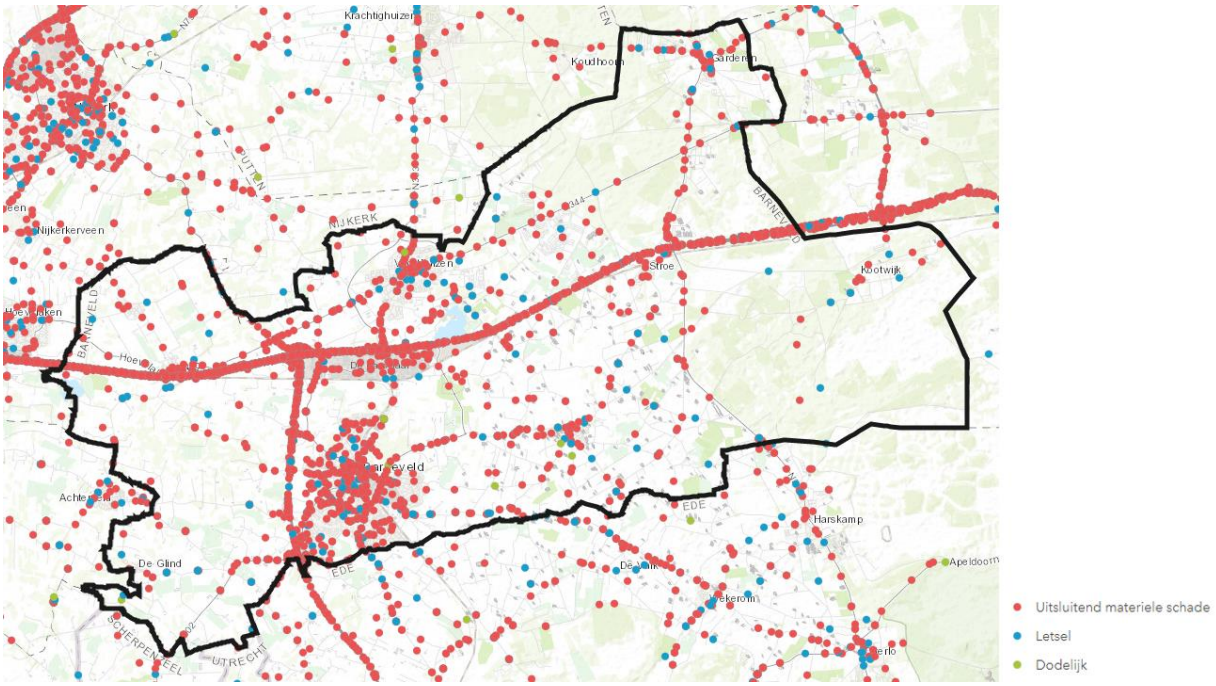

Figuur 3.86: Locaties ongelukken in de gemeente Barneveld (Bron: Bestand geRegistreerde Ongevallen in Nederland (BRON))

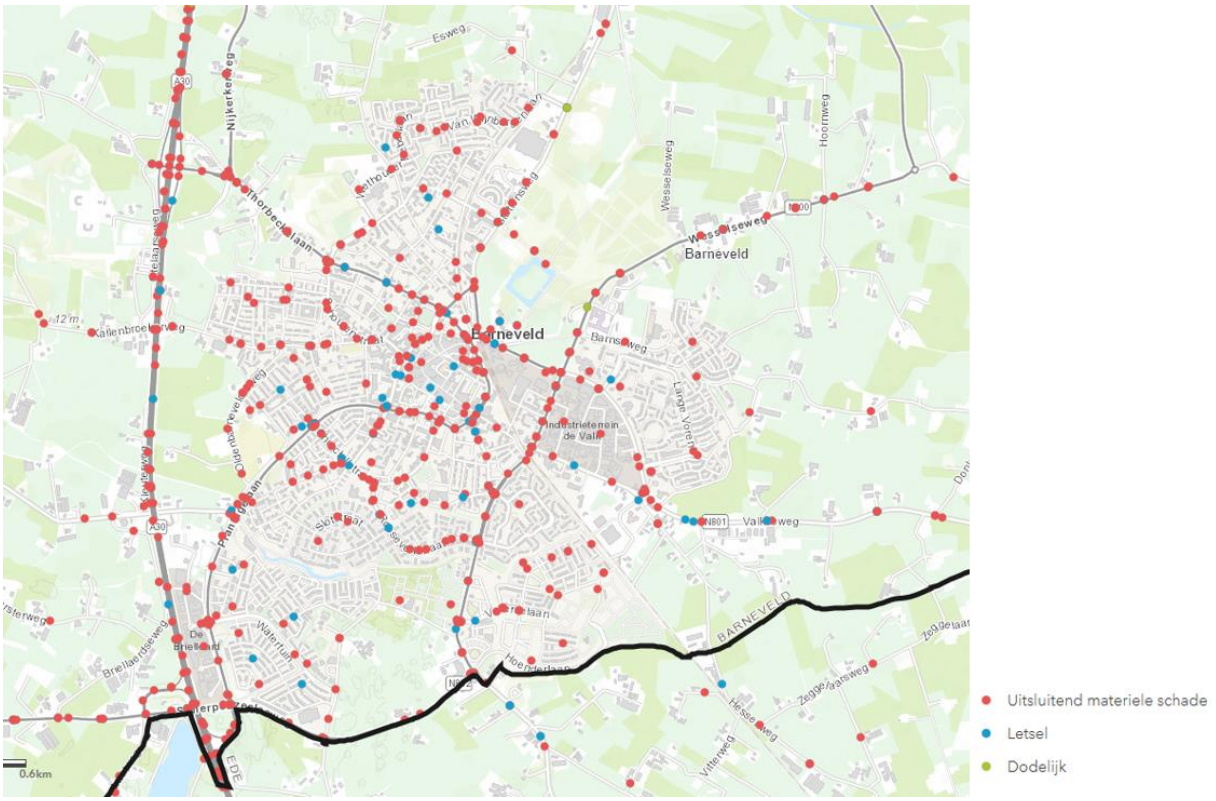

Figuur 3.87: Locaties ongelukken in de kern Barneveld (Bron: Bestand geRegistreerde Ongevallen in Nederland (BRON))

3.9.3 *Trends en ontwikkelingen*

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Mobiliteit'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- Enkele verkeersmaatregelen uit het GVVP zijn al gerealiseerd
  Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de rondweg bij Voorthuizen, die in 2019 voor verkeer is geopend. Ook de aansluiting van de A1/A30, waar in de ochtend regelmatig sprake van file is, wordt opgewaardeerd. Hiervoor bestaat al een voorkeursalternatief. Een overzicht van de stand van zaken van de maatregelenpakketten is opgenomen in het document Vervolgaanpak GVVP en maatregelenpakket 2022[20].

- Bereikbaarheid en bevolkingsgroei
  De afgelopen jaren is het aantal inwoners in de gemeente Barneveld sterk gegroeid. Uit prognoses blijkt dat sterke groei zich voortzet. Dit leidt tot meer verplaatsingen en dus tot meer verkeer in en rondom de gemeente Barneveld. Gezien de al bestaande drukte is de gemeente bezig met de verkenning van een oostelijke rondweg.

- Verschuiving in mobiliteitsvormen
  In de laatste jaren zijn er nieuwe mobiliteitsvormen bijgekomen, zoals de e-bike en speedpedelec. Deelvervoer en de OV-fiets zijn in opkomst en zijn onderdeel van de verschuiving naar deelmobiliteit. Deze trend is niet alleen in de gemeente Barneveld zichtbaar, maar in heel Nederland.

- Verkeersveiligheid
  Op het vlak van verkeersveiligheid spelen veel verschillende ontwikkelingen. Het landelijke beeld laat zien dat de daling in het aantal verkeersdoden is gestagneerd, en dat het aantal verkeersgewonden juist toeneemt. Verschillende factoren kunnen hier verantwoordelijk zijn, zoals het drukker wordende

[20] Afdeling V&I – team verkeer, 15 oktober 2021.

verkeersbeeld, de introductie van nieuwe vervoersmiddelen, afleiding door o.a. smartphonegebruik en/of ouderen die langer mobiel zijn.

- Verduurzaming mobiliteit
  Grote stappen zijn en worden gezet in de transitie naar duurzame energie. Dit heeft ook gevolgen voor de mobiliteitssector. Het aantal voertuigen dat elektrisch of op waterstof gaat rijden zal toenemen. Dit betekent dat er ook een grotere vraag ontstaat naar laadpalen.

- Toenemende filedruk op de A1
  Hoewel bepaalde trends de verkeersdruk beperken, en er in meerdere ontwikkelingen is voorzien om dit te versterken, blijft de filedruk op de A1 toenemen. Het is de verwachting dat ook de verkeersdruk in de kern Barneveld de komende jaren groot blijft.

3.9.4 Beoordeling

De gemeente Barneveld is op verschillende manieren aangesloten op het infrastructuurnetwerk. In de gemeente liggen meerdere treinstations en verscheidene buslijnen. Ook lopen de A1 en de A30 door de gemeente. In Barneveld wordt meer dan gemiddeld de fiets gepakt voor het verplaatsen door het verkeer. Voor langzaam verkeer zijn er verschillende netwerken aanwezig, zoals een fietsknooppuntennetwerk, klompenpaden, en andere wandel- en fietsroutes. In de gemeente is verkeersveiligheid een aandachtspunt. Er vinden relatief veel verkeersongelukken plaats.

Naar de toekomst toe bestaan er verschillende ontwikkelingen die een impact hebben op de mobiliteit van inwoners van Barneveld. Door een groei in de bevolking is het de verwachting dat er meer verkeersbewegingen plaats gaan vinden in de gemeente. Ook houdt de filedruk op de snelwegen in de toekomst naar verwachting aan. Verkeersdrukte neemt dus niet zomaar af – ondanks dat er verschillende ontwikkelingen spelen om de verkeersdruk te beperken. Wel vinden nieuwe manieren van verplaatsen een plekje in het straatbeeld. De positieve ontwikkeling van de verkeersveiligheid op landelijk niveau stagneert. Het aantal verkeersdoden blijft op een stabiel niveau, terwijl het aantal gewonden toeneemt. Een grote ontwikkeling is de verduurzaming van de mobiliteit. Beleidsmatig wordt ook ingezet op het verschonen van het vervoer. Het aantal deel- en elektrische auto's is de afgelopen jaren toegenomen. Dit is in lijn met de ambitie om meer schoon en duurzaam verkeer op de weg te hebben. Om een verdere verduurzaming van het verkeer te ondersteunen is een verdere toename van het aantal laadpalen een belangrijke randvoorwaarde.

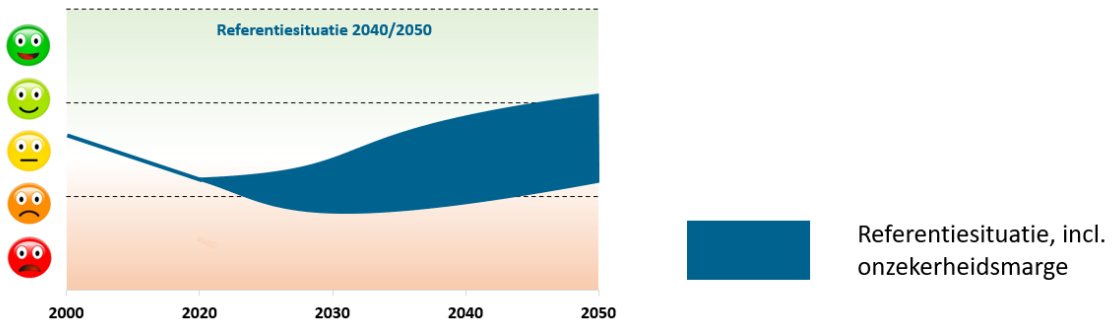

3.10 Economie en werk

3.10.1 Inleiding, beoordelingskader en beleid

De karakteristiek van de lokale economie kan per gemeente sterk verschillen. Zo is de agrarische sector binnen de gemeente sterk aanwezig in vergelijking met de rest van Nederland. In dit hoofdstuk is een beschrijving gegeven van de economie van Barneveld.

Beoordelingskader

Aspect	Criterium	Streefwaarde	Gewenste beweging
Economie en werk	Werkgelegenheid	Balans werkgelegenheid en arbeidsvraag.	Behoud balans werkgelegenheid en arbeidsvraag.
	Vestigingsklimaat	Passende economische en ruimtelijke omstandigheden voor vestiging van bedrijvigheid.	Behoud en versterking vestigingsklimaat.
	Werklocaties	Passend areaal en goede kwaliteit van vestigingslocaties voor specifieke sectoren.	Versterking van areaal en kwaliteit van vestigingslocaties.
	Landbouw[21]	Toekomstbestendige landbouwsector.	Behoud economische vitaliteit van de landbouwsector.
	Toerisme en recreatie	Vitale toerisme- en recreatiesector.	Versterking passende toerisme- en recreatiemogelijkheden.

Beleid

Kader	Belangrijkste uitgangspunten
Omgevingsvisie Gaaf Gelderland	De provincie streeft naar een bloeiende, duurzame economische omgeving en wil daarbij de negatieve impact van de economie verminderen. Eén van de speerpunten van visie is het ontwikkelen van een circulaire economie. De provincie wil de eerste afvalloze provincie worden door grondstoffen hun waarde te laten houden voor de Gelderse industrie. In 2030 wil de provincie het gebruik van primaire grondstoffen met 50 procent gereduceerd hebben.
De Strategische Visie Barneveld 2030	Dit zijn de uitgangspunten die in de Strategische Visie naar voren komen: - Het economisch profiel van de gemeente met agro-food en logistieke waardeketens. Bijzondere aandacht is nodig voor groeisectoren, zoals de ICT. Ook de ontwikkeling van een samenhangend digitaal platform voor het verzamelen en delen van informatie en diensten'. - Werken aan de bereikbaarheid als geheel en de bereikbaarheid van individuele werklocaties. - Variatie in de ontwikkeling van werklocaties. - Versterking van het toeristisch potentieel en een aantrekkelijk landschap. - Ruimte bieden aan duurzame groei of de ontwikkeling van de primaire agrarische sector. - Het leidend stellen van de circulaire economie en bio-based kringlopen bij nieuwe ontwikkelingen.
Visie toerisme en recreatie Barneveld 2030	De gemeente Barneveld zet in op het gebied van toerisme en recreatie in op deze vier punten: - We maken duidelijke keuzes in onze profilering en positionering. Vanuit onze eigen 'kracht' sluiten we aan bij regionale samenwerkingsverbanden. - We gaan de beleving van het toeristisch-recreatieve landschap en de gastbenadering versterken. - We willen het bestaande aanbod kwalitatief (door-)ontwikkelen en aanvullen met bijzondere en vernieuwende concepten. - We zetten ons in om het aanbod meer jaarrond beleefbaar te maken.
Economische visie	Dit recentelijk vastgesteld beleidsstuk is na de totstandkoming van de dit hoofdstuk aan deze tabel toegevoegd, maar sluit inhoudelijk aan bij de criteria van dit aspect.

[21] Vanuit het aspect Economie en werk ligt de focus bij het criterium Landbouw op de economische vitaliteit ervan. De verduurzaming van de landbouwsector komt binnen andere aspecten aan bod (zoals paragrafen 3.5 en 3.6).

3.10.2 *Huidige situatie*

Werkgelegenheid

In Barneveld ligt het aantal banen per 1.000 inwoners hoger dan in de rest van Nederland. In Barneveld zijn er 0,85 banen per persoon tussen de 15 en 74 jaar beschikbaar, terwijl het gemiddelde voor Nederland op 0,69 ligt.[22] Het werkloosheidspercentage in de gemeente Barneveld ligt lager dan het landelijk gemiddelde, en volgt dezelfde trend (**Figuur 3.88**). Tijdens de financiële crisis rond 2010 liep de werkloosheid op. Ook de onzekerheid van de coronapandemie leidde tot een lichte stijging van de werkloosheid.

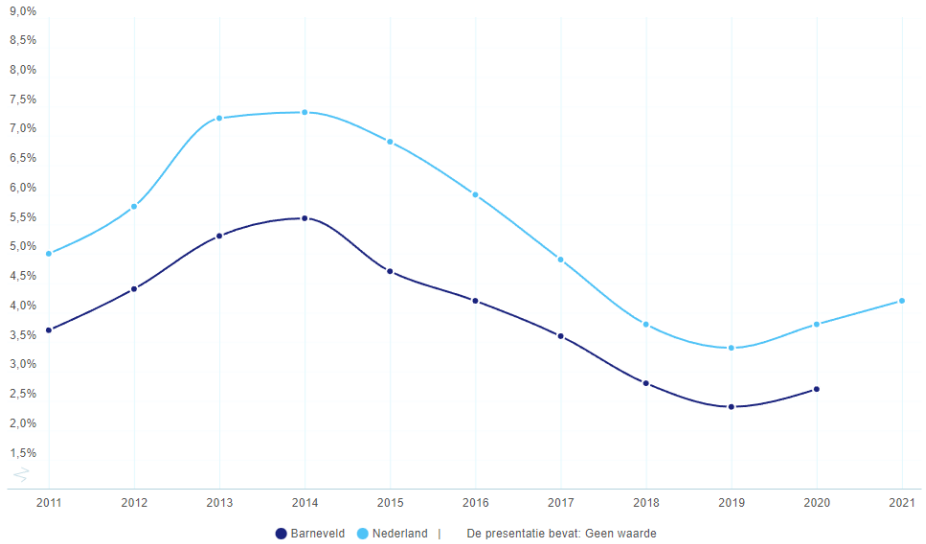

Figuur 3.88: Werkloosheid in Barneveld in vergelijking tot Nederland (bron: CBS Arbeidsdeelname)

In lijn met het relatief lage werkloosheidspercentage ligt de arbeidsparticipatie in de gemeente Barneveld relatief hoog (Barneveld: 76 procent; Nederland: 69 procent). De kernen met de hoogste arbeidsparticipatie zijn Kootwijkerbroek en Stroe. In Kootwijk is de arbeidsparticipatie lager dan in de andere kernen van de gemeente Barneveld, maar nog boven het Nederlands gemiddelde (**Figuur 3.89**). Een verklaring van de cijfers van Kootwijk (en in mindere mate Garderen) is dat deze kernen veel meer vergrijsd zijn door specifieke binnenlandse migratie (empty-nesters).

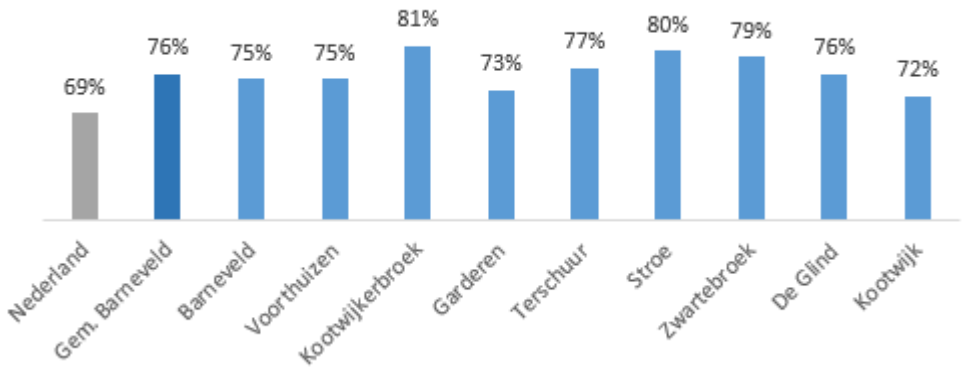

Figuur 3.89: Nettoarbeidsparticipatie (bron: gemeente Barneveld)

[22] In de Omgevingsvisie wordt gebruikgemaakt van andere cijfers (barneveld.incijfers.nl). Daaruit blijkt dat er 1.008 banen beschikbaar zijn voor 1.000 mensen in de leeftijd 15-64, terwijl dat in Nederland in zijn geheel 836 is (cijfers 2023).

Vestigingsklimaat

In de gemeente Barneveld is het aantal vestigingen in de periode 2015 tot 2021 gestegen van 161 naar 184 per 1.000 inwoners. Het relatieve aantal vestigingen in de gemeente Barneveld ligt daarmee hoger dan het Nederlands en Veluws gemiddelde. Het aantal vestigingen per 1.000 inwoners is de afgelopen jaren in heel Nederland wel sterker gestegen dan in de gemeente Barneveld (**Figuur 3.90**).

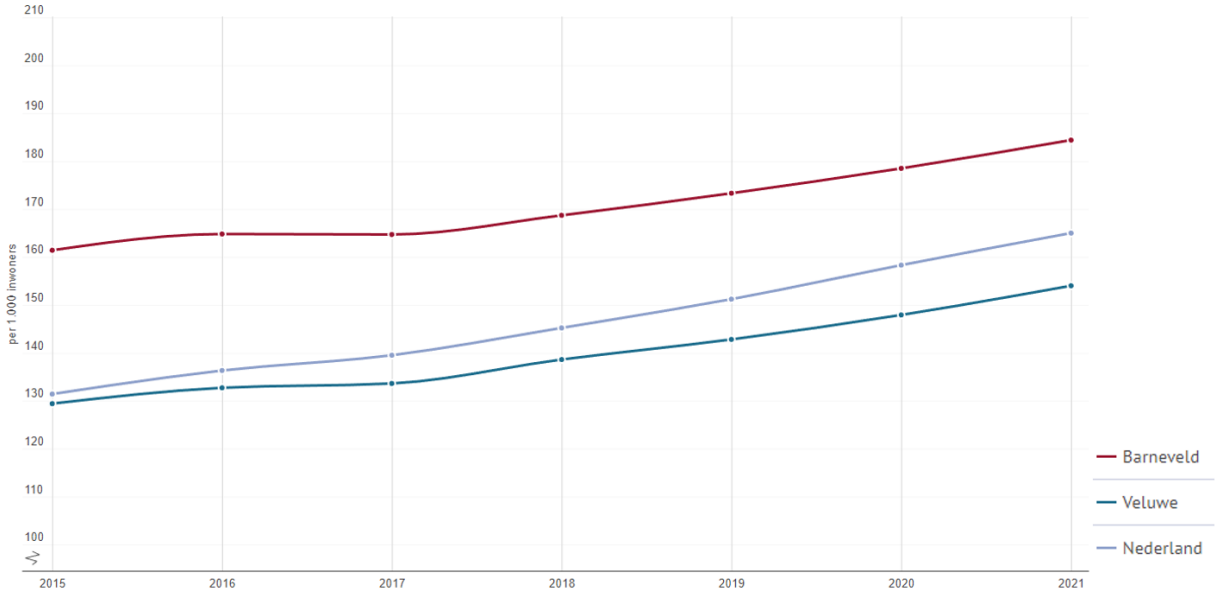

Figuur 3.90: Ontwikkeling aantal vestigingen tussen 2015 en 2021 (bron: LISA)

Figuur 3.91 toont het aantal bedrijven in de gemeente Barneveld per sector. In totaal zijn er 7060 bedrijven gevestigd in de gemeente Barneveld. De agrarische sector is in de gemeente Barneveld sterker vertegenwoordigd dan in de rest van Nederland. De ketens binnen de pluimveesector zijn van betekenis op de internationale markt. Daarnaast is te zien dat de energiesector groot is. Een voorbeeld van een Barnevelds bedrijf in deze sector is Rengineers, dat zich richt op reviseren van windturbines.

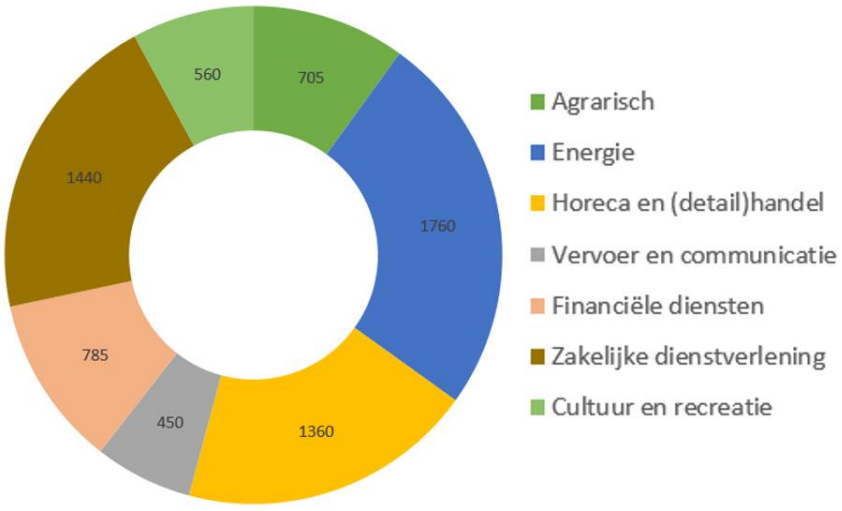

Figuur 3.91: Bedrijven in Barneveld (bron: gemeente Barneveld)

De functiemengingsindex is een manier om de verhouding tussen het aantal banen en woningen aan te geven. Bij een index van 0 wordt er alleen gewoond in een gemeente, terwijl bij een index van 100 er alleen gewerkt wordt. Een waarde van 50 geeft aan dat er evenveel banen als woningen zijn. In de gemeente Barneveld ligt de functiemengingsindex op 60,9. Dit betekent dat er naar verhouding meer banen dan woningen zijn in de

gemeente. In heel Nederland ligt het niveau van functiemenging op 53,3. De drie gemeenten waar de meeste werkenden in Barneveld vandaan komen zijn, naast Barneveld (13.200 werkenden), Ede (3.700), Apeldoorn (2.200) en Nijkerk (1.100). Barnevelders werken voornamelijk in Barneveld, Ede (3.100), Amersfoort (1.300) en Nijkerk (1.200).

Het opleidingsniveau in een regio heeft een belangrijke invloed op het vestigingsklimaat en het type bedrijven dat aangetrokken wordt. Nieuwe bedrijven die zich in de gemeente willen vestigen moeten geschikt personeel kunnen vinden. Het opleidingsniveau in de gemeente Barneveld ligt over het algemeen iets lager dan in de rest van Nederland. Het aandeel mensen met een hoog opleidingsniveau is lager dan het landelijk gemiddelde (Barneveld: 23 procent; Nederland: 31 procent), terwijl het aandeel laag- en middenopgeleiden hoger ligt dan het landelijk gemiddelde (**Figuur 3.92**). Ook binnen de gemeente bestaan verschillen tussen het opleidingsniveau. In Terschuur, Kootwijkerbroek en Stroe is het aandeel laagopgeleiden hoger dan in de rest van de gemeente Barneveld (**Figuur 3.93**). In meerdere wijken is het aandeel laagopgeleiden tussen 2019 en 2020 afgenomen.

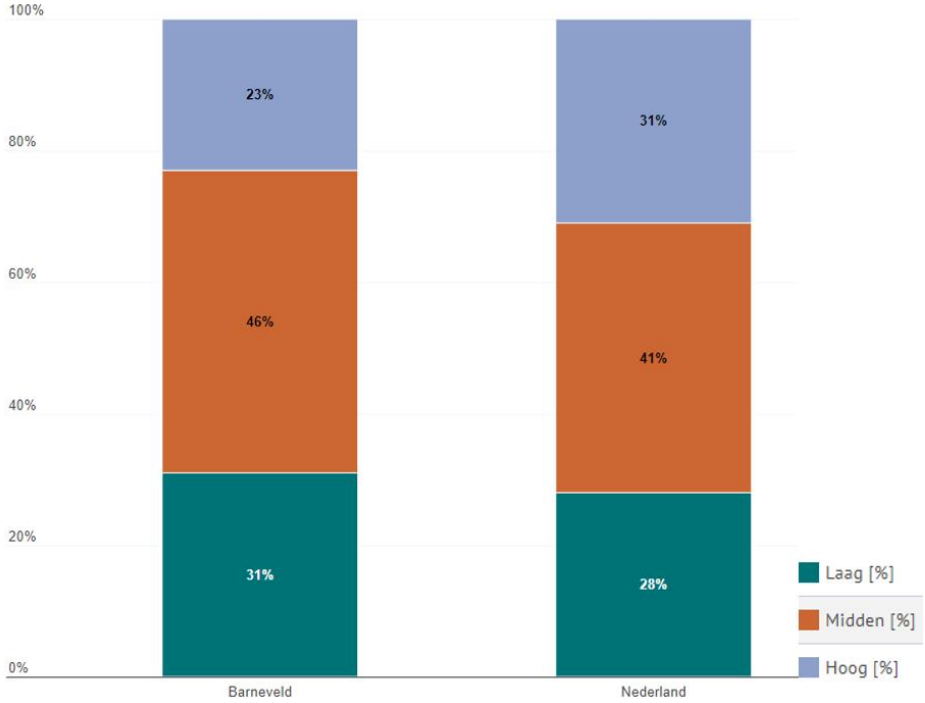

Figuur 3.92: Opleidingsniveau (bron: CBS)

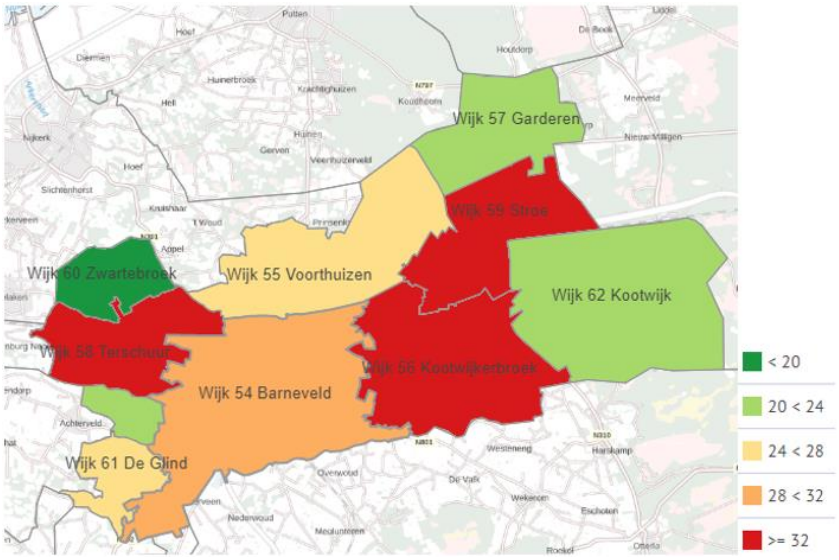

Figuur 3.93: Percentage met een laag opleidingsniveau (bron: CBS, 2020)

Werklocaties

In de gemeente Barneveld liggen verschillende bedrijventerreinen. Bedrijventerrein Harselaar is het grootste terrein in de gemeente. Het terrein ligt aan de A1 en A30 en is daarnaast ook bereikbaar vanuit station Barneveld-Noord. Het bedrijventerrein is in ontwikkeling. Zo komt er richting 2024/2025 extra ruimte beschikbaar om te bouwen. Op het bestaande deel van het bedrijventerrein wordt ook ingezet op vernieuwing. Uitgangspunten hiervoor zijn participatie van aanwezige ondernemers, verkeersveiligheid, ruimte voor langzaam verkeer (fietsen, wandelen), wateroverlast, duurzaamheid, klimaatverandering en biodiversiteit. Op bedrijventerrein Harselaar is veelal bedrijvigheid tot en met milieucategorie 3.2, 4.1 of 4.2 toegestaan. Op één plek is bedrijvigheid tot en met categorie 5.1 toegestaan: op het terrein van Recycling Barneveld, aan de Mercuriusweg in het oostelijk deel van het terrein.

Nabij Kootwijkerbroek ligt bedrijventerrein Puurveen. Op het bedrijventerrein zijn voornamelijk bedrijven met een lokale binding gevestigd. In de buurt van de kern Barneveld liggen twee bedrijventerreinen: De Briellaerd en De Valk. Op bedrijventerrein De Briellaerd zijn kantoren en bedrijven gevestigd. Deze bedrijven zijn deels ook gericht op consumenten. Het vastgoed is van goede kwaliteit en er wordt ingezet op een aantrekkelijke buitenruimte. De Valk is het één na grootste bedrijventerrein van de gemeente. Op het terrein zijn bedrijven met een lage milieucategorie gevestigd. Bij Terschuur ligt een klein bedrijventerrein aan de Tolboomweg. In en nabij de kern van Stroe ligt ook bedrijvigheid. Tussen de Tolnegenweg, de A1 en de spoorlijn Apeldoorn- Amersfoort wordt een kleinschalig bedrijventerrein (3 hectare) ontwikkeld. Het terrein heet ‘Tolnegenweg West’.

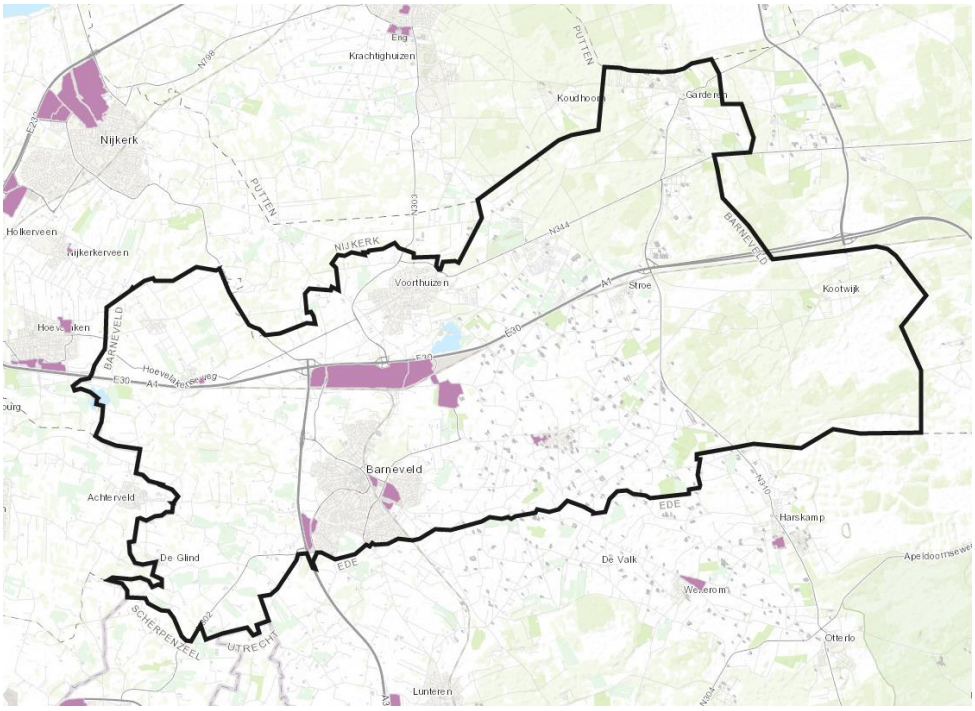

Figuur 3.94: Bedrijventerreinen (bron: MilesC, Esri ArcGIS, 2019)

Landbouw

In de afgelopen twintig jaar is het aantal landbouwbedrijven in de gemeente Barneveld afgenomen van 931 (2000) naar 518 (2021)[23]. In de gemeente Barneveld zijn voornamelijk bedrijven met hokdieren, graasdieren en grasland en groenvoedergewassen. Er zijn verschillende gemengde bedrijven, waar meerdere vormen van landbouw op één bedrijf voorkomen.

De afgelopen twintig jaar zijn de agrarische bedrijven in de gemeente sterk gegroeid in omvang (**Figuur 3.95**). Dit geldt voor verschillende vormen van landbouw. Waar in 2000 ongeveer 163 runderen per bedrijf aanwezig waren, waren dat er in 2021 ongeveer 410. Dit komt met name door een toename van het aantal vleeskalveren in de gemeente (2000: 77.625; 2021: 124.833), terwijl het aantal bedrijven dat zich bezighoudt met vleeskalveren is afgenomen. Tussen 2000 en 2010 nam ook het aantal kippen per bedrijf sterk toe. Hierna is het aantal kippen per

[23] CBS Landbouwtelling

bedrijf rond hetzelfde niveau gebleven. Het totaal aantal kippen nam licht af tussen 2010 en 2020. Hiertegenover stond een vermindering van het aantal agrarische bedrijven in de kippensector. Tussen 2000 en 2020 nam het aantal varkens per bedrijf ook sterk toe (2000: 575; 2020: ongeveer 1.200). In dezelfde periode daalde ook het aantal bedrijven in de varkenssector en het totaal aantal varkens in de gemeente sterk. In 2000 waren er 402 varkenshouderijen die in totaal 231.351 varkens hielden; in 2020 waren er 75 varkenshouderijen die 100.746 varkens hielden. Tussen 2020 en 2021 stopten drie bedrijven, maar nam het aantal varkens met ongeveer 15.500 af. Bestaande bedrijven werden kleiner. De grootte van grasland- en groenvoederbedrijven is sinds 2010 relatief constant. Er is zowel een afname in het totaal areaal van deze bedrijven als in het aantal bedrijven in de grasland- en groenvoedersector.

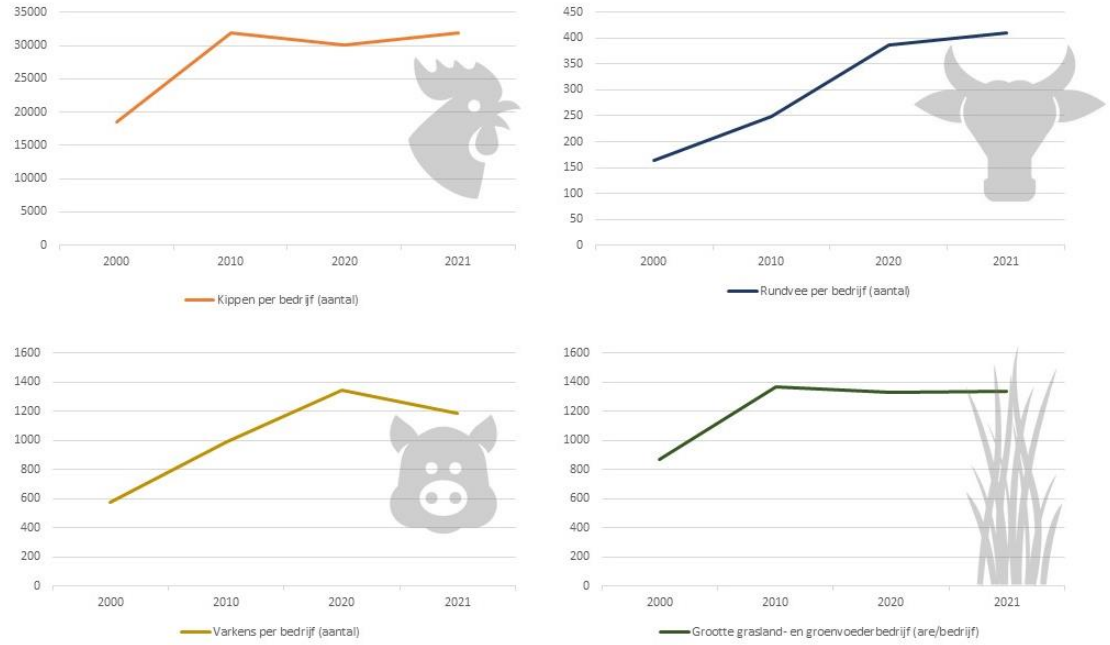

Figuur 3.95: Ontwikkeling agrarische bedrijven in de gemeente Barneveld over tijd (CBS Landbouwtelling)

Barneveld staat bekend om haar pluimveesector. Naast dat er in de gemeente een groot aantal kippen gehouden wordt, ligt in de gemeente ook een opleidingscentrum voor kennis over pluimvee, het Poultry Expertise Centre. Ook is een groot aantal bedrijven in de gemeente gehuisvest die een link hebben met de pluimveesector. Jansen Poultry Equipment, Denkavit, en Impex zijn hier voorbeelden van. Naast de pluimveesector is ook de kalversector groot in Barneveld. Een derde van de Nederlandse kalversector bevindt zich in de regio Putten-Barneveld-Ede-Apeldoorn. Recentelijk is ook het Calf Expertise Centre in Barneveld gevestigd.

Naast de primaire landbouw, is er in Barneveld ook veel werkgelegenheid in de dienstverlening gerelateerd aan de landbouw. Globaal gezien is ongeveer één op zes banen in de regio Foodvalley gerelateerd aan de landbouw.

Toerisme en recreatie

De gemeente Barneveld heeft zowel een ontwikkelde verblijfstoerisme- als dagrecreatiesector. De Veluwe vormt een belangrijke toeristische trekpleister.

Het verblijfstoerisme in de gemeente Barneveld biedt ongeveer 32.000 slaapplaatsen. Deze slaapplaatsen zijn voornamelijk te vinden op de vakantieparken nabij Garderen en Voorthuizen. Van de 480.000 toeristische overnachtingen in de gemeente Barneveld in 2018 was een groot deel toeristisch kamperen (45 procent). Ook overnachten toeristen relatief vaak in hotels (23 procent) en verhuuraccommodaties en vakantiewoningen (23 procent).

Tabel 3.7: Verblijfplaatsen in de gemeente Barneveld

Type	Aantal	Eenheid
Toeristisch		
Hotels	306	Kamers
Bed & breakfasts	63	Kamers
Groepsaccomodaties	468	Bedden
Toeristische kampeerplaatsen	1.580	Plaatsen
Verhuuraccomodaties en/of vakantiewoningen	716	Accommodaties
Vast		
Jaarplaatsen en/of tweede woningen	4.214	Plaatsen/accommodaties
Seizoensplaatsen	390	Plaatsen

Het recreatief aanbod voor dagtoeristen bestaat uit voornamelijk attracties en bezienswaardigheden, sportieve en outdooractiviteiten en zakelijke accommodaties. Attracties en bezienswaardigheden in de gemeente zijn o.a. indoorspeeltuin Monkey Town in Voorthuizen of de beeldentuin in Garderen. Outdooractiviteiten onderneem je in het recreatiegebied Zeumeren, Klimbos Garderen, bij fietsverhuurbedrijven of op maneges. In de gemeente worden jaarlijks vier evenementen georganiseerd die meer dan 5.000 bezoekers aantrekken. In totaal kwamen er in 2018 meer dan 2,5 miljoen bezoeken op dagrecreatieve voorzieningen in de gemeente af.

Tabel 3.8: Aanbod dagrecreatie

Categorie	Aantal aanbieders
Attracties en bezienswaardigheden	14
Cultuur	1
Golf	1
Musea	5
Sportief/outdoor	21
Evenementen	4
Zakelijk	21
Opmerking: bij golf was het aantal aanbieders in 2018 één, omdat Golfbaan Edda Huzid in dat jaar nog ten dele was geopend.	

In totaal werd er in 2018 ruim 67 miljoen euro uitgegeven binnen de recreatieve sector van Barneveld. Daarmee draagt de sector direct bij aan 585 banen. Daarnaast zorgt de recreatiesector van Barneveld indirect voor 228 voltijdbanen.

3.10.3 Trends en ontwikkelingen

In de gemeente Barneveld spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema ‘Economie en werk’. De volgende ontwikkelingen spelen:

- Innovatie binnen de bedrijvigheid
  Innovaties volgen elkaar in een snel tempo op. Het gaat om zowel technologische als maatschappelijke ontwikkelingen. Technologische ontwikkelingen zijn digitalisering en nieuwe productietechnieken. Maatschappelijke ontwikkelingen zijn klimaatverandering, energieneutraliteit en -vermindering, circulariteit. Deze trend speelt niet alleen in Barneveld, maar in heel Nederland.

- Verduurzaming landbouwsector
  De landbouwsector staat voor grote uitdagingen. Met o.a. de aanpak van stikstof en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid wordt gestuurd op een verduurzaming van de landbouwsector. De omschakeling naar een landbouwsysteem dat gebaseerd is op natuurinclusiviteit en kringlopen is een uitdaging. Ook maatregelen om de landbouwsector minder stikstof te laten uitstoten maken dat er in het agrarisch gebied veel gaat veranderen in de komende jaren. In de afgelopen jaren hebben we gezien dat het aantal agrarische bedrijven en het landbouwareaal is afgenomen, maar dat binnen bedrijven schaalvergroting is opgetreden. Het is de verwachting dat het aantal bedrijven en het landbouwareaal blijven afnemen, onder andere door uitkoopregelingen van het Rijk. Ook het aantal dieren neemt naar

verwachting af, met zo'n 20 tot 40 procent in 2040. Een afname van de veestapel kan verregaande effecten op veel aspecten, zoals luchtkwaliteit, bodemkwaliteit en geur hebben.

- Economische sector in beweging
  Het vestigingsklimaat in de gemeente Barneveld is goed. De verwachting is dat dit zich in stand houdt naar de toekomst toe. Barneveld groeit, waardoor in de regio veel potentiële werknemers te vinden zijn. Daarnaast zijn er binnen de pluimveesector, vanwege onder andere het Poultry Expertise Centre, clustervoordelen te behalen door vestiging in Barneveld[24].

3.10.4 Beoordeling

Na de economische crisis is de werkloosheid in de gemeente Barneveld weer afgenomen. De werkloosheid in de gemeente Barneveld is lager dan het Nederlands gemiddelde. In alle kernen ligt de netto arbeidsparticipatie hoger dan het Nederlands gemiddelde. In Barneveld zijn er ook meer vestigingen per 1.000 inwoners vergeleken met andere Veluwse gemeenten, of Nederland in totaal. In de gemeente zijn meer banen dan woningen.

In de gemeente liggen verschillende bedrijventerreinen: het grote bedrijventerrein Harselaar, tussen de kern Barneveld en Voorthuizen en enkele kleine bedrijventerreinen verspreid over de gemeente. Kijkend naar de milieucategorieën worden er op de bedrijventerreinen over het algemeen slechts beperkt belastende activiteiten toegestaan.

De landbouwsector is groter dan gemiddeld in Nederland. In de gemeente liggen veel intensieve veehouderijen. Voornamelijk in de pluimvee- en de kalverensector betekent dit dat er een cluster is ontstaan met toeleverende, informatieve en agrarische bedrijven of organisaties. De landbouwsector heeft te maken met stoppende bedrijven. Hierdoor vrijkomende gronden worden vaak overgenomen door andere agrarische bedrijven (schaalvergroting). Schaalvergroting gaat vaak gepaard met het verwijderen van landschapselementen en het toepassen van meer monoculturen en het houden van meer dieren. Daarmee zorgt de landbouwsector voor een hoge druk op het milieu en een negatieve impact op de omgevingskwaliteiten. Landelijk lijken we – wat betreft de toename van schaalvergroting – wel een keerpunt bereikt te hebben.

Daarnaast heeft de gemeente Barneveld een goed ontwikkelde verblijfstoerisme en dagrecreatiesector, met de Veluwe als absolute trekpleister.

Ontwikkelingen die belangrijk zijn voor economische sector van de gemeente Barneveld zijn innovaties in de bedrijvigheid, de verduurzaming van de landbouwsector en het behoud van het goede vestigingsklimaat. Zo wordt bijvoorbeeld verwacht dat het aandeel veehouderijen in de toekomst afneemt. Daarnaast is de economische markt altijd onderhevig aan de conjunctuur. Dat maakt de trendgrafiek van dit thema mogelijk nog onzekerder dan de trendgrafieken in de paragrafen hierboven.

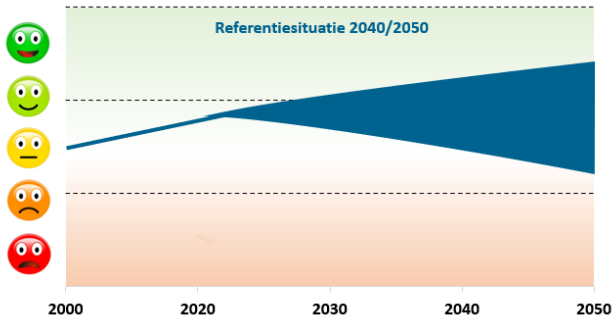

Referentiesituatie, incl. onzekerheidsmarge

[24] MIRT Onderzoek FoodValley: Dutch Food to the European Top

3.11 Conclusie

In de voorgaande paragrafen is voor de onderdelen van het beoordelingskader de status van de gemeente Barneveld beschreven in de huidige situatie (2022) en de ontwikkeling van deze staat naar de toekomst toe zonder nieuw beleid en zonder de maatregelen uit de omgevingsvisie.

De staat van de gemeente Barneveld in de huidige situatie is goed te beschrijven aan de hand van publieke meetgegevens of onderzoeksrapporten, zoals publicaties van het CBS, de GGD en het RIVM. De toekomstige ontwikkelingen voor de gemeente Barneveld zijn lastiger te duiden. Er bestaan onzekerheden over technologische vooruitgang, sociaaleconomische trends en ontwikkelingen op andere aspecten. Dit betekent dat de mogelijke ontwikkelingen naar de toekomst ingevuld worden door beleidsmatige doorrekeningen, bijv. op het vlak van bevolkingssamenstelling, en expert judgement. Aan deze onzekerheid wordt een plaats gegeven door het gebruik van een bandbreedtes/trendgrafieken bij de beoordeling van de thema's.

Op Figuur 3.96 zijn de huidige situatie en de referentiesituatie 2040 in een samenvattingsgrafiek opgenomen. De huidige situatie toont de beoordeling van de status van het thema in het heden. De referentiesituatie wordt weergegeven door een balk die de verwachte bandbreedte van de beoordeling van het thema in de toekomst (2040) weergeeft. De grafiek geeft de verwachte ontwikkeling tussen nu en 2040 weer, zonder invloed van een Omgevingsvisie. Op het gebied van energie en grondstoffen wordt bijvoorbeeld een (zeer) positieve ontwikkeling voorzien.

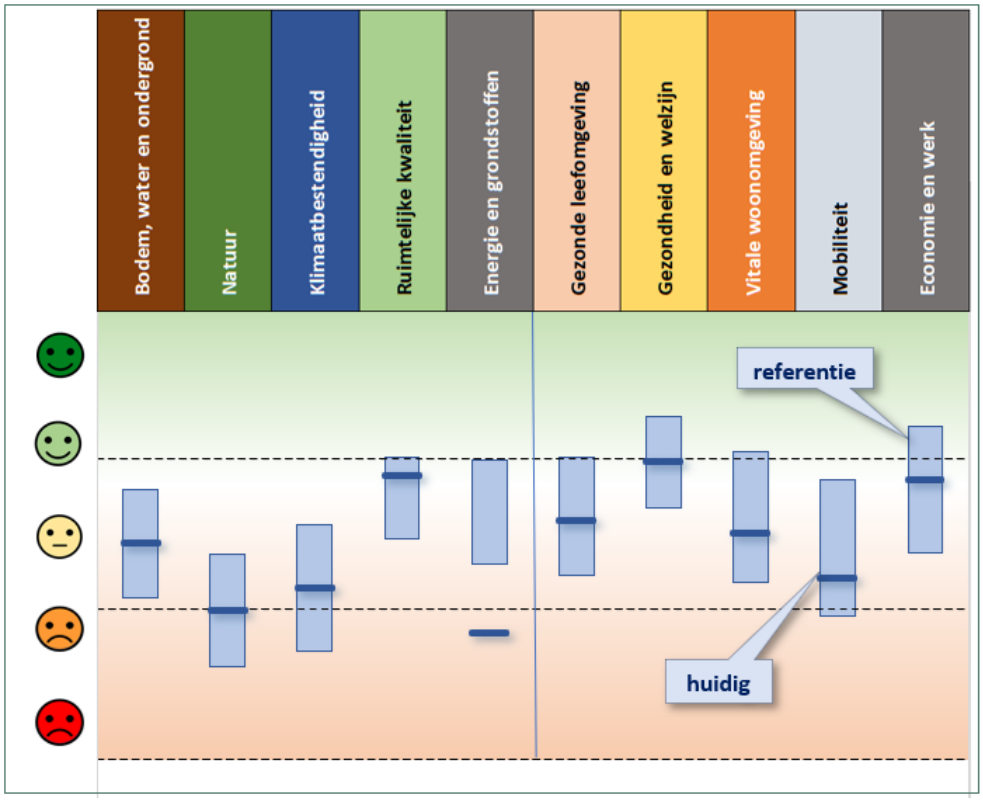

Figuur 3.96: Samenvattingsgrafiek huidige situatie en referentiesituatie 2040

4. De toekomstscenario's

Dit hoofdstuk is gericht op de twee toekomstscenario's die de gemeente Barneveld heeft ontwikkeld. De scenario's zijn in paragraaf 4.1 kort omschreven. Daarna, in paragraaf 4.2, volgt een toelichting op de methodiek van de beoordeling van de twee scenario's. In paragraaf 4.3 is de referentiesituatie getoond en in paragraaf 4.4 volgt de beoordeling van de scenario's. Die beoordeling is uitgevoerd aan de hand van de aspecten uit het beoordelingskader van dit OER. Er is integraal naar de tien aspecten gekeken en de twee scenario's zijn met de referentiesituatie en met elkaar vergeleken. Paragraaf 4.5 vormt de conclusie.

4.1 Beschrijving toekomstscenario's

De gemeente Barneveld heeft de twee scenario's ontwikkeld: 'Vooruit met Barneveld' en 'Verder met Barneveld'. Deze scenario's zijn in het document 'De toekomstscenario's'[25] uiteengezet. Op basis van dat document zijn de scenario's hieronder beschreven.

4.1.1 Toekomstscenario Vooruit met Barneveld

Verschillende zaken leggen bloot dat de gemeente tegen de grenzen van het bestaande systeem oploopt. De wijze van voedselproductie eist zijn tol van bodem, water en natuur. Het klimaat verandert en dat uit zich in toenemende wateroverlast, droogte en hitte. De energievoorziening loopt vast en de groei van inwoners en economie vraagt steeds meer van de gemeente. Kortom, er zijn andere keuzes dan in het verleden vereist. In dit scenario pakt de gemeente Barneveld stevig de regie in een veranderende wereld. Ook de gemeente Barneveld zal namelijk moeten veranderen. Daarbij kiest de gemeente een koers waarin uitgegaan wordt van het natuurlijk systeem en de draagkracht daarvan.

Barneveld kiest voor een beperktere bevolkingsgroei (8.000 woningen), die met name in de grotere kernen, Barneveld en Voorthuizen, gefaciliteerd wordt. Doorstroming wordt daarbij aangejaagd. Gestapelde bouw, bij voorzieningen en met goede mogelijkheden voor het openbaar vervoer past hier. De inzet op verdichting betekent ook dat er circulair, groen en natuurinclusief gebouwd wordt. De gemeente zet in een op een zo zuinig mogelijk gebruik van de ruimte, waarbij wonen en werken in elkaars nabijheid plaatsvinden, bedrijventerreinen getransformeerd en efficiënter ingericht worden en de ruimte per arbeidsplaats afneemt. De term functiemenging is nadrukkelijk van toepassing op dit scenario.

Ook de kijk op mobiliteit verandert. Het accent komt meer te liggen op de fiets en het ov – zeker voor de kern Barneveld. De auto doet een stap terug: er komen geen extra wegen en de ruimteclaim van de auto – en dus ook het aantal parkeerplaatsen – neemt af. Zo speelt Barneveld ruimte vrij voor klimaatadaptatie en een meer biodiverse inrichting van de openbare ruimte. Dat nodigt ook uit tot gezond gedrag. Barneveld zet binnen dit scenario nadrukkelijk in op de verduurzaming van het energieaanbod. De gemeente wil voorloper zijn in de opwekking van duurzame energie en de ontsluiting hiervan naar inwoners en bedrijven.

Groen loopt vanuit de kernen over in het buitengebied, dat gemakkelijk te bereiken is voor inwoners. Aan de randen van de kernen is het overgangslandschap gelegen, met volop recreatiemogelijkheden en allerlei vormen van meervoudig ruimtegebruik: combinaties van natuur, water, agrarisch landschap met diensten en recreatie. Dit overgangsgebied zorgt ook voor een buffer, zodat het gezondheidsniveau in de kernen (geur en fijnstof bijvoorbeeld) verbetert. In het buitengebied zelf krijgt de kwaliteit van de leefomgeving ook meer nadruk. Bodem, water en ook landschap zijn bepalend voor de andere functies die van oudsher voorkomen in het buitengebied. Dat betekent (veel) meer ruimte voor de beken, meer inzet op biodiversiteit, een robuuster landschap en nadruk op andersoortige landbouw. Deze andersoortige landbouw is gericht op het verlenen van duurzame diensten – en minder op productie voor de wereldmarkt.

De gemeente stelt dat dit scenario meer regie en (mogelijk) kosten vergt dan nu het geval is. Het scenario zorgt daarnaast voor waardecreatie, al is die dus niet altijd in geld uit te drukken. Centraal staan een betere gezondheid

[25] De toekomstscenario's, Gemeente Barneveld. November 2022.

van onze inwoners, een betere leefomgeving in de kernen en een buitengebied waar natuur, water en voedselproductie in gezonde balans zijn.

4.1.2 Toekomstscenario Verder met Barneveld

In dit scenario put Barneveld kracht uit het traditionele karakter van de gemeente: zelfredzaam en met de handen uit de mouwen. In Barneveld staat men voor een ander klaar en gaat het niet alleen om denken, maar ook om doen. Vanuit dat karakter is de gemeente Barneveld klaar voor de opgaven die de komende decennia te wachten staan. Dat is de gemeente de afgelopen jaren namelijk ook gelukt.

Barneveld grijpt de kansen aan om het inwonertal verder te laten groeien (met 10.000 woningen) en bouwt vooral voor de doelgroepen die zich al in de gemeente en de regio bevinden. Die groei kan met name plaatsvinden in de kleinere kernen van de gemeente, om de vitaliteit van die kernen te bevorderen. Dat kost meer fysieke ruimte, maar biedt mogelijkheden voor extra voorzieningen in deze kernen. De gemeente hecht waarde aan het dorpse en landelijke karakter. Daarom wordt er minder voor inbreiding en gestapelde bouw gekozen, maar voor uitbreiding langs de randen van de dorpen. Voor de kern Barneveld betekent dat een grote nieuwe woonwijk erbij. Woonwijken zijn primair voor wonen bedoeld.

De gemeente zet in op de uitbouw en doorontwikkeling van werkgelegenheid die al in Barneveld is gevestigd, zoals techniek en logistiek. Dit betekent dat er ruimte wordt gemaakt voor lokale bedrijvigheid en bedrijvigheid van buiten de regio. De gemeente geeft ondernemers de ruimte om te ondernemen en zorgt voor de juiste randvoorwaarden. Bedrijventerrein Harselaar wordt verder uitgebreid.

Door de inzet op groei richt Barneveld zich ook op de kans om de ontsluiting van de gemeente te verbeteren. De focus ligt daarbij op de realisatie van extra ontsluitingen op snelwegen, maar ook op de aanleg van rondwegen, zodat de verkeersproblematiek die nu wordt ervaren wordt opgelost. Zo creëert Barneveld een robuust en veerkrachtig wegennet. De auto blijft dus een belangrijke rol spelen; parkeren voor de deur blijft mogelijk. Fiets en ov groeien mee.

De gemeente heeft een zeer agrarisch karakter. Die sector is en blijft belangrijk binnen dit scenario. Met technische maatregelen wordt naar mogelijkheden gezocht om brede agro-business in de gemeente te behouden. Landbouw staat in het buitengebied op één, maar de gemeente biedt ruimte voor andere functies. Die moeten zich dan wel goed tot de agrarische bedrijvigheid verhouden. Dat geldt dus ook voor water, natuur, landschap en recreatie. De gemeente doet op deze terreinen wat moet, en probeert dit zoveel mogelijk in te bedden in de agrarische structuur. De agrarische sector dient hierbij niet belemmerd te worden. Ook op het gebied van de energietransitie doet Barneveld wat moet om te voldoen aan de gestelde normen.

In dit scenario ziet de gemeente een meer faciliterende rol: de gemeente ondersteunt de inwoner en de ondernemer. Barrières worden zoveel mogelijk geslecht en de gemeente is terughoudend met het opleggen van verplichtingen met financiële consequenties. Als het gaat om de aanleg van nieuwe woonwijken, bedrijventerreinen en infrastructuur, blijft Barneveld wel de regie voeren.

4.2 Beoordeling van de toekomstscenario’s

In paragraaf 4.2.1 is een samenvatting opgenomen van alle als relevant beschouwde uitspraken over het scenario 'Vooruit met Barneveld' uit het document 'De toekomstscenario's'. In paragraaf 4.2.2 is een samenvatting gegeven van alle als relevant beschouwde uitspraken over het scenario 'Verder met Barneveld'. Kijkend naar de rijen, geeft de tabel een integraal overzicht de scenario’s per thema uit het document ‘De toekomstscenario’s’. Dat overstijgt de sectorale blik. Kijkend naar de kolommen, ontstaat een beeld van de beoordeling per beoordelingsaspect. Groene vlakken wijzen op een positieve beoordeling, rode op een negatieve en gele op een aandachtspunt.

4.2.1 Tabel Vooruit met Barneveld

Vooruit met Barneveld										
Thema	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**
Prettig leven in vitale dorpen Het scenario omvat de bouw van 8.000 woningen, met nadruk op Barneveld en Voorthuizen. Kleinere dorpen groeien beperkt. Vrijgekomen agrarische gebouwen worden herbestemd. Barneveld krijgt een stedelijker uiterlijk, met meer gestapelde bebouwing en behoud van waardevolle structuren. (Grote, culturele) voorzieningen concentreren zich in Barneveld. Er wordt ingezet op meer groen en water in de openbare ruimte. Klimaatverandering en duurzaamheid zijn belangrijk, met innovatieve energietransitie-oplossingen. Dorpsranden worden groener en dienen als overgangszones naar het buitengebied.	*Dit scenario draagt bij aan de verbetering van bodem- en waterbeheer. Betere ruimtelijke inrichting voor water en groen komt de bodem ten goede en versterkt de bekenstructuren.*	*Dit versterkt de groene woon-omgeving en draagt bij aan natuurlijke verbindingen, terwijl er door inbreiding van woningen ook ruimte behouden blijft voor natuur in het buitengebied.*	*De inzet op klimaatadaptatie wordt bevorderd door ruimte te creëren voor water en groen in een groenblauwe inrichting.*	*Duurzame energie-opwekking heeft een landschappelijke impact en vereist daarom een zorgvuldige ruimtelijke inpassing. Ook de bouw van woningen (bij gestapelde bouw en concentratie in bepaalde kernen) vraagt hierom.*	*Dit scenario komt de duurzaamheid ten goede. Er wordt ingezet op innovatieve energie-oplossingen.*	*Ruimte voor groen en water draagt bij aan de gezonde leefomgeving. Zo wordt hittestress bijvoorbeeld beperkt.*	*Het bevorderen van beweging en ontmoeting draagt bij aan gezondheid en welzijn. De focus op geschikte wooneenheden voor de verschillende doelgroepen bevordert sociale cohesie en inclusiviteit.*	*Barneveld pakt de woningbouw-opgave aan. Het toevoegen van groen in de wijk, woningen en voorzieningen in de twee kernen komt de leefbaarheid ten goede.*	*Het groeiende inwonertal vereist extra mobiliteits-voorzieningen om aan de vraag te voldoen, vooral bij concentratie van extra woningen. Clustering in de buurt van het station komt de ov-bereikbaarheid ten goede.*	*Dit scenario leidt tot economische groei, maar het verschil met de referentiesituatie is niet groot. Het aantrekken van nieuwe doelgroepen en voorzieningen kan nieuwe markten en bedrijvigheid stimuleren.*
Gezond en natuurlijk Barneveld Het scenario bevordert een gezonde, natuurinclusieve en circulaire landbouw in Barneveld. Doorontwikkeling en vernieuwing staan centraal, samen met samenwerking tussen agrarische ondernemers, burgers en kennisinstellingen. De landbouw richt zich op differentiatie in deelgebieden en experimenteert met innovaties. Zonering, extensivering en aandacht voor milieu en natuur spelen een rol. Reststromen worden benut en het bodemleven wordt geoptimaliseerd. Samenwerking met stakeholders zorgt voor een vitaal en robuust toekomstperspectief. Het buitengebied wordt aantrekkelijker en biedt kansen voor toerisme. Het resultaat is een kwalitatief betere leefomgeving en nieuwe verdienmodellen voor agrarische ondernemers.	*Bodem en water krijgen in dit scenario meer aandacht en worden leidend. Dat resulteert in een verbetering van de bodem- en waterkwaliteit. Door natuurinclusieve landbouw en versterkt bodem- en waterbeheer wordt de belasting van bodem en water verminderd.*	*Zonering en extensivering van landbouw vergroten de ruimte voor natuur, verminderen schadelijke stoffen en bevorderen natuur-inclusieve landbouw. Dat leidt tot een beperking van de druk op de natuur.*	*Dit scenario leidt tot een klimaat-bestendigere bodem. Zonering van landbouw draagt ook bij aan klimaat-adaptatie.*	*Het landschap speelt een leidende rol in het buitengebied, waarbij zonering aansluit bij de landschappelijke waarden en bestaande ruimtelijke structuren. Ruimtelijke kwaliteit en inpassing blijven aandachts-punten.*	*De focus in dit scenario ligt op circulaire landbouw.*	*Dit scenario draagt bij aan de zonering van landbouw, verbetert luchtkwaliteit, vermindert geuroverlast en bevordert gezondheid in de sector. Dat gebeurt door aandacht te schenken aan de bodem en het beperken van schadelijke stoffen.*	-	*In dit scenario wordt de leefbaarheid in het buitengebied verbeterd.*	-	*Strengere normen en zonering van landbouw kunnen op korte termijn de economische vitaliteit belemmeren en agrariërs dwingen tot nieuwe verdienmodellen. Op lange termijn kunnen economische vitaliteit en de overgang naar duurzame landbouw beter samengaan.*
Ruimte voor ondernemerschap Het scenario richt zich op zuinig ruimtegebruik en concentreert bedrijvigheid rond bestaande, goed ontsloten locaties. Groei in Harselaar wordt benut voor bedrijven die verplaatsen. Toekomstige bedrijventerreinen worden alleen	*De gemeente gaat terughoudend om met het realiseren van nieuwe bedrijvigheid.*	*De gemeente gaat terughoudend om met het realiseren van nieuwe bedrijvigheid.*	*De gemeente gaat terughoudend om met het realiseren van nieuwe bedrijvigheid.*	*Dit draagt bij aan de ruimtelijke kwaliteit en het efficiënt ruimtegebruik. Clustering van wonen en werken*	*Dit scenario legt de focus op duurzame bedrijvigheid en meervoudig ruimtegebruik.*	*Het voorkomen van overlast voor woningen door werklocaties is belangrijk. Schonere bedrijvigheid*	*Dit scenario draagt bij aan sociale cohesie in de kernen, door de toevoeging/ instandhouding*	*Werklocaties in de buurt van woningen zorgen voor levendigheid, maar vereisen afstemming. Dit*	*Werklocaties worden nabij woningen gerealiseerd en zijn daarmee over het*	*Dit scenario limiteert de groei van bedrijvigheid en mogelijkheden voor toerisme.*

Vooruit met Barneveld										
Thema	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**
gerealiseerd als bedrijven elders moeten verdwijnen. De focus ligt op hoogwaardige en duurzame bedrijvigheid, met combinaties van wonen en werken op geschikte locaties. In de centra van Barneveld en Voorthuizen worden randvoorwaarden gecreëerd voor een gezonde toekomst van winkels, horeca en gerelateerde activiteiten. Nieuwe grootschalige vakantieparken worden niet toegestaan, maar er is ruimte voor verdienmogelijkheden en natuurontwikkeling.	*Dat komt de ondergrond ten goede.*	*Dat komt de natuur ten goede. De beperking van de groei van recreatie komt natuur-waarden ten goede.*	*Daardoor blijft er ruimte voor klimaatbuffers over.*	*en recreatie-voorzieningen sluit aan bij de ruimtelijke structuur. Gestapelde bouw kan een aandachtspunt zijn.*		*heeft prioriteit, maar beperkte groei en clustering van functies kunnen hinder (lucht, geluid) mogelijk in stand houden.*	*van wijkwinkel-centra.*	*draagt bij aan het voorzieningen-niveau en de leefbaarheid.*	*algemeen goed bereikbaar.*	
Gezond en natuurlijk Barneveld Sportvoorzieningen worden geconcentreerd in de kern Barneveld. De openbare ruimte wordt aangepast om ontmoeting, beweging en spelen te stimuleren, met extra aandacht voor tieners. Verder worden initiatieven ontplooid om de ecologische kwaliteit en klimaatadaptatie in de hele gemeente te bevorderen. Een robuust groen/blauw netwerk wordt ontwikkeld, waarbij de natuurlijke bodem- en watersystemen leidend zijn. Biodiversiteit wordt verhoogd met maatregelen, zoals tiny forests en vermindering van hittestress. Schadelijke invloeden op de gezondheid, zoals fijnstof en geuroverlast, worden verminderd door clustering en extensivering van landbouw en groene overgangszones rondom dorpen en industrie.	*Er is ruimte voor de versterking van bodem en water. Beekherstel draagt bij aan duurzaam waterbeheer.*	*Dit komt natuur-verbindingen en -waarden ten goede en leidt tot een versterking van de biodiversiteit en de groene (woon)-omgeving.*	*Het groenblauw landschap komt klimaat-adaptatie ten goede. Dit draagt bij aan de vermindering van hittestress en de aanpak van wateroverlast en droogte.*	*Dit scenario sluit aan bij meervoudig ruimtegebruik en bestaande landschaps-eenheden. Er wordt gezocht naar ruimtelijke combinaties.*	*De extensivering van landbouw draagt bij aan het beperken van emissies en geurhinder.*	*Dit scenario heeft positieve gezondheids-effecten op het gebied van luchtkwaliteit, de beperking van schadelijke stoffen, geluid- en geurhinder.*	*Ruimte voor sporten, ontmoeten en spelen draagt bij aan sociale en fysieke gezondheid.*	*De gemeente maakt ruimte voor klimaat-maatregelen aan de oostzijde van de kern Barneveld, om wateroverlast in de kern te voorkomen.*	*Barneveld zet in op schonere mobiliteit om aan het Schone Luchtakkoord (SLA) te voldoen. Daarvoor is een mobiliteits-transitie nodig, waarbij de bereikbaarheid een aandachtspunt is.*	*Hoewel de gemeente in dit scenario handvatten biedt voor efficiëntere bedrijvigheid, leiden de beperkte groeimogelijkheden ook tot een begrenzing van de economische vitaliteit..*
Bereikbaar nu en in de toekomst In dit scenario wordt gestreefd naar duurzame en groene mobiliteit in Barneveld. De automobiliteit wordt afgeremd en het gebruik van openbaar vervoer en fiets wordt gestimuleerd. Aanpassingen aan wegen zijn soms nodig, maar daarbij is het streven om nieuwe infrastructuur zoveel mogelijk te vermijden. Er wordt geïnvesteerd in een goed netwerk van snelle fietsverbindingen en oplaadmogelijkheden. Het doel is om het aantal auto's per inwoner te verminderen, ondersteund door flankerend beleid zoals laadpleinen, deelfietsen en deelauto's. Parkeernormen worden verlaagd en betaald parkeren wordt ingevoerd om gericht	*Dit scenario draagt bij aan de afname van verharding.*	*Dit scenario maakt ruimte vrij voor groen in de woon-omgeving en in het centrum.*	*Dit scenario draagt bij de afname van verharding, gaat hittestress tegen en komt klimaat-adaptatie ten goede.*	*De auto neemt veel ruimte in beslag. Die ruimte kan in dit scenario op termijn anders ingevuld worden. Bij nieuwe infrastructuur is inpassing van belang.*	*Het terugdringen van de auto en het stimuleren van fiets en ov leidt tot een vermindering van de CO_2-uitstoot.*	*Dit scenario komt de luchtkwaliteit en het geluidsniveau ten goede.*	*Het bevorderen van fietsen komt de fysieke gezondheid van inwoners ten goede.*	*De gemeente draagt hiermee bij aan fiets- en ov-voorzieningen. Woningbouw wordt in de buurt van (ov)-voorzieningen gerealiseerd.*	*Dit scenario draagt bij aan de bereikbaarheid voor het ov, de fiets en de elektrische auto. De auto-bereikbaarheid wordt beperkt. Dat weegt zwaar, omdat de auto veel wordt gebruikt.*	*De ontsluiting van bedrijven en voorzieningen vormt een aandachtspunt, wanneer de auto teruggedrongen wordt.*

Vooruit met Barneveld										
Thema	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**
autogebruik te verminderen, vooral op locaties waar er voldoende alternatieven zijn.										

4.2.2 Tabel Verder met Barneveld

Verder met Barneveld										
Thema	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**
Prettig leven in vitale dorpen Er worden minstens 5000 extra woningen gerealiseerd (totaal 10.000), waarvan 30% in de kleinere dorpen zoals Stroe en Kootwijkerbroek. Particuliere initiatieven voor inbreiding worden ondersteund, terwijl grootschalige ontwikkeling afwacht op marktinitiatieven. De meeste woningen zijn grondgebonden en er wordt gewerkt aan een nieuwe uitbreidingslocatie voor de kern Barneveld. De voorzieningen en openbare ruimte groeien mee in elk dorp, en klimaat- en waterproblemen worden aangepakt in nieuwbouwgebieden. We streven naar energiebesparing, maar staan niet open voor grootschalige windenergie en zonne-energie op agrarische gronden.	*Uitbreiding van woningen in het buitengebied heeft invloed op het bodem- en watersysteem en zorgt voor de toevoeging van verharding.*	*Uitbreiding van woningen in het buitengebied gaat (vaak) ten koste van natuurlijke waarden.*	*Aandacht voor hittestress, droogte en wateroverlast zijn bij uitbreiding van belang. Als hier niet goed rekening mee wordt gehouden, heeft uitbreiding een negatief effect op klimaat-bestendigheid.*	*Hoewel de grote toevoeging van woningen (in het buitengebied) om goede ruimtelijke inpassing vraagt, is er veel aandacht voor de landschappelijke kwaliteit en het behoud van het dorpse karakter van de gemeente.*	*Barneveld staat niet open voor grootschalige opwekking van windenergie.*		*De sociale cohesie wordt versterkt. Kleinere kernen krijgen ruimte om te groeien en hun (jonge) inwoners te behouden.*	*Woningaanbod, leefbaarheid en voorzieningen-niveau worden versterkt.*	*De auto-bereikbaarheid (van de kernen) wordt behouden en versterkt, met de aanleg van de rondweg om Barneveld bijvoorbeeld.*	*Het inwonertal groeit en mensen van buiten de gemeente worden naar Barneveld getrokken. Meer inwoners die werken en geld uitgeven komt de economische vitaliteit van Barneveld ten goede.*
Gezond en natuurlijk Barneveld Het buitengebied richt zich voornamelijk op agrarische bedrijvigheid, met nadruk op technologische innovatie en geleidelijke verandering. Bestaande gezinsbedrijven en werkgelegenheid blijven belangrijk. Emissies worden beperkt door innovatieve maatregelen, mogelijk gemaakt door financiële steun en afspraken over prijzen in de keten. Bufferzones worden gebruikt waar nodig, maar voldoende grond blijft beschikbaar voor landbouw. Het aantal bedrijven neemt af, maar resterende bedrijven krijgen duurzame bedrijfseconomische perspectieven door schaalvergroting en nieuwe technologie.	*Bodem en water krijgen (beperkt) ruimte en aandacht, maar zijn ondergeschikt aan het agrarisch belang. Daarnaast blijkt uit dit scenario onvoldoende hoe emissies van de landbouw daadwerkelijk worden teruggedrongen.*	*De natuur krijgt (beperkt) ruimte en aandacht, maar is ondergeschikt aan het agrarisch belang.*	*Ruimte voor klimaat-bestendige inrichting kan bestaan, waar de agrarische bedrijvigheid niet wordt belemmerd.*	*Het landschap krijgt de ruimte zo lang dit zich goed verhoudt tot de agrarische bedrijvigheid. Areaalvergroting gaat mogelijk dus wel ten koste van landschaps-structuren.*	*Het terugdringen van emissies is positief: het beperkt o.a. CO_2-uistoot. Echter, hoe de eenzijdige focus op landbouw in het buitengebied daartoe leidt, moet verduidelijkt worden.*	*De beperking van emissies is positief voor de luchtkwaliteit, maar de uitwerking hiervan is te onduidelijk in dit scenario.*	*De focus op landbouw en het weinig toestaan van andere functies in het buitengebied beperkt de beweeg-vriendelijkheid van het buitengebied.*	*De focus op landbouw en het weinig toestaan van andere functies in het buitengebied beperkt de leefbaarheid van het buitengebied.*		*In het buitengebied ligt het primaat bij de agrarische sector. Er is ruimte voorde groei van economische functies in het buitengebied.*
Ruimte voor ondernemerschap Barneveld gaat voor groei, wil ruimte bieden aan bedrijven uit de regio en streeft naar grotere nationaal opererende bedrijven voor werkgelegenheid en economische spin-off. Uitbreiding wordt gezocht in zowel oostelijke als westelijke richting. Harselaar breidt uit en	*Binnen dit scenario wordt de ambitie gesteld om bedrijven-terreinen te verduurzamen en*	*De uitbreiding van bedrijven-(terreinen) kan ten koste gaan van natuur-waarden.*	*Binnen dit scenario wordt de ambitie gesteld om bedrijven-terreinen te verduurzamen en*	*Groei bedrijven kan grote ruimtelijke impact hebben. Ruimtelijke inpassing hiervan*	*Bedrijven krijgen mogelijkheden tot verduurzaming en op bedrijven-terreinen is er oog voor*	*Een uitbreiding van het bedrijventerrein heeft, door zowel bedrijven als extra verkeer, een negatief*		*Binnen dit scenario is er geen ruimte voor wijkwinkelcentra, maar het voorzieningen-niveau in het*	*De gemeente blijft werken aan een mogelijke toekomst voor de railterminal. Wat betreft werklocaties zet*	*Groei van bedrijvigheid (of het nou gaat om landbouw, recreatie, of bedrijventerreinen) wordt gefaciliteerd*

Verder met Barneveld										
Thema	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**
blijft het regionale bedrijventerrein, met verbeterde bereikbaarheid en duurzame ontwikkeling. Centra van Barneveld en Voorthuizen blijven kernwinkelgebieden, terwijl kleinere kernen hun voorzieningenniveau behouden. Vakantieparken kunnen groeien mits dit de agrarische sector niet hindert, en dagrecreatie wordt gescheiden van agrarische bedrijvigheid.	*klimaatbestendig te maken. Echter, de uitbreiding van bedrijvigheid (bijv. Harselaar) belemmert de bodem- en waterstructuur wel.*		*klimaatbestendig te maken. Echter, de uitbreiding van bedrijvigheid (bijv. Harselaar) belemmert de klimaat-bestendigheid wel.*	*is een aandachtspunt.*	*circulariteit. Echter, eventuele groei van uitstotende bedrijven zou dit aspect niet ten goede komen.*	*effect op de luchtkwaliteit en het geluidsniveau.*		*buitengebied kan een impuls krijgen.*	*de gemeente in op groei rond het knooppunt A30/A1.*	*en gestimuleerd. Het effect op het vestigingsklimaat is goed.*
Gezond en natuurlijk Barneveld Waar mens, natuur en (agrarische) economie elkaar in de weg zitten creëert de gemeente vanuit agrarische perspectief bezien doelmatige buffers waarmee tegelijk ook water, natuur en klimaatopgaven aangepakt worden. Er worden passende voorzieningen gerealiseerd, zowel binnen als buiten, om toegang tot sport en cultuur te waarborgen. De gezondheid verbetert mogelijk door innovatie in de agrarische sector en de bouw in kleine kernen vermindert vergrijzing en biedt jongeren perspectief. Samen met provincie en waterschap worden initiatieven ontplooid om ecologische kwaliteit te verhogen en de leefomgeving klimaatbestendig te maken. Waar mogelijk worden klimaatadaptatie en agrarische bedrijfsvoering gecombineerd.	*In dit scenario wordt de ambitie om beken te versterken geschetst, maar het is onduidelijk hoe dat samengaat met de ambities op het gebied van de landbouw.*	*In dit scenario wordt de ambitie om de natuur-kwaliteit te versterken geschetst, maar het is onduidelijk hoe dat samengaat met de ambities op het gebied van de landbouw.*	*Er worden maatregelen genomen om de gemeente klimaat-bestendiger te maken. Echter, in het andere scenario wordt deze ambitie steviger uitgewerkt.*		*Barneveld zet in op energiebesparing en duurzame energie. Daarnaast gaat de gemeente voor energie-neutraliteit en worden de normen van het Rijk gevolgd. De ambitie is in de basis positief, maar wijkt niet niet af van de referentiesituatie .*	*Innovatie in de landbouw beperkt uitstoot en draagt bij aan de gezondheid van inwoners. Echter, groei van landbouw wordt in dit scenario niet actief gelimiteerd. Daarom is gezondheid in relatie tot de agrarische activiteiten een aandachtspunt.*	*De gemeente licht mensen actief voor als het gaat om gezondheid en spreekt hen aan om zelf hun verantwoordelijk heid te nemen en daarbij ook om te kijken naar een ander binnen de eigen gemeenschap.*	*Passende sport-voorzieningen houden inwoners fysiek en mentaal gezond.*		*Het agrarisch perspectief is leidend bij het stimuleren van de gezondheid in het buitengebied.*
Bereikbaar nu en in de toekomst Het verkeerssysteem in Barneveld richt zich binnen dit scenario op auto's, treinen en fietsen, met een beperkte rol voor bussen. De auto blijft belangrijk gezien de lage bevolkingsdichtheid en het type werkgelegenheid in de gemeente. De waarde van de A1 en A30 moet worden vergroot, met verbeterde doorstroming en verkeersafwikkeling bij op- en afritten. Als dit niet mogelijk is op de A30, kan een rondweg ten westen van Barneveld worden aangelegd voor lokaal verkeer. Harselaar wordt verder uitgebreid in oostelijke richting, en Barneveld krijgt een nieuwe uitleglocatie aan de zuidoostzijde met een oostelijke rondweg	*De aanleg van nieuwe wegen (en parkeerplaatsen) voor auto's beperkt de bodem- en waterstructuur.*	*De aanleg van nieuwe wegen (en parkeerplaats en) voor auto's beperkt de ruimte voor natuur en groen.*	*Ruimte voor de auto kan lastig klimaatadaptief ingericht worden. Echter, dit vormt geen verandering t.o.v. de referentie-situatie.*	*De aanleg van nieuwe wegen (en parkeerplaatsen) voor auto's gaat ten koste van veel ruimte. Die ruimte kan dus niet anders ingezet worden. Mogelijk beperkt dit bestaande structuren.*	*Barneveld versterkt duurzaam vervoer als ov en fiets, maar blijft een gemeente waar de auto een grote rol blijft spelen.*	*Focus op de auto en aanleg van nieuwe wegen leidt plaatselijk tot uitstoot en geluid, maar niet per se tot een toename ervan over de hele gemeente.*	*De ruimte voor de auto gaat ten koste van mogelijke beweegruimte in de gemeente. De gemeente stimuleert de fiets wel. Echter, ten opzichte van de referentiesituatie vormt dit geen positief effect.*	*Ov- en fiets-voorzieningen worden versterkt. De versterking van de auto-bereibaarheid van de kleine kernen verbetert ook de leefbaarheid daar.*	*Versterking auto-bereikbaarheid, fiets- en ov-voorzieningen.*	*Dit scenario stimuleert de economische vitaliteit van het bedrijventerrein indirect en de bereikbaarheid direct. Het is wel van belang om mee te nemen dat de aansluiting tussen de werklocaties en ov worden meegenomen.*

Verder met Barneveld										
Thema	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**
voor optimale bereikbaarheid. Snelfietsroutes worden gecreëerd tussen dorpen en werklocaties, en het openbaar vervoer wordt gestimuleerd met behoud van buslijnen en uitbreiding van treinaanbod.										

4.2.3 *Toelichting beoordelingen*

In deze paragraaf staat de toelichting op de twee tabellen centraal. Deze toelichting is niet op de individuele effecten gericht – die zijn in de tabel zelf immers beargumenteerd. Wel is hier de beoordeling van de twee scenario's per aspect samengevat en zijn de belangrijkste bevindingen uiteengezet. Zo vormt deze paragraaf de vertaalslag van de twee tabellen naar de samenvattingsgrafieken in de volgende paragraaf. Omdat de samenvattingsgrafieken een sectoraal beeld geven van de scenario's en de referentiesituatie, is deze toelichting aan de hand van de tien aspecten opgebouwd. De tabellen hierboven tonen het uitgebreide integrale beeld. Ook in de volgende paragraaf, de conclusie, ligt de focus op het integrale verhaal.

Bodem, water en ondergrond
Op het gebied van bodem, water en ondergrond zijn grote verschillen tussen de twee scenario's te zien. Het scenario 'Vooruit met Barneveld' besteedt een stuk meer aandacht aan dit aspect dan in het scenario 'Verder met Barneveld' het geval is. Dat is te zien aan de beoordeling van de uitspraken in de twee tabellen. 'Vooruit met Barneveld' scoort positief. 'Verder met Barneveld' leidt vooral tot aandachtspunten en neutrale en negatieve effecten ten opzichte van de referentiesituatie.

In 'Vooruit met Barneveld' wordt het bodem- en watersysteem leidend en zet de gemeente zich ervoor in om de kwaliteit ervan te verbeteren. Ook in het buitengebied, bij landbouw, worden keuzes gemaakt die het watersysteem en het bodemleven ten goede komen. Dat gebeurt door vanuit een brede gebiedsaanpak te werk te gaan. De landbouw dient daardoor de link te leggen met toekomstbestendig (grond)waterbeheer. Ook het (bestaande) bekensysteem kent een belangrijke rol in het op peil houden van het watersysteem. In de kernen neemt het verharde oppervlak af en komt hier groen en water voor in de plaats.

'Verder met Barneveld' bevat relatief weinig ambities voor initiatief op het vlak van bodem, water en ondergrond. In het scenario wordt wel gesteld dat ontwikkelingen aan voorwaarden op het gebied van bodem en water moeten doen. De uiteindelijke uitwerking daarvan is van belang. Het totaal van emissies in de bodem wordt daarnaast 'door een uitgekiende wijze van werken in de landbouw' teruggedrongen. Dat is positief, maar brengt wel een aandachtspunt met zich mee. Sturen op innovatie ter verduurzaming van de landbouw kan in de praktijk niet altijd tot gewenste resultaten leiden.[26] Ook deze passage uit de uitwerking van het scenario is opvallend:

"Door een uitgekiende wijze van werken wordt het totaal van emissies naar zowel lucht als bodem teruggedrongen. Daarvoor is het noodzakelijk dat de landbouw de ruimte houdt in het buitengebied en de benodigde ruimte voor andere functies in het buitengebied zo klein mogelijk te houden, zodat voldoende grond voor landbouw beschikbaar blijft."[27]

Hoe het terugdringen van emissies naar lucht en bodem samenhangt met de noodzaak om zoveel mogelijk ruimte voor landbouw – en zo min mogelijk ruimte voor andere functies – te behouden, is onduidelijk en ligt niet voor de hand. Dat vraagt om verdere uitwerking. Daarbij komt dat de ruimte voor niet-landbouwfuncties in het buitengebied in dit scenario zo klein mogelijk gehouden dient te worden, zodat er zoveel mogelijk grond voor landbouw beschikbaar blijft. De eenzijdige focus op (de gebruikswaarde van) landbouwgrond heeft bodem, water en de kwaliteit van de leefomgeving in zijn geheel de afgelopen decennia echter onder druk gezet.[28] Het op deze manier beperken van emissies vraagt dus om een verdere uitwerking van de 'uitgekiende wijze van werken in de landbouw'.

Natuur
Kijkend naar de natuur zijn er grote verschillen tussen de twee scenario's te zien. In het scenario 'Vooruit met Barneveld' wordt dit aspect goed beoordeeld. In het scenario 'Verder met Barneveld' is er relatief weinig aandacht voor natuur.

[26] Rathenau Instituut. Sturen op innovatiekracht in de landbouw. 4 februari 2020.
[27] De toekomstscenario's, Gemeente Barneveld. November 2022, p. 57.
[28] Grote opgaven in een beperkte ruimte. PBL, 2021, p. 15.

In het scenario 'Vooruit met Barneveld' wordt een uitgesproken keuze vóór natuur gemaakt. De gemeente creëert extra ruimte voor natuurgebieden – mogelijk zelfs wanneer dit ten koste gaat van agrarische gronden. Door landbouwzonering neemt de druk op de Veluwe (Natura 2000-gebied) af. De gemeente zet zich ook in voor een groenere en meer biodiverse openbare ruimte. De verdichting gaat gepaard met groene bebouwing en ruimte voor natuur in de kern en het groenblauwe netwerk brengt de natuur tot in de dorpen. Verder neemt de aantrekkelijkheid van de gemeente door meer diversiteit in het buitengebied toe. Dat geeft toerisme een impuls en is in lijn met de nationale trend van de afgelopen jaren.[29] Echter, een grote recreatieve druk kan natuurwaarden beperken.[30] Dat is een aandachtspunt binnen dit scenario.

Bij het scenario 'Verder met Barneveld' wordt er simpelweg veel minder over de criteria van het aspect natuur geschreven. Duidelijk is dat het primaat hier niet bij de natuur, maar bij de landbouw ligt. Er is wel ruimte voor natuur in het buitengebied, maar die is beperkt en mag vooral de agrarische bedrijvigheid niet belemmeren. Wel wordt binnen dit scenario – net zoals bij het eerste scenario – gesteld dat er samen met de provincie en het waterschap initiatieven ontplooid worden om de ecologische kwaliteit van de gemeente te verhogen. Voor groen in de kernen is binnen dit scenario geen expliciete aandacht.

Klimaatbestendigheid

Het klimaat verandert en dat kan zich op verschillende manieren uiten. In dit OER is bij het aspect klimaatbestendigheid naar drie criteria gekeken: wateroverlast, droogtestress en hittestress. In algemene zin kan gesteld worden dat de gemeente in beide scenario's inzet op klimaatadaptatie – maar de verschillen in effecten zijn ook hier relatief groot. In het scenario 'Vooruit met Barneveld' doet de gemeente hier extra veel voor; de gemeente wil zich bij de koplopers in Nederland voegen. In 'Verder met Barneveld' werkt de gemeente de (toekomstige) ambities van het Rijk uit, zonder daar iets bovenop te doen.

In het scenario 'Vooruit met Barneveld' wordt er aan de oostzijde van de kern Barneveld ruimte voor klimaatmaateregelen gemaakt. Zo creëert de gemeente een waterbuffer in tijden van droogte en wordt wateroverlast in de kern voorkomen. Daarnaast krijgt de bekenstructuur meer ruimte. Ook dat gaat wateroverlast en verdroging tegen. Barneveld beperkt hittestress door actief in te zetten op de vergroening van dorpen en wijken.

Ook in 'Verder met Barneveld' worden de beken versterkt. Hier wordt echter expliciet bij benadrukt dat het belangrijk is dat de landbouw zijn rol kan blijven spelen. Dat kan de ambities op het gebied van klimaatadaptatie belemmeren. Verder stelt Barneveld in dit scenario samen met het waterschap en met de provincie klimaatproblemen in brede zin aan te pakken. Die ambitie is er in 'Vooruit met Barneveld' overigens ook. Ten slotte benoemt de gemeente in dit scenario de ambitie om bedrijventerreinen klimaatbestendig te maken, als werk met werk gemaakt kan worden.

Ruimtelijke kwaliteit

De twee scenario's hebben verschillende definities van ruimtelijke kwaliteit. Dat uit zich voornamelijk in de geschetste ambities op het gebied van (de inrichting van) het landschap. Voor de andere criteria, cultuurhistorie en archeologie, is weinig tot geen aandacht.

Het landschap zal in beide scenario's veranderen. In het scenario 'Vooruit met Barneveld' ligt de nadruk daarbij op de verstedelijking van de kern Barneveld (en in mindere mate Voorthuizen). Zo komt er daar bijvoorbeeld ruimte voor gestapelde bouw. Dat beïnvloedt het karakter van het landschap en doet mogelijk afbreuk aan het landelijke, dorpse gevoel. De ruimte voor het autoverkeer neemt daarnaast af. Dat heeft over het algemeen een positief effect op het landschap, omdat de infrastructuur voor auto's veel ruimte beslaat en historische landschapskenmerken soms doorkruist. Verder wordt er bij de inrichting van de ruimte in dit scenario waar mogelijk aangesloten bij bestaande landschapseenheden. Zo ontstaat er bijvoorbeeld een robuust groenblauw netwerk door de hele gemeente, waarin het groen en de beken de kernen met het buitengebied verbinden. De overgangslandschappen aan de randen van de kernen dragen daaraan bij. Het landschap in het buitengebied wordt diverser en kleinschaliger. Ten slotte staat Barneveld binnen dit scenario open voor de ontwikkeling van duurzame energieopwekking. De realisatie van zonnepanelen of windturbines kan een grote impact op de

[29] Economisch belang van recreatie in de natuur neemt toe. CBS, 2021.

[30] Natuur in Nederland: recreatie en biodiversiteit in balans. Alterra, Wageningen, 2005.

openbare ruimte hebben. Het is hierbij van belang om oog voor de landschappelijke inrichting te hebben. Aandacht voor meekoppelkansen en meervoudig ruimtegebruik bij energieopwekking kan hieraan bijdragen.

In het scenario 'Verder met Barneveld' staat het behoud van het landelijke en dorpse karakter centraal. De gemeente staat gestapelde bouw niet toe en kiest voor uitbreidingslocaties aan de randen van de verschillende dorpen. Door niet gestapeld te bouwen blijven landschapskenmerken in de kernen behouden. De keuze voor uitbreidingslocaties gaat echter ten koste van het buitengebied. Het is een aandachtspunt om bij de uitbreiding van kernen oog te houden voor de landschappelijke kenmerken van de landelijk gebieden die hiervoor worden 'opgeofferd'. Verder realiseert Barneveld extra snelwegontsluitingen en legt de gemeente rondwegen aan. Ook die ontwikkelingen kunnen landschappelijke kwaliteiten (in het buitengebied) belemmeren. Binnen dit scenario is er geen sprake van de realisatie van een robuust groenblauw netwerk. In het buitengebied staat de landbouw centraal – en dat zal zo blijven. Voor grootschalige energieopwekking is er geen ruimte.

Enkele geel gemarkeerde uitspraken in de tabellen bevatten zowel een positief als een negatief effect. Een voorbeeld hiervan zijn de keuzes voor hoogbouw, verdichting en functiemenging. Dat ontziet het buitengebied, maar verandert bestaande landschapsstructuren in de kern mogelijk.

Energie en grondstoffen

Op het gebied van energie en grondstoffen zijn er duidelijke verschillen tussen de twee scenario's te zien. Het scenario 'Vooruit met Barneveld' wordt positiever beoordeeld dan het scenario 'Verder met Barneveld'.

In het scenario 'Vooruit met Barneveld' toont de gemeente een sterke inzet om voorloper op het gebied van duurzame energie te worden. Barneveld streeft hierbij niet enkel de doelen van het Rijk na, maar doet er een schepje bovenop om een energieneutrale toekomst veilig te stellen. Zo wil de gemeente bijvoorbeeld gaan werken met lokale energiecoöperaties en worden naast de 'reguliere' bronnen van duurzame energie (zon en wind) ook andere innovatieve bronnen verkend. Daarnaast heeft Barneveld in dit scenario oog voor de reductie van de CO_2-uitstoot en wordt er actief ingezet op circulair bouwen en werken.

Binnen 'Verder met Barneveld' zet de gemeente zich ook in voor het behalen van de energiedoelen van het Rijk (energieneutraliteit). Echter, kijkend naar de maatregelen die de gemeente hier voor ogen heeft, is het de vraag of dit lukt. In dit scenario neemt de gemeente een stuk minder regie dan bij 'Vooruit met Barneveld'. Verantwoordelijkheden worden bij inwoners en bedrijvigheid gelaten. Zo biedt de gemeente ruimte voor andere vormen van duurzame energie voor bedrijven, maar wordt grootschalige opwekking van windenergie in de gemeente niet toegestaan. Zonne-energie wordt alleen op restgronden (en niet op agrarische gronden) toegestaan. Daarnaast behoudt de auto hier – in tegenstelling tot in het eerste scenario – een belangrijke rol. Een beperking van de CO_2-emissie van auto's blijft dus uit. Kijkend naar de ambities in dit scenario is het maar zeer de vraag of Barneveld aan haar RES-doel (de opwekking van 0,214 TWh duurzame energie) kan voldoen. Wel positief is het streven naar werk met werk op bedrijventerreinen. Dat draagt bij aan de circulariteit.

Gezonde leefomgeving

De gezonde leefomgeving krijgt een prominente plek in 'Vooruit met Barneveld'. Het 'verdringen' van de auto leidt tot minder uitstoot van schadelijke stoffen en minder geluidshinder. De auto produceert namelijk veel geluid in vergelijking met andere modaliteiten. In het buitengebied wordt een aantal maatregelen genomen om luchtkwaliteit en geur te verbeteren. Zo wordt landbouw gezoneerd toegestaan en worden er strengere normen voor (agrarische) bedrijven gehanteerd. Dat geldt ook voor bedrijven die met schadelijke stoffen omgaan – dat komt de omgevingsveiligheid ten goede. Daarnaast bestaat er de ambitie om een overgangslandschap tussen de kernen en het buitengebied te creëren. Dat komt het gezondheidsniveau in de kernen ten goede en beperkt de mate waarin luchtvervuiling en geurhinder de kernen binnendringen. Ten slotte worden er binnen dit scenario extra inspanningen verricht om aan het Schone Luchtakkoord (SLA) te voldoen.

Binnen het scenario 'Verder met Barneveld' is er veel minder (expliciete) aandacht voor de criteria van de gezonde leefomgeving. Van geen van de maatregelen uit het eerste scenario is ook in dit scenario sprake. Wel wordt gesteld dat het aantal agrarische bedrijven door natuurlijk verloop afneemt en dat daardoor, maar ook door innovatieve maatregelen, emissies in de landbouw worden teruggedrongen. Dat zorgt voor een positief effect op luchtkwaliteit en geur. Echter, deze ambitie vormt ook een aandachtspunt, zoals beschreven onder het kopje Bodem, water en ondergrond. Sturen op innovatie ter verduurzaming van de landbouw kan in de praktijk niet

altijd tot gewenste resultaten leiden.[31] Een ander aandachtspunt is de aanleg van een rondweg ten oosten van Barneveld. Hierdoor neemt het geluidsniveau daar namelijk toe. Er wordt echter gesteld dat de aanleg van de oostelijke rondweg verkeer in de kern en elders juist voorkomt. De uitbreiding van bedrijventerrein Harselaar en het behoud van de positie van de auto hebben daarnaast negatieve/geen effecten op de criteria van de gezonde leefomgeving (ten opzichte van de referentiesituatie).

Gezondheid en welzijn

Het aspect gezondheid en welzijn is breed en omvat in dit OER vijf criteria. Drie criteria zijn op het sociaal welzijn gericht: sociale cohesie, sociale inclusiviteit en sociale veiligheid. Twee criteria zijn (vooral) op fysieke gezondheid gericht: sport en bewegen en de gezonde levensstijl.

In het scenario 'Vooruit met Barneveld' wordt veel waarde gehecht aan gezondheid en welzijn. Hier wordt ingezet op een groei van hoogwaardige sociale voorzieningen in de kern Barneveld: culturele broedplaatsen of een poppodium bijvoorbeeld. Daarmee wordt ingezet op een brede, deels nieuwe, doelgroep. Die insteek hangt samen met de ambitie om instroom en doorstroom op de woningmarkt op gang te brengen. Zo wordt Barneveld ook (sociaal) aantrekkelijk gemaakt voor mensen die er nu nog niet wonen. Een aandachtspunt hierbij is dat dat mogelijk ten koste gaat van de sociale cohesie voor huidige bewoners. Een verandering van bewoners en voorzieningenniveau kan hun sociale omgeving veranderen. Hoewel deze zaken een aandachtspunt voor de sociale cohesie vormen – niet per se een negatief effect, komen ze de sociale inclusiviteit ten goede. Binnen dit scenario is er met name aandacht voor inclusiviteit op het gebied van wonen. Alle doelgroepen zijn namelijk welkom in Barneveld. Wat betreft sport en bewegen ligt de focus bij 'Vooruit met Barneveld' op trends van schaalvergroting en individualisering. De komst van grotere sportvoorzieningen, die binnen dit scenario passen, hebben mogelijk een impact op het landschap. Al met al worden bewegen en een gezonde levensstijl wel gestimuleerd.

'Verder met Barneveld' legt de focus binnen sociale voorzieningen vooral op dorpshuizen en cultuuraccommodaties; kleinschaliger en meer in lijn met hoe het momenteel is dan bij het eerste scenario. Het lokale voorzieningenniveau groeit mee met alle kernen. Dat komt de sociale cohesie in kleine kernen ten goede. Voor sociale inclusiviteit in brede zin is er minder aandacht dan in het andere scenario. Wel ontstaat er voor jongeren meer perspectief om in hun eigen dorp te blijven wonen. Ook op het gebied van sport en bewegen is er aandacht voor alle kernen. Een gezonde levensstijl wordt minder uitdrukkelijk gestimuleerd dan in het andere scenario, maar mensen worden actief aangesproken om hier zelf verantwoordelijkheid in te nemen.

De focus ligt in de twee scenario's dus op andere zaken. Er zijn wel degelijk verschillen, maar de beoordelingen zijn overwegend positief. In 'Vooruit met Barneveld' is er aandacht voor hoogwaardige, vooral in Barneveld geclusterde sociale, culturele en sportvoorzieningen. In 'Verder met Barneveld' is er aandacht voor een passend voorzieningenniveau in elke kern. Inclusiviteit en een gezonde levensstijl worden binnen 'Vooruit met Barneveld' uitdrukkelijker gestimuleerd

Vitale woonomgeving

In het scenario 'Vooruit met Barneveld' wordt ingezet op maximaal 8.000 nieuwe woningen tot 2040, die voornamelijk in de grotere kernen Barneveld en Voorthuizen geconcentreerd worden. De focus ligt op inbreiding en de groei is niet maximaal. Daarbij is er aandacht voor nieuwe woonmilieus en -concepten en wordt er ook gebouwd voor doelgroepen die nu nog niet in de gemeente wonen. Ook de voorzieningen concentreren zich binnen dit scenario vooral in de twee grootste kernen.

Het andere scenario, 'Verder met Barneveld', maximaliseert de groei van het aantal woningen en inwoners, tot maximaal 10.000 nieuwe woningen tot 2040. Dat betekent ook dat het toekomstige inwonertal van de gemeente in dit scenario hoger ligt dan in het scenario 'Vooruit met Barneveld'. De focus ligt hierbij ook op uitbreiding en woningbouw in de kleinere kernen. Behoud van het dorpse karakter is cruciaal; dat vormt bijvoorbeeld een mogelijke beperking voor de ruimte voor gestapelde bouw. De inzet op uitbreiding kan tot een risico leiden. Bij te weinig sturing (vanuit de gemeente) vormt gespreide uitbreiding namelijk mogelijk een negatief effect op de structuur van het landschap. De impact van in- en uitbreiding is onder het aspect Ruimtelijke kwaliteit verder

[31] Rathenau Instituut. Sturen op innovatiekracht in de landbouw. 4 februari 2020.

toegelicht. Er is binnen dit tweede scenario aandacht voor de groei van voorzieningen in alle kernen. Ook in de kleine kernen wordt dus ingezet op de verbetering van de leefbaarheid.

Mobiliteit

Vandaag de dag speelt de auto een belangrijke rol voor de bereikbaarheid van de gemeente Barneveld. Blijft dat in de toekomst het geval? Op het gebied van mobiliteit zitten er aanmerkelijke verschillen tussen de twee scenario's. 'Vooruit met Barneveld' beperkt het autogebruik en de autobereikbaarheid en zet volop in op alternatieve, duurzame vormen van vervoer, zoals de fiets en het ov. In het scenario 'Verder met Barneveld' ligt de focus voor een groot deel op het autoverkeer. Ook de fiets en het ov spelen hier echter een rol.

De geambieerde ontwikkeling in 'Vooruit met Barneveld' sluit aan bij de inzet op duurzaamheid. De auto krijgt minder ruimte, er worden zo weinig mogelijk nieuwe wegen aangelegd en de parkeerruimte wordt beperkt. De autobereikbaarheid wordt in dit scenario dus beperkt. De gemeente accepteert een toename in hinder als gevolg van minder doorstroming van autoverkeer. Wel zet Barneveld in op de verduurzaming van autoverkeer; er komt ruimte voor laadpleinen en deelauto's. Het ov krijgt meer prioriteit en zal in dit scenario groeien. De gemeente zet zich voor zover mogelijk in voor opwaardering van de ov-voorzieningen en heeft het voornemen om van station Barneveld-Noord een knooppunt met een goed werkend transferium te maken. De ov-bereikbaarheid verbetert zo. Ook voor het fietsverkeer is veel aandacht. De (elektrische) fiets wordt namelijk als het belangrijkste duurzame en gezonde alternatief voor de auto gezien. Daarom wordt er op goede verbindingen, een goede laadinfrastructuur en kortere reisafstanden ingezet. Om de verkeersveiligheid te vergroten neemt het aantal 30 km-gebieden in de kernen toe en krijgen fietsers vaker voorrang. De autobereikbaarheid neemt in dit scenario dus af, maar de ov- en fietsbereikbaarheid nemen toe. Het afschalen van het autogebruik kost tijd en gewenning.

In het scenario 'Verder met Barneveld' behoudt de auto een belangrijke rol in de gemeente. Er worden extra wegen en ontsluitingen gerealiseerd, waaronder een oostelijke rondweg bij Barneveld en een nieuwe ontsluiting op de A1 bij bedrijventerrein Harselaar. Ook in de kleinere kernen wordt extra verkeerscapaciteit gecreëerd. Zo moet de doorstroming en verkeersafwikkeling in de gemeente verbeteren. Er blijven voldoende parkeerplekken beschikbaar en parkeren voor de deur blijft de norm. Deze ambities hebben een positief effect op de autobereikbaarheid van de gemeente Barneveld. Ook de fiets en het ov worden in dit scenario gestimuleerd. De gemeente zet hiervoor in op een vergroting van het treinaanbod en legt snelfietsroutes aan. De aandacht en ambities voor ov en fiets zijn echter kleiner en minder concreet dan in het scenario 'Vooruit met Barneveld' het geval is.

Economie en werk

Het aspect economie en werk is veelomvattend. Er zijn in dit OER vijf criteria opgesteld: werkgelegenheid, vestigingsklimaat, werklocaties, landbouw en toerisme/recreatie. De invulling van het criterium landbouw heeft een prominente plek in de uitwerking van de twee toekomstscenario's. 'Topregio toekomstgerichte landbouw' was namelijk één van de vijf brede perspectieven waardoor de gemeente Barneveld naar de toekomst keek in het traject van de totstandkoming van de omgevingsvisie (later is dat perspectief 'Waardevol landelijk gebied' genoemd). Om die reden is het criterium landbouw in deze toelichting onder een aparte kop opgenomen. In de beoordeling van het aspect economie en werk is landbouw, net zoals in de Leefomgevingsfoto, wel 'gewoon' één van de vijf criteria.

Bedrijvigheid

In het scenario 'Vooruit met Barneveld' richt de gemeente zich op 'denkers' in plaats van op 'doeners'. Er wordt een verandering van het type werkgelegenheid in de gemeente voorzien; de focus komt op hoogwaardige bedrijvigheid te liggen. Die verandering gaat hand in hand met de ambitie om zuinig met (bedrijfs)gronden te zijn. Bedrijventerreinen worden – na de voltooiing van de al geprogrammeerde groei – zo min mogelijk uitgebreid. Verder zet de gemeente in op de transformatie van bestaande bedrijventerreinen. Die kunnen efficiënter worden benut door bijvoorbeeld hoger te bouwen en functies met elkaar te mengen. De gemeente ambieert niet per se groei en richt zich graag op lokale bedrijven. Dat betekent dat er voor bepaalde bedrijvigheid mogelijk elders in de regio ruimte gemaakt moet worden. Winkels en horeca blijven in de kernen van Barneveld en Voorthuizen gestimuleerd worden en de gemeente maakt ruimte voor wijkwinkelcentra, om de levendigheid daar te verbeteren. Door de focus op vergroening en natuurwaarden, wordt recreatie (met name aan de randen van de kernen en in het buitengebied) gestimuleerd. Intensieve recreatie wordt in het buitengebied niet toegestaan.

Hoewel de gemeente in dit scenario handvatten biedt voor efficiëntere bedrijvigheid, leiden de beperkte groeimogelijkheden ook tot een begrenzing van de economische vitaliteit.

'Verder met Barneveld' zet in op groei. De werkgelegenheid moet groeien en de bedrijventerreinen breiden uit. Bedrijvigheid wordt breed toegestaan en de gemeente faciliteert initiatieven waar mogelijk. Barneveld verwelkomt grotere regionale en nationale bedrijven graag en positioneert bedrijventerrein Harselaar ook in de toekomst als 'hét regionale bedrijventerrein van Midden-Nederland'. Ook in het buitengebied is bedrijvigheid mogelijk, bijvoorbeeld bij vrijkomende agrarische locaties. De centra van Barneveld en Voorthuizen worden ook in dit scenario qua bedrijvigheid op peil gehouden. Voor wijkwinkelcentra is er echter geen ruimte. In het buitengebied mogen zowel intensieve als extensieve recreatie groeien, zolang de groei hand in hand gaat met een kwaliteitsverbetering en de landbouwsector niet wordt dwarsgezeten. Dit scenario biedt een grote verscheidenheid aan (groei)mogelijkheden voor bedrijvigheid in de gemeente. Dat versterkt de economische vitaliteit.

Landbouw

De scenario's presenteren twee uitersten op het gebied van landbouw. In 'Vooruit met Barneveld' ligt het primaat in het buitengebied bij natuur, water en landschap. De landbouw is hier ondergeschikt aan. In het scenario 'Verder met Barneveld' ligt het primaat bij landbouw. Geen enkele andere functie in het buitengebied mag de agrarische sector in de weg zitten.

'Vooruit met Barneveld' beschrijft een duidelijke landbouwtransitie. De sector wordt sterk doorontwikkeld en gezonder, natuurinclusiever, duurzamer en meer circulair gemaakt. De focus verschuift van massaproductie naar maatwerk, kennis en innovatie. Binnen een zonering van deelgebieden kan met verschillende vormen van landbouw geëxperimenteerd worden, op een manier die bij het gebied past. Gebieden bij kernen en nabij de Veluwe krijgen met strengere normen voor geur en schadelijke stoffen te maken. Dat zal er in de praktijk toe leiden dat agrarische ondernemers in die gebieden hun verdienmodel zullen moeten aanpassen. De keuze voor inbreiding van woningbouw zorgt er wel voor dat het buitengebied niet ten koste gaat van woningbouwlocaties. Binnen dit scenario blijft de agrifoodsector van groot belang voor de gemeente, maar wel op een andere manier dan nu het geval is. Door landbouw in samenhang met andere functies, zoals water en natuur, te bedrijven, veranderen verdienmodellen ingrijpend. In de uitwerking van de scenario's wordt gesteld dat deze verandering tot een groter verdienvermogen leidt. Dat klinkt mogelijk niet aannemelijk – gezien de beperkingen die aan de huidige landbouw worden opgelegd – maar lijkt op de lange termijn wel het geval. In de studie 'Natuurlijk Kapitaal: naar waarde geschat' concludeert het PBL namelijk dat de focus op duurzaamheid en natuur in het buitengebied juist goed is voor de economie.[32] De natuur levert namelijk allerlei diensten en goederen die economische kansen bieden, zoals water, voedsel, bouwmaterialen en recreatiegebieden. Op de lange termijn gaan economie en natuur dus hand in hand. Dat neemt de economische onzekerheid en de noodzaak tot aanpassingsvermogen bij individuele agrarische ondernemers echter niet weg. Die factoren zijn ingrijpend en belemmeren de economische vitaliteit van dit scenario juist. Wel sluit dit scenario aan bij de aanpak van huidige problematieken in het landelijk gebied, waar de stikstofaanpak het meest urgent/prangend van is.[33]

In het scenario 'Verder met Barneveld' verandert er minder. In het buitengebied is en blijft landbouw de belangrijkste functie. De landbouw behoudt de ruimte en andere functies, zoals water, natuur en landschap, moeten zich aan de landbouw aanpassen. Zo wordt de economische vitaliteit van de landbouw in de bestaande vorm dus zo min mogelijk belemmerd. Daarnaast wordt er in het scenario gesteld dat (resterende) landbouwbedrijven een duurzaam economisch toekomstperspectief krijgen. Over hoe dat gerealiseerd wordt, wordt minder uitgeweid dan in het eerste scenario. Al met al lijken er in dit scenario (nog) relatief weinig concrete keuzes gemaakt te zijn over de toekomst van de landbouw. Voor de economische vitaliteit van de sector op korte termijn is dat wellicht niet erg. Echter, mogelijk biedt dit scenario onvoldoende antwoord op de vraag hoe de uitdagingen van de toekomst op het thema landelijk gebied worden aangepakt.[34] Verdere uitwerking hiervan is mogelijk dus nodig.

[32] Natuurlijk Kapitaal: naar waarde geschat, PBL, 2016.

[33] Nationaal Programma Landelijk Gebied. Aanpakstikstof.nl

[34] Nationaal Programma Landelijk Gebied: gebiedsgericht werken aan natuur, water en klimaat. Rijksoverheid.

4.3 Conclusie

4.3.1 De tien aspecten

In deze conclusie staan de twee samenvattingsgrafieken centraal. Die grafieken geven de impact van de twee scenario's ten opzichte van de referentiesituatie 2040 weer. De vorige paragraaf vormt de input hiervoor. In deze conclusie is de beoordeling van ieder aspect, ten opzichte van de referentiesituatie, kort uiteengezet. Dat vormt de laatste vertaalslag van de uitgebreide tabellen op uitspraakniveau naar twee concluderende grafieken. Er is hierbij aandacht voor de percentages van positieve effecten, aandachtspunten en negatieve effecten uit de tabellen uit de bijlage.[35] De argumentatie erbij is echter leidend voor de uiteindelijke beoordeling.

Bodem, water en ondergrond

Bodem, water en ondergrond	Vooruit	Verder
Positief	26%	4%
Aandachtspunt	-	14%
Negatief	-	13%

De beoordeling van 'Vooruit met Barneveld' is zeer positief ten opzichte van de referentiesituatie. Bodem, water en ondergrond worden leidende principes en worden versterkt. 'Verder met Barneveld' krijgt een neutrale tot negatieve totaalbeoordeling. De beoordeling is 'slechts' neutraal tot negatief om drie redenen. Ten eerste zijn de meeste negatieve effecten gelieerd aan één ontwikkeling: de grote invloed van landbouw, ten koste van bodem, water en ondergrond. Ten tweede is bij de aandachtspunten relatief vaak sprake van zaken die weliswaar ongunstig voor dit aspect zijn, maar de referentiesituatie weinig veranderen. Ten slotte stelt de gemeente in dit scenario ook aandacht te hebben voor randvoorwaarden als *water en bodem sturend* – maar relatief beperkt en minder uitgewerkt.

Natuur

Natuur	Vooruit	Verder
Positief	34%	1%
Aandachtspunt	2%	14%
Negatief	-	12%

De beoordeling van het aspect Natuur komt sterk overeen met de beoordeling van het aspect Bodem, water en ondergrond. De uitgesproken inzet op de criteria van natuur leidt tot een zeer positieve impact van het scenario 'Vooruit met Barneveld'. Ook hier is de impact va het scenario 'Verder met Barneveld' licht negatief. Dat komt ook hier door de overlap tussen uitspraken en de relatief slechte staat van natuur in de referentiesituatie.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie	Vooruit	Verder
Positief	29%	4%
Aandachtspunt	-	12%
Negatief	-	3%

In 'Vooruit met Barneveld' is het effect op klimaatadaptatie groot. De impact van het scenario ten opzichte van de referentiesituatie is zeer positief. Ook in 'Verder met Barneveld' worden enkele klimaatmaatregelen genomen – een stuk minder weliswaar. Op basis van de uitwerking van 'Verder met Barneveld' is het toch aannemelijk dat er binnen dat scenario een grotere kwetsbaarheid door de impact van klimaatverandering ontstaat. Dat komt onder andere door negatieve effecten als gevolg van de keuze om het primaat bij landbouw te laten in het buitengebied. Hoewel het verschil met de referentiesituatie klein is – en de bandbreedte groot, gezien het grote

[35] De percentages staan voor de aandelen van positief en negatief beoordeelde uitspraken en aandachtspunten, als deel van het totaal (in bijlage 1 en 2).

relatieve aantal aandachtspunten – valt de impact van 'Verder met Barneveld' op het aspect klimaatadaptatie licht negatief uit.

Ruimtelijke kwaliteit

Ruimtelijke kwaliteit	Vooruit	Verder
Positief	27%	9%
Aandachtspunt	22%	23%
Negatief	1%	7%

Op dit aspect zijn bij beide scenario's veel aandachtspunten aangemerkt. Dat heeft ermee te maken dat de uitspraken op het betreffende abstractieniveau voornamelijk indirecte consequenties op het landschap hebben. De exacte uitwerking op het landschap wordt daarnaast vaak pas in een later stadium duidelijk. Het grote aantal aandachtspunten heeft twee gevolgen voor de beoordeling in de samenvattingsgrafiek. Ten eerste leidt het tot een minder uitgesproken (positieve of negatieve) beoordeling en ten tweede groeit de bandbreedte ten opzichte van de referentiesituatie.

Al met al wordt 'Vooruit met Barneveld' op dit aspect licht positief beoordeeld. De ruimtelijke kwaliteit binnen de grotere kernen kan veranderen, maar er wordt (in het buitengebied) veel waarde gehecht aan landschappelijke structuren. 'Verder met Barneveld' speelt in op het behoud van het dorpse en landelijke karakter. Dat is positief op dit aspect. In het buitengebied moet het landschap echter wijken voor uitbreidingen, wegen en de activiteiten van de landbouwsector. Dat maakt de beoordeling van het tweede scenario al met al licht negatief.

Energie en grondstoffen

Energie en grondstoffen	Vooruit	Verder
Positief	18%	7%
Aandachtspunt	-	10%
Negatief	-	1%

Al met al levert 'Vooruit met Barneveld' een positieve tot zeer positieve bijdrage aan dit aspect. De gemeente doet er veel aan om voorloper op het gebied van de energietransitie te zijn. Enkel een concrete opwekkingsambitie ontbreekt. Hoewel er binnen 'Verder met Barneveld' aandacht is voor verduurzaming en de landelijke normen worden gevolgd, is de gemeente binnen dit scenario terughoudend op dit aspect. Ondanks het beperkte aantal negatieve effecten, is de beoordeling (licht) negatief. Het is namelijk niet erg aannemelijk dat Barneveld met de genoemde maatregelen aan de nationale normen kan voldoen.

Gezonde leefomgeving

Gezonde leefomgeving	Vooruit	Verder
Positief	21%	3%
Aandachtspunt	7%	16%
Negatief	-	4%

In 'Vooruit met Barneveld' wordt er veel gedaan om het leefmilieu gezonder te maken. Dat zorgt al met al voor een zeer positieve totaalbeoordeling. De aandachtspunten zijn hier vooral mogelijke positieve effecten. In het scenario 'Verder met Barneveld' is er in mindere mate oog voor dit aspect. Hoewel de gemeente in dit scenario ambieert om de emissies in de landbouw te verminderen, leiden andere ontwikkelingen, zoals de uitbreiding van bedrijventerreinen en de aanleg van nieuwe wegen tot negatieve effecten op het gebied van de gezonde leefomgeving. Dat leidt tot veel aandachtspunten en vraagt om verdere uitwerking van ambities. De totaalbeoordeling is daarom negatief; de bandbreedte relatief groot.

Gezondheid en welzijn

Gezondheid en welzijn	Vooruit	Verder
Positief	15%	17%

Aandachtspunt	7%	3%
Negatief	-	1%

Beide scenario's leveren op een eigen manier een lichte positieve bijdrage aan de leefomgeving van Barneveld. Kijkend naar 'Vooruit met Barneveld' zit die bijdrage vooral in sociale inclusiviteit en de beweegvriendelijkheid van de omgeving. Binnen het scenario 'Verder met Barneveld' wordt de sociale cohesie positief beïnvloed.

Vitale woonomgeving

Vitale woonomgeving	Vooruit	Verder
Positief	19%	20%
Aandachtspunt	8%	3%
Negatief	-	3%

Ook op dit aspect leiden beide scenario's al met al tot licht positieve bijdragen op het gebied van wonen, voorzieningen en leefbaarheid. Ook hier verschilt de manier waarop invulling aan die bijdrage wordt geleverd. Zo staan in 'Vooruit met Barneveld' inbreiding en geclusterde, grootschalige voorzieningen centraal. Binnen 'Verder met Barneveld' gaat het vooral om uitbreiding en krijgen de kleinere kernen meer aandacht. De verschillen zorgen over het algemeen niet voor negatieve beoordelingen op dit aspect.

Mobiliteit

Mobiliteit	Vooruit	Verder
Positief	13%	16%
Aandachtspunt	9%	6%
Negatief	4%	-

Al met al is de beoordeling van 'Vooruit met Barneveld' op dit aspect licht negatief. De autobereikbaarheid, die van groot belang is voor het Barneveld van nu, neemt af, maar andere modaliteiten winnen terrein. Op korte termijn is de ontwikkeling negatief; op langere termijn ligt een positievere ontwikkeling mogelijk voor de hand. Dit scenario sluit namelijk relatief goed aan bij de toekomstontwikkelingen op het gebied van de mobiliteitstransitie.[36] Door de brede inzet op modaliteiten, maar vooral de blijvende focus op de auto, scoort het scenario 'Verder met Barneveld' positief op dit aspect. De ambities op het gebied van fiets en ov zijn echter kleiner dan bij 'Vooruit met Barneveld'.

Economie en werk

Economie en werk	Vooruit	Verder
Positief	19%	38%
Aandachtspunt	19%	4%
Negatief	14%	1%

'Vooruit met Barneveld' begrenst bedrijvigheid en landbouw behoorlijk. Dat zorgt ervoor dat bedrijven hun verdienmodellen zullen moeten aanpassen en minder kunnen groeien. De totaalbeoordeling van dit scenario is daarom negatief. Wel wordt er in dit scenario actiever nagedacht over de toekomstige uitdagingen in de landbouw. Op de langere termijn kan dat economisch gunstiger uitpakken. Het scenario 'Verder met Barneveld' leidt (in ieder geval) op de korte termijn tot meer economische vitaliteit. Landbouw en bedrijvigheid krijgen veel ruimte. Dat maakt de beoordeling op dit aspect al met al positief. Het antwoord op de uitdagingen van de lange termijn is echter minder compleet dan in het andere scenario.

4.3.2 Beschouwing

De uiteenzetting in dit hoofdstuk leidt tot deze samenvattingsgrafiek voor 'Vooruit met Barneveld':

[36] De mobiliteitstransitie. TNO. tno.nl/nl/digitaal/intelligent-verkeer-vervoer/maatschappelijke-impact/mobility-as-service/mobiliteitstransitie/.

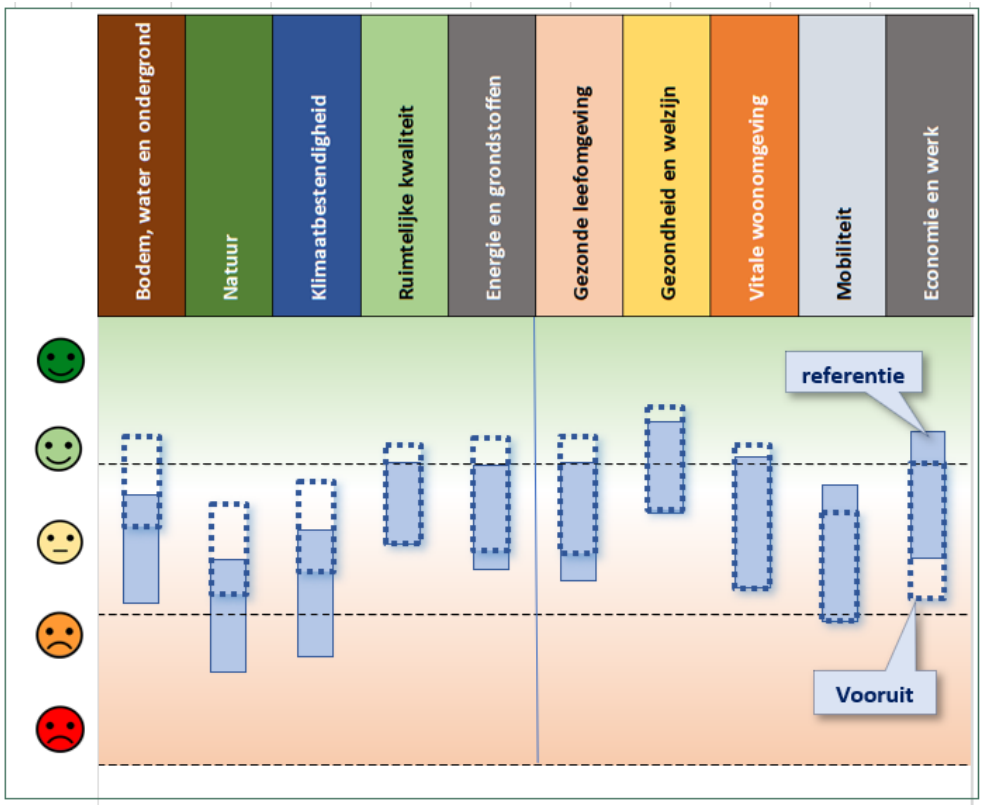

Figuur 4.1: Samenvattingsgrafiek Vooruit met Barneveld en referentiesituatie 2040

In de samenvattingsgrafiek van 'Vooruit met Barneveld' valt op dat het scenario een positieve impact heeft op de 'klassieke' milieuthema's: bodem, water en ondergrond, natuur, klimaatbestendigheid en gezonde leefomgeving. Dit zijn namelijk leidende principes binnen dit scenario. Ook op het gebied van energie en grondstoffen, ruimtelijke kwaliteit, gezondheid en welzijn en vitale woonomgeving, heeft dit scenario een (licht) positief effect ten opzichte van de referentiesituatie. Slechts op twee aspecten, mobiliteit en economie en werk, is de beoordeling (licht) negatief ten opzichte van de referentiesituatie.

De samenvattingsgrafiek van ‘Verder met Barneveld’ geeft een ander beeld:

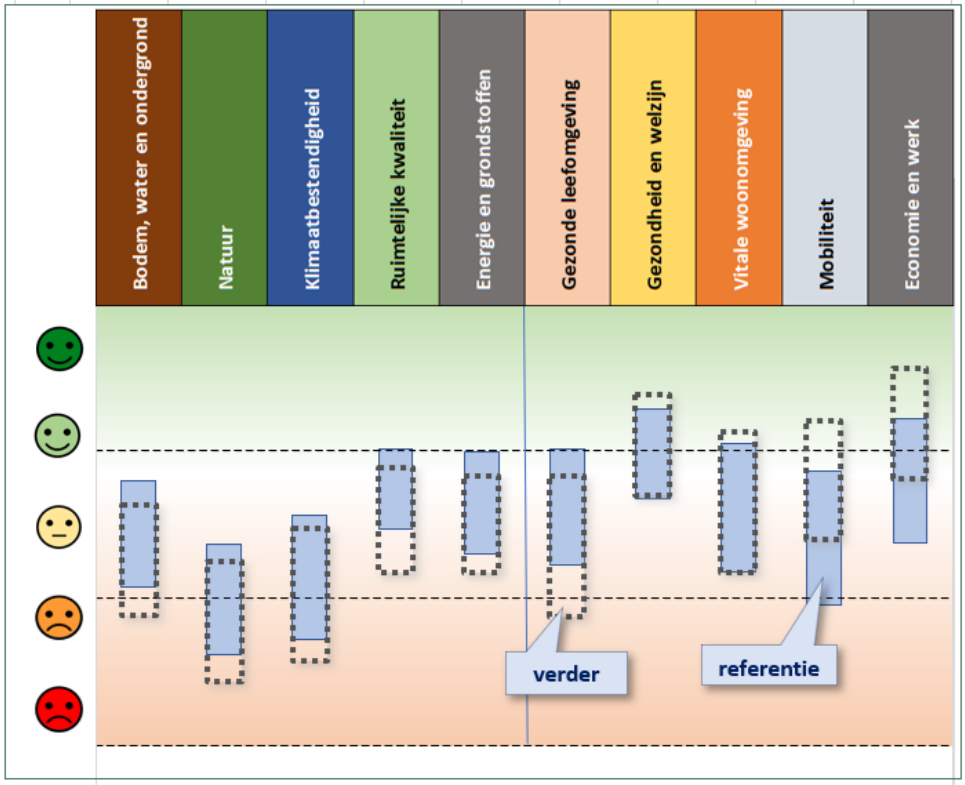

Figuur 4.2: Samenvattingsgrafiek Verder met Barneveld en referentiesituatie 2040

Dit scenario heeft een positieve impact op ‘slechts’ vier van de tien aspecten uit het beoordelingskader: gezondheid, vitale woonomgeving, mobiliteit en economie en werk. Gezondheid en vitale woonomgeving worden gelijk beoordeeld ten opzichte van ‘Vooruit met Barneveld’. Uitgesproken positieve effecten zijn te zien bij de aspecten mobiliteit en economie en werk. Dat is het geval omdat de auto, de landbouw en de overige bedrijvigheid in dit aspect veel ruimte krijgen. Deze samenvatting betekent dat er bij zes aspecten sprake is van een negatief effect op de referentiesituatie 2040. Dat is het geval voor bodem, water en ondergrond, natuur, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit, energie en grondstoffen en gezonde leefomgeving.

Alle tien de aspecten samengenomen, heeft het scenario ‘Vooruit met Barneveld’ een positiever effect op de referentiesituatie dan het scenario ‘Verder met Barneveld’. Er wordt op meer aspecten positief gescoord en slechts twee aspecten worden (licht) negatief beoordeeld.

De gemeente staat voor verschillend keuzes, om te komen tot een voorkeursalternatief. Dat wordt uitgewerkt in de Omgevingsvisie. Kijkend voorbij de grenzen van de tien aspecten, blijkt namelijk dat bepaalde ambities elkaar lijken te bijten. Het is (op korte termijn) bijvoorbeeld niet mogelijk om zowel op klimaat- en milieuthema’s als op mobiliteits- en economiethema’s een zeer positieve score te behalen. De focus op het ene aspect leidt namelijk automatisch tot belemmeringen op het andere aspect. Dat reflecteren de twee samenvattingsgrafieken: bij ‘Vooruit met Barneveld’ (Figuur 4.1) zitten de positieve uitschieters links in de grafiek; bij ‘Verder met Barneveld’ (Figuur 4.2) zitten ze rechts.

Als de gemeente Barneveld voor het scenario ‘Vooruit met Barneveld’ kiest, maakt de gemeente een duidelijke keuze voor natuur, gezondheid en klimaat. Daar ligt dan het primaat en dat is in de beleidskeuzes op alle andere terreinen zichtbaar. De keuze voor dit scenario betekent dat landbouw, economie en mobiliteit (drastisch) zullen moeten veranderen. Dat vraagt veel van inwoners en ondernemers. De keuze voor ‘Verder met Barneveld’ is een keuze voor de continuïteit van de (intensieve) landbouw. De landbouw staat in het buitengebied duidelijk op één en bepaalt hoe er met andere functies wordt omgegaan. Die keuze betekent dat de natuur en gezondheid verder onder druk komen te staan. Wel draagt de gemeente binnen dit scenario het sterkst bij aan de kwantitatieve

woningbouwopgave en de economische vitaliteit. Groei staat centraal – of het nou om woningbouw of bedrijvigheid gaat.

Het ligt voor de hand dat er in de uiteindelijke omgevingsvisie een keuze gemaakt wordt die tussen de twee scenario's in ligt. In het vervolg van dit OER ligt de focus op deze voorkeursvariant.

5. Beoordeling voorkeursalternatief

De beoordeling van de twee toekomstvarianten heeft input geleverd die gebruikt is bij de totstandkoming van het voorkeursalternatief voor de omgevingsvisie Barneveld.

5.1 Beschrijving van het voorkeursalternatief

In deze paragraaf is het voorkeursalternatief aan de hand van de vijf hoofdopgaven samengevat.

5.1.1 Gezond en toekomstbestendig Barneveld

De gemeente Barneveld streeft naar een gezonde en duurzame leefomgeving, zoals beschreven in de Omgevingswet. Dit omvat het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en het efficiënt beheren van de fysieke leefomgeving om maatschappelijke behoeften te vervullen.

Barneveld streeft naar een veilige fysieke leefomgeving door minimaal de waarden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te hanteren. De gemeente werkt aan schone lucht, vermindering van geluidshinder, en het aanpakken van hittestress. Daarnaast richt Barneveld zich op een leefomgeving die gezond gedrag bevordert en waar de sociale basis wordt versterkt.

De 3-30-300 regel is voor de gemeente richtinggevend voor de vergroening. Deze regel houdt in dat iedere bewoner vanuit hun woning drie bomen moet kunnen zien, dertig procent van het stedelijk gebied in de schaduw valt en er een mogelijkheid moet zijn voor recreatie in het groen binnen 300 meter van elke woning. Verder werkt Barneveld aan klimaatadaptatie door natuurlijke oplossingen te verkiezen. Barneveld streeft naar klimaatneutraliteit in 2050 en bevordert circulariteit door vermindering van primaire grondstoffen en hoogwaardig hergebruik van materialen. Biodiversiteit wordt versterkt door meer groen in stedelijke en landelijke gebieden en natuurinclusief bouwen.

Sport, bewegen, cultuurparticipatie en ontmoeting worden gestimuleerd door decentrale voorzieningen te ontwikkelen. De gemeente bevordert lokaal en regionaal geproduceerd voedsel en gezonde voedselomgevingen nabij scholen. Cultureel erfgoed wordt beschermd en gebruikt als inspiratie voor nieuwe ontwikkelingen, waardoor de identiteit en herkenbaarheid van de gemeente worden versterkt.

5.1.2 Prettig leven in vitale dorpen

Barneveld streeft naar een prettige leefomgeving in vitale dorpen, waarbij wonen, samenleven en de vitaliteit van de leefomgeving centraal staan. De keuze is om te groeien met 8.000 woningen. Om in de groei te kunnen voorzien leidt dat dan tot ongeveer 80.000 inwoners in 2040. Deze groei wordt gespreid over alle kernen, met een verdeling van 70% in de grote kernen Barneveld en Voorthuizen en 30% in de kleinere kernen. Er wordt ingezet op zowel inbreiding als uitbreiding, met aandacht voor het behoud van bestaande groene ruimtes en het realiseren van gestapelde bouw.

De demografische veranderingen, zoals de vergrijzing en de toename van eenpersoonshuishoudens, vragen om een divers woningaanbod dat doorstroming bevordert en levensloopbestendig is. De gemeente streeft naar inclusieve wijken waar verschillende generaties en achtergronden samenleven en elkaar ondersteunen. Er is ook aandacht voor betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen, zoals starters en statushouders.

De vitaliteit van de kernen wordt versterkt door kernen vitaal te houden door een bredere basis onder voorzieningen te leggen. Voor sommige kernen wil de gemeente het niveau ook verhogen, passend bij de grootte van elke kern. Dit omvat onder andere supermarkten, scholen, kinderopvang en sportvoorzieningen. In de grotere kernen wordt ruimte gecreëerd voor kleinschalige bedrijvigheid en winkels om de wijken levendiger te maken.

De openbare ruimte wordt toekomstbestendig en inclusief ingericht, met aandacht voor duurzaamheid, klimaatadaptatie en gezondheid. Er wordt ingezet op meervoudig ruimtegebruik en het creëren van voldoende sport-, beweeg-, cultuur- en ontmoetingsmogelijkheden. Mobiliteit wordt aangepast met meer ruimte voor

fietsen en wandelen, en parkeervoorzieningen worden gebundeld waar mogelijk. Zo wordt een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving gecreëerd voor alle inwoners van Barneveld.

5.1.3 *Ruimte voor ondernemerschap*

De gemeente Barneveld staat bekend om haar ondernemerschap en speelt een belangrijke rol in de regionale economie met bedrijven die internationaal actief zijn. Er is een voortdurende behoefte aan ruimte voor bedrijven om uit te breiden of zich te vestigen, wat leidt tot werkgelegenheid en een groeiende vraag naar werknemers. De gemeente ervaart ook externe druk van bedrijven buiten Barneveld die zich willen vestigen vanwege de strategische ligging. Echter, de ruimte is schaars en uitbreiding roept vragen op over bereikbaarheid, geluidsoverlast, toekomstbestendigheid en behoud van de leefomgeving.

De gemeente richt zich op bedrijven die veel werkgelegenheid opleveren per eenheid ruimtebeslag en vermijdt arbeidsextensieve bedrijvigheid. Er is een focus op een beroepsbevolking met een praktische opleiding en de maakindustrie, die steeds meer kennisintensief wordt. Barneveld streeft naar een optimaal functionerende arbeidsmarkt door onderwijs en werkgelegenheid beter op elkaar af te stemmen en talent in de regio te behouden. De gemeente wil dat het aantal arbeidsplaatsen passend meegroeit met de inwonersgroei.

Het vestigingsklimaat wordt versterkt door lokale ondernemers voorrang te geven bij vestigings- en uitbreidingsvragen. Er is behoefte aan experimenteer- en innovatieruimte en broedplaatsen voor nieuw ondernemerschap. De gemeente draagt bij aan een aantrekkelijke werkomgeving door de kwaliteit van de openbare ruimte op bedrijventerreinen te verbeteren.

Uit onderzoek blijkt dat er behoefte is aan ongeveer 100 hectare netto (140 ha bruto) extra bedrijventerrein.[37] De huidige uitbreiding van 40 hectare zal niet geheel in de behoefte voorzien. Er wordt ruimte gecreëerd voor kleinschalige en lichte werklocaties in en nabij de kleine kernen. De gemeente streeft naar verduurzaming van bedrijventerreinen door meer groen, zuinig energiegebruik en stimulering van circulariteit.

Toerisme en recreatie zijn belangrijke economische pijlers, vooral in Voorthuizen en op de Veluwe. Barneveld zet in op kwaliteitstoerisme en bewaakt de kwaliteit van recreatievoorzieningen. De gemeente stimuleert de combinatie van wonen en werken en plant werklocaties nabij openbaarvervoersknooppunten om de bereikbaarheid te verbeteren. Zo wordt een levendige en dynamische omgeving gecreëerd die aantrekkelijk is voor zowel inwoners als bezoekers.

5.1.4 *Waardevol landelijk gebied*

Aan het buitengebied wordt veel aandacht besteed. De gemeente Barneveld zet zich in voor een hoopvolle toekomst voor de agrarische sector en een goede kwaliteit van de leefomgeving. Dit wordt gedaan door een succesvolle landbouwtransitie na te streven, waarbij de internationale- en kennispositie wordt gewaarborgd. De gemeente wil een nationale proeftuin zijn voor circulaire en gezonde voedselproductie. Bij de transitieopgave wordt uitgegaanvan de kaders van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NLPG) en het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). , waarbij doelen en maatregelen worden vastgesteld om natuur, water, klimaat en kringlooplandbouw te verbeteren.

De gemeente Barneveld neemt haar verantwoordelijkheid door de ruimtelijke ordening hierop in te richten en werkt samen met andere overheden om de transitieopgave te realiseren. De visie op het landelijk gebied bestaat uit drie basisingrediënten: samenhang tussen natuurlijk systeem, cultuurlandschap en gebruik van de ruimte; de ontwikkelopgaven landelijk gebied; en de ontwikkelkoers met vijf deelgebieden.

Voor 2040 streeft de gemeente naar het beschermen van de Veluwe als natuurlijk systeem, het ontwikkelen van een robuust watersysteem, en het versterken van de identiteit van de landschapstypen. Er wordt ruimte geboden voor landbouw als economische drager van het buitengebied, en nieuwe initiatieven worden kleinschalig gehouden. De ontwikkelingsrichting is gedifferentieerd naar vijf deelgebieden, elk met hun eigen kenmerken en opgaven.

[37] Behoeftenonderzoek bedrijventerreinen gemeente Barneveld"; 1 mei 2023. Arcadis Nederland B.V.

In de Veluwe met Kootwijk en Garderen ligt de focus op natuur en recreatie, terwijl in het oostelijk buitengebied zuidelijk van de A1 landbouw en niet-agrarische bedrijvigheid centraal staan. Het oostelijk buitengebied noordelijk van de A1 richt zich op recreatie en multifunctionele landbouw. De verstedelijkte as met Barneveld, de Harselaar en Voorthuizen zet in op groenblauwe overgangsgebieden en recreatie. Het westelijk buitengebied met Zwartebroek, Terschuur en De Glind richt zich op een aantrekkelijk agrarisch cultuurlandschap en duurzame kringlooplandbouw.

5.1.5 Bereikbaar nu en in de toekomst

De gemeente Barneveld streeft naar een toekomstbestendige mobiliteit door het STOMP-principe te hanteren, waarbij prioriteit wordt gegeven aan lopen, fietsen, openbaar vervoer, mobiliteitsdiensten en privéauto's (stappen, trappen, ov, 'mobility as a service', privéauto). Ondanks de verwachte toename van verkeersdrukte door bevolkingsgroei, zet de gemeente in op duurzame mobiliteit en het verminderen van autobezit en -gebruik door aantrekkelijke alternatieven te bieden en parkeernormen te herzien.

De verkeersveiligheid wordt verbeterd door risico gestuurde maatregelen, zoals het verlagen van de maximumsnelheid naar 30 km/u binnen de bebouwde kom en het inrichten van schoolzones. De gemeente streeft naar een mobiliteitstransitie met meer gebruik van openbaar vervoer en deelmobiliteit, vooral in de grotere kernen. De gemeente realiseert veilige en comfortabele fietsroutes die bijdragen aan een goede bereikbaarheid per fiets. De capaciteit van het hoofdwegennet wordt vergroot door te investeren in rondwegen en radialen, en de aanleg van een oostelijke rondweg om Barneveld wordt als noodzakelijk gezien om de groei van de gemeente op te vangen.

Barneveld blijft lobbyen voor betere OV-voorzieningen, zoals haltes op de spoorlijn Amersfoort-Apeldoorn bij Barneveld-Noord en Stroe. Basisvoorzieningen in wijken en kernen worden gestimuleerd om verkeersbewegingen te verminderen. De gemeente zet in op schoner en duurzamer vervoer door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en elektrisch rijden te stimuleren.

De oostelijke rondweg in het voorkeursscenario
De gemeente Barneveld heeft al langere tijd plannen voor een oostelijke rondweg om de groei van het verkeer op te vangen. In 2021 werd een milieueffectrapport (MER) opgesteld om de knelpunten op de huidige route door de bebouwde kom te analyseren en de effecten van verschillende tracévarianten van de rondweg te onderzoeken. De Commissie voor de milieueffectrapportage adviseerde om meer informatie te verzamelen om een volwaardige afweging te maken tussen het opwaarderen van de bestaande route en de aanleg van een nieuwe rondweg.

Uit het MER bleek dat de tracévarianten niet sterk onderscheidend waren vanuit milieustandpunt. De verwachte lichte groei aan de oostkant van Barneveld maakt het argument om de rondweg ver van de kern af te leggen minder sterk. Een rondweg dichter bij de kern zou optimaal gebruik bevorderen en minder verkeer door de kern leiden. Dit zou ook een groter aaneengesloten stuk buitengebied behouden en meer mogelijkheden bieden voor andere vormen van grondgebruik, zoals waterbeheer en recreatie.

Om tot een definitieve tracékeuze te komen, is aanvullende studie en een participatietraject met de omgeving nodig. De kosten van de aanleg van de rondweg zijn aanzienlijk, geschat op ongeveer 80 miljoen euro, voornamelijk door de benodigde ongelijkvloerse kruising bij het spoor. Ondanks de hoge kosten wordt de aanleg van de oostelijke rondweg als noodzakelijk gezien om de groei van Barneveld op te vangen. Zelfs met de aanleg van de rondweg blijven investeringen in de bestaande infrastructuur nodig.

5.2 Effectbeoordeling

In deze paragraaf is het voorkeursalternatief beoordeeld aan de hand van de tien aspecten uit het beoordelingskader. Bij ieder aspect zijn eerst samenvattend de belangrijkste positieve effecten en aandachtspunten uiteengezet. Daarna zijn deze toegelicht en volgt een beargumenteerde beoordeling, van zeer negatief tot zeer positief.

5.2.1 *Aspect 1: Bodem, water en ondergrond*

Positieve effecten

- Ruimte voor beken
- Regeneratieve landbouw
- Principes van bodem en water zijn leidend
- De Veluwe wordt bewaakt als belangrijke infiltratieplaats en buffer voor grondwater

Aandachtspunten

- Worden de negatieve effecten van landbouw op de bodem- en waterkwaliteit wel voldoende gemitigeerd?
- Doelen voor bodem en water moeten nog verder uitgewerkt worden
- Uitbreiding bedrijventerrein De Harselaar kent risico's, mede door de wens voor intensief ruimtegebruik: verstening, mogelijke nieuwe emissies door industrie? Daar kunnen kaders voor gesteld worden.
- Barneveld handhaaft de auto als belangrijk vervoersmiddel. Elektrificatie vervoer neemt toe. Elektrische auto's zijn echter zwaarder, hebben meer bandenslijtage, en leiden tot meer microplastics in water en bodem.

Toelichting

Het voorkeursscenario benadert bodem, water en ondergrond op een andere manier dan voorheen. De gemeente is voornemens meer aandacht te besteden aan de belangrijke rol die de bodem speelt in de fysieke omgeving. De principes van bodem en water worden sturend bij het maken van ruimtelijke keuzes. De effecten van bedrijvigheid op de bodem- en waterkwaliteit krijgen meer aandacht. De bodem is namelijk de letterlijke basis van alle activiteiten in de gemeente. Vanwege de variëteit aan landschap en functies en een groeiend bewustzijn van de effecten van grootschalige agricultuur op de natuur slaat de gemeente een nieuwe weg in waarbij meer aandacht is voor natuurbescherming en het voorkomen van bodemvervuiling.

Waar voorheen agrarische bedrijven ruim baan kregen uit te breiden kijkt de gemeente in het voorkeursscenario kritischer naar wat waar in de gemeente mogelijk is. De veehouderij kan een negatief effect hebben op de bodem en waterkwaliteit. Barneveld wil (plaatselijk) inzetten op een transformatie naar regeneratieve, natuurinclusieve landbouw. In het oostelijk buitengebied blijft er ruimte voor intensieve landbouw.

De gemeente spreekt uit geen nieuwe grootschalige logistieke centra toe te willen laten. Het voorkomen van verdozing en het plaatsen van nieuwe grote magazijnen voorkomt extra verstening en verharding van de het oppervlak. Het aanleggen van 'pauzegroen' op bedrijventerreinen zorgt voor betere infiltratie en retentie van water op bedrijventerreinen. De wijken worden ook vergroend, wat zorgt voor betere bodemwaterhuishouding.

Hoewel de gemeente spreekt over inzet op circulaire landbouw en het transformeren naar een duurzamere agrarische sector worden er geen expliciete doelstellingen genoemd. De grote hoeveelheid mest die samenhangt met de intensieve veehouderij zet de bodem- en waterkwaliteit onder druk.. De effecten van de veehouderij op de bodem- en waterkwaliteit in de gemeente zouden meer uitwerking kunnen krijgen.

In het voorkeursscenario staan geen doelstellingen opgenomen voor de sanering van bestaande verontreinigingen.

In het voorkeursscenario wordt de auto gehandhaafd als belangrijkste vervoersmiddel. Hierdoor blijft de noodzaak voor een uitgebreid wegennetwerk in stand. Autogebruik zorgt voor directe vervuiling van de bodem door slijtage van banden en lek van vloeistof. Ook is er veel ruimte nodig om parkeergelegenheden aan te bieden aan automobilisten in de gemeente.

Beoordeling

Barneveld zet meer dan voorheen in op bodem- en waterkwaliteit bescherming. Daarnaast biedt ze meer ruimte aan oppervlaktewater en worden wijken en bedrijventerreinen verder vergroend. Beken in de gemeente krijgen meer ruimte, en kunnen zo een grotere bijdrage leveren aan het watersysteem. De effecten van bedrijvigheid op bodem, water en de ondergrond krijgen meer aandacht.

De gemeente zet in op regeneratieve landbouw, specifiek in de directe omgeving van natuurgebied de Veluwe. Hoewel de gemeente enige ambitie toont de agrarische sector te verduurzamen worden er weinig concrete uitspraken gedaan over de maatregelen. Gezien de negatieve effecten van de grootschalige veehouderij op de bodem- en waterkwaliteit is dit een aandachtspunt voor verdere uitwerking van het voorkeursscenario.

De effecten van de doelen en maatregelen in totaal beschouwd leveren een *positieve* beoordeling voor het thema bodem, water en ondergrond op. De gemeente zet stappen om de bodem- en waterkwaliteit te verbeteren, en de effecten van ruimtelijke ontwikkeling op bodem en water krijgen een belangrijkere rol. Zodoende zal waarschijnlijk een verbetering ten opzichte van de huidige situatie optreden. De gemeente kan ambitieuzere doelen stellen op het gebied van veehouderij, mobiliteit en sanering stellen om een nog betere beoordeling te krijgen.

5.2.2 *Aspect 2: Natuur*

Positieve effecten

- Barneveld is zich bewust van de belastende positie van de agrarische sector (o.a. zoönose, vervuiling)
- Inzet op behoud en versterken van groenblauwe netwerken en verbinding met de Veluwe
- Vergroening van wijken (3-30-300 richtinggevend) en industrieterreinen (pauzegroen)
- Verandering omgang met toerisme: betreding vs. natuurbehoud
- Omzetten van intensieve landbouw binnen 500 meter van Natura 2000 naar extensief en natuurinclusief
- Aandacht voor natuurinclusief bouwen
- Bevorderen natuur op particuliere percelen
- Behoud en versterking van groene overgangszones rondom dorpen

Aandachtspunt

- Vrij algemene doelstellingen, veel ‘streven naar’
- De natuur in de gemeente staat sterk onder druk van de agrarische activiteiten in en buiten de gemeente

Toelichting

De gemeente Barneveld zet hoog in op bescherming van het grootste natuurgebied op land van Nederland, de Veluwe. De gemeente spreekt uit dat intensieve landbouw op de Veluwe niet passend is, en dat ze een impuls wil geven richting circulaire landbouw die een netto-positieve bijdrage aan de natuur levert. Grote veehouderijen met hoge stikstofuitstoot verdwijnen uit de directe omgeving van de Veluwe. Bedrijven nabij De Veluwe krijgen ook de opdracht hun emissies te verminderen. De gemeente noemt dit toekomstgerichte landbouw.

Barneveld denkt na over de afweging tussen recreatie in de natuur en natuurbescherming. Hoewel het belangrijk is dat bewoners en bezoekers van de natuur kunnen genieten zijn er grenzen aan de hoeveelheid bezoekers die een natuurgebied kan dragen. Barneveld doet mee aan het provinciale project van recreatiezonering op de Veluwe. De meest kwetsbare natuur wordt daarmee ontzien. Daarnaast wordt ingezet op meer korte rondjes nabij de kernen en nieuwe plekken voor extensieve recreatie in het westelijk buitengebied, of bijvoorbeeld ook de groene buffers in het verstedelijkte gebied.

De gemeente zet in op de onderlinge verbinding van natuurgebieden en de uitbreiding van groenblauwe netwerken. De beekdalen in de gemeente krijgen meer ruimte en worden verder ontwikkeld, zoals bij de Esvelderbeek.

De steden en kleinere kernen in de gemeente worden bij nieuwe ontwikkelingen en herinrichtingen groener opgezet. De 3-30-300 regel dient daarbij als inspiratie en richting. Ook de bedrijventerreinen worden vergroend en krijgen ‘pauzegroen’, waar medewerkers kunnen recreëren en er meer leefruimte voor dieren ontstaat. De gemeente stimuleert het aanleggen van groen op particuliere percelen. Dit zorgt ervoor dat niet alleen de openbare ruimte vergroent, maar tuinen en bedrijfspanden ook groener worden ingericht.

De natuur in de gemeente staat sterk onder druk van de agrarische activiteiten in en buiten de gemeente. Een hoger ambitieniveau op het gebied van natuurinclusieve landbouw kan meer winst voor natuurgebieden opleveren. De gemeente spreekt uit natuurinclusieve en alternatieve landbouw te willen stimuleren, maar doet

geen uitspraken over het eventueel forceren van transformatie naar regeneratieve landbouw wanneer blijkt dat progressie niet snel genoeg gaat.

Beoordeling
Barneveld gaat meer ruimte geven aan de natuur in en om de steden. De bebouwde omgeving wordt verder vergroend, en steden krijgen groene overgangszones. De natuurgebieden worden onderling met elkaar verbonden en beekdalen krijgen meer ruimte.

De gemeente wil de grote Natura 2000 gebieden in de gemeente beter beschermen door natuurinclusieve landbouw te stimuleren. Ook de recreatiedruk op de natuurgebieden krijgt meer aandacht. Gezien het integrale pakket aan doelstellingen die de gemeente heeft voor bevordering van de natuurkwaliteit in de gemeente krijgt het voorkeursscenario een *positieve* beoordeling vanwege de toegenomen aandacht voor natuurbevordering en een groeiend bewustzijn van de negatieve effecten van de landbouwsector op de nabijgelegen natuur.

5.2.3 *Aspect 3: Klimaatbestendigheid*

Positieve effecten
- Inzet op waterberging in de buurt
- Inzet op vergroening woonwijken bedrijventerreinen
- Streven naar voldoen aan 3 (drie bomen te zien vanuit huis), 30 (30% stedelijke omgeving in de schaduw), 300 (binnen 300 meter een groene recreatiemogelijkheid)
- Bewust van noodzaak water vast te houden op de hoger gelegen zandgronden

Toelichting
Veel van de eerdergenoemde maatregelen voor het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit en de bescherming van de natuur zijn ook nuttig voor de klimaatbestendigheid van de gemeente. Het vergroenen van de stedelijke omgeving en bedrijventerreinen hebben een positief effect op de hittebestendigheid van de bebouwde omgeving. Daarnaast wordt bij de inrichting van de bebouwde omgeving rekening gehouden met hittestress door het creëren van koelteplekken en schaduwrijke gebieden.

Het vergroten van de ruimte voor oppervlaktewater kan zorgen voor extra verkoeling op hete dagen. Daarnaast zet de gemeente ook in op meer waterberging in de buurt van bebouwing. Om wateroverlast te voorkomen, worden natuurlijke oplossingen zoals het vasthouden van water in de omgeving geprefereerd boven technische ingrepen.

De gemeente beschikt over de hoger gelegen zandgronden van de Veluwe als buffer voor overtollig regenwater en zet stuurt meer op het vasthouden van grondwater in dit gebied. Zo is de gemeente in de toekomst, wanneer langdurige droogte gebruikelijker zal zijn, beter bestand tegen watertekorten en verdroging. Het water- en bodemsysteem is leidend in gebiedsontwikkeling, wat betekent dat er soms minder ruimte is voor bestaande functies om plaats te maken voor water. Innovatieve vormen van landgebruik, zoals natuurinclusieve bedrijvigheid en klimaatadaptieve bebouwing, worden gestimuleerd. Deze integrale aanpak, die verder wordt uitgewerkt in een Klimaatadaptatieplan, toont de ambitie van de gemeente om een duurzame en veerkrachtige leefomgeving te creëren.

Beoordeling
De gemeente zet in op vergroening in de bebouwde gebieden om hittestress te beperken. Daarnaast is ze zich bewust van de noodzaak meer water vast te houden in de hoger gelegen zandgronden met hoge bergingscapaciteit. Hoewel de klimaatrisico's in de gemeente relatief laag zijn, is de inzet op de maatregelen die deze risico's verder verkleinen een *positieve tot zeer positieve* ontwikkeling.

5.2.4 *Aspect 4: Ruimtelijke kwaliteit*

Positieve effecten
- Vergroenen wijken
- Geen nieuwe logistieke bedrijven met groot ruimtebeslag (verdozing)

- Groei woningvoorraad vooral binnen de bestaande grenzen van stad en dorp (locaties met bedrijvigheid in kernen en dergelijke)
- Verdeling woningvoorraad: groei over de kernen om te zorgen voor draagvlak en kritieke massa voor voorzieningen (huisarts, winkels, onderwijs, ov)
- Waar mogelijk verlagen parkeernorm en inzet op alternatief vervoer
- Beperkte uitbreiding, en waar nodig toekomstgerichte uitbreiding met beperkte impact op natuur en agrarische functies

Aandachtspunten

- Woningbouwopgave en noodzaak tot uitbreiding kan landschappelijke impact hebben
- Handhaving auto als belangrijkste vervoersmiddel. Autonome groei zorgt voor mogelijk meer verkeer en meer overlast.

Toelichting

De gemeente zet in het voorkeursscenario in op een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en een handhaving van het unieke karakter van Barneveld. De gemeente bestaat uit natuurgebied, agrarisch land, kleine steden en dorpen. De gemeente wil ruimte bieden aan bedrijvigheid en nieuwe woningen zonder het waardevolle landschap aan te tasten.

De gemeente heeft een aantal uitgangspunten voor ruimtelijke ontwikkeling uiteengezet. De gemeente spreidt de woningbouw over de verschillende kernen, met een in verhouding grotere groei van het aantal woningen in de kleinere dorpen. Op deze manier wordt in de kleinere kernen meer draagvlak voor voorzieningen gecreëerd en zijn er meer passende woningen aanwezig voor zowel starters op de woningmarkt als ouderen. Deze toevoeging van kritieke massa in de dorpen zorgt voor een revitalisering van deze plekken, die bijdraagt aan het algehele gevoel van levendigheid in deze gebieden.

De nieuw te bouwen woningen in zowel de grotere steden als de kleine dorpen vindt voor zover mogelijk plaats binnen de bestaande grenzen. Door ‘in’ te breiden in plaats van ‘uit’ te breiden kan het buitengebied in stand gehouden worden. De gemeente wil voor zover mogelijk hoogbouw voorkomen. In Barneveld en Voorthuizen is ruimte voor gebouwen met 5 tot 6 woonlagen, in de kleinere kernen voor gebouwen met maximaal 3 woonlagen. Zo worden er relatief veel woningen op een klein oppervlak toegevoegd zonder het landelijke karakter aan te tasten. Indien uitbreiding toch noodzakelijk is zoekt de gemeente locaties met zo min mogelijk impact op natuur en landbouw uit.

De gemeente heeft ook uitgesproken dat in Barneveld geen grote nieuwe logistieke centra toegestaan zijn, zo wordt de zogeheten 'verdozing’ van het landschap tegengegaan.
Waar mogelijk onderzoekt de gemeente de mogelijkheden voor het verlagen van de parkeernorm en het verhogen van het gebruik van alternatief vervoer. In de buurt van de drie stations in Barneveld is het verlagen van de parkeernorm kansrijker dan in andere gebieden in de gemeente. Het verlagen van de parkeernorm biedt ruimte voor het plaatsen van meer woningen of meer natuurrealisatie in de woongebieden.

Daarnaast de eerdergenoemde vergroening van stad, wijk en bedrijventerreinen bij aan de visuele kwaliteit van de gemeente. Buiten de voordelen op het gebied van waterhuishouding en warmteregulering draagt stedelijk groen bij aan een verhoging van de ervaren beeldwaarde van een gebied. Beperking van klimaatrisico's en hittestress is goed voor de toekomstbestendigheid van de steden.

De gemeente zet in op het beschermen en beleefbaar maken van de cultuurgeschiedenis en archeologische waarden in de gemeente. Indien mogelijk worden archeologische vondsten beleefbaar of bruikbaar gemaakt.

Aandachtspunten

Hoewel de gemeente stuurt op inbreiding over uitbreiding is de ruimtelijke structuur van de gemeente redelijk jong en is er in de kernen weinig ruimte om veel woningen toe te voegen. Uitbreiding buiten de bestaande grenzen zal dus op sommige locaties nodig zijn. Een weloverwogen locatieonderzoek is nodig om effecten op landbouw of natuur te voorkomen.

Een ander aandachtspunt is de belangrijke rol die de auto blijft spelen in de vervoersmix van de gemeente. Een hoge parkeernorm en een hoge graad van autobezit kunnen verdere verdichting in de weg staan. Daarnaast is qua ruimtegebruik de personenauto een inefficiënt vervoersmiddel. Geparkeerde auto's kosten veel ruimte. Ruimte die mogelijk gebruikt kan worden voor vergroening van de woonomgeving of waterberging.

Beoordeling
Barneveld spreekt zich uit tegen nieuwe grote logistieke bedrijven. Hiermee wordt verdozing tegengegaan en blijft de landschappelijke waarde beter in stand. De gemeente heeft bewust gekozen om de nieuwe woningbouw te verspreiden over de kernen te verspreiden om ruimtebeslag op het omliggende buitengebied te beperken en de kleinere kernen te vitaliseren. In combinatie met de beoogde vergroening van de woongebieden krijgt het voorkeursscenario voor het aspect ruimtelijke kwaliteit een *positieve* beoordeling

5.2.5 *Aspect 5: Energie en grondstoffen*

Positieve effecten
- Inzet op zuinigere woningen en gebouwen
- Duurzame energieopwekking op daken en waar mogelijk/nodig op land
- Schone mobiliteit
- Ambitie: energietransitie grotendeels voltooid in 2040, ambitieus en ruim voor de CO2 neutraliteit in 2050 (niet hetzelfde, maar wel overlap)

Aandachtspunten
- Biedt de visie voldoende handvatten om energietransitie te realiseren?
- Modaliteitsverschuiving blijft waarschijnlijk grotendeels uit
- Beperkte concretisering m.b.t. stap naar circulaire landbouw
- Uit de Leefomgevingsfoto blijkt dat afvalverwerking grote verbruiker energie is; die wordt niet genoemd

Toelichting
De gemeente Barneveld spreekt uit zich in te zetten voor het halen van de klimaatdoelen en het bereiken van een circulaire, CO2-neutrale gemeente. Waar de landelijke en wereldwijde doelstelling spreekt van het bereiken van CO2-neutraliteit in 2050 zegt de gemeente Barneveld al in 2040 de energietransitie te willen hebben afgerond. De gemeente spreekt in het voorkeursscenario ook uit in 2030 reeds een 55% CO2-reductie ten opzichte van 1990 te hebben gerealiseerd, met totale CO2-neutraliteit in 2050.

Hoewel een voltooide energietransitie en CO2-neutraliteit niet hetzelfde zijn, toont het wel de grote ambitie die de gemeente heeft op het gebied op het aspect van duurzaamheid en het zuinig omspringen met natuurlijke hulpbronnen. Door zichzelf een ambitieuzere deadline op te leggen creëert de gemeente een buffer voor eventuele vertragingen, waardoor het uiteindelijke doel van een CO2-neutrale gemeente in 2050 beter haalbaar is.

De gemeente wil naar klimaatneutraliteit werken door in te zetten op verduurzaming in alle sectoren. Huizen worden geïsoleerd en verduurzaamd en gebruiken zo minder energie. Ook het energieverbruik op bedrijventerreinen moet omlaag gebracht worden.

Naast het verlagen van energieverbruik en het verhogen van de duurzame energieopwekking ziet de gemeente ook kansen voor circulaire landbouw. Barneveld wil een regionale voorbeeldgemeente op het gebied van circulaire landbouw worden.

Steden en kleinere kernen zullen meer ingericht worden volgens het STOMP-principe, wat de hoeveelheid korte autoritten hopelijk vermindert en bijdraagt aan de verkeersveiligheid.

Aandachtspunten
Hoewel de gemeente grote ambities heeft op het gebied van duurzaam energiegebruik en circulariteit zijn er ook enkele tegenstrijdigheden in de doelen van de gemeente te vinden. Barneveld zegt bijvoorbeeld zich in te willen zetten voor schoon vervoer, maar ziet tegelijk ook in dat een grote modaliteitsverandering waarschijnlijk uitblijft. Openbaar, langzaam en gedeeld vervoer zijn het meest efficiënt in het verplaatsen van mensen. Echter door de

relatief lage dichtheid en ondermaatse ov-voorzieningen zijn er minder kansen een modaliteitsverandering te faciliteren. Elektrisch vervoer is weliswaar efficiënter in energieverbruik dan traditioneel fossiel vervoer, maar verbruikt nog steeds meer grondstoffen dan langzaam vervoer en openbaar vervoer. Bandenslijtage is ook hoger bij elektrische auto's vanwege het hogere gewicht. Elektrische personenwagens zijn een verbetering ten opzichte van fossiel gedreven vervoer, maar zijn mogelijk niet efficiënt genoeg om sterk aan de energietransitie bij te dragen. Een mogelijke oplossing zou zijn om toch meer in te zetten op openbaar vervoer.

Een ander aandachtspunt is de beweging naar circulaire landbouw. Circulaire landbouw is een grote stap richting verduurzaming en klimaatneutraliteit in de landbouwsector. Het is dan ook goed dat de gemeente hiernaar streeft. Echter worden in het voorkeursscenario geen concrete maatregelen of doelstellingen omtrent circulaire landbouw uitgesproken. Om de doelen te concretiseren en het ambitieniveau te verhogen kan het helpen duidelijke afspraken te maken over hoe de gemeente zich deze voorbeeldrol op het gebied van circulaire landbouw wil aanmeten.

Een ander aandachtspunt is de afvalverwerkingssector in de gemeente. Uit de bijgevoegde leefomgevingsfoto in dit OER blijkt dat afvalverwerking een grote verbruiker van elektriciteit en andere energie in de gemeente is. In het voorkeursscenario wordt deze sector niet genoemd. De gemeente spreekt van het gebruik van minder primaire stoffen en het verkleinen van de afvalstromen. Dit vraagt echter om een uitbreiding van de recyclingsector. Deze sector heeft ook een hoog energieverbruik en verdient meer aandacht. De gemeente is zich namelijk bewust van de risico's van netcongestie op de uitvoerbaarheid van de verduurzamingsplannen.

Beoordeling
De gemeente toont ambitie op het gebied van energie en grondstoffen en wil zuiniger omgaan met deze schaarse goederen. Er is een hoop winst te behalen vanwege de grote agrarische sector, het relatief hoge gasverbruik per woning (vanwege relatief grote huizen) en de aanwezige bedrijventerreinen. Congestie op het energienet kan de hoge ambities mogelijk in de weg zitten en een belemmering zijn voor het afronden van de energietransitie in het jaar 2040, tien jaar eerder dan de landelijke doelstelling van 2050.

Het uitblijven van een grote modaliteitsverandering is ook een aandachtspunt. De mogelijkheden voor openbaar vervoer in de gemeente zijn beperkt, maar Barneveld stelt ook geen concrete doelen om verdere verschraling te voorkomen waardoor de auto, met zijn relatief hoge energieverbuik per reiziger een dominante vervoersvorm blijft.

Bij elkaar genomen verdienen de doelstellingen een *neutraal tot positieve* beoordeling ten opzichte van de huidige situatie. Hoewel het ambitieniveau hoog is op het gebied van elektrificatie zijn sommige fundamentele factoren ongewijzigd. Daarnaast zijn een groot deel van de doelstellingen landelijk vastgelegd en is een hoog ambitieniveau simpelweg nodig vanwege internationale doelstellingen op het gebied van CO2-uitstoot en het gebruik van fossiele brandstoffen.

5.2.6 Aspect 6: Gezonde leefomgeving

Positieve effecten
- Inzet op elektrificatie vervoer
- Rondweg Barneveld haalt veel verkeer uit de kern weg
- Vermindering geluidsdruk, ook bij bestaande functies (verlaging snelheid in bebouwde kom)
- Schone Luchtakkoord (SLA) volgen
- 3-30-300 regel (richtinggevend)
- Meer groen in omgeving is positief voor mate van hittestress
- Ruim baan voor verstedelijking (in de verstedelijkte as) betekent dat agrarische sector daarmee rekening moet houden.

Aandachtspunten
- Plannen voor geluidsemissie van de snelweg?
- Geurhinder is weinig benoemd, maar wel een wezenlijk aspect in agrarische gemeente. Kan inzet op innovatie dit oplossen? Krimp van de veehouderij als gevolg van de aanpak van het stikstofprobleem zal ook bijdragen aan het verminderen van geurhinder.

Toelichting
Barneveld heeft het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend en heeft zich zodoende gecommiteerd aan het verminderen van gezondheidsschade door luchtvervuiling met 50% in 2030 en het halen van de WHO-advieswaarden voor luchtverontreinigende stoffen in 2040. De gemeente doet dit door in te zetten op elektrificatie van vervoer en industrie.

Er wordt ook ingezet op verlaging van de geluidsdruk op bestaande en nieuwe functies door een verlaging van de maximumsnelheid in de bebouwde kom en de transitie naar elektrisch en langzaam vervoer.

In de gemeente is de agrarische sector een grote bron van uitstoot van onder andere fijnstof. De gemeente wil bedrijven met hoge CO2 of fijnstofuitstoot beperken in de gemeente en wil inzetten op een innovatieve agro-sector. In de praktijk is vaak gebleken dat innovaties in de agrarische sector niet altijd het gewenste effect hebben bij het verminderen van negatieve milieueffecten. Dit betekent niet dat het niet belangrijk is te innoveren in de landbouwsector, maar het betekent wel dat de gemeente ook na moet denken over andere oplossingen voor bijvoorbeeld fijnstofuitstoot of geurhinder van agrarische bedrijven. Mogelijk in de vorm van krimp of sluiting van veehouderijen.

Geurhinder van agrarische bedrijven wordt in zijn algemeenheid niet genoemd in het voorkeursscenario. De hoge geluidsdruk rondom de rijksweg in de gemeente blijft ook onbenoemd in het voorkeursscenario.

Beoordeling
Het Schone Lucht Akkoord is een mooi doel om na te streven, echter zijn de nieuwe Europese normen voor luchtverontreinigende stoffen, geldend vanaf 2030, strenger dan de WHO-advieswaarden uit 2005 die het SLA hanteert en is een verbetering van de luchtkwaliteit hoe dan ook noodzakelijk om aan deze normen te voldoen.
De gemeente toont buiten het voldoen aan wettelijke normen voor luchtverontreinig weinig extra ambitie. Geurhinder krijgt geen aandacht in het voorkeursscenario. Wel zet de gemeente stappen voor het verlagen van de geluidsdruk en krijgt het voorkomen van hittestress veel aandacht. Het voorkeursscenario krijgt zodoende een *neutrale tot positieve* beoordeling ten opzichte van de huidige situatie.

5.2.7 Aspect 7: Gezondheid en welzijn

Positieve effecten
- Positieve gezondheid (beweging, zelfredzaamheid)
- Mentale gezondheid versterken door fysieke leefomgeving
- Bewust van eenzaamheid in gemeente (maar weinig concreet uitgewerkt waar dat zit)
- Focus op sterke sociale basis
- Verkleinen gezondheidsverschillen tussen buurten, stimuleren inclusiviteit en zorgen voor kansrijke omgeving voor kinderen en jongeren
- Inzet op positieve gezondheid en het stimuleren van fysieke beweging en het maken van gezonde keuzes
- (Re)vitalisering van de kleinere kernen en het plaatsen van basisvoorzieningen in iedere kern (betere bereikbaarheid zorg en meer sociale connecties)
- Buurtmoestuinen

Aandachtspunt
- Voldoende aandacht voor bereikbaarheid en toegankelijkheid mensen met een beperking? Zeker bij gebrek aan robuuste ov-opties.

Toelichting
Buiten de gezondheid van de fysieke omgeving schenkt Barneveld ook veel aandacht aan de gezondheid en welzijn van haar bewoners. De gemeente wil het energieke verenigingsleven in stand houden om sociale cohesie te verbeteren en eenzaamheid tegen te gaan. Het landelijke, dorpse karakter in de gemeente vormt de basis van de sociale interacties in de gemeente.

Vergrijzing kan leiden tot vereenzaming onder ouderen. De gemeente stuurt indirect op het faciliteren van ontmoeting, bijvoorbeeld door de kleinere dorpskernen in de gemeente te revitaliseren en meer voorzieningen

toe te voegen, noemt het voorkeursscenario geen voorbeelden van oplossingen voor dit probleem. Door de kleine kernen te vitaliseren en meer voorzieningen in de nabije omgeving te plaatsen kunnen ouderen langer zelfstandig de deur uit, wat zowel de gezondheid als de sociale cohesie versterkt. Er worden in het voorkeursscenario echter geen specifieke plannen of initiatieven voor het tegengaan van eenzaamheid genoemd, zoals bijvoorbeeld het organiseren van activiteiten voor ouderen.

Buiten het zorgen voor een gezonde leefomgeving, vrij van luchtvervuiling en externe stressoren als een hoge geluidsdruk heeft de gemeente zich ook als doel gesteld de fysieke gezondheid van mensen te bevorderen door beweging te stimuleren. De gemeente wil dit bewerkstelligen door langzaam vervoer, wandelen en fietsen, een aantrekkelijkere optie te maken voor bewegingen binnen de gemeente. Ook worden er meer openbare sportfaciliteiten aangelegd.

Een ander belangrijk speerpunt is gezonde voeding. Barneveld wil de voedselketen verkorten, om haar bevolking verser en gezonder eten aan te kunnen bieden. Ook wordt er meer ruimte gemaakt voor gezamenlijke voedselproductie in de openbare ruimte in de vorm van buurtmoestuinen en kleinschalige voedselbossen.

De gemeente wil de sociale inclusiviteit verbeteren door kwetsbare wijken extra aandacht te geven bij woningbouwontwikkeling en de plaatsing van voorzieningen. Zo worden verschillen in kansen en gezondheid binnen de wijk verkleind.

De gemeente maakt zich sterk voor de gezondheid van haar inwoners, en probeert die te stimuleren door gezonde keuzes en beweging makkelijk te maken. Voldoende groen (zowel groen nabij de woning, in de wijk, recreatief groen en groene uitloopgebieden) draagt aantoonbaar bij aan een betere mentale gezondheid. Daarnaast zet de gemeente in op voldoende ontmoetingsplekken en wijken waar mensen prettig kunnen samenleven. Barneveld creëert daarmee randvoorwaarden die bijdragen aan een betere mentale gezondheid en mensen kan helpen te ontspannen.

Ook zijn er in het voorkeursscenario geen expliciete uitspraken gedaan over toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mensen met een fysieke of mentale beperking. De gemeente benoemt het inclusief willen inrichten van de openbare ruimte, maar laat verder in het midden hoe ze dit wil bereiken.

Beoordeling
Vanwege de inzet op beweging, sociale cohesie door middel van een sterk verenigingsleven en veel openbare ontmoetingsplekken en het stimuleren van een gezond voedingspatroon krijgt het voorkeursscenario een *positieve* beoordeling voor het aspect gezondheid en welzijn.

5.2.8 *Aspect 8: Vitale woonomgeving*

Positieve effecten
- 8.000 woningen erbij en 70/30 verdeling tussen grotere kernen Barneveld/Voorthuizen en kleine kernen in de gemeente
- Nieuwbouw t.b.v. voorziening in behoeften en doorstroming. Passende woningvoorraad met nieuwe aandacht voor kleine (een- en tweepersoonshuishoudens, starters en senioren).
- Betaalbare woningbouw in iedere kern
- Inzet op groenere wijken
- Inzet op faciliteren zo lang mogelijk thuiswonende ouderen (voorzieningen, passend woningaanbod, mogelijkheden voor zorg aan huis)

Aandachtspunt
- Om betaalbaarheid woningen lange termijn te waarborgen zijn (kaderstellende) maatregelen nodig.

Toelichting
Woningbouw is een van de grootste opgaves in iedere Nederlandse gemeente. Er is landelijk een groot woningtekort, dat gezamenlijk opgelost moet worden. De gemeente Barneveld verwacht aanzienlijke bevolkingsgroei, en is voornemens 8.000 woningen te bouwen. Zo kan het bestaande woningentekort ingehaald worden, en ontstaan er meer passende woningen voor de verschillende levensfases van de inwoners. Daarnaast

wordt er zo ook ruimte gemaakt voor natuurlijke bevolkingsgroei en mogelijke overloop uit omliggende gemeentes.

Vanwege de sterke vergrijzing in de gemeente is het belangrijk woningen met mogelijkheid tot zorg te realiseren. Ook is de vraag naar levensloopbestendige woningen, waar ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen, gestegen. Om ervoor te zorgen dat ook jongeren en jongvolwassenen hun eigen woonplek kunnen hebben wordt er ook voor deze doelgroep gebouwd.

De 8.000 nieuw te realiseren woningen worden in een 70/30 verhouding verspreid over de steden Barneveld en Voorthuizen en de kleinere kernen in de gemeente. De huidige verdeling van de woningvoorraad staat voor 80% in de steden en 20% in de kernen. De gemeente zet bovenal in op betaalbare woningen en doet dit in iedere kern. Door de toevoeging van betaalbare woningen en de extra woningbouw krijgen de kleinere kernen een impuls, en wordt voorkomen dat ze leeg trekken wegens te weinig of niet passend woningaanbod.

De geplande woningbouwprojecten zullen worden uitgevoerd met een sterke nadruk op duurzaamheid en energie-efficiëntie. Dit omvat het gebruik van duurzame bouwmaterialen, energiezuinige installaties en hernieuwbare energiebronnen zoals zonnepanelen. Door deze maatregelen wordt de ecologische voetafdruk van de nieuwe woningen aanzienlijk verkleind en worden de energiekosten voor toekomstige bewoners verlaagd. Dit draagt bij aan de ambities van de gemeente op het gebied van de energietransitie en klimaatneutraliteit.

Om de betaalbaarheid van woningen op de lange termijn te waarborgen, zullen er maatregelen nodig zijn om speculatie op de woningmarkt te voorkomen en de beschikbaarheid van sociale huurwoningen te vergroten. Dit omvat het stimuleren van de bouw van betaalbare huur- en koopwoningen en het implementeren van beleid dat langdurige betaalbaarheid bevordert, zodat diverse doelgroepen toegang blijven houden tot geschikte huisvesting. De gemeente benoemt in het voorkeursscenario geen concrete doelen of richtlijnen voor bijvoorbeeld percentages sociale huur en betaalbare koopwoningen.

Beoordeling
De gemeente toont ambitie in hun woningbouwprogramma. De verwachting is dat de natuurlijke groei en groei door migratie, vanuit binnen- en buitenland, opgevangen wordt. De gemeente heeft een plan opgesteld om de kleinere kernen in het dorp te revitaliseren door de woningvoorraad groei onevenredig veel daar te laten plaats vinden. Zo ontstaat meer draagvlak voor voorzieningen en worden deze dorpen interessantere woonplekken voor starters en gezinnen. Het aspect vitale woonomgeving wordt dan ook als *positief* beoordeeld vanwege niet alleen de focus op het bouwen van meer woningen, maar ook de kwaliteit van woningen en nieuwe buurten.

5.2.9 Aspect 9: Mobiliteit

Positieve effecten
- Ruimtelijke ontwikkelingen bij voorkeur plaatsen waar wegennet nog capaciteit heeft (minder nieuwe infrastructuur nodig, goed voor ruimtegebruik, bodemkwaliteit, bereikbaarheid)
- Autoluw maken waar mogelijk is positief voor andere modaliteiten
- 50 km/u binnen bebouwde kom alleen verantwoord bij gescheiden auto- en fietsverkeer (kan ambitieuzer door overal 30 in bebouwde kom te hanteren)
- Risicogestuurd werken bij herinrichting wegen (locaties met veel en zware ongevallen eerst aanpakken)
- Onderzoek naar verlaging parkeernormen nabij stations
- Aanleg oostelijke rondweg bij Barneveld. Mogelijk aandachtspunt voor geambieerde groene gordel rondom kernen.
- Inzet op ‘schone’ verplaatsingen

Aandachtspunten
- Auto blijft belangrijk vervoersmiddel met alle beperkingen van dien.
- Verlaging snelheid naar 30 km/u op plekken waar fietsers en automobilisten van dezelfde weg gebruik maken. Is dit niet het absolute minimum om te doen? Niet overal STOMP.
- Gemeente is bewust van beperkt ov-aanbod, met name in de kleine kernen. Ook bewust van marktwerking en daaruit volgende verschraling van aanbod
- Weinig verwachte verandering in huidige situatie

Toelichting
De auto blijft een belangrijk vervoersmiddel binnen de gemeente Barneveld. Vanwege het landelijke karakter en de beperkte opties voor openbaar vervoer zal met name op de middellange afstanden de auto blijven domineren. Hoewel Barneveld zelf drie stations heeft, worden deze bediend door een infrequente verbinding met de nabije grotere steden en stations. Nabij deze stations onderzoekt de gemeente of het verlagen van de parkeernorm mogelijk is.

De gemeente heeft meerdere ambities uitgesproken om tot een veiliger en beter bereikbaar Barneveld te komen. Ten eerste wil ze de verplaatsing naar elektrisch en ander schoon vervoer omarmen. Er komen voldoende laadplaatsen voor elektrische auto's en er worden snelfietsverbindingen aangelegd. Ook de fietsverbindingen naar belangrijke voorzieningen toe worden verbeterd.
Om te voorkomen dat nieuwe wegen of grote weguitbreidingen nodig zijn plaatst de gemeente in eerste instantie alleen nieuwe woningen of bedrijven op plekken waar het wegennet nog capaciteit over heeft. Deze slimme manier van ruimtelijke planning bespaart kosten, grondstoffen en voorkomt verstoppingen en overlast op andere plekken.

Aandachtspunten
De gemeente Barneveld heeft aandacht besteed aan hoe de auto veiliger en schoner ingezet kan worden. De auto blijft echter een vervoersmiddel dat inherent gevaarlijker is voor weggebruikers buiten de auto. In de kernen en waar fietsers en automobilisten de weg delen gaan de minimumsnelheden omlaag naar 30 kilometer per uur. Het is echter belangrijk dat de weg ook zo wordt ingericht dat automobilisten op deze plekken haast geforceerd worden deze snelheid aan te houden.

De transitie naar elektrisch vervoer zorgt ervoor dat auto's zwaarder worden en sneller kunnen optrekken. Zwaardere en grotere auto's zijn bij aanrijdingen met fietsers of voetgangers gevaarlijker en veroorzaken vaker letsel. Door het hogere gewicht van elektrische auto's slijten autobanden harder, wat zorgt voor meer rubber- en microplasticdeeltjes in de leefomgeving.

De groei van de bevolking in de gemeente kan leiden tot een toename van het totale autoverkeer, met name wanneer er geen alternatieven worden aangeboden. Een grotere hoeveelheid autoverkeer leidt tot meer geluidsoverlast en -zo lang er fossiele auto's blijven rijden- luchtvervuiling. Elektrische auto's zijn enkel stiller dan auto's met interne verbrandingsmotor bij lage snelheden. Boven de 40/50 kilometer per uur is bandengeluid de grootste bron van geluid, waardoor het voordeel van elektrische auto's verdwijnt.

Beoordeling
De gemeente Barneveld zet in op het verbeteren van de verkeersveiligheid door het verlagen van maximumsnelheden en door langzaam verkeer vaker voorrang te geven in de steden en dorpen. Desondanks blijft de auto de dominante vorm van vervoer in Barneveld. Gecombineerd met de groei van de bevolking en de daaropvolgende toename van het aantal verkeersbewegingen kunnen eventuele verbeteringen van de verkeersveiligheid tenietgedaan worden door een verhoging van het aantal gereden kilometers. Zodoende krijgt het voorkeursscenario een *neutrale* beoordeling op het aspect mobiliteit.

5.2.10 Aspect 10: Economie en werk

Positieve effecten
- Inzet op passende werkvoorzieningen
- Focus op bedrijven die hoge werkgelegenheid bieden; dat is goed voor lokale werkgelegenheid en vestigingsklimaat
- Waardering van lokale kennis en opleidingsinitiatieven
- Basisvoorzieningen in iedere kern (supermarkt, drogisterij, ontmoetingsplekken)
- Faciliteren van nieuwe economische dragers

Aandachtspunt

- Focus op bedrijven die hoge werkgelegenheid bieden kan leiden tot verlies kleinschalige ambacht/industrie? Barneveld is al netto-importeur van werkers; waar komen de extra werknemers vandaan?
- Groei van aantal arbeidsplaatsen staat voorop, maar is dat passend in huidige krapte op arbeidsmarkt? Met name in agrarische sector is dat een kwestie. Hoe vult de gemeente dit gat op?
- Landbouw blijft bepalend voor de identiteit van de gemeente. Wat als landbouw flink krimpt?

Toelichting

Barneveld is van oudsher een gemeente met veel agrarische bedrijven. Daarnaast is er ook een bruisende industrie ontstaan. Er is in de gemeente behoefte naar extra bedrijfsruimte, en die wil de gemeente bieden door het bedrijventerrein Harselaar met ongeveer 40 hectare uit te breiden. De vraag is groter, maar de gemeente kijkt kritisch naar welke bedrijven ze wil huisvesten en faciliteren in Barneveld. De gemeente spreekt uit enkel nieuwe bedrijven toe te laten die voor veel werkgelegenheid zorgen. Dit zou goed zijn voor de lokale werkgelegenheid.

De gemeente wil verbonden blijven met en aandacht schenken aan de lokale kennisinitiatieven en opleidingscentra, zoals de Barneveldse Techniek Opleiding (BTO) en het Poultry Expertise Centre (PTC). Deze instituten met kennis van de lokale markt en benodigdheden kunnen ook helpen bij het opzetten van nieuwe economische dragers in de gemeente. De koers die de gemeente gaat varen vanuit een oogpunt van natuurbescherming en bodem- en waterkwaliteit waarbij er minder ruimte is voor grootschalige agricultuur, betekent dat er gezicht wordt naar nieuwe verdienmodellen in de gemeente. Deel van de revitalisatie van de kleine kernen is de toevoeging van basisvoorzieningen in deze kernen. Dit is goed voor de lokale werkgelegenheid.

De gemeente zet nog steeds vol in op de groei van werkgelegenheid. Dit is in beginsel geen slechte ontwikkeling. De krapte op de arbeidsmarkt is echter nog steeds hoog, en een groot aantal bedrijven heeft moeite alle functies te vervullen. Barneveld is in de huidige situatie reeds een importeur van werknemers. De gemeente spreekt ook over het bereiken van evenwicht in pendelverkeer. Barneveld richt zich niet op het aantrekken van grote bedrijven met veel werknemers. De gemeente wil wel per arbeidskracht het aantal m² werkoppervlak naar beneden brengen. De vergrijzing van de gemeente is ook hier een issue, maar relatief beperkt. In vergelijking met Nederland in zijn geheel valt deze behoorlijk mee en blijft de bevolking relatief jong.

Beoordeling

In de transitie van grootschalige landbouw en veehouderijen gaat de gemeente op zoek naar alternatieve verdienmodellen. Dit is gunstig voor zowel natuur en milieu als de toekomstige economische kracht van de gemeente. In het oostelijk buitengebied blijft ruimte voor bestaande intensieve landbouw.

Barneveld geeft echter aan vooral te willen sturen op het vergroten van de werkgelegenheid. In het voorkeursscenario is onvoldoende aandacht voor hoe de gemeente verwacht deze functies te gaan vervullen. Is de autonome groei van de gemeente groot genoeg, of is er meer aanwas van migranten nodig? Een vergrijzende bevolking, een krimpende beroepsbevolking en dus een grotere vraag naar zorgmedewerkers zetten extra druk op de arbeidsmarkt. Mogelijk zijn er niet voldoende mensen alle arbeidsplekken te vervullen. Het voorkeursscenario krijgt daarom een *neutrale tot positieve* beoordeling op het aspect ‘economie en werk’.

5.3 Eindbeoordeling van de Omgevingsvisie

Het voorkeursscenario houdt enigszins het midden tussen de scenario’s ‘verder met Barneveld’ en ‘vooruit met Barneveld’. Veel van de plannen van de gemeente hebben betrekking op meerdere van de beoordeelde omgevingsaspecten. De grootste invloeden op de ruimtelijke kwaliteit en het leefmilieu worden in Barneveld bepaald door het verkeer en de agrarische bedrijven.

In het voorkeursscenario is er veel aandacht voor werkgelegenheid en ondernemerschap. De gemeente Barneveld is van oudsher een gemeente met veel agrarische bedrijven en ondernemende bewoners. De gemeente ziet in dat de veehouderij een negatief effect kan hebben op de bodem en waterkwaliteit. Zeker op en nabij de Veluwe zet de gemeente daarom in op emissiereductie. Zodoende is de gemeente op zoek naar alternatieve manieren om aan de landbouw invulling te geven. De sector is namelijk een belangrijke bron van werkgelegenheid. De

gemeente stimuleert circulaire landbouw, wat op zijn beurt weer gunstig is voor de bodem- en waterkwaliteit. Daarnaast is de gemeente zoekende naar nieuwe economische dragers in de gemeente, wanneer de veehouderij inkrimpt. Er wordt meer ingezet op de kenniseconomie, natuurinclusieve recreatie en de lokale maakindustrie. Deze ambities zijn positief vanuit het mer-perspectief, maar er moet een kanttekening bij geplaatst worden. Zonder verdere uitwerking bij vervolgstappen is het namelijk de vraag of deze ambities de negatieve effecten van landbouw daadwerkelijk mitigeren.

Wat betreft vervoer is de gemeente iets conservatiever, al is dat deels opgelegd door een beperkt aanbod aan opties voor openbaar vervoer. Er is wel inzet om het niveau van ov gelijk te houden aan wat het nu is, ook met alle groei. Tevens wordt ingezet op meer mogelijkheden voor de trein. De gemeente is zich wel bewust van haar positie en de beperkte mogelijkheden om besluitvorming hieromtrent te beïnvloeden. Ook daarom blijft het ov, in de meer verstedelijkte gebieden in de gemeente, naar verwachting onder druk staan.

Zodoende blijft de auto het belangrijkste vervoersmiddel in Barneveld. Dit komt deels door de hoeveelheid forenzen die dagelijks de gemeente in- en uitrijden en de praktische aard van het werk dat veel inwoners doen. De steden en dorpen worden meer volgens het STOMP-principe ingericht. Dit betekent dat voetgangers, fietsers en andere micromobiliteit meer prioriteit krijgen en voor korte afstanden boven de auto verkozen worden. De groeiende bevolking zal naar verwachting leiden tot een toename van het autobewegingen, wat negatieve effecten heeft voor de verkeersveiligheid, bereikbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en de lucht- en bodemkwaliteit in de gemeente.

De gemeente zet daarnaast groot in op klimaatbestendigheid. Deels gelegen op hoge zandgronden heeft de gemeente de mogelijkheid veel water op te slaan en buffers op te bouwen voor drogere tijden. Daarnaast is de gemeente van plan de bebouwde omgeving te vergroenen om wateroverlast en hittestress te beperken. Ook is het toevoegen van stedelijk groen goed voor de biodiversiteit en mentale gezondheid van de inwoners van de gemeente. Er wordt ook groen om de kernen heen toegevoegd om zo de natuurgebieden in de gemeente met elkaar te verbinden en de overgang van stad naar buitengebied soepeler te laten verlopen.

Er is ook aandacht voor de gezondheid van de inwoners. Door voor de kortere afstanden wandelen en fietsen te stimuleren bewegen de inwoners vaker, wat bijdraagt aan de gezondheid. Het verbeteren van de luchtkwaliteit door de transitie naar elektrisch vervoer en circulaire landbouw zijn een positieve ontwikkeling. Slechte luchtkwaliteit zorgt namelijk jaarlijks voor duizenden slachtoffers in Nederland. De beweging naar een groenere leefomgeving is ook goed voor de sociale cohesie en eetgewoonten van de Barnevelders. De gemeente wil namelijk buurtmoestuinen aanleggen en faciliteren.

Om de voornemens uit het voorkeursscenario verder te concretiseren zou de gemeente duidelijkere doelen kunnen stellen in verdere uitwerking. Hier is in de hoofdstukken 6 en 7 verder op ingegaan. Hoewel de ambitie hoog ligt, blijven een aantal belangrijke aspecten onbenoemd. De druk die de intense veehouderij heeft op natuur en waterkwaliteit wordt in het voorkeursscenario bijvoorbeeld niet concreet genoeg aangepakt. De gemeente heeft het over het stimuleren van circulaire landbouw, maar spreekt weinig specifiek over doelen, kaders of maatregelen. Ook voor de gezondheid van de inwoners zouden duidelijkere ambities vastgelegd kunnen worden.

Samenvattend is het voorkeursscenario voor de ontwikkeling van Barneveld een visie die zich inzet voor het klimaat, de economie en de gezondheid van de inwoners van Barneveld. De gemeente is voor omschakeling van intensieve landbouw naar extensieve en natuurinclusieve landbouw. Op het moment dat er ontwikkeling plaatsvindt, dan is de basis dat het gebied er niet op achteruit mag gaan. Daarnaast staan de gezondheid en het sociale leven van de inwoners ook hoog in het vaandel. Het voorkeursscenario is zodoende vooral een realistisch plan dat uitvoerbaar lijkt te zijn, maar bij verdere uitwerking is concretisering en verdere onderbouwing nodig om de grootste problemen effectief op te lossen. Dat kan bijvoorbeeld in de stap naar programma's (zie de paragrafen 6.2 en 7.2).

In zijn totaliteit bekeken verdient het voorkeursscenario een positieve beoordeling ten opzichte van de referentiesituatie. In de figuren hieronder is te zien hoe de beoordeling zich verhoudt tot de referentiesituatie (en de twee in hoofdstuk 4 beoordeelde toekomstscenario's). De sterren geven de beoordelingen, gegeven in paragraaf 5.2, weer.

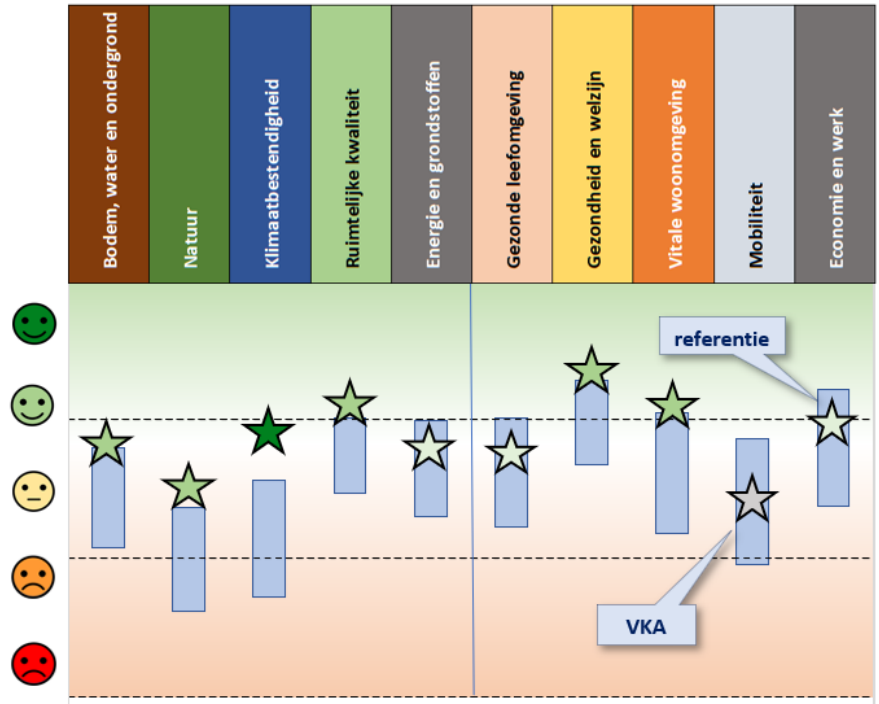

Figuur 5.1: Samenvattingsgrafiek VKA (voorkeursscenario omgevingsvisie) en referentiesituatie 2040[38]

De beoordeling van het voorkeursalternatief is breder positief dan de beoordeling van de twee toekomstscenario's. Daarbij waren duidelijk positievere beoordelingen op bepaalde thema's te zien. Het voorkeursalternatief is meer in evenwicht.

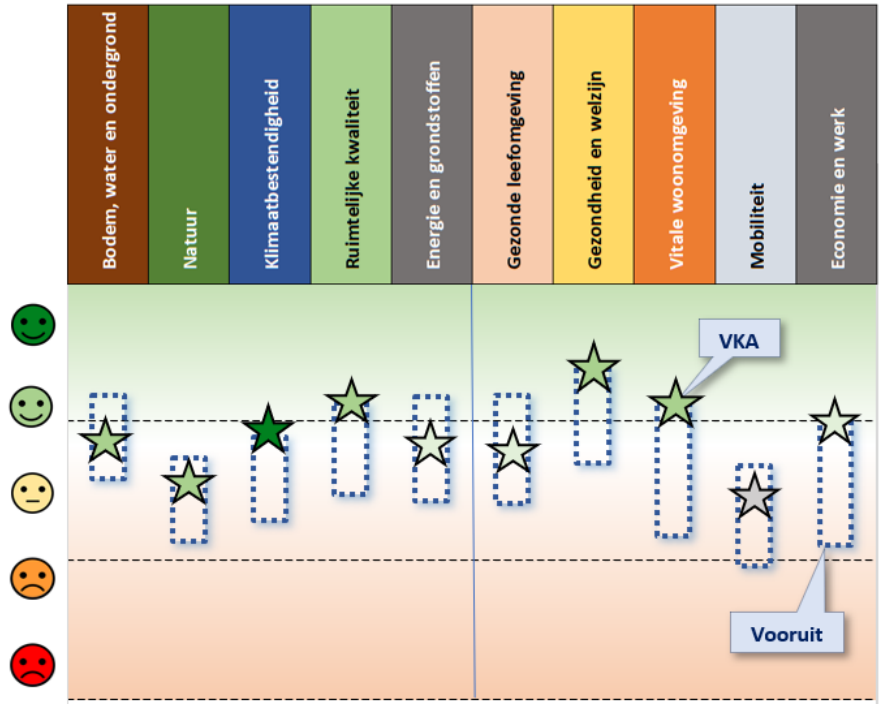

Figuur 5.2: Samenvattingsgrafiek VKA (voorkeursscenario omgevingsvisie) en scenario Vooruit met Barneveld

[38] De posities van de sterren moeten worden gezien t.o.v. de beoordeling van de referentiesituatie (de balk). Zo kan het dus zijn dat positieve beoordelingen (t.o.v. de referentiesituatie) tot sterren op verschillende posities leidt. Klimaat scoort positief tot zeer positief (t.o.v. de referentiesituatie), maar staat lager dan ruimtelijke kwaliteit, dat positief beoordeeld is (maar met een beter beoordeelde referentiesituatie).

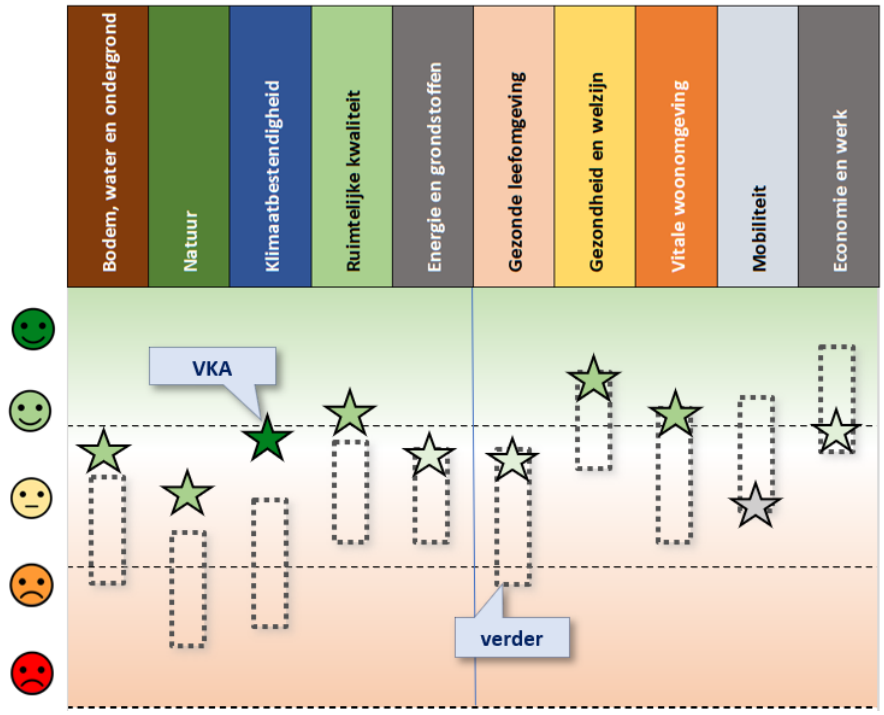

Figuur 5.3: Samenvattingsgrafiek VKA (voorkeursscenario omgevingsvisie) en scenario Verder met Barneveld

6. Doorwerking in het omgevingsbeleid

6.1 De beleidscyclus

De komst van de Omgevingswet introduceert niet alleen de omgevingsvisie, maar ook instrumenten zoals het omgevingsplan en thematische of gebiedsgerichte programma's. De opbouw van de Omgevingswet volgt de beleidscyclus, zie onderstaande figuur.

Figuur 6.1: De beleidscyclus van de Omgevingswet (bron: Informatiepunt Leefomgeving)

De beleidscyclus bestaat uit vier onderdelen. Bij het onderdeel beleidsontwikkeling staat visievorming centraal. Hier worden samenhangende en strategische hoofdkeuzes gemaakt in de vorm van de omgevingsvisie. Het vormt de basis voor het beleid op de lange termijn.

Na de beleidsontwikkeling volgt de beleidsdoorwerking. Hierin worden de hoofdkeuzes nader uitgewerkt. Dit kan zowel thematisch als gebiedsgericht zijn. In een programma kan de gemeente concrete maatregelen opnemen waarmee de 'hoe-vraag' verder wordt uitgewerkt. Oftewel, hoe worden de hoofdkeuzes en ambities uit de omgevingsvisie gerealiseerd.

De volgende stap in de beleidscyclus is de uitvoering. Dat gebeurt door de initiatiefnemers van activiteiten en projecten: burgers, bedrijven of overheden die iets willen ontwikkelen. Hiervoor zijn kaders en regels nodig, die passen bij de omgevingsvisie en programma's, om de juiste ontwikkelingen mogelijk te maken. Het belangrijkste instrument hiervoor is het omgevingsplan.

Tot slot maakt terugkoppeling onderdeel uit van de cyclus. Door onder andere monitoring wordt bijgehouden of de doelen uit de omgevingsvisie daadwerkelijk gehaald worden of dat bijsturen van de doelen of maatregelen nodig is. Indien dit het geval is moet er weer beleidsontwikkeling plaatsvinden. Daarmee is de cyclus gesloten.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op algemene bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van het opgestelde OER die bij het vervolgproces in ogenschouw genomen moeten worden.

6.2 Doorwerking in programma's

Samenhangende opgaven voor een gebied of een thema kunnen in een programma nader uitgewerkt worden. Een programma kan zorgen voor een actieve aanpak van de doelstellingen en ambities uit de omgevingsvisie. In deze paragraaf worden aanbevelingen gegeven voor programma's die de gemeente Barneveld kan opstellen.

Barneveld is een gemeente met grote verschillen tussen gebieden in de gemeente. In het voorkeursalternatief zijn vijf deelgebieden gedefinieerd die elk hun eigen karakter en specifieke ontwikkelingsrichting hebben: de Veluwe, het oostelijk buitengebied, het recreatiegebied Voorthuizen, de verstedelijkte as en het westelijk buitengebied. Elk deelgebied heeft in de Omgevingsvisie een specifieke invulling die voortbouwt op zijn ruimtelijke identiteit en natuurlijke kwaliteiten, met een focus op duurzame ontwikkeling.

Om te zorgen voor een integrale aanpak wordt geadviseerd om in ieder geval verschillende programma's gebiedsgericht in te steken. Het opstellen van gebiedsgerichte programma's, aansluitend bij de deelgebieden kan passend zijn. Echter, in sommige gevallen ligt het voor de hand om nog specifieker gebiedsgericht programma's op te stellen:

- *Op de Veluwe* wordt een aantal maatregelen/kansen genoemd op het gebied van landschap, natuur en recreatie. In een programma kunnen ruimtelijke en economische ontwikkelingen aan elkaar geknoopt worden om meerdere doelen te bereiken.
- *In Kootwijkerbroek* speelt veel. Met de ruimtelijke ontwikkelingen (wonen en werken) is er de kans om de kwaliteitsverbeteringen (entrees, klimaatadaptatie, natuur en landschap) aan te brengen, maar dat vraagt dan wel om een samenhangende aanpak. Dit kan aanleiding voor een programma zijn.
- *In Barneveld en Voorthuizen* komt veel samen. Een (of twee) programma('s) geven handvatten dit in samenhang op te pakken.
- *In De Glind* is een groei- en karakterontwikkeling voorzien. Een programma kan een eerste stap richting uitvoering zijn.
- *Eventueel: Stroe* kent een forse uitbreidingsopgave. Een programma kan passend zijn.
- De aanpak van recreatiegebied Voorthuizen kan aansluiten bij het regionale Programmaplan Vitale Vakantieparken.

In een gebiedsgericht programma kan ook nader uitgewerkt worden welke ontwikkelingen wenselijk zijn binnen de gebieden die aangewezen zijn als waarde. Daarmee wordt concreter (en dus ook beter toetsbaar) of een initiatief past binnen de aangewezen waarden, of dat een andere locaties gezocht moet worden. Verder wordt aangeraden om een *programma mobiliteit*[39] uit te werken. In de omgevingsvisie zijn verschillende ambities op het gebied van mobiliteit uiteengezet. Advies is om hier met een programma meer één lijn in aan te brengen.

6.3 Doorwerking in het Omgevingsplan

De Omgevingsvisie Barneveld wordt uitgewerkt in het Omgevingsplan, dat als juridisch bindend document regels en kaders stelt voor activiteiten en ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. Het Omgevingsplan integreert de verschillende onderdelen van de visie, zoals gebiedsprogramma's voor de vier deelgebieden en thematische uitvoeringsplannen gericht op thema's zoals duurzaamheid, woningbouw en mobiliteit. Het Omgevingsplan vertaalt deze ambities en opgaven naar heldere richtlijnen die direct toepasbaar zijn in de praktijk.

Een belangrijk onderdeel van het Omgevingsplan is het toetsingskader, waarmee initiatieven en plannen worden beoordeeld op hun bijdrage aan de ambities en doelen van de Omgevingsvisie. Hierbij wordt gestimuleerd dat plannen meerdere doelen combineren, zoals het realiseren van betaalbare woningbouw samen met vergroening en voorzieningen voor ontmoeting. Het toetsingskader biedt niet alleen duidelijkheid voor nieuwe initiatieven, maar kan ook aanleiding geven tot herijking van lopende projecten, mits de juridische en bestuurlijke status dit toelaat.

Het Omgevingsplan is meer dan een verzameling regels; het vormt een samenhangend beleidsinstrument waarmee de visie in de praktijk wordt gebracht. Het waarborgt flexibiliteit door aanpassing mogelijk te maken bij

[39] In de omgevingsvisie wordt gesproken van een programma bereikbaarheid.

nieuwe ontwikkelingen, terwijl het tegelijkertijd integraliteit bevordert door verschillende beleidsvelden zoals ruimtelijke ordening, milieu en mobiliteit met elkaar te verbinden. Bovendien zijn de regels in het plan handhaafbaar en duidelijk, zodat initiatiefnemers en betrokken partijen weten waar zij aan toe zijn.

Ambities en doelen uit de Omgevingsvisie Barneveld worden hiermee vertaald naar regels in het Omgevingsplan. Daarmee ontstaan richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen. Met de uitwerking van de omgevingsvisie in programma's wordt het beleid concreter en ontstaan meer kaders die vertaald kunnen worden naar het omgevingsplan.

6.4 Monitoring van de beleidsambities uit de omgevingsvisie

Voor de mer geldt een monitoringsverplichting van aanzienlijke milieueffecten van de uitvoering van het plan of programma. De gemeente onderschrijft het belang van deze monitoring ook in haar Omgevingsvisie en ziet dit als OER een belangrijk monitorings- én bijsturingsinstrument. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van bestaande monitoringsprogramma's. Het werken met de instrumenten van de Omgevingswet en de beleidscyclus vraagt om monitoring en evaluatie van beleid en maatregelen. Dit wordt echter nog weinig gedaan op beleidsniveau en kan behoorlijk ingewikkeld zijn om goed in de ambtelijke processen te integreren, met name wanneer per project/beleidsstuk invulling moet worden gegeven aan de monitoringsopgave. Om monitoring als hulpmiddel voor het sturen op maatschappelijke doelen en het beschikbaar houden van milieu-informatie goed in te zetten is er behoefte aan een duidelijk raamwerk om monitoringsopgaven in onder te brengen.

Aanbevelingen

- Maak concreet hoe je indicatoren bepaalt bij doelen, ambities en beoordelingskaders, leg hierin de verbinding met de module afwegingskader.
- Maak concreet en leg vast wie er wanneer verantwoordelijk is voor monitoring.
- Maak concreet hoe er wordt omgegaan met data en bronnen bij monitoring. Breng daarbij ook in beeld welke interne en externe stakeholders data leveren en hoe deze data binnen wordt gehaald.
- Beschrijf op welke manier informatie beschikbaar wordt gesteld aan inhoudelijk specialisten en beleidsontwikkelaars en andere interne stakeholders.
- Breng in beeld welke monitoringsprogramma's er al lopen in de gemeente.
- Het opzetten van het monitoringsraamwerk kan niet los worden gezien van de leefomgevingsfoto en moet in samenhang worden opgesteld. In de leefomgevingsfoto bepaal je namelijk welke aspecten van de fysieke leefomgeving je in kaart brengt en dus in feite ook welke indicatoren.
- Maak concreet hoe je indicatoren bepaalt bij doelen, ambities en beoordelingskaders, leg hierin de verbinding met de module afwegingskader.
- Maak concreet en leg vast wie er wanneer verantwoordelijk is voor monitoring.
- Maak concreet hoe er wordt omgegaan met data en bronnen bij monitoring. Breng daarbij ook in beeld welke interne en externe stakeholders data leveren en hoe deze data binnen wordt gehaald.
- Beschrijf op welke manier informatie beschikbaar wordt gesteld aan inhoudelijk specialisten en beleidsontwikkelaars en andere interne stakeholders.
- Breng in beeld welke monitoringsprogramma's er al lopen in de gemeente.
- Het opzetten van het monitoringsraamwerk kan niet los worden gezien van de leefomgevingsfoto en moet in samenhang worden opgesteld. In de leefomgevingsfoto bepaal je namelijk welke aspecten van de fysieke leefomgeving je in kaart brengt en dus in feite ook welke indicatoren.

Overwegingen

- Breng in beeld wat monitoring voor vorm zou moeten hebben in jouw organisatie. Betekent dit bijvoorbeeld werken met uitgebreide dashboards, of het werken met een Excelbestand. Bepaal wat voor jouw organisatie doelmatig en realistisch is.
- Het is vooral van belang om te zorgen voor een solide basis om de fysieke leefomgeving te monitoren en zo de basis voor milieuafwegingen in stand te houden. Er zijn hier nog wel veel keuzes in te maken, zoals:
    - Bepaal je de reikwijdte van monitoring (de indicatoren) integraal?
        - Bijvoorbeeld op basis van de Omgevingsvisie.
    - Of vul je per programma de relevante indicatoren aan?
    - En wat wil je beschikbaar hebben voor milieuafwegingen?
        - Ga je de leefomgevingsfoto generiek updaten eens in de vier jaar,

- Of zorg je dat op elk moment data beschikbaar is om voor een project specifieke zaken uit te werken.

7. Conclusie

7.1 Slotbeschouwing

Barneveld staat voor verschillende uitdagingen in de fysieke leefomgeving: functies staan onder druk en er is flinke groei van inwoners geprognosticeerd. Het voorkeursscenario voor de ontwikkeling van Barneveld richt zich op een duurzame balans tussen groei, klimaat, economie en de gezondheid van haar inwoners. De gemeente zet stappen richting een toekomstbestendige leefomgeving, met (deels) vernieuwde rol voor de veehouderij. Tegelijkertijd wordt gezorgd voor werkgelegenheid en economische kansen. Naast economische ontwikkeling staat de gezondheid en het sociale welzijn van de inwoners centraal, met aandacht voor een gezonde fysieke leefomgeving en een sterke sociale samenhang.

Dit voorkeursscenario biedt een realistisch perspectief, maar bij verdere uitwerking zijn concretisering en onderbouwing nodig om negatieve effecten te beperken en daadwerkelijk juiste keuzes te maken. Dit kan gebeuren in de volgende fase, waarin de visie wordt vertaald naar (thematische en gebiedsgerichte) programma's. Daarbij is het van belang om een integraal afwegingskader te hanteren (zie paragraaf 7.2.1), zodat beleidskeuzes meetbaar worden en bijdragen aan de lange termijnambities van de gemeente. Ook samenwerking met regionale en landelijke partijen blijft essentieel om tot duurzame oplossingen te komen, vooral op het gebied van stikstofreductie, woningbouw en energievoorziening.

7.2 Aandachtspunten

Hieronder zijn, ter afsluiting, de belangrijkste aandachtspunten voor verdere uitwerking van de omgevingsvisie opgenomen.

7.2.1 Aandachtspunten voor doorwerking in omgevingsbeleid

1. Werk bij deze omgevingsvisie (een) afwegingskader(s) voor toekomstige functies uit
De omgevingsvisie is een uitgebreid document. Sommige zaken zijn al relatief ver uitgewerkt, zoals de invulling van woningbouw en de uitbreidingen van bedrijvigheid in de deelgebieden. Echter, de inhoud van de omgevingsvisie – en dus ook de uitbreidingsrichtingen in hoofdstuk 4 (de visie op de deelgebieden) – is pas een eerste stap. Het is belangrijk om keuzes in de verdere uitwerking van de visie goed inhoudelijk te motiveren, voordat er ruimtelijke besluiten worden genomen. Daarom is het advies om een (of meerdere) afwegingskader(s) op te stellen. In paragraaf 5.5 van de omgevingsvisie onderschrijft de gemeente dit zelf ook al.

Een afwegingskader is een set van maatgevende doelstellingen voor ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving.

Tabel 7.1: Belangrijkste elementen afwegingskader uit paragraaf 5.5 omgevingsvisie

Criterium	Kernvraag
Afwegingscriterium 1 Functie	Past de activiteit binnen het gewenste profiel/identiteit/ontwikkelrichting/opgave van het betreffende (deel)gebied of kern waarin het ligt
Afwegingscriterium 2 Meerwaarde voor de ambitie	Past de activiteit bij de keuzes die per thema of opgave zijn gemaakt (de ambities). Aan welke hoofdopgaven levert de activiteit/het initiatief de belangrijkste bijdragen of waar doet het pijn
Afwegingscriterium 3 Omgevingsfactoren	Wat zijn de belangrijkste omgevingseffecten, af te leiden uit benadering van de verschillende lagen, waar liggen de plussen en de minnen in hun onderlinge relaties

Voor afwegingscriterium 1 vormt de gebiedsgerichte uitwerking een goede basis. Voor afwegingscriterium 2 zijn de vijf hoofdopgaven het toetsingskader. Dat kan concreter gemaakt worden zoals je hieronder hebt uitgewerkt. Voor afwegingscriterium 3 vormen de tien aspecten uit het beoordelingskader van dit OER een goede basis, al is het belangrijk te realiseren dat voor ontwikkelingen op een ander detailniveau de thema's wat anders kunnen worden geïnterpreteerd. Daarom het advies om ook hier concreet te maken welke beleidsintentie er is per thema – wanneer wordt iets als positief of als negatief beoordeeld.

Advies: Creëer dus een overzicht van doelen en ambities uit de omgevingsvisie, waar al mogelijk aangevuld met tactische doelen en ambities uit (nog op te stellen) programma's. Operationaliseer dit tot een duidelijk afwegingskader met een methodiek die eenvoudig toe te passen is en die inzicht geeft in het doelbereik van beleidsopties. Geef waar deze beschikbaar zijn aan welke resultaten beoogd worden en welke (prestatie-)indicatoren worden gebruikt om te beoordelen of doelen behaald worden.

Door doelen 'meetbaar' te maken, kunnen verdere uitwerkingen van de visie eraan getoetst worden. Een doelstelling kan meetbaar gemaakt door bijvoorbeeld de gewenste beweging (ambitie), de ondergrens en de streefwaarde te formuleren.

Het ligt voor de hand om bij het afwegingskader aan te sluiten bij het beoordelingskader uit dit OER. Het criterium 'woningvoorraad' kan bijvoorbeeld worden vertaald in de doelstelling 'een passende woningvoorraad'. De operationalisatie hiervan in een afwegingskader kan er bijvoorbeeld zo uitzien:

Tabel 7.2: Voorbeeld uitwerking afwegingskader

Doelstelling	Bandbreedte	Invulling[40]
Gezonde woningmarkt	Gewenste beweging	Verbeteren van de afstemming van het woningaanbod op de vraag.
	Ondergrens	Autonome situatie
	Streefwaarde	Een groei van 800 woningen per jaar. Op korte termijn zijn grotere aantallen gewenst.

Het werken met 'meetbare' standaarden brengt uniformiteit in doelbereik en omgevingsbeleid. Het is belangrijk om na te blijven gaan of beleidsvoornemens aansluiten bij de doelen en ambities uit de omgevingsvisie. Het werken met een afwegingskader borgt continuïteit hierin en maakt monitoring van doelen makkelijker.

Bij verdere uitwerking van de omgevingsvisie kan het ook nuttig blijken om een afwegingskader bij een specifieke ontwikkeling of specifiek thema op te stellen. De een-op-eenvertaling vanuit het beoordelingskader van dit OER is dan wellicht niet passend. Het is echter wel logisch om afwegingskaders op het beoordelingskader te laten aansluiten.

Advies: Neem een evaluatie van het doelenkader op in de beleidscyclus om aangepaste beleidsdoelstellingen hierin mee te nemen.

[40] De invulling hier weergegeven is een voorbeeld dat niet beargumenteerd is.

Best practice – afwegingskader Alkmaar

De gemeente Alkmaar gebruikt voor het afwegen van keuzes in gebiedsontwikkelingen een integraal doelenkader dat is afgestemd op de omgevingsvisie. Hierin is een bandbreedte verwoord die weergeeft dat er wel degelijk ambities zijn, maar dat de mate waarin deze per ontwikkelgebied kunnen worden ingevuld nog kan variëren. Daarmee wordt er zowel helderheid als flexibiliteit geboden voor de uitwerking van plannen.

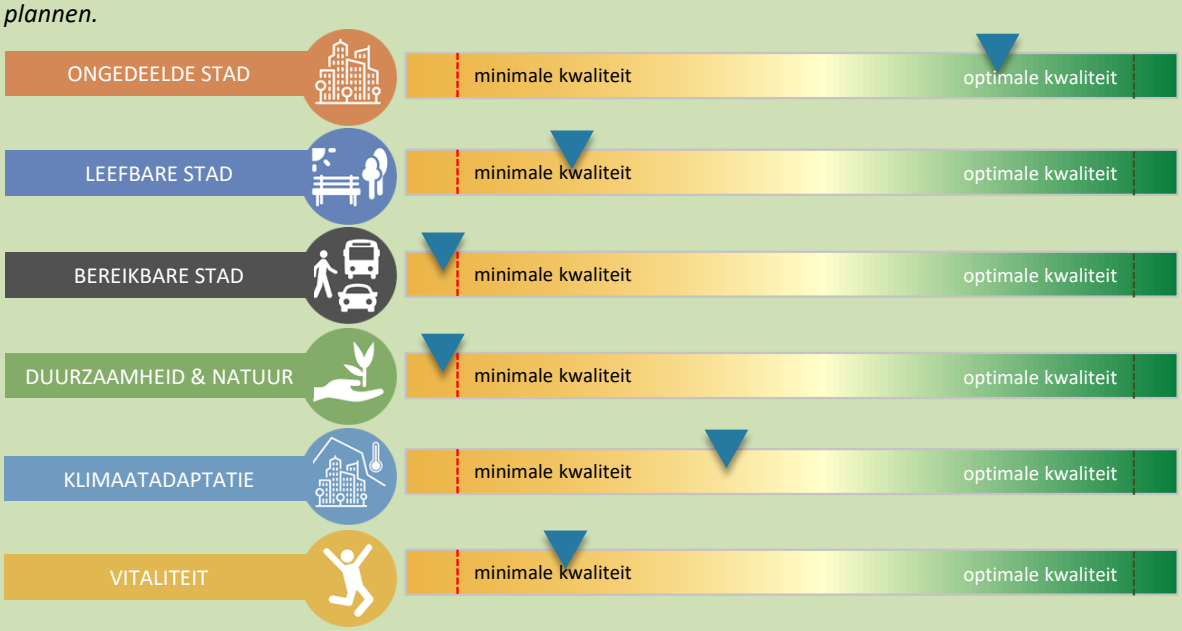

Verband met de mer?

Dit doelenkader geeft inzicht in de effecten van beleidsvoornemens op de doelen voor de fysieke leefomgeving. Het biedt daarmee vooral een goede basis voor afwegingen, maar ook voor monitoring.

Advies: Het werken met een afwegingskader ligt bij verdere uitwerking van de omgevingsvisie Barneveld als geheel voor de hand, op de manier van de best practice Alkmaar bijvoorbeeld. Daarnaast is het opstellen van een afwegingskader met name aan te raden voor:

- de verdere uitwerking en onderbouwen van (uitbreidings)locaties voor woningbouw en bedrijvigheid (aandachtspunt 7);
- de omgang met ontwikkelingen waarop Barneveld geen invloed heeft (aandachtspunt 8);
- Het mitigeren van negatieve gezondheidseffecten van (intensieve) landbouw (aandachtspunt 9).

2. Werk aan gebiedsgerichte programma's

In enkele deelgebieden komt veel samen. Het uitwerken van gebiedsgerichte programma's ligt in enkele gevallen voor de hand:

- *Op de Veluwe* wordt een aantal maatregelen/kansen genoemd op het gebied van landschap, natuur en recreatie. In een programma kunnen ruimtelijke en economische ontwikkelingen aan elkaar geknoopt worden om meerdere doelen te bereiken.
- *In De Glind* is een groei- en karakterontwikkeling voorzien. Een programma kan een eerste stap richting uitvoering zijn.
- *In Barneveld en Voorthuizen* komt veel samen. Een (of twee) programma('s) geven handvatten dit in samenhang op te pakken.
- *Eventueel: in (het buitengebied van) Kootwijkerbroek* speelt veel. Dat zorgt voor onzekerheid daar. Met de ruimtelijke ontwikkelingen (wonen en werken) is er de kans om de kwaliteitsverbeteringen (entrees, klimaatadaptatie, natuur en landschap) aan te brengen, maar dat vraagt dan wel om een samenhangende aanpak. Dit kan aanleiding voor een programma zijn.
- *Eventueel: Stroe* kent een forse uitbreidingsopgave. Een programma kan passend zijn.

- De aanpak van recreatiegebied Voorthuizen kan aansluiten bij het regionale Programmaplan Vitale Vakantieparken.

3. Werk aan een programma mobiliteit
In de omgevingsvisie zijn verschillende ambities op het gebied van mobiliteit uiteengezet. Advies is om hierin meer één lijn aan te brengen. Een programma mobiliteit is hier een passend instrument voor.

7.2.2 Mer-inhoudelijke aandachtspunten

4. Geef (waar ruimte beperkt is) concreet invulling aan de omgang met bodem en water
De beoordeling van het aspect bodem, water en ondergrond is goed, omdat er in de omgevingsvisie veel ruimte voor wordt gemaakt. Echter, er wordt in de omgevingsvisie ook geagendeerd dat ambities van bijvoorbeeld verstedelijking en bodem/water kunnen botsen. Dit leidt nog niet overal tot duidelijke keuzes. Dit is met name te zien bij de beekdalen, waar steeds wordt gesproken van verbetering van het watersysteem, maar vooral concreet duidelijk is dat een aantal woningbouwontwikkelingen de kant van de beek op gaat komen (bv. Kootwijkerbroek, Barneveld, Voorthuizen). De omgevingsvisie is in die gebieden dus niet écht bodem en water sturend. Woningbouwontwikkeling kán samengaan met een perspectief voor de beken, maar het advies is om dit duidelijk uit te werken in een *toekomstperspectief voor beekdalen*. Alle ruimtelijke ontwikkelingen die daar spelen kunnen daar een plek krijgen. Zo'n toekomstperspectief helpt ook bij het scherp maken van wat er nodig is om de beekdalen toekomstbestendig te maken, en welke rol de gemeente daarin voor zichzelf ziet.

Dit aandachtspunt is door het kernteam omgevingsvisie met onder andere de ketenpartners besproken. De gemeente ambieert hierover in ieder geval op één lijn met het waterschap Vallei en Veluwe te komen/blijven, met als doel één gezamenlijke aanpak/visie voor beken. De invulling van het landschap is in dat geval een mee te koppelen zaak (vanuit o.a. het Landschapsplan).

5. Wees scherp op mogelijke inconsistenties tussen de vijf deelgebieden
Een ambitie die wat tegenstrijdig lijkt is bijvoorbeeld de keuze om geen nieuwe gasten in de Veluwe te verwelkomen. Tegelijkertijd wordt er in die omgeving namelijk wel functieverandering toegestaan voor agrarische bedrijven en kunnen bestaande voorzieningen bekijken of ze kunnen groeien. De beschreven oplossing is het verplaatsen van bezoekers naar het westelijke buitengebied. Hier zijn echter nog helemaal geen voorzieningen en er wordt ook erkend dat de infrastructuur er (nog) niet passend voor is. Het is belangrijk om na te gaan of er daarmee niet een nieuw probleemgebied wordt gecreëerd? En is het überhaupt haalbaar om de recreatie te verplaatsen, of krijg je met deze ambities niet gewoon meer bezoekers?

6. Werk het functieveranderingsbeleid gebiedsspecifiek uit
Het functieveranderingsbeleid speelt een cruciale rol in de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Barneveld. Om perspectief te bieden en ongewenste versnippering te voorkomen, is het essentieel om dit beleid gebiedsspecifiek uit te werken. Hierbij kan worden aangesloten bij het in 2024 door de gemeente vastgestelde regionale functieveranderingsbeleid. Daarin worden de verschillende gemeenten 'uitgenodigd' om voor gemeentelijke uitwerking te zorgen: 'Het is aan de gemeenten om dit te vertalen in passende beleidsregels. Dit zijn gebiedsspecifieke uitwerkingen afgestemd op de lokale (ruitmelijke) opgave, de schaal en ontwikkelrichting.'[41] Dit betekent:

- Duidelijke richtlijnen per gebied voor functieverandering, landgoedontwikkeling en kleinschalige uitbreidingen, zodat de juiste functies op de juiste plek komen.
- Voorkomen van ongewenste ruimtelijke effecten, zoals de vestiging van voorzieningen in het buitengebied die het functioneren van de dorpskernen ondermijnen.
- Beperking van functieverandering naar recreatie, met een nog te onderzoeken mogelijkheid om het beleid te verruimen voor andere kleinschalige ontwikkelingen in het buitengebied.

Bij de herijking van het functieveranderingsbeleid is het noodzakelijk om afgewogen keuzes te maken over welk type voorzieningen, woningen en economische activiteiten per gebied passend zijn. Dit draagt bij aan een evenwichtige en duurzame ruimtelijke ordening binnen de gemeente Barneveld.

[41] Afwegingskader functieveranderingsbeleid 2024, regio Foodvalley, regio Amersfoort.

7. Spreiding en uitbreiding van woningen (en bedrijven) in kernen kunnen verder onderbouwd worden

Dat geldt voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie. Het advies is om keuzes, zodra ze duidelijk te worden voldoende te onderbouwen. De keuzes (voor bijvoorbeeld uitbreiding van woningen) zijn in de omgevingsvisie nog vrij prematuur en zonder volwaardige afweging voor vervolguitwerking. Dat is echter prima en passend bij het abstractieniveau van een omgevingsvisie. In dit OER worden daarom in ieder geval nog geen keuzes 'afgeschoten'. Onderbouwing ervan kán later wel tekortschieten.

Aandachtspunten hierbij zijn onder andere:

- Er wordt benoemd dat de groei van Garderen positief is voor het voorzieningenaanbod. Hoe verhoudt zich dat tot de recreatiedruk die er al is?
- De uitbreiding van woningen in Stroe is fors. Daarnaast is uitbreiding naar het westen logischer dan naar het oosten. Ten oosten van Stroe bevindt zich namelijk de overgangszone naar de Veluwe. Ook de gewenste infraverbinding ten oosten van Stroe kan met natuurwaarden knellen. Deze zaken hebben een goede motivering nodig.
- Uitbreiding van Harselaar naar het westen lijkt onlogisch, omdat de beken daar bij elkaar komen. Die ruimte kan beter worden benut in het kader van het watersysteem.

8. Omarm adaptiviteit in de visie en de verdere uitwerking

In de visie worden vier ontwikkelingen onderscheiden die buiten de invloedssfeer van de gemeente Barneveld vallen, maar wel van grote invloed op de fysieke leefomgeving kunnen zijn:

- eventuele Defensieactiviteiten bij Stroe;
- het stikstofdossier;
- nationale sturing op de ontwikkeling van woningbouw;
- netcongestie.

Het is goed dat deze zaken geadresseerd zijn. Het advies is om hierbij na te gaan aan welke ruimtelijke kwaliteiten waarde wordt gehecht (d.m.v. een afwegingskader (aandachtspunt 1) bijvoorbeeld). Zo anticipeert Barneveld maximaal.

9. Ben scherp op de vraag of negatieve effecten van landbouw voldoende gemitigeerd worden

De negatieve gezondheidseffecten van intensieve landbouw (met name in het oostelijk buitengebied) worden benoemd en geagendeerd om te reduceren. Daarvoor wordt gekozen voor innovatie en scherper vergunnen. Het is onzeker of dat voldoende effect gaat hebben. Er is ook geen norm of referentiekader gegeven voor de strengere normen die gehanteerd moeten worden. Om de ambitie te halen moet er daarin dus nog een stap gemaakt worden. Waar wil je naartoe en wat is je minimale doelbereik? Dat kan met een afwegingskader uitgewerkt worden (aandachtspunt 1).

7.3 Leemten in kennis

De beoordeling van de ambities van de omgevingsvisie op de leefomgevingsaspecten is gedaan op een abstractieniveau passend bij de omgevingsvisie: op hoofdlijnen, op expert judgement en op basis van beschikbare informatie. In deze paragraaf is kort aandacht besteed aan zaken die (nog) onduidelijk of onzeker zijn, maar mogelijk wel van invloed en relevant voor besluitvorming. Een inhoudelijke leemte in kennis is bijvoorbeeld dat er nog geen integrale afweging heeft plaatsgevonden van de indicatieve uitbreidingsrichtingen die in de visie worden beschreven. Echter, gezien de brede scope en de lange termijn van de omgevingsvisie is er geen sprake van significante leemten in kennis. Wel dient te worden opgemerkt dat de eerste stappen van dit OER-traject al in 2022 zijn gezet. De Leefomgevingsfoto is weliswaar uitgebreid, maar delen ervan zijn al in 2022 tot stand gekomen. Monitoring van de informatiehuishouding is daarom een aandachtspunt.

Een nauwkeurigere effectbeoordeling, inclusief kwantificering en toetsing aan wettelijke kaders, is pas mogelijk bij verdere uitwerking in omgevingsbeleid, zoals in specifieke programma's. Of de in dit OER in beeld gebrachte effecten daadwerkelijk op gaan treden is afhankelijk van autonome ontwikkelingen en de wijze waarop ontwikkelprincipes uit deze omgevingsvisie worden doorvertaald in programma's of andere instrumenten.

Bijlage: tabellen op uitspraakniveau

1. Vooruit met Barneveld

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Thema 1: Prettig leven in vitale dorpen											
Barneveld wil voorloper zijn op het gebied van opwekking van duurzame energie en de ontsluiting hiervan naar de inwoners en bedrijven.				*Duurzame energie-opwekking in de vorm van windturbines of zonnepanelen hebben een landschappelijke impact.*	*Komt duurzaamheid ten goede.*						*Ondernemerschap, Gezond en natuurlijk*
In de hele gemeente passen we de openbare ruimte aan, zodat deze meer uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en te spelen.							*Draagt bij aan sociale en fysieke gezondheid.*				*Gezond en natuurlijk*
Wij creëren extra voorzieningen voor tieners, waarmee we gezond gedrag willen stimuleren.							*Draagt bij aan sociale en fysieke gezondheid.*				*Gezond en natuurlijk*
Bij nieuwe woningbouwprojecten maken we vooruitstrevende afspraken over klimaatadaptatie (bijvoorbeeld groene daken).		*Versterkt groene woonomgeving.*	*Inzet op klimaat-adaptatie.*					*Groen in de wijk komt de leefbaarheid ten goede.*			*Gezond en natuurlijk*

Vooruit met Barneveld

Uitspraak	Bodem, water en ondergrond	Natuur	Klimaat-bestendigheid	Ruimtelijke kwaliteit	Energie en grondstoffen	Gezonde leefomgeving	Gezondheid en welzijn	Vitale woonomgeving	Mobiliteit	Economie en werk	Raakvlakken met andere thema's:
In de bestaande woonomgeving zetten we maximaal in op minder verharding, meer groen en/of water. Dat wordt in Barneveld en Voorthuizen gecombineerd met de verdichting.	*Draagt bij aan bodem- en waterbeheer.*	*Versterkt groene woonomgeving.*	*Inzet op klimaat-adaptatie.*	*Verdichting vraagt om goede ruimtelijke inpassing.*				*Groen in de wijk komt de leefbaarheid ten goede.*			*Gezond en natuurlijk*
Geen maximale groei, maar maximaal 8.000 woningen en groei tot 75-80.000 inwoners.				*De bouw van woningen vraagt om goede ruimtelijke inpassing.*				*Bijdrage aan aanpak woningbouw-opgave, maar geen wezenlijk verschil t.o.v. referentie-situatie.*	*Een groeiend inwonertal vraagt om extra voorzieningen voor mobiliteit.*	*Leidt tot economische groei, maar verschilt niet wezenlijk t.o.v. referentiesituatie.*	
Concentratie van woningen en voorzieningen in Barneveld en Voorthuizen. Dat wordt gecombineerd met een grotere openbare ruimte met meer water, groen en ruimte voor spelen en ontmoeten. Daarbij is er specifiek aandacht voor tieners.	*Ruimte voor water en groen komt bodem ten goede.*	*Bijdrage aan de groene woonomgeving en houdt ruimte over voor natuur in buitengebied.*	*Ruimte voor water en groen draagt bij aan klimaat-bestendigheid.*	*Concentratie van woningen in deze twee kernen vraagt om goede ruimtelijke inpassing.*		*Ruimte voor groen en water draagt bij aan de gezonde leefomgeving.*	*Bewegen en ontmoeten komen gezondheid en welzijn ten goede.*	*Dit komt de leefbaarheid in de twee kernen ten goede.*	*Concentratie van extra woningen vraagt om mobiliteits-voorzieningen.*		
Kleinere kernen krijgen minder ruimte om te groeien en alleen voor de eigen behoefte.							*Bouwen voor eigen behoefte heeft mogelijk effect op sociale cohesie en inclusiviteit.*	*Leefbaarheid kleinere kernen is aandachtspunt.*			
Focus op inbreiding nabij centrum en stations (in Barneveld?), met appartementen/gestapelde bouw; geen nieuw grote uitbreidingslocatie.		*De keuze voor inbreiding beperkt natuur in het buitengebied niet.*		*Ruimtelijke inpassing is een aandachtspunt.*					*Clustering van woningen nabij het station komt ov-bereik-baarheid voor inwoners ten goede.*		

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Voor vrijkomende agrarische bebouwing in de omgeving van bestaande kernen zoeken we naar een creatieve invulling van de woonopgave.				*Ruimtelijke inpassing is een aandachtspunt.*				*VAB wordt voor woningen benut. Bijdrage aan aanpak woningbouw-opgave.*			
We voegen specifieke nieuwe woonmilieus en -concepten toe met meer kleinere wooneenheden, waarbij aandacht is voor ouderen (collectiviteit van zorg en voorzieningen) en jongeren.							*Komt sociale cohesie en inclusiviteit ten goede.*	*Draagt bij aan aanpak woningbouw-opgave.*			
We brengen instroom en doorstroom in de woningmarkt op gang.							*Wisselingen in bewoning kunnen effect hebben op sociale cohesie in de buurt.*				
Woningbouw is ook gericht op doelgroepen die nu nog niet in de gemeente wonen.							*Draagt bij aan sociale inclusiviteit.*			*Het aantrekken van nieuwe doelgroepen kan een impuls voor nieuwe markten/bedrijvigheid vormen.*	
Het centrum en de stationsgebieden winnen sterk aan levendigheid, omdat er ingezet wordt op andersoortige en nieuwe sport- en cultuurvoorzieningen.							*Draagt bij aan cohesie, sporten en bewegen.*	*Voorzieningen en levendigheid krijgen een impuls. Dit komt de leefbaarheid ten goede.*		*Nieuwe voorzieningen leiden tot werkgelegenheid.*	

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Schoolgebouwen en -pleinen kunnen multifunctioneel gebruikt worden.				*Dit is een voorbeeld van efficiënt en meervoudig ruimtegebruik.*			*Draagt bij aan cohesie, sporten en bewegen.*				
Doordat in ieder dorp voor eigen behoefte woningen worden toegevoegd blijft er sprake van een acceptabel basisvoorzieningenniveau.							*Draagt bij aan sociale cohesie.*	*Komt levendigheid en voorzieningen-niveau ten goede.*		*Behoudt de economische vitaliteit van de (kleinere) kernen.*	
Culturele voorzieningen in een stedelijker centrum (zoals in dit scenario) trekken meer mensen van buitenaf. Dit vraagt om een groei van meer diverse en professionele culturele instellingen en voorzieningen, zoals bijvoorbeeld een cultuurcentrum, culturele broedplaatsen, een bioscoop en/of een poppodium.							*Draagt bij aan inclusiviteit en heeft mogelijk effect op de sociale cohesie in de gemeente.*	*Bijdrage aan voorzieningen-niveau.*		*Groei professionele voorzieningen leidt tot werkgelegenheid en economische vitaliteit.*	
Nieuwe grotere sportvoorzieningen zoals bijvoorbeeld een atletiekbaan, concentreren we vooral in de kern Barneveld op met de fiets goed bereikbare locaties.				*Grotere voorzieningen zijn ruimtelijk relatief goed in te passen in de grotere kernen.*			*Komt sporten en bewegen in Barneveld ten goede, maar gaat mogelijk ten koste van voorzieningen-niveau in kleinere kernen.*	*Komt sporten en bewegen in Barneveld ten goede, maar gaat mogelijk ten koste van voorzieningen-niveau in kleinere kernen.*			

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
In Barneveld en Voorthuizen wordt ruimte geboden voor wijkwinkelcentra, waardoor de leefbaarheid in wijken verbetert.				*De inzet op functiemenging kan een ruimtelijk aandachtspunt zijn.*				*Komt leefbaarheid en voorzieningen-niveau in de wijken van deze twee kernen ten goede.*		*Versterkt economische vitaliteit in de wijken en maakt ruimte voor werkgelegenheid.*	
Ook in de woonwijken wordt functiemenging gestimuleerd, om de levendigheid te vergroten en de leefbaarheid te bevorderen.				*De inzet op functiemenging kan een ruimtelijk aandachtspunt zijn.*				*Komt leefbaarheid en voorzieningen-niveau in de wijken van deze twee kernen ten goede.*		*Versterkt economische vitaliteit in de wijken en maakt ruimte voor werkgelegenheid.*	
Barneveld kiest voor verdichting en functiemenging.				*Dit heeft een landschappelijke impact.*							
De kernen en het buitengebied lopen als het ware in elkaar over. Het groen komt in de kernen en de beken stromen erdoorheen. Zo ontstaat een robuust groenblauw netwerk door de hele gemeente. De bekenstructuur en de bestaande landschappelijke eenheden zijn het vertrekpunt en krijgen meer ruimte. De gemeente gaat hierbij selectief om met toegankelijkheid, om zuinig met de natuur om te gaan.	*Leidt tot versterking beken-structuren.*	*Draagt bij aan natuurlijke verbindingen.*	*Groenblauwe inrichting komt klimaat-adaptatie ten goede.*	*Sluit aan bij bekenstructuur en landschappelijke eenheden.*				*Deze gebieden zijn slechts beperkt toegankelijk.*			

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
De gemeente houdt het landelijk gebied vrij van stedelijke functies en bedrijvigheid.		*Behoudt ruimte voor natuur.*						*Dit maakt uitbreiding van woningen onmogelijk.*		*Dit maakt uitbreiding van bedrijventerreinen (ten koste van het buitengebied) onmogelijk.*	
Barneveld gaat als dorp met de meeste voorzieningen er stedelijker uit zien. We maken daarvoor ook ruimte in de kern, waarbij we rekening houden met waardevolle bebouwing en structuren.				*Bij nieuwe voorzieningen wordt rekening gehouden met waardevolle bebouwing en structuren.*			*Past dit wel bij het Barnevelds DNA?*	*Stimuleert leefbaarheid Barneveld.*		*Impuls voorzieningenniveau Barneveld leidt tot groei economische vitaliteit en werkgelegenheid.*	
Totaal thema 1: Prettig leven in vitale dorpen	*13%*	*25%*	*17%*	*17%*	*4%*	*4%*	*33%*	*46%*	*4%*	*29%*	
	0%	*0%*	*0%*	*38%*	*0%*	*0%*	*21%*	*21%*	*8%*	*4%*	
	0%	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*4%*	
Thema 2: Waardevol landelijk gebied											
Om milieudruk/druk op natuur te verminderen wordt landbouw gericht gezoneerd en geëxtensiveerd. Deze zones worden ook ingezet nabij Natura 2000.	*Bodem en water worden meer leidend.*	*Zonering en extensivering landbouw vergroot en versterkt ruimte voor natuur in het buitengebied.*	*Dit leidt tot een klimaat-bestendigere bodem.*			*Komt luchtkwaliteit en geurniveau ten goede.*				*Dit beperkt de (economische vitaliteit) van de landbouwsector.*	*Gezond en natuurlijk*

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
We werken op het vlak van geur, fijnstof en andere schadelijke stoffen met strengere normen voor (agrarische) bedrijven in de directe nabijheid van onze kernen.	*Minder uitstoot schadelijke stoffen komt bodem- en waterkwaliteit ten goede.*	*Minder uitstoot schadelijke stoffen komt natuur ten goede.*				*Komt luchtkwaliteit en geurniveau ten goede.*				*Strengere normen voor belemmeren bedrijven mogelijk in hun huidige bedrijfsvoering.*	*Gezond en natuurlijk*
Landbouw raakt ingebed in een rijker en diverser landschap dat economisch gezien breder benut gaat worden, ecologisch vooruitgaat en meer maatschappelijke betekenis gaat krijgen.		*Landschap gaat ecologisch vooruit.*								*Inbedding landbouw kan mogelijk beperkend voor de sector werken, maar de economische kwaliteit van het landschap gaat vooruit. Wat houdt dat in en hoe gaat dat?*	*Gezond en natuurlijk*
Bodem, water en landschap zijn bepalend voor de andere functies die van oudsher voorkomen in het buitengebied. Dat betekent dat landbouw verandert en zich meer richt op andersoortige diensten, in plaats van op productie voor de wereldmarkt.	*Bodem en water zijn leidend in het buitengebied.*		*Diensten kunnen gericht zijn op water vasthouden, droogte en hitte tegengaan.*	*Landschap is leidend in het buitengebied.*		*Verandering diensten landbouw leidt mogelijk tot verbetering gezondheid omwonenden.*				*Dat zal er in de praktijk toe leiden dat (sommige) agrarische ondernemers hun verdienmodel zullen moeten aanpassen.*	*Gezond en natuurlijk*
Met gerichte zonering en extensivering nemen risico's op ziektes, ziekteoverdracht en preventieve ruimingen af. Ook de milieudruk en de druk op natuur neemt hierdoor af.	*Belasting bodem en water neemt af.*	*Zonering landbouw beperkt druk op natuur.*	*Zonering landbouw draagt bij aan klimaat-adaptatie.*	*Zonering sluit aan bij landschappelijke waarden.*		*Zonering landbouw beperkt overlast van lucht en geur.*				*Afname van deze risico's komt de landbouwsector ten goede.*	*Gezond en natuurlijk*

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Nabij kernen en Natura 2000 kan de landbouw in passende/aangepaste vorm verder. Normen voor fijnstof, geur en andere schadelijke stoffen zijn hier strenger.	*Belasting bodem en water neemt af.*	*Zonering landbouw beperkt druk op natuur.*	*Zonering landbouw draagt bij aan klimaat-adaptatie.*			*Zonering landbouw beperkt overlast van lucht en geur.*				*Strengere normen dwingen agrariërs tot andere verdien-modellen. Op korte termijn kan dat de economische vitaliteit van de sector belemmeren.*	*Gezond en natuurlijk*
De werkgelegenheid in de agrifoodsector blijft een belangrijke factor, maar wel op een andere manier dan nu het geval is. Dat gebeurt in samenhang met de brede klimaat- en natuuropgaven. Er wordt gewerkt aan een brede gebiedsaanpak met perspectief voor natuurinclusieve landbouw, natuur, water, toerisme en woonomgeving. Hiermee realiseren we een kwalitatief betere leefomgeving en neemt het verdienvermogen toe. Massaproductie wordt maatwerkproductie.	*Aandacht voor landbouw, bodem en water in breed perspectief.*	*Aandacht voor natuuropgaven.*	*Aandacht voor klimaat-opgaven.*	*Gebiedsaanpak geeft kans om aan te sluiten bij ruimtelijke structuren.*				*Leefbaarheid buitengebied wordt verbeterd.*		*Dit is afhankelijk van de uitwerking. De kans is aannemelijk dat het verdienvermogen voor agrariërs op korte termijn afneemt. Op lange termijn gaan economische vitaliteit en de transitie naar duurzame landbouw beter samen.*	*Gezond en natuurlijk*

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
De brede inzet op klimaatadaptatie draagt bij aan een gezonde landbouw.	*Dat gaat hand in hand met versterking van bodem en waterbeheer.*		*Brede inzet op klimaat-adapatie*			*Draagt bij aan een gezonde landbouw.*				*Gezonde landbouw komt ook de economische vitaliteit ervan ten goede.*	*Gezond en natuurlijk*
De focus van landbouw verschuift van massaproductie naar maatwerkproductie: een kwalitatieve ontwikkeling naar een gezond en circulair voedselsysteem.					*Komt duurzaamheid ten goede.*						
Landbouw wordt zo ingezet dat het bodemleven optimaal gevoed wordt.	*Dit leidt tot een verbetering van de bodem-kwaliteit.*	*Een rijk bodemleven komt natuurwaarden ten goede.*	*Bodem kan meer water vasthouden.*			*Als landbouw bodem op één zet, leidt dat mogelijk tot een beperking van de uitstoot van schadelijke stoffen door de sector.*				*Bodem is leidend. De landbouw volgt. Dat beperkt agrariërs mogelijk in hun bestaande bezigheden.*	

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Het agrarisch ondernemerschap wordt gericht op doorontwikkeling en vernieuwing naar een gezonde, natuurinclusieve circulaire landbouw. Deze landbouw staat in verbinding met burgers, kennisinstellingen en innovatie met crossovers vanuit de hele Foodvalley. Barneveld wordt gezien als de plek om kennis in de praktijk te laten ontstaan.	*Natuurinclusieve landbouw komt bodemkwaliteit ten goede.*	*Focus op natuurinclusieve landbouw.*	*Betere bodemkwaliteit is o.a. waterspons.*		*Focus op circulaire landbouw.*	*Meer aandacht voor gezondheid in de landbouw.*				*Barneveld neemt een leidende rol in op het gebied kennis en innovatie in de landbouw. Dat komt de economische vitaliteit ten goede. Echter, op andere terreinen neemt de economische vitaliteit van de landbouwsector (op korte termijn) af.*	
Landbouw concentreert zich in deelgebieden waar geëxperimenteerd wordt met innovaties die bij het deelgebied passen.	*Belasting bodem en water neemt af.*	*Zonering landbouw beperkt druk op natuur.*	*Zonering landbouw draagt bij aan klimaat-adaptatie.*	*Zonering sluit aan bij landschappelijke waarden.*		*Zonering landbouw beperkt overlast van lucht en geur.*				*Landbouw wordt gezoneerd en dus in omvang beperkt.*	
De landbouw houdt ruimte doordat we compact bouwen bij stedelijke ontwikkelingen.				*Ruimtelijke kwaliteit en inpassing is een aandachtspunt.*						*De keuze voor inbreiding leidt tot het behoud van de ruimte in het buitengebied.*	
Totaal thema 2: Waardevol landelijk gebeid	*77%*	*69%*	*69%*	*31%*	*15%*	*54%*	*-*	*8%*	*-*	*23%*	

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
	0%	*0%*	*0%*	*8%*	*0%*	*15%*	*-*	*0%*	*-*	*31%*	
	0%	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*-*	*0%*	*-*	*38%*	
Thema 3: Ruimte voor ondernemerschap											
Het buitengebied verandert van karakter. We zien in dit buitengebied geen nieuwe grootschalige vakantieparken ontstaan, wel een aanwas van meer kleinschalige locaties op vrijgekomen agrarische locaties in een mooier wordend landschap.		*Beperking recreatie komt natuurwaarden ten goede.*		*Recreatie-voorzieningen passen in het landschap.*						*Beperkt mogelijkheden voor toerismesector.*	*Prettig leven, Landbouw*
Wonen en werken vinden plaats in elkaars nabijheid.				*Ruimtelijke inpassing is van belang.*		*Het is van belang dat woningen geen overlast ervaren door werklocaties in de buurt.*		*Werklocaties nabij woningen zorgen voor levendigheid, maar moeten op elkaar zijn afgestemd.*	*Werk is over het algemeen goed bereikbaar.*		*Prettig leven, Bereikbaarheid*
Barneveld gaat werken met lokale energiebedrijven, -coöperaties en netwerken.										*Komt lokale bedrijvigheid ten goede.*	
De werkgelegenheid gaat zich meer op 'denkers' in plaats van 'doeners' richten. Dat type werkgelegenheid kost minder ruimte per arbeidsplaats.				*Betekent dit dat de ruimte voor werklocaties kan afnemen?*						*De economische vitaliteit heeft minder ruimte nodig. Aandachtspunt: behoudt iedereen een passende baan?*	

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Harselaar gebruiken we vooral voor ondernemers die lokaal gebonden zijn.										*Limiteert de groei van het bedrijventerrein.*	
Ook ruimte in onze gemeente is schaars, daarom zijn we niet de plek voor overloop vanuit Amersfoort of Ede/Veenendaal of voor grote nieuwe ruimtegebruikers. Daar moeten vanuit de regio andere plekken voor gevonden worden.		*Natuur gaat niet ten koste van grote nieuwe bedrijven. Afhankelijk van beoogde locatie is dit een positief effect.*		*Aandacht voor ruimtelijke kwaliteit.*						*Limiteert economische groei. Dit betekent dat er voor bepaalde bedrijvigheid mogelijk elders in de regio ruimte gemaakt moet worden.*	
De gemeente richt zich meer op het stimuleren en faciliteren van hoogwaardige bedrijvigheid, omdat dat type bedrijvigheid vaak minder ruimte kost, schoner en meer toekomstbestendig is.				*Aandacht voor efficiënt ruimtegebruik.*	*Focus op duurzame bedrijvigheid.*	*Focus op schonere bedrijvigheid.*				*In hoeverre leidt de economische vitaliteit hieronder?*	
De gemeente blijft met de inwoners van Barneveld (kern) en Voorthuizen werken aan randvoorwaarden voor een gezonde toekomst voor middenstand, horeca en aanverwante activiteiten in de centra van deze kernen.							*Draagt bij aan sociale cohesie in de kernen.*	*Draagt bij aan voorzieningen-niveau en leefbaarheid.*		*Dit komt het vestigingsklimaat voor kleinschaligere bedrijvigheid ten goede.*	
Grotere winkels worden in de centra van Barneveld en Voorthuizen geconcentreerd.				*Clustering in de centra sluit aan bij bestaande ruimtelijke structuur.*				*Geen grotere winkels in de wijken en overige kernen.*			

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
We gaan bedrijventerrein of locaties in kernen transformeren. Bestaande bedrijventerreinen kunnen beter benut worden en we zoeken naar mogelijkheden om nog efficiënter met bedrijfsruimte om te gaan: door hoger te bouwen, gebruik te maken van ondergronds parkeren en functiemenging.				*Ruimtelijke inpassing is een aandachtspunt bij gestapelde bouw en functiemenging.*						*Efficiëntere omgang met bedrijfsruimte kan economie ten goede komen, maar is afhankelijk van de invulling ervan.*	
Voor Harselaar staat nog groei geprogrammeerd, maar die groei willen we ook gebruiken voor bedrijven die verplaatsen.										*Harselaar mag groeien, maar de groei is eindig.*	
Op termijn willen we alleen nog bedrijventerreinen realiseren of uitbreiden indien dat nodig is voor bedrijven die op een andere locatie - bijvoorbeeld in de dorpskernen - moeten verdwijnen.				*Beperkte groei bedrijvigheid.*		*Beperkte groei bedrijvigheid leidt mogelijk tot beperkte groei ongezonde bedrijfs-activiteiten.*				*Dit beperkt de mogelijkheden voor economische groei.*	
Er is ruimte voor wijkwinkelcentra met een beperkt aanbod voor supermarkt, drogisterij en lichte horeca.				*Functiemenging in de wijken vraagt om ruimtelijke inpassing.*				*Draagt bij aan voorzieningen-niveau en leefbaarheid.*		*Dit komt de economische vitaliteit van de wijken ten goede.*	
Totaal thema 3: Ruimte voor ondernemerschap	-	*8%*	-	*38%*	*8%*	*8%*	*8%*	*15%*	*8%*	*23%*	
	-	*8%*	-	*31%*	*0%*	*15%*	*0%*	*15%*	*0%*	*31%*	

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
	-	*0%*	-	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*31%*	
Thema 4: Gezond en natuurlijk Barneveld											
Een overgangslandschap aan de randen van de kernen fungeert als buffer zodat de kernen op een goed gezondheidsniveau komen te zitten als het gaat om bijvoorbeeld geur en fijnstof. De overgangslandschappen kennen allerlei vormen van dubbel ruimtegebruik: natuur, water, agrarisch met diensten, recreëren. Waar mogelijk vindt de aansluiting plaats op bestaande landschapseenheden waarin inwoners rust, natuur en ruimte ervaren.	*Ruimte voor bodem en water.*	*Komt natuur-verbindingen ten goede.*	*Groenblauw landschap is klimaat-bestendig. Daarnaast is de overgangszone bedoeld voor wateropvang en het creëren van koelteplekken.*	*Sluit aan bij meervoudig ruimtegebruik en bestaande landschaps-eenheden.*		*Komt luchtkwaliteit en geluidsniveau ten goede.*					*Prettig leven, Landbouw*
Barneveld maakt extra ruimte voor groene uitloopgebieden en nieuwe natuur- en bosgebieden. Combinaties worden hiervoor zoveel mogelijk gezocht, maar het is ook acceptabel als hiervoor agrarische gronden worden gebruikt.	*Versterkt bodem en water-structuur.*	*Extra ruimte voor groen en natuur.*	*Groene invulling komt klimaat-adaptatie ten goede.*	*Er wordt gezocht naar ruimtelijke combinaties.*		*Als dit ten koste gaat van landbouw kan dit positieve gezondheids-effecten op het gebied van lucht en geur hebben.*				*Agrarische gronden worden 'opgeofferd' voor natuur.*	*Prettig leven, Landbouw*
Verdichting betekent ook groen en circulair bouwen, bijvoorbeeld door biobased en natuurinclusief te bouwen (onder meer houtbouw, vlas).		*Komt natuurwaarden (in de kernen) ten goede.*	*Groen bouwen draagt bij aan klimaat-adaptatie.*		*Komt duurzaamheid ten goede.*						*Prettig leven*

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Barneveld zet zich in voor een meer biodiverse inrichting van de openbare ruimte (door vergroening, tiny forests en een vermindering van hittestress).	*Bevordert kwaliteit bodem en water.*	*Versterking biodiversiteit en groene (woon)omgeving.*	*Vermindering hittestress.*								*Prettig leven*
Bodem, water en landschap zijn bepalend voor de andere functies die van oudsher voorkomen in het buitengebied, zoals de landbouw.	*Bodem en water zijn leidend.*	*Primaat bij bodem en water komt ook natuurwaarden ten goede.*	*Primaat bij bodem en water beperkt problemen van water en droogte.*	*Het landschap is leidend.*		*Als landbouw volgend is aan andere functies, beperkt dat mogelijk uitstoot van schadelijke stoffen.*				*Landbouw is volgend aan bodem, water en landschap.*	*Landbouw*
In het buitengebied ontstaat een brede gebiedsaanpak met perspectief voor onder andere water. Landbouw legt de link met het waterbeheer.	*Dit draagt bij aan duurzaam waterbeheer.*		*Bestrijdt wateroverlast en droogte.*							*Dit leidt mogelijk tot vernatting van de bodem. Dat sluit niet aan bij de huidige activiteiten van sommige landbouwers.*	*Landbouw*
Er worden extra inspanningen gedaan om het doel van het Schone Luchtakkoord (SLA) (50% gezondheidswinst) te bereiken: schonere mobiliteit en terugdringen (overlast van) houtstook.						*Komt luchtkwaliteit ten goede.*			*Bestaande mobiliteit is veelal vervuilend. Extra inspanningen voor het SLA vormen een aandachtspunt voor de bereikbaarheid.*	*Dit kan bedrijven in hun activiteiten beperken.*	*Bereikbaarheid*

Vooruit met Barneveld

Uitspraak	Bodem, water en ondergrond	Natuur	Klimaat-bestendigheid	Ruimtelijke kwaliteit	Energie en grondstoffen	Gezonde leefomgeving	Gezondheid en welzijn	Vitale woonomgeving	Mobiliteit	Economie en werk	Raakvlakken met andere thema's:
De focus op natuurwaarden in het buitengebied leidt tot nieuwe verdienmodellen. Bedrijvigheid in harmonie met de natuur wordt gestimuleerd. Andersoortige bedrijvigheid krijgt geen ruimte.	*Dit komt lokaal indirect het bodem- en watersysteem ten goede.*	*Focus op natuurwaarden.*	*Focus op natuurwaarden leidt tot versterking klimaat-adaptatie.*							*Hoewel de gemeente in dit scenario handvatten biedt voor efficiëntere bedrijvigheid, leiden de beperkte groeimogelijkheden ook tot een begrenzing van de economische vitaliteit.*	*Bereikbaarheid*
Bij iedere kern werken we aan vergroening van de dorpsranden zodat er ruimte ontstaat voor spel voor kinderen en meer recreatie voor alle inwoners.		*Komt de groene woonomgeving ten goede.*	*Vergroening bevordert klimaat-adaptatie.*				*Draagt bij aan sociale en fysieke gezondheid.*			*Geeft een impuls aan recreatiemogelijkheden aan de dorpsronden.*	
We zetten extra in op het bereiken van energieneutraliteit.				*Wat betekent deze ambitie voor het landschap?*	*Komt duurzaamheid ten goede.*				*Dit gaat niet hand in hand met huidige aard van mobiliteit.*	*Heeft dit belemmerende consequenties voor het bedrijfsleven in Barneveld?*	
Naast de 'reguliere' technologieën als wind- en zonne-energie, verkent de gemeente innovaties in samenwerking met het onderwijs en bedrijfsleven.					*Komt duurzaamheid ten goede.*						
In samenwerking met provincie en waterschap worden initiatieven ontplooid		*Versterking natuurwaarden.*									

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
om de ecologische kwaliteit te verhogen.											
Door meer diversiteit in het buitengebied – denk aan houtwallen, akkerranden - neemt de aantrekkelijkheid toe wat een impuls geeft aan de economie rondom toerisme.		*Versterkt biodiversiteit, maar impuls toerisme kan voor druk op natuurwaarden zorgen.*		*Houtwallen en akkerranden zorgen voor een aantrekkelijk landschap.*						*Aantrekkelijke natuur en sterke biodiversiteit trekken recreatief bezoek aan.*	
Het natuurlijk bodem- en watersysteem wordt leidend. Daarmee willen we de kwaliteit van bodem en water sterk gaan verbeteren. Onze bestaande beleidsvoornemens gaan we gebiedsgericht uitwerken en realiseren door een nauwe verbinding te zoeken met de gebiedsgerichte uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk Gebied.	*Bodem wordt versterkt en is leidend bij ontwikkelingen. Ook de kwaliteit van water gaat vooruit.*	*Versterking bodem- en waterkwaliteit gaat hand in hand met versterking natuurwaarden.*		*Gebiedsgerichte uitwerking.*							
We gebruiken de bekenstructuur bij de aanpak van wateroverlast, de verbetering van de waterkwaliteit en (natte) natuur door meer ruimte hiervoor te reserveren, zowel in als buiten de kernen.	*De beken krijgen meer ruimte; dat komt het watersysteem ten goede.*	*Verbetering waterkwaliteit gaat samen met versterking (natte) natuurwaarden.*	*Dit gaat wateroverlast tegen.*								

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
We maken ruimte voor klimaatmaatregelen aan de oostzijde van de kern Barneveld, om wateroverlast in de kern te voorkomen en een waterbuffer te hebben in tijden van droogte.			*Dit beperkt risico's van wateroverlast en droogte.*					*Dit beperkt wateroverlast bij woningen.*			
De gemeente beloont maatschappelijke diensten, zoals het onderhouden van het buitengebied en het vastleggen van CO_2.				*Komt inrichting buitengebied ten goede.*	*Beperkt CO2-uistoot.*						
Totaal thema 4: Gezond en natuurlijk Barneveld	*47%*	*59%*	*59%*	*35%*	*24%*	*12%*	*6%*	*6%*	*0%*	*12%*	
	0%	*6%*	*0%*	*6%*	*0%*	*12%*	*0%*	*0%*	*12%*	*24%*	
	0%	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*12%*	
Thema 5: Bereikbaar nu en in de toekomst											
Barneveld verlaagt de parkeernormen. Er zal meer op afstand geparkeerd moeten worden en betaald parkeren en vergunningparkeren zijn oplossingen om gericht autogebruik terug te dringen in de kern Barneveld.		*Maakt ruimte vrij voor groen in de woonomgeving.*	*Afname van verharding gaat hittestress tegen.*	*De auto neemt veel ruimte (asfalt) in. Deze ruimte krijgt een nieuwe invulling.*		*De auto wordt verder verwijderd van de inwoners. Dat komt hun gezondheid ten goede.*			*Minder parkeerruimte beperkt de autobereik-baarheid van de kern(en) (Barneveld).*		*Prettig leven*

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Er ontstaat minder ruimte voor de auto in het openbaar gebied. Er komen geen nieuwe wegen bij en de ruimte voor parkeren neemt af.	*Draagt bij aan afname verharding.*	*Creëert ruimte voor groen in de woonomgeving.*	*Afname verharding komt klimaat-adaptatie ten goede.*	*De auto neemt veel ruimte (asfalt) in. Deze ruimte krijgt een nieuwe invulling.*	*Komt CO2-uitstoot ten goede.*	*Komt luchtkwaliteit en geluidsniveau ten goede.*			*Dit beperkt de autobereik-baarheid.*	*Vormt een aandachtspunt voor de ontsluiting van bedrijven en voorzieningen.*	
We kiezen voor het afremmen en verduurzamen van automobiliteit.					*Beperkt CO2-uistoot.*				*Beperkt autobereik-baarheid.*	*Welk effect heeft een beperking van de autobereikbaarheid op de Barneveldse bedrijvigheid?*	
We zetten volop in op openbaar vervoer en fiets, om dat een volwaardig alternatief voor de auto te maken.									*Komt ov-bereikbaarheid ten goede.*		
Door gerichte maatregelen willen we het aanleggen van nieuwe infrastructuur, zoals een oostelijke rondweg, zoveel mogelijk voorkomen.				*Een rondweg is een ingrijpende ruimtelijke ontwikkeling. Die wordt hier voorkomen.*		*Voorkomt lucht-verontreiniging en geluidshinder.*			*Een nieuwe rondweg kan de autobereik-baarheid verbeteren. Wat zijn 'gerichte maatregelen', en hoe dragen die bij aan mobiliteit?*		

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Aanpassingen en (forse) ingrepen aan een aantal gebiedsontsluitingswegen in de kern Barneveld (route Lunterseweg) zijn wel nodig om het autogebruik te kunnen afhandelen. Ook na aanpassing blijft er sprake van een hoge verkeersdruk en mogelijk langere reistijden voor degene die met de auto reist. Dat accepteren we evenals de gevolgen voor de leefbaarheid.				*Aandachtspunt: welk effect hebben deze ingrepen op waardevolle structuren en bebouwing?*					*Dit heeft een neutraal effect t.o.v. de referentie-situatie, maar is in de basis slecht voor de autobereik-baarheid.*		
We zetten in op de verduurzaming van automobiliteit en maken ruim baan voor laadpleinen en deelauto's.				*Laadpleinen en deelauto's vragen om ruimte.*	*Beperkt CO2-uitstoot.*	*Verduurzaming mobiliteit komt luchtkwaliteit en geluidsniveau ten goede.*			*Dit versterkt de duurzame autobereik-baarheid.*		
Het transferium (Barneveld-Noord, zie ov-bereikbaarheid hieronder) is niet alleen extern gericht, maar ook als alternatieve parkeervoorziening voor het centrum van Barneveld.		*Maakt ruimte vrij voor groen in het centrum.*		*Clustert parkeerruimte bij het transferium (in plaats van in het centrum).*					*Houdt centrum van Barneveld (via ov) auto-bereikbaar. Ten opzichte van de referentie-situatie is de beoordeling neutraal.*		
Het accent komt meer te liggen op het ov, zeker voor de kern Barneveld. Daarom bouwt de gemeente zoveel mogelijk binnen fietsafstand van de drie stations.									*Dit komt de ov- en fietsbereik-baarheid ten goede.*	*Zijn werklocaties ov-bereikbaar?*	

Vooruit met Barneveld

Uitspraak	Bodem, water en ondergrond	Natuur	Klimaat-bestendigheid	Ruimtelijke kwaliteit	Energie en grondstoffen	Gezonde leefomgeving	Gezondheid en welzijn	Vitale woonomgeving	Mobiliteit	Economie en werk	Raakvlakken met andere thema's:
De gemeente zet in op het stimuleren van het ov en het vergroten van het reizigerspotentieel.					*Waar dit ten koste gaat van de auto beperkt dit CO2-uitstoot.*				*Deze ambitie is positief voor het ov. Maar wat betekent dit concreet?*		
Het ov-gebruik neemt in dit scenario toe, maar dan moeten de voorzieningen toereikend zijn. Daarop hebben we geen rechtstreekse zeggenschap, maar we zetten ons er wel voor in om dit bij de andere partijen voor elkaar te krijgen (denk hierbij aan het opwaarderen van de capaciteit van de Valleilijn, station Barneveld Noord en een nieuw station bij Stroe).				*Ruimtelijke inpassing hiervan is een aandachtspunt.*					*De inzet van de gemeente leidt waarschijnlijk tot betere ov-bereik-baarheid.*		
Barneveld-Noord wordt een echt knooppunt met een goedwerkend transferium met aansluiting op twee spoorlijnen en daarmee een veel betere bereikbaarheid en toegankelijkheid van en naar de rest van Nederland.									*Dit geeft de ov-bereik-baarheid een impuls.*		
We verkorten reisafstanden (door werklocaties en voorzieningen in de wijk bijvoorbeeld) waardoor de fiets interessanter wordt.				*Functiemenging vraagt om ruimtelijke inpassing.*	*Fiets in plaats van auto beperkt CO2-uitstoot.*	*Fiets in plaats van auto bevordert gezondheid.*	*Fietsen komt gezondheid ten goede.*	*Bijdrage voorzieningen in de wijk.*	*Kortere reisafstanden maken langzaam verkeer een geschiktere vervoersoptie.*	*Werklocaties in de wijk worden bevorderd.*	

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
We breiden het netwerk van snelle fietsverbindingen tussen de dorpen en de woon-, werk- en recreatiegebieden versneld en veel verder uit. De (elektrische) fiets moet in al onze kernen het belangrijkste duurzame en gezonder alternatief voor de auto worden.					*Fiets in plaats van auto beperkt CO2-uitstoot.*	*Fiets in plaats van auto bevordert gezondheid.*	*Fietsen komt gezondheid ten goede.*		*De fiets krijgt meer ruimte en de gemeente werkt aan de voorzieningen die daarbij horen.*		
Barneveld zet in op deelfietsen en goede oplaadmogelijkheden voor elektrische fietsen.					*Fiets in plaats van auto beperkt CO2-uitstoot.*	*Fiets in plaats van auto bevordert gezondheid.*	*Fietsen komt gezondheid ten goede.*		*Dit heeft een positief effect op het gebruik van elektrische fietsen.*		
De (elektrische) fiets is het belangrijkste duurzame en gezonde alternatief voor de auto. Veiligheid is daarbij erg belangrijk. Daarom neemt in de kernen het aantal 30 km-gebieden voor de auto toe. Ook moet er vanwege verkeerstechnische maatregelen vaker voorrang aan de fiets worden gegeven.									*Snelheidsbe-perkingen voor auto's en ruimte voor fietsers komen de verkeers-veiligheid ten goede.*		
Totaal thema *5: Bereikbaar nu en in de toekomst*	*6%*	*19%*	*13%*	*25%*	*44%*	*44%*	*19%*	*6%*	*56%*	*6%*	
	0%	*0%*	*0%*	*19%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*25%*	*19%*	
	0%	*0%*	*0%*	*6%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*19%*	*0%*	
Overig											
De sociale veiligheid komt niet in bod in de scenario's							*Dat is een aandachtspunt.*				

Vooruit met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Cultuurhistorie krijgt geen expliciete aandacht in dit scenario.				*Dat is een aandachtspunt.*							
Totaal Vooruit met Barneveld: 85 uitspraken	**26%**	**34%**	**29%**	**27%**	**18%**	**21%**	**15%**	**19%**	**13%**	**19%**	
	-	**2%**	**-**	**22%**	**-**	**7%**	**7%**	**8%**	**9%**	**19%**	
	-	**-**	**-**	**1%**	**-**	**-**	**-**	**-**	**3%**	**14%**	

2. Verder met Barneveld

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Thema 1: Prettig leven in vitale dorpen											
Binnen de nieuwbouwgebieden worden oplossingen gevonden voor lokale klimaat- en waterproblemen in samenhang met speel- en ontspanningsplekken.	*Draagt bij aan de oplossing van lokale water-problematiek.*		*Draagt bij aan de oplossing van lokale water-problematiek en klimaat in brede zin.*				*Draagt bij aan fysieke en sociale gezondheid inwoners.*	*Toevoeging speel- en ontspannings-voorzieningen binnen nieuwbouw-gebieden. Komt leefbaarheid ten goede.*			*Gezond en natuurlijk*
Barneveld staat niet open voor extra grootschalige windenergie. Zonne-energie staat de gemeente alleen toe op restgronden (niet op agrarische gronden).	*Energie-opwekking gaat niet ten koste van de bodem.*	*Energie-opwekking gaat niet ten koste van de natuur. Echter, op grote schaal draagt schone energie indirect juist bij aan natuurwaarden.*		*Dit voorkomt de negatieve invloed op het landschap van grootschalige energieopwekking. Dit vormt een licht positief effect op de referentiesituatie in de toekomst. Ten opzichte van de huidige situatie verandert er niet veel.*	*Dit maakt het behalen van de klimaatdoelen en het vervullen van de ambities hierboven zeer moeilijk.*						*Gezond en natuurlijk*

Verder met Barneveld

Uitspraak	Bodem, water en ondergrond	Natuur	Klimaat-bestendigheid	Ruimtelijke kwaliteit	Energie en grondstoffen	Gezonde leefomgeving	Gezondheid en welzijn	Vitale woonomgeving	Mobiliteit	Economie en werk	Raakvlakken met andere thema's:
Aanknopingspunten voor landschappelijke versterking zijn met name gekoppeld aan bestaande landschapstypen.				*Gaat hand in hand met ruimtelijke kwaliteit. Maar hoe wordt dit uitgewerkt?*							*Gezond en natuurlijk*
Groei tot maximaal 10.000 woningen erbij tot 2040 en 80-85.000 inwoners.				*De bouw van (veel) woningen vraagt om goede ruimtelijke inpassing.*				*Sterke bijdrage aan aanpak woningbouwopgave.*	*Een sterk groeiend inwonertal vraagt om extra voorzieningen voor mobiliteit.*	*Meer inwoners die werken en geld uitgeven komt de economische vitaliteit van Barneveld ten goede.*	
Niet alleen focus op woningbouw in Barneveld en Voorthuizen, maar ook in de overige kernen: 30 procent van alle nieuwe woningbouw landt daar. Onder andere Stroe en Kootwijkerbroek zijn hiervoor in beeld.				*Het toevoegen van woningen in alle kernen vraagt om goede ruimtelijke inpassing.*			*Komt inclusiviteit en cohesie in kleinere kernen ten goede.*	*Door ook in de kleinere kernen te bouwen, kunnen inwoners in hun voorkeursgebied (blijven) wonen. Jongeren en ouderen worden bijvoorbeeld minder gedwongen om hun dorp te verlaten.*			

Verder met Barneveld

Uitspraak	Bodem, water en ondergrond	Natuur	Klimaat-bestendigheid	Ruimtelijke kwaliteit	Energie en grondstoffen	Gezonde leefomgeving	Gezondheid en welzijn	Vitale woonomgeving	Mobiliteit	Economie en werk	Raakvlakken met andere thema's:
We werken gericht aan een nieuwe grootschalige uitleglocatie voor de kern Barneveld in combinatie met een rondweg.	*Uitbreiding in het buitengebied heeft invloed op het bodem- en watersysteem en zorgt voor de toevoeging van verharding.*	*Uitbreiding in het buitengebied gaat (vaak) ten koste van natuurlijke waarden.*	*Aandacht voor hittestress, droogte en wateroverlast zijn bij uitbreiding van belang. Als hier niet goed rekening mee wordt gehouden, heeft uitbreiding een negatief effect op klimaat-bestendigheid.*	*De creatie van grootschalige uitbreiding vraagt om goede ruimtelijke inpassing (oog voor historische structuren, landschap, etc.). Echter, het biedt ook kansen voor de toevoeging van ruimtelijke kwaliteit.*				*Draagt sterk bij aan aanpak woningbouwopgave. Aandachtspunt is echter het voorzieningenniveau van de uitbreidingslocatie.*	*De rondweg zorgt voor goede autobereik-baarheid.*		
Er is ruimte voor inbreiding, maar het dorpse karakter is bepalend in de mate van verdichting.				*Ruimtelijke kwaliteit (hier gevat in het dorpse karakter) is leidend.*							
Focus op grote en kleine uitbreidingslocaties. Het overgrote deel van de woningen is grondgebonden.	*Dit vraagt veel van de bodem (oppervlak).*	*Uitbreiding in het buitengebied gaat (vaak) ten koste van natuurlijke waarden.*		*Leidt mogelijk tot versnippering/een negatief effect op de landschaps-structuur.*							

Verder met Barneveld

Uitspraak	Bodem, water en ondergrond	Natuur	Klimaat-bestendigheid	Ruimtelijke kwaliteit	Energie en grondstoffen	Gezonde leefomgeving	Gezondheid en welzijn	Vitale woonomgeving	Mobiliteit	Economie en werk	Raakvlakken met andere thema's:
De gemeente wil tegemoetkomen aan de grote vraag vanuit eigen inwoners, maar levert ook een grote bijdrage aan de regionale woonbehoefte.							*Het aantrekken van mensen van buiten de gemeente draagt bij aan diversiteit en inclusiviteit.*			*Het aantrekken van mensen van buiten de gemeente kan de lokale economie ten goede komen.*	
De voorzieningen en de openbare ruimte groeien navenant mee in elk dorp.							*Komt fysieke en sociale gezondheid in de kernen ten goede.*	*Voorzieningen groeien, ook in de kleinere kernen. Dit komt de leefbaarheid ten goede.*		*Heeft (licht) positief effect op economische vitaliteit van de kleinere kernen.*	
De spreiding van de groei van woningen wordt gebruikt om het voorzieningenniveau en het draagvlak onder voorzieningen in met name de kleine kernen te versterken. De gemeente wil een zo breed mogelijk aanbod van voorzieningen behouden.							*Komt sociale cohesie ten goede.*	*Positief effect op voorzieningen in de kleine kernen. Dit komt de leefbaarheid ten goede.*		*Heeft (licht) positief effect op economische vitaliteit van de kleinere kernen.*	

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Bij nieuwe accommodaties voor voorzieningen hebben we oog voor spreiding over de kernen.							*Komt sociale cohesie en gezondheid in kernen ten goede.*	*Komt leefbaarheid kernen ten goede.*		*Heeft (licht) positief effect op economische vitaliteit van de kleinere kernen.*	
De kernen breiden uit, maar behouden zo veel mogelijk het dorpse karakter.	*Uitbreiding in het buitengebied heeft invloed op het bodem- en watersysteem en zorgt voor de toevoeging van verharding.*	*Uitbreiding in het buitengebied gaat (vaak) ten koste van natuurlijke waarden.*	*Aandacht voor hittestress, droogte en wateroverlast zijn bij uitbreiding van belang. Als hier niet goed rekening mee wordt gehouden, heeft uitbreiding een negatief effect op klimaat-bestendigheid.*	*Ruimtelijke kwaliteit (hier gevat in het dorpse karakter) is leidend.*							
Dorpshuizen en cultuur-accommodaties vervullen een belangrijke rol in de bevordering van cultuur en sport. De gemeente blijft die faciliteren.							*Komt gezondheid en sociale cohesie ten goede.*	*Komt leefbaarheid kernen ten goede.*			

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Het lokale verenigingsleven groeit mee met de kernen en hiervoor zijn passende multifunctionele voorzieningen nodig. Denk aan buurtvoorzieningen, ruimtes voor repetities en trainingen zowel in de binnen- als buitenruimte.				*Multifunctionele voorzieningen sluiten aan bij meervoudig en efficiënt ruimtegebruik.*			*Sociale cohesie krijgt in de kernen de ruimte om mee te groeien.*				
Doordat er meer gebouwd wordt in de kleine kernen wordt de vergrijzing tegengaan en ontstaat er voor jongeren meer perspectief om te kunnen blijven wonen in hun 'eigen' kern.							*Bijdrage aan sociale betrokkenheid jongeren in de kernen.*	*Bijdrage aan aanpak woningschaarste voor jongeren.*			
Toegang tot sport wordt ook in de kleine kernen dicht bij de inwoner gehouden.							*Dit draagt bij aan de fysieke en sociale gezondheid.*	*Dit draagt bij aan het voorzieningenniveau en de leefbaarheid.*			
Barneveld vindt het behoud van het landelijke en dorpse karakter belangrijk. Dat heeft consequenties voor de omgang met de inrichting van de ruimte. De gemeente kiest daarom niet voor gestapelde bouw.				*Een ruimtelijk uitgangspunt is hier leidend.*							

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Totaal thema 1: Prettig leven in vitale dorpen	*11%*	*0%*	*6%*	*33%*	*0%*	-	*56%*	*50%*	*6%*	*28%*	
	0%	*6%*	*11%*	*22%*	*0%*	-	*0%*	*6%*	*6%*	*0%*	
	17%	*17%*	*0%*	*0%*	*6%*	-	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	
Thema 2: Waardevol landelijk gebied											
Door innovatieve maatregelen beperken we emissies in de landbouw. Door een uitgekiende wijze van werken wordt het totaal van emissies naar zowel lucht als bodem teruggedrongen.	*Het terugdringen van emissies is positief voor de bodemkwaliteit. Echter, hoe de eenzijdige focus op landbouw in het buitengebied daar, door een 'uitgekiende wijze van werken' toe leidt, moet verduidelijkt worden.*	*Het terugdringen van emissies is positief voor de natuur. Echter, hoe de eenzijdige focus op landbouw in het buitengebied daar, door een 'uitgekiende wijze van werken' toe leidt, moet verduidelijkt worden.*			*Het terugdringen van emissies is positief voor dit aspect: het beperkt o.a. CO2-uistoot. Echter, hoe de eenzijdige focus op landbouw in het buitengebied daar, door een 'uitgekiende wijze van werken' toe leidt, moet verduidelijkt worden.*	*Een beperking van emissies vormt een positief effect. Echter, hoe dit in zijn werk gaat is onduidelijk en vraagt om verduidelijking.*					*Gezond en natuurlijk*

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
* In het buitengebied ligt het primaat bij de landbouw. Andere functies (zoals water, natuur, landschap en recreatie) wordt ruimte geboden zo lang ze zich goed tot de agrarische bedrijvigheid verhouden. NB zie uitspraak **	*Bodem en water krijgen de ruimte zolang dit zich goed verhoudt tot de agrarische bedrijvigheid.*	*De natuur krijgt de ruimte zo lang dit zich goed verhoudt tot de agrarische bedrijvigheid.*	*Ruimte voor klimaatbestendige inrichting kan bestaan waar de agrarische bedrijvigheid niet wordt belemmerd.*	*Het landschap krijgt de ruimte zo lang dit zich goed verhoudt tot de agrarische bedrijvigheid.*						*De landbouwsector wordt zoveel mogelijk gefaciliteerd en is de belangrijkste functie in het buitengebied.*	*Gezond en natuurlijk*
In dit scenario neemt het aantal agrarische bedrijven door natuurlijk verloop af, maar krijgen de resterende bedrijven door areaal-/schaalvergroting en nieuwe technologie een duurzaam bedrijfseconomisch toekomstperspectief.	*Afname agrarische bedrijven is (in veel gevallen) positief voor de bodem. Schaalvergroting is dat niet.*	*Afname agrarische bedrijven is (in veel gevallen) positief voor natuurwaarden. Schaalvergroting is dat niet.*		*Areaalvergroting gaat mogelijk ten koste van landschaps-structuren.*		*Dit heeft een positief effect op de luchtkwaliteit. Echter, dit is in dit scenario niet anders dan in de referentiesituatie .*				*Dit heeft een positief effect op de landbouwers die blijven. Echter, dit is in dit scenario niet anders dan in de referentiesituatie.*	
** Het is noodzakelijk dat de landbouw de ruimte houdt in het buitengebied en de benodigde ruimte voor andere functies in het buitengebied zo klein mogelijk blijft, zodat er voldoende grond voor landbouw beschikbaar blijft. NB zie uitspraak *	*Bodem- en waterfuncties worden geminimaliseerd.*	*Natuur is ondergeschikt aan landbouw. Dit vormt een negatief effect op de referentiesituatie in de toekomst.*	*De beperking van niet-landbouwfuncties in het buitengebied verhoogt risico's van wateroverlast en droogte.*	*Het landschap is ondergeschikt aan de landbouw. Landschappelijke elementen kunnen verdwijnen ten behoeve van de landbouw.*		*De beperking van niet-landbouwfuncties komt de luchtkwaliteit en de geur in het buitengebied niet ten goede.*	*Beperkt de beweeg-vriendelijkheid van het buitengebied.*	*Beperkt de leefbaarheid van het buitengebied.*		*Landbouw staat overal in het buitengebied op één.*	

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Groei vakantieparken mag geen hinder voor de agrarische sector opleveren.										*Er is ruimte voor groei van economische functies in het buitengebied.*	
Ook voor dagrecreatie geldt dat we ruimte zien voor groei, maar dat we ook kijken naar een goede scheiding met agrarische bedrijvigheid, zodat deze functies elkaar niet in de weg zitten.										*Er is ruimte voor groei van economische functies in het buitengebied.*	
Binnen de onvermijdelijke opgave voor de landbouw met betrekking tot water, blijft landbouw zoveel mogelijk de dienst uitmaken in het buitengebied.	*Om inzicht te krijgen in de mate waaraan aan de wateropgaven gewerkt wordt, moet verduidelijkt worden hoe de landbouw hier invulling aan geeft.*									*Primaat bij de (economische functie van) landbouw.*	
De huidige agrarische kerngebieden behouden vooral hun functie als primaire producent voor de keten. We zien toekomst in technologische innovatie en geleidelijke verandering.						*Wat betekenen technologische innovatie en geleidelijke verandering?*				*Primaat bij landbouwsector.*	

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Totaal thema 2: Waardevol landelijk gebied	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*-*	*75%*	
	50%	*38%*	*13%*	*25%*	*13%*	*38%*	*0%*	*0%*	*-*	*13%*	
	13%	*13%*	*13%*	*13%*	*0%*	*13%*	*13%*	*13%*	*-*	*0%*	
Thema 3: Ruimte voor ondernemerschap											
De gemeente houdt de centra van Barneveld en Voorthuizen als kernwinkelgebieden overeind.								*Komt leefbaarheid kernen ten goede, maar zorgt niet voor verandering t.o.v. referentiesituatie.*		*Leidt niet tot een aanpassing t.o.v. de referentie-situatie.*	*Prettig leven*
Er is geen ruimte voor wijkwinkelcentra.								*Komt leefbaarheid en voorzieningenniveau in de wijken niet ten goede.*		*Het vestigingsklimaat in de wijken is slecht. Dit komt de economische vitaliteit van de wijken niet ten goede.*	*Prettig leven*
We bieden bedrijven volop de ruimte voor andere vormen van duurzame energie, bijvoorbeeld waterstof.					*In de basis positief, maar verdere uitwerking en concretisering hiervan is nodig.*					*Bedrijven worden hier vrij in gelaten.*	*Gezond en natuurlijk*

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Bedrijventerreinen verduurzamen en maken we klimaatbestendig als we werk met werk kunnen maken.	*Sluit na verduurzaming beter aan bij water- en bodemstructuur.*		*Het klimaatbestendig maken van bedrijventerreinen leidt lokaal tot een afname van hittestress en bestrijdt wateroverlast.*		*Oog voor werk met werk heeft een licht positief effect op circulariteit.*	*Komt luchtkwaliteit waarschijnlijk ten goede.*					*Gezond en natuurlijk*
De gemeente blijft werken aan een mogelijke toekomst voor de railterminal met de daarbij horende spin-off aan bedrijven in de sterke logistieksector in onze gemeente.	*Kan een grote ruimtelijk claim op de bodem leggen.*				*Duurzame overslag goederen tussen weg en spoor.*				*Leidt tot minder files (voor vrachtverkeer) .*	*Dit is een boost voor de logistieksector.*	*Bereikbaarheid*
In dit scenario wordt Harselaar verder uitgebreid in oostelijke richting.	*Beperkt bodem- en waterstructuur.*	*Gaat ten koste van natuurwaarden.*	*Draagt bij aan hittestress, droogte en mogelijk wateroverlast ter plaatse.*	*Gaat ten koste van landschaps-structuren in het buitengebied.*		*Een uitbreiding van het bedrijventerrein heeft, door zowel bedrijven als extra verkeer, een negatief effect op de luchtkwaliteit en het geluidsniveau.*				*Komt economische vitaliteit (werkgelegenheid, werklocaties) gemeente ten goede.*	
Voor wat betreft de vakantieparken is de inzet gericht op het zo veel mogelijk faciliteren van bestaande vakantieparken bij de benodigde kwaliteitsverbetering. Dat betekent dat we ook groei toestaan, als dat daaraan bijdraagt.	*Kan bodem- en waterstructuur in het buitengebied verstoren.*	*Kan ten koste gaan van natuurgebied/-waarden.*		*De ruimtelijke inpassing van een vakantiepark in het buitengebied is een groot aandachtspunt.*				*Kan impuls geven aan voorzieningenniveau.*		*Vakantieparken worden gefaciliteerd en groei is mogelijk.*	

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
We zetten in op uitbouw en doorontwikkeling van de werkgelegenheid die we hier al hebben, zoals de logistiek en de techniek.										*Versterkt economische vitaliteit/behoud en versterking werkgelegenheid.*	
Het is nodig om de werkgelegenheid goed mee te laten groeien met de groei van de bevolking.										*Deze ambitie leidt tot meer werkgelegenheid (ook t.o.v. de referentiesituatie, vanwege de sterke bevolkingsgroei in dit scenario).*	
We geven ondernemers de ruimte om te ondernemen, ook vanuit ons gedachtengoed van Zelf, Samen, Gemeente. Als gemeente zorgen we voor de juiste randvoorwaarden.										*Vrijheid voor ondernemers draagt bij aan vestigingsklimaat.*	

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Barneveld ziet graag grotere bedrijven, die ook nationaal opereren, zich in de gemeente vestigen. Een groei in ruimtelijke mogelijkheden voor bedrijvigheid is nodig om plaats te bieden aan bedrijven die zich vanuit de brede regio in Barneveld willen vestigen.				*De komst van grote bedrijven heeft grote ruimtelijke consequenties. Hiervoor zal ruimte aangepast of opgeofferd moeten worden.*						*De gemeente biedt toekomstige bedrijven een goed vestigingsklimaat, door ze de ruimte te geven.*	
Bedrijven met een doorgroeibehoefte worden zoveel mogelijk gefaciliteerd.	*Groei bedrijvigheid kan bodem- en waterstructuur belemmeren.*	*Groei bedrijvigheid kan natuurwaarden tegenwerken.*	*Groei bedrijvigheid kan klimaatadaptatie tegenwerken. Klimaatadaptatief bouwen is een aandachtspunt.*	*Groei bedrijven kan grote ruimtelijke impact hebben.*	*Groei uitstotende bedrijven komt dit aspect niet ten goede.*	*Groei bedrijven kan luchtkwaliteit verslechteren en tot geur- of geluidstoename leiden.*				*De gemeente biedt ruimte aan de wensen van bedrijven.*	
In het buitengebied blijven we ook ruimte bieden aan bedrijven, bijvoorbeeld op vrijkomende agrarische locaties.				*Ruimtelijke inpassing hiervan is een aandachtspunt.*				*Verhoogt voorzieningenniveau en/of leefbaarheid in het buitengebied.*		*Dit heeft een positief effect op het vestigingsklimaat in he buitengebied.*	
We hebben wat betreft werklocaties niet alleen een groei oostwaarts voor ogen, maar ook westwaarts rond de knoop A30/A1.	*Groei bedrijvigheid kan bodem- en waterstructuur belemmeren.*	*Groei bedrijvigheid kan natuurwaarden tegenwerken.*	*Groei bedrijvigheid kan klimaatadaptatie tegenwerken.*	*Hoeveel ruimte is hier nog voor?*	*Groei uitstotende bedrijven komt dit aspect niet ten goede.*	*Groei bedrijventerrein kan luchtkwaliteit verslechteren en tot geur- of geluidstoename leiden.*			*Goede bereikbaarheid bedrijven bij knooppunt snelwegen, maar mogelijk wel veel files.*	*Dit leidt tot meer ruimte voor werklocaties.*	
Harselaar houdt de identiteit als het regionale										*Goed vestigingsklimaat.*	

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
bedrijventerrein in Midden-Nederland.											
Totaal thema 3: Ruimte voor ondernemerschap	*7%*	*0%*	*7%*	*0%*	*13%*	*7%*	-	*13%*	*13%*	*80%*	
	20%	*13%*	*13%*	*27%*	*20%*	*13%*	-	*7%*	*0%*	*7%*	
	13%	*13%*	*7%*	*13%*	*0%*	*7%*	-	*7%*	*0%*	*7%*	
Thema 4: Gezond en natuurlijk Barneveld											
We versterken onze beken en de bestaande natuur, maar vinden het belangrijk dat de landbouw zijn rol kan blijven spelen.	*Versterking beken is an sich positief. Maar hoe gaat dit samen met ambities op het gebied van landbouw?*	*Versterking beken en bestaande natuur is an sich positief. Maar hoe gaat dit samen met ambities op het gebied van landbouw?*	*Om inzicht te krijgen in hoe dit samengaat is verdere uitwerking nodig.*							*Belang landbouw wordt ook hier benadrukt.*	*Landbouw*
We lichten mensen actief voor als het gaat om gezondheid en spreken hen aan om zelf hun eigen verantwoordelijkheid te nemen en daarbij ook om te kijken naar een ander binnen de eigen gemeenschap.							*Dit draagt bij aan het besef van gezondheid bij inwoners.*				

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
We zetten in op energiebesparing en alternatieve vormen van energievoorziening.					*In de basis positief, maar verdere uitwerking en concretisering hiervan is nodig.*						
We moeten energieneutraal worden en volgen de normen die daarvoor gesteld zijn door het Rijk.					*In de basis positief, maar wijkt niet af van referentiesituatie.*						
Mogelijkerwijs kunnen reststromen en mest (vanuit de landbouw) niet alleen worden ingezet in kringlopen, maar ook worden aangewend voor energieproductie. Daarvoor wil de gemeente indien mogelijk ook ruimte bieden.					*Positieve stimulans voor duurzame energieproductie en circulariteit.*						
In samenwerking met provincie en waterschap worden initiatieven ontplooid om de ecologische kwaliteit te verhogen en de leefomgeving klimaatadaptief te maken. Dit werkt door in zowel stedelijk als landelijk gebied.		*Dit vormt een positief effect op de natuurwaarden, binnen en buiten de kernen.*	*Klimaatadaptatie-maatregelen gaan wateroverlast tegen.*								

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Totaal thema 4: Gezond en natuurlijk Barneveld	*0%*	*17%*	*17%*	-	*17%*	-	*17%*	-	-	*17%*	
	17%	*17%*	*17%*	-	*33%*	-	*0%*	-	-	*0%*	
	0%	*0%*	*0%*	-	*0%*	-	*0%*	-	-	*0%*	
Thema 5: Bereikbaar nu en in de toekomst											
Het bedrijventerrein Harselaar wordt optimaal autobereikbaar gemaakt, onder andere via een nieuwe ontsluiting op de A1. Zo wordt ook het sluipverkeer rond Stroe en Kootwijkerbroek beperkt.						*Toename geluid en lucht-verontreiniging op en om Harselaar.*			*Dit verbetert de autobereik-baarheid van bedrijventerrein Harselaar, komt komt de bereikbaarheid van Harselaar ten goede en beperkt sluipverkeer rond Stroe en Kootwijkerbroek.*	*Dit stimuleert de economische vitaliteit van het bedrijventerrein indirect.*	*Ondernemerschap*
Barneveld blijft een gemeente waar de auto een belangrijke rol blijft spelen.	*De auto neemt veel ruimte van de bodem in en houdt verharding in stand. Echter, dit vormt geen verandering t.o.v. de referentie-situatie.*		*Ruimte voor de auto kan lastig klimaatadaptief ingericht worden. Echter, dit vormt geen verandering t.o.v. de referentie-situatie.*	*De auto blijft veel ruimte innemen.*	*Dit is slecht voor de beperking van de CO2-uistoot, maar vormt geen verandering t.o.v. de referentie-situatie.*	*Dit is slecht voor de luchtkwaliteit en het geluidsniveau, maar vormt geen verandering t.o.v. de referentie-situatie.*			*Dat komt de autobereikbaarheid ten goede.*	*Dat komt de bereikbaarheid van bedrijventerreinen ten goede.*	

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Er wordt een oostelijke rondweg bij Barneveld aangelegd.	*Beperkt bodem- en waterstructuur.*	*Gaat ten koste van natuurwaarden.*		*Gaat ten koste van landschaps-structuren in het buitengebied.*		*Leidt tot extra uitstoot ten oosten van Barneveld, maar vermindert uitstoot en geluid in de kern.*		*Er wordt gesteld dat dit leefbaarheid in de kern ten goede komt.*	*Dit leidt tot betere autobereikbaarheid van zowel deze locaties als de kern Barneveld (waar groei wordt voorkomen).*		
De doorstroming en verkeersafwikkeling moeten rondom op- en afritten de komende twee decennia fors worden verbeterd.									*Dit komt de autobereik-baarheid ten goede.*		
Indien verbeterde doorstroming op en naar de A30 niet wordt gerealiseerd, is het een mogelijkheid om westelijk van Barneveld een rondweg aan te leggen voor lokaal bestemmingsverkeer.	*Beperkt bodem- en waterstructuur.*	*Gaat ten koste van natuurwaarden.*		*Gaat ten koste van landschaps-structuren in het buitengebied.*		*Leidt tot extra uitstoot ten oosten van Barneveld, maar vermindert mogelijk uitstoot en geluid in de kern.*			*Dit komt de autobereik-baarheid ten goede.*		
Ook in de kleine kernen gaan we gericht extra (weg)capaciteit creëren, om de leefbaarheid te verbeteren.	*Beperkt bodem- en waterstructuur.*	*Gaat mogelijk ten koste van natuurwaarden.*		*Gaat mogelijk ten koste van landschaps-structuren in het buitengebied.*				*Leefbaarheid kernen wordt verbeterd.*	*Dit draagt bij aan de autobereik-baarheid van de kleine kernen.*		

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Omdat de auto nodig blijft in Barneveld zijn er ook voldoende parkeerplaatsen nodig. Parkeren voor de deur blijft mogelijk.	*Belast bodem, maar geen verandering t.o.v. referentie-situatie.*	*Beperkt ruimte voor groen in de woonomgeving, maar geen verandering t.o.v. referentie-situatie.*	*Belemmert klimaatadaptatie, maar geen verandering t.o.v. referentie.*	*Parkeren kost veel ruimte die niet anders kan worden benut. Echter, dit is geen verandering t.o.v. de referentiesituatie .*		*Overlast van luchtkwaliteit en geluid blijft.*	*De auto beperkt beweegruimte in de gemeente. Echter, dit is geen verandering t.o.v. de referentie-situatie.*		*Dit is positief voor de autobereik-baarheid, maar geen verandering ten opzichte van de referentiesituatie.*		
De gemeente ziet potentie voor de stations. Meer inwoners, zoals in dit scenario het geval is, leidt per definitie tot meer ov-gebruik.								*De OV-voorziening groeit.*	*Deze ambitie vraagt om concretisering, om een beoordeling te geven.*	*De aansluiting van werklocaties op het ov is belangrijk om bij deze ambitie mee te nemen.*	
Barneveld zet in op het behoud van buslijnen en de vergroting van het aanbod per trein.					*Vergroting aanbod per trein is een duurzamer alternatief voor autoverkeer.*				*De vergroting van het treinaanbod komt de ov-bereikbaarheid ten goede.*		
Ook het fietsgebruik neemt toe en de gemeente stimuleert dat. Er worden snelfietsroutes tussen de grootste dorpen en werklocaties gecreëerd, onder meer door deze mee te nemen in aanleg van weginfrastructuur.				*Het is van belang om rekening te houden met landschappelijke inpassing (van routes in het buitengebied).*	*Duurzaam alternatief autovervoer voor de korte en middellange afstanden.*	*Afname geluidshinder en lucht-verontreiniging als gevolg van afname autoverkeer, dat nu een alternatief heeft.*	*Stimuleert beweging.*		*De aanleg van snelfietsroutes vergroot de fietsbereik-baarheid van de gemeente.*		

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Totaal thema *5: Bereikbaar nu en in de toekomst*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	*20%*	*10%*	*10%*	*30%*	*80%*	*20%*	
	20%	*20%*	*20%*	*40%*	*10%*	*40%*	*10%*	*0%*	*20%*	*10%*	
	30%	*20%*	*0%*	*20%*	*0%*	*10%*	*0%*	*0%*	*0%*	*0%*	
Overig											
De sociale veiligheid komt niet expliciet aan bod in dit scenario.							*Dat is een aandachtspunt.*				
Omgevingsveiligheid krijgt geen expliciete aandacht in dit scenario.						*Dat is een aandachtspunt.*					
Verkeersveiligheid krijgt in dit scenario geen expliciete aandacht.									*Dat is een aandachtspunt.*		
Omgevingsveiligheid krijgt in dit scenario geen expliciete aandacht.						*Dat is een aandachtspunt.*					
Cultuurhistorie krijgt in dit scenario geen expliciete aandacht.				*Dat is een aandachtspunt.*							
Archeologie krijgt in dit scenario geen expliciete aandacht.				*Dat is een aandachtspunt.*							

Verder met Barneveld											
Uitspraak	**Bodem, water en ondergrond**	**Natuur**	**Klimaat-bestendigheid**	**Ruimtelijke kwaliteit**	**Energie en grondstoffen**	**Gezonde leefomgeving**	**Gezondheid en welzijn**	**Vitale woonomgeving**	**Mobiliteit**	**Economie en werk**	**Raakvlakken met andere thema's:**
Woonomgeving krijgt geen expliciete aandacht in dit scenario.		*Dat is een aandachtspunt.*									
Totaal Verder met Barneveld: 69 uitspraken	**4%**	**1%**	**4%**	**9%**	**7%**	**3%**	**17%**	**20%**	**16%**	**38%**	
	14%	**14%**	**12%**	**23%**	**10%**	**16%**	**3%**	**3%**	**6%**	**4%**	
	13%	**12%**	**3%**	**7%**	**1%**	**4%**	**1%**	**3%**	**-**	**1%**	

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensoring en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Monitorweg 29
1322 BK Almere
Postbus 10044
1301 AA Almere
T. +31 6 10 03 41 30
E. Jort.Verhoeven@AnteaGroup.nl

Copyright © 2025
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlenen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl

Passende beoordeling

Omgevingsvisie Barneveld

projectnummer 0478907.100
definitief concept
12 maart 2025

Understanding today.
Improving tomorrow.

Passende beoordeling

Omgevingsvisie Barneveld

projectnummer 0478907.100

definitief concept
12 maart 2025

Auteur
S.M. Weterings

Opdrachtgever
Gemeente Barneveld
Raadhuisplein 2
3771 ER BARNEVELD

datum vrijgave	beschrijving revisie	gecontroleerd	vrijgave
12-03-2025	definitief	C. Schellingen	J. Verhoeven

Inhoudsopgave

		Blz.
1	**Inleiding**	**3**
1.1	Aanleiding omgevingsvisie	3
1.2	Doel passende beoordeling	4
1.3	Leeswijzer	4
2	**Wettelijk kader**	**5**
2.1	Omgevingswet (Ow)	5
3	**Planvoornemen**	**6**
3.1	Gezond en toekomstbestendig Barneveld	6
3.2	Prettig leven in vitale dorpen	7
3.3	Ruimte voor ondernemerschap	8
3.4	Waardevol landelijk gebied	9
3.5	Bereikbaarheid nu en in de toekomst	9
4	**Barneveld en Natura 2000-gebieden**	**11**
4.1	Natura 2000-gebied Veluwe	13
4.1.1	Kenmerken	13
4.1.2	Instandhoudingsdoelstellingen	14
4.1.3	Knelpunten	16
4.1.4	Autonome ontwikkeling Natura 2000	17
5	**Ingreep-effectanalyse en impact van verstoringsfactoren**	**22**
5.1	Ingreep-effectanalyse	22
5.1.1	Bepalen van de potentiële effecten die kunnen optreden	22
5.1.2	Afbakening niet-relevante storingsfactoren	25
5.1.3	Conclusie ingreep-effectanalyse	25
5.2	Impact van verstoringsfactoren op Natura 2000	26
5.2.1	Impact via toename stikstofdepositie	27
5.2.2	Impact via verstoring door ontwikkelingen binnen het invloedsgebied	29
5.2.3	Impact via toename recreatiedruk	29
5.2.4	Impact via verstoring door verandering in populatiedynamiek door aanleg van een windturbines	31
6	**Beoordeling omgevingsvisie**	**34**
7	**Aanbevelingen/mitigerende maatregelen**	**42**
8	**Conclusie**	**46**

9 Bronnen 48

Bijlage 1: Definitie storingsfactoren 49

1 Inleiding

1.1 Aanleiding omgevingsvisie

De gemeente Barneveld stelt een omgevingsvisie 2040 “Barneveld 2040, ver weg en toch dichtbij”. De omgevingsvisie beschrijft op hoofdlijnen het beleid voor de fysieke leefomgeving. De fysieke leefomgeving bevat thema’s zoals wonen, werken, natuur, milieu, verkeer en de inrichting van de openbare ruimte. De omgevingsvisie richt zich onder andere op de aanpak van de woningbouwopgave, groen- en biodiversiteitsbeleid, omgaan met klimaatverandering en effecten op verkeer en milieu. Beleid voor deze thema’s is op dit moment ondergebracht in afzonderlijke beleidsstukken. De omgevingsvisie bundelt dit beleid in één overkoepelende visie voor de gehele gemeente. Hiermee stelt ze de kaders voor toekomstige ontwikkelingen.

Figuur 1.1. Ligging gemeente Barneveld.

Voordat de visie wordt vastgesteld, wordt een Omgevingseffectrapport (OER) opgesteld. Hierin wordt onderzocht wat de impact van de omgevingsvisie is op de leefomgeving.

De Omgevingsvisie Barneveld bevat nieuwe richtinggevende beleidskeuzes, waarvan niet op voorhand is uit te sluiten dat deze afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld door het mogelijke stikstofeffect. Daarom dient op grond van de Natura 2000-gebiedsbescherming onder de Omgevingswet een Passende beoordeling te worden opgesteld.

1.2 Doel passende beoordeling

De passende beoordeling is de wettelijke plantoets die hoort bij kaderstellende plannen waarvan significante gevolgen op voorhand niet uitgesloten kunnen worden. Het doel van de passende beoordeling is daarbij:

- Het in beeld brengen van de risico's op significante gevolgen op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-netwerk als gevolg van het nieuwe beleid uit de omgevingsvisies.
- Beschrijven van mitigerende maatregelen en/of beleidsaanpassingen die nodig zijn om significante gevolgen te voorkomen. Het gaat hier met name om aanbevelingen voor de uitwerking van de uitvoeringsbesluiten.
- Waar relevant: kansen op positieve effecten.

Het detailniveau van de passende beoordeling sluit aan bij het detailniveau van een omgevingsvisie. Gezien het (deels) abstracte karakter van de beleidskeuzes in de omgevingsvisie zijn de effecten in deze passende beoordeling ook op hoofdlijnen beoordeeld. Het betreft daarom met name een risico-inschatting.

1.3 Leeswijzer

De passende beoordeling is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding en het doel van de passende beoordeling weer;
- Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt het relevante wettelijke kader;
- Hoofdstuk 3 beschrijft het planvoornemen;
- Hoofdstuk 4 beschrijft de kenmerken, instandhoudingsdoelen, knelpunten en autonome ontwikkelingen van de voor deze passende beoordeling relevante Natura 2000-gebieden;
- Hoofdstuk 5 beschrijft de ingreep-effectanalyse en de impact van de verstoringsfactoren op Natura 2000-gebieden;
- Hoofdstuk 6 beschrijft de ontwikkelingen uit de omgevingsvisie die passend worden beoordeeld en toetst deze ontwikkelingen;
- Hoofdstuk 7 beschrijft aanbevelingen en mitigerende maatregelen;
- Hoofdstuk 8 geeft de conclusie van de toetsing aan de Natura 2000-gebiedsbescherming weer.

2 Wettelijk kader

2.1 Omgevingswet (Ow)

De gebiedsbescherming is vastgelegd in artikel 11.1 tot en met 11.9 Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) van de Ow. Hierin wordt de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die betrekking hebben op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudingdoelstellingen voor die gebieden zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingdoelstellingen beschrijven voor de voor het gebied aangewezen habitattypen en soorten of een bepaalde ontwikkeling ervan gewenst is of dat het behoud ervan op het aanwezige niveau moet worden nagestreefd. Voor activiteiten of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LVVN.

Voortoets en Passende beoordeling

De Ow regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, ten aanzien van plannen en projecten en die mogelijke effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van de gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelen die in de Natura 2000-gebieden van kracht zijn. De Ow maakt daarbij onderscheid in enerzijds plannen (plantoets) en anderzijds projecten (projecttoets).

Bij plannen en projecten in, of in de nabijheid (externe werking) van, een Natura 2000-gebied dienen de initiatiefnemers in een oriënterende fase (voortoets) te onderzoeken of het plan een significant negatief effect op de instandhoudingdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Met externe werking wordt bedoeld dat ook activiteiten buiten het gebied de natuurwaarden in het gebied kunnen beïnvloeden. Indien na dit onderzoek niet kan worden uitgesloten dat de activiteit een significant negatief effect heeft, dient de initiatiefnemer meer gedetailleerd dan in de oriënterende fase in kaart te brengen wat de effecten van de activiteit kunnen zijn. Daarbij dienen ook, indien noodzakelijk, de mitigerende maatregelen te worden betrokken. Deze analyse heet een ´passende beoordeling´. Het bevoegd gezag toetst de passende beoordeling.

Wanneer uit de passende beoordeling alsnog de zekerheid wordt verkregen dat de activiteit niet leidt tot significant negatieve effecten, kan de activiteit doorgang vinden/kan een vergunning voor een Natura 2000-activteit verleend worden c.q. kan het plan vastgesteld worden. Wanneer uit de passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, kan het project alleen doorgang vinden op grond van de “ADC-criteria”.
Dit betekent dat:

- A – alternatieve oplossingen voor het plan ontbreken;
- D – er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, en
- C – de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

3 Planvoornemen

De omgevingsvisie van de gemeente Barneveld bestaat uit vijf hoofdopgaves. In dit hoofdstuk is elke hoofdopgave toegelicht en is beschreven welke maatregelen hieraan gekoppeld zijn.

3.1 Gezond en toekomstbestendig Barneveld

Aandacht voor gezondheid en voor de kwaliteit van de natuurlijke waarden verdient volgens gemeente Barneveld een plek tussen de ambities voor meer woningen, meer bedrijven en ruimte voor de landbouw. Daarbij speelt het veranderende klimaat ook een grote rol. Wat we niet zien, maar wel horen, ruiken en soms voelen is volgens de gemeente het effect van onze behoefte om te produceren. Ook onderwerpen als geluid en luchtkwaliteit hebben volgens de gemeente invloed op onze gezondheid; dat heeft dus ook aandacht nodig. Als het gaat om gezondheid en duurzaamheid, dan hanteren gemeente Barneveld vier principes:

1. Bescherming;
2. Bevordering;
3. Bewaking;
4. Duurzaam welzijn.

Deelopgaven bestaan uit:

- Klimaatverandering
    - Voldoende groen in de dorpen;
    - De 3-30-300 regel is voor de gemeente richtinggevend voor de vergroening. Deze regel houdt in dat iedere bewoner vanuit hun woning drie bomen moet kunnen zien, dertig procent van het stedelijk gebied in de schaduw valt en er een mogelijkheid moet zijn voor recreatie in het groen binnen 300 meter van elke woning;
    - Iedere inwoners heeft rondom de woning genoeg schaduw;
    - Inzet op het aanleggen en behouden van groene overgangszones rondom de dorpen;
    - We houden water zoveel mogelijk vast.
- Circulariteit
    - We willen minder primaire grondstoffen verbruiken;
    - We zetten in op hoogwaardig hergebruik van materialen;
    - We zorgen voor een duurzame inkoop.
    - We zetten in op een beweging naar circulaire bedrijfsvoering in de agrarische sector.
- Behouden en versterken biodiversiteit
    - Versterken van de biodiversiteit in
    - de dorpen en het buitengebied.
    - Inrichten van groene overgangszones rondom de dorpen;
    - Inrichten van recreatiezones rondom de dorpen;
    - Bij het inrichten van deze zones zoeken we de afstemming met de agrarische sector;
    - Groene- en recreatiezones rondom de dorpen dienen bij te dragen aan versterking van de biodiversiteit.
- Verduurzaming bedrijventerreinen
- Meegroeien voorzieningen sport en bewegen
    - Voorzieningen dragen bij aan het verkleinen van de kansenongelijkheid. Daarom geven we prioriteit aan die buurten waar de gezondheidsverschillen in negatieve zin groot zijn.

- Nabije mogelijkheden voor sport, ontmoeten en cultuur
- Definiëren van een basisniveau voor de inrichting van de openbare ruimte.

- Realiseren van een gezonde omgeving
  - Bijdragen aan een gezonde leefomgeving is een belangrijke voorwaarde voor de (her)inrichting van de leefomgeving;
  - Uitvoeren van het schone luchtakkoord;
  - Inzet op natuur, groen en klimaatadaptiviteit;
  - De geluidsbelasting op de gevel van woningen zoveel mogelijk beperken tot de voorkeursgrenswaarde;
  - Het bevorderen van de gezondheid in wijken, vooral in die waarin de gezondheid als niet voldoende wordt gezien, zodat de verschillen op wijk- en kernniveau kleiner worden;
  - Het periodiek uitvoeren van een gezondheidsmonitor.
- Verkleinen van de gezondheidsverschillen
- Gezond voedsel voor een duurzame toekomst
  - Vergroten van het aanbod aan lokaal (regionaal) geproduceerd voedsel en het stimuleren korte voedselketens.
  - Faciliteren en/of toestaan van buurtmoestuinen.
  - Beperken van reclame-uitingen voor roken, alcohol en ongezond voedsel.
  - Het scheppen van rookvrije buitenruimtes.
  - Het bieden van een gezonde voedselomgeving nabij scholen

3.2 Prettig leven in vitale dorpen

Prettig leven gaat volgens gemeente Barneveld over meer dan alleen wonen. Het gaat om op een goede wijze kunnen samenleven in wijken en dorpen. Daar horen randvoorwaarden bij: een fijne en passende woning, voldoende en goede voorzieningen, ruimte om elkaar te ontmoeten in een openbare ruimte die voorbereid is op de toekomst. Wonen, samenleven en vitaliteit van de leefomgeving vormen de rode draad.

Hierbij zal worden ingegaan op de volgende deelopgaven:

- de groei van Barneveld en de druk op de woningmarkt;
  - 8.000 nieuwe woningen tot 2040
  - Nieuwbouw in elke kern, 70/30 verdeling tussen Barneveld/Voorthuizen en de overige kernen.
  - Meer dan gemiddelde groei in Terschuur, Zwartebroek, Garderen en vooral in Stroe.
  - Inbreiding naast uitbreiding. Gericht verdichten zo min mogelijk ten koste van bestaand groen.
  - Extra aandacht voor de stationsomgevingen, alert zijn op transformatiekansen van binnenstedelijke bedrijven(terreinen);
  - Meer gestapeld bouwen (5 – 6 lagen grote kernen, 2 – 3 lagen kleine kernen).
- demografische ontwikkelingen en de samenstelling van de woningvoorraad;
  - Nieuwbouw moet voorzien in behoefte en doorstroming bevorderen;
  - Levensloopbestendigheid in de wijk.
  - Voortzetting van de lijn om divers en gemengd bouwen met extra aandacht voor 1- en 2-persoonshuishoudens;
  - Inclusieve wijken in velerlei opzicht met een ongelijke aanpak gericht op kwetsbare wijken;
  - Nieuwe woonconcepten en faciliteren;
  - Betaalbare programmering met zekere spreiding over alle kernen.

- de vitaliteit van alle kernen met passend meegroeiende voorzieningen ;
    - Sturen op vitale en inclusieve wijken;
    - Ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid in elke wijk, ruimte voor winkels in de grotere wijken in de kern Barneveld;
    - Actief sturen op passende basisvoorzieningen in elke wijk/kern;
    - Toegankelijke voorzieningen voor sport en cultuur, bewegen en ontmoeten die passend zijn bij de inwoners van de wijk/kern;
    - Kwalitatief versterken bestaande aanbod grotere voorzieningen;
- een toekomstbestendige en vitale nieuwe te ontwikkelen en bestaande openbare ruimte;
    - Vitale, duurzame en klimaatbestendige inrichting openbare ruimte;
    - Uitgangspunten “gezonde wijk” zijn vertrekpunt voor inrichten openbare ruimte;
    - Puntensysteem natuurinclusief bouwen;
    - Inzetten op meervoudig ruimtegebruik;
    - Voldoende sport-, beweeg-, cultuur en ontmoetingsmogelijkheden in de openbare ruimte;
    - Voldoende parkeervoorzieningen blijven belangrijk, vooral in de kleine kernen;
    - Daar waar alternatieven zijn voor de auto, verlagen we de parkeernormen (bijvoorbeeld nabij hoogbouw of bij ontwikkelingen nabij stationsomgevingen;
    - Waar mogelijk parkeervoorzieningen bundelen en meer uit het zicht brengen

3.3 Ruimte voor ondernemerschap

Barneveld straalt ondernemerschap uit, met een arbeidsethos waarin hard werken centraal staat. De gemeente speelt een belangrijke rol in de regionale economie en huisvest bedrijven die internationaal actief zijn. De ondernemingsgeest leidt tot een voortdurende behoefte aan ruimte voor zowel kleine als grote bedrijven om uit te breiden of zich te vestigen. Dit resulteert in werkgelegenheid en daarmee groeit de vraag naar toegewijde werknemers.

De focus wordt gelegd op:

- Werkgelegenheid
    - Focus op arbeidsintensieve bedrijvigheid;
    - Meer hoogwaardige bedrijvigheid en kenniswerkers, vooral in de centrumgebieden;
    - Evenwicht in het pendelverkeer;
    - Passende kleinschalige werkmogelijkheden in de wijken;
    - Uitbreiding Harselaar, primair voor de lokale vraag.
- Vestigingsklimaat
    - Scheppen van arbeidsplaatsen staat voorop;
    - Geen grote logistieke bedrijven;
    - Versterken van de “couleur locale”;
    - Ruimte voor experiment, innovatie en broedplaatsen;
- Werklocaties
    - Uitbreiding de Harselaar;
    - In en nabij kernen ruimte voor kleinschalige en lichte werklocaties;
    - Borgen van vereist kwaliteitsniveau bedrijventerreinen;
    - Beperkte mogelijkheden voor bedrijvigheid via functieverandering;
    - Aandacht voor de verduurzamingsopgave.
- Toerisme en recreatie
    - Voortzetten beleid “Vitale Vakantieparken”;
    - Juiste kwaliteit op de juiste plaats;
    - Geen massatoerisme;

    - Balans tussen betreding en natuurbehoud;
    - Gasten verleiden centra te bezoeken.
- Centrumgebieden
    - Basisvoorzieningen in elk kern, passend bij de grootte;
    - Hoog niveau voorzieningen in grotere kernen, ook voor bezoekers;
    - Stimuleren combinatie wonen en werken;
    - Werk- en ontmoetingslocaties nabij openbaar vervoer (stations).

3.4 Waardevol landelijk gebied

De veelzijdige agrarische sector heeft al vele decennia een wezenlijke bijdrage geleverd aan het huidige karakter van Barneveld. In deze tijd staat de agrarische sector voor grote uitdagingen. De druk op het verdienmodel is voelbaar en het is noodzakelijk om de harmonie met het natuurlijke systeem te verbeteren. Daarnaast ervaart gemeente Barneveld de impact van grootschalige ziektes binnen de veehouderij, met sociale en economische gevolgen.

In Nederland staat een ingrijpende herstructurering van het landelijk gebied op de agenda. Dit gaat vermoedelijk grote gevolgen hebben voor de Gelderse Vallei met Barneveld als agrarisch kerngebied. Om de hier genoemde redenen is het van groot belang dat de gemeente Barneveld een heldere visie formuleert op de toekomst van het landelijk gebied. “Waardevol landelijk gebied” geeft op hoofdlijnen aan de visie op het landelijk gebied. De onderstaande onderdelen komen hierbij aan bod:

- Positionering waardevol landelijk gebied
- Toekomst van de landbouw
- Agrarische bedrijvigheid
- Landbouw en gezonde leefomgeving
- Landbouw en ecologie/natuur
- Natuurbehoud
- Nieuwe economische dragers

3.5 Bereikbaarheid nu en in de toekomst

Om te kunnen werken, leren, zorgen en recreëren is het volgens gemeente Barneveld belangrijk dat we ons ook in de toekomst goed kunnen verplaatsen. Volwassenen zonder rijbewijs en kinderen zullen zich veelal lopend, op de fiets of met het openbaar vervoer (OV) blijven verplaatsen. En voor werknemers en ZZP’ers die met het nodige materiaal en materieel bij klanten langs moeten zal de auto onmisbaar blijven. Voor een deel van ons is het autobezit en autogebruik minder onmisbaar dan we denken en zijn er wel degelijk alternatieven mogelijk. Bijvoorbeeld verplaatsen op een ander tijdstip, op een andere manier of met een deelauto.

Er zijn volgens gemeente Barneveld diverse redenen waarom we ons – waar mogelijk – moeten inzetten op een verandering in verplaatsingen, ook wel mobiliteitstransitie genoemd. Het fabriceren, hebben en gebruiken van auto’s gaat gepaard met het gebruik van veel grondstoffen, openbare ruimte, geld en energie en de uitstoot van CO2, fijnstof en stikstofoxiden. De overheid heeft een grote rol in het verduurzamen van onze planeet en daarmee ook in het verduurzamen van mobiliteit. De gemeente wil bij toekomstige plannen uitgaan van het STOMP-principe. STOMP is de afkorting van Stappen (lopen), Trappen (fietsen), Openbaar vervoer,

Mobiliteitsdiensten en Privéauto. Dat betekent dat we prioriteit geven aan duurzame vormen van mobiliteit.

De volgende deelopgaven komen aan bod:

- Bereikbaarheid via het onderliggend wegennet (OWN)
    - Ruimtelijke ontwikkelingen plannen we bij voorkeur daar waar het wegennet nog capaciteit heeft;
    - Pas als optimalisatie van het bestaande wegennet een te grote impact heeft, komt de aanleg van nieuwe infrastructuur aan de orde;
    - Bij onze afwegingen letten we op de aanrijdtijden voor de hulpdiensten.
- Verbetering verkeersveiligheid (inrichting en aanpassing gedrag)
- Inzet op mobiliteitstransitie
    - De auto blijft een onverminderd belangrijke rol spelen in Barneveld, mede gelet op de samenstelling van de werkende bevolking en de ligging van de kernen;
    - Een fundamentele verschuiving van autogebruik naar het openbaar vervoer is voorlopig niet te verwachten;
    - We handhaven de huidige parkeernormen, met uitzondering (mogelijk) van de stationsomgevingen
- Vergroten capaciteit hoofdwegennet (HWN)
    - Regionaal en bovenregionaal verkeer afwikkelen op snelwegen en hoofdwegen, die daarvoor over voldoende capaciteit moeten beschikken;
    - Benutten bestaande capaciteit wegennet binnen acceptabele grenzen;
    - Streven naar een robuuste infrastructuur van rondwegen en radialen.
- De oostelijke rondweg
- Voorzieningen in wijken
    - Verbetering OV-aanbod
    - Minder verkeersbewegingen door voldoende basisvoorzieningen in de wijken en kernen;
    - Basisvoorzieningen combineren met pakketkluizen.
- Schoner en duurzamer vervoer

4 Barneveld en Natura 2000-gebieden

Binnen de gemeente Barneveld ligt het Natura 2000-gebied Veluwe. Dit gebied ligt deels ook buiten de gemeente. Het Natura 2000-gebied Arkenheem ligt op circa zes kilometer afstand van de gemeente. De Natura 2000-gebieden Veluwerandmeren en Binnenveld liggen op respectievelijk circa acht en negen kilometer afstand van de gemeente Barneveld. Rijntakken ligt op ruim elf kilometer afstand van de gemeente Barneveld en Kolland & Overlangbroek en Eemmeer & Gooimeer Zuidoever liggen op ruim twaalf kilometer (zie tabel 4.1 en figuur 4.1).

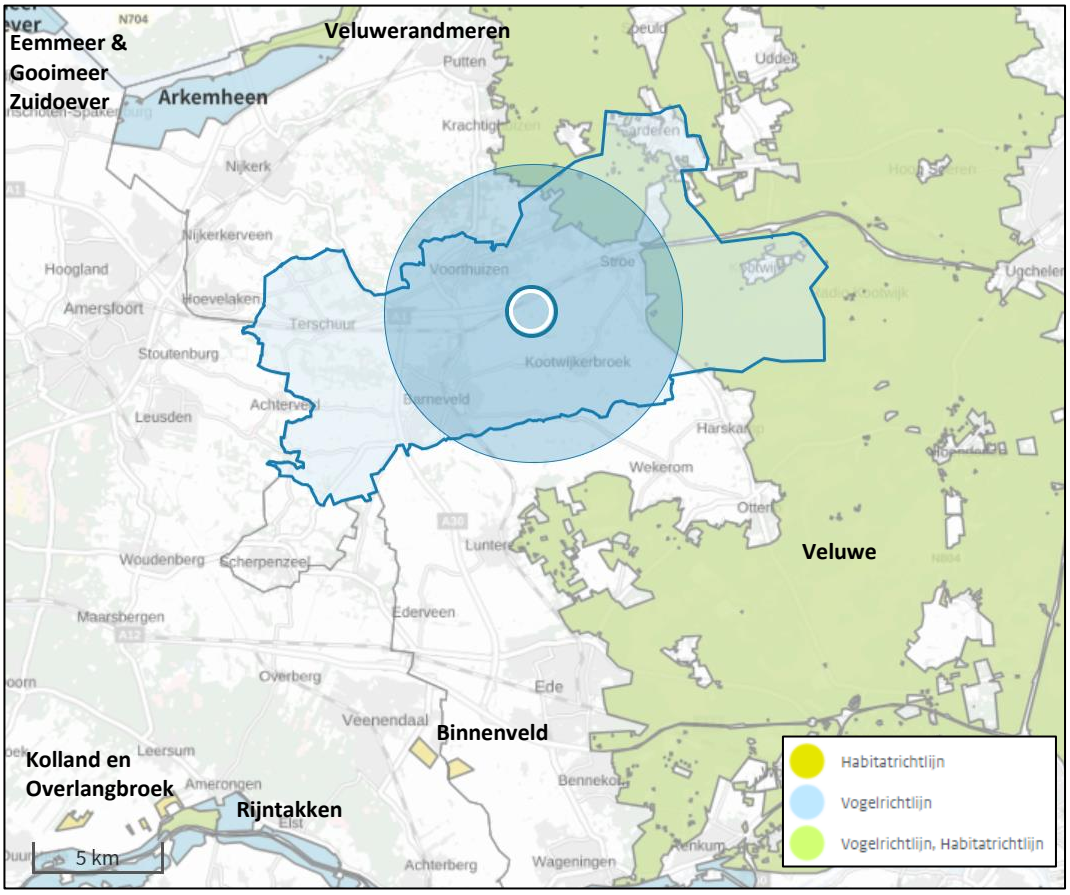

Figuur 4.1. De ligging van Natura 2000-gebieden (in groen en blauw) in de omgeving van gemeente Barneveld (blauwe omlijning).

Tabel 4.1: Natura 2000-gebieden in de (ruime) omgeving van Barneveld.

Natura 2000-gebied	**Bescherming**	**Stikstofgevoelig**	**Vogelrichtlijngebied (VR) / instand-houdingsdoel meervleermuis (mv)**	**Afstand**
Veluwe	VRL + HRL[1]	Zeer stikstofgevoelig	VR + mv	Deels binnen gemeente
Arkenheem	VRL	Niet stikstofgevoelig	VR	Ca. 6 km
Veluwerandmeren	VRL + HRL	Niet stikstofgevoelig	VR + mv	Ca. 8 km
Binnenveld	HRL	Zeer stikstofgevoelig	Nee	Ca. 9 km
Rijntakken	VRL + HRL	Stikstofgevoelig	VR + mv	Ca. 11 km
Kolland & Overlangbroek	HRL	Stikstofgevoelig	Nee	Ca. 12 km
Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	VRL	Niet stikstofgevoelig	VR	Ca. 12 km

Het Natura 2000-gebied Veluwe ligt deels in de gemeente Barneveld en is daarmee zeker relevant voor voorliggende passende beoordeling omdat op dit gebied effecten niet uit te sluiten zijn (zie ook hoofdstuk 6). Dit is gebaseerd op:

- de mogelijk afstand van de voorgenomen projecten tot de in de omgeving aanwezige Natura 2000-gebieden;
- de voorgenomen projecten en het invloedsgebied hiervan.

Gezien de ligging zullen andere Natura 2000-gebieden buiten het invloedsgebied van de ontwikkelingen uit de omgevingsvisie liggen. Alleen stikstofdepositie en windturbines kunnen effect hebben op natuurgebieden op grotere afstand. Ten aanzien van stikstof geldt dat voor de Natura 2000-gebieden op grotere afstand van de gemeente Barneveld alleen van belang is of de gebieden stikstofgevoelig en stikstofoverbelast zijn. Het Natura 2000 gebied Arkenheem, Eemmeer & Gooimeer Zuidoever en de Veluwerandmeren zijn niet stikstofgevoelig en daarom (in het kader van stikstof) niet relevant voor deze passende beoordeling. Ten aanzien van windturbines geldt dat voor de Natura 2000-gebieden op grotere afstand van de gemeente Barneveld van belang is of het gebied een Vogelrichtlijngebied is of aangewezen voor de meervleermuis. Binnenveld en Kolland en Overlangbroek zijn niet aangewezen als Vogelrichtlijngebied en ook niet voor meervleermuis. Deze Natura 2000-gebieden zijn ten aanzien van windturbines dan ook niet relevant voor deze passende beoordeling.

Om te kunnen bepalen welke invloed het beleid uit de omgevingsvisie heeft voor de natuurlijke kenmerken en instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden wordt gestart met een beschrijving van het meest relevante nabijgelegen Natura 2000-gebied Veluwe: de kenmerken, de instandhoudingsdoelen, de knelpunten en autonome ontwikkeling. Het detailniveau van deze beschrijvingen sluit aan bij het detailniveau van de omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van de omgevingsvisie is met name de beschrijving van de knelpunten en de autonome ontwikkeling op hoofdlijnen relevant.

[1] VRL: Vogelrichtlijngebied, HRL: Habitatrichtlijngebied

Meer Natura 2000-gebieden specifiek meenemen in deze passende beoordeling wordt niet noodzakelijk en zinvol geacht voor de effectbeoordeling. Namelijk, het effect van ontwikkelingen doet zich in de eerste plaats voor op het nabijgelegen Natura 2000-gebied, die door de gevoeligheid het meest kritisch en maatgevend is. Effectafstanden van de meeste storingsfactoren, met uitzondering van stikstofstofdepositie en aanvaringsslachtoffers, zijn enkele honderden meters tot max 1,5 km (Arcadis, 2014). Hierdoor overlapt het gebied waar een effect van bijvoorbeeld geluidverstoring optreedt niet met enig Natura 2000-gebied, anders dan Veluwe. Daarmee liggen de meeste Natura 2000-gebieden buiten het invloedsgebied van de mogelijke effecten van de ontwikkelingen die de omgevingsvisie mogelijk maakt. De effecten van stikstofdepositie en windturbines vormen hierop een uitzondering.

Effecten van stikstofdepositie kunnen op grote afstand optreden. Voor stikstof geldt een vaste effectafstand van maximaal 25 kilometer. Het effect neemt af naar mate de afstand tot de ontwikkeling toeneemt. Dit betekent dat de effecten op Natura 2000-gebied Veluwe groter zijn dan Natura 2000-gebieden die verder van de gemeente af liggen. Ook het effect van eventuele maatregelen binnen de gemeente om de effecten van stikstofdepositie te beperken (zoals bronmaatregelen of saldering) hebben de meeste impact op dichtbijgelegen Natura 2000-gebieden. Daarmee zijn de effecten op stikstofgevoelige Natura 2000-gebied Veluwe maatgevend voor de effecten van stikstofdepositie op overige Natura 2000-gebieden. Als de stikstofproblematiek op deze gebieden opgelost wordt, is de verwachting dat ook (eventuele) problemen op verder weg gelegen gebieden opgelost zijn.

4.1 Natura 2000-gebied Veluwe

4.1.1 Kenmerken

De Veluwe bestaat uit een aantal stuwwallen die in de voorlaatste ijstijd (circa 150.000 jaar geleden) door het landijs zijn gevormd. Naderhand is de Veluwe verder gevormd door de zich ontwikkelende Rijndelta en de afdekking met dekzanden en weer later met stuifzanden. Door de hoge ligging en de zandige bodem is de Veluwe een infiltratiegebied voor regenwater. Het regenwater infiltreert in de bodem en stroomt af naar de flanken van het gebied. Daar stroomt het water via beken, via moerassige laagten of door de ondergrond af naar de omgeving. Op lage plekken met ondoorlatende bodems (leem, ijzer,humus) zijn vennen ontstaan. De mens heeft al lang grote invloed op de Veluwe. In de IJzertijd werd al landbouw uitgeoefend op zogenaamde ‘Celtic Fields’, veldjes van plm. 20 bij 40 meter met wallen eromheen. Tijdens de vroege middeleeuwen was de Veluwe een belangrijke plek voor ijzerproductie. Hiervoor was veel houtskool nodig. Dit leidde tot zware overexploitatie van het aanwezige bos. De restanten van het oorspronkelijke bos zijn in die tijd verdwenen en overgegaan in hakhout. Door de voortgaande overexploitatie van de Veluwe door hakken, beweiden, plaggen en branden verdwenen uiteindelijk ook nagenoeg alle hakhoutstrubben en gingen over in schraal grasland en heide. De overtreffende trap was stuifzand dat in de 19e eeuw grote delen van de Veluwe bedekte. In die tijd was de Veluwe nagenoeg geheel boomloos en over grote delen nagenoeg vegetatieloos. De stuifzanden vormden een zeer serieuze bedreiging voor de aanwezige nederzettingen en agrarische gronden. Dat was dan ook de reden dat in die tijd werd gestart met het beteugelen van de stuifzanden door middel van bebossing. Op enkele relicten van oude strubben na, dateren de oudste bossen op de Veluwe dan ook van rond 1850. Aan het eind van de 19e eeuw is op grote delen van de Veluwe eikenhakhout geplant ten behoeve van de leerlooiindustrie. De meeste eikenbossen op de Veluwe komen voort uit dit eikenhakhout. Vanaf 1900 werd de aanpak van stuifzand en heide op veel grotere schaal aangepakt door bebossing met Grove den. Veruit het meeste bos op de Veluwe is dan ook niet ouder dan 100 jaar. Dat is voor een bosecosysteem erg jong. De bossen op de Veluwe zijn dan ook nog volop in

ontwikkeling. De ontwikkeling van het bos ging uiteraard ten koste van de habitats van het oude, open landschap. De habitats van het droge zandlandschap met hun zeer karakteristieke vegetaties, worden inmiddels op Europese schaal hoog gewaardeerd. Tegenwoordig is er in totaal nog 2400 hectare stuifzand op de Veluwe. Kootwijkerzand is op dit moment nog één van de grootste actieve stuifzandgebieden van Europa. Langs de randen van de stuwwallen, waar op veel plaatsen het kwelwater aan de oppervlakte treedt, hebben zich in de historie veengebieden ontwikkeld. Vanaf de middeleeuwen zijn deze gebieden gaandeweg ontwaterd en ontgonnen ten behoeve van de landbouw. Die ontwatering vond plaats via vergraving van bestaande laagten en beken. Al snel werd het water van deze vergraven beken benut voor het aandrijven van watermolens. De behoefte aan voldoende water leidde ertoe dat de beken werden verlengd tot in het Veluwemassief. Op deze wijze zijn, langs de randen van de Veluwe, de sprengenbeken ontstaan met hun karakteristieke flora en fauna.

In Europees opzicht vormen de zandverstuivingen (H2330) een van de belangrijkste natuurwaarden op de Veluwe. In de Noordwest-Europese laagvlakte komen landduinen voor in een westoost verlopende zone, die in Nederland en Duitsland circa 150 km breed is, en in Polen uitwaaiert tot zo'n 425 km. Hierbinnen neemt van west naar oost de mate van verstuiving af. Alleen in Nederland resteren nog een flink aantal 'atlantische woestijnen', waarvan verreweg het grootste deel op de Veluwe. Van deze beslaat het Kootwijkerzand met een oppervlakte van 350 ha de grootste oppervlakte. Andere belangrijke stuifzanden zijn het Harskampse Zand, het Stroese Zand, het Hulsthorsterzand, het Beekhuizerzand en het Wekeromse Zand. In de zomer kan de temperatuur op het zand hoog oplopen. Voedsel en water zijn uiterst schaars. Deze extreme condities vormen het leefgebied van een groot aantal korstmossen, in het bijzonder van het geslacht Cladonia. Tot de zeldzame stuifzandsoorten behoren Plomp bekermos (Cladonia borealis), Wrattig bekermos (Cladonia monomorpha), IJslands mos (Cetraria islandica) en Stuifzandkorrelloof (Stereocaulon condensatum). Onder de diersoorten is de Duinpieper een kenmerkende stuifzandsoort, maar de soort is in ons land zo goed als uitgestorven. Van de kleine fauna vinden we in de zandverstuivingen onder meer de Blauwvleugelsprinkhaan (Oedipoda caerulescens), de Heivlinder (Hipparchia semele) en de uiterst zeldzaam geworden Kleine heivlinder (Hipparchia statilinus). De Boomleeuwerik is kenmerkend voor overgangen van stuifzand en heide naar bos. Ook wat betreft de droge heide is de Veluwe verreweg het belangrijkste gebied in ons land. Al met al vinden we hier ruim 14.000 ha van dit begroeiingstype. Het gaat om het habitattype Stuifzandheiden met struikhei (H2310) op stuifzandbodems en om Droge heiden (H4030) op andere gronden, zoals stuwwalmateriaal.

4.1.2 Instandhoudingsdoelstellingen

Het Natura 2000-gebied Veluwe is door de Staatssecretaris van Economische Zaken definitief vastgesteld als Vogel- en Habitatrichtlijngebied in het aanwijzingsbesluit van 11 juni 2014 en het wijzigingsbesluit van 29 september 2016. Met de aanwijzing is een oppervlakte van circa 88.370 ha gemoeid. De aanwijzing betreft nagenoeg uitsluitend bos en natuur. Grond in agrarisch gebruik en gebouwen en erven zijn voor het merendeel buiten de begrenzing gehouden. Naast de begrenzing van het grote complex aan bos- en natuurgebied omvat de begrenzing tevens een zestal beken aan de oostzijde van de Veluwe.

In november 2022 is het wijzigingsbesluit aanwezige waarden definitief vastgesteld. Het aanwijzingsbesluit van de Veluwe is aangevuld met een behouddoelstelling voor omvang en kwaliteit voor één habitattype, namelijk H91D0 (*Hoogveenbossen). Dit ontwerp-instandhoudingsdoel is inmiddels definitief en opgenomen in tabel 4.2.

Tabel 4.2: Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Veluwe.

		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelstelling populatie
Habitattypen				
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	>	>	
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	=	=	
H2330	Zandverstuivingen	>	>	
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	=	
H3160	Zure vennen	=	>	
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>	>	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	>	
H4030	Droge heiden	>	>	
H5130	Jeneverbesstruwelen	=	>	
H6230	*Heischrale graslanden	>	>	
H6410	Blauwgraslanden	>	>	
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	>	>	
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	=	=	
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	>	>	
H7230	Kalkmoerassen	=	=	
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	>	>	
H9190	Oude eikenbossen	>	>	
H91D0	*Hoogveenbossen	=	=	
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	=	>	
Habitatsoorten				
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	>	>	>
H1083	Vliegend hert	>	>	>
H1096	Beekprik	>	>	>
H1163	Rivierdonderpad	>	=	>
H1166	Kamsalamander	=	=	=
H1318	Meervleermuis	=	=	=
H1831	Drijvende waterweegbree	=	=	=
Broedvogels				aantal broedparen
A072	Wespendief	=	=	100
A224	Nachtzwaluw	=	=	610
A229	IJsvogel	=	=	30
A233	Draaihals	>	>	(her)vestiging
A236	Zwarte specht	=	=	400
A246	Boomleeuwerik	=	=	2400
A255	Duinpieper	>	>	(her)vestiging
A276	Roodborsttapuit	=	=	1100
A277	Tapuit	>	>	100
A338	Grauwe klauwier	>	>	40

Legenda

=	Behoud
>	Uitbreiding omvang of verbetering kwaliteit
*	Prioritair habitattype

4.1.3 Knelpunten

In de Natuurdoelanalyse Veluwe (Provincie Gelderland, 2023) worden knelpunten genoemd. De grootste knelpunten voor **bossen** op de Veluwe zijn:

- De voortgaande zeer hoge stikstofdepositie met als gevolg, vermesting, verruiging, bodemverzuring, een nutriëntenonbalans in voedsel voor kleine fauna en in de verdere voedselketen en verhoogde kwetsbaarheid voor klimaatverandering.
- Het verlies aan landschapsecologische samenhang als gevolg van versnippering.
- Vervuiling door gebiedsvreemde stoffen komt in veel gevallen bovenop drukfactoren als bodemverzuring en klimaatverandering. Belangrijke bronnen zijn insecticiden en additieven in bluswater dat wordt ingezet bij natuurbranden.
- Ongewenste beheeractiviteiten. In sommige gevallen kunnen deze beheeractiviteiten knelpunten opleveren voor het behalen van de Natura 2000-doelen. Bosbeheer dat onvoldoende rekening houdt met kritische soorten kan voor deze soorten nadelige gevolgen hebben.
- De sterk toegenomen standen van edelherten en wilde zwijnen hebben grote effecten op de bosontwikkeling door de continu hoge graasdruk en de hoge dynamiek van wroeten.
- De effecten van klimaatverandering en toenemende droogte kunnen vooral ingrijpend zijn voor de bossen op de armste en droogste zandgronden, zeker in combinatie met de effecten van andere drukfactoren. Dit kan leiden tot grote veranderingen in de bosstructuur en een sterke degradatie van het bosecosysteem. Ook kan hierdoor de vatbaarheid voor ziekten en plagen toenemen. Ook neemt het risico van grotere natuurbranden toe.
- Verstoring door geluid, licht of eenvoudigweg aanwezigheid van mensen kunnen een groot effect hebben op de beschermde natuurwaarden van de Veluwe. Veel van deze effecten kunnen worden gerelateerd aan recreatie of defensieactiviteiten.
- Een groot deel van de bossen op de Veluwe is in het verleden aangeplant met uitheemse soorten ten behoeve van houtproductie, bodemverbetering of landschappelijke verfraaiing. Een groot deel van deze soorten is inmiddels dusdanig verspreid dat volledige verwijdering uit het landschap niet reëel meer is. Sommige van deze soorten hebben daarbij ook positieve effecten, bijvoorbeeld als broed- en voedselbiotoop voor vogels. Daarnaast komen ook verscheidene invasieve exoten voor in de bossen.

De grootste knelpunten voor **heiden en stuifzanden** op de Veluwe zijn:

- Voortgaande zeer hoge stikstofdepositie, met als gevolgen vermesting, vergrassing, bodemverzuring, uitspoeling en fixatie van (sporen)elementen en daarmee samenhangende nutriëntenonbalans in het voedsel voor kleine fauna en de voedselketen. De gevolgen kunnen worden samengevat als het verdwijnen van kale en schaars begroeide plekken en nestgelegenheid, versneld dichtgroeien van de stuifzanden met algenmatten en grijs kronkelsteeltje met versnelde vastlegging van stuifzand en vegetatiesuccessie tot gevolg.
- Verlies aan samenhang door ontginning en versnippering, waardoor leefgebieden te klein zijn geworden en soorten lokaal uitsterven, maar gebieden ook niet meer kunnen herkoloniseren vanuit de plekken waar ze nog wel zitten.
- Klimaatverandering. De klimaatverandering en de effecten ervan, zoals verdroging, vernatting, verandering preferente windrichting, hebben effecten op de standplaatscondities.
- Verdroging is met name het gevolg van het veranderende landgebruik (van heide en stuifzanden naar bos en landbouwgronden). Voor de resterende vochtige delen op de Veluwe kent het inzijggebied nu geheel of gedeeltelijk een ongunstig gebruik (landbouw of bos), waardoor de watertoevoer in bijvoorbeeld droge periodes ontoereikend is (of een mindere kwaliteit kent).

- Gebiedsvreemde stoffen, waaronder pesticiden en biociden, PFAS en microplastics. Vervuiling door deze stoffen is een drukfactor voor soorten die al onder druk staan door andere oorzaken.
- (Noodgedwongen) intensief beheer en hoge dynamiek van wroeten door wilde zwijnen.
- Verstoring door geluid, licht of eenvoudigweg aanwezigheid van mensen kunnen een groot effect hebben op de beschermde natuurwaarden van de Veluwe. Veel van deze effecten kunnen worden gerelateerd aan recreatie of defensieactiviteiten.
- Plaatselijk kunnen (invasieve) exoten inheemse soorten verdringen, ook in de kwalificerende habitattypen. Exoten of buitenlandse variaties van inheemse plantensoorten die ingezaaid worden voor wilde bijen en andere insecten, kunnen ook een negatieve invloed hebben op die insecten. Niet alleen planten, ook dieren kunnen inheemse soorten verdringen en effect hebben op het ecosysteem.

De grootste knelpunten voor **vennen en venen** op de Veluwe zijn:
- Verdroging en droogte. Bij zure vennen en heideveentjes die te lijden hebben van verdroging is er meestal sprake van een lokale oorzaak. Deze lokale systemen gaan verdrogen zodra er minder neerslag richting ven of heideveentje kan stromen. Dat kan een gevolg zijn van toegenomen verdamping door boom- en struikopslag rondom het ven. Waterverlies kan ook optreden door beschadiging van de ondoorlatende laag als gevolg van omwoelen van de ondergrond of omvallende bomen die wortelen in de ondoorlatende laag. Zwakgebufferde vennen kunnen ook verdrogen door ontwatering in het inzijggebied.
- Verzuring en vermesting. De hoge stikstoflast heeft verschillende negatieve effecten op vennen: vermesting waardoor snel groeiende en algemene soorten de kritische vensoorten verdringen en verlies van buffercapaciteit, waardoor versneld verzuring optreedt.
- Versnippering. Veel soorten hebben zich toegelegd op een specifieke mate van begroeiing en of waterdiepte. Ze zijn kwetsbaar voor effecten van dynamische invloeden als te hoge graasdruk en variabele waterstanden. Dit betekent dat ze regelmatig moeten migreren, naar andere vennen of naar andere plekken binnen het ven. Daarnaast is het belangrijk dat soorten die geschikte plekken weten te bereiken.
- Vervuiling door gebiedsvreemde stoffen is een drukfactor voor soorten waarmee het al slecht gaat. Hierbij gaat het om onder andere gewasbeschermingsmiddelen, PFAS, additieven in bluswater en microplastics.
- Er zijn twee soorten exoten bekend in de vennen en venen van de Veluwe: watercrassula en Italiaanse kamsalamander.

Binnen het **bekenlandschap** zijn alleen beekbegeleidende bossen (H91E0C*) stikstofgevoelig. Vermesting en verdroging zijn de belangrijkste bedreigingen voor dit habitattype.

4.1.4 Autonome ontwikkeling Natura 2000

Algemene ontwikkelingen voor Natura 2000

De komende decennia zal onder andere vanwege bevolkingsgroei en klimaatverandering de druk op Natura 2000-gebieden toenemen. Bevolkingsgroei leidt doorgaans tot meer uitstoot en verstoring, klimaatverandering zorgt met name voor temperatuurstijgingen en grotere weersextremen. Dit resulteert in verschuiving van geschikte verspreidingsgebieden en grotere fluctuaties van populaties. Het belang van een goede ruimtelijke samenhang neemt toe waardoor leefgebieden vergroot kunnen worden en soorten mee kunnen schuiven en fluctuaties beter opgevangen kunnen worden.

Het Nederlandse beleid is erop gericht om de gunstige/veilige staat van de habitattypen en -soorten vallend onder de Vogel- en Habitatrichtlijn binnen Nederland te realiseren. Voor de Natura 2000-gebieden zijn beheerplannen opgesteld waarin is aangegeven welke maatregelen getroffen moeten worden om op termijn de Natura 2000-doelen te halen. Uit monitoring moet blijken of dit ook daadwerkelijk het geval is en of aanvullende maatregelen nodig zijn.

De Natura 2000-gebieden zijn voor het grootste deel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), waarmee ook de realisatie van het NNN een essentieel instrument is om de vereiste gunstige staat te bereiken voor de in de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn beschermde plantensoorten, diersoorten en habitattypen. In het kader van de realisatie van NNN is aandacht voor een robuuste omvang van de gebieden, voor een goede kwaliteit en voor de samenhang tussen de gebieden. Daarnaast dragen ook natuurmaatregelen buiten het NNN bij aan het realiseren van een gunstige staat van instandhouding. Want uiteindelijk wordt de staat van instandhouding bepaald voor Nederland als geheel, ongeacht voorkomen binnen of buiten Natura 2000 gebieden of NNN.

Beheerstrategie op landschapsschaal

De generieke kernopgave voor de Veluwe is gericht op:

- Vergroting van de interne samenhang door herstel van evenwichtige verdeling van open en gesloten terreinen met meer geleidelijke overgangen van zandverstuivingen, heide, vennen, graslanden en bos.
- Versterking van het ruimtelijke netwerk van bos, heide- of stuifzandgebieden, waarbij tussenliggende gebieden gebruikt kunnen worden als stapstenen, met name voor soorten als reptielen en vlinders.
- Versterking van overgangen van droge naar natte gebieden, zoals beekdalen en herstel van vennen.

Binnen deze generieke opgave dienen ook de specifieke instandhoudingsopgaven voor de habitattypen, habitatsoorten en vogelrichtlijnsoorten te worden gerealiseerd. Het uiteindelijke doel is dat de gunstige staat van instandhouding van de verschillende habitattypen en soorten wordt gegarandeerd binnen de generieke kernopgave voor de Veluwe.

Specifieke autonome ontwikkelingen Natura 2000-gebied Veluwe; natuurherstel

In de afgelopen jaren zijn natuurherstelmaatregelen uitgevoerd om de knelpunten aan te pakken. Voor duurzaam behoud zijn ook in de komende jaren nog maatregelen nodig. Om de doelen te kunnen realiseren zijn ook verbeteren beheermaatregelen noodzakelijk. Er wordt onderscheid gemaakt in “PAS-maatregelen” en “niet-PAS-maatregelen”. In de Pasgebiedsanalyse zijn de PAS-maatregelen ook op kaart weergegeven. De PAS-maatregelen komen voort uit de PAS-gebiedsanalyse. Alle PAS-maatregelen dienen in deze eerste planperiode te worden uitgevoerd. Deze maatregelen zijn aanvullend en specifiek gericht op het tegengaan van achteruitgang door stikstofdepositie. De beheer- en herstelmaatregelen zijn breder gericht op de duurzame instandhouding van natuurkwaliteit en biodiversiteit zoals aangegeven in het Aanwijzingsbesluit. Niet alle doelen hoeven in één beheerplanperiode te worden behaald. Het accent voor de eerste beheerplanperiode ligt op het voorkomen van achteruitgang en verlies van biodiversiteit. In de tweede en derde beheerplanperiode zal het accent liggen op kwaliteitsverbetering en uitbreiding van habitats en leefgebieden. Hierbij gaat het met name om terreinen met een natuurbestemming die nog van onvoldoende kwaliteit zijn. Zo is er bijna 5500 ha aan lage niet kwalificerende vegetaties die geschikt lijken voor de ontwikkeling van zandverstuivingen, heiden, heischrale graslanden of bos. Hiervoor is gericht ontwikkelingsbeheer nodig. De ambitie is om in de komende beheerplanperioden 55 ha per jaar om te zetten naar kwalificerende habitattypen met een uitbreidingsdoelstelling. Naast korte vegetaties is er nog 6600 ha bos op oude

bosbodems, dat geschikt is voor omvorming naar Oud Eikenbos of Beuken-eikenbos met Hulst. Dit is een zeer langlopend proces waar in deze beheerplanperiode al een start mee wordt gemaakt. Ca 1300 ha van het huidige bos zou in principe geschikt zijn om te kappen en om te vormen naar lage habitattypen. In de eerste beheerplanperiode wordt dit voor een deel ingezet voor ontwikkeling van de ecologische corridors. In de tweede en derde planperiode wordt hier vooralsnog geen vervolg op gemaakt (NDA Veluwe).

De maatregelen voor de eerste beheerplanperiode zijn in drie categorieën te onderscheiden:

- De PAS-maatregelen
- Natuurbeheer maatregelen
- Overige maatregelen (verbetering).

De herstelmaatregelen in het kader van het PAS hebben tot doel de negatieve effecten van stikstofdepositie op de natuur te verminderen dan wel op te heffen. Hieronder worden de PAS-maatregelen voor de Veluwe genoemd (NDA Veluwe).

- Plaggen venoevers bij zure en zwakgebufferde vennen.
- Lokale drukbegrazing met schapen op vochtige heide.
- Maaien en afvoeren (venoevers) .
- Opslag verwijderen en afvoeren op stuifzanden, vochtige heides, droge heides, Jeneverbesstruwelen, Heischrale graslanden, actieve hoogvenen, Overgangs en trilvenen, Kalkmoeras.
- Verwijderen organische sedimenten bij zure vennen en zwakgebufferde vennen.
- Bodem geschikt maken voor kieming jeneverbes.
- Verwijderen exoten in zure vennen.
- Vrijstellen venoever.
- Terugdringen beuk in oude eikenbossen.
- Exoten verwijderen.
- Bos kappen tbv corridors.
- Populieren kappen tvb beekbegeleidend bos.
- Bos kappen tbv windwerking.
- Geleidelijke omvorming dennenbos naar loofbos op oude bosgronden.
- Bekalken of belemen vennen, heide, heischrale graslanden.
- Herstel Hydrologie.
- Terugdringing uitspoeling meststoffen uit inzijggebieden.
- Uitplanten stekken en/of zaaien Jeneverbes.

Gezien de noodzaak van het behoud en herstel van stikstofgevoelige natuur, is al begonnen met uitvoering van de PAS-herstelmaatregelen voor het gereedkomen van de herstelprogramma's. Sinds 2015 hebben terreineigenaren een groot deel van deze PAS-herstelmaatregelen voor de eerste PAS-periode (2015 t/m 2021) uitgevoerd, enkele zijn nog in uitvoering. Ook na deze uitvoering blijven de meeste, met name cyclische maatregelen noodzakelijk zolang de stikstofdepositie te hoog blijft (NDA Veluwe).

Op de bossen na zijn alle habitattypen en de daarbij horende soorten geheel afhankelijk van beheer. Zonder adequaat natuurbeheer zouden de meeste habitattypen in enkele decennia zijn verdwenen. Voortzetting van een goed natuurbeheer is dan ook cruciaal voor het realiseren van de meeste instandhoudingsdoelen. Met de klassieke beheermaatregelen wordt in aangepaste vorm het historische agrarische gebruik voortgezet. Het gaat dan om plaggen, begrazen, maaien, kappen en branden (NDA Veluwe).

Met het reguliere beheer en de PAS-maatregelen is het grootste deel van de maatregelen besproken. Er zijn echter ook maatregelen voorzien die niets met stikstof te maken hebben en niet als regulier beheer kunnen worden beschouwd. Het gaat daarbij met name om kwaliteitsverbetering en uitbreiding. Zaken waarvan het zwaartepunt in de tweede en derde beheerplanperiode ligt. Een aantal maatregelen in deze sfeer zijn voor de eerste beheerplanperiode opgenomen. De volgende maatregelen worden in het beheerplan genoemd (NDA Veluwe):

- Passeerbaar maken verharde wegen en fietspaden (onderzoek en uitvoering).
- Uitrasteren natuurlijke verjonging cq individuele bescherming plantmateriaal.
- Aanleg van van schrale heideakkertjes.
- Opstelling herstelprogramma's beken en aan beken gebonden habitatsoorten.
- Bescherming voortplantingsbiotoop vliegend hert.
- Opstelling herstelprogramma's boshabitats en boshabitatsoorten.
- Opstelling herstelprogramma's heide en stuifzanden.
- Uitbreiding boshabitattypen.
- Opstellen Vennenherstelprogramma.
- Ontwikkeling nog niet kwalificerende vennen.
- Extensivering recreatief gebruik.
- Creëren verbindingszones.

Recreatiezonering Veluwe

De natuur op de Veluwe gaat achteruit. Een van de oorzaken is verstoring door recreanten, verkeer en evenementen. Vooral in kwetsbare delen van de Veluwe hebben planten en dieren hieronder te lijden. Om te zorgen voor een betere balans tussen natuur en recreatie is er een Recreatiezoneringsplan Veluwe opgesteld (www.Gelderland.nl). Het plan is tot stand gekomen met inbreng van natuurterreineigenaren en -beheerders, bewoners, ondernemers en recreatieve gebruikers, en onderbouwd met ecologisch onderzoek. Dit plan is een uitwerking van het Beheerplan Natura 2000 Veluwe.

Een belangrijk onderdeel hierbij is de recreatiezoneringskaart (zie figuur 4.2). De zoneringskaart geeft met een indeling in 4 zones in grote lijnen weer op welke plek meer nadruk ligt op recreatie en op welke plek meer op natuur. Op flinke delen van de Veluwe komt de huidige inrichting en het gebruik van de terreinen overeen met de zonering en zal de bezoeker geen of weinig verandering gaan ervaren. Op andere plekken gaan we komende jaren dingen veranderen om tot een beter evenwicht tussen natuur en recreatie te komen.

Recreatiezonering gaat alleen over dagrecreatie; de zonering gaat niet over bijvoorbeeld hotels, campings, recreatieparken en woningen.

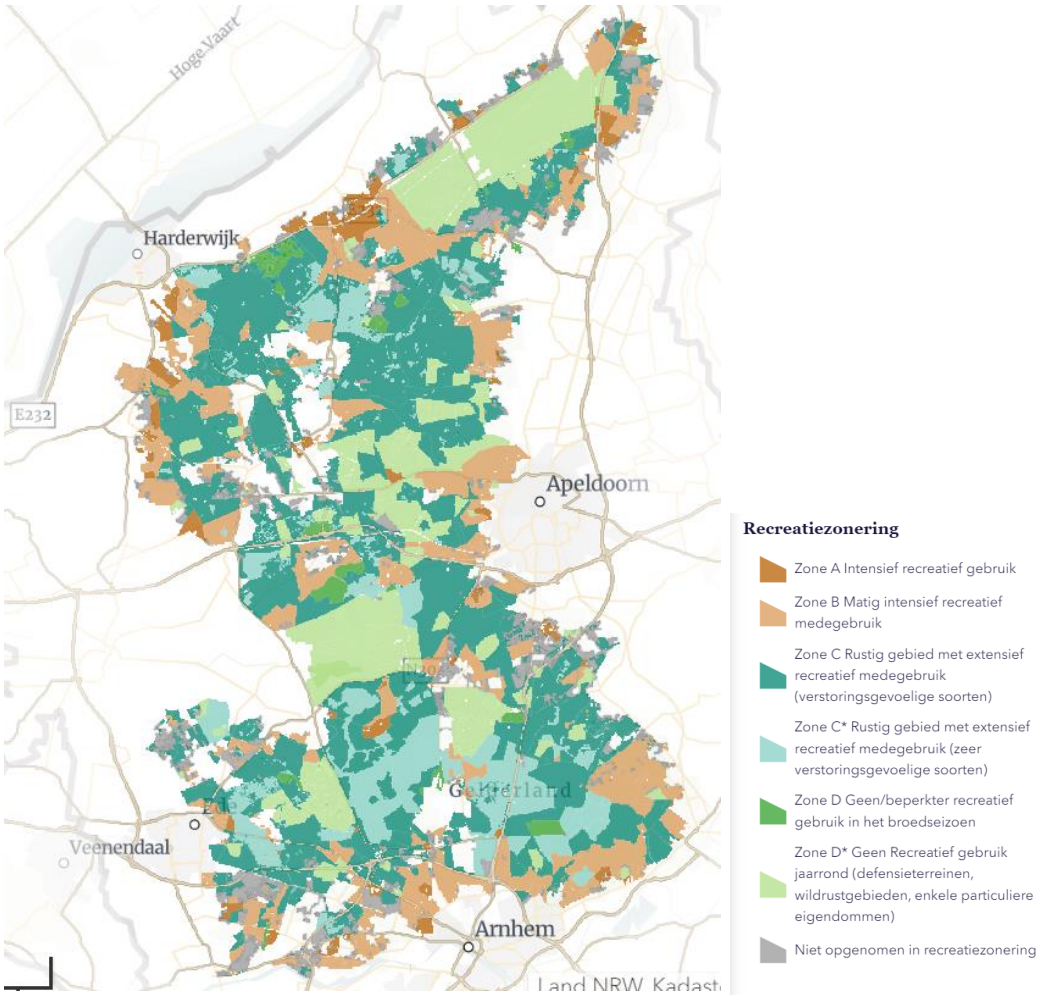

Figuur 4.2: Recreatiezoneringskaart (www.Gelderland.nl).

5 Ingreep-effectanalyse en impact van verstoringsfactoren

5.1 Ingreep-effectanalyse

Voordat de beoordeling van de impact van de verstoringsfactoren bepaald wordt, volgt eerst een ingreep-effectanalyse.

5.1.1 Bepalen van de potentiële effecten die kunnen optreden

Als gevolg van de ontwikkelingen uit de omgevingsvisie kunnen zowel in de aanlegfase als in de gebruiksfase effecten optreden op beschermde gebieden. De effectenindicator en daarbij horende achtergronddocumentatie (onder meer Broekmeyer et al (2005)) zijn geraadpleegd om na te gaan welke mogelijke effecten als gevolg van de ontwikkelingen kunnen optreden. De effectenindicator is een instrument waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de activiteit en plannen worden verkend. Het dient als leidraad; geanalyseerd is of alle aangegeven effecten daadwerkelijk optreden en of aanvullende effecten relevant zijn. In tabel 5.1 zijn alle storingsfactoren uit de effectenindicator weergegeven. Voor een omschrijving van de storingsfactoren wordt verwezen naar Bijlage 1.

Tabel 5.1: Overzicht storingsfactoren die bij activiteiten kunnen ontstaan.

Storingsfactoren	
Oppervlakteverlies en versnippering (1 en 2)	Verandering dynamiek substraat (12)
Stikstofdepositie (verzuring en vermesting) (3 en 4)	Verstoring door geluid (13)
Verzoeting (5)	Verstoring door licht (14)
Verzilting (6)	Verstoring door trilling (15)
Verontreiniging (7)	Verstoring door optische effecten (16)
Verdroging (8)	Verstoring door mechanische effecten (17)
Vernatting (9)	Verandering in populatiedynamiek (18)
Verandering stroomsnelheid (10)	Bewuste verandering soortensamenstelling (19)
Verandering overstromingsfrequentie (11)	

Op basis van de effectenindicator van het ministerie van LNV en expert judgement in combinatie met de gevoeligheid/knelpunten van het Natura 2000-gebied de Veluwe en het invloedsgebied van de storingsfactoren zijn de volgende storingsfactoren relevant bevonden:

- *Verzuring en vermesting door stikstofdepositie uit de lucht*

Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van vervuilende gassen door bijvoorbeeld (veehouderij)bedrijven en (vracht)voertuigen, maar ook door de stookinstallaties van gebouwen ten behoeve van verwarming.

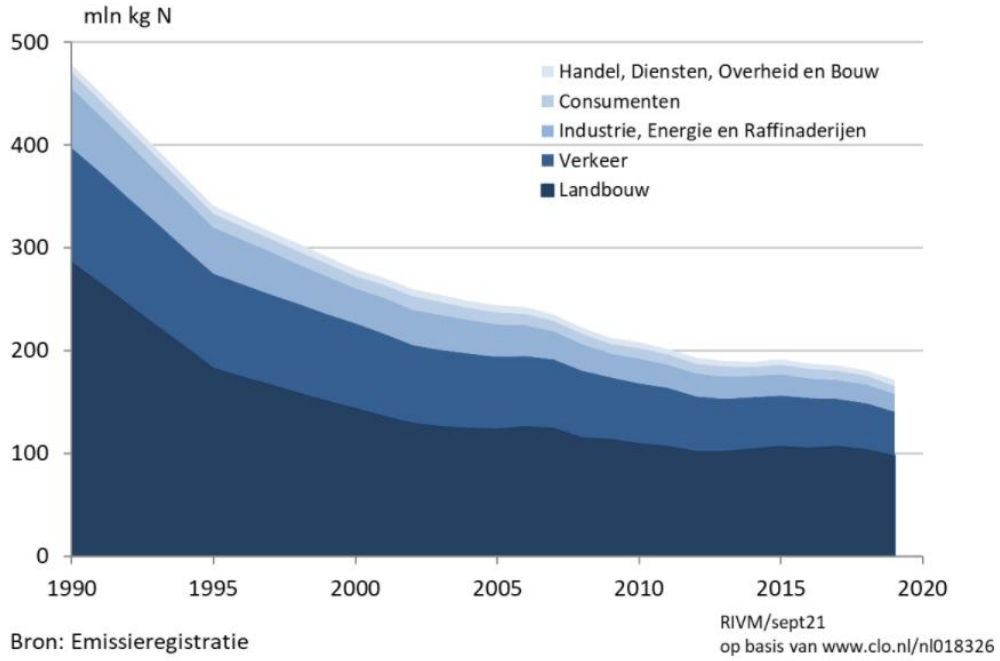

Omgerekende emissies van Stikstofoxiden (NOx) en Ammoniak (NH3) naar Stikstof (N) in kiloton

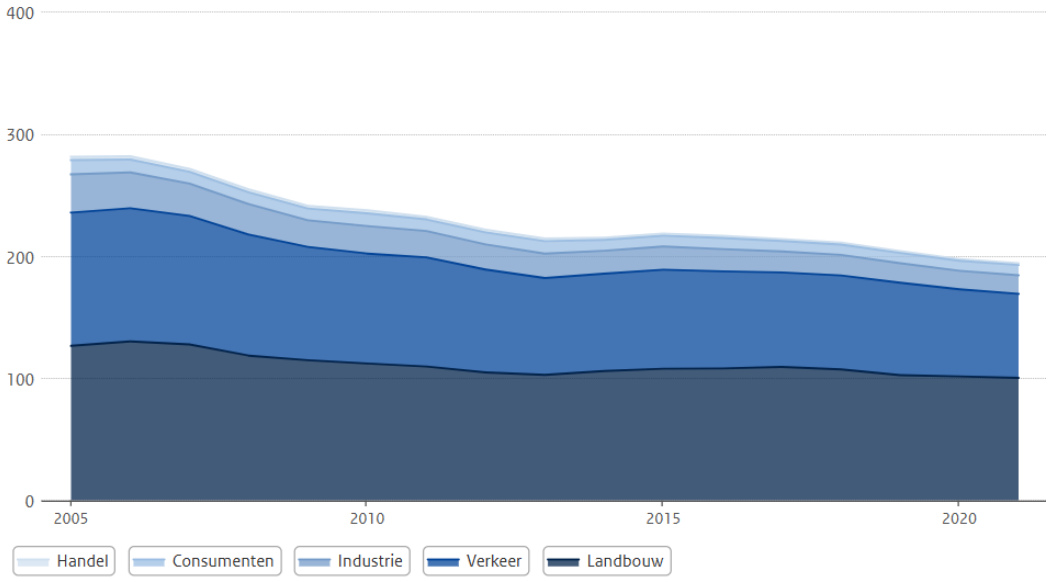

Figuur 5.1. Emissie stikstof per sector (Website RIVM)

De uitstoot van vervuilende gassen vindt in alle (woningbouw)projecten plaats. De uitstoot bevat onder andere zwaveldioxide (SO_2), stikstofoxiden (NO_x), ammoniak (NH_3) en vluchtige organische stoffen (VOS). Deze verzurende stoffen komen via lucht of water in de grond terecht en leiden aldus tot het zuurder worden van het biotische milieu. Vermesting is in dit geval de 'verrijking' van ecosystemen door stikstofdepositie. Het gaat daarbij om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). Vermesting kan ook optreden door nitraat- en fosfaataanvoer via het oppervlaktewater. De effecten van verzurende stoffen zijn niet altijd te

scheiden van die van vermestende stoffen, omdat een deel van de verzurende stoffen ook vermestend werkt (aanvoer van stikstof). Om deze reden zijn beide effecten hier samengenomen. De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen en heidevelden worden gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Daarbij is de beschikbaarheid van stikstof bepalend voor de concurrentieverhoudingen tussen de plantensoorten. Wanneer door stikstofdepositie de hoeveelheid beschikbaar stikstof boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Diersoorten hoger in de voedselketen krijgen te maken met een mineralen-onbalans als gevolg van de samenstelling van plantaardig voedsel. Hierdoor neemt de biodiversiteit af. Dit heeft ook effect op de fauna, doordat hierdoor veranderingen van het leefgebied optreden, waardoor een gebied ongeschikt wordt als broed- of foerageergebied. Stikstofdepositie kan bij alle ontwikkelingen spelen.

Stikstofdepositie is relevant voor alle aspecten uit de omgevingsvisie, maar met name voor verkeersaantrekkende werking bij woningbouw en nieuwe wegen. In beperkte mate ook bij aanlegfase van bijvoorbeeld nieuwe groenstructuren.

Omdat de Veluwe (en andere verder gelegen Natura 2000-gebieden) wat betreft stikstofdepositie overbelast is, het invloedsgebied van stikstofdepositie groot kan zijn en er diverse stikstofgevoelige gebieden aanwezig zijn, zijn significante gevolgen door stikstofdepositie niet bij voorbaat uit te sluiten.

- *Verstoring door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring*

Door de ontwikkeling van woningen, sport-, beweeg-, cultuur en ontmoetingsmogelijkheden in de openbare ruimte, parkeervoorzieningen en groene recreatiemogelijkheden kan er sprake zijn van verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen zoals geluid, licht en trilling door wegverkeer, door bedrijvigheid of door mensen. Dit is zeker het geval wanneer dit in de buurt van Natura 2000-gebieden plaatsvindt.

In het geval van de voorgenomen ontwikkelingen zou het ook gaan om netwerkeffecten; een toename van recreanten of vervoersbewegingen in/nabij Natura 2000-gebieden. Gezien de ligging van de woningbouwlocaties en de toegankelijkheid van de omliggende Natura 2000-gebieden is dit enkel aan de orde in het Natura 2000-gebieden Veluwe. Dit gebied is populair bij recreanten. Zo wordt er veel gewandeld en gefietst in de Veluwe. De meeste van deze activiteiten hadden geen grote negatieve invloed op de instandhoudingsdoelstellingen. Als gevolg van de Covid-19 pandemie is de recreatiedruk op veel natuurgebieden echter toegenomen. Hierdoor komen de natuurgebieden, waaronder Natura 2000-gebied Veluwe, onder druk te staan. Er is sprake van verstoring door geluid en optische verstoring. Vanuit het voorzorgsprincipe wordt in het kader van deze toetsing ervan uitgegaan dat – tenminste een deel van de toegenomen aandacht voor de natuurgebieden – een blijvende ontwikkeling is.

Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding (door recreanten) of golfslag en dergelijke, die optreden ten gevolge van menselijke activiteit. Om dit soort effecten te krijgen, moeten activiteiten in de Natura 2000-gebieden plaatsvinden. De woningbouwontwikkeling en (her)inrichting van de infrastructuur (voet- en fietspaden) kan leiden tot een toename van bezoekers aan het Natura 2000-gebied (Veluwe) binnen de gemeente. Dit speelt met name bij de toename van woningen waarbij de mogelijkheid bestaat dat de nieuwe bewoners in de Natura 2000-gebieden gaan recreëren.

- *Verandering in populatiedynamiek*

Een verandering in populatiedynamiek treedt op indien er een direct effect is van een activiteit op de populatie-opbouw en/of populatiegrootte. Er wordt hier vooral gedoeld op de situatie wanneer er sprake is van sterfte van individuen door wegverkeer, windmolens, of door jacht of visserij. Bewuste, menselijke ingrepen op populatieniveau kunnen leiden tot directe problemen en problemen in de toekomst. Een verandering in populatieomvang is een direct effect. Een verandering in populatie-opbouw (verandering van de verhouding sterfte-reproductie) leidt in de toekomst tot effecten. De realisatie van windturbines kan gevolgen hebben voor de populatiedynamiek van meervleermuizen en vogels zoals de wespendief waarvoor het Natura 2000-gebied de Veluwe is aangewezen. Het leefgebied beperkt zich niet tot de grenzen van een Natura 2000-gebied.

Ten aanzien van windturbines geldt dat van belang is of het gebied een Vogelrichtlijngebied is of aangewezen voor de meervleermuis. Binnenveld en Kolland en Overlangbroek zijn niet aangewezen als Vogelrichtlijngebied en ook niet voor meervleermuis. Deze Natura 2000-gebieden zijn ten aanzien van windturbines dan ook niet relevant voor deze passende beoordeling. Natura 2000-gebieden Veluwe, Arkenheem, Veluwerandmeren, Rijntakken en Eemmeer & Gooimeer Zuidoever zijn Vogelrichtlijngebied en dus relevant voor deze Passende beoordeling.

5.1.2 Afbakening niet-relevante storingsfactoren

De ontwikkelingen liggen allemaal buiten Natura 2000-gebied waardoor van oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging geen sprake is.

Verder leiden de ontwikkelingen niet tot een verandering in chloridegehaltes in water waardoor effecten van verzoeting of verzilting in de aanleg- of gebruiksfase zijn uitgesloten.

De ontwikkelingen leiden evenmin tot lagere of hogere grondwaterstanden en/of toenemende kwel, veroorzaakt door menselijk handelen. Verdroging en vernatting is hierdoor uit te sluiten.

De ontwikkelingen leiden niet tot verandering van de stroomsnelheid, overstromingsfrequentie of verandering in bodemdichtheid of bodemsamenstelling van terrestrische of aquatische systemen, omdat de projecten niet leiden tot aanslibbing of verstuiving.

Van verandering van soortensamenstelling is geen sprake omdat de projecten niet voorzien in herintroductie van soorten of introductie van exoten.

5.1.3 Conclusie ingreep-effectanalyse

In tabel 5.2 is de afbakening van relevante storingsfactoren voor de Natura 2000-gebied de Veluwe, de overige stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden in de omgeving (Binnenveld, Rijntakken en Kolland & Overlangbroek) en de Vogelrichtlijngebieden en/ of gebieden aangewezen voor meervleermuis (Arkenheem, Veluwerandmeren, Rijntakken, Eemmeer & Gooimeer Zuidhoeve) in de omgeving weergegeven. Geconcludeerd kan worden dat effecten van stikstofdepositie (verzuring en vermesting), verstoring (door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring) door ontwikkelingen binnen het invloedsgebied van Natura 2000-gebieden, recreatiedruk (verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring) en verstoring door verandering in populatiedynamiek door aanleg van windturbines nader onderzocht dienen te worden.

Tabel 5.2 Afbakening relevante storingsfactoren bij de verschillende ontwikkelingen voor Natura 2000-gebieden, waarbij √ = nader te onderzoeken en X- significante gevolgen bij voorbaat uit te sluiten

	Ruimtebeslag en versnippering	Verzuring en vermesting door N-, depositie uit de lucht,	Verstoring door geluid , licht, trillingen en optische verstoring	Verdroging, vernatting , verontreiniging, verzoeting, verzilting	Verandering stroomsnelheid en/of overstromingsfrequentie en/of dynamiek substraat	Verstoring door mechanische effecten	Bewuste verandering soortensamenstelling	Verandering in populatiedynamiek
Veluwe								
Gezond en toekomstbestendig Barneveld	X	√	√	X	X	√	X	X
Prettig leven in vitale dorpen	X	√	√	X	X	√	X	X
Ruimte voor ondernemerschap	X	√	√	X	X	√	X	X
Waardevol landelijk gebied	X	√	√	X	X	√	X	√
Bereikbaarheid nu en in de toekomst	X	√	√	X	X	√	X	X
Arkenheem en verder gelegen niet stikstofgevoelige Vogelrichtlijngebieden (Veluwerandmeren, Rijntakken en Eemmeer & Gooimeer Zuidoever) / gebieden aangewezen voor meervleermuis (Veluwerandmeren en Rijntakken)								
Gezond en toekomstbestendig Barneveld	X	X	X	X	X	X	X	X
Prettig leven in vitale dorpen	X	X	X	X	X	X	X	X
Ruimte voor ondernemerschap	X	X	X	X	X	X	X	X
Waardevol landelijk gebied	X	X	X	X	X	X	X	√
Bereikbaarheid nu en in de toekomst	X	X	X	X	X	X	X	X
Binnenveld en verder gelegen stikstofgevoelige N2000-gebieden (Binnenveld, Rijntakken en Kolland & Overlangbroek)								
Gezond en toekomstbestendig Barneveld	X	√	X	X	X	X	X	X
Prettig leven in vitale dorpen	X	√	X	X	X	X	X	x
Ruimte voor ondernemerschap	X	√	X	X	X	X	X	X
Waardevol landelijk gebied	X	√	X	X	X	X	X	X
Bereikbaarheid nu en in de toekomst	X	√	X	X	X	x	X	X

5.2 Impact van verstoringsfactoren op Natura 2000

Op basis van de analyses in voorgaande paragrafen is geconcludeerd dat effecten vanuit de nieuwe ontwikkelingen in Barneveld een impact hebben via:

- toename aan stikstofdepositie (verzuring en vermesting)

- verstoring (door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring) door ontwikkelingen binnen het invloedsgebied van Natura 2000-gebieden
- toename recreatiedruk (verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring).
- verstoring door verandering in populatiedynamiek door aanleg van windturbines.

5.2.1 Impact via toename stikstofdepositie

Uit de voorgaande hoofdstukken is gebleken dat de omgevingsvisie risico's met zich meebrengt op het gebied van stikstofdepositie. De risico's op het gebied van stikstofdepositie betreffen voornamelijk effecten op de stikstofgevoelige habitattypen in de Veluwe omdat dit Natura 2000-gebied het dichtst bij de ontwikkelingen ligt die met de omgevingsvisie mogelijk gemaakt worden. Echter kunnen de gevolgen van stikstofdepositie ook op grotere afstand plaatsvinden, waardoor ook risico's voor andere Natura 2000-gebieden bestaan. In onderstaande tabel zijn de stikstofgevoelige gebieden en soorten voor de Veluwe weergegeven.

Tabel 5.3 Overzicht van stikstofgevoelige habitattypen en soorten voor Natura 2000-gebied Veluwe

Stikstofgevoelige doelen Veluwe	
Habitattypen	stuifzandheiden met struikhei, kraaiheibegroeiingen en zandverstuivingen zwakgebufferde en zure vennen vochtige en droge heide jenverbesstruweel heideveentjes en trilvenen pioniervegetaties met snavelbiezen, kalkmoerassen, beuken-eikenbossen met hulst, oude eikenbossen, hoogveenbossen, beekbegeleidende bossen
Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten	wespendief, draaihals, zwarte specht, boomleeuwerik, duinpieper, tapuit, gevlekte witsnuitlibel, kamsalamander, drijvende waterweegbree

De omgevingsvisie heeft op diverse manieren een effect op de stikstofdepositie. Het belangrijkste effect betreft de verkeersaantrekkende werking van de nieuwe woon-en werkfuncties. Dit gemotoriseerde verkeer zorgt voor een toename van de stikstofemissie. Tegelijkertijd wordt met de omgevingsvisie ingezet op maatregelen die de negatieve effecten door stikstofdepositie (enigszins) beperken, zoals het stimuleren van verplaatsingen met de fiets, te voet en het openbaar vervoer, schoner vervoer en het verminderen van verkeersbewegingen in de wijk door voldoende basisvoorzieningen in de wijk aan te bieden. Enerzijds zullen de ruimtelijke ingrepen (woningbouw, bouw bedrijfspanden, aanleg infrastructuur) dus een toename van stikstofemissies teweeg kunnen brengen, maar anderzijds worden de emissie beperkt door maatregelen die de emissie van stikstof verminderen.

Ontwikkelingen (omgevingsvisie) die tot een toename stikstofdepositie kunnen leiden

De volgende ontwikkelingen kunnen een effect hebben op de stikstofdepositie:

- Woningbouw.
  Extra/nieuwe woningen leiden via de verkeersaantrekkende werking tot een toename aan stikstofdepositie. Dat effect is te beperken door het stimuleren van duurzame vervoersmiddelen en het toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de woningen.
- Ontwikkeling/uitbreiding van werklocaties.
  Extra/nieuwe bedrijfspanden leiden via de verkeersaantrekkende werking tot een toename aan stikstofdepositie. Dat effect is te beperken door het stimuleren van

duurzame vervoersmiddelen en het toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de bedrijfspanden.
- Verder ontwikkelen infrastructuur.
  Door het uitbreiden van de infrastructuur (wegennet) zal er naar verhouding meer verkeer zijn. Door mensen te stimuleren meer gebruik te maken van de fiets zal het gebruik van auto's mogelijk verminderen.
- Aanleg wind- en zonnepark.
  De realisatie van een wind- en zonnepark kan leiden tot tijdelijke effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.

Ontwikkelingen (omgevingsvisie) die tot een afname kunnen leiden

Uitvoerig Schone Lucht Akkoord

De gemeente zet zich in om het Schone Lucht Akkoord uit te voeren. Hierbij is het doel om tegen 2030 een gezondheidswinst van 50% te bereiken en uiterlijk in 2040 te voldoen aan de nieuwe WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit.

Hoogwaardig hergebruik primaire grondstoffen (Circulariteit)

Ook binnen de bedrijven stelt de gemeente een beweging naar circulariteit centraal. Voor de landbouwbedrijven houdt dit in dat ze streeft naar een landbouwsysteem waarin hulpbronnen efficiënt worden gebruikt, en waarbij de nadruk ligt op hergebruik en duurzaamheid. De concrete invulling daarvan wordt later uitgewerkt. Voor andere bedrijven gaat het om het sluiten van kringlopen en het hergebruik van grondstoffen.

Vooral in het deelgebied 'Verassend Barneveld is bij uitstek ruimte voor kringloop-/circulaire landbouw. Denk aan teelt van biomassa, houtsnippers, rotatieteelten.

In het deelgebied 'Robuuste Veluwe' passen natuurinclusieve vormen van landbouw. Denk aan agroforestry en natuurinclusieve kringlooplandbouw.

Aardgasvrije wijken

Het zuidelijk gebied is aangewezen voor programma aardgasvrije wijken De Glind.

Mobiliteit transitie

De auto blijft in het gebied voorlopig een belangrijke rol spelen. Dit vanwege het landelijke karakter van het gebied, het geringe aanbod van OV en de aard van de beroepen van een groot deel van de inwoners (praktisch en dienstverlenend). Gebruik van OV is voor veel inwoners niet een aantrekkelijk alternatief omdat herkomst én bestemming zelden binnen korte loop- en fietsafstand liggen of omdat de totale reistijd en/of kosten (ver) boven die van autogebruik liggen.

Op lange termijn streeft de gemeente naar meer OV-gebruik. Voor een omvorming van auto naar OV is een sterke verdichting van het OV-netwerk nodig. Niet alleen binnen Barneveld (vanuit bewoners geredeneerd de locatie van herkomst) maar ook nabij de plaats van bestemming. Een verdichting van het OV-netwerk nabij de plaats van bestemming kan al leiden tot meer deelmobiliteit. Een voorbeeld van deelmobiliteit is dat inwoners met de auto of de fiets naar één van de bestaande stations in Barneveld reizen en van daaruit verder reizen met het OV. Of dat inwoners van Barneveld met de auto naar een overstappunt (ook wel mobiliteitshub genoemd) aan de rand van de stad van bestemming rijden om van daaruit verder te reizen met het OV naar de eindbestemming. Ook verhoging van parkeertarieven elders kunnen bijdragen aan een toename van OV-gebruik door onze inwoners.

De gemeente wil bij toekomstige plannen uitgaan van het STOMP-principe. STOMP is de afkorting van Stappen (lopen), Trappen (fietsen), Openbaar vervoer, Mobiliteitsdiensten en Privéauto. Dat betekent dat ze prioriteit geven aan duurzame vormen van mobiliteit.

Schoner en duurzamer vervoer
In het programmaplan Duurzaamheid is als doel opgenomen dat de gemeente werkt aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen met 55% in 2030 en aan een klimaatneutrale mobiliteit in 2050 (bijna alle vervoersmiddelen emissievrij). Dit doel is overgenomen uit het Regionaal Mobiliteitsprogramma Foodvalley. De gemeenteraad heeft dit doel bij de behandeling van het programmaplan Duurzaamheid in 2022 vastgesteld en dit doel blijft onverminderd van kracht. Dit doel willen we behalen door te werken aan concrete acties die bijdragen aan alternatief reizen, gedragsbeïnvloeding, schoner rijden met deelvervoersmiddelen, elektrisch rijden en door het stimuleren van minder (woon-werk) reizen.

Concrete acties houden onder andere in het vergroenen van parkeerterreinen, het uitbreiden van fietsvoorzieningen en oplaadstations voor e-bikes in de gemeente. Daarnaast stimuleert de gemeente elektrisch rijden door deel te nemen aan de provinciale concessie voor laadpalen, waarin ruimte komt voor het proactief plaatsen van laadpalen. Verder zet ze in op de werkgeversrol, onder andere door het stimuleren van fietsen bij werk-werk verkeer met e-bikes voor medewerkers. Uiteraard dragen de hiervoor genoemde mobiliteitstransitie en verbetering van OV-aanbod ook bij aan een schoner en duurzamer vervoer.

5.2.2 Impact via verstoring door ontwikkelingen binnen het invloedsgebied

Ontwikkelingen (omgevingsvisie) die tot verstoring kunnen leiden
Ontwikkelingen in of aan de rand van een Natura 2000-gebied kunnen resulteren in verstoring door geluid, trilling, licht en optische verstoring. Vooral het geluid van heien draagt tot ver buiten het plangebied. Het relatief harde geluid is potentieel verstorend voor bijvoorbeeld broedende vogels. Als gevolg van heiwerkzaamheden kan tot op een afstand van 1.500 meter verstoring optreden door geluid. Op deze afstand neemt de geluiddruk van 127 dB(A) naar verwachting af tot 45 dB(A), een grenswaarde die veel voor vogels wordt gebruikt. Omdat heien een piekgeluid is valt dit niet weg tegen andere (constante) geluidbronnen.

Ontwikkelingen (omgevingsvisie) die verstoring kunnen verminderen
De omgevingsvisie zet in op vermindering van geluidshinder.

Vermindering geluidshinder
De gemeente streeft naar het verminderen van geluidsbelasting op woningen. Hiermee beoogt ze een rustigere en comfortabelere leefomgeving te creëren voor bewoners. Dat doet ze bijvoorbeeld door stille plekken te creëren, de ruimte voor de auto te beperken, het toepassen van stil geluid reducerend asfalt, en een goede (snel)fietsinfrastructuur aan te leggen.

5.2.3 Impact via toename recreatiedruk

Ontwikkelingen (omgevingsvisie) die tot verstoring kunnen leiden
Door de ontwikkelingen uit de omgevingsvisie treedt er een toename op van de recreatiedruk. Recreatiedruk is met name in de Veluwe een van de knelpunten. Overige Natura 2000-gebieden liggen op een dermate grotere afstand dat deze niet meer zullen behoren tot het directe uitloopgebied voor bewoners van de gemeente Barneveld.

Door een verwachte toename in recreatiedruk is er sprake van een toename in verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied. Dit effect is relevant voor de Veluwe. In de omgevingsvisie zijn ook al oplossingen opgenomen voor deze vorm van verstoring.

Ontwikkelingen (omgevingsvisie) die verstoring kunnen verminderen

Groen in de buurt voor iedereen

Het bevorderen van vergroening in de dorpen is een kernwaarde voor de gemeente Barneveld. Dit streven omvat het creëren van een dorpslandschap verrijkt met bomen, struiken en waterpartijen. Het is belangrijk om binnen de kernen van de dorpen groene ruimtes te ontwikkelen, waar bewoners kunnen ontspannen en de natuur kunnen ervaren. Het doel is om ervoor te zorgen dat elke inwoner binnen een bereik van 300 meter toegang heeft tot groene recreatiemogelijkheden. Daarnaast hecht de gemeente veel belang aan het waarborgen van voldoende schaduwrijke ruimtes rondom de woningen, zodat elke bewoner kan genieten van een comfortabele leefomgeving.

Door het bevorderen van groen in de buurt en het stimuleren van recreatie buiten Natura 2000-gebieden wordt voorkomen dat de recreatiedruk toeneemt.

Groene zones

Het beleid is om biodiversiteit in zowel de kernen als het buitengebied te beschermen en zo mogelijk te versterken.

Een van de kernpunten is het creëren van groene overgangszones rondom de dorpen van Barneveld. Deze zones zullen specifiek worden ontworpen met het versterken van de natuur in gedachten. In deze zones beperkt de gemeente de landbouwactiviteit. Het is belangrijk om in deze zones in ieder geval geen intensieve veehouderij toe te staan. Deze groene overgangszones zullen op een gebiedsgerichte manier worden uitgewerkt, waarbij nauwlettend wordt gekeken naar de specifieke doelgroepen (bewoners, kwetsbare groepen, recreanten, bedrijven) per gebied, per wijk of per buurt. Ook wil de gemeente recreatiezones rondom de dorpen ontwikkelen en onderhouden. Deze recreatiezones kunnen samenvallen met de groene overgangszones, maar hebben een ander doel. Het is niet noodzakelijk dat deze samenvallen. Hierbij zet ze in op het bieden van mogelijkheden voor onze inwoners om te recreëren te midden van een groene omgeving. De gemeente vindt dat het essentieel is om onze inwoners de gelegenheid te geven om te kunnen ontspannen en recreëren in een nabije natuurlijke omgeving

Door het creëren van groene zones in en rondom dorpen en het stimuleren van recreatie buiten Natura 2000-gebieden wordt voorkomen dat de recreatiedruk toeneemt.

Kleinschalig toerisme

Barneveld ontvangt jaarlijks veel toeristen en recreanten. Het is een belangrijke economische pijler, vooral in de omgeving van Voorthuizen en op de Veluwe. Om de gewenste kwaliteit van de parken en recreatiegebieden te borgen gaat de gemeente door met het beleid “Vitale Vakantieparken”. Ze zetten in op de juiste kwaliteit op de juiste plaats. Tevens bewaakt ze voortdurend de kwaliteit van recreatievoorzieningen, ook met het oog op de eigen inwoners. De gemeente zet niet in op massatoerisme, maar wil juist bezoekers trekken die passen bij de rust en uitstraling van haar gemeente en de rijke natuur ervan.

In haar inzet om toerisme te bevorderen, houdt de gemeente nauwlettend rekening met het belang van natuurbehoud. Ze identificeert specifieke gebieden die geschikt zijn voor recreatieve doeleinden en zorgt ervoor dat deze plekken worden geïntegreerd in de omringende natuurlijke

omgeving. Het kan ook nodig zijn om sommige betredingsgevoelige terreinen minder toegankelijk te maken.

Zoom Veluwe
Binnen de gemeente zijn vier deelgebieden geïntroduceerd waarin Barneveld kan worden verdeeld, omdat elk deze deelgebieden een geheel eigen typering heeft. In iets aangepaste vorm hanteert de gemeente deze indeling om tot een goede visie op hoofdlijnen te komen voor het landelijk gebied. Een van deze deelgebieden is Robuuste Veluwe, met een overgangszone onder de naam Veluwe Zoom.

Aan de westelijke rand van het deelgebied 'Robuuste Veluwe streeft de gemeente naar het creëren van een fluïde laag dynamische overgangszone. In deze zone draagt de landbouw bij aan het herstel van de Veluwe als natuurlijk systeem en is er ruimte voor niet agrarisch functies die passend in dynamiek en grondgebruik zijn. Dit zowel binnen als buiten de grenzen van het N2000-gebied.

In het deelgebied 'Robuuste Veluwe is nieuwvestiging van nieuwe op zichzelf staande vakantieparken is niet toegestaan. Er wordt ingezet op extensivering en er is dus geen groeiruimte landbouw voor intensieve veehouderij en geen samenvoeging of uitbreiding van agrarische bedrijven.

Recreatiezonering Veluwe
Het recreatiezoneringplan zorgt voor een betere balans tussen natuur en recreatie. Dit plan is een uitwerking van het Beheerplan Natura 2000 Veluwe. In paragraaf 4.1.4 wordt meer informatie gegeven over dit plan.

5.2.4 Impact via verstoring door verandering in populatiedynamiek door aanleg van een windturbines

N2000-gebied de Veluwe
Het Natura 2000-gebied de Veluwe ligt op circa zeven kilometer afstand ten oosten van het zoekgebied windturbines (het zoekgebied ligt ten oosten van Harselaar, zie Figuur 3.1). De Veluwe is aangewezen voor onder meer de meervleermuis en diverse (broed)vogels, waarvan een groot aantal alleen binnen het Natura 2000-gebied zullen verbljven. Sommige soorten verplaatsen zich tussen verblijf-, rust- en foerageergebieden en komen ook buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden voor. De plaatsing van windturbines kan leiden tot aanvaringsslachtoffers onder vleermuizen en vogels. Dit kan een gevolg hebben voor het instandhoudingsdoel voor deze soorten in het Natura 2000-gebied de Veluwe en overige verder gelegen Natura 2000-gebieden (Arkenheem, Veluwerandmeren, Rijntakken, Eemmeer & Gooimeer Zuidhoeve). De gunstige staat van instandhouding van met name de meervleermuis kan in het geding komen. Echter, de meervleermuis komt nauwelijks voor op turbinehoogte (De Grijs, 2018, Zoogdiervereniging, Vogelbescherming Nederland en Sovon, 2019, *Klop et al*., 2020) zodat de kans op een effect op populatieniveau beperkt is. Van vogels, als de wespendief is echter wel bekend dat deze op turbinehoogte voorkomt. Uit eerdere studies rond de A28 en A50 kwam naar voren dat de voor het Natura 2000-gebied Veluwe als doelsoort aangewezen wespendief de meest beperkende soort is voor het plaatsen van windturbines (Klop *et al*, 2020).

De studie van Klop *et al*. (2020) toont aan dat de mortaliteit sterk afneemt met toenemende afstand tot de Veluwerand. Dit is een direct gevolg van de exponentiële afname in vliegactiviteit die zichtbaar is bij de gezenderde wespendieven buiten de Veluwe. Met andere woorden, hoe verder de turbines van de Veluwerand zijn gesitueerd, hoe kleiner de kans dat een wespendief

überhaupt in de buurt van de turbines komt. Het merendeel van de vogels foerageert binnen afstanden van 8–10 km van de Veluwerand, waarbij de vrouwelijke wespendieven gemiddeld verder vliegen dan de mannen.

Vanuit de Wet Natuurbescherming geldt dat het instandhoudingsdoel voor de wespendief op de Veluwe niet in gevaar mag komen. Het doel gaat uit van een populatie van ten minste 100 broedparen. Het effect van sterfte door aanvaringen met windturbines wordt in Nederland vaak getoetst door middel van de 1%-norm. Dit houdt in dat de additionele sterfte niet meer mag bedragen dan 1% van de natuurlijke sterfte binnen de relevante populatie. Wanneer de 1% norm wordt overschreden, moet nader worden onderzocht hoe additionele mortalietit zich verhoudt tot de populatietrend en de gunstige staat van instandhouding.

Figuur 5.2 geeft de mortaliteit van de wespendief weer als functie van het aantal turbines buiten de Veluwe, de afstand tot de Veluwerand en het ontwijkingspercentage, bij middelgrote turbines, ten opzichte van de 1%-normen. Zoals in de figuur te zien is, is de mortalitiet per jaar relatief laag bij een afstand van zeven kilometer en bij een ontwijkingspercentage van 99% en meer verwaarloosbaar, zelfs bij plaatsing van honderd turbines.
.

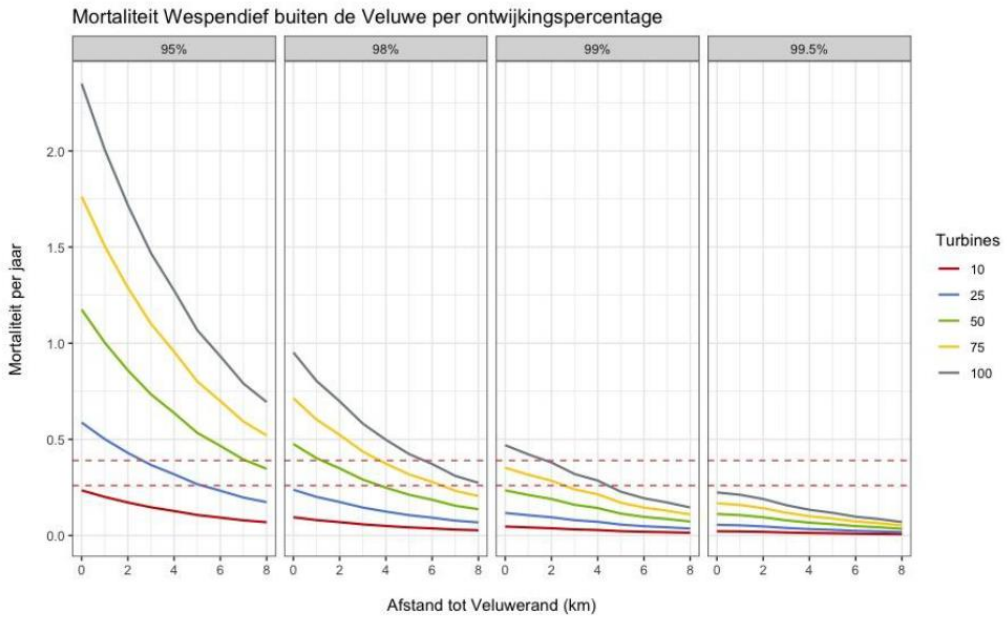

Figuur 5.2: Mortaliteit Wespendief als functie van het aantal turbines buiten de Veluwe, de afstand tot de Veluwerand en het ontwijkingspercentage, bij middelgrote turbines, ten opzichte van de 1%-normen.

Arkenheem, Veluwerandmeren, Rijntakken, Eemmeer & Gooimeer Zuidoever
De gebieden Veluwerandmeren, Rijntakken, Arkemheen en Eemmeer & Gooimeer Zuidoever zijn aangewezen voor diverse soorten watervogels. In en nabij deze gebieden kan, met name in het winterseizoen, sprake zijn van veel vliegbewegingen van watervogels die dagelijks tussen hun slaapplaatsen en foerageergebieden vliegen. De plaatsing van turbines in de omgeving van deze gebieden kan daardoor leiden tot aanvaringsrisico's. De mate waarin negatieve effecten optreden is sterk afhankelijk van de locatie en het aantal turbines (Klop *et al*., 2020).

6 Beoordeling omgevingsvisie

Het doel van deze beoordeling is het signaleren van beleidskeuzes waarvan de uitvoerbaarheid, vanwege effecten op het Natura 2000-netwerk, onzeker is. In dat geval moeten in de omgevingsvisie maatregelen worden opgenomen die de negatieve effecten voldoende verzachten zodat aannemelijk gemaakt kan worden dat het beleid uitvoerbaar is. Dit kan alleen aan de orde zijn voor projecten/beleidskeuzes die al voldoende concreet zijn en beoordeeld kunnen worden. Er is onderscheid gemaakt in de beoordeling van stikstof(effecten) (verzuring en vermesting) en beoordeling van de overige relevante storingsfactoren (verstoring door geluid en mechanische effecten, optische verstoring en verandering in populatiedynamiek).

De beoordeling van de overige storingsfactoren is gebaseerd op informatie uit de relevante beheerplannen. Voor de beoordeling is de stoplichtkleuren-methode toegepast. In tabel 6.1 is het beoordelingskader hiervoor opgenomen.

Tabel 6.1: Beoordelingskader overige storingsfactoren.

	Risico op significante gevolgen
	Zonder meer uitvoerbaar, significante effecten kunnen worden uitgesloten
	Zonder meer uitvoerbaar, significante effecten kunnen worden uitgesloten, mits aan relatief eenvoudige randvoorwaarden voldaan wordt
	Uitvoerbaar met mitigerende maatregelen in vervolgbesluiten, in dat geval zijn significante gevolgen uit te sluiten
	Uitvoerbaarheid niet onmogelijk maar grote opgave voor mitigerende/compenserende maatregelen in vervolgbesluiten om significante gevolgen te kunnen uitsluiten
	Uitvoerbaarheid twijfelachtig, ook met mitigerende/compenserende maatregelen nog steeds groot risico op significante effecten. Mitigatievoorstel in deze passende beoordeling

Tabel 6.2 Gezond en toekomstbestendig Barneveld

Gezond en toekomstbestendig Barneveld		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Veluwe		
De ontwikkeling van groene ruimtes binnen kernen van dorpen, groene overgangzones rondom dorpen, omvorming bedrijven naar circulaire bedrijfsvoering, ontwikkeling recreatiezones, herinrichting bedrijventerreinen en de realisatie van sport- en beweegmogelijkheden en voorzieningen voor cultuur en ontmoeting in alle kernen, kan leiden tot effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	De ontwikkelingen betreffen o.a. de herinrichting van bedrijventerreinen en ontwikkeling van sportvoorzieningen/ Deze ontwikkelingen liggen mogelijk op relatief kleine afstand van de Veluwe. De Veluwe is zeer stikstofgevoelig en bevindt zich deels in een overbelaste situatie. Risico op significante gevolgen is niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de woningen. Realisatie van woningen die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken.
Door de ontwikkelingen nabij de Veluwe (binnen het invloedsgebied) is er door bedrijvigheid, extra verkeer, bouwwerkzaamheden, sprake van een toename in verstoring door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	Ontwikkelingen op kleine afstand van het Natura 2000-gebied (binnen het invloedsgebied) en kunnen gepaard gaan met geluid, licht, trilling en optische verstoring. Door deze verstoring is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan.	Werken met materieel die zo min mogelijk geluid en trilling veroorzaken, zorgen voor afscherming van de werkzaamheden wanneer ze aan de rand van het Natura 2000-gebied plaatsvinden, geen lichtuitstoot in de richting van het Natura 2000-gebied, langzaam en rustig werken.
Door een verwachte toename in recreatiedruk is er sprake van een toename in verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	De ontwikkeling liggen mogelijk op kleine afstand van de Veluwe. Recreatie betreft een van de functies van het Natura 2000-gebied. Betreding vormt op enkele locaties een belemmering voor de ontwikkeling van omvang en kwaliteit van habitattypen. Bij een toename in recreatiedruk is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan. Binnen het deelonderwerp 'Gezond en toekomstbestendig Barneveld wordt ingezet op groene zone in en rondom dorpen. Door dergelijke mogelijkheden te creëren voor recreatie worden alternatieven geboden voor recreatie op de Veluwe.	N.v.t.
Binnenveld en verder gelegen stikstofgevoelige N2000-gebieden		

Gezond en toekomstbestendig Barneveld		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
De ontwikkeling van groene ruimtes binnen kernen van dorpen, groene overgangzones rondom dorpen, omvorming bedrijven naar circulaire bedrijfsvoering, ontwikkeling recreatiezones, herinrichting bedrijventerreinen en de realisatie van sport- en beweegmogelijkheden en voorzieningen voor cultuur en ontmoeting in alle kernen, kan leiden tot effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	Het effect van stikstofdepositie zal per initiatief moeten worden bepaald, aangezien de mate van stikstofdepositie dichtbij een ontwikkeling groter is, en de beperkte mate van overbelasting wordt ten aanzien van stikstof geen onderscheid gemaakt tussen nabijgelegen en verder weg gelegen Natura 2000-gebieden. Significant negatieve gevolgen voor Binnenveld en overige Natura 2000-gebieden zijn niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de woningen. Realisatie van woningen die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken.

Tabel 6.3: Beoordeling prettig leven in vitale dorpen

Prettig leven in vitale dorpen		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Veluwe		
De realisatie en het gebruik van de te ontwikkelen woningen kan leiden tot effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	De ontwikkelingen betreffen de realisatie van een groot aantal woningen en liggen mogelijk op relatief kleine afstand van de Veluwe. De Veluwe is zeer stikstofgevoelig en bevindt zich deels in een overbelaste situatie. Risico op significante gevolgen is niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de woningen. Realisatie van woningen die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken. Externe saldering
Door ontwikkelingen nabij de Veluwe (binnen het invloedsgebied) is er door bedrijvigheid, extra verkeer, bouwwerkzaamheden, sprake van een toename in verstoring door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	Ontwikkelingen liggen mogelijk op kleine afstand van het Natura 2000-gebied (binnen het invloedsgebied) en kunnen gepaard gaan met geluid, licht, trilling en optische verstoring. Door deze verstoring is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan.	Werken met materieel die zo min mogelijk geluid en trilling veroorzaken, zorgen voor afscherming van de werkzaamheden wanneer ze aan de rand van het Natura 2000-gebied plaatsvinden, geen lichtuitstoot in de richting van het Natura 2000-gebied, langzaam en rustig werken.

Prettig leven in vitale dorpen		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Door een verwachte toename in recreatiedruk is er sprake van een toename in verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	De ontwikkeling liggen mogelijk op kleine afstand van de Veluwe. Recreatie betreft een van de functies van het Natura 2000-gebied. Betreding vormt op enkele locaties een belemmering voor de ontwikkeling van omvang en kwaliteit van habitattypen. Bij een toename in recreatiedruk is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan.	Creëren en daarmee aanbieden van alternatieve, meer lokale locaties om te recreëren. De gemeente voorziet in de omgevingsvisie een zonering nabij de Veluwe en het ontwikkeling van groenzones in en rondom dorpen die tevens als recreatiegebieden dienst kunnen doen. Toepassen Recreatiezoneringsplan.
Binnenveld en verder gelegen stikstofgevoelige N2000-gebieden		
De realisatie en het gebruik van de te ontwikkelen woningen kan leiden tot effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	Alle ontwikkelingen betreffen de realisatie van een groot aantal woningen. Het effect van stikstofdepositie zal per initiatief moeten worden bepaald, aangezien de mate van stikstofdepositie dichtbij een ontwikkeling groter is, en de beperkte mate van overbelasting wordt ten aanzien van stikstof geen onderscheid gemaakt tussen nabijgelegen en verder weg gelegen Natura 2000-gebieden. Significant negatieve gevolgen voor Binnenveld en overige Natura 2000-gebieden zijn niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de woningen. Realisatie van woningen die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken.

Tabel 6.4: Beoordeling ruimte voor ondernemerschap

Ruimte voor ondernemerschap		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Veluwe		
De uitbreiding van de Harselaar, de ontwikkeling van basisvoorzieningen in elke kern, de ontwikkeling van werk- en ontmoetingslocaties nabij openbaar vervoer, de uitbreiding van bedrijven van lokale ondernemers en de transformatie van bedrijventerreinen kunnen leiden tot effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	Deze ontwikkelingen liggen mogelijk op relatief kleine afstand van de Veluwe. De Veluwe is zeer stikstofgevoelig en bevindt zich deels in een overbelaste situatie. Risico op significante gevolgen is niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de bedrijven en woningen. Realisatie van bedrijven en woningen die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken.
Door de ontwikkelingen nabij de Veluwe (binnen het invloedsgebied) is er door bedrijvigheid, extra verkeer, bouwwerkzaamheden, sprake van een toename in verstoring door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	Ontwikkelingen op kleine afstand van het Natura 2000-gebied (binnen het invloedsgebied) en kunnen gepaard gaan met geluid, licht, trilling en optische verstoring. Door deze verstoring is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan.	Werken met materieel die zo min mogelijk geluid en trilling veroorzaken, zorgen voor afscherming van de werkzaamheden wanneer ze aan de rand van het Natura 2000-gebied plaatsvinden, geen lichtuitstoot in de richting van het Natura 2000-gebied, langzaam en rustig werken.
Door een verwachte toename in recreatiedruk is er sprake van een toename in verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	De ontwikkeling liggen mogelijk op relatief kleine afstand van de Veluwe. Recreatie betreft een van de functies van het Natura 2000-gebied. Betreding vormt op enkele locaties een belemmering voor de ontwikkeling van omvang en kwaliteit van habitattypen. Bij een toename in recreatiedruk is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan.	Creëren en daarmee aanbieden van alternatieve, meer lokale locaties om te recreëren. De gemeente voorziet in de omgevingsvisie een zonering rondom natuurgebieden en ontwikkeling van kansrijk landschap tot recreatiegebieden. Toepassen Recreatiezoneringsplan.
Binnenveld en verder gelegen stikstofgevoelige N2000-gebieden		
De uitbreiding van de Harselaar en transformatie van bedrijventerreinen kan leiden tot effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	Het effect van stikstofdepositie zal per initiatief moeten worden bepaald, aangezien de mate van stikstofdepositie dichtbij een ontwikkeling groter is, en de beperkte mate van overbelasting wordt ten aanzien van stikstof geen onderscheid gemaakt tussen nabijgelegen en verder weg gelegen Natura 2000-gebieden. Significant negatieve gevolgen voor Binnenveld en overige Natura 2000-gebieden zijn niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de woningen. Realisatie van woningen die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken.

Tabel 6.5: Beoordeling waardevol landelijk gebied.

Waardevol landelijk gebied		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Veluwe		
De realisatie en het gebruik van de te ontwikkelen woningen en landgoederen, de uitbreiding van bestaande vakantieparken, de aanleg faunapassages en het verbinden en inpassen van fietsroutes en paden, kan leiden tot effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	De ontwikkelingen betreffen o.a. de realisatie van een woningen en landgoederen en liggen mogelijk op relatief kleine afstand van de Veluwe. De Veluwe is zeer stikstofgevoelig en bevindt zich deels in een overbelaste situatie. Risico op significante gevolgen is niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de woningen. Realisatie van woningen die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken.
Door de ontwikkelingen nabij de Veluwe (binnen het invloedsgebied) is er door bedrijvigheid, extra verkeer, bouwwerkzaamheden, sprake van een toename in verstoring door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	Ontwikkelingen op kleine afstand van het Natura 2000-gebied (binnen het invloedsgebied) en kunnen gepaard gaan met geluid, licht, trilling en optische verstoring. Door deze verstoring is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan.	Werken met materieel die zo min mogelijk geluid en trilling veroorzaken, zorgen voor afscherming van de werkzaamheden wanneer ze aan de rand van het Natura 2000-gebied plaatsvinden, geen lichtuitstoot in de richting van het Natura 2000-gebied, langzaam en rustig werken.
Door een verwachte toename in recreatiedruk is er sprake van een toename in verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	De ontwikkeling liggen mogelijk op relatief kleine afstand van de Veluwe. Recreatie betreft een van de functies van het Natura 2000-gebied. Betreding vormt op enkele locaties een belemmering voor de ontwikkeling van omvang en kwaliteit van habitattypen. Bij een toename in recreatiedruk is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan.	Creëren en daarmee aanbieden van alternatieve, meer lokale locaties om te recreëren. De gemeente voorziet in de omgevingsvisie een zonering rondom natuurgebieden en ontwikkeling van kansrijk landschap tot recreatiegebieden. Toepassen Recreatiezoneringsplan.
Aanvaringsslachtoffers, zoals de wespendief tijdens de gebruiksfase van een windpark zijn waarschijnlijk laag, maar niet volledig uit te sluiten.	Er komen mogelijk vogels als de wespendief in de omgeving van de windturbines voor. Beperkt risico is vooral aanwezig indien belangrijk vliegroute(s) worden gekruist. Significant negatieve effecten zijn op voorhand niet uit te sluiten.	Exacte locatie windturbines moet worden onderzocht in relatie tot vogels (wespendief). Indien noodzakelijk zal moeten worden gewerkt met goede locatiekeuze, opstelling van de windturbines of stilstand voorziening.
Binnenveld en verder gelegen stikstofgevoelige N2000-gebieden		
De realisatie en het gebruik van de te ontwikkelen woningen en landgoederen kan leiden tot effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	Het effect van stikstofdepositie zal per initiatief moeten worden bepaald, aangezien de mate van stikstofdepositie dichtbij een ontwikkeling groter is, en de beperkte mate van overbelasting wordt ten aanzien van stikstof geen onderscheid gemaakt tussen nabijgelegen en verder weg gelegen Natura 2000-gebieden. Significant negatieve gevolgen voor Binnenveld en overige Natura 2000-gebieden zijn niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de woningen. Realisatie van woningen die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken.

Waardevol landelijk gebied		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Arkenheem en verder gelegen Vogelrichtlijngebieden/ gebieden aangewezen voor meervleermuis		
Aanvaringsslachtoffers, zoals watervogels tijdens de gebruiksfase van een windpark zijn niet uit te sluiten.	Er komen mogelijk watervogels in de omgeving van de windturbines voor. Beperkt risico – gezien de grotere afstand tot het plangebied - is vooral aanwezig indien belangrijk vliegroute(s) worden gekruist. Significant negatieve effecten zijn op voorhand niet uit te sluiten.	Exacte locatie windturbines moet worden onderzocht in relatie tot (water)vogels. Indien noodzakelijk zal moeten worden gewerkt met goede locatiekeuze, opstelling van de windturbines of stilstand voorziening.

Tabel 6.6: Bereikbaarheid nu en in de toekomst

Bereikbaarheid nu en de toekomst		
Invloed op Natura 2000	Risico's op (significante) gevolgen in relatie tot uitvoerbaarheid	Randvoorwaarden voor uitwerking project/beleid in vervolgbesluiten
Veluwe		
Het verder benutten van wegen, het aanpassen van wegen en het uitbreiden van het wegennet, het optimaliseren van routes voor fietsers, het inrichten van schoolzones, het creëren van basisvoorzieningen in wijken en kernen, kan leiden tot tijdelijke effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	Ontwikkelingen betreffen o.a. het uitbreiden van het wegennet en et creëren van basisvoorzieningen in wijken. Deze ontwikkelingen liggen mogelijk op relatief kleine afstand van de Veluwe. De Veluwe is zeer stikstofgevoelig en bevindt zich deels in een overbelaste situatie. Risico op significante gevolgen is niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de infrastructuur en aanleg wind- en zonnepark die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken.
Door de ontwikkelingen nabij de Veluwe (binnen het invloedsgebied) is er door bedrijvigheid, extra verkeer, bouwwerkzaamheden, sprake van een toename in verstoring door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	Ontwikkelingen op kleine afstand van het Natura 2000-gebied (binnen het invloedsgebied) en kunnen gepaard gaan met geluid, licht, trilling en optische verstoring. Door deze verstoring is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan.	Werken met materieel die zo min mogelijk geluid en trilling veroorzaken, zorgen voor afscherming van de werkzaamheden wanneer ze aan de rand van het Natura 2000-gebied plaatsvinden, geen lichtuitstoot in de richting van het Natura 2000-gebied, langzaam en rustig werken.
Door een verwachte toename in recreatiedruk is er sprake van een toename in verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring die van invloed kan zijn op de habitatsoorten en typische soorten in het gebied.	De ontwikkeling liggen mogelijk op relatief kleine afstand van de Veluwe. Recreatie betreft een van de functies van het Natura 2000-gebied. Betreding vormt op enkele locaties een belemmering voor de ontwikkeling van omvang en kwaliteit van habitattypen. Bij een toename in recreatiedruk is er een kans dat significant negatieve gevolgen kunnen ontstaan.	Creëren en daarmee aanbieden van alternatieve, meer lokale locaties om te recreëren. De gemeente voorziet in de omgevingsvisie een zonering rondom natuurgebieden en ontwikkeling van kansrijk landschap tot recreatiegebieden. Toepassen Recreatiezoneringsplan.
Binnenveld en verder gelegen stikstofgevoelige N2000-gebieden		
Het verder benutten van wegen, het aanpassen van wegen en het uitbreiden van het wegennet, het optimaliseren van routes voor fietsers, het inrichten van schoolzones, het creëren van basisvoorzieningen in wijken en kernen, kan leiden tot effecten van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.	Het effect van stikstofdepositie zal per initiatief moeten worden bepaald, aangezien de mate van stikstofdepositie dichtbij een ontwikkeling groter is, en de beperkte mate van overbelasting wordt ten aanzien van stikstof geen onderscheid gemaakt tussen nabijgelegen en verder weg gelegen Natura 2000-gebieden. Significant negatieve gevolgen voor Binnenveld en overige Natura 2000-gebieden zijn niet uit te sluiten.	Toepassen van schone(re) technieken tijdens de realisatie van de infrastructuur aanleg wind- en zonnepark die de milieudruk beperken. Maatregelen om de verkeersaantrekkende werking te beperken.

7 Aanbevelingen/mitigerende maatregelen

Op basis van voorgenoemde kan geconcludeerd worden dat toename aan stikstofdepositie vanuit de nieuwe ontwikkelingen in Barneveld niet uit te sluiten is. Ook negatieve effecten als gevolg van ontwikkelingen binnen het invloedsgebied van Natura 2000-gebied de Veluwe (verstoring door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring) en toename in recreatiedruk (verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring) zijn niet uit te sluiten. Daarom worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

De passende beoordeling wordt op een abstractieniveau uitgevoerd dat aansluit bij het abstractieniveau van de omgevingsvisie. Op hetzelfde abstractieniveau van de omgevingsvisie worden aanbevelingen/maatregelen benoemd om effecten te voorkomen, beperken of compenseren.

Natuurinclusieve uitwerking van de omgevingsvisie

De Natura 2000-doelen zijn ook afhankelijk van de natuurwaarden en milieucondities buiten het Natura 2000-netwerk. Door bij de verdere uitwerking van het beleid in de omgevingsvisie een natuur-inclusieve aanpak te hanteren waarbij natuur niet alleen bij bouw en ontwerp wordt meegenomen maar volwaardig wordt meegewogen in allerlei besluiten en ontwikkelingen, kan uitvoering van het beleid bijdragen aan vergroting van de biodiversiteit in natuurgebieden. Daarnaast liggen er kansen om natuurwaarden te versterken bij de vergroening van de woongebieden, als een van de maatregelen die is opgenomen in de omgevingsvisie. Er liggen ook kansen om de milieudruk binnen het Natura 2000-netwerk te verlagen door bijvoorbeeld een goede invulling van de kringlooplandbouw waardoor de milieudruk als gevolg van vermesting wordt verlaagd.

Natuurinclusieve en circulaire landbouw werkt met respect voor de natuur, heeft binding met de omgeving én biedt economisch perspectief. Bij natuurinclusieve landbouw gaat het om boeren die met de natuur mee, gebruik maken van natuurlijke processen en die biodiversiteit bevorderen. Dat is een richting waarin de gemeente de komende decennia gaan werken. Daar is actief beleid voor nodig. De gemeente zet zich in voor een betere waardering en beloning van boeren die duurzamer gaan boeren en zo een grotere bijdrage leveren aan natuur, klimaat en biodiversiteit. Extensiever boeren is gewenst in een zone rondom de Veluwe. De agrarische sector draagt in grote mate bij aan het in stand houden van landschappen. Een goed economisch perspectief is een belangrijke randvoorwaarde.

De inspanningen van gemeente Barneveld zijn gericht op het bereiken van een circulaire samenleving. Binnen dit concept streeft ze naar aanzienlijke vermindering van het gebruik van primaire grondstoffen en bevorderen we tegelijkertijd het hoogwaardige hergebruik van materialen. Op gemeentelijk niveau ligt de focus vooral op het efficiënt organiseren van de inzameling van zogenaamde "grondstoffen" en het strategisch aanpakken van materiaalinkoop. Het doel hiervan is om duurzame materiaalstromen te bevorderen en zo een positieve impact op het milieu te realiseren.

Ook binnen de bedrijven stelt de gemeente een beweging naar circulariteit centraal. Voor de landbouwbedrijven houdt dit in dat de gemeente streeft naar een landbouwsysteem waarin hulpbronnen efficiënt worden gebruikt, en waarbij de nadruk ligt op hergebruik en duurzaamheid.

De gemeente kiest voor diversiteit. Het beleid is om biodiversiteit in zowel de kernen als het buitengebied te beschermen en zo mogelijk te versterken. Een van de kernpunten is het creëren van groene overgangszones rondom de dorpen van Barneveld. Deze zones zullen specifiek worden ontworpen met het versterken van de natuur in gedachten. In deze zones beperkt de gemeente de landbouwactiviteit. Het is belangrijk om in deze zones in ieder geval geen intensieve veehouderij toe te staan. Deze groene overgangszones zullen op een gebiedsgerichte manier worden uitgewerkt, waarbij nauwlettend wordt gekeken naar de specifieke doelgroepen (bewoners, kwetsbare groepen, recreanten, bedrijven) per gebied, per wijk of per buurt.

De gemeente streeft ernaar om het aanbod van lokaal en regionaal geproduceerd voedsel te vergroten. Ze wil de nadruk leggen op het verkorten van de voedselketens. Daarmee bevordert ze de duurzaamheid en ondersteunt ze de lokale voedselproductie. Binnen dit kader wil de gemeente ook buurtmoestuinen faciliteren. Deze gemeenschappelijke tuinen bieden inwoners de kans om betrokken te raken bij voedselproductie en te profiteren van verse producten uit hun directe omgeving.

Transitieplan voor bestaande buurten in relatie tot nieuwe mobiliteit

Het stimuleren van OV- en fietsgebruik en elektrisch vervoer is een onderdeel van deze omgevingsvisie. Het opstellen van een transitieplan kan de mogelijkheden verkennen om ook voor bestaande buurten de mobiliteitsvraag te veranderen. Het beleid om het autogebruik te ontmoedigen, draagt hier positief aan bij, maar dit kan nog ambitieuzer. In het transitieplan wordt voor buurten een perspectief geschetst waarop mensen zich ook beter kunnen voorbereiden. Denk hierbij aan doelen als 10% reductie parkeerplaatsen in bestaande buurten in 2030, 25% in 2035, etc. Dit gaat uiteraard gekoppeld met de aanleg van hubs en andere vormen van nieuwe mobiliteit.

Sturen op een lage modal split bij alle gebiedsontwikkelingen

Het versnellen en bestendigen van de gewenste mobiliteitstransitie kan nog beter geborgd worden door voor alle gebiedsontwikkelingen in beginsel te sturen op een autoluwe ontwikkeling. Aanvullend op het parkeerbeleid is het daarom wenselijk om in te zetten op een gewenste modal split, waarbij het autoaandeel bijvoorbeeld maximaal 20% is. Uit diverse nu lopende ontwikkelingen in Nederland blijkt dat als dit niet van te voren is bepaald het autoaandeel significant hoger is.

Ontwikkelingen (in aanvulling op omgevingsvisie) die verstoring kunnen verminderen

Om verstoring door geluid, licht, trillingen en optische verstoring te minimaliseren, worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Een zo efficiënt mogelijke inzet van arbeid en machines, met de kortste verblijftijd/werktijd in het gebied; etc
- Zo min mogelijk verplaatsingen en bewegingen van machines en materialen.
- Zo min mogelijk oppervlaktebeslag door toegangs- en rijpaden en opslag van materialen.
- Zo stil en schoon mogelijke machines.
- Stapvoets rijden.
- Een richting uit werken, zodat dieren de gelegenheid krijgen te vluchten.
- Zo min mogelijk onverwachte bewegingen maken en zo min mogelijk onverwacht lawaai.
- Zorgen voor afscherming van de werkzaamheden.
- Geen lichtuitstoot in de richting van het Natura 2000-gebied, watergangen, bomenrijen en andere lijnvormige landschapselementen.
- Werken buiten (meest) kwetsbare periodes van soorten.

- Geen verlichting gebruiken tussen zonsondergang en zonsopgang en watergangen niet blokkeren.
- Inzet van tijdelijke natuur aan de randen van de Veluwe voor aanvullende voedselvoorziening Veluwse fauna.
- Werken op basis van een ecologisch werkprotocol.
- Rekening houden met de biodiversiteit ter plekke.
- Natuurinclusiviteit van ontwikkelingen laten aansluiten bij behoefte Veluwse fauna.

Saldering van stikstofdepositie

De toename van stikstofdepositie kan gemitigeerd worden door maatregelen te treffen waardoor stikstofemissies afnemen. Dit kan gaan om het beperken van de emissies van de voorgenomen ontwikkeling of het wegnemen van stikstofbronnen in de huidige situatie. Dit wordt ook wel salderen genoemd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen intern en extern salderen. Bij intern salderen wordt gebruik gemaakt van bestaande bronnen binnen het plangebied van de ontwikkeling, bij extern salderen liggen de bronnen buiten het plangebied. Voor extern salderen geldt dat 30% van de saldering ten goede moet komen aan de natuur en niet ingezet kan worden om toename van stikstofdepositie te mitigeren.

Intern salderen is mogelijk bij herontwikkeling van gebieden waar op dit moment activiteiten met stikstofemissies plaatsvinden. Sinds de Raad van State-uitspraken van 18 december 2024 is intern salderen ook vergunningplichting en is het – op het moment van schrijven van deze PB - nog onduidelijk wat het provinciaal beleid rond intern salderen zal worden (mogelijk vergelijkbaar met extern salderen?). Voor de ontwikkelingen uit de omgevingsvisie geldt dit intern salderen voor enkele locaties waar oude woningen met gasaansluiting vervangen worden door nieuwbouw. Voor de aanleg van de nieuwe weg en ontwikkelingen op braakliggende terreinen/nieuwbouwlocaties zijn niet direct salderingsmogelijkheden voor handen. Voor deze ontwikkelingen zijn salderingsmogelijkheden buiten het plan nodig. Een gemeentebrede aanpak van stikstofdepositie kan helpen om ook ontwikkelingen zonder (interne) salderingsopties mogelijk te maken.

Programma Stikstofdepositie

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om een (vrijwillig) programma op te stellen. Het programma is een instrument om beleid en maatregelen op te stellen om een bepaalde omgevingskwaliteit te bereiken. In dit geval zou het gaan om stikstofgerelateerde omgevingskwaliteit en omgevingswaarde. Door maatregelen die leiden tot afname van stikstofdepositie op te nemen in een programma, kan een stikstofsaldo gecreëerd worden. Door 70% van dit saldo in te zetten voor nieuwe ontwikkelingen wordt rekening gehouden met externe saldering.

Het opzetten van een programma voor stikstofdepositie vraagt om een goede ‘boekhouding’. Het bijhouden van de stikstofdepositie op alle hexagonen waar toe- of afnames berekend worden, is nodig om negatieve effecten te voorkomen.

Stappen voor de opzet van het stikstofprogramma:
1. Bepalen van maatregelen voor afname van stikstofdepositie
2. Berekenen van afname stikstofdepositie met 30% afroming
3. Vastleggen van afname stikstofdepositie

Breder perspectief: Programma natuur

De aanpak van stikstofemissies is nodig om negatieve effecten op natuur van ontwikkelingen uit de omgevingsvisie te mitigeren. De omgevingsvisie bevat diverse ontwikkelingen met als doel om

natuurkwaliteiten te verbeteren. Zo zet de gemeente in op de ontwikkeling van alternatieve recreatiemogelijkheden voor de inwoners van Barneveld in en rondom dorpen. Dit kan positief bijdragen aan de natuur. In de Passende beoordeling is geconstateerd dat de recreatiedruk op de Veluwe hoog is. Nieuwe recreatievoorzieningen elders bieden de inwoners van Barneveld en omgeving een alternatief. De recreatiedruk in de Natura 2000-gebieden kan hierdoor afnemen. Ook de zonering rondom de Natura 2000-gebieden draagt ertoe bij dat de recreatiedruk in Natura 2000-gebieden afneemt. De gemeente zet hier in de omgevingsvisie reeds op in.

Onderzoek naar aanwezige vliegroutes van meervleermuizen en vogels

Aangezien nabijgelegen Natura 2000-gebieden zijn aangewezen voor de meervleermuis en een aantal vogelsoorten, waaronder de wespendief wordt aanbevolen om onderzoek uit te voeren naar vliegroutes voor deze soorten binnen de grenzen van de gemeente. Ook soorten als kauw, meeuw en trekvogels kunnen hinder ondervinden van windturbines. Het optimaliseren van vliegroutes en het voorkomen van verstoring ervan voorkomt een effect op de populatie van deze soorten en kan een bijdrage leveren aan de natuurkwaliteit.

Bovendien zijn er tal van maatregelen (zoals bijvoorbeeld donker gekleurde wieken, toepassen slim cameradetectiesysteem gekoppeld aan stilstandvoorziening, of stilstandvoorziening in kritische periodes of keuze turbinetype met gunstiger verhouding tussen energieopbrenst en aantal aanvaringsslachtoffers) om een eventueel effect nog te beperken. Een goede kennis van mogelijke vliegroutes, een zorgvuldige locatiekeuze van het windmolenpark en/of zorgvuldige opstelling van de windmolens, de toepassing van stilstandvoorzieningen kunnen bij de uitwerking van een dergelijk project voorkomen dat er sprake is van een effect op de instandhoudingsdoelstellingen.

8 Conclusie

De Omgevingsvisie Barneveld omvat een aantal ontwikkelingen die een risico op significante gevolgen en een verhoging van de milieudruk met zich meebrengen. Omdat significante gevolgen niet zonder meer uit te sluiten zijn vanwege stikstofdepositie (verzuring en vermesting), verstoring (door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring) door ontwikkelingen binnen het invloedsgebied van Natura 2000-gebieden, recreatiedruk (verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring) en verstoring door verandering in populatiedynamiek, is er een passende beoordeling opgesteld.

Het doel van deze passende beoordeling is het nader signaleren van beleidskeuzes waarvan de uitvoerbaarheid, vanwege effecten op het Natura 2000-netwerk, onzeker is. In dat geval moeten in de omgevingsvisie (of de doorwerking in het omgevingsbeleid) maatregelen worden opgenomen die de negatieve effecten voldoende verzachten zodat aannemelijk gemaakt kan worden dat het beleid uitvoerbaar is. Ook zal er dan ingegaan worden op aanbevelingen om de aanwezige kansen te benutten.

Van de ontwikkelingen uit de Omgevingsvisie Barneveld heeft met name de ontwikkeling van woningbouw en werklocaties, ontwikkelingen nabij Natura 2000-gebieden en toename van recreatiedruk een groter risico op significante gevolgen en een verhoging van de milieudruk met zich meebrengen. Deze effecten verdienen aandacht in de vervolgbesluiten.

De diverse ontwikkelingen hebben een negatief, neutraal of positief effect op stikstofdepositie, verstoring (door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische verstoring) door ontwikkelingen binnen het invloedsgebied van Natura 2000-gebieden, recreatiedruk (verstoring door geluid, optische verstoring en mechanische verstoring) en verstoring door verandering in populatiedynamiek. Het is op het niveau van de omgevingsvisie niet mogelijk om zekerheid te geven of er per saldo een neutraal of positief effect optreedt. Alleen dan is er zekerheid dat er geen sprake is van aantasting van Natura 2000-gebieden op het gebied van stikstofdepositie. De transitie van de landbouwsector naar natuurinclusief en circulair, energietransitie bij de woningbouw, de mobiliteitstransitie en de radicale vergroening leiden in ieder geval tot een afname van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Met een gemeentebrede aanpak met betrekking tot salderingsmogelijkheden kan voorkomen worden dat er toename van stikstofdepositie optreedt. Het bevorderen van groen in de leefomgeving, zonering en stimuleren van recreatie buiten Natura 2000-gebieden leidt tot een positief effect. Door te investeren in beleefbare natuur nabij de leefomgeving kan de druk op Natura 2000-gebieden en bestaande natuurgebieden worden verminderd.

Dit kan overigens wel betekenen dat een groot afzonderlijk project binnen de onderscheiden thema's wel een negatief effect heeft. Het schaalniveau van deze passende beoordeling is echter te grofmazig om deze eruit te lichten.

Het beleid uit de omgevingsvisie van Barneveld is niet zo concreet uitgewerkt dat uit de passende beoordeling blijkt dat onderdelen niet uitvoerbaar zijn en dat in de omgevingsvisie concrete mitigerende maatregelen getroffen moeten worden. Wel zijn er beleidskeuzes die een groter risico op significante gevolgen en een verhoging van de milieudruk met zich meebrengen; met name de woningbouw en uitbreiding wegennet. Hiervoor zijn mogelijkheden verkend – op het niveau van de omgevingsvisie - om deze effecten te beperken. Duidelijk is dat er mogelijkheden aanwezig zijn. Deze verkenning neemt natuurlijk niet weg dat er in het vervolg op de omgevingsvisie gewerkt moet worden aan maatregelen om de milieudruk te beperken.

Een groot risico is ook het al dan niet slagen van de omvorming van de agrarische sector naar natuurinclusieve circulaire landbouw.

Barneveld kan haar ambities alleen verwezenlijken wanneer het risico op significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden beperkt of te mitigeren is. Deze mitigatie vraagt echter om het prioriteren van het beleid binnen de strategische keuzes en de verdere concretisering in strategieën en uitvoeringsprogramma's (met name voor de effecten van stikstofdepositie). Het is vooralsnog niet duidelijk of het beleid op alle onderdelen uitvoerbaar is omdat de visie niet concreet genoeg is en niet alles oplosbaar is binnen de prioriteringsmogelijkheden.

9 Bronnen

Broekmeyer, M. E. A., Schouwenberg, E. P. A. G., van der Veen, M., Prins, D., & Vos, C. C. (2005). Effectenindicator Natura 2000-gebieden: achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren. (Alterra-rapport; No. 1375). Wageningen: Alterra.

Gemeente Barneveld, 2025. Omgevingsvisie Barneveld.

Arcadis Nederland B.V., 2023. Natuurdoelanalyse Veluwe (57). Eindconcept provincie Gelderland. 5 juni 2023.

Grijs, E.L. de, 2018. Windturbines en natuur De effecten van windturbines op natuur en de mitigatiemogelijkheden die hierop toegepast kunnen worden. In opdracht van Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

Klop. E. J. Stahl, H. Sierdsema, P. Alefs, J. Latour, 2020. Windenergie op en rondom de Veluwe. Effecten op Wespendief en andere soorten. A&W-rapport 20-140. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Provincie Gelderland, 2017b. PAS gebiedsanalyse 057 Veluwe. Versie d.d. 15-12-2017 op basis van AERIUS Monitor 2016 (M16L).

Provincie Gelderland, 2017b. Beheerplan Natura 2000 Veluwe (057). December 2017.

Tiktak A., D. Boezeman, G.-J. van den Born en A. van Hinsberg, 26 augustus 2021, quickscan van twee beleidspakketten voor het vervolg van de structurele aanpak stikstof, Planbureau voor de Leefomgeving.

Zoogdiervereniging, Vogelbescherming Nederland en Sovon, 2019. Presentatie Het effect van windmolens op vleermuizen en vogels.

Websites

- https://www.rivm.nl/stikstof
- www.n2000.nl
- www.Bij12.nl
- www.Aerius.nl
- www.Gelderland.nl
- https://www.ecologischeautoriteit.nl/docs/mer/p51/p5123/5123_advies_natuurdoelanalyse.pdf

Bijlage 1: Definitie storingsfactoren

Ministerie van EZ, 2015

Oppervlakteverlies en versnippering (1 en 2)

Oppervlakteverlies leidt tot een afname van beschikbaar oppervlak leefgebied van soorten en/of habitattypen. Door versnippering kunnen verschillende gebieden geïsoleerd van elkaar komen te liggen, waardoor ze onbereikbaar worden of hun functie verliezen.

Stikstofdepositie (verzuring en vermesting) (3 en 4)

Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van stikstof (stikstofoxide (NOx), ammoniak (NH3)). Deze verzurende stoffen komen via lucht of water in de grond terecht en leiden aldus tot het zuurder worden van het biotische milieu. De belangrijkste bronnen van verzurende stoffen zijn de landbouw, het verkeer en de industrie.

Verzoeting (5)

Verzoeting treedt op als het chloridegehalte in het water afneemt, en niet meer geschikt is voor de beoogde zoute of brakke natuurtypen.
Het steeds zoeter worden van bijv. het Oostvoornse meer heeft gevolgen voor de flora en fauna in het meer. Bepaalde soorten zullen verdwijnen terwijl nieuwe soorten zich zullen vestigen. Door de verzoeting zal de brakwatervegetatie verdwijnen. Dit heeft tot gevolg dat door het afsterven van algen en wieren een verslechtering van de waterkwaliteit kan optreden. Verder kan door verzoeting de gevoeligheid voor eutrofiëring sterk toenemen. Naast verandering van vegetatie zal bij een verdere verzoeting ook de macrofauna- en visstandsamenstelling veranderen.

Verzilting (6)

Verzilting betreft de ophoping van oplosbare zouten (kalium, natrium, magnesium, calcium) in bodems en wateren. In wateren komt verzilting over het gehele spectrum tussen zoet (<200 mg Cl/l) en zeer zout (> 30.000 mg Cl/l) voor en is dus niet beperkt tot zoet en brak water.
Als gevolg van verzilting verandert de zoet-zout gradiënt en dit heeft gevolgen voor de grondwaterkwaliteit en dus de bodemvruchtbaarheid. Dit werkt weer door in randvoorwaarden voor aanwezige plant- en diersoorten en leidt uiteindelijk tot een verandering in de soortensamenstelling.

Verontreiniging (7)

Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen die onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Het gaat hier onder andere over organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen. Deze stoffen werken in op de bodem, grondwater en lucht. De gevolgen van verontreiniging zijn divers en complex en kunnen zich pas vele jaren later manifesteren. Vrijwel alle soorten habitattypen reageren op verontreiniging (bron: effectenindicator EZ).

Verdroging (8)
Verdroging uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is dan lager dan de gewenste/benodigde grondwaterstand.

Vernatting (9)
Vernatting manifesteert zich in hogere grondwaterstanden en/of toenemende kwel veroorzaakt door menselijk handelen.

Verandering stroomsnelheid (10)
Verandering van stroomsnelheid van beken en rivieren kan optreden door menselijke ingrepen zoals plaatsen van stuwen, kanaliseren of weer laten meanderen.
Verschillen in stroomsnelheid (langzaam of snel) en dimensies (van bovenloop tot riviertje) leiden tot duidelijke verschillen in levensgemeenschappen en kenmerkende soorten hiervan. Door verandering in stroomsnelheid verdwijnen kenmerkende soorten en levensgemeenschappen.

Verandering overstromingsfrequentie (11)
De duur en/of frequentie van de overstroming van beken en rivieren verandert door menselijke activiteiten.
Voor een voedselarme vegetatie bijvoorbeeld leidt een toenemende overstroming met voedselrijk water tot vermesting: verrijking van de bodem en daardoor verruiging van de vegetatie. Bij boezemlanden die regelmatig worden overstroomd leidt een afname van de overstromingsfrequentie tot verzuring van de bodem, waardoor basenminnende plantensoorten kunnen verdwijnen. Langdurige overstroming kan leiden tot zuurstofgebrek in de wortels van planten waardoor planten kunnen afsterven. Uiteindelijk grijpt een verandering in de overstromingsdynamiek zo in op de soortensamenstelling.

Verandering dynamiek substraat (12)
Er treedt een verandering op in de bodemdichtheid of bodemsamenstelling van terrestrische of aquatische systemen, bijvoorbeeld door aanslibbing of verstuiving.

Verstoring door geluid (13)
Verstoring door geluid betreft verstoring van diersoorten door onnatuurlijke geluidsbronnen. Verstoring door geluid wordt beïnvloed door het achtergrondgeluid en de duur, frequentie en sterkte van de geluidsbron zelf. Geluidsbelasting kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuen. Dit kan vervolgens leiden tot het verlaten van het leefgebied of afname van de reproductie. Er kan ook gewenning optreden, in het bijzonder bij continu geluid (bron: effectenindicator Ministerie van EZ en Broekmeyer et al., 2005).

Verstoring door licht (14)
Lichtverstoring kan optreden indien kunstmatige lichtbronnen de gevoelige habitatsoorten bereiken. Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden, zoals vogels, vleermuizen en zeehonden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's.
Met name schemer- en nachtactieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist aangetrokken of verdreven worden door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld en verlichte delen van het leefgebied worden vermeden (bron: Broekmeyer et al., 2005).

Verstoring door trilling (15)

Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten veroorzaakt worden, zoals bij boren, heien, draaien van rotorbladen et cetera.

Verstoring door optische effecten (16)
Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem.

Verstoring door mechanische effecten (17)
Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen et cetera, die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten.

Verandering in populatiedynamiek (18)
De storende factor verandering in populatiedynamiek treedt op indien er een direct effect is van een activiteit op de populatie-opbouw en/of populatiegrootte. Er wordt hier vooral gedoeld op de situatie wanneer er sprake is van sterfte van individuen door wegverkeer, windmolens, of door jacht of visserij.

Bewuste, menselijke ingrepen op populatieniveau kunnen leiden tot directe problemen en problemen in de toekomst. Een verandering in populatieomvang is een direct effect. Een verandering in populatie-opbouw (verandering van de verhouding sterfte-reproductie) leidt in de toekomst tot effecten. Zowel minder organismen (een kleinere populatie) en zeker een verandering in samenstelling van de populatie (bijv. meer oude dieren) kunnen leiden tot een verandering in de geboorte/sterfte ratio. En daarmee kan er iets veranderen in de populatiedynamiek (het gedrag in de tijd). Dit kan uiteindelijk leiden tot het (tijdelijk) verdwijnen van soorten, waardoor het evenwicht van het ecosysteem verschuift. De gevoeligheid is sterk afhankelijk van diverse populatiekenmerken zoals de generatietijd van een soort en de huidige grootte van populaties. Vooralsnog zijn alle soorten als ‘gevoelig’ gescoord in de effectenindicator.

Bewuste verandering soortensamenstelling (19)
Er is sprake van bewust ingrijpen in de natuur door herintroductie van soorten, introductie van exoten, uitzetten van vis, inzaaien van genetisch gemodificeerde organismen etc.
Er treedt concurrentie op in voedselbeschikbaarheid, nestgelegenheid etc. Deze concurrentie kan leiden tot het verdringen (opvullen van de niche) van de oorspronkelijke soorten. Ook kunnen soorten verdwijnen door predatie van de geïntroduceerde soort. Hierdoor kunnen relaties binnen het ecosysteem worden verstoord.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlenen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensoring en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN
T. +31 6 20606920

www.anteagroup.nl

Copyright © 2020
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.